

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY of the PELOPONNESE

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Διδακτορική διατριβή του Κωνσταντίνου Δουλκερίδη

Οι «νέες» Αμερικανο-εβραϊκές ομάδες πίεσης, η σημασία τους στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. και του Ισραήλ από τον πόλεμο του Λιβάνου (1982) μέχρι την 2η Ιντιφάντα (2003).

Η Τριμελής Επιτροπή

Ο επιβλέπων καθηγητής
Σωτήριος Ρούσσος

Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Θρησκευτών στη Μέση Ανατολή
στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Οι καθηγητές

Κωνσταντίνα Μπότσιου

Καθηγήτρια Ιστορίας και Διεθνών σχέσεων
στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς

Ευστάθιος Φακιολάς

Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης
και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY of the PELOPONNESE

**University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences**

Doctoral Dissertation

**The “new” American-Jewish pressure groups,
their importance in forming U.S.A. and Israel’s
foreign policy from the Lebanon war (1982) until
the second Intifada (2003).**

written by Konstantinos Doulkeridis

The members of the Supervisory Committee:

**Sotiris Roussos, Professor of International Relations and
Religions in the Middle East, University of the Peloponnese
(Supervisor)**

**Konstantina Botsiou, Professor of History and International
Relations, University of Piraeus**

**Efstathios T. Fakiolas, Associate Professor of International
Relations, University of the Peloponnese**

Corinthe, September 2023

Copyright © Κωνσταντίνος Δουλκερίδης, 2023.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διατριβής, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διατριβής για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Στη μνήμη της μητέρας μου Κωστούλας,
η οποία πάντοτε με ενθάρρυνε στις
επιστημονικές μου αναζητήσεις.

Ευχαριστίες

Η διατριβή αυτή δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς τη βοήθεια της Παναγιάς και του Αγίου Σπυρίδωνα, οι οποίοι μου χάρισαν δύναμη, υπομονή και φώτιση κατά τη διάρκεια της συγγραφής της. Τους ευχαριστώ και δοξάζω το όνομα τους.

Συνοδοιπόρος στην πορεία μου αυτή υπήρξε ο επιβλέπων καθηγητής κ. Σωτήριος Ρούσσος, τον οποίο ευχαριστώ. Με τις άοκνες, προσεκτικές παρατηρήσεις και πολύτιμες συμβουλές του με βοήθησε να φτάσω εις πέρας το έργο αυτό. Επίσης θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη και τις ευχαριστίες μου στο μέλος της τριμελούς επιτροπής την καθηγήτρια κα Κωνσταντίνα Μπότσιου για την έμπρακτη στήριξη της. Οι επισημάνσεις και συμβουλές της κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διατριβής ήταν ουσιαστικές. Ευχαριστίες οφείλω και προς τον καθηγητή κ. Ευστάθιο Φακιολά, ο οποίος μέσα από συζητήσεις που είχαμε με έκανε να πάρω κρίσιμες αποφάσεις για την επιτυχή εκπόνηση της διατριβής. Το παράδειγμα δικών του ενεργειών κατά τη συγγραφή της διατριβής του με παρακίνησε να τον μιμηθώ.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ. Δημήτριο Θωμάκο, ο οποίος πίστεψε σε εμένα και με παρακίνησε στην προσπάθεια μου αυτή.

Οφείλω να ευχαριστήσω επίσης τη βιβλιοθήκη και τη γραμματεία του «Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και ιδιαίτερα την κα Ελένη Γεωργούλια για τη διοικητική και ηθική υποστήριξη προς εμένα.

Επίσης, δεν μπορώ να παραλείψω να ευχαριστήσω για τη συνδρομή του το βιβλιοθηκονόμο στο “Center for Jewish History” (N. Υόρκη, Η.Π.Α.) κ. Ilya Slavutskiy, ο οποίος ενήργησε σύμφωνα με τις οδηγίες μου για να εντοπιστεί μέρος του πρωτογενούς αρχειακού υλικού, το οποίο αναζητούσα επίσης για τη συγγραφή της διατριβής μου.

Φυσικά, η οικογένεια μου, ο πατέρας μου Ευρύμαχος, ο αδελφός μου Γεώργιος και η σύζυγος του Παναγιώτα, ήταν δίπλα μου καθ’ όλη την πορεία αυτή. Με στήριξαν ηθικά και υλικά για να μπορέσω να ολοκληρώσω τη διδακτορική μου διατριβή. Επίσης, η οικογένεια του θείου μου Μάρκου Αντωνιάδη στο Μόντρεαλ του Καναδά με βοήθησε αμέριστα στο έργο μου. Όλους, τους ευχαριστώ πολύ και τους είμαι ευγνώμων.

Περίληψη

Σκοπός της διατριβής είναι να εξετάσει τον ρόλο και την επιρροή που ασκούν οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις ως «ομάδες πίεσης» στη διαμόρφωση και λήψη των αποφάσεων της αμερικανικής και ισραηλινής εξωτερικής πολιτικής από τον πόλεμο του Λιβάνου μέχρι την κατάρρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο. Διαμέσου της συλλογικής και υποστηρικτικής δράσης, βασισμένες στην αμερικανο-εβραϊκή ταυτότητα τους, οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους προσπαθούν να διαφυλάξουν και να προωθήσουν τις ιδέες, τις ανάγκες και τα συμφέροντα τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων των Η.Π.Α. Η ταυτότητα αυτή περιλαμβάνει ως ένα από τα βασικά στοιχεία της την επιβίωση και ευημερία του Ισραήλ. Όταν απειλούνται ή υπονομεύονται τα συμφέροντα του, οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους κινητοποιούνται πολιτικά για να το υποστηρίξουν διπλωματικά, οικονομικά, διαμέσου και της κυβέρνησης τους. Όμως, για να επιτύχει η κινητοποίηση τους αυτή, πρέπει να συμβαδίζει με τα μακροχρόνια συμφέροντα, τις αξίες, αρχές της εξωτερικής πολιτικής και τις στρατηγικές επιδιώξεις των Η.Π.Α. Η μελέτη αυτή καταδεικνύει μέσα από διεθνή, περιφερειακά και διπλωματικά γεγονότα όπως ο πόλεμος του Λιβάνου, η Ιντιφάντα, η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, ο πρώτος πόλεμος του Κόλπου, η ειρηνευτική διαδικασία του Όσλο, πως αυτοί οι εσωτερικοί πολιτικοί δρώντες κινητοποιούνται για να επηρεάσουν τους επικεφαλής της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας των Ηνωμένων Πολιτειών που παίρνουν αποφάσεις πολιτικής. Ειδικά, κατά τη διάρκεια της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο, η διατριβή επιδιώκει να καταδείξει τη στάση και δράση φιλειρηνικών και κάποιων κεντρώων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων οι οποίες υποστήριζαν την ειρηνευτική διαδικασία, όπως οι δικές τους, αμερικανικές κυβερνήσεις και οι ισραηλινές υπό την ηγεσία των Y. Rabin, S. Peres και E. Barak έπρατταν. Μέσα από την επιστημονική αυτή εργασία αναδείχθηκε η πόλωση που επικράτησε την περίοδο αυτή μεταξύ των φιλειρηνικών οργανώσεων, υποστηρικτικών της διαδικασίας του Όσλο, και των οργανώσεων που αντιτίθονταν σε αυτή.

Λέξεις-κλειδιά: Μέση Ανατολή, Διασπορά, Διασπορικές κοινότητες, Ομάδες συμφερόντων (Ομάδες πίεσης), Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, Πολιτική κινητοποίηση, Φιλειρηνικές οργανώσεις, Παλαιστινιακή Αρχή, Αυτονομία, Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, Εξωτερική Πολιτική, Η.Π.Α., Ισραήλ, Πόλεμος του Λιβάνου, Ιντιφάντα, Ειρηνευτική διαδικασία, Συμφωνίες του Όσλο, Πόλωση, Διάσκεψη του Camp David.

Abstract

My dissertation seeks to show the role and extent of power exerted by American Jewish interest groups on United States' and Israel's foreign policies. Through collective action and advocacy, based on their American Jewish identity, American Jews and their organizations try to safeguard and promote their ideas, needs and interests to the centers of American political power. The above identity comprises as one of its basic components the survival and well-being of Israel. When Israel's interests are threatened or undermined, American Jews and American Jewish organizations have been mobilized to support it diplomatically, economically and through their own government's actions. But, for such mobilization to succeed, it should be compatible with the long-term interests, principles of foreign policy and strategic considerations of the U.S. Through the study of international, peripheral and diplomatic events like the Lebanon war, the Intifada, the collapse of the Soviet Union, the first Gulf war, the Oslo peace process, I have sought to demonstrate how the American-Jewish organizations as political actors have been mobilized to influence the decision-makers of the executive and legislative branches of the U.S. government. Particularly, during the Oslo peace process, the study has sought to show how the pro-peace and a part of centrist American-Jewish organizations were supporting that process as their own governments and the Israeli governments of Y. Rabin, S. Peres and E. Barak were also backing it. Finally, the dissertation seeks to highlight the polarization between American Jewish organizations supportive of the peace process and those opposed to it.

Keynotes: Middle East, Diaspora, Diasporic communities, (Political) Advocacy Organizations (Pressure groups), American Jewry, American Jewish Organizations, Political Mobilization, Pro-peace Organizations, Palestinian Authority, Self-government, Palestinian Liberation Organization, Foreign Policy, the United States of America, Israel, Lebanon War, Intifada, Peace Process, Oslo Accords, Polarization, Camp David Summit.

Συντομογραφίες Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων –
Abbreviations of American-Jewish organizations

Agudah Israel of America	Agudah
Ameinu (Labor Zionist Alliance, Po'alei Zion)	Ameinu
Americans for Peace Now	A.P.N.
Americans for Progressive Israel	A.P.I.
Americans for a Safe Israel	A.F.S.I.
American Friends Service Committee	A.F.S.C.
American Israel Public Affairs Committee	A.I.P.A.C.
American Jewish Committee	A.J.C.
American Jewish Conference on Soviet Jewry	A.C.S.J.
American Jewish Congress	A.J. Congress
American Jewish World Service	

American Zionist Council	A.Z.C.
American Zionist Emergency Council	A.Z.E.C.
American Zionist Movement	A.Z.M.
Anti-Defamation League of B'nai Brith	A.D.L.
Avodah and Hazon	
Bend the Arc	
Betar Youth Organization	
Brit Tzedek	
Center for Middle East Peace and Cooperation	
Council of Jewish Federations and Welfare Funds (The Jewish Federations of North America)	C.J.F.W.F. (The J.F.N.A.)
Emergency Committee for Israel	
Hebrew Immigrant Aid Society	H.I.A.S.
Israel Policy Forum	I.P.F.

Jewish Agency	
Jewish Council for Public Affairs (National Jewish Community Relations Advisory Council)	J.C.P.A.
Jewish Voice for Peace	J.V.P.
Joint Distribution Committee	J.D.C.
J Street	
J Street U	
Labor Zionist Alliance (Ameinu)	L.Z.A.
Lubavitch Hassidic Movement	
Na'amat (Pioneer Women)	
National Conference on Soviet Jewry	N.C.S.J.
National Jewish Community Relations Advisory Council (The Jewish Council for Public Affairs)	N.J.C.R.A.C.
National Council of Young Israel	

New Israel Fund	N.I.F.
Open Hillel	
Project Nishma	
Rabbinical Alliance of America	
Rabbinical Council of America	R.C.A.
Student Struggle for Soviet Jewry	S.S.S.J.
The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations (The Presidents' Conference)	C.P.M.A.J.O.
United for Peace and Justice	
Union for Reform Judaism	U.R.J.
United Israel Appeal	U.I.A.
United Jewish Appeal (The Jewish Federations of North America)	U.J.A.
Union of American Hebrew Congregations of America	U.A.H.C.A.

Union of Councils for Soviet Jewry	U.C.S.J.
Union of Orthodox Jewish Congregations of America (The Orthodox Union)	U.O.J.C.A.
Zionist Organization of America	Z.O.A.
World Zionist Congress	W.Z.C.
United Jewish Communities (The Jewish Federations of North America)	U.J.C.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή.....	1
1.1. Μεθοδολογία, αντικείμενο και σκοπός της έρευνας, πηγές και διάρθρωσή της.....	2
Α΄ Μέρος. Η διασπορά και η συγκρότηση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας.....	11
Κεφάλαιο 2. Η διασπορά και οι ομάδες πίεσης	11
2.1. Η διασπορά και άλλες μορφές διεθνικότητας	11
2.2. Τα κράτη-καταγωγής και η σχέση τους με τη διασπορά	18
2.3. Η διασπορά και ο ρόλος της στο κράτος-υποδοχής.....	25
2.4. Οι ομάδες πίεσης.....	27
Κεφάλαιο 3. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	31
3.1. Η δημιουργία της αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητας.....	31
3.2. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα από τον 19 ^ο αιώνα μέχρι τα μέσα του 20 ^{ου} αιώνα, οι Φιλανθρωπικές οργανώσεις	48
3.3. Άλλες οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας	59
Κεφάλαιο 4. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	84
4.1. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα μεταπολεμικά	84
4.2. Οι Αμερικανο-εβραϊκές πολιτικές οργανώσεις (Political or Advocacy American-Jewish organizations).....	102
Β΄ Μέρος. Κυρίως Μέρος.....	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Οι Η.Π.Α. και ο πόλεμος του Λιβάνου	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Το ζήτημα «Ποιος είναι Εβραίος;» (Who is a Jew?).....	153
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η «Ιντιφάντα» και η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα	171
7.1. Η κατάσταση στα κατεχόμενα από το Ισραήλ εδάφη	171
7.2. Η στάση της P.L.O. απέναντι στην Ιντιφάντα	175
7.3. Το Ισραήλ απέναντι στην Ιντιφάντα	177
7.4. Η αντίδραση των Αμερικανο-εβραίων στα γεγονότα της Ιντιφάντα	186
7.5. Η αμερικανική πολιτική κατά τη διάρκεια της Ιντιφάντα.....	201
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» (Revisionist Zionism), οι Μιζραχί-Εβραίοι μετανάστες/πρόσφυγες στο Ισραήλ και οι Εβραίοι της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Το ζήτημα των δανειακών εγγυήσεων του Ισραήλ για τη στήριξη τους (Loan Guarantees) 234	234
8.1. Ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» (Revisionist Zionism).....	234
8.2. Οι Μιζραχί (Mizrachim) Εβραίοι.....	237
8.3. Το ζήτημα της μετανάστευσης των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης.....	240
8.4. Το ζήτημα των εγγυήσεων για την χορήγηση δανείου στο Ισραήλ (Loan Guarantees), η στάση των Αμερικανών και οι θέσεις των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων	246
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Η διάσκεψη της Μαδρίτης, οι «Συμφωνίες του Όσλο».....	259
9.1. Οι «Συμφωνίες του Όσλο» και η «Συμφωνία ειρήνης μεταξύ Ιορδανίας και Ισραήλ» .	287
9.2. Η στάση των Αμερικανο – εβραϊκών οργανώσεων απέναντι στις «Συμφωνίες του Όσλο»	297
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Η πρωθυπουργία Netanyahu και η εφαρμογή της διαδικασίας του Όσλο	337

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Ο Ehud Barak και η ειρηνευτική διαδικασία	376
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12. Η νίκη του Ariel Sharon στο Ισραήλ και η εκλογή του George W. Bush στην προεδρία των Η.Π.Α.	400
Συμπεράσματα.....	416
Βιβλιογραφία	0
Ελληνική	0
Ξενόγλωσση.....	0
Διαδικτυακοί Τόποι	21
Ελληνικές Ιστοσελίδες	21
Ξενόγλωσσες Ιστοσελίδες.....	22
Αρχειακές Πηγές	32
Η.Π.Α.....	32
Εφημερίδες	32
Περιοδικά.....	32

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του συγγραφέα και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα εμφανίζεται, κυρίως στον τύπο, ως ένα «μονολιθικό» σώμα αποτελούμενο από ομάδες πίεσης, με μία και μόνη κεντρική ηγεσία και οργάνωση, καθώς και με κοινούς, καθορισμένους πολιτικούς στόχους. Αντίθετα, όπως θα διαφανεί από την παρούσα μελέτη, αυτή αποτελείται από ένα σύνολο Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, που ασκούν πίεση σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, με διαφορετικές επιδιώξεις και στόχους, με διαφορετική ηγεσία και με τα δικά της μέλη η καθεμιά από αυτές. Επίσης, οι οργανώσεις που απαρτίζουν την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα δεν παύουν να αποτελούν μέρος της ευρύτερης εβραϊκής διασποράς, γεγονός που έχει τη σημασία του.

Γενικότερα η διασπορά δημιουργείται από αναγκαστική ή εθελοντική μετανάστευση των μελών μιας κοινότητας σε άλλη χώρα, σε ένα κράτος – υποδοχής, και η οποία δεν παύει να είναι τμήμα των «διεθνικών σχηματισμών και διαδικασιών» (Transnational formations and procedures). Κάθε διασπορική κοινότητα έχει δημιουργήσει μια ιδιαίτερη ταυτότητα, η οποία επηρεάζει και επηρεάζεται από το βαθμό που η ηγεσία της εμπλέκεται στα πολιτικά τεκταινόμενα της «ιδιαιτέρας πατρίδας» της (homeland), αλλά και από τα προσωπικά βιώματα της στην «χώρα υποδοχής» (hostland). Όσο μάλιστα ο βαθμός της απειλής για την εθνική κοινότητα αυξάνει τόσο και η στάση των κοινοτήτων της διασποράς, στην περίπτωση μας μέσω των Αμερικανο-εβραϊκών ομάδων πίεσης, σκληραίνει και ταυτίζεται με την επίσημη θέση και τις προσδοκίες της ισραηλινής κυβέρνησης¹.

Κατά αυτόν τον τρόπο αν και όλες οι ομάδες πίεσης στηρίζουν την επιβίωση του κράτους του Ισραήλ στην περιοχή της Μ. Ανατολής και για αυτό προσπαθούν να επηρεάσουν την πολιτική της υπερδύναμης, εντούτοις δε συμφωνούν με το τι καθορίζει και τι εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντα του ίδιου του Ισραήλ. Αν δηλαδή η εξωτερική πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης εξασφαλίζει το ύψιστο εθνικό συμφέρον που είναι η ασφάλεια, καθώς και τα επιμέρους συμφέροντα του αμερικανικού παράγοντα στην περιοχή. Επίσης, υπάρχει αμφιβολία αν οι διάφορες θέσεις και απόψεις των Αμερικανο-εβραϊκών ομάδων πίεσης, όπως αυτές εκφράζονται δημοσίως ή σε διπλωματικό επίπεδο, είναι ο προσφορότερος τρόπος υποστήριξης του Ισραήλ. Ειδικότερα οι παραδοσιακές, κινούμενες στον μεσαίο χώρο Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως η “A.I.P.A.C.”

¹ Yossi Shain: “The role of Diaspora in Conflict Perpetuation or Resolution”, U.S.A., (the John Hopkins University Press, SAIS Review, vol. 22, Number 2, Summer – Fall 2002), σελ. 117, 124, 128-129 και Rainer Bauboeck: “Charter 15 "Cold constellations and hot identities: Political Theory questions about Trans - nationalism and Diaspora", the Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press, 2010), σελ. 309-310, 313-316.

(American Israel Public Affairs Committee) και η «Αμερικανο-εβραϊκή Επιτροπή» (American Jewish Committee), υποστηρίζουν κατά βάση την εξωτερική πολιτική της εκάστοτε ισραηλινής κυβέρνησης, αποφεύγοντας να εκδηλώνουν δημοσίως τη διαφοροποίησή τους κατά της επίσημης πολιτικής του Ισραήλ².

Προτού αναφερθούν οι ομάδες πίεσης που συγκαταλέγονται στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, είναι απαραίτητο να γίνει λόγος για τη διασπορά και πώς αυτή πέρα από τη διατήρηση της ιδιαίτερης ταυτότητας μιας εθνικής ομάδας, μπορεί να παίξει θετικό ή αρνητικό ρόλο τόσο στην πολιτική σκηνή του κράτους υποδοχής όσο και στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής του κράτους καταγωγής, της ιδιαίτερης πατρίδας, όσο μακριά και εάν αυτή βρίσκεται.

1.1. Μεθοδολογία, αντικείμενο και σκοπός της έρευνας, πηγές και διάρθρωσή της

Η διατριβή αυτή έχει σκοπό τη διάγνωση του ρόλου και του μεγέθους της επίδρασης των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στα κέντρα λήψης αποφάσεων πολιτικής στις Η.Π.Α., αλλά και στο Ισραήλ. Η περιγραφή σημαντικών γεγονότων (πολιτικών, διπλωματικών) είναι απαραίτητη για τη δράση των εσωτερικών δρώντων, γιατί το διπλωματικό, διεθνές πολιτικό πλαίσιο, τα διάφορα καίριας σημασίας γεγονότα (ανεξάρτητες μεταβλητές) αναγκάζουν τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις ως πολιτικούς δρώντες να κινητοποιηθούν στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής του κράτους υποδοχής, των Η.Π.Α., του οποίου είναι πολίτες, για την υποστήριξη θέσεων που θεωρούν ότι εξυπηρετούν τα μακροχρόνια συμφέροντα του κράτους καταγωγής, του Ισραήλ. Οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις προσπαθούν με τη δράση τους να επηρεάσουν τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α.. Στη διαδικασία αυτή εμπλέκονται και άλλοι εσωτερικοί δρώντες, όπως οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι, γραφειοκράτες, νομοθέτες, οι σύμβουλοι προέδρων, οι οποίοι επηρεάζουν λιγότερο ή περισσότερο τα κέντρα λήψης των αποφάσεων (Κογκρέσο, ομοσπονδιακός πρόεδρος).

Στην μελέτη αυτή θα εξεταστούν επίσης οι λόγοι δημιουργίας των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Κάποιες από αυτές θα πάρουν τη μορφή «ομάδων

² Για παράδειγμα, όσον αφορά τη διατήρηση της ισραηλινής κατοχής εδαφών της Δυτικής Όχθης και τη συνέχιση της πολιτικής των εποικισμών, δεν εκδηλώνεται δημόσια η διαφωνία της πλειοψηφίας των μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, τα οποία είναι αντίθετα προς αυτές τις πολιτικές. Το ίδιο συμβαίνει και με την άποψη ότι στην επίτευξη ειρήνης η αμοιβαία αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ από τους Παλαιστίνιους και αντίστροφα, καθώς και ο αντίστοιχος εδαφικός συμβιβασμός στη Δυτική Όχθη είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ειρήνη, θέσεις ωστόσο τις οποίες όλες οι ισραηλινές κυβερνήσεις δεν συμπεριρίζονται.

Arthur Hertzberg: "American Jewry and Hardheaded Zionism", U.S.A., (Journal of Palestine Studies, Review, Vol. 11, No 3, Spring 1982), σελ. 194.

πίεσης»/οργανώσεων υποστηρικτικών του Ισραήλ στις Η.Π.Α. Επίσης, θα διερευνηθούν όχι μόνο οι λόγοι σύστασης αλλά και οι λόγοι της δράσης τους. Άλλες χαρακτηρίζονται φιλειρηνικές, άλλες είναι εντελώς αντίθετες προς τα δικαιώματα των Παλαιστινίων στα κρίσιμα ζητήματα της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης. Αναλύεται ακόμα κάτω από ποιες «συγκυριακές ευκαιρίες»/«πολιτικές δομές ευκαιρίας» (Political opportunity structures) κατόρθωσαν να επηρεάζουν τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της υπερδύναμης. Βέβαια μέσα από το ιστορικό πλαίσιο των περιόδων ανάλυσης φανερώνεται η στάση και η λειτουργία των κυριότερων πολιτικών θεσμών των Η.Π.Α., του Κογκρέσου και κυρίως του επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας, του Αμερικανού προέδρου μαζί με τους στενούς συμβούλους του και τον υπουργό των εξωτερικών. Η ανάλυση λοιπόν του πλουραλιστικού συστήματος διακυβέρνησης των Η.Π.Α., που επιτρέπει τη δράση των «ομάδων πίεσης» κρίνεται αναγκαία και θα παρουσιαστεί μέσα από τα διπλωματικά γεγονότα.

Βέβαια, θα εξεταστεί η Αμερικανο-εβραϊκή ταυτότητα, όπως αυτή διαμορφώνεται και έχει βασικά στοιχεία τα οποία είναι η διασφάλιση της ύπαρξης του Ισραήλ, η διατήρηση της μνήμης του «Ολοκαυτώματος», ώστε να μην επαναληφθεί ξανά, καθώς και η ιουδαϊκή παράδοση και θρησκεία. Ωστόσο η ταυτότητα αυτή περιλαμβάνει στοιχεία της αμερικανικής κουλτούρας, όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την περίοδο ακόμα της «πολιτισμικής πρόσμιξης» και της κοινωνικής ενσωμάτωσης των πρώτων Εβραίων στις Η.Π.Α. και διατηρούνται ακόμα και σήμερα μέσω της εκπαίδευσης και του τρόπου ζωής τους. Επίσης θα καταδειχθεί η σημασία του Ισραήλ και της ασφάλειάς του για την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και τις οργανώσεις της.

Θα αναφερθούν γεγονότα όπως ο πόλεμος του Λιβάνου, η έναρξη της 1^{ης} Ιντιφάντα και η αντιμετώπισή της από το εβραϊκό κράτος, το πρόβλημα των Εβραίων προσφύγων από τη Σοβιετική Ένωση, αλλά και ζητήματα όπως η εβραϊκότητα των μη ορθοδόξων Εβραίων, καθώς και η σημασία της στην πολιτογράφηση όσων επέστρεφαν μόνιμα στο Ισραήλ, η διάσκεψη της Μαδρίτης, η υπογραφή των Συμφωνιών του Όσλο I και II, η διαδικασία ειρήνευσης με βάση αυτές τις συμφωνίες και η κατάρρευσή της μετά την αποτυχημένη διάσκεψη κορυφής του Camp David II. Βασικά, θα ξεδιπλωθεί η δράση των Αμερικανο-εβραίων μέσω των οργανώσεών τους προκειμένου να διασφαλιστεί και η Αμερικανο-εβραϊκή τους ταυτότητα.

Τα γεγονότα στο Ισραήλ επηρέαζαν και επέφεραν αλλαγές στη συμπεριφορά και τη δράση αυτών των οργανώσεων. Στη διάδραση αυτή μεταξύ αυτών ως μελών της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας και του Ισραήλ ως σημείου αναφοράς και ενδιαφέροντος όλων των Εβραίων έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη στις ακολουθούμενες πολιτικές του

εβραϊκού κράτους οι δικές τους ανησυχίες και απαιτήσεις, αφού ως φορείς φιλελεύθερων αξιών και ιδεών προσπαθούσαν να επηρεάσουν την πολιτική του Ισραήλ. Η τελευταία έπρεπε να κινείται πάνω σε φιλελεύθερες αρχές και ιδέες (δημοκρατία, ανοικτή αγορά, ανθρώπινα δικαιώματα και θρησκευτικός πλουραλισμός). Επομένως, με γνώμονα την Αμερικανο-εβραϊκή ταυτότητά τους δεν μπορούσαν να μένουν απαθείς ή χειρότερα, να σιωπούν μπρος στις λανθασμένες επιλογές της ισραηλινής πολιτικής. Συγκεκριμένα, όπως θα αναπτυχθεί και θα αποδειχθεί μέσω της έρευνας, οι προοδευτικοί Αμερικανο-εβραίοι και οι φιλειρηνικές οργανώσεις τόσο στο ίδιο το Ισραήλ όσο και στις Η.Π.Α. θα καταβάλουν προσπάθειες να αντιληφθεί η ηγεσία του ότι η καταπιεστική πολιτική των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ κατά των Παλαιστινίων και η συνέχιση της κατοχής εδαφών στη Δυτική Όχθη χάρη της ασφάλειας δεν το ωφελούσαν. Με τις δράσεις που αναλαμβάνουν οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις και κατά βάση οι φιλειρηνικές θα προσπαθήσουν να πιέσουν το Ισραήλ να αλλάξει την πολιτική του αυτή επηρεάζοντας τα κέντρα λήψης αποφάσεων του κατ' εξοχήν συμμάχου του, των Η.Π.Α., πολίτες των οποίων είναι οι ίδιοι.

Μετά μάλιστα τον πόλεμο του 1973 ξεκίνησαν οι διαφωνίες στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας από οργανώσεις όχι μόνο παραδοσιακές, όπως η “Hadassah”, “Labor Zionism”, “American Jewish Federations”, αλλά και από νέες, φιλειρηνικές (Breira). Θα εξεταστούν οι διαφωνίες αυτές των Αμερικανο-εβραίων και των οργανώσεών τους στην πολιτική της συνεχιζόμενης κατοχής παλαιστινιακών εδαφών και των εποικισμών εκεί. Ουσιαστικά, θα αναφερθεί η δημόσια κριτική των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, η οποία θα συνεχιστεί τις επόμενες δεκαετίες με την ανάδυση των νεότερων, πιο επικριτικών στην ακολουθούμενη πολιτική, φιλειρηνικών οργανώσεων (Breira, Americans for Peace Now, New Jewish Agenda, Israel Policy Forum, Brit Tzedek v' Shalom), οι οποίες εκδήλωναν δημόσια τη διαφωνία τους απέναντι στην παραπάνω υφιστάμενη πολιτική. Ο δημόσιος χαρακτήρας των διαφωνιών τους τις διαφοροποιεί από τις περισσότερες κεντρώες, παραδοσιακές οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και ιδιαιτέρως από εκείνες που κινούνται στα δεξιά δηλαδή αυτές που υποστηρίζουν τις θέσεις των δεξιών κομμάτων του Ισραήλ (Zionist Organization of America, Americans for a safe Israel, American Zionist Movement, Orthodox Union).

Όπως θα καταδειχθεί στη μελέτη, οι διαφωνίες αυτές θα φτάσουν στην «πόλωση» (Polarization), η οποία θα εκφραστεί με την ανάδυση δύο μπλοκ/συνασπισμών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων κατά την περίοδο μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο Ι. Το πρώτο ήταν ένθερμα υποστηρικτικό των

πολιτικών των δεξιών κομμάτων (Likud, θρησκευτικά και εθνικιστικά κόμματα – National Religious Party, Shas, Agudat Yisrael) και κυβερνήσεων, οι οποίες ήταν ασυμβίβαστες προς τους Παλαιστίνιους επάνω στην αρχή «Γη για την ειρήνη» και κατά συνέπεια, αντιτίθεντο στην εφαρμογή των Συμφωνιών του Όσλο I, II (Washington 1993, Taba 1995). Το δεύτερο μπλοκ ήταν φιλειρηνικό και εργαζόταν για να έρθουν τα εμπλεκόμενα μέρη κοντά μέσω του διαλόγου με στόχο να επέλθει ο συμβιβασμός μεταξύ τους για χάρη της ειρήνης και της οικονομικής προόδου.

Μέσω της ανάπτυξης του συγκεκριμένου θέματος της έρευνας θα επισημανθεί ότι οι νεότερες, φιλειρηνικές οργανώσεις δημιουργήθηκαν για να αμφισβητήσουν την παγιωμένη άποψη της φαινομενικής ύπαρξης ενότητας των θέσεων της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και της αμέριστης συμπαράστασης ή και στήριξης στις πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ από τις οργανώσεις της. Οι κεντρικές παραδοσιακές οργανώσεις μπορεί να διαφωνούσαν με τις πολιτικές αυτές, αλλά δεν έβγαιναν να δηλώσουν δημόσια τη διαφωνία τους παρά μόνο «κεκλεισμένων των θυρών», εντός των συνεδριάσεων των μελών τους.

Η βασική υπόθεση εργασίας της διατριβής είναι ότι τα πολύ σημαντικά γεγονότα και οι εξελίξεις στις αραβο-ισραηλινές σχέσεις και κυρίως στο Παλαιστινιακό καθώς και οι εσωτερικές εξελίξεις στο Ισραήλ που συνέβησαν στην υπό εξέταση περίοδο αποτέλεσαν καταλύτη για διαφοροποίηση, πολιτική και οργανωτική, εντός της Αμερικανο-εβραϊκής διασπορικής κοινότητας με τη δημιουργία νέων οργανώσεων ή με τον πολιτικό αναπροσανατολισμό παλαιότερων. Η διαφοροποίηση αυτή είχε σημαντική αλληλεπίδραση με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ και την συμπεριφορά των ισραηλινών κυβερνήσεων.

Η μελέτη εντάσσεται στο πεδίο της διεθνούς ιστορίας σε συνδυασμό με τα πεδία της διεθνούς πολιτικής, της διπλωματίας και της μελέτης του διασπορικού φαινομένου και της σημασίας του για το κράτος καταγωγής αλλά και για το κράτος υποδοχής/μόνιμης εγκατάστασης. Επίσης στη διατριβή αναλύεται το ζήτημα των οργανώσεων ως κοινωνικών ομάδων/αθροισμάτων και ειδικά των «ομάδων πίεσης» (Interest group theory), καθώς και η σημασία των τελευταίων στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής του κράτους μόνιμης διαμονής/εγκατάστασης (Θα γίνει εκτενής αναφορά στη διαχρονική εξέλιξη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων δηλαδή πώς από τις φιλανθρωπικού χαρακτήρα οργανώσεις για την εκπλήρωση φιλανθρωπικών και κοινωνικών αναγκών φτάσαμε στη δημιουργία των πρώτων σιωνιστικών, των οργανώσεων ποικίλου σκοπού (Multi-purpose organizations) και σε μονοθεματικού

χαρακτήρα πολιτικές οργανώσεις (One-issue organizations), όπως ήταν οι φιλειρηνικές, οι νεότερες οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας).

Κατά την περίοδο μελέτης από τον πόλεμο του Λιβάνου μέχρι την κατάρρευση της διαδικασίας του Όσλο (1982-2001) θα εξεταστεί επίσης ένα συγκεκριμένο ζήτημα καίριας σημασίας για τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις υποστήριξης του Ισραήλ. Αυτό δεν είναι άλλο από το ζήτημα της ειρήνης, της διαδικασίας ειρηνικής επίλυσης της Αραβο-ισραηλινής διένεξης και ειδικότερα του παλαιστινιακού ζητήματος. Για αυτό, η προσοχή θα εστιαστεί στις νεότερες φιλειρηνικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, οι οποίες διαθέτουν μεγαλύτερη δυναμική για αλλαγή της στάσης της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας σε σχέση με τις συντηρητικές, δεξιές, πολιτικές του Ισραήλ ανταποκρινόμενες ειδικά μετά το ξέσπασμα της 1^{ης} Ιντιφάντα στις απαιτήσεις τόσο του ισραηλινού λαού όσο και των προοδευτικών Αμερικανο-εβραίων και της πλειοψηφίας των Αμερικανών για επίλυση του Παλαιστινιακού ζητήματος και επίτευξη ειρήνης στην περιοχή.

Η μελέτη θα εστιάσει στην οργάνωση, τους πόρους, τα μέλη και κυρίως, στους στόχους τους οποίους ήθελαν με τη δράση τους να εξυπηρετήσουν οι φιλειρηνικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις. Οι στόχοι αυτοί συμβάδιζαν με εκείνους των προοδευτικών κυβερνήσεων του Ισραήλ, κυβερνήσεων στις οποίες ηγείτο το Εργατικό κόμμα του Ισραήλ. Με την κυβερνητική τους θητεία οι πρωθυπουργοί όπως οι Y. Rabin (1992-1995), S. Peres (1995-1996) και E. Barak (1999-2001) προσπάθησαν να φέρουν την πολυπόθητη ειρήνη στην περιοχή μέσω διαπραγματεύσεων και συμβιβασμών και ειδικά, εδαφικών παραχωρήσεων προς τους Παλαιστίνιους. Υπήρχε γενική αποδοχή των μηνυμάτων τους από το κοινό τόσο το ισραηλινό όσο και το αμερικανικό, αφού οι στόχοι τους εξυπηρετούσαν και τα μακροχρόνια συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών για την περιοχή.

Η μελέτη βασίστηκε και σε έρευνα, πρωτογενών πηγών. Αντλήθηκε υλικό για τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις από αρχεία μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων/οργανώσεων ιστορικής έρευνας και μελέτης, όπως είναι η “American Jewish Historical Society” (A.J.H.S.). Το αρχείο της στεγάζεται στο “Center for Jewish History” με έδρα το Manhattan της Ν. Υόρκης. Μελετήθηκαν επίσης διαδικτυακό αρχειακό υλικό της οργάνωσης “American Jewish Committee”, επιστολές, ομιλίες ή απομνημονεύματα ηγετικών προσώπων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων προς κυβερνητικούς αξιωματούχους των Η.Π.Α. και του Ισραήλ κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Επίσης, αναζητήθηκαν πρακτικά συνεδρίων, συνεδριάσεων και άλλων εκδηλώσεων των οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας με αναφορές σε γεγονότα, αποφάσεις

ή πολιτικές εισηγήσεις των κυβερνήσεων των Η.Π.Α. και του Ισραήλ, οι οποίες αφορούσαν την ειρηνευτική διαδικασία. Ακόμα, μελετήθηκαν προσεκτικά ημερολόγια εκδηλώσεων των παραπάνω οργανώσεων, αυτοβιογραφίες ή αυτοβιογραφικά σημειώματα και εξετάστηκαν μαρτυρίες, συνεντεύξεις, άρθρα κυβερνητικών προσώπων των Ηνωμένων Πολιτειών, του Ισραήλ και άλλων εμπλεκόμενων σε γεγονότα, που αφορούν την περίοδο έρευνας.

Η διάρθρωση της διατριβής είναι η ακόλουθη: Στο **Κεφάλαιο 1** «Εισαγωγή» αποσαφηνίζονται έννοιες σημαντικές για την ανάπτυξη του θέματος, καθώς και παρουσιάζονται η μεθοδολογία, το αντικείμενο και ο σκοπός της έρευνας. Επίσης, αναφέρονται το είδος των πηγών που θα αναζητηθούν κατά την έρευνα και η τελική διάρθρωση της διατριβής. Γίνεται λόγος για την ύπαρξη διαφόρων οργανώσεων και ομάδων πίεσης στους κόλπους της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και το βαθμό επιρροής που έχουν στην εξωτερική πολιτική τόσο των Ηνωμένων Πολιτειών όσο και της «ιδιαίτερης πατρίδας», του Ισραήλ.

Στο **Α΄ Μέρος** της διατριβής με τίτλο «Η διασπορά και η συγκρότηση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας» περιλαμβάνονται τα Κεφάλαια 2, 3 και 4. Στο **Κεφάλαιο 2** με τον τίτλο «Η διασπορά και οι ομάδες πίεσης» παρουσιάζεται η έννοια της διασποράς ως διεθνικού δρώνα, οι διεθνικοί δεσμοί που αναπτύσσονται ανάμεσα στα μέλη των κοινοτήτων της ανά την υφήλιο και η κοινή καταγωγή και ταυτότητα που τα χαρακτηρίζουν. Επίσης, επισημαίνονται η αυτονομία δράσης και οι πρωτοβουλίες που παίρνει καθεμιά διασπορική κοινότητα για την εξυπηρέτηση των προσδοκιών και αναγκών των μελών της μέσω των πολιτικών και κοινωνικών οργανώσεών της. Επίσης, γίνεται αποσαφήνιση της «τριαδικής» σχέσης που χαρακτηρίζει τη διασπορά (κράτος καταγωγής, διασπορική κοινότητα, κράτος υποδοχής). Στη συνέχεια, εκτίθενται οι ομάδες πίεσης και η έννοια του «λόμπι» (Lobby). Παρουσιάζεται ο τρόπος δράσης με τον οποίο οι ομάδες πίεσης προσπαθούν να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης των Η.Π.Α. (τοπικό, περιφερειακό και ομοσπονδιακό).

Στο **Κεφάλαιο 3** με τίτλο «Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο» ξεδιπλώνεται ιστορικά η εγκατάσταση των Εβραίων μεταναστών και προσφύγων στην Αμερική. Γίνεται αναφορά στη διαδικασία της «επιλεκτικής ενσωμάτωσής» τους στην αμερικανική κοινωνία και των τάσεων της ιουδαϊκής θρησκείας που επικρατούν ανάμεσα στους Αμερικανο-εβραίους (Orthodox, Conservative, Reform Judaism). Οι πρώτες οργανώσεις που συστήνονται από τους Αμερικανο-εβραίους είναι φιλανθρωπικού χαρακτήρα και γίνεται σχετική ανάπτυξη

τους. Μετά τις φιλανθρωπικές εξετάζονται οι οργανώσεις που σκοπό έχουν να υποστηρίξουν κατ' αρχάς, τη φυσική και την πνευματική υπόσταση των Αμερικανο-εβραίων ως μειονοτικής κοινότητας των Η.Π.Α. και κατά δεύτερο λόγο, να υποστηρίξουν οικονομικά, διπλωματικά την εβραϊκή διασπορά και το Ισραήλ. Κατά την ανάλυση των δράσεων των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων από τον 19^ο αιώνα μέχρι το 1945 (μέσα του 20^{ου} αιώνα), παρουσιάζονται τα γεγονότα που οδήγησαν στη δημιουργία των πρώτων πολιτικών οργανώσεων των Αμερικανο-εβραίων, όπως η “American Jewish Committee”, “Anti-Defamation League”, “American Jewish Conference”. Επίσης, αναπτύσσεται το θέμα του αντι-σημιτισμού στις Η.Π.Α. Συνέπεια της ανάπτυξης του σιωνιστικού εγχειρήματος στην Παλαιστίνη κάνει έντονη την εμφάνισή του και ο Σιωνισμός στην Αμερική με τις οργανώσεις και το «λόμπι» του. Παράλληλα, αναλύεται η αμερικανική πολιτική καθ' όλη τη διάρκεια της παραπάνω περιόδου.

Στο **Κεφάλαιο 4** αναλύεται η ζωή (κοινωνική, πολιτική, οικονομική, επαγγελματική και οικογενειακή) των Αμερικανο-εβραίων στις Η.Π.Α. μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η δημιουργία της «Αμερικανο-εβραϊκής» ταυτότητας με υιοθέτηση μέρους των εβραϊκών τους στοιχείων. Στα χρόνια που ακολούθησαν το 1967 οι Αμερικανο-εβραίοι επαναπροσδιορίζουν την ιδιαίτερη ταυτότητά τους, ενσωματώνοντας περισσότερα εβραϊκά στοιχεία προκειμένου να μην επέλθει η αλλοτρίωση της ταυτότητάς τους μέσα στην πολυπολιτισμική αμερικανική κοινωνία. Επίσης, αναλύεται η «ειδική σχέση» μεταξύ των Η.Π.Α. και του Ισραήλ. Στο Κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι περισσότερες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, παραδοσιακές και νεότερες χρονικά που δραστηριοποιούνται πολιτικά (Political or Advocacy American-Jewish organizations), ανάλογα με τις θέσεις τους σε καίριας σημασίας ζητήματα της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και της πολιτικής του Ισραήλ για την ειρήνη στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Ακολουθεί το **Κυρίως Μέρος** της εργασίας (**Β' Μέρος**, Κεφάλαια 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12), που ξεκινά με το **5^ο Κεφάλαιο** το οποίο φέρει τον τίτλο: «Οι Η.Π.Α. και ο πόλεμος του Λιβάνου» το οποίο πραγματεύεται την επίδραση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στην χάραξη της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. επί προεδρίας του Ronald Reagan (1981-1989) ως προς την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και ιδιαίτερα ως προς το Ισραήλ. Αναλύεται η στρατηγική σχέση των Ηνωμένων Πολιτειών με το Ισραήλ και περιγράφεται η στάση τους ως προς τη στρατιωτική επέμβαση του Ισραήλ στο Λίβανο. Παρουσιάζεται επίσης η δράση της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και ιδίως των νεότερων χρονικά οργανώσεων της προκειμένου οι

τελευταίες να επηρεάσουν κατά το δυνατό την αμερικανική κυβέρνηση στη λήψη των αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής για το Ισραήλ.

Το **6^ο Κεφάλαιο** πραγματεύεται το ζήτημα του προσδιορισμού «Ποιος είναι Εβραίος; (Who is a Jew?)», και τη στάση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Εξετάζεται πώς η νομοθετική πρωτοβουλία από τα εθνικιστικά και τα θρησκευτικά κόμματα της Κνεσέτ να αλλάξουν τον «Νόμο περί Επιστροφής» των Εβραίων που γύριζαν πίσω για να εγκατασταθούν μόνιμα στο Ισραήλ θα δημιουργούσε τη διάσπαση ενότητας μεταξύ των ορθόδοξων και των άλλων Εβραίων, καθώς και τις αντιδράσεις των Αμερικανο-εβραίων και των οργανώσεών τους απέναντι σε αυτή τη νομοθετική πρωτοβουλία.

Στο **7^ο Κεφάλαιο** με τίτλο «Η Ιντιφάντα και η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα» εξετάζονται το ξέσπασμα της πρώτης Ιντιφάντα, οι αιτίες της γενίκευσής της σε όλη τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Σκιαγραφούνται οι αντιδράσεις τόσο της «Παλαιστινιακής Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης» (P.L.O.) όσο και της ισραηλινής κυβέρνησης απέναντι στην εξέγερση των Παλαιστινίων. Το Ισραήλ προσπάθησε να τιθασεύσει την εξέγερση αυτή με τη χρήση βίας από το στρατό του, αλλά τελικά δεν το κατόρθωσε. Εκτίθενται οι αντιδράσεις των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων και της κυβέρνησης των Η.Π.Α. απέναντι σε αυτήν.

Το **8^ο Κεφάλαιο** πραγματεύεται το ζήτημα του «Αναθεωρητικού Σιωνισμού» (Revisionism Zionism) ως πολιτικό κίνημα και πώς συνέβαλε στη διαμόρφωση της πολιτικής των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ. Επίσης αναπτύσσεται η παρουσία των Μιζραχί Εβραίων στο Ισραήλ και η σημασία τους στο επίπεδο της εσωτερικής πολιτικής του Ισραήλ. Ακόμα, εξετάζονται ποια ήταν η στάση και οι δράσεις της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ως προς την μετανάστευση των ομοεθνών τους από την πρώην Σοβιετική Ένωση στο Ισραήλ και στις Η.Π.Α., πώς τους βοήθησαν (πολιτικά, οικονομικά) στην προσπάθειά τους αυτή και πώς επηρέασαν τις αποφάσεις τόσο της κυβέρνησης του Ισραήλ όσο και των Η.Π.Α. προς όφελος τους. Επίσης αναλύεται το θέμα των δανειακών αναγκών του κράτους του Ισραήλ και των εγγυήσεων που ζητήθηκαν να δοθούν από την αμερικανική κυβέρνηση για την εξυπηρέτησή τους. Εξετάζεται πώς η ανάγκη για την κάλυψη των αναγκών των Εβραίων προσφύγων προερχόμενων από τη Σοβιετική Ένωση ωθούσε την ισραηλινή κυβέρνηση να αναζητήσει την οικονομική αυτή χρηματοδότηση. Απέναντι στο ζήτημα αυτό οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους αντέδρασαν ασκώντας πίεση προς την αμερικανική κυβέρνηση.

Στο **9^ο Κεφάλαιο** με τίτλο: «Η διάσκεψη της Μαδρίτης, οι Συμφωνίες του Όσλο» διευκρινίζονται οι λόγοι για τους οποίους επανεκκινήθηκε η ειρηνευτική διαδικασία. Εξετάζονται η διάσκεψη της Μαδρίτης, οι ημι-επίσημες διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων στο Όσλο που οδήγησαν στην ομώνυμη Συμφωνία (Washington, 13 Σεπτεμβρίου 1993). Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στις επόμενες Συμφωνίες (Ενδιάμεση Συμφωνία, Συμφωνία ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας (Συμφωνία Wadi Araba)) και τα αιματηρά γεγονότα της Χεβρώνας, με αποκορύφωμα τη δολοφονία του Ισραηλινού πρωθυπουργού Y. Rabin. Με βάση αυτά εξετάζονται η στάση και η δράση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Αναλύεται η «πόλωση» (Polarization) που διαπιστώνεται μέσα στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Τέλος αναφέρονται οι αντιδράσεις των οργανώσεων αυτών απέναντι σε σημαντικά πολιτικά και διπλωματικά γεγονότα (όπως στην περίπτωση της δολοφονίας του Ισραηλινού πρωθυπουργού Y. Rabin (4/11/1995)).

Στο **10^ο Κεφάλαιο** «Η πρωθυπουργία Netanyahu (1996-1999) και η εφαρμογή της διαδικασίας του Όσλο» (Διαδικασία του Όσλο, 1993-2001) αναπτύσσονται η δράση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, καθώς και η αμερικανική στάση απέναντι στην πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης Netanyahu. Ως επακόλουθο της πολιτικής της σκιαγραφούνται οι αντιδράσεις του φιλειρηνικού μπλοκ των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Επίσης αναφέρονται οι αντιδράσεις των οργανώσεων του δεξιού ιδεολογικού τόξου της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, που υποστήριζαν ενθέρμως την κυβέρνηση Netanyahu ως προς την ειρηνευτική διαδικασία για την επίλυση του Παλαιστινιακού ζητήματος.

Στο **11^ο Κεφάλαιο** «Ο Ehud Barak (1999-2001) και η ειρηνευτική διαδικασία» αναλύεται η πολιτική της κυβέρνησης του Ehud Barak ως προς την ειρηνευτική διαδικασία του Όσλο και θα διατυπωθεί το ερώτημα αν θα συνεχιστεί η βήμα προς βήμα προσέγγιση με βάση τα συμφωνηθέντα μεταξύ των δύο πλευρών, όπως προβλεπόταν από τη διαδικασία του Όσλο ή θα επιδιωχθεί μια συνολική, τελική Συμφωνία ειρήνης με τους Παλαιστινίους. Σκιαγραφούνται ακόμα η στάση της αμερικανικής κυβέρνησης, εκείνη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων κατά τη διάρκεια των συνομιλιών/διαπραγματεύσεων στο Camp David, αλλά και μετά αυτές.

Στο **12^ο Κεφάλαιο** «Η νίκη του Ariel Sharon (2001) στο Ισραήλ και η εκλογή του George W. Bush (2001-2009) στην προεδρία των Η.Π.Α.» εξετάζεται η πολιτική της κυβέρνησης του A. Sharon (επιστροφή του Likud (2001-2006) στην εξουσία) και η στροφή στη δεξιά, η οποία χαρακτηρίζεται από την ασυμβίβαστη πολιτική ως προς τους Παλαιστινίους. Θα αναφερθούν τα τρομοκρατικά χτυπήματα των ακραίων

Παλαιστινίων, το ξέσπασμα της 2^{ης} Ιντιφάντα, που στρέφει τους Ισραηλινούς προς τα δεξιά. Οι κεντρώες, παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις μεταβάλλουν τη στάση τους και υποστηρίζουν ξανά θέσεις της δεξιάς κυβέρνησης Sharon. Εξετάζεται τέλος αν υπάρχει ελπίδα αναβίωσης ανάλογου θετικού κλίματος από τις δύο πλευρές για την επίτευξη ειρήνης.

Στο Κεφάλαιο των Συμπερασμάτων γίνεται συνολική αποτίμηση της δράσης των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ειδικά των φιλειρηνικών οργανώσεων - σε σύγκριση με τις παραδοσιακές, κεντρώες και δεξιές - ως προς την εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών για την περιοχή της Μέσης Ανατολής και το Ισραήλ κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Α΄ Μέρος. Η διασπορά και η συγκρότηση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας

Κεφάλαιο 2. Η διασπορά και οι ομάδες πίεσης

2.1. Η διασπορά και άλλες μορφές διεθνικότητας

Η διασπορά είναι ένας πολιτικο-κοινωνικός σχηματισμός, μια κοινωνική συλλογικότητα που υπερβαίνει τα σύνορα των κρατών σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης και έχει επιτύχει διαχρονικά από γενεά σε γενεά να διατηρήσει μια κοινή εθνική, πολιτιστική και θρησκευτική ταυτότητα που της εξασφαλίζει τόσο εσωτερική ενότητα όσο και σύνδεση με τα μέλη της εθνικής κοινότητας της χώρας καταγωγής της. Η διασπορά, ως μέρος/τμήμα μιας ευρύτερης εθνικής κοινότητας, προέρχεται από την αναγκαστική ή ηθελημένη μετανάστευση των μελών της από το κράτος-καταγωγής στο κράτος-υποδοχής. Επομένως, η διασπορά αποτελείται συνήθως από μέλη εκπατρισμένης μειονοτικής κοινότητας, τα οποία είτε τα ίδια είτε οι απόγονοι τους έχουν διασκορπιστεί από ένα αρχικό κέντρο σε δύο ή περισσότερες αλλοδαπές περιοχές (άλλα κράτη). Ωστόσο τα μέλη της συνεχίζουν να διατηρούν ισχυρούς συναισθηματικούς, υλικούς δεσμούς με τα μέλη της ευρύτερης εθνικής κοινότητας και βεβαίως του κράτους-καταγωγής. Ο δεσμός αυτός ενισχύεται από τη συλλογική μνήμη τραυματικών γεγονότων κυρίως, όμως, από το μύθο ή το όραμα της αρχικής τους πατρίδας. Στην τελευταία περιλαμβάνονται ο τόπος, η ιστορία και τα επιτεύγματα της. Επίσης μέσω της διασποράς ικανοποιούνται και οι απαιτήσεις των οργανώσεων της, οι προσδοκίες και τα συμφέροντα των μελών τους, καθώς αναπτύσσονται οι διεθνικοί δεσμοί ανάμεσα στα μέλη των κοινοτήτων ανά την υφήλιο. Έχει επικρατήσει να θεωρείται ότι η διασπορά

αποτελείται μόνο από μέλη μιας «εθνικής κοινότητας» (ethnic community) που μετακινήθηκαν και εγκαταστάθηκαν σε άλλες χώρες ύστερα από βίαια γεγονότα ή προερχόμενα από μετανάστευση για εξεύρεση εργασίας³. Μέλη της διασποράς είναι και αυτά που αποτελούν μία διασυννοριακή εθνική ομάδα, τα οποία παρέμειναν εκτός της χώρας καταγωγής τους με τη χάραξη των συνόρων, που επήλθε ύστερα από τη διάλυση μεγάλων πολιτικών σχηματισμών, όπως είναι οι πολυεθνικές αυτοκρατορίες. Ωστόσο, για τον καθηγητή Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Warwick Robin Cohen (1979-2007) μία εθνική κοινότητα που αποτελεί μειονότητα μιας εθνικής ομάδας και ζει μόνιμα σε γειτονική χώρα δεν μπορεί να αποτελέσει διασπορά. Γενικά, για να χαρακτηριστεί ως διασπορά θα πρέπει η εθνική κοινότητα/ομάδα να είναι διασκορπισμένη σε περισσότερα του ενός κράτη. Επίσης, τυγχάνει εξαιτίας της διάλυσης μεγάλων κρατικών οντοτήτων (αυτοκρατοριών) ή ως αποτέλεσμα εμφυλίου πολέμου, να χαράσσονται τεχνητά τα σύνορα κρατών διαχωρίζοντας στα δύο μία εθνική ομάδα. Στο ένα κράτος η εθνική αυτή κοινότητα αποτελεί την κυριαρχούσα εθνική ομάδα, ενώ στο δεύτερο αποτελεί μειονότητα. Σε αυτήν την περίπτωση λοιπόν, κατά τον καθηγητή Robin Cohen, η μειονότητα δεν αποτελεί διασπορά της εθνικής ομάδας⁴.

³ Γενικά, η εβραϊκή διασπορά δημιουργήθηκε εξαιτίας διωγμών. Διαχρονικά, οι Εβραίοι ως εθνική ομάδα διασκορπίστηκαν εξαιτίας τραυματικών γεγονότων (καταστροφή της Ιερουσαλήμ και του ναού του Σολομώντα δύο φορές στην ιστορία, το 589 π.Χ. και το 70 μ.Χ., διωγμοί από αυταρχικά και απολυταρχικά καθεστώτα κατά τον 19^ο αιώνα, καθώς και το Ολοκαύτωμα). Πάντως, όταν διαβιούσαν σε ανεκτικές κοινωνίες (Βαβυλώνα, Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, Ισλαμικά χαλιφάτα, Δημοκρατία της Βενετίας, Οθωμανική Αυτοκρατορία, Βασίλειο των Κάτω Χωρών, Αυστριακή Αυτοκρατορία) διέπρεψαν στο εμπόριο, τις τραπεζικές συναλλαγές και τις υπηρεσίες. Συνεπώς, αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί μόνο ως διασπορά εξαιτίας διωγμών, αλλά και ως μια εμπορική που ανέπτυξε μακρόχρονη εμπορική δραστηριότητα κατά περιόδους της ιστορίας. Άλλωστε, η διασπορά μπορεί να προέρχεται από διωγμό, να είναι εργατική (προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών εργασίας και διαβίωσης), εμπορική (άσκηση εμπορικών δραστηριοτήτων), αποικιακή (στρατιωτικής κατάκτησης, αποικισμού και μετανάστευσης) και πολιτισμική.

Robin Cohen: «Παγκόσμια Διασπορά», Ελλάδα, (Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, Εκδόσεις Παπαζήση, (Σειρά Ειδικών Μελετών της Μετανάστευσης και Διασποράς Νο. 1), σελ. 29-38, 40-41, 46-54, 56-57, 65-67, 70-72, 214-215.

⁴ Maria Koinova: “Chapter 8. Diasporas and International politics: Utilizing the universalistic creed of liberalism for particularistic and nationalist purposes” The Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press, 2010), σελ. 150-151, Myra A. Waterbury: Chapter 7 “Bridging the divide: Towards a comparative framework for understanding kin state and migrant-sending state diaspora politics”, The Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press, 2010), σελ. 132, 135, Dimitris C. Conostas and Athanasios G. Platias: “Diasporas in World Politics, the Greek in Comparative Perspective”, U.K., (Palgrave, The Macmillan Press Ltd, Hampshire and London, 1993), σελ. 3-4, Sean Carter: “The geopolitics of Diaspora”, U.K., (School of Geography, Archaeology and Earth Resources, University of Exeter, Exeter, 25/11/2004), σελ. 54-56, Rubin Patterson: “Transnationalism: Diaspora – Homeland Development”, the U.S., (The University of North Carolina Press, Social Forces, Vol. 84, Number 4, June 2006), σελ. 1896, Sotiris Roussos: “Diaspora Politics, Ethnicity and the Orthodox Church in the Near East”, Belgium, (Journal of Eastern Christian Studies (61), Peeters Online Journals, Leuven, 2009), σελ. 138, Robin Cohen: ό.π., σελ. 29-31, 33-34, 36, 52, 62-68, 70-72, 201, Μαριαγγέλα Βέικου και Βασιλική Λαλαγιάννη: «Μετανάστευση, Κοινωνικές και Πολιτισμικές εκφάνσεις, θεωρητικά σχήματα, εννοιολογικοί προσδιορισμοί και ορολογία», Ελλάδα, (Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, ΣΕΑΒ, Αθήνα, 2015), σελ. 37, www.kallipos.gr, Λίνα Βεντούρα: «Διασπορά,

Από τα παραπάνω προκύπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά της διασποράς. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η κοινή εθνική καταγωγή και ταυτότητα με τις οποίες συνδέονται τα μέλη της διασποράς με τους ομοεθνείς τους που ζουν στην χώρα καταγωγής. Οι δεσμοί αυτοί που αναπτύσσονται λόγω των παραπάνω κοινών στοιχείων μετατρέπουν τη διασπορά σε διεθνικό δρώντα (transnational actor), αφού μπορεί να μην έχει φυσική παρουσία στην χώρα καταγωγής και να μην είναι τα μέλη της πολίτες αυτής. Τα μέλη 2^{ης} και 3^{ης} γενιάς των διασπορικών κοινοτήτων δεν διαθέτουν την ιθαγένεια (υπηκοότητα) από γεννήσεώς τους, αλλά αποτελούν μέλη της ευρύτερης εθνικής κοινότητας (ethnic versus national community). Διατηρούν δηλαδή την πνευματική, πολιτιστική επαφή και σχέση με τη χώρα καταγωγής τους μέσω της συλλογικής μνήμης. Αν η συλλογική αυτή μνήμη έχει κεντρικό σημείο αναφοράς το «βίαιο γεγονός», την τραυματική εμπειρία, που οδήγησε στον ξεριζωμό από τη χώρα καταγωγής ή τον ιστορικό χώρο εγκατάστασης των προγόνων τους, τα μέλη της διασποράς θα κινητοποιηθούν και θα δημιουργήσουν νέα «σύμβολα», χώρους ιστορικής μνήμης στην ίδια την χώρα υποδοχής τους, με αναφορές στην κοινή θρησκεία, την πολιτική ιστορία και τις παραδόσεις της προγονικής γης από την οποία αποκόπηκαν βιαίως. Είναι οι λεγόμενες «από ατύχημα διασπορές» (accidental diasporas) οι οποίες εμφανίζονται μετά από βίαια ή απροσδόκητα γεγονότα (λιμοί, φυσικές καταστροφές και πόλεμοι). Αναγκάζονται λοιπόν οι πληθυσμοί να μετακινηθούν χωρίς τη θέλησή τους από τις χώρες καταγωγής τους και να κατευθυνθούν προς άλλες χώρες, σε ασφαλή «καταφύγια», όπου εγκαθίστανται μαζικά, σε συγκεκριμένες περιοχές δημιουργώντας κοινότητες. Μάλιστα αποκτούν με τον καιρό την υπηκοότητα του κράτους υποδοχής. Δημιουργούνται επίσης συμβολικοί χώροι, όπως ιερά (εκκλησίες, συναγωγές, τζαμιά), κτήρια των διασπορικών κοινοτήτων (βιβλιοθήκες, συνεδριακοί χώροι, θέατρα), που βοηθούν στην ανάπτυξη ακόμα πιο στενών δεσμών ανάμεσα στα μέλη της διασπορικής κοινότητας και στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης των μελών της. Τα μέλη της νιώθουν ότι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ευρύτερης εθνικής, διακρατικής κοινότητας (transnational and trans-state, ethnic community) και κατά συνέπεια έχουν τη συναίσθηση ότι διαφέρουν από τα μέλη άλλων εθνικών διασπορικών ομάδων που ζουν και αυτά στην χώρα υποδοχής. Όλη αυτή η διαδικασία ή πρακτική των διασπορικών κοινοτήτων να δημιουργούν «σύμβολα», χώρους ανάμνησης της πατρογονικής γης – ακόμα περισσότερο αν αυτή έχει χαθεί, εν μέρει ή στο σύνολό της, λόγω κατάκτησης από

Παγκοσμιοποίηση και Συλλογικότητες», Ελλάδα, Σύγχρονα Θέματα (Επιστημονικό Περιοδικό), Τεύχος 92, Ιανουάριος-Μάρτιος 2006, Αθήνα, σελ. 31-32, 34.

άλλους λαούς (stateless diasporas) - ονομάζεται, κατά τον γεωγράφο - μελετητή Gottmann, «εικονογραφία»⁵.

Η διασπορά βέβαια διατηρεί την αυτονομία της τόσο απέναντι στην «χώρα καταγωγής» όσο και απέναντι στη «χώρα υποδοχής». Οι δράσεις και οι οργανώσεις σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο που δημιουργούν οι διασπορικές κοινότητες στις χώρες υποδοχής τους για την εξυπηρέτηση των αναγκών και των προσδοκιών των μελών τους μαζί με τα διαπροσωπικά δίκτυα σχέσεων τα οποία βασίζονται στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά, τη θρησκεία και τις συγγενικές σχέσεις, που τις περισσότερες φορές συνδέουν τη μία διασπορική κοινότητα ενός κράτους με την άλλη, δίνουν αυτονομία κινήσεων και πρωτοβουλιών σε αυτές. Έτσι οι ομοεθνείς έχουν συμφέρον να διατηρούν τις οργανώσεις αυτές, κοινωνικού ή πολιτικού χαρακτήρα, και κατ' επέκταση να δημιουργούν τις προϋποθέσεις επηρεασμού, προς όφελος τους, των διαδικασιών χάραξης και εφαρμογής αποφάσεων από τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία των χωρών υποδοχής τους (λόμπι/ομάδες πίεσης). Επομένως αποκτά η διασπορά τον χαρακτήρα, όχι μόνο μιας εθνικής κοινότητας πέρα από τα σύνορα του έθνους-κράτους καταγωγής της αλλά και μιας κοινότητας που κινητοποιείται πολιτικά και κοινωνικά, χάρη στις κατά τόπους οργανώσεις για συγκεκριμένους σκοπούς, ανάγκες που δημιουργούνται στη χώρα υποδοχής. Οι σκοποί αυτοί αφορούν τόσο τη διατήρηση της ταυτότητας των διασπορικών κοινοτήτων απέναντι στις άλλες εθνικές κοινότητες που διαβιούν στις χώρες υποδοχής όσο και την υπεράσπιση της ύπαρξης του κράτους καταγωγής τους, όταν η επιβίωσή του απειλείται θανάσιμα⁶. Με άλλα λόγια, η διασπορά παίρνει τον χαρακτήρα «πολιτικού σχεδίου» που υλοποιείται με τη δημιουργία διασπορικών οργανώσεων (agencies or political organizations), που έχουν τη δική τους ηγεσία, τους δικούς τους σκοπούς (υλικούς, άυλους, ηθικούς), τους δικούς τους πόρους και τα δικά τους μέλη που συνεισφέρουν υλικά και ηθικά σε αυτές. Όπως θα αναφερθεί παρακάτω, αν αυτές οι οργανώσεις προσπαθούν να επηρεάσουν τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία των χωρών υποδοχής τους κατά τη διαμόρφωση πολιτικών σε θέματα που τις αφορούν άμεσα και υπάρχουν οι ανάλογες «συγκυριακές ευκαιρίες», τότε μεταβάλλονται σε «ομάδες πίεσης». Δηλαδή, αν από τη μια, οι εξελίξεις στο διεθνές σύστημα είναι ευνοϊκές για

⁵ Michel Bruneau: Chapter 2 “Diasporas, transnational spaces and communities”, The Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press, 2010), σελ. 36-39, 47-48, Eva Ostergaard-Nielsen: “Diasporas in World Politics”, U.K., (Palgrave, The Macmillan Press, 2001), σελ. 218-221, 233, Eugenia Arvanitis: “Greek Ethnic schools in a globalizing context”, Australia, (Modern Greek Studies Association of Australia and New Zealand, University of Sydney, Department of Modern Greek, Published by Brandl and Schlesinger Pty ltd, Australia, 2003), σελ. 243, Robin Cohen: ό.π., σελ. 29, 31, 33-35, 39, 62-69, 199-201, 212, 214, Λίνα Βεντούρα: ό.π., σελ.34, 36.

⁶ Yossi Shain: “Kinship and diasporas in international affairs”, U.S., (The University of Michigan Press, 2007), σελ. 107, Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 220.

αυτές και για το κράτος-καταγωγής και από την άλλη το εθνικό συμφέρον της χώρας υποδοχής επιτρέπει να υλοποιηθούν παράλληλα και σε συνάρτηση με αυτό, τα επιμέρους συμφέροντα των οργανώσεων αυτών, τότε οι οργανώσεις αυτές μεταβάλλονται σε αποτελεσματικές «ομάδες πίεσης» (interest groups)⁷.

Προκειμένου η διασπορά να κινητοποιηθεί πολιτικά για την υπεράσπιση των συμφερόντων της, ως κοινότητας στη χώρα υποδοχής, αλλά και να κάνει αισθητή την παρουσία της στα εσωτερικά πολιτικά πράγματα της χώρας καταγωγής/προέλευσης της, ως τμήμα της «ευρύτερης εθνικής κοινότητας» (ethnic community), πρέπει να διαφυλάσσει την ταυτότητά της, ακόμα και αν τα μέλη της δέχονται αναπόφευκτα επιδράσεις από την κυρίαρχη κουλτούρα της χώρας υποδοχής, κατά τις διαδικασίες της «κοινωνικής προσαρμογής» (Social Integration) και της «πολιτισμικής πρόσμιξης» τους (Επιπολιτισμός (Acculturation)) με την τελευταία. Η διατήρηση στον χρόνο αυτής της ταυτότητας από γενεά σε γενεά (intergenerational continuity) δίνει σε κάθε διασπορική κοινότητα, ως ιδιαίτερη εθνική κοινότητα, δύναμη και λόγο για να αναπτύξει δράση τόσο στην χώρα υποδοχής όσο και στην χώρα καταγωγής. Για αυτό καθεμία από αυτές τις κοινότητες καταβάλλει προσπάθεια μέσω της οικογένειας, πολιτιστικών δραστηριοτήτων, θρησκευτικών εορτών και της εκπαίδευσης να διατηρηθούν πολιτιστικά «σύμβολα»/στοιχεία για τα νεότερα μέλη της, τα οποία μεταβάλλονται έτσι σε κοινωνούς στοιχείων της ταυτότητάς της⁸.

Το παραπάνω χαρακτηριστικό της διασποράς συνδράμει στην ενίσχυση των δεσμών των μελών της, της αίσθησης δηλαδή, του «ανήκειν» σε μια ομάδα διαφορετική από τις άλλες. Συνάμα τη διαφοροποιεί από τις «κοινότητες-μετανάστευσης» ή τις «διεθνικές κοινότητες» που εμφανίζονται στον «Μεταναστευτικό διεθνισμό» (Transnational communities in Migrant Transnationalism). Στην περίπτωση των «διασπορικών κοινοτήτων» τα στοιχεία της ιδιαίτερης ταυτότητας των μελών τους περνούν από γενεά σε γενεά, από τα παλαιότερα στα νεότερα μέλη. Έτσι, η ιδιαίτερη ταυτότητα περνάει στα νεότερα μέλη των οικογενειών ή μέσω της ένταξης στην κοινότητα νέων μελών από μεικτούς γάμους ή μέσω του προσηλυτισμού. Αντίθετα στις «διεθνικές κοινότητες» και εδώ ακριβώς έγκειται η διαφορά τους με τις «διασπορικές κοινότητες», τα μέλη τους για να διατηρήσουν την ταυτότητά τους πρέπει να αναπληρώνονται συνεχώς από νέα μέλη πρώτης γενιάς μεταναστών. Αυτό συμβαίνει γιατί οι «διεθνικές κοινότητες» βασίζονται στη μετακίνηση μεταναστών από τα κράτη-

⁷ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 314-318, Michel Bruneau: ό.π., σελ. 48-49. Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 147 και Rubin Patterson: ό.π., σελ. 1897.

⁸ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 311, 314-315, Michel Bruneau: ό.π., σελ. 36-37, 39, Sean Carter: ό.π., σελ. 61, Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 228-230, 232, Eugenia Arvanitis: ό.π., σελ. 243, Μαριαγγέλα Βέικου και Βασιλική Λαλαγιάννη: ό.π., σελ. 39-40, 43-45, 80.

καταγωγής στα κράτη-υποδοχής μέσω ενδιάμεσων τόπων/σταθμών για την εξεύρεση κυρίως εργασίας. Αν υπάρξει διακοπή της μεταναστευτικής ροής ή οι χώρες υποδοχής επιβάλλουν περιορισμούς στη μετανάστευση εργατικού δυναμικού, η ταυτότητα των μελών των «διεθνικών κοινοτήτων» ατονεί, γιατί, σιγά-σιγά τα μέλη αυτά αφομοιώνονται πολιτιστικά ή επιστρέφουν με τον καιρό στις χώρες καταγωγής τους⁹.

Με βάση όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά, θα πρέπει να γίνει αναφορά στη «τριμερή» σχέση που χαρακτηρίζει τη διασπορά ως πολιτικό όρο, ο οποίος δηλαδή, αναφέρεται στις επιδιώξεις, τα συμφέροντα και τη δράση μιας κοινωνικής συλλογικότητας στα πλαίσια τόσο του κράτους-υποδοχής όσο και ως «διεθνικού» δρώντα, σε σχέση με την εθνική ομάδα καταγωγής της. Η «τριμερής» σχέση που εισήγαγε ο Αμερικανός κοινωνιολόγος Rogers Brubaker (1956-) περιλαμβάνει λοιπόν, το κράτος καταγωγής δηλαδή, το κράτος εθνικής προέλευσης της διασπορικής κοινότητας, τη διασπορική κοινότητα και τέλος το κράτος υποδοχής δηλαδή το κράτος μόνιμης εγκατάστασης ή διαμονής της. Αυτή η «τριμερής» σχέση κάνει κάθε διασπορική κοινότητα να ζει ταυτόχρονα σε τρεις διαστάσεις: τη διεθνική, ως τμήμα της ευρύτερης εθνικής κοινότητας, τη διάσταση της κοινότητας του κράτους υποδοχής και εκείνη του κράτους καταγωγής. Ως παράδειγμα η 1^η γενιά μεταναστών, μελών της διασποράς, αυτοί που εκριζώθηκαν βιαίως τις περισσότερες φορές από τις εστίες τους ή εκείνοι που μετακινήθηκαν οικειοθελώς σε άλλες χώρες προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και εξασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους είχαν γεννηθεί και μεγαλώσει στις χώρες καταγωγής τους. Αυτοί αισθάνονται λοιπόν να έχουν ζήσει παράλληλα τις δύο διαστάσεις της τριμερούς σχέσης: πριν τη μετανάστευση στο κράτος υποδοχής ήταν πολίτες ή έστω υπήκοοι του κράτους καταγωγής και είχαν βιώσει τη ζωή εκεί. Με την μετανάστευση αποκτούν μια νέα ζωή στη χώρα υποδοχής, όπου εγκαθίστανται και σχηματίζουν αρχικά τοπικές κοινότητες, χωρίς όμως να χάνουν την ιδιότητά τους ως μέλη μιας ιδιαίτερης, εθνικής ομάδας, ενώ στη συνέχεια γίνονται πολίτες του κράτους-υποδοχής¹⁰.

Στην περίπτωση βέβαια, της διασποράς τα μέλη της έχουν συντατίσει τη μοίρα τους με τη ζωή και σταδιακά, με την ενσωμάτωσή τους στον κοινωνικό και πολιτικό ιστό της χώρας υποδοχής. Ωστόσο, αυτή η ένταξή τους στο νέο περιβάλλον παίρνει τη μορφή της «κοινωνικής ενσωμάτωσης» (Social Integration) και του «επιλεκτικού επιπολιτισμού» ή αλλιώς της «επιλεκτικής πολιτισμικής πρόσμιξης» (Selective Acculturation), δηλαδή είναι αποδέκτες των κοινωνικο-πολιτικών και

⁹ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 311, 314-315, Michel Bruneau: ό.π., σελ. 36-37, 39, Μαριαγγέλα Βέικου και Βασιλική Λαλαγιάννη: ό.π., σελ. 77.

¹⁰ Yossi Shain: ό.π., σελ. 152, Michel Bruneau: ό.π., σελ. 48 και Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 311, 313.

πολιτιστικών επιρροών της χώρας εγκατάστασής τους, προσαρμόζονται στον τρόπο ζωής της χώρας αυτής, χωρίς όμως να απεμπολούν σε απόλυτο βαθμό τα ιδιαίτερα πολιτιστικά και θρησκευτικά στοιχεία της εθνικής ομάδας από την οποία προέρχονται. Έτσι οι νεότεροι Αμερικανο-εβραίοι παρά το γεγονός ότι είναι 3^{ης} ή 4^{ης} γενιάς ψάχνουν τις ρίζες τους και προσπαθούν με νέους θεσμούς και «σύμβολα» να διατηρήσουν τον χαρακτήρα τους, τη σημασία δηλαδή να είσαι «Εβραίος της Αμερικής». Πρώτος εμπνευστής της ιδέας αυτής ήταν ο ιστορικός Marcus Lee Hansen (1892-1938). Είναι γνωστή η ιδέα αυτή ως «Νόμος του Hansen» ή «η επιστροφή της τρίτης γενιάς στην παράδοση» (στη συγκεκριμένη περίπτωση, στην εβραϊκή παράδοση και ταυτότητα)¹¹.

Σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, στη συγκεκριμένη περίπτωση την αμερικανική, πρόεδροι, όπως οι Franklin D. Roosevelt (1933-1945) και Woodrow Wilson (1913-1921) επιθυμούσαν τη δημιουργία μιας «τεχνητής κουλτούρας» (melting pot, με τη σημασία του αμαλγάματος, το «χωνευτήρι»), βασισμένης σε πολιτιστικά στοιχεία από όλες εκείνες τις κουλτούρες των υπο-εθνικών ομάδων, οι οποίες διαβιούσαν στο έδαφος των Η.Π.Α., χωρίς όμως τελικά να κυριαρχήσει στον αμερικανικό ψυχισμό η επιδίωξη αυτή¹². Στην αμερικανική κοινωνία, μετανάστες (Εβραίοι, Έλληνες, Αρμένιοι ή άλλης εθνικότητας) προσαρμόστηκαν γλωσσικά, πολιτικά στους θεσμούς και την κοινωνική πραγματικότητα της χώρας υποδοχής. Επειδή οι μετανάστες ήρθαν από άλλες χώρες έχοντας διαμορφώσει μια ιδιαίτερη κουλτούρα και ακολουθώντας άλλες θρησκευτικές και εθνικές παραδόσεις, σταδιακά, κατά την προσαρμογή τους αυτή, έχασαν χωρίς αμφιβολία μέρος των παραδόσεων αυτών. Ωστόσο κατόρθωσαν ταυτόχρονα να διατηρήσουν βασικά θρησκευτικά και πολιτιστικά στοιχεία, προερχόμενα από την ιδιαίτερη πατρίδα ή κοινότητα στην οποία παλαιότερα ανήκαν. Δημιούργησαν δηλαδή μια ιδιαίτερου χαρακτήρα εθνική ταυτότητα¹³.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αυτή η ταυτότητα είναι ο συνδυασμός κρίκος των μελών της ιδιαίτερης εθνικής κοινότητας που διαβιεί στο κράτος υποδοχής. Πολύ περισσότερο σηματοδοτεί τα συμφέροντα και τις επιδιώξεις τους ως κοινότητας αυτής καθεαυτής. Τα μέλη της διασπορικής κοινότητας αποκτούν μέσω των «δομών», όπως είναι η κοινή εθνική συνείδηση, οι κοινές παραδόσεις, τα κοινά βιώματα, η συμμετοχή σε ενώσεις και οργανώσεις, ρόλο και παρουσία στην ιδιαίτερη αυτή

¹¹ David Glanz: "An interpretation of the Jewish counter-culture", U.S., (Jewish social studies, Vol. 39, No ½ (American bicentennial II, Winter-Spring 1977)), σελ. 123-124, Eugenia Arvanitis: ό.π., σελ.244, Dimitris Constas and Athanasios G. Platias: ό.π., σελ. 4, Μαριαγγέλα Βέικου και Βασιλική Λαλαγιάννη: ό.π., σελ. 39-40, 80-81.

¹² Berel Lang: "Hyphenated Jews and the Anxiety of Identity", U.S., (Jewish social studies, New series, Vol. 12, No 1, (Autumn 2005), σελ. 2, Μαριαγγέλα Βέικου και Βασιλική Λαλαγιάννη: ό.π., σελ. 36.

¹³ Yossi Shain: ό.π., σελ. 119.

κοινότητα, αλλά και γενικότερα στην πολιτική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή της χώρας υποδοχής. Ως μέλη επομένως της συγκεκριμένης εθνικής κοινότητας θα προσπαθήσουν με τις δράσεις και την πολιτική κινητοποίησή τους και να προωθήσουν τα οργανωτικά και τα άλλα συμφέροντά τους στην χώρα υποδοχής, αλλά και να αποκτήσουν ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας της ευρύτερης εθνικής κοινότητας, σε όποιον τόπο και αν τα μέλη της διαβιούν (trans-state and transnational community). Ειδικά τα μέλη της εθνικής κοινότητας θα προσπαθήσουν να επηρεάσουν την εσωτερική και εξωτερική πολιτική του εθνικού κράτους-καταγωγής τους, αν αυτό υφίσταται ως πολιτική και νομική οντότητα¹⁴.

Η ανάγκη διαμόρφωσης της ταυτότητας της ευρύτερης εθνικής κοινότητας σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η διασπορά αποτελεί τμήμα της «διεθνικότητας», αλλά διαφέρει από άλλες εκφάνσεις της (τα διεθνικά κοινωνικά δίκτυα, τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τα κοινωνικά κινήματα) επηρεάζει τις χαρακτηρισμένες πολιτικές του κράτους-καταγωγής και του κράτους-υποδοχής απέναντι στην ίδια. Η βασική αιτία της διαφοράς της από τα παραπάνω στοιχεία της «διεθνικότητας» έγκειται πρωτίστως στο γεγονός ότι η διασπορά (ως σύνολο των επιμέρους διασπορικών κοινοτήτων) ενδιαφέρεται να ικανοποιήσει τα αιτήματα των οργανωμένων και μη μελών που την απαρτίζουν για συμμετοχή στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα τόσο του κράτους-καταγωγής όσο και του κράτους-υποδοχής. Είναι αναγκαίο να αισθάνονται τα μέλη κάθε διασπορικής κοινότητας ότι ανήκουν σε μια ευρύτερη εθνική κοινότητα και έχουν συνεπώς λόγο στις εξελίξεις που συμβαίνουν ή πρόκειται να συμβούν σε εκείνη (transnational citizenship). Βεβαίως, η πολιτική και κοινωνική συμμετοχή εκδηλώνονται με διαφορετικό τρόπο και βρίσκουν διαφορετικούς τρόπους ανταπόκρισης, ανάλογα αν πρόκειται για το κράτος καταγωγής ή το κράτος υποδοχής¹⁵.

2.2. Τα κράτη-καταγωγής και η σχέση τους με τη διασπορά

Τα «κράτη-καταγωγής» (homelands) προσπαθούν να προσεταιριστούν τα μέλη των διασπορικών κοινοτήτων με διάφορους τρόπους και να αναπτύξουν μια πολιτική που θα έχει σημείο αναφοράς αποκλειστικά τη διασπορά, όχι μόνο εξαιτίας των αισθημάτων εθνικής συγγένειας του πληθυσμού τους προς τα μέλη αυτής, αλλά και για τους δικούς τους οικονομικούς, πολιτικούς και πολιτιστικούς λόγους. Μάλιστα υπάρχουν περιπτώσεις που το ίδιο το κράτος-καταγωγής, όπως είναι το Ισραήλ, έχει επενδύσει

¹⁴ Yossi Shain: ό.π., σελ. 102-103, Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 224-226.

¹⁵ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 296-300, 314.

υλικά και ηθικά στη διατήρηση των διασπορικών κοινοτήτων για την ενεργή υποστήριξη των συμφερόντων του στις χώρες μόνιμης διαμονής τους¹⁶. Ακόμα και στις ημέρες μας επιδιώκουν πολλοί Ισραηλινοί (πολιτικοί) και ιδιαιτέρως οι ακραιφνείς σιωνιστές, τη διατήρηση άρρηκτων δεσμών μεταξύ της διασποράς και του κράτους του Ισραήλ, την όσο γίνεται μεγαλύτερη αφοσίωση της διασποράς στους στόχους της ισραηλινής πολιτικής και φυσικά τη διάθεση υλικής βοήθειας προς αυτό¹⁷.

Στην περίπτωση των Αμερικανο-εβραίων το Ισραήλ θεωρεί την υποστήριξη τους υψίστης σημασίας στην εξωτερική πολιτική του. Αποτελεί μάλιστα για το Ισραήλ η εβραϊκή διασπορική κοινότητα των Η.Π.Α ένα «στρατηγικό πλεονέκτημα» (strategic asset). Όπως θα αναλυθεί παρακάτω, δεν θα μπορούσε να συμβαίνει αλλιώς, αφού με τις οργανωμένες πολιτικές ομάδες/οργανώσεις, οι οποίες υπάρχουν στους κόλπους της, η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα προσπαθεί να επηρεάσει την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. είτε άμεσα, μέσω των προσωπικών επαφών που έχουν τα μέλη των οργανώσεων της με υψηλόβαθμα πρόσωπα στην αμερικανική πολιτική σκηνή, είτε έμμεσα μέσω διαδηλώσεων διαμαρτυρίας, επιστολών, δημοσιεύσεων στον τύπο¹⁸.

Αυτό επιτυγχάνεται χάρη στη θέση που τα μέλη της διασποράς έχουν καταφέρει να κερδίσουν στην εσωτερική πολιτική και οικονομική ζωή της χώρας υποδοχής με την σταδιακή και συνάμα ομαλή κοινωνική προσαρμογή τους. Περαιτέρω, με την οικονομική και πολιτική δύναμη που διαθέτουν πια κατορθώνουν πολλές φορές, όχι μόνο να ακούγεται η φωνή τους στις χώρες-υποδοχής κατά τη διαδικασία χάραξης και εφαρμογής πολιτικών από αυτές αλλά και να επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική των χωρών-καταγωγής τους. Η διασπορά επιθυμεί να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα, οι επιδιώξεις της κατά την χάραξη της εξωτερικής πολιτικής της χώρας καταγωγής, επειδή αυτή η πολιτική έχει αντίκτυπο, όχι μόνο στην εξυπηρέτηση των εθνικών συμφερόντων των χωρών-καταγωγής, αλλά και συνολικά στο σύνολο της διασποράς που διαμένει σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου και αποτελεί, μαζί με την «εθνική κοινότητα του κράτους-καταγωγής» (national community), την «ευρύτερη εθνική κοινότητα» (ethnic community)¹⁹.

Εκτός αυτού οι χώρες-καταγωγής θα προσπαθήσουν να διατηρήσουν την επαφή και τους δεσμούς με τις διασπορικές κοινότητες, καθώς αυτές αποτελούν φορείς

¹⁶ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 316, Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 225-226.

¹⁷ Gabriel Gabi Sheffer: "Is the Jewish Diaspora unique? Reflections on the Diaspora's current situation", U.S., (Israel Studies, Vol. 10, No 1, Israel and the Diaspora: New Perspective (Spring 2005)), σελ. 14.

¹⁸ Earl D. Huff: "A study of a successful interest group: the American Zionist movement", U.S., (The Western Political Quarterly, Vol. 25, No 1 (Mar. 1972)), σελ. 118.

¹⁹ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 297, Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 136-138, Yossi Shain: ό.π., σελ. 131-132, 143.

«πόρων» και υπηρεσιών που μπορεί να τους προσφέρουν (diasporas as resources). Έτσι βάζουν σε εφαρμογή πολιτικές που ανάγονται στη σφαίρα της «διεθνικότητας» επεκτείνοντας κατά κάποιον τρόπο την εθνική κυριαρχία τους σε αυτές (Transnationalizing govern-mentality). Η κυριαρχία αυτή παίρνει την μορφή «σχέσεων προστασίας» (εξυπηρέτησης των ομογενών) που ξεπερνούν τα όρια του έθνους-κράτους και υλοποιούνται μέσω διάφορων πολιτικών. Τα κράτη-καταγωγής χρησιμοποιούν τις διπλωματικές σχέσεις που έχουν αναπτύξει με το κράτος-υποδοχής, προκειμένου να υποστηρίξουν τη διασφάλιση των κοινωνικών, πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων των ομογενών τους, τα οποία έχουν καθοριστεί με συνθήκες μεταξύ των δύο κρατών. Επίσης αυτή η διπλωματική στήριξη μπορεί να αφορά και οποιοδήποτε άλλο αίτημα της διασπορικής κοινότητας είτε προβλέπεται από την αρχή της αμοιβαιότητας είτε από την αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Μάλιστα σε περιπτώσεις όπου η διασπορική κοινότητα συνιστά μειονότητα αναγνωρισμένη μεταξύ των δύο κρατών η διπλωματική και προξενική συνδρομή του κράτους-καταγωγής προς αυτήν αποτελεί θεμιτή απαίτηση από τη μεριά της²⁰.

Άλλος τρόπος διατήρησης και «ελέγχου» των σχέσεών τους από το κράτος-καταγωγής είναι η οικονομική ενίσχυση προκειμένου να συμμετέχει η διασπορά στα πολιτιστικά πράγματα της χώρας-καταγωγής με την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τη λειτουργία πολιτιστικών κέντρων. Προεκτείνεται κατά κάποιον τρόπο η συμμετοχή της διασποράς στη ζωή της εθνικής κοινότητας (national community). Είναι ακριβώς η ανάγκη διατήρησης της «συλλογικής ταυτότητας» μεταξύ της κοινότητας και του κράτους-καταγωγής, της κοινής ιστορικής μνήμης και πολιτιστικής παράδοσης (γλώσσα, θρησκεία και έθιμα), που κινητοποιούν τη διασπορά. Για αυτό η διασπορά ανέκαθεν ενδιαφέρεται για τη δημιουργία και λειτουργία εθνικών σχολείων εκεί όπου έχουν εγκατασταθεί μέλη της και γενικότερα για την ανάπτυξη πολιτιστικών προγραμμάτων υποβοηθητικών για τη διατήρηση της ταυτότητάς της στα κράτη-υποδοχής. Τέτοια προγράμματα, εκπαιδευτικού χαρακτήρα έχουν χρηματοδοτηθεί κατ' επανάληψη από το κράτος του Ισραήλ ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες (δεκαετία του 1990 αλλά και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα), προκειμένου να φέρουν τους νέους της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας των Η.Π.Α σε επαφή με τον εβραϊκό πολιτιστικό, ιστορικό πλούτο, καθώς και με τη σύγχρονη όψη του κράτους του Ισραήλ. Παράλληλα, όμως, οι νέοι Αμερικανο-εβραίοι δείχνουν ενδιαφέρον για τη μάθηση της εβραϊκής γλώσσας και κάποιοι από αυτούς παρακολουθούν τα προγράμματα εβραϊκών σπουδών σε Πανεπιστήμια των Η.Π.Α. Μάλιστα πολλά από αυτά

²⁰ Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 141-142, Λίνα Βεντούρα: ό.π., σελ. 33.

χρηματοδοτούνται από ιδιώτες και ιδιωτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα το 2004 το συνολικό ποσό χρηματοδότησής τους σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης έφτασε το ενάμιση δισεκατομμύριο δολάρια (1,5.000.000.000\$). Η πολιτική αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι το Ισραήλ αποτελεί «πνευματικό φάρο» για την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, αναγκαίο στοιχείο της εθνικής ταυτότητας των μελών της. Εκτός όμως, αυτού οι «εσωτερικές ανάγκες», όπως είναι η αγωνία της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας για την επιβίωση του εβραϊκού στοιχείου, ώστε να μη συμβεί στο μέλλον ένα νέο «Ολοκαύτωμα των Εβραίων», ενισχύουν τις προσπάθειες του Ισραήλ για την καλλιέργεια της εβραϊκής γλώσσας και την ενδυνάμωση των πολιτιστικών δεσμών μεταξύ τους. Έτσι η ίδια η κοινότητα δύναται να διατηρήσει την ιδιαίτερη ταυτότητά της²¹.

Άλλο μέσο προώθησης στενότερων δεσμών με το κράτος καταγωγής πέρα από την ανάπτυξη πολιτιστικών, εκπαιδευτικών οργανώσεων, ακόμα και πολιτικών ενώσεων από τη διασπορά στις χώρες-υποδοχής είναι η παροχή κεφαλαίων σε επιχειρηματίες της διασποράς. Αυτή συντελείται με τη βοήθεια για παράδειγμα των υφιστάμενων επιχειρηματικών συνδέσμων ή με την ύπαρξη κοινών εμπορικών επιμελητηρίων μεταξύ της χώρας καταγωγής και της χώρας υποδοχής. Υπάρχει ακόμα και η χορήγηση της «κοινωνικής ιθαγένειας» δηλαδή της απόκτησης κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως απόδοση επιδομάτων, συντάξεων σε μέλη της διασποράς ή και επιχορηγήσεων σε επιχειρηματίες της προκειμένου να κρατηθούν οι δεσμοί αυτοί ή και να ενισχυθούν περαιτέρω, όπως επιθυμεί το κράτος καταγωγής²².

Βέβαια το κατεξοχήν μέσο με το οποίο το κράτος καταγωγής μπορεί να θέσει σε ισχύ και να υλοποιήσει έμπρακτα την οργανωμένη πολιτική απαίτηση των μελών της διασποράς να συνδέονται στενότερα και να συμμετέχουν στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή του κράτους καταγωγής τους είναι η παροχή της ιθαγένειας. Η ιθαγένεια, η σχέση μεταξύ του πολίτη και του κράτους με βάση το δίκαιο, αποκτιέται είτε αυτόματα με τη γέννηση είτε από δήλωση είτε από πολιτογράφηση μετά από αίτημα του ενδιαφερόμενου/της ενδιαφερομένης προς τη διοικητική αρχή κράτους²³. Στην περίπτωση που τα μέλη της διασποράς έχουν άλλη ιθαγένεια, το κράτος-καταγωγής προεκτείνοντας την έννοια της κυριαρχίας του και σε συνεννόηση, ενδεχομένως, με το κράτος-υποδοχής – εκμεταλλευόμενο δηλαδή, αυτό που ονομάζεται «δομή πολιτικής ευκαιρίας» (political opportunity structure), ή καλύτερα τις υφιστάμενες, ευνοϊκές

²¹ Myra Waterbury: ό.π., σελ. 142-143, Berel Lang: ό.π., σελ. 6-8, Yossi Shain: ό.π., σελ. 143-145, Eugenia Arvanitis: ό.π., σελ. 241-244, Robin Cohen: ό.π., σελ. 69, 219.

²² Myra Waterbury: ό.π., σελ. 142, Λίνα Βεντούρα: ό.π., σελ. 33-34.

²³ Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 297-298.

συνθήκες που καλλιεργούνται από την ανάπτυξη των σχέσεων των δύο κρατών αλλά και από άλλους διεθνείς παράγοντες - μπορεί να προχωρήσει στη χορήγηση της ιθαγένειας στα μέλη της διασποράς που το επιθυμούν. Αν και το δικαίωμα αυτό εναπόκειται στο ίδιο το πρόσωπο να το ασκήσει δηλαδή να αιτηθεί την ιθαγένεια του κράτους-καταγωγής, η απόκτηση διπλής υπηκοότητας/ιθαγένειας και ιδιαίτερα, όταν συλλογικά τα μέλη μιας διασπορικής κοινότητας ζητούν να αποκτήσουν αυτό το δικαίωμα, είναι φυσικό να δημιουργεί κλίμα έντασης στις σχέσεις των δύο χωρών, αν μάλιστα γειτνιάζουν και υπάρχει συγκέντρωση μειονοτικού πληθυσμού στα σύνορα του κράτους-υποδοχής με το κράτος-καταγωγής. Για αυτό, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αυτό μπορεί να γίνει, εφόσον υπάρχουν οι ανάλογες συνθήκες σε διμερές, περιφερειακό ή και διεθνές επίπεδο και μόνο αν κάθε πρόσωπο προχωρεί με τη θέλησή του στην απόκτησή της²⁴.

Ωστόσο, υπάρχουν κάποια από τα μέλη της «στενότερης εθνικής κοινότητας» δηλαδή των πολιτών του κράτους καταγωγής, τα οποία δεν βλέπουν με θετικό βλέμμα την χορήγηση πλήρους ιθαγένειας (full citizenship) ή «συμβολικού τύπου, οιονεί-ιθαγένειας» (semi or quasi-citizenship) στα μέλη της διασποράς. Πρωτίστως το ίδιο το κράτος-καταγωγής ενδιαφέρεται για τα μέλη της διασποράς, επειδή η σύσφιξη των σχέσεων αυτών εξυπηρετεί οικονομικά, πολιτικά, ακόμα και στρατηγικά συμφέροντά του. Επιπλέον, η ίδια η διασπορά επιθυμεί να έχει ρόλο στην οικονομική ζωή της χώρας-καταγωγής, γιατί έτσι θα αποκτήσει επιρροή και λόγο στις επενδύσεις και τις αποφάσεις οικονομικής πολιτικής της. Όμως, άλλοτε, πολίτες του κράτους-καταγωγής παρουσιάζουν τα μέλη της διασποράς ως «προδότες» που εγκατέλειψαν τη χώρα καταγωγής τους για μια άλλη χώρα, άλλοτε ως εντελώς αφομοιωμένους από την κουλτούρα και τα ήθη της χώρας-υποδοχής που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο το σώμα της εθνικής κοινότητας με τις τάσεις και τις ιδέες τους. Παρόλα αυτά, υπάρχουν, όπως αναφέρθηκε, συγκυρίες και μεταβολές στο διεθνές, περιφερειακό επίπεδο, ακόμα και μεταβολή στο πολίτευμα του ίδιου του κράτους-καταγωγής, που οδηγούν στην αναθεώρηση της στάσης του απέναντι στη διασπορά. Έτσι από «ευθύνη/υποχρέωση» για το κράτος καταγωγής η διασπορά μεταβάλλεται σε «πλεονέκτημα», πηγή οικονομικής και πολιτικής ωφέλειας για το ίδιο²⁵.

Επειδή η διασπορά αποτελεί τμήμα της ευρύτερης εθνικής κοινότητας, το κράτος-καταγωγής επιθυμεί τη διατήρησή της πέρα από τα σύνορά του. Η ύπαρξη διασπορικών κοινοτήτων σε διάφορες χώρες, εφόσον έχουν αποκτήσει ρόλο και αξία σε αυτές με την επιτυχή οικονομική, κοινωνική και πολιτική δράση τους, ενισχύουν την

²⁴ Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 137, 144, Λίνα Βεντούρα: ό.π., σελ. 33.

²⁵ Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 143-145, Robin Cohen: ό.π., σελ. 219-220.

εικόνα του κράτους-καταγωγής λόγω της εθνικής συγγένειας με αυτό. Το γεγονός αυτό αποτελεί παράγοντα σταθερότητας, ενότητας για την ευρύτερη εθνική κοινότητα, εάν μάλιστα παρά τις διαδικασίες της κοινωνικής ενσωμάτωσης και του «επιλεκτικού επιπολιτισμού» στις χώρες-υποδοχής, κατάφεραν τα μέλη της να διατηρήσουν στην ταυτότητά τους πολιτιστικά και γλωσσικά στοιχεία της εθνικής ομάδας από την οποία προέρχονται, καθώς και τους δεσμούς τους με το κράτος-καταγωγής²⁶.

Επίσης αν οι αλλαγές στη μορφή της διακυβέρνησης του κράτους-καταγωγής είναι ουσιαστικές και έχει εξέλθει αυτό από αυταρχικού τύπου καθεστώδες, η ύπαρξη της διασποράς στο εξωτερικό και οι δράσεις που αυτή αναπτύσσει στο εσωτερικό του, με την παροχή κεφαλαίων και οικονομο-τεχνικής υποστήριξης, θα βοηθήσουν το κράτος-καταγωγής να αναμορφώσει τη δομή της οικονομίας του και να ενταχθεί παράλληλα σε διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς στο πλαίσιο της διαδικασίας οικονομικής ολοκλήρωσης. Η στήριξη της διασποράς λοιπόν προς το κράτος-καταγωγής (οικονομική, πολιτική και ηθική), μετά μια πολιτική και οικονομική κρίση, είναι ουσιαστικής σημασίας για την οικοδόμηση νέων πολιτικών θεσμών σε αυτό και την ισχυροποίησή τους στο εσωτερικό και το εξωτερικό²⁷.

Αναφορικά με τον ρόλο της διασποράς στο κράτος καταγωγής, οι διάφορες εθνικές κοινότητες της διασποράς, δεχόμενες πιέσεις για την υιοθέτηση συγκεκριμένων συμπεριφορών, με βάση τις αρχές του διεθνούς δικαίου, τις αρχές του φιλελευθερισμού και της δημοκρατίας τόσο από το κράτος – υποδοχής όσο και από το διεθνές σύστημα, προσαρμόζουν τις ιδεολογικές επιλογές και τις στρατηγικές τους επιδιώξεις κατά τρόπο όμως που δεν παραγνωρίζουν τις θέσεις του κράτους-καταγωγής. Για παράδειγμα, αν το κράτος-καταγωγής βρίσκεται σε ένοπλη σύγκρουση, οι διασπορικές κοινότητες, οι οποίες δημιουργούνται παρεμπιπτόντως από ανάλογο τύπου «τραυματικά» γεγονότα, και όχι τόσο από την ανάγκη αναζήτησης καλύτερου επιπέδου ζωής σε άλλη χώρα, ενδέχεται να υποστηρίξουν τη συνέχιση της σύγκρουσης στην οποία εμπλέκεται η χώρα καταγωγής τους προκειμένου να υπερασπιστεί την κυριαρχία της. Κατά αυτόν τον τρόπο οι διασπορικές κοινότητες ακολουθούν εκείνους τους πολιτικούς παράγοντες της χώρας καταγωγής τους, οι οποίοι προάγουν τους εθνικούς στόχους και ειδικά αυτόν της διασφάλισης της εθνικής κυριαρχίας, αλλά με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Αντί να υιοθετούν δηλαδή εθνικιστική ρητορική και πρακτικές τοποθετούν το ζήτημα της κυριαρχίας μέσα στο γενικό πλαίσιο της επίτευξης δημοκρατικών διαδικασιών και αρχών στην οργάνωση και λειτουργία του κράτους – καταγωγής, το οποίο είτε κατορθώνει να εδραιώσει την

²⁶ Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 139.

²⁷ Yossi Shain: ό.π., σελ. 52, Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 222-223 και Myra A. Waterbury: ό.π., σελ. 139-140.

κυριαρχία του είτε την υπερασπίζεται από εξωτερικούς εχθρούς. Συνδέουν κατά τέτοιο τρόπο το ζήτημα της κυριαρχίας με την επικράτηση της δημοκρατίας στο εσωτερικό του κράτους – καταγωγής, μιας και η κυριαρχία και η δημοκρατία είναι ιδεολογικά συγγενείς έννοιες κυρίως από την εποχή κατά την οποία ο πρόεδρος των Η.Π.Α. W. Wilson θεωρούσε την αυτοδιάθεση των λαών αναγκαία προϋπόθεση για την εμπέδωση δημοκρατικών κοινωνιών στα νέα έθνη-κράτη²⁸.

Έτσι από τη μια κερδίζουν οι εθνικές διασπορές την εύνοια των φιλελεύθερων δημοκρατιών της Ευρώπης και της Αμερικής, ενώ ταυτόχρονα συνεχίζουν να επιζητούν την πραγματοποίηση των εθνικών οραμάτων του κράτους-καταγωγής τους. Στην πραγματικότητα δεν στηρίζουν την υλοποίηση από το κράτος-καταγωγής πολιτικών οι οποίες έχουν στόχο την ουσιαστική εμπέδωση των φιλελεύθερων αξιών. Μόνο μιλούν για την ανάγκη υιοθέτησης δημοκρατικών αρχών και διαδικασιών στην πολιτική ζωή ή τέλος ωθούν τα κράτη-καταγωγής στην υιοθέτηση ελάχιστων δημοκρατικών πρακτικών διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων²⁹.

Πέρα από όλα τα παραπάνω, τα οποία υποδηλώνουν τον ενεργό ρόλο της διασποράς στην εξωτερική πολιτική του κράτους-καταγωγής (Active actor), υπάρχει και η εμπλοκή της διασποράς χωρίς να το έχει επιδιώξει η ίδια (Passive actor). Αυτό μπορεί να συμβεί στην περίπτωση που μια διασπορική κοινότητα βρίσκεται μπροστά στην ανάγκη βοήθειας από τις άλλες διασπορικές κοινότητες (π.χ. η εβραϊκή κοινότητα της Συρίας) και γίνεται αντικείμενο κακομεταχείρισης από την κυβέρνηση του κράτους στο οποίο διαβιεί. Τότε μια άλλη κοινότητα προστρέχει σε εκείνη για να τη βοηθήσει πολιτικά, υλικά και ηθικά. Άλλη περίπτωση εμπλοκής είναι όταν η διασπορική κοινότητα βρίσκεται μακριά από το κράτος-καταγωγής και χωρίς να εμπλέκεται άμεσα στην

²⁸ Maria Koinova: “Chapter 8. “Diasporas and international politics: utilizing the universalistic creed of liberalism for particularistic and nationalist purposes”, The Netherlands, (IMISCOE, University of Amsterdam, 2010), σελ. 153, 156-157.

²⁹ Για παράδειγμα τόσο πριν τον πόλεμο του Κοσσόβου, όσο και μετέπειτα, η αλβανική διασπορική κοινότητα των Η.Π.Α. ακολούθησε ήπια τακτική και ρητορική για την ανάγκη εκδημοκρατισμού της αυτόνομης περιοχής του Κοσσόβου, χωρίς να εξωθεί τα μέλη του αλβανικού πληθυσμού εκεί σε πράξεις βίας κατά της Σερβίας ή σε καταστρατήγηση του διεθνούς δικαίου και των δημοκρατικών αρχών. Παρόλα αυτά, δεν εφαρμόστηκαν στην πράξη βαθιές τομές για τον εκδημοκρατισμό της διακυβέρνησης της αυτόνομης περιοχής, όπως η αναγνώριση των δικαιωμάτων του σερβικού πληθυσμού της, ο οποίος με τον καιρό είχε περιέλθει στην κατάσταση της μειονότητας. Οι Αλβανοί του Κοσσόβου και η διασπορική κοινότητα των Αλβανών στις Η.Π.Α., όπως έδειξαν τα πράγματα, δεν ενστερνίζονταν ειλικρινά το όραμα της διεθνούς κοινότητας για μια “πολυεθνική πολιτεία” στην περιοχή εκείνη. Οι Αλβανοί που ζούσαν στην Αμερική αντιτίθεντο στην ουσία σε οποιαδήποτε πράξη αναγνώρισης των δικαιωμάτων των άλλων εθνοτήτων (Σέρβων), για αυτό δεν υποστήριζαν την επιστροφή μαζί με τους Αλβανούς και των Σέρβων κατοίκων του Κοσσόβου σε αυτό, από όπου είχαν εκδιωχθεί εξαιτίας του πολέμου. Με άλλα λόγια, η συγκεκριμένη διασπορά χρησιμοποιούσε τις διεθνείς συγκυρίες, την επικράτηση του φιλελεύθερου δόγματος σε συνάρτηση με τη δημοκρατία, προκειμένου να προωθεί τα ιδιαίτερα συμφέροντα και τις εθνικιστικές επιδιώξεις της ευρύτερης εθνικής κοινότητας, που δεν ήταν άλλες από την απόσχιση του Κοσσόβου από τη Σερβία και την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του.
Maria Koinova: ό.π., σελ. 151-156, 158-160, 162.

εξωτερική πολιτική του, γίνεται αποδέκτης σχολίων και πράξεων που έχουν σχέση με την πολιτική αυτή. Για παράδειγμα το 1994 η εβραϊκή κοινότητα του Μπουένος Άιρες στην Αργεντινή είχε γίνει στόχος τρομοκρατικού χτυπήματος από την Χεζμπολάχ, εξαιτίας της ισραηλινής πολιτικής στο Λίβανο³⁰.

2.3. Η διασπορά και ο ρόλος της στο κράτος-υποδοχής

Εκτός όλων των παραπάνω δηλαδή την προσέλκυση και την επιδίωξη εμπλοκής της διασποράς στην οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή του κράτους-καταγωγής, την πολιτική νομιμοποίηση που αυτή προσφέρει σε αυτό (τόσο στο εσωτερικό όσο και διεθνώς) και την πολιτιστική, γλωσσική σημασία της για την ευρύτερη εθνική κοινότητα, η διασπορά δεν παύει να επιζητά από αυτή τη σχέση και τα δικά της οφέλη. Κάποια από αυτά έχουν να κάνουν με την παρουσία της στο κράτος-υποδοχής το οποίο παράλληλα προσπαθεί να την προσεταιριστεί προκειμένου να προωθήσει τα δικά του συμφέροντα στη χώρα καταγωγής της. Οι απώτεροι στόχοι της διασποράς μπορεί να είναι γραφειοκρατικοί και οργανωτικοί. Για παράδειγμα, όταν η επιβίωση του κράτους του Ισραήλ δε βρίσκεται σε κίνδυνο και υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ομαλοποίησης των σχέσεων του με τους γείτονές του και τους Παλαιστίνιους, όπως συνέβη με τις συμφωνίες του Όσλο I και II, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις επικεντρώνονται σε θέματα οργανωτικά και επιβίωσης που αφορούν δηλαδή την ίδια την ύπαρξη της κοινότητας για να μπορούν στο μέλλον, όχι μόνο να διατηρούν, αλλά και να προσελκύουν νέα μέλη σε αυτές³¹.

Πολλές φορές, η διασπορά έχει επηρεάσει την εξωτερική πολιτική του κράτους-υποδοχής με σκοπό την προώθηση κάποιων από τους στόχους της εξωτερικής πολιτικής του κράτους-καταγωγής (Διασπορική συνείδηση/Diaspora consciousness). Βέβαια οι οργανώσεις των διασπορικών κοινοτήτων μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μόνο μέσα σε ένα δημοκρατικό και πλουραλιστικό περιβάλλον. Όσο πιο αποκεντρωμένο είναι το σύστημα πολιτικής διακυβέρνησης, δηλαδή υπάρχει διάχυση της εξουσίας σε όλα τα επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό, κεντρικό) και οι διάφορες δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμοί διαθέτουν αυτονομία δράσης (Autonomous or, semi-autonomous Agencies) τόσο η δυνατότητα έκφρασης των συμφερόντων των οργανώσεων των διασπορικών κοινοτήτων και η δυνατότητα τους επηρεασμού των κέντρων λήψης αποφάσεων ή όσων εμπλέκονται στη διαδικασία αυτή αυξάνονται θεαματικά. Μέσα σε ένα τέτοιο πλουραλιστικό περιβάλλον οι οργανώσεις δρουν

³⁰ Yossi Shain and Aharon Barth: ό.π., σελ. 453.

³¹ Yossi Shain and Aharon Barth: "Diasporas and International Relations Theory", U.S., (The M.I.T. Press, International Organization, Vol. 57 (Summer 2003)), No 3, σελ. 456-457.

αποτελεσματικότερα, γιατί υπάρχει η δυνατότητα έκφρασης των διαφορετικών συμφερόντων και ιδεών και η δράση τους γενικότερα είναι πιο ανεκτή³².

Ως ενδεικτικό γεγονός μπορεί να αναφερθεί η παρέμβαση του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι προκειμένου τον Ιανουάριο του 2002 να υπάρξει αναστολή εφαρμογής της τροπολογίας με τον αριθμό 907 σε νομοθετική πράξη του Κογκρέσου των Η.Π.Α. Η τροπολογία αυτή αφορούσε τη μη παροχή αμερικανικής βοήθειας στο κράτος του Αζερμπαϊτζάν, η οποία είχε αρχικά επιδιωχθεί από την μεριά του αρμενικού λόμπι στην Ουάσιγκτον. Αν η αναστολή χορήγησης αμερικανικής βοήθειας δεν πέρασε τελικά και κατ' επέκταση οι σχέσεις βελτιώθηκαν μεταξύ του Ισραήλ και του Αζερμπαϊτζάν, οφειλόταν και στη δράση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Το Αμερικανο-ισραηλινό lobby δεν έκανε τίποτα άλλο παρά να επηρεάσει τα μέλη του Κογκρέσου μέσα στα πλαίσια βεβαίως της αμερικανικής πολιτικής για την περιοχή της Μ. Ανατολής. Είναι γνωστό ότι το Αζερμπαϊτζάν είχε συνταχθεί με την Αμερική κατά των Ταλιμπάν στον πόλεμο του Αφγανιστάν (2001-2021) και είχε προσφέρει διευκολύνσεις στα αμερικανικά στρατεύματα εκεί, σε μία περίοδο όπου οι συμμαχίες των Η.Π.Α. με χώρες της περιοχής ήταν αναγκαίες³³.

Έχοντας κατά νου την κυριαρχία των δημοκρατικών αρχών και ιδεών τόσο στα κράτη υποδοχής του δυτικού κόσμου όσο και στο διεθνές, πολιτικό και οικονομικό, σύστημα (Φιλελευθερισμός), οι οργανώσεις που συστήνουν οι διασπορικές κοινότητες προωθούν τον εκδημοκρατισμό στην πολιτική ζωή των κρατών-καταγωγής τους. Πολλές φορές όμως ο εκδημοκρατισμός αυτός του κράτους-καταγωγής αποδεικνύεται επιφανειακός, γιατί παίρνει μόνο χαρακτήρα δημόσιας εξαγγελίας χωρίς μετέπειτα έμπρακτη υλοποίησή του ή περιορίζεται μόνο στην καθιέρωση κάποιων (μικρών στον αριθμό) δημοκρατικών διαδικασιών, όπως η διενέργεια εκλογών και η εναλλαγή των

³² Yossi Shain and Aharon Barth: ό.π., σελ. 453-454, Efraim Inbar: "Nurturing natural Allies", Israel, (The Jerusalem Post, May 13, 2002), Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 224, Dimitris Conostas and Athanasios Platias: ό.π., σελ. 11-14, 19, Sotiris Roussos: ό.π., σελ. 139.

³³ Συγκεκριμένα, το Αζερμπαϊτζάν όπως και το Ισραήλ, είχε να αντιμετωπίσει στρατηγικά διλήμματα ασφάλειας. Βρίσκεται από τη μια και την άλλη πλευρά των συνόρων του με δύο πρώην αυτοκρατορικές δυνάμεις, την Ρωσία και το Ιράν. Επίσης, είναι το μουσουλμανικό κράτος της περιοχής που ακολούθησε το τουρκικό μοντέλο του εκδημοκρατισμού και του εκμοντερνισμού και όχι το ιρανικό μοντέλο του ισλαμικού φονταμενταλισμού. Το Ισραήλ από τη μία μεριά του επιδιώκει τη βελτίωση των σχέσεων με μουσουλμανικά κράτη, ώστε να μην χρησιμοποιείται το θρησκευτικό στοιχείο ως βάση στην Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση και αυτό προκειμένου το ζήτημα της σύγκρουσης δύο διαφορετικών λαών, του εβραϊκού και του παλαιστινιακού, για την ίδια γη να μην παίρνει τον χαρακτήρα του θρησκευτικού πολέμου των Μουσουλμάνων κατά των Εβραίων. Επίσης, το Ισραήλ φοβάται την αύξηση της δύναμης και επιρροής του Ιράν στην περιοχή (όπως ακριβώς και το Αζερμπαϊτζάν), γιατί είναι καθολικά γνωστή η θέση του τελευταίου για την αναγκαιότητα καταστροφής του σιωνιστικού κράτους.

Yossi Shain and Aharon Barth: ό.π., σελ. 453-454, Efraim Inbar: "Nurturing natural Allies", Israel, (The Jerusalem Post, May 13, 2002), Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 224, Dimitris Conostas and Athanasios Platias: ό.π., σελ. 11-14, 19.

κομμάτων στην εξουσία αντί της ουσιαστικής κατοχύρωσης των ατομικών δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών του ατόμου και των μειονοτήτων. Παρόλα αυτά, επηρεάζουν οι διασπορικές κοινότητες, ως τμήμα της ευρύτερης εθνικής κοινότητας, τους εσωτερικούς δρώντες του κράτους-καταγωγής καθώς και την εξωτερική πολιτική του μέσω και της άσκησης επιρροής στην εξωτερική πολιτική του κράτους-υποδοχής. Ουσιαστικά προσπαθούν να προωθήσουν τα δικά τους (πολιτικά, οικονομικά, ιδεολογικά) συμφέροντα μέσω «έντεχνης διατύπωσης», μέσω δηλαδή της επίκλησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και των δημοκρατικών αρχών, τα οποία ενστερνίζεται και πρέπει να εφαρμόζει στην πράξη το κράτος-υποδοχής (ευρωπαϊκά κράτη και Η.Π.Α.)³⁴.

Πρέπει επίσης να προστεθεί και η περίπτωση κατά την οποία η διασπορά δρα ως «ενδιάμεσος» σύνδεσμος του κράτους-καταγωγής με χώρες με τις οποίες αυτό δεν διατηρεί διπλωματικές σχέσεις ή τουλάχιστον οι σχέσεις του υστερούν σε σύγκριση με εκείνες άλλων χωρών. Μάλιστα η θέση της διασποράς μέσα στο κράτος-υποδοχής μπορεί να διευκολύνει την αποστολή της αυτή, από τη στιγμή που τα μέλη της είναι και πολίτες του κράτους-υποδοχής με πλήρη πολιτικά δικαιώματα. Άρα λειτουργούν πρώτα με την ιδιότητα του πολίτη του κράτους-υποδοχής στις επαφές τους με αξιωματούχους ή με στελέχη του γραφειοκρατικού μηχανισμού του κράτους αυτού με το οποίο το κράτος-καταγωγής τους δεν διαθέτει διπλωματικές επαφές³⁵.

2.4. Οι ομάδες πίεσης

Όταν γίνεται λόγος για ομάδες πίεσης ή συμφερόντων, αυτές είναι κοινωνικά σύνολα με συγκεκριμένη οργανωτική δομή και υλικούς πόρους. Διαθέτουν ένα βαθμό συνοχής και κοινές αξίες, αντιλήψεις και στοχεύσεις ανάμεσα στα μέλη τους. Μάλιστα διακρίνονται ανάλογα με τον αριθμό των ζητημάτων με τα οποία καταπιάνονται σε εκείνες, με αντικείμενο ένα μόνο ζήτημα ή σε ομάδες πίεσης ευρείας θεματολογίας (single issue and broad-range issues organizations)³⁶. Γενικά, επιδιώκουν ένα σαφώς καθορισμένο σκοπό ή μια σειρά σκοπών για λογαριασμό της κοινωνικής ή εθνικής ομάδας την οποία αντιπροσωπεύουν (goal-oriented organizations)³⁷. Για να επιτύχουν τους στόχους τους προσπαθούν να επηρεάσουν τη νομοθετική και την εκτελεστική

³⁴ Maria Koinova: ό.π., σελ. 151-159, Eva Ostergaard-Nielsen: ό.π., σελ. 223, 231.

³⁵ Yossi Shain: ό.π., σελ. 131-132.

³⁶ James W. Wilson: "Political Organizations" U.S., (Princeton University Press, 1974), σελ. 315.

³⁷ James W. Wilson: ό.π. σελ. 46.

εξουσία χωρίς όμως, να εμπλέκονται άμεσα στην άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας (lobbying)³⁸.

Οι στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι ομάδες αυτές για να επηρεάσουν τη διαμόρφωση πολιτικής είναι πολλές. Στα πλαίσια της νομοθετικής εξουσίας η προσπάθεια ξεκινά από το τοπικό επίπεδο, όσον αφορά το ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης των Η.Π.Α. δηλαδή, από το επίπεδο της Πολιτείας, όπου εκλέγονται οι αντιπρόσωποι από τα δύο κόμματα, το δημοκρατικό και το ρεπουμπλικανικό, ως υποψήφιοι για τις εκλογές στο Κογκρέσο. Κατά την εκλογική περίοδο μέλη ομάδων πίεσης συμμετέχουν στην σύνταξη των πολιτικών προγραμμάτων υποψηφίων, στη διανομή κουπονιών για την κάλυψη των εξόδων της προεκλογικής εκστρατείας και στη διαμόρφωση ευνοϊκής θετικής εικόνας τους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έτσι οι ομάδες αυτές κατορθώνουν να περνούν κάποιες από τις θέσεις τους συμμετέχοντας στη διαμόρφωση του εκλογικού προγράμματος υποψηφίων³⁹.

Παράλληλα όμως με την επίδραση που ασκούν στη νομοθετική λειτουργία προσπαθούν να επηρεάσουν και την εκτελεστική. Η εκτελεστική λειτουργία δεν αποτελείται μόνο από τα μέλη της κυβέρνησης και τον πρόεδρο της δημοκρατίας, αλλά και τη διοίκηση με τις διάφορες διευθύνσεις, τα τμήματα και τις γραμματείες της (Bureaus and Agencies). Σε αυτήν λοιπόν, εμπλέκονται διάφορες ομάδες πίεσης οι οποίες εκμεταλλεύονται τη δομή κυρίως των πλουραλιστικών δημοκρατιών, όπως είναι η αμερικάνικη. Το σύστημα εξουσίας των Η.Π.Α βασίζεται στην τριμερή διάκριση των εξουσιών: νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική και ισχύει τόσο σε τοπικό, περιφερειακό επίπεδο όσο και σε ομοσπονδιακό, κεντρικό. Κατά αυτόν τον τρόπο, η κάθετη και η οριζόντια κατάτμηση της εξουσίας ευνοεί την παρείσφρηση οργανωμένων πολιτικών ομάδων και συμφερόντων που προσπαθούν να επηρεάσουν το συλλογικό συμφέρον προς όφελός τους. Αυτό το χαρακτηριστικό της χαλαρής διάρθρωσης μεταξύ των διαφόρων επιπέδων και εξουσιών μαζί με την αδυναμία σύνδεσης του ιδεολογικού προγράμματος του κόμματος με το πρόγραμμα της κυβέρνησης αλλά και ο περιορισμός του προγραμματισμού δράσης της διοίκησης, αυστηρά στο χρονικό πλαίσιο της θητείας κάθε Αμερικανού προέδρου, αφού ειδικά τα μέλη της διοίκησης στα ανώτερα κλιμάκια της αλλάζουν κάθε φορά με την εκλογή νέου προέδρου των Η.Π.Α. δίνουν τη δυνατότητα πρόσβασης των ομάδων αυτών στην εκτελεστική εξουσία. Οργανωμένες ομάδες πίεσης έφτασαν πολλές φορές στο σημείο να καθορίζουν την ίδια τη σύσταση ή μη συγκεκριμένων υπουργείων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ότι στα 1862

³⁸ Md Rabat Hasan: "From Policy Research Advocacy: Differentiating Think Tanks from Pressure groups in American Politics" U.S., (India Quarterly, Sage publications, 2010), σελ. 296-297.

³⁹ Md Rabat Hasan: ό.π. σελ. 296-297.

δημιουργήθηκε το υπουργείο Γεωργίας των Η.Π.Α μετά από πιέσεις Αμερικανών γαιοκτημόνων για την προστασία των συμφερόντων τους. Το ίδιο συνέβη στα 1903 με το υπουργείο Εμπορίου και το 1913 με το υπουργείο Εργασίας⁴⁰.

Ακόμα και σήμερα διευθύνσεις και υπηρεσίες της διοίκησης στελεχώνονται μετά από οργανωμένες παρεμβάσεις ομάδων πίεσης, αλλά γίνεται και το αντίστροφο. Ανάλογα δηλαδή, με τη θέση ή το αντικείμενό τους σε κάποιο υπουργείο, δημόσιοι λειτουργοί συγκροτούν ομάδες πίεσης προκειμένου να επιτύχουν τους σκοπούς τους. Έτσι, δημιουργούνται οργανώσεις με τη μορφή συλλόγων ή σωματείων εργαζομένων που πιέζουν για τα δικά τους εργασιακά συμφέροντα. Ενδεικτικά στις Η.Π.Α δραστηριοποιούνται σύλλογοι δημοσίων υπαλλήλων, όπως ο «Εθνικός Σύλλογος Γενικών Εισαγγελέων», «ο Σύλλογος Υπαλλήλων Προϋπολογισμού των Πολιτειών», ο «Σύλλογος Εργαζομένων σε δήμους», η «Αμερικανική Ομοσπονδία ομοσπονδιακών υπαλλήλων» και η «Αμερικανική Ομοσπονδία κυβερνητικών υπαλλήλων». Όλες οι παραπάνω οργανώσεις που έχουν σχέση με το δημόσιο τομέα καθώς επίσης και άλλες ενώσεις ιδιωτικών συμφερόντων χρησιμοποιούν τακτικές όπως για παράδειγμα τη συμμετοχή τους στις ακροάσεις επιτροπών του Κογκρέσου (προπαρασκευαστικών ή ελεγκτικών), τις επαφές τους με στελέχη της κυβέρνησης (σε τοπικό, περιφερειακό ή κεντρικό επίπεδο), καθώς και τις επί τόπου δράσεις τους (διαδηλώσεις, συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία τοπικών αρχόντων ή υποψηφίων για τα νομοθετικά σώματα) για να μπορέσουν να υποστηρίξουν ή να αμφισβητήσουν τις ρυθμίσεις σε νομοσχέδια που προβλέπονται για συγκεκριμένα θέματα καίριας σημασίας για αυτές. Με άλλα λόγια, οι οργανώσεις αυτές κυρίως δημοσίων υπαλλήλων δρουν είτε ως «ομάδες πίεσης» είτε ως «μέσο πρόσβασης» των πολιτών στα υψηλόβαθμα στελέχη της κυβερνητικής εξουσίας. Σε όλα τα παραπάνω, ο συντονισμός δράσης ακόμα και η συνεργασία διαφόρων οργανώσεων δημοσίων αξιωματούχων με οργανώσεις ιδιωτικών συμφερόντων είναι δυνατόν να υπάρξει. Οι ομάδες αυτές κατορθώνουν από διαφορετική αφετηρία να ενώσουν τις δυνάμεις τους με σκοπό την άσκηση πίεσης (“lobbying”) προς την εκτελεστική ή τη νομοθετική εξουσία και κατ’ επέκταση να επιφέρουν τη λήψη σημαντικών αποφάσεων υπέρ τους. Αυτό το πετυχαίνουν μέσω των «διαδικασιών διαπραγμάτευσης και συνδιαλλαγής» (Negotiating and bargaining)⁴¹.

Μπορεί να αναφερθεί χαρακτηριστικά ότι αντιπρόσωποι οργανωμένων συμφερόντων σε τοπικό επίπεδο (πόλεων, κομητειών και Πολιτειών) συγκεντρώνονται στην Ουάσιγκτον για να υπερασπιστούν τις θέσεις τους σε ζητήματα που τους αφορούν

⁴⁰ Totton J. Anderson: “Pressure groups and Intergovernmental Relations”, U.S., (The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Sage publications, 1965), σελ. 117, 119-121.

⁴¹ Totton J. Anderson: ό.π., σελ. 116, 121, 125.

συμμετέχοντες στις λεγόμενες «Συμβουλευτικές Επιτροπές» (Advisory Commissions). Αυτές αποτελούνται από μέλη οργανωμένων συμφερόντων και μη κυβερνητικών οργανώσεων τα οποία μαζί με μέλη της κυβέρνησης, διαβουλεύονται μεταξύ τους. Από τις συζητήσεις αυτές υιοθετούνται θέσεις που θα αποτελέσουν είτε τη βάση είτε την ίδια την ουσία των αποφάσεων που θα πάρει στη συνέχεια το αρμόδιο εκτελεστικό όργανο. Στη διαδικασία αυτή διαπραγμάτευσης και συνδιαλλαγής κάθε ομάδα πίεσης για να επιτύχει τους στόχους της θα προσπαθήσει να δημιουργήσει «εσωτερικούς υποστηρικτές» (internal constituencies) σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (τοπικό, περιφερειακό ή κεντρικό). Οι «εσωτερικοί υποστηρικτές» είναι στελέχη οργάνου εξουσίας/λειτουργίας πέραν της οποίας συνήθως απευθύνεται η ενδιαφερόμενη ομάδα πίεσης που επιζητά γενικά υποστηρικτές των θέσεων της. Για παράδειγμα εάν μία ομάδα πίεσης ασχολείται με θέματα εξωτερικού εμπορίου θα επιδιώξει να διαβουλευτεί με στελέχη της αρμόδιας διεύθυνσης του υπουργείου Εμπορίου, ώστε να συντονίσουν τη δράση τους, προκειμένου να επηρεάσουν τη λήψη αποφάσεων του αρμόδιου οργάνου (νομοθετικό σώμα ή κυβέρνηση). Το ίδιο συμβαίνει με μία ομάδα πίεσης ιδιωτικών συμφερόντων, όπως για παράδειγμα, όταν το πανίσχυρο πετρελαϊκό λόμπι των Η.Π.Α. συντόνισε τη δράση του με εκείνη Πολιτειών προκειμένου να εμποδίσει το υπουργείο Εσωτερικών της χώρας να περάσει νομοσχέδιο που ερχόταν σε αντίθεση με τα συμφέροντά του, αναφορικά με την εκμετάλλευση πετρελαϊκών κοιτασμάτων στην ανοικτή θάλασσα⁴².

Παράλληλα με τους «εσωτερικούς» υπάρχουν και οι «εξωτερικοί υποστηρικτές» (external constituencies) δηλαδή πολίτες δήμων, περιφερειών. Για παράδειγμα τα ίδια τα μέλη του Κογκρέσου δρουν ως μέλη, πολίτες των περιφερειών από τις οποίες εκλέγονται ή τις οργανώσεις πίεσης, στις οποίες συμμετέχουν αποβλέποντας στην ικανοποίηση των προσδοκιών των τοπικών αναγκών τους. Ειδικά στις Η.Π.Α. μετά την «Μεγάλη Ύφεση» της δεκαετίας του 1930 η ενίσχυση της κυβέρνησης σε κεντρικό έναντι του τοπικού και περιφερειακού επιπέδου οδήγησε στην «εθνικοποίηση» μεγάλων ζητημάτων πολιτικής. Θέματα, όπως αυτό της παιδείας, της υγείας, του κοινωνικού κράτους, της στέγασης δεν υλοποιούνται πλέον μόνο με την λήψη αποφάσεων σε τοπικό ή στο επίπεδο των πολιτειών, αλλά και από την ίδια την κεντρική κυβέρνηση, η οποία συμβάλλει στην επίλυσή τους⁴³.

Όλα επομένως τα επίπεδα οφείλουν να συντονίζονται τις δράσεις τους και να βρουν μέσω της διαδικασίας διαπραγμάτευσης και συνδιαλλαγής τις καλύτερες λύσεις

⁴² Totton J. Anderson: ό.π., σελ. 121, 125.

⁴³ Totton J. Andersen: ό.π., σελ. 118-119, 121-122.

για τα προβλήματα αυτά που αποκτούν τον χαρακτήρα ομοσπονδιακών πολιτικών επιλογών. Αυτό εξηγεί τη διασύνδεση και αλληλεπίδραση όλων των επιπέδων διακυβέρνησης στις Η.Π.Α., καθώς και τις δυνατότητες παρέμβασης των επιμέρους συμφερόντων με τη μορφή ομάδων πίεσης στα κέντρα λήψης και εφαρμογής αποφάσεων πολιτικής⁴⁴.

Κεφάλαιο 3. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

3.1. Η δημιουργία της αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητας

Κατά κύριο λόγο, οι Αμερικανο-εβραίοι μετανάστευσαν από την Ευρώπη μαζικά κατά τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα, εκτός από τους πρώτους εικοσι-τρεις (23) Εβραίους πρόσφυγες που έφτασαν από τη Βραζιλία στις Η.Π.Α. το 1654 και συγκεκριμένα στην Ν. Υόρκη (το τότε Νέο Άμστερνταμ), όταν η Βραζιλία κατακτήθηκε από τους Πορτογάλους. Βέβαια, η μεγαλύτερη σε χρονική διάρκεια και ένταση μετανάστευση Εβραίων προσφύγων από την Ευρώπη προς την Αμερική πραγματοποιήθηκε μεταξύ του 1820 και του 1924⁴⁵.

Όταν μια ομάδα μεταναστών ερχόταν σε επαφή με άλλες ή την κυρίαρχη εθνική ομάδα στην χώρα υποδοχής, που στην περίπτωσή μας ήταν η αγγλο-σαξωνική με προτεστάντικες καταβολές, υπήρχε μεγάλη πιθανότητα οι σχέσεις τους να είναι συγκρουσιακές ή ανταγωνιστικές στο επίπεδο της συνύπαρξης. Στην περίπτωση των Εβραίων μεταναστών του 17^{ου} αι., ο διοικητής της Ν. Υόρκης, Peter Stuyvesant (1646-1664), πιστός Ολλανδός προτεστάντης, προσπάθησε να εμποδίσει την εκεί εγκατάστασή τους. Μάλιστα σε επιστολές του προς την Εταιρεία των Ανατολικών Ινδιών, που είχε την εποπτεία του «Νέου Κόσμου», χρησιμοποίησε τα γνωστά στερεότυπα δηλωτικά των προκαταλήψεων κατά των Εβραίων, όπως ότι οι Εβραίοι ήταν «τοκογλύφοι και διαφθορείς ηθών». Συγκεκριμένα, ως επιχείρημα ο ίδιος επικαλέστηκε τον κίνδυνο οι Εβραίοι να «μιάνουν» τα χριστιανικά ήθη του πληθυσμού με την παρουσία τους στην πόλη. Τελικά, η απάντηση που έλαβε από την ολλανδική κυβέρνηση ήταν υπέρ της παρουσίας των Εβραίων στην Ν. Υόρκη. Παρόλα αυτά, ο ίδιος με την εισαγωγή διοικητικών περιορισμών και οικονομικών εμποδίων προσπάθησε να τους εξαναγκάσει να φύγουν, πάλι όμως χωρίς αποτέλεσμα. Σε αυτό συνέδραμαν οι διεθνικοί δεσμοί με τους Εβραίους ομοεθνείς τους στο Άμστερνταμ που τους στήριζαν σε αυτόν τον αγώνα επιβίωσης και εγκατάστασης στη Ν. Υόρκη⁴⁶. Ήταν οι πρώτοι “Σεφαρδίτες” Εβραίοι που

⁴⁴ Totton J. Andersen: *ό.π.*, σελ. 118-119, 122.

⁴⁵ Hasia R. Diner, *ό.π.*, σελ. 4, 13.

⁴⁶ Hasia R. Diner, *ό.π.*, σελ.13-15.

μετανάστευσαν στις Η.Π.Α. κατά την περίοδο της ισπανικής και ολλανδικής αποικιοκρατίας του Νέου Κόσμου. Κατόρθωσαν μάλιστα να ευημερήσουν οικονομικά, ασχολούμενοι με το εμπόριο και τις επιχειρήσεις και έτσι να ενσωματωθούν ομαλά στον κοινωνικό και οικονομικό ιστό της αμερικανικής κοινωνίας. Το 1840 ο αριθμός τους έφθανε τους δεκαπέντε χιλιάδες (15.000)⁴⁷.

Κατά τη διάρκεια του β' κύματος μετανάστευσης Εβραίων στις Η.Π.Α. (1820-1880), κατέφθασαν Εβραίοι προερχόμενοι από τη Γερμανία κυρίως, και χώρες της Κεντρικής Ευρώπης (Αυστρία, Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία), εκεί. Στα 1880 αριθμούσαν πάνω από διακόσιους χιλιάδες (200.000). Όπως και οι Σεφαρδίτες, θα ενσωματωθούν και αυτοί οικονομικά και κοινωνικά στην αμερικανική κοινωνία, θα ανέλθουν από την εργατική στη μεσαία και στην ανώτερη αστική τάξη, επικεντρώνοντας τις οικονομικές τους δραστηριότητες στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις. Θα αποτελέσουν μάλιστα οι ίδιοι την πλειονότητα των μελών του "Μεταρρυθμιστικού" κινήματος του Ιουδαϊσμού στην Αμερική (Reform Judaism), το οποίο μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1930 θεωρούσε ότι οι Εβραίοι δεν αποτελούσαν τόσο εθνική όσο θρησκευτική ομάδα, και αποστολή τους δεν ήταν η επιστροφή στη Σιών. Σκοπός τους έπρεπε να ήταν η προώθηση μέσω της δράσης τους, κοινωνικής και πολιτικής, των παγκόσμιων ιδεωδών, όπως αυτά αποτυπώνονταν στη Βίβλο δηλαδή της δικαιοσύνης, της αρετής, της εγκράτειας, του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα. Για αυτό κατά τη λειτουργία η ευχή της επιστροφής στη γη του Ισραήλ δεν θα έπρεπε ούτε καν να ακούγεται ως προσευχή από τα χείλη των πιστών στις "μεταρρυθμιστικές" συναγωγές, γιατί μπορούσε να θέσει σε αμφισβήτηση κατ' αρχάς τον ιστορικό τους ρόλο ως "μεταλαμπαδευτών" υψηλών ιδεωδών και κατά δεύτερο λόγο, την αφοσίωσή τους ως πολιτών στη «νέα πατρίδα», τις Η.Π.Α.⁴⁸.

Το γ' κύμα μετανάστευσης των Εβραίων στις Η.Π.Α. υπήρξε το μεγαλύτερο σε μέγεθος και πραγματοποιήθηκε από το 1880 μέχρι το 1914 (τις παραμονές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918)). Οι Εβραίοι μετανάστες προέρχονταν από την Κεντρική, Ανατολική και Νοτιο-ανατολική Ευρώπη. Ήταν πολύ φτωχότεροι από ότι ήταν οι προηγούμενοι Εβραίοι μετανάστες και η «πολιτισμική πρόσμιξη», καθώς και η κοινωνική τους ενσωμάτωση δεν προχώρησαν με γρήγορους ρυθμούς. Δούλεψαν ως εργάτες σε βιοτεχνίες, βιομηχανίες των αμερικανικών μεγαλουπόλεων και ως πλανόδιοι έμποροι. Οι τελευταίοι κατευθύνονταν προς την αμερικανική ενδοχώρα, όπου

⁴⁷ Joe Stork and Sharon Rose: "Zionism and American Jews", U.S., (Middle East, Research and International Project, MERIP Report, No 29 (June 1974)), σελ. 4.

⁴⁸ Joe Horn and Sharon Rose: ό.π., σελ. 4 και Earl D. Huff: "A Study of a Successful Interest Group: The American Zionist Movement", U.S., (University of Utah, The Western Political Quarterly, Nol. 25, No 1 (Mar.1972)), σελ. 115

εκτιμούσαν ότι θα κατόρθωναν να κερδίσουν από το εμπόριο, προκειμένου να επιστρέψουν στις αμερικανικές μεγαλουπόλεις με ένα σημαντικό κεφάλαιο για να στήσουν τις δικές τους μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον χώρο κυρίως του λιανεμπορίου. Πολλοί το πέτυχαν⁴⁹.

Οι περισσότεροι από τους Εβραίους, οι οποίοι μετανάστευσαν στις Η.Π.Α. από χώρες όπως η Ρωσία, η Πολωνία (Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη) συνδέθηκαν περισσότερο με το «Ορθόδοξο» ρεύμα του Ιουδαϊσμού (Orthodox Judaism), διατηρώντας τα ήθη και την κουλτούρα των εβραϊκών κοινοτήτων των οποίων συμμετείχαν πριν τη μετανάστευσή τους στις Η.Π.Α. Ειδικότερα μιλούσαν τα Yiddish και όχι τα εβραϊκά. Θεωρούσαν τα προστάγματα του σιωνισμού ως πολυτέλεια της αστικής τάξης, ενώ στην πλειοψηφία τους οι ίδιοι, ως εργάτες και πλανόδιοι έμποροι, (μικροέμποροι), πάλευαν να κερδίσουν την καθημερινή τους επιβίωση, αλλά συνάμα και να κατορθώσουν να σπουδάσουν τα παιδιά τους. Έτσι πίστευαν ότι θα μπορούσαν εκείνα τουλάχιστον να ανέλθουν κοινωνικά, αφού οι ίδιοι δεν το πέτυχαν στη ζωή τους⁵⁰.

Κατά τη διάρκεια του β' και γ' «κύματος» μετανάστευσης των Εβραίων από την Ευρώπη στις Η.Π.Α. που συντελέστηκαν από τη δεκαετία του 1820 μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η ανταγωνιστική αυτή συμπεριφορά, η ένταση στις σχέσεις μεταξύ εθνικών ομάδων δεν επαναλήφθηκε παρά μόνο κατά διαστήματα. Ως παράδειγμα κατηγορήθηκαν οι Αμερικανο-εβραίοι για την οικονομική κρίση, τον λεγόμενο «Πανικό» του 1873 (χρηματιστηριακή κρίση), κατά τη διάρκεια της οποίας υπήρξαν χρηματιστηριακές αναταράξεις και μείωση των εισοδημάτων στις αγροτικές περιοχές των νότιων και μεσο-δυτικών Πολιτειών της Αμερικής. Τότε πολλοί λαϊκιστές και ρατσιστές κατηγορήσαν τους Εβραίους ως τοκογλύφους⁵¹.

Γενικά κατά τη διαδικασία της ενσωμάτωσης (Ethnic Assimilation - Integration), με βάση το επιστημονικό παράδειγμα του ανθρωπολόγου Milton M. Gordon (1918-2019), μια εθνική ομάδα αφομοιώνει στοιχεία της κυρίαρχης πολιτιστικής κουλτούρας και εντάσσεται σταδιακά στον κοινωνικό και πολιτιστικό ιστό της κοινωνίας στην οποία έχει μεταναστεύσει μέσω σταδίων⁵². Στο πρώτο στάδιο η εθνική κοινότητα που προέρχεται από μετανάστευση στη χώρα υποδοχής, ερχόμενη σε επαφή με την κυρίαρχη εθνική κοινότητα, αρχίζει να εγκαταλείπει στοιχεία της πολιτιστικής της παράδοσης και να υιοθετεί στοιχεία της παράδοσης της κυρίαρχης ομάδας, όπως η γλώσσα και οι αξίες της. Αυτό συνέβη σταδιακά και με τους Εβραίους μετανάστες που,

⁴⁹ Joe Stork and Sharon Rose: ό.π., σελ. 4-5.

⁵⁰ Joe Stork and Sharon Rose: ό.π., σελ. 4-5 και Earl D. Huff: ό.π., σελ. 114-115.

⁵¹ Hasia R. Diner, ό.π., σελ. 170-172.

⁵² Milton Gordon: "Assimilation and Pluralism: From Immigrants to white ethnics", U.S., (Assimilation in American Life, Sage publications, 1964), σελ. 45, 47-48.

προκειμένου να προσαρμοστούν στην κουλτούρα και στους ρυθμούς της ζωής των Η.Π.Α., καθώς και να μπορέσουν να έχουν πρόσβαση σε καλύτερες ευκαιρίες εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας, άρχισαν να μαθαίνουν την αγγλική γλώσσα και να προσαρμόζονται στον αμερικανικό τρόπο ζωής (Αμερικανοποίηση ή προσαρμογή στην αγγλο-σαξωνική πολιτιστική κουλτούρα – Cultural assimilation). Συγκεκριμένα οι μετανάστες που έφτασαν προς τα τέλη του 19^{ου} αι. στην Αμερική είχαν ευκαιρίες πρόσβασης στα δημόσια σχολεία, των οποίων η διδασκαλία δεν είχε πλέον θρησκευτική υφή. Μάλιστα στην εμπέδωση αυτής της κατάστασης είχε συμβάλει η καθολική εκκλησία της Ν. Υόρκης. Αποτελώντας τα μέλη της την πλειονότητα του πληθυσμού της Πολιτείας αυτής κατόρθωσε να επηρεάσει τα νομοθετικά και εκτελεστικά όργανά της κατά τρόπο ώστε τα νομοθετήματα και οι αποφάσεις τους περί της εκπαίδευσης να είναι θρησκευτικά «ουδέτερα». Με άλλα λόγια, τα εκπαιδευτικά προγράμματα δεν έπρεπε να έχουν αναφορές στο προτεσταντικό ή άλλο δόγμα⁵³.

Το γεγονός αυτό ωθούσε τους Αμερικανο-εβραίους να στείλουν τα παιδιά τους στα δημόσια αμερικανικά σχολεία. Πριν από το 1820 και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1850 τα παιδιά κυρίως των πλούσιων Αμερικανο-εβραίων μπορούσαν να παρακολουθούν μαθήματα στα ολοήμερα εβραϊκά σχολεία είτε αυτά ήταν συνδεδεμένα και εποπτευόμενα από τις τοπικές συναγωγές είτε όχι γιατί απαιτούνταν δίδακτρα για την κάλυψη των μισθών των δασκάλων. Το πρόγραμμα τους περιλάμβανε τόσο διδακτική ύλη συναφή με τον Ιουδαϊσμό και την εβραϊκή παράδοση όσο και μαθήματα γενικού περιεχομένου, απαραίτητα για την κοινωνική τους ένταξη στην αμερικανική κοινωνία. Ουσιαστικά όμως, δεν μπορούσαν όλα τα παιδιά να παρακολουθήσουν μαθήματα σε αυτά γιατί λόγω της παραπάνω αιτίας, απευθύνονταν σε παιδιά εύπορων οικογενειών. Τέτοια σχολεία, υπό την καθοδήγηση εβραϊκών συναγωγών, υπήρξαν για παράδειγμα, εκείνα της “Shearith Israel” (Ν. Υόρκη) και της “Mikveh Israel” (Φιλαδέλφεια). Επιπλέον, υπήρχαν σχολεία που ιδρύθηκαν από Εβραίους μετανάστες προερχόμενους από συγκεκριμένη περιοχή ή χώρα της Ευρώπης, από τις οποίες είχαν μεταναστεύσει στις Η.Π.Α., όπως το “Talmud Torah”, των πολωνικής καταγωγής Εβραίων της Ν. Υόρκης. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, οι Αμερικανο-εβραίοι, ολοένα και περισσότεροι, στέλνουν τα παιδιά τους στα δημόσια αμερικανικά σχολεία για να παρακολουθήσουν μαθήματα που θα τα βοηθήσουν στην μετέπειτα κοινωνική και οικονομική τους άνοδο, στη μετάβασή τους από τα χαμηλά στα μεσαία, ακόμα και τα υψηλά στρώματα της αστικής τάξης⁵⁴.

⁵³ Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 145.

⁵⁴ Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 142-145.

Στο δεύτερο στάδιο μετά την «πολιτισμική πρόσμιξη»/τον «επιλεκτικό επιπολιτισμό» (δηλαδή την «υιοθέτηση στοιχείων του πολιτισμού της κυρίαρχης εθνικής κοινότητας» (Cultural Assimilation or Acculturation)) ακολουθεί, κατά τον ανθρωπολόγο Milton M. Gordon, η «κοινωνική ενσωμάτωση» (Structural Assimilation or Integration) των μεταναστών που ξεκινά με τη διεύρυνση των επαφών των μελών της εθνικής κοινότητας των μεταναστών με την κοινωνία. Δηλαδή οι μετανάστες έρχονται σε πιο στενή επαφή με τους δημόσιους θεσμούς και τις υπηρεσίες του κράτους υποδοχής, αναπτύσσουν σχέσεις κοινωνικές, επαγγελματικές και εμπορικές, πέρα από τον πυρήνα των μελών της εθνικής κοινότητας στην οποία ανήκουν. Η αυξανόμενη αυτή επαφή και συνύπαρξη με τα μέλη άλλων εθνικών ομάδων στον εργασιακό χώρο, στο χώρο της διοίκησης και των υπηρεσιών της χώρας υποδοχής, καθώς και η αλληλεξάρτηση μεταξύ τους στις εμπορικές, βιοτεχνικές δραστηριότητες, οδηγούν με τον καιρό στο πρώτο επίπεδο της «κοινωνικής ενσωμάτωσης» στην χώρα υποδοχής. Αναπτύσσουν δηλαδή διαπροσωπικές σχέσεις σε φιλικό, επαγγελματικό και οικογενειακό επίπεδο με τα μέλη άλλων εθνικών ομάδων⁵⁵.

Στην περίπτωση των Εβραίων μεταναστών, οι περισσότεροι που καταφθάνουν στις Η.Π.Α. από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, από το 1820 μέχρι το 1914, προτιμούσαν να εγκατασταθούν, όχι απλά σε μεγάλες πόλεις, αλλά σε ξακουστές μητροπόλεις, όπως η Ν. Υόρκη, το Σικάγο, η Φιλαδέλφεια, η Βοστώνη. Αυτή η εγκατάσταση σε μητροπόλεις, οι περισσότερες των οποίων ήταν εμπορικοί λιμένες στις ανατολικές ακτές των Ηνωμένων Πολιτειών, έχει προσδιοριστεί από τον κοινωνιολόγο Arthur Ruppin (1876-1943) ως “Metropolization”⁵⁶.

Η Ν. Υόρκη ήταν η πόλη με την μεγαλύτερη εβραϊκή κοινότητα των Η.Π.Α. Από τους 80.000 Εβραίους στο σύνολο του πληθυσμού της στα 1880 θα φτάσει το 1.400.000 Εβραίους κατοίκους στα 1914. Κυρίως εγκαθίστανταν στη μεγαλούπολη αυτή, γιατί ακολουθούσαν τον τρόπο εγκατάστασης και δραστηριοτήτων που είχαν αναπτύξει στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης από όπου μετανάστευσαν. Σε εκείνες τις χώρες λοιπόν κατοικούσαν σε οργανωμένες κοινότητες μικρών ή μεγάλων πόλεων. Ωστόσο αντίθετα από τις Η.Π.Α., το κράτος ήταν εκείνο που ρύθμιζε με τρόπο αυστηρό

⁵⁵ Milton M. Gordon: ό.π., σελ. 46-48, Ronald Baruch: “Ethnic Assimilation versus Cultural Pluralism (Section IV: Ethnic Dynamics in American Society)”, U.S., (National Conference on Ethnicity, Cleveland State University, May 1972), <https://pressbooks.ulib.csuohio.edu/ethnicity/chapter/ethnic-assimilation-versus-cultural-pluralism-some-political-implications/> , J. Allen Williams Jr. and Suzanne T. Ortega: “Dimensions of Ethnic Assimilation: An Empirical Appraisal of Gordon’s Typology”, U.S., (University of Nebraska-Lincoln, Department of Sociology, Faculty Publications, December 1990), σελ. 698-702, <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=sociologyfacpub> και Joseph F. Healey, ό.π., σελ. 46-47 .

⁵⁶ Tobias Brinkmann: ό.π., σελ. 871.

και απόλυτο, μέσω νόμων και διαταγμάτων της διοίκησης τις σχέσεις τόσο ανάμεσα στα μέλη τους, όσο και μεταξύ του κράτους και της εθνικής κοινότητας στο σύνολο της εκεί⁵⁷.

Με το ξέσπασμα των ρατσιστικών επιθέσεων κατά των Εβραίων (pogroms), τόσο στην αυστρο-ουγγρική αυτοκρατορία το 1850 όσο και στη τσαρική Ρωσία κυρίως μετά τη δεκαετία του 1880 μέχρι το 1917 (αρχή της Οκτωβριανής επανάστασης (1917-1923) στη Ρωσία) αναγκάστηκαν αρχικά να μετακινηθούν από τις αγροτικές περιοχές προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. Αυτό συνέβη γιατί τα διατάγματα χορήγησης πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων που θα βοηθούσαν στη «χειραφέτηση» (emancipation) των εθνικοτήτων/μειονοτήτων, οι οποίες διαβιούσαν στο έδαφός τους τελικά, ανακλήθηκαν και υπήρξαν διοικητικοί περιορισμοί (για παράδειγμα, όσον αφορά την άσκηση δικαιώματος ιδιοκτησίας γης από τους Εβραίους κατοίκους των χωριών αυτών ή την άσκηση της εμπορικής δραστηριότητάς τους). Παρά το γεγονός όμως αυτό δηλαδή της μετακίνησης τους στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ρωσίας, όπως το Κίεβο, την Οδησό, προκειμένου να βρουν δουλειά ως εργαζόμενοι στη βιοτεχνία και τη βιομηχανία, όπου συγκρότησαν εβραϊκές κοινότητες, η διαβίωσή τους, όχι μόνο δεν καλυτέρευσε, αλλά αποτέλεσαν πάλι οι ίδιοι στόχο για τους φτωχούς Ρώσους στις οικονομικές κρίσεις του 1870. Οι τελευταίοι θεωρούσαν τους Εβραίους υπεύθυνους για τη δική τους κακοδαιμονία και ανεργία. Αυτό συνέβαινε σε περιοχές ή πόλεις της τσαρικής αυτοκρατορίας, όπου οι Εβραίοι κυριαρχούσαν στο δανεισμό κεφαλαίων και το εμπόριο σιτηρών⁵⁸.

Η πραγματική αιτία όμως αυτής της κατάστασης βρισκόταν στη γραφειοκρατική και απολυταρχική δομή του πολιτεύματος της ρωσικής αυτοκρατορίας που δεν έδινε ώθηση στη φιλελευθεροποίηση της οικονομικής και πολιτικής ζωής. Συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια των pogroms, στις μεγάλες πόλεις της Ρωσίας, όπως το Ροστόβ, το Γιεκατερινοσλάβ, το Κίεβο και την Οδησό, έχασαν την ζωή τους, και τραυματίστηκαν Εβραίοι, χωρίς η αστυνομία να επέμβει, αδιαφορώντας παντελώς για την τύχη τους. Η στάση αυτή οφειλόταν στην επιθυμία του κρατικού μηχανισμού να κατευθυνθεί η λαϊκή δυσαρέσκεια εναντίον των Εβραίων για την ανυπαρξία ικανής οικονομικής πολιτικής που είχε ανάγκη η εξασθενημένη οικονομία της τσαρικής Ρωσίας, προκειμένου να ανακάμψει μετά τον πόλεμο της Κριμαίας (1853-1856) και τις διαδοχικές οικονομικές κρίσεις. Το μόνο καλό αυτής της μετακίνησης του πληθυσμού

⁵⁷ Tobias Brinkmann: *ό.π.*, σελ. 871-872.

⁵⁸ Walter Lacqueur: "A History of Zionism, from the French Revolution to the Establishment of the state of Israel", U.S., (Schocken books, 1972), σελ. 57-60, Irena Grosfeld, Seyhun Orcan Sakolli, Ekaterina Zhuravskaya: "Anti-Jewish Pogroms in the Russian Empire", U.S., (Oxford University Press, The Review of Economic Studies Limited (2020)87), σελ. 291-292, 294-296.

από τις αγροτικές περιοχές στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ρωσίας ήταν η εξοικείωση των Εβραίων μεταναστών στους ρυθμούς ζωής που επικρατούσαν σε αυτά. Επίσης το θετικό είναι ότι πριν μεταναστεύσουν στις Η.Π.Α., επειδή είχαν δουλέψει στους κλάδους της μεταποίησης και των κατασκευών, είχαν αποκτήσει ικανή γνώση και εξειδίκευση στην υφαντουργία, τη βιομηχανία ετοιμών ενδυμάτων και μεταξωτών⁵⁹.

Όλα τα παραπάνω αποτελούσαν τους λόγους της εγκατάστασής τους, αλλά και της δημιουργίας των εβραϊκών κοινοτήτων στις μεγάλες πόλεις των Η.Π.Α. Ενώ στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, οι Αμερικανο-εβραίοι δεν ήταν περισσότεροι από πέντε χιλιάδες (5.000) στον αριθμό και στα 1840, έφτασαν τους δεκαπέντε χιλιάδες (15.000), στα 1880, θα ξεπεράσουν τους διακόσιους χιλιάδες (200.000)⁶⁰. Ειδικά στις παράκτιες μεγαλουπόλεις της Αμερικής, ο τύπος της βιομηχανικής παραγωγής που αναπτυσσόταν ήταν αυτός της ένδυσης. Η δραστηριότητα αυτή βασιζόταν στο εργατικό δυναμικό που εργαζόταν τόσο στις βιοτεχνίες, στα καταστήματα ένδυσης όσο και στη μεταποίηση που πραγματοποιούταν στο σπίτι (home industry). Επίσης, οι Εβραίοι μετανάστες εργάζονταν σε επιχειρήσεις και βιομηχανίες, όπου οι εργοδότες ήταν και αυτοί εβραϊκής καταγωγής. Οι τελευταίοι είχαν έρθει παλαιότερα, ως μετανάστες στις Η.Π.Α, και είχαν κερδίσει χρήματα, τα οποία επένδυσαν σε τέτοιου είδους βιοτεχνικές και βιομηχανικές δραστηριότητες⁶¹.

Επιπλέον η μορφή απασχόλησης στη βιομηχανία υφασμάτων έδειχνε την εξέλιξη τόσο της παρουσίας των Εβραίων μεταναστών στις Η.Π.Α. όσο και της σταδιακής ενσωμάτωσής τους στην κοινωνία. Οι περισσότεροι από αυτούς δε γνώριζαν αγγλικά και κατά συνέπεια, δεν είχαν εμπορική πληροφόρηση για την εκεί αγορά εργασίας. Η δημιουργία «εθνικών θυλάκων», τοπικής κοινότητας συγκεντρωμένης σε μια ορισμένη τοποθεσία στην πόλη, βοηθούσε στην ανάπτυξη κοινοτικών, τοπικών θεσμών ή «οργανωτικών δομών», όπως ήταν οι συναγωγές, οι πολιτιστικοί σύλλογοι, τα εβραϊκά σχολεία, οι φιλανθρωπικές ενώσεις. Σταδιακά, άρχισε να δημιουργείται η βάση για αυτό που ονομάζεται «αυτοδιοίκηση ή αυτοδιαχείριση» (self-governing) των υποθέσεων των διαφόρων εβραϊκών κοινοτήτων στις Η.Π.Α. Οι τοπικοί θεσμοί και οι κοινοτικές εγκαταστάσεις έδιναν αυτονομία στα μέλη αυτών των κοινοτήτων να διαχειρίζονται τις υποθέσεις της καθημερινότητας, αλλά και να θέτουν τα θεμέλια για τη

⁵⁹ Arcadius Kahan: "Economic opportunities and some pilgrims' progress: Jewish immigrants from Eastern Europe in the U.S., 1890-1914", U.S., (The Journal of Economic History, vol 38, No 1, The Tasks of Economic History (Mar., 1978)), σελ. 237-242, 247, Shlomo Lambroza: "The Tsarist government and the Pogroms of 1903-06", U.S., (Oxford University Press, Modern Judaism, Oct. 1987, Vol. 7, No. 3 (Oct. 1987), σελ. 287, 291-294.

⁶⁰ Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 78-81, Tobias Brinkmann: ό.π., σελ. 872, Joe Stork and Sharon Rose: ό.π., σελ. 4.

⁶¹ Arcadius Kahan, ό.π., σελ. 239-240.

διατήρηση των ιδιαίτερων πολιτιστικών, γλωσσικών στοιχείων, τα οποία τις διαφοροποιούσαν από τις άλλες εθνικές κοινότητες των Η.Π.Α. Παράλληλα η σχέση αυτή που αναπτυσσόταν μεταξύ μελών της εβραϊκής κοινότητας και βασιζόταν στη συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια των μελών της, τα οποία ζούσαν σε ομοιογενείς εθνικά τομείς πόλεων, σε γειτονιές κατοικούμενες επί το πλείστον από Εβραίους μετανάστες, βοηθούσε την τοπική οικονομία. Δημιουργούνταν τοπικές επιχειρήσεις, όπως ήταν καταστήματα τροφίμων, ένδυσης και άλλες που βασιζόνταν στις εμπορικές σχέσεις και συναλλαγές ανάμεσα στους Αμερικανο-εβραίους. Αυτό είχε και μια ακόμη συνέπεια, όπως τονίστηκε πιο πάνω: τη διατήρηση των εθνοτικών δεσμών των μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, όπως ήταν η γλώσσα, η θρησκεία και οι πολιτιστικές αξίες και παραδόσεις⁶².

Πέρα από τα παραπάνω, η κοινότητα που δημιουργείτο από Εβραίους μετανάστες σε κάθε πόλη φανέρωνε και τον βαθμό κοινωνικής προσαρμογής και πολιτιστικής αφομοίωσης ως προς την αμερικανική κοινωνία. Μπορεί οι μετανάστες να είχαν ξεφύγει από το καθεστώς των «ghettos» στην Ευρώπη, αλλά ζώντας σε αυτούς τους «εθνικούς θύλακες», δεν ξέφευγαν απ' το «πολιτιστικό περιβάλλον» τους. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην πραγματοποιείται σε τόσο μεγάλο βαθμό η πολιτιστική αλληλεπίδρασή τους με την κυρίαρχη αγγλο-σαξωνική κουλτούρα, ώστε να αρχίσει με γοργούς ρυθμούς και η διαδικασία της «πολιτιστικής αφομοίωσης». Κατά τα πρώτα χρόνια της μετανάστευσής τους στις Η.Π.Α. το εργασιακό περιβάλλον των Εβραίων εργατών στη βιομηχανία ενδυμάτων ήταν το ίδιο το οικογενειακό περιβάλλον. Η εργασία στο σπίτι υιοθετούταν από τους περισσότερους Αμερικανο-εβραίους, η οποία όμως δεν βοηθούσε στην πολιτισμική πρόσμιξη (στην υιοθέτηση πολιτιστικών αξιών και στοιχείων της αμερικανικής κουλτούρας) καθώς και στην κοινωνική ενσωμάτωση. Η μορφή αυτής της εργασίας οδηγούσε στη σταδιακή αύξηση των εισοδημάτων τους, μετά την πάροδο πέντε συνεχόμενων χρόνων εργασίας στη «βιομηχανία ένδυσης», αφού απασχολούνταν σε αυτήν μέλη οικογενειών και το κόστος ήταν μικρό για τους Εβραίους ιδιοκτήτες αυτών των επιχειρήσεων, όσον αφορά την εξεύρεση και εκπαίδευση νέων εργαζομένων⁶³.

Όλη αυτή η διαδικασία της «κοινωνικής ενσωμάτωσης» που δεν συνοδεύοταν απαραίτητα από την αναμενόμενη υιοθέτηση πολιτιστικών στοιχείων της κυρίαρχης κουλτούρας συνεχίστηκε μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οφειλόταν στην πορεία

⁶² Joseph F. Healey, *ό.π.*, σελ. 52, βλ. και Arcadius Kahan, *ό.π.*, σελ. 240.

⁶³ Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: "From Integration to Survival: American Jewish Anxieties in transition" U.S., (Annals of the American Academy of Political and Social Sciences, Vol. 480, Religion in America Today, (Jul., 1985)), σελ. 166.

ανάπτυξης της αμερικανικής οικονομίας, που θα κορυφωθεί προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα στην περίοδο από το 1890 μέχρι το 1914, και θα οδηγήσει τελικά, στη μεγέθυνσή της. Κατά αυτόν τον τρόπο η αύξηση του εσωτερικού κυρίως εμπορίου και κατά συνέπεια η αύξηση της κατανάλωσης προσέφεραν στα αυξανόμενα πλήθη των μεταναστών από την Ευρώπη, ευκαιρίες απασχόλησης στο βιομηχανικό και εμπορικό τομέα⁶⁴.

Στην κατηγορία των αυτο-απασχολούμενων επαγγελματιών συμπεριλαμβανόταν και μεγάλος αριθμός πλανόδιων εμπόρων (peddlers). Αυτοί, όπως στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μπορούσαν να εμπορεύονται προϊόντα με ένα μικρό αρχικό κεφάλαιο, το οποίο είχαν στη διάθεσή τους κατά την άφιξη τους στην Αμερική. Δεν απαιτούνταν δηλαδή, μεγάλα χρηματικά ποσά για να ξεκινήσουν να ασκούν αυτή την εμπορική δραστηριότητα. Στη συνέχεια έπαιρναν δάνεια ως πιστώσεις, για να μεγαλώσουν τη δουλειά και κατ' επέκταση την πελατεία τους. Στην εμπορική δραστηριότητα των πλανόδιων εμπόρων απασχολούνταν κυρίως νέοι στην ηλικία και όπως έχει αποδείξει η ιστορική έρευνα οι Εβραίοι μετανάστες που κατέφθαναν στην Αμερική, άνδρες και γυναίκες, ήταν στην πλειονότητά τους ανύπαντροι. Λίγοι ήταν αυτοί που άφηναν την οικογένειά τους πίσω στην Ευρώπη για να μεταναστεύσουν στην Αμερική και αν το έπρατταν, μόλις έκαναν κάποιες οικονομίες, έστελναν τα εισιτήρια για να φέρουν τα υπόλοιπα μέλη κοντά τους⁶⁵.

Οι έμποροι αυτοί εκκινούσαν από τις παράκτιες περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών και κατευθύνονταν σε πόλεις της ενδοχώρας, ως διανομείς βιοτεχνικών και βιομηχανικών ειδών. Σε αυτά τα μέρη η μεγάλη απόσταση από τους λιμένες και η ανυπαρξία εκτεταμένου συγκοινωνιακού δικτύου καθιστούσαν το εμπόριο μέσω διανομέων αναγκαστικό. Πολλοί από αυτούς κατευθύνονταν σε μικρές πόλεις, στα δυτικά των Η.Π.Α. που πρόσφατα είχαν κατοικηθεί από λευκούς Αμερικανούς. Στην Αμερική οι πόλεις ιδρύονταν όχι τόσο από κρατική πρωτοβουλία μέσω δημόσιων δομών και υπηρεσιών, προκειμένου να εδραιωθεί η εθνική κυριαρχία, αλλά περισσότερο από την κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών κεφαλαίου και εργασίας με στόχο τη δραστηριοποίηση σε νέες αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Πράγματι, οι Εβραίοι μετανάστες ως έμποροι, ανταγωνίζονταν τους άλλους εμπόρους σε πόλεις που παρουσίαζαν νέες ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης⁶⁶.

⁶⁴ Arcadius Kahan, *ό.π.*, σελ. 246.

⁶⁵ Rowena Olegario: "That Mysterious People: Jewish Merchants, transparency and community in Mid Nineteenth Century America", U.S., *The Business history review*, vol. 73, No 2 (Summer 1999), σελ. 173-175, Norman H. Finkelstein: "American Jewish History", U.S., *The Jewish Publications Society*, 2007, σελ. 61-62.

⁶⁶ Rowena Olegario: *ό.π.*, σελ. 173-175 και Norman H. Finkelstein: *ό.π.*, σελ. 61-62.

Παράλληλα, η κίνησή τους όμως αυτή προς την ενδοχώρα των Η.Π.Α. καθυστερούσε την πλήρη ενσωμάτωσή τους στην αμερικανική κοινωνία λόγω ακριβώς της έλλειψης ικανών διαπροσωπικών σχέσεων σε επαγγελματικό και φιλικό επίπεδο. Επομένως δεν μπορούσαν εύκολα να αφομοιωθούν κοινωνικά, αφού δεν εγκαθίσταντο μόνιμα σε κάποια πόλη, ώστε να αποκτήσουν σταθερό κύκλο επαγγελματικών επαφών και φιλικών σχέσεων μέσω της δραστηριότητάς τους αυτής. Ένας άλλος λόγος που ήταν δυσχερής η ενσωμάτωσή τους, ήταν ότι στις μικρές πόλεις ο Εβραίος έμπορος έστηνε γρήγορα την έδρα της εμπορικής του δραστηριότητας με τη δημιουργία ενός καταστήματος, για να μπορέσει να συνεχίσει την οικονομική του δραστηριότητα ως πλανόδιου έμπορου στις γύρω περιοχές. Το έπραττε, γιατί βασικός στόχος ήταν να κερδίσει τόσα χρήματα, ώστε να μπορέσει να διεκδικήσει και να εδραιώσει στη συνέχεια τη θέση του στις μεγάλες πόλεις που ήταν οι βάσεις του χονδρικού και του μεταποιητικού εμπορίου. Η δραστηριότητά του στις μικρές πόλεις αποτελούσε ακριβώς, το εφελτήριο για την οικονομική και κοινωνική του άνοδο (upward mobility), μέσα από την εργασία σε περιοχές που, ναι μεν ο ανταγωνισμός υπήρχε, αλλά δεν ήταν τόσο πολύ οξύς, όσο στις μεγάλες πόλεις⁶⁷.

Και ήταν αυτή ακριβώς η οικονομική άνοδος με τη δημιουργία μεγάλων καταστημάτων και επιχειρήσεων για κάποιους από αυτούς, που τους οδήγησε σταδιακά και στην «πολιτιστική προσαρμογή και αφομοίωση». Με τα χρόνια υιοθετούσαν κυρίαρχα πολιτιστικά στοιχεία, όπως η γλώσσα, η εργασιακή κουλτούρα (ανοικτά τα καταστήματά τους το Σάββατο και όχι την Κυριακή). Εκείνοι λοιπόν, οι οποίοι έφταναν στις ανώτερες θέσεις της επιχειρησιακής ιεραρχίας με την εργασία τους μέσα στα εργοστάσια ή γίνονταν ιδιοκτήτες μεγάλων καταστημάτων ή αλυσίδων εμπορικών καταστημάτων (δηλαδή γίνονταν μέλη της ανώτερης αστικής τάξης, με τη συγκέντρωση πλούτου) υιοθετούσαν πιο εύκολα την πολιτιστική κουλτούρα και τις αξίες των Η.Π.Α. Κατά συνέπεια «αμερικανοποιούνταν» και τις περισσότερες φορές, διαχώριζαν τη θέση τους από την υπόλοιπη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα ή σε ορισμένες περιπτώσεις κάποιοι ηγούνταν αυτής⁶⁸. Τέτοιο παράδειγμα «παθητικής ηγεσίας», όπου μπορούσε μεν

⁶⁷ Rowena Olegario: ό.π., σελ. 175-180.

⁶⁸ Όπως διατυπώθηκε παραπάνω, οι πρώτοι Αμερικανο-εβραίοι μετανάστες της Αμερικής ήταν Σεφαρδίτες. Επειδή ασχολούνταν με το εμπόριο και τον δανεισμό κεφαλαίων σε κράτη ή ιδιώτες, μπόρεσαν να ενσωματωθούν γρήγορα και ομαλά στο αμερικανικό πολιτιστικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Ακολούθησαν ως μετανάστες από το 1820 μέχρι το 1880, οι Εβραίοι Ασκεναζί που προέρχονταν από τις γερμανόφωνες περιοχές της Ευρώπης. Ασχολήθηκαν με το μικροεμπόριο ως πλανόδιοι μικροπωλητές. Προσαρμόστηκαν σχετικά γρήγορα. Από το 1880 μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα κατέφθασαν στην Αμερική οι Εβραίοι της Κεντρικής και ειδικά της Ανατολικής Ευρώπης. Άργησαν να προσαρμοστούν στο αμερικανικό περιβάλλον. Μέσω της εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας και της απόκτησης δεξιοτήτων κάποιοι από αυτούς ανήλθαν κοινωνικά και οικονομικά στην αμερικανική κοινωνία. Οι περισσότεροι έχοντας ζήσει σε μεγάλα αστικά κέντρα της Ανατολικής Ευρώπης είχαν ασχοληθεί με τη βιοτεχνία

ο επιτυχημένος ελεύθερος επαγγελματίας, έμπορος, να έχει αμερικανοποιηθεί, αλλά η ιδιαίτερη δε εθνική κοινότητα να υπερηφανεύεται για αυτόν και να εξακολουθεί να τον θεωρεί εξέχον μέλος της ήταν ο Judah P. Benjamin (1811-1884). Πετυχημένος δικηγόρος, μέλος της Γερουσίας (αντιπροσωπεύοντας την Πολιτεία της Λουϊζιάνα), κατά τη διάρκεια του αμερικανικού εμφυλίου είχε διατελέσει υπουργός Πολέμου, γενικός εισαγγελέας και υπουργός Εξωτερικών των Νοτίων, είχε παντρευτεί μη εβραϊκής καταγωγής γυναίκα, χριστιανή καθολική στο θρήσκευμα, τη Natalie St Martin (1815-1891). Αυτός ανήκε στους λεγόμενους «ένθερμους οπαδούς της πλήρους πολιτισμικής πρόσμιξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης» (Assimilationists) οι οποίοι δεν πίστευαν στη συνέχιση της εβραϊκής κοινότητας ως ξεχωριστής και ιδιαίτερης εθνικής κοινότητας, αλλά στην πλήρη αφομοίωση των μελών της στον τρόπο ζωής και στην κουλτούρα της αμερικανικής κοινωνίας που κυριαρχείτο από τα προτεσταντικά πρότυπα. Τα μέλη των ιδιαίτερων, εθνικών κοινοτήτων στην περίπτωση αυτή, τα μέλη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας για να πετύχουν δηλαδή, κοινωνικά και οικονομικά στην αμερικανική

(ενδυμάτων κυρίως) και τη βιομηχανία τροφίμων. Έτσι, μπόρεσαν σταδιακά να χρηματοδοτήσουν τις δικές τους μικρομεσαίες εμπορικές επιχειρήσεις. Στις Η.Π.Α. εργάστηκαν ως εξειδικευμένοι εργάτες σε διάφορες βιομηχανίες. Είχαν, λοιπόν, την εξειδίκευση και κατόρθωσαν μέσω της εκπαίδευσης και της επίμονης εργασίας οι ίδιοι ή τα παιδιά τους να περάσουν από τα κατώτερα στα ανώτερα στρώματα της αμερικανικής κοινωνίας. Η κοινωνική αυτή αναρρίχηση αποτελούσε στόχο των Αμερικανο-εβραίων, επειδή η οικονομική ευρωστία και η ανώτερη κοινωνική θέση θα χάριζαν σε αυτούς την πολυπόθητη ασφάλεια. Η ασφάλεια που αισθάνονταν στην αμερικανική πολιτεία, η οποία διασφάλιζε την ίση μεταχείριση όλων έναντι των νόμων και τις ίσες ευκαιρίες επαγγελματικής και κοινωνικής ανέλιξης ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, θρησκείας, ηλικίας ή πολιτικών πεποιθήσεων τους έδινε ώθηση να αναπτύξουν την προσωπικότητα τους και να καλυτερεύσουν το βιοτικό τους επίπεδο. Δεν θα ήταν πια οι φτωχοί Εβραίοι μετανάστες. Έβρισκαν στην αμερικανική πολιτεία την πραγμάτωση αξιών και αρχών της κυρίαρχης προτεσταντικής ηθικής, όπως η δημοκρατία, η δικαιοσύνη, η αλληλοβοήθεια, η συνέπεια, η εγκράτεια, η μετριοπάθεια, η προβλεπτικότητα και η ευθύνη (ατομική και κοινωνική), ο καταμερισμός εργασίας και ο επαγγελματισμός, η (πολιτική) ισότητα, οι ίσες ευκαιρίες, η ελεύθερη πρωτοβουλία, η αξία της παιδείας, όλα αυτά που αποτελούσαν συνάμα δικές τους αρχές και αξίες, δηλαδή, της εβραϊκής κουλτούρας και παράδοσης. Επομένως, οι παραπάνω αξίες και αρχές που αποτελούσαν επίσης προϊόν της ιστορικής εμπειρίας (μνήμης) των Εβραίων μεταναστών, πριν ακόμα μεταναστεύσουν στις Ηνωμένες Πολιτείες, εξαιτίας των διώξεων και αποκλεισμών τους οποίους είχαν υποστεί κατ' επανάληψη στην Ευρώπη, τους βοήθησαν να προσαρμοστούν σταδιακά στο νέο περιβάλλον και να αναζητήσουν τη θέση τους στη Μεσαία τάξη της νέας τους πατρίδας. Ωστόσο, πέρα από την ομαλή προσαρμογή και ένταξη τους στη Μεσαία τάξη των Ηνωμένων Πολιτειών, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι θα διατηρήσουν κάποια στοιχεία της εβραϊκής θρησκείας και παράδοσης. Για αυτό τον λόγο, συνέστησαν τις «συναγωγές-κέντρα» και τα εβραϊκά κυριακάτικα σχολεία, προκειμένου να παρακινήσουν τις νεότερες γενιές να διατηρήσουν τα στοιχεία αυτά. Άλλωστε, ο διττός χαρακτήρας της αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητας τους αυτό ακριβώς υποδήλωνε.

Carmel Ullman Chiswick: "How Economics Helped Shape American Judaism", U.S. & Germany, (University of Illinois at Chicago and IZA, Discussion Paper, No. 5068, July 2010), σελ. 3-7, Lila Cormin Berman: "American Jews and the Ambivalence of Middle Classness", U.S., (The John Hopkins University Press, American Jewish History, Vol. 93, Number 4, December 2007), σελ. 414-424, 426-431, Joel Pelman: "Selective Migration as a basis for upward Mobility? The occupations of the Jewish Immigrants to the U.S., ca 1900", U.S., (Levy Economics Institute of Bard College, Working Paper, No. 172, October 1996), σελ. 1-8, Nathan Hurvitz: "Sources of Middle-class Values of American-Jews", U.S., (Oxford University Press, Social Forces (Dec. 1958), Vol. 37, No. 2 (Dec. 1958)), σελ. 117- 122.

κοινωνία, όφειλαν να υιοθετήσουν τις στάσεις και παραδόσεις των μη-Εβραίων Αμερικανών (gentiles), οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει κυρίως, από τη Δυτική Ευρώπη⁶⁹.

Εκτός από τους «ένθερμους οπαδούς της πλήρους πολιτισμικής πρόσμιξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης» (Assimilationists), υπήρχαν οι «παραδοσιακοί» (Traditionalists) δηλαδή όσοι υποστήριζαν ότι η ενσωμάτωση αυτή δεν θα έπρεπε να είναι πλήρης αλλά θα πρέπει να διατηρηθούν βασικά στοιχεία του Ιουδαϊσμού και της εβραϊκής παράδοσης. Ωστόσο, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι απέρριπταν αυτά τα δύο «άκρα» και κινούνταν στον μεσαίο χώρο. Ήταν μέλη της μικρο-μεσαίας, μεσαίας και εργατικής τάξης δηλαδή βιοτέχνες, έμποροι, εργάτες, οι οποίοι παρέμεναν σε επαφή με το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον το οποίο συγκροτούσε κάθε εβραϊκή κοινότητα. Με άλλα λόγια, ακολουθούσαν πιστά κάποια στοιχεία της εβραϊκής παράδοσης και κουλτούρας ενώ, παράλληλα υιοθετούσαν στοιχεία της κυρίαρχης αμερικανικής κουλτούρας (σταδιακή αμερικανοποίηση και εμφάνιση της περίφημης «αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητας»). Επεδίωκαν κατά κάποιον τρόπο δύο στόχους και να είναι «ενεργοί Εβραίοι» αλλά και «ενεργοί πολίτες» της Αμερικής. Πολλοί από αυτούς θα στελεχώσουν τις τάξεις των «Μεταρρυθμιστών» (Reformist American-Jews) και των «συντηρητικών» Αμερικανο-εβραίων (Conservative American-Jews)⁷⁰.

Ήταν ακριβώς ο χαρακτήρας της αμερικανικής κοινωνίας, φιλελεύθερος, πολυπολιτισμικός, που έδινε τη δυνατότητα στους Εβραίους μετανάστες να αποκτήσουν μια καλύτερη επαγγελματική και προσωπική ζωή, αλλά και να προστατευτούν από κάποιες αντισιμιτικές επιθέσεις, τις οποίες δέχονταν από καιρό σε καιρό. Ειδικά, σε όλη αυτή την περίοδο από το 1860 μέχρι το 1920 η αμερικανική οικονομία θα γνωρίσει αυξημένους ρυθμούς ανάπτυξης και κατά συνέπεια, η ζήτηση εργατικών χεριών ήταν μεγάλη. Όταν όμως παρουσιάζονταν παροδικές καπιταλιστικές κρίσεις (προς τα τέλη του 19^{ου} αι. ή μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο), κάποιες αντισιμιτικές φωνές έκαναν την εμφάνισή τους, όπως είχε συμβεί σε παρόμοιες καταστάσεις στη Γερμανία (συγκεκριμένα, στις εμπορικές και αγροτικές κρίσεις μετά το 1815, και στην οικονομική ύφεση κατά τη δεκαετία του 1880)⁷¹.

⁶⁹ Jonathan Sarna: "The Spectrum of Jewish Leadership in Ante-Bellum America", U.S., Journal of American Ethnic History, Vol. 1, No 2 (Spring 1982), σελ. 61-62.

⁷⁰ Jonathan Sarna: ό.π., σελ. 59-62, 65, Tobias Brinkmann: ό.π., σελ. 873-874 και Simon Rabinovitch: "Jews and Diaspora Nationalism", writings on Jewish peoplehood in Europe and the United States, U.S., (Brandeis University Press, 2012), Jacob Lestschinsky: "Jewish Autonomy yesterday and today", σελ. 130-135.

⁷¹ Earl D. Huff: "A study of a successful Interest group: The American Zionist Movement", U.S., (University of Utah, the Western Political Quarterly, Vol. 25, No 1 (Mar. 1972)), σελ. 111, Tobias Brinkmann: ό.π., σελ. 873, Walter Laquer: ό.π., σελ. 28-31, 45-49, και Hasia Diner, ό.π. σελ. 173-174.

Σε αυτές τις καταστάσεις, οι Αμερικανο-εβραίοι είχαν αντιληφθεί ότι για να προστατέψουν τις διάφορες τοπικές κοινότητές τους, στις πόλεις των Η.Π.Α., από τον αντισημιτισμό, που ήταν έντονος κατά την περίοδο που η μετανάστευση αυξανόταν (από το 1860 μέχρι το 1914), έπρεπε να βοηθήσουν τους νεοφερμένους μετανάστες (από την Ευρώπη κυρίως) στην προσαρμογή τους στον αμερικανικό τρόπο ζωής και εργασίας. Έπρεπε αυτοί να γίνουν χρήσιμοι πολίτες, όχι «παράσιτα» της αμερικανικής κοινωνίας, ώστε να αποκτήσουν το δέοντα σεβασμό ως μέλη μιας ξεχωριστής εθνικής κοινότητας στη νέα πατρίδα⁷².

Για να επιτευχθεί αυτό ενισχύθηκαν οι ήδη υπάρχουσες φιλανθρωπικές αλλά και δημιουργήθηκαν νέες εθελοντικές δράσεις, οργανώσεις. Από την πρώτη μετανάστευση Εβραίων στις Η.Π.Α, οι διάφορες τοπικές κοινότητες οργανώνονταν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να εκτελούν τα θρησκευτικά και άλλου είδους καθήκοντά τους. Μάλιστα, ήταν τόσο μεγάλη η ανάγκη να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους ως πιστοί Εβραίοι, ώστε το πρώτο μέλημα της εβραϊκής κοινότητας της Ν. Υόρκης ήταν να αγοράσει μια έκταση και να εγκαταστήσει το νεκροταφείο της, στο μέρος αυτό (1655). Αυτό δε σήμαινε ότι δεν τους ενδιέφερε να έχουν συναγωγή, αλλά δεν ικανοποιούνταν, αφού μπορούσαν πια να λατρεύουν το Θεό, ψάλλοντας όλοι μαζί σε δικό τους χώρο (όπως στην κατοικία τους) χωρίς να θεωρούν ότι η ιερότητα του κειμένου και της πράξης θα έχαναν σε αξία, αν δε πραγματοποιούνταν σε συγκεκριμένο λατρευτικό χώρο. Σιγά – σιγά δημιουργήθηκαν περισσότερες από μια συναγωγές στις μεγάλες πόλεις, Σε κάθε συναγωγή δεν πραγματοποιείτο μόνο η λατρεία, αλλά και άλλες δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής των Εβραίων, αποτελώντας το κέντρο της θρησκευτικής και της κοινοτικής ζωής των κοινοτήτων. Τέτοιες ήταν η παροχή εκπαίδευσης, οικονομικής βοήθειας στους φτωχούς, στις χήρες, τα ορφανά, τις ανύπαντρες μητέρες, η περιτομή, η παροχή του παραδοσιακού εδέσματος του Σαββάτου⁷³.

Στην κεφαλή των συναγωγών, επειδή οι ραβίνοι εμφανίστηκαν μετά το 1840, βρίσκονταν λαϊκοί και ειδικά οι πιο πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι (επιχειρηματίες), οι *parnassim*, οι οποίοι επιπλέον, είχαν τη διεύθυνση των υποθέσεων της κοινότητας. Κάθονταν κατά τη διάρκεια της θρησκευτικής τελετής σε θέσεις κοντά στον ανατολικό τοίχο κάθε συναγωγής. Στα χρόνια, λίγο πριν τη μεγάλη μετανάστευση των Εβραίων από την Ευρώπη στην Αμερική (1880-1914), έγιναν τα πρώτα βήματα για τη μεταμόρφωση των εβραϊκών κοινοτήτων και κατ' επέκταση των συναγωγών. Οι λαϊκοί ζήτησαν να έχουν λόγο στην εκλογή των επικεφαλής των συναγωγών και να μην έχουν την ευθύνη

⁷² Hasia R. Diner, *ό.π.*, σελ. 7, 173-174.

⁷³ Hasia R. Diner, *ό.π.*, σελ. 17, 32.

των θρησκευτικών και κοινοτικών υποθέσεων μόνο οι *parnassim*. Πράγματι υπήρξαν «καταστατικά» με τα οποία καθορίζονταν και οι όροι εκλογής των ηγετών τους και οι αρμοδιότητές τους. Για παράδειγμα η συναγωγή στη Ν. Υόρκη, η «Shearith Israel» απέκτησε καταστατικό στα 1790. Αυτό οφειλόταν στην πολιτική κουλτούρα και το Σύνταγμα των Η.Π.Α. που κατοχύρωνε την ανεξιθρησκία, αλλά και την ελευθερία στη λατρεία του Θεού. Κάθε Αμερικανο-εβραίος μπορούσε να είναι μέλος οποιασδήποτε «ενορίας» από προσωπική επιλογή και όχι από υποχρέωση⁷⁴.

Ο βασικότερος λόγος εξαιτίας του οποίου επήλθε η ανάγκη «μεταρρύθμισης», όχι μόνο στον τρόπο λατρείας και λειτουργίας, αλλά και σε θεολογικό επίπεδο, ήταν η έλευση από το 1824 και έπειτα Εβραίων μεταναστών γερμανικής και πολωνικής καταγωγής στις Η.Π.Α. Επειδή προέρχονταν από χώρες της Ευρώπης, όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Πολωνία, όπου η μεταρρύθμιση του τρόπου λατρείας και της παρουσίας των πιστών κατά τη λειτουργία είχε ήδη αρχίσει να συντελείται, οι νεο-αφιχθέντες Εβραίοι μετανάστες δεν μπορούσαν να παρακολουθούν τη λατρευτική τελετή στις υφιστάμενες «σεφαρδίτικες συναγωγές» κατά το πορτογαλικό λατρευτικό τυπικό. Ακριβώς αυτού του είδους οι διαφορές διαχώριζαν τους εγκατεστημένους Αμερικανο-εβραίους «Σεφαρδίτες» από τους νεοφερμένους «Ασκεναζί» Εβραίους της Ευρώπης. Βέβαια, ανάμεσα στους τελευταίους οι διαφορές δεν εξέλιπαν, αφού τα διάφορα στερεότυπα τροφοδοτούσαν την απόσταση και την καχυποψία μεταξύ τους. Οι γερμανικής καταγωγής Εβραίοι κατηγορούσαν τους πολωνικής καταγωγής ως άξεστους, αμόρφωτους, βάζοντας στις μεταξύ τους σχέσεις το κριτήριο της ταξικής διαφοράς με αποτέλεσμα την περιφρόνησή τους⁷⁵.

Έτσι, υπήρξε η μετάβαση από τις «συναγωγές-κοινότητες» στο μοντέλο των «χαλαρά οργανωμένων εβραϊκών κοινοτήτων». Εκεί, όπου στο παρελθόν, οι Εβραίοι κάτοικοι μιας πόλης ανήκαν σε μια και μόνη ενορία, με μία και μόνη συναγωγή, γύρω από την οποία ανέπτυξε τη δράση της η τοπική εβραϊκή κοινότητα, με την έλευση νέων μεταναστών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (μετά το 1840) δημιουργήθηκαν σε κάθε μεγάλη πόλη περισσότερες από μία συναγωγές, άρα και ενορίες, ανάλογα και με τα «ρεύματα» του Ιουδαϊσμού στις Η.Π.Α. Όλες οι νέες συναγωγές βοηθούσαν τα μέλη τους αποκλειστικά στην εκπλήρωση των θρησκευτικών τους καθηκόντων. Πέρα από τις συναγωγές οι ίδιοι οι Εβραίοι μετανάστες οργανώνονταν εθελοντικά και δημιουργούσαν οργανώσεις φιλανθρωπικού ή άλλου τύπου στα όρια της ενορίας στην οποία ανήκαν, για να αντιμετωπίσουν τις μεγάλες προκλήσεις επιβίωσης και προσαρμογής τους στη νέα

⁷⁴ Hasia R. Diner: *ό.π.*, σελ. 61-63.

⁷⁵ Tobias Brinkmann: *ό.π.*, σελ. 872-873.

πατρίδα και να αλληλοβοηθηθούν στις δύσκολες στιγμές. Για παράδειγμα μέχρι το 1825 η συναγωγή “Shearith Israel” ήταν η μοναδική που λειτουργούσε στη Ν. Υόρκη στα πρότυπα της σεφαρδίτικης παράδοσης. Με την έλευση των πρώτων Εβραίων μεταναστών στις αρχές του 19^{ου} αιώνα από την Δυτική Ευρώπη, οι πιστοί της συναγωγής αυξάνονταν. Ενώ αρχικά παρακολουθούσαν την τελετή σύμφωνα με το πορτογαλικό τυπικό, το έτος 1825, μια ομάδα από αυτούς ζήτησαν από τους υπευθύνους της συναγωγής να τους δοθεί χώρος, ώστε να πραγματοποιείται η τελετή κατά το πολωνικό ή το γερμανικό τυπικό. Μπρος στην άρνησή τους, η ομάδα των πιστών αποχώρησε και δημιούργησε δεύτερη συναγωγή στην πόλη, τη “B’nai Jeshurum”. Παρόλα αυτά η σχέση μεταξύ των Σεφαρδιτών και των Ασκεναζί πιστών, που ανήκαν πια σε δύο ξεχωριστές συναγωγές, παρέμειναν πολύ καλές⁷⁶.

Αναφορικά με τη διάκριση μεταξύ Σεφαρδιτών και Ασκεναζί Εβραίων, οι Σεφαρδίτες εβραίοι ήταν από τους πρώτους που μετανάστευσαν από τον 15^ο αιώνα στις Η.Π.Α. Μετά τους διωγμούς των καθολικών βασιλέων κατά των Εβραίων και στα χρόνια της Ιεράς Εξέτασης που ακολούθησαν, πολλοί από αυτούς αντί να προτιμήσουν να πάνε στη Βόρεια Αφρική, την Νότια Ιταλία, την Ελλάδα και την Μ. Ανατολή, κατευθύνθηκαν στο «Νέο Κόσμο». Από την άλλη πλευρά, οι Ασκεναζί ήταν Εβραίοι των οποίων οι πρόγονοι μετανάστευσαν από τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ανατολική Ευρώπη. Ήταν πιο προσηλωμένοι στην τήρηση των λατρευτικών και λειτουργικών στοιχείων από ότι ήταν οι «φιλελεύθεροι» Σεφαρδίτες⁷⁷.

Αντίθετα από την Ευρώπη, όπου η μεταρρύθμιση της τέλεσης της λατρείας στις συναγωγές οδήγησε τους Εβραίους στην αποδοχή στοιχείων ξένων προς την ιουδαϊκή παράδοση, με το «άνοιγμα» δηλαδή, και την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία των χωρών της Δυτικής Ευρώπης όπου ζούσαν, στην Αμερική ακολούθησαν τον αντίθετο δρόμο. Πρώτα φρόντισαν να προσαρμοστούν στον τρόπο ζωής, στην υιοθέτηση κάποιων συνηθειών και στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας (cultural assimilation or acculturation) και ύστερα προχώρησαν στην αναμόρφωση της λατρείας στις συναγωγές. Για αυτό, όπως προαναφέρθηκε, οι πρώτοι Ασκεναζί Εβραίοι των Η.Π.Α. δεν αμφισβήτησαν το λατρευτικό τυπικό που ακολουθούσαν οι Σεφαρδίτες, αλλά συστεγάζτηκαν τα πρώτα χρόνια μαζί τους και για πρακτικούς λόγους, επίσης. Εντούτοις οι Σεφαρδίτες Αμερικανο – εβραίοι που είχαν ενσωματωθεί πολιτιστικά και κοινωνικά σε πολύ μεγάλο βαθμό, έβρισκαν τους νεοφερμένους Ασκεναζί «ξένους, τραχείς στους τρόπους». Από τη δική τους σκοπιά, οι Ασκεναζί θεωρούσαν ότι οι Σεφαρδίτες δεν

⁷⁶ Norman H. Filenstain, ό.π., σελ. 58, Tobias Brinkmann: ό.π., σελ. 871-872, 874-876.

⁷⁷ Norman H. Finkelstein, ό.π., σελ. 56 – 58, 60, 63 – 65.

έδειχναν τη δέουσα προσοχή απέναντι στα ζητήματα της εβραϊκής παράδοσης και θρησκείας⁷⁸.

Χαρακτηριστικό δείγμα της σχέσης μεταξύ της «Μεταρρύθμισης» στον τρόπο τέλεσης της ιουδαϊκής λατρείας και της σταδιακής ενσωμάτωσης των Εβραίων μεταναστών στην αμερικανική κουλτούρα και κοινωνία ήταν το γεγονός ότι η 2^η γενιά δηλαδή, τα παιδιά των πρώτων Ασκεναζί Εβραίων μεταναστών από τη Δυτική Ευρώπη, γερμανικής κυρίως καταγωγής, άφηναν κατά μέρος τμήμα των παραδόσεων του Ιουδαϊσμού και επιζητούσαν την εισαγωγή στοιχείων που άπτονταν της «Μεταρρύθμισης». Τα στοιχεία αυτά είχαν απόλυτη σχέση με τα βιώματα, τις εικόνες που αποκόμιζαν από τη ζωή στην αμερικανική κοινωνία κατά την ενσωμάτωσή τους σε αυτήν. Έτσι επιζητούσαν ακόμα περισσότερο από ότι η παλαιότερη γενιά την εισαγωγή νέων στοιχείων στην τέλεση της λατρείας στις συναγωγές. Τέτοια στοιχεία ήταν κατ' αρχάς η συντόμευση του χρόνου της θρησκευτικής τελετής στην συναγωγή, η κατάργηση των παρεμβολών των ραβίνων σε αυτήν, καθώς και της πομπώδους απαγγελίας της Τορά. Στην Αμερική οι ραβίνοι δεν έπαιζαν τον ρόλο των αρχιερέων στη συναγωγή. Δεν είχαν τόσο μεγάλη πνευματική εξουσία ως ερμηνευτές του εβραϊκού νόμου. Επικεφαλής των κατά τόπους «ενοριών» ήταν λαϊκοί. Πολλοί από τους ραβίνους, των οποίων ο αριθμός αυξήθηκε με την μετανάστευση τους στις Η.Π.Α. από τη δεκαετία του 1840, αντιλήφθηκαν τις ανάγκες και τις προσδοκίες του ποιμνίου τους για προσαρμογή του Ιουδαϊσμού στα «αμερικανικά πολιτιστικά πρότυπα» (American ethos). Τέσσερις ραβίνοι προώθησαν το «Μεταρρυθμιστικό Κίνημα» στην Αμερική: ο πρώτος ήταν ο Isaac Leeser (1806-1863), και ακολούθησαν οι David Einhorn (1809-1879), Max Lillenthal (1815-1882) και Isaac Mayer Wise (1819-1900)⁷⁹.

Οι μεταρρυθμιστές πέρα πολλών αλλαγών, όπως ήταν η υιοθέτηση της χρήσης της αγγλικής γλώσσας, της εισαγωγής της μουσικής ή της ορχήστρας στο τελετουργικό, καθώς και της παρουσίας γυναικών στη ψαλτική ομάδα, θεωρούσαν ως αναχρονιστικά στοιχεία την τήρηση των νηστειών, τη διατήρηση συγκεκριμένων δεσμάτων τις μέρες των γιορτών, το ντύσιμο που δήλωνε τη θρησκευτική ταυτότητα του πιστού. Επιθυμούσαν την κατάργησή τους και τον περιορισμό της λατρείας σε εκείνα

⁷⁸ Norman H. Finkelstein, *ό.π.*, σελ. 63.

⁷⁹ Norman H. Finkelstein, *ό.π.*, σελ. 64 – 67, Tobias Brinkmann: *ό.π.*, σελ. 874-875, Maxime S. Seller: "Isaac Leeser's Views on the Restoration of a Jewish Palestine", U.S., (The John Hopkins University Press, American Jewish Historical Quarterly, September 1968, Vol. 58, No. 1), σελ. 118-122, The staff of "Pluralism Project": "Classical Reform", U.S., (Harvard University, The Pluralism Project, Massachusetts), σελ. 1-2, https://pluralism.org/files/pluralism/files/classical_reform_0.pdf, Cyrus Adler and Kaufmann Kohler: "Einhorn, David", U.S., (Jewish Encyclopedia, "The Kopelman Foundation", Philadelphia), <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/5483-einhorn-david>, Aryeh Rubinstein: "Isaac Meyer Wise: A new Appraisal", U.S., (Indiana University Press. Jewish Social Studies, Winter-Spring 1977, Vol. 39, No. ½, American Bicentennial: II (Winter-Spring 1977), σελ. 53, 55.

μόνο τα στοιχεία, όπως ήταν η πιστή τήρηση της ηθικής διδασκαλίας και των νόμων της Torah, καθώς και η πραγματοποίηση των τελετών εκείνων που εξύψωναν την ανθρώπινη ύπαρξη⁸⁰.

Με την έλευση του μεγαλύτερου κύματος των Εβραίων μεταναστών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (1880-1914), πολλοί από αυτούς θεώρησαν ότι η «Μεταρρύθμιση» αποτελούσε παραμόρφωση του Ιουδαϊσμού, αφού παραγνώριζε βασικούς νόμους και αρχές. Έτσι, οι παραπάνω παραδοσιακοί Εβραίοι προχώρησαν στην ίδρυση του «Εβραϊκού Θεολογικού Σεμιναρίου της Αμερικής» (The Jewish Theological Seminary of America) γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του λεγόμενου «Συντηρητικού Κινήματος» (Conservative movement) του Ιουδαϊσμού, το οποίο ανέκοψε τη δράση των «Μεταρρυθμιστών» στη λατρεία Εβραίων. Συγκεκριμένα, ο «Συντηρητικός Ιουδαϊσμός» οδήγησε στην επανεπιβεβαίωση της αξίας του Ιουδαϊκού νόμου, ο οποίος έπρεπε να τηρείται από τους πιστούς. Αν και ο νόμος μπορούσε να προσαρμόζεται στις περιστάσεις, αυτό δεν σήμαινε τη ριζική μεταβολή της ουσίας και του περιεχομένου του (διδάγματα, βασικές αρχές, κανόνες). Με άλλα λόγια το «Συντηρητικό Κίνημα» αποσκοπούσε να συνδυάσει τον Ιουδαϊσμό των ραβίνων και της κατήχησής τους με στοιχεία του δυτικού πολιτισμού, όπως της δημοκρατίας, του νεωτερισμού και της πίστης στη λογική εμμένοντας παράλληλα στον κοινωνικό χαρακτήρα της ιουδαϊκής ζωής. Υπήρχε αποδοχή των στοιχείων που προέρχονταν από τη ζωή των Εβραίων στο περιβάλλον των αμερικανικών μεγαλουπόλεων και γενικά της αμερικανικής κουλτούρας αλλά πάντα σε συνάρτηση και με σεβασμό προς τις βασικές παραμέτρους της ιουδαϊκής λατρείας⁸¹.

Μέχρι την εμφάνιση του «Μεταρρυθμιστικού», αλλά και του «Συντηρητικού Κινήματος», όλες οι «ενορίες» ακολουθούσαν τις παραδοσιακές αρχές του Ιουδαϊσμού και χαρακτηρίζονταν «Ορθόδοξες». Ως κίνημα ο «Ορθόδοξος Ιουδαϊσμός» θα εμφανιστεί στα 1912, όταν μια ομάδα δεκαπέντε (15) νεαρών Αμερικανο-εβραίων, προσηλωμένων στις παραδόσεις του Ιουδαϊσμού, θα ιδρύσει το «Εθνικό Συμβούλιο του νέου Ισραήλ» (National Council of Young Israel). Βασική επιδίωξη του ήταν η διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της εβραϊκής θρησκείας με την προσήλωση

⁸⁰ Norman H. Finkelstein, ό.π., σελ. 69 – 70, The staff of “Pluralism Project”: “Classical Reform”, U.S., (“Harvard University”, The “Pluralism Project”, Massachusetts), σελ. 1-2, https://pluralism.org/files/pluralism/files/classical_reform_0.pdf, Aryeh Rubinstein: “Isaac Meyer Wise: A new Appraisal”, U.S., (Indiana University Press. Jewish Social Studies, Winter-Spring 1977, Vol. 39, No. ½, American Bicentennial: II (Winter-Spring 1977), σελ. 54-58.

⁸¹ Hasia Diner, ό.π., σελ. 123 – 127 και Norman H. Finkelstein, ό.π., σελ. 106.

στις βασικές παραδοχές και στους κανόνες της λατρείας (υμνολογία και ψαλτική), χωρίς η χρήση της αγγλικής γλώσσας στην εκφορά των όρκων να είναι απαγορευτική⁸².

Από όλες τις παραπάνω εξελίξεις, κατά τον 19^ο αι. και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι Αμερικανο – εβραίοι επεδίωκαν να μην αποτελέσουν μια εθνική κοινότητα εντελώς αποκομμένη από τον κοινωνικό ιστό και τις αξίες της αμερικανικής κοινωνίας. Επιθυμούσαν να γίνουν, όσο και όπου απαιτούνταν, προσαρμογές στα λειτουργικά και γενικότερα, λατρευτικά στοιχεία της ιουδαϊκής θρησκείας, ακόμα και του ίδιου του ιουδαϊκού νόμου, ώστε παράλληλα, με την κοινωνική ενσωμάτωση, να επιτευχθεί ομαλά και η «πολιτισμική πρόσμιξη». Η τελευταία οδήγησε στη διαμόρφωση της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους, της αμερικανο – εβραϊκής⁸³.

3.2. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα από τον 19^ο αιώνα μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, οι Φιλανθρωπικές οργανώσεις

Όλα τα παραπάνω, η διαφοροποίηση στη μορφή που παίρνει ο Ιουδαϊσμός δηλαδή, αν είναι «Μεταρρυθμιστικός», «Συντηρητικός» ή «Ορθόδοξος», η επιλογή των ηγετών των συναγωγών από τους λαϊκούς και ο σαφής προσδιορισμός του ρόλου των συναγωγών που επικεντρώνονται πια στα θρησκευτικά τους καθήκοντα και όχι σε πλήθος δραστηριοτήτων για την εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινότητας, οδήγησαν στη δημιουργία των πρώτων φιλανθρωπικών οργανώσεων των Αμερικανο-εβραίων. Οι οργανώσεις αυτές έδιναν τη δυνατότητα σε πολλούς Αμερικανο-εβραίους που δεν ήταν έντονα θρησκευόμενοι ή δεν πήγαιναν στη συναγωγή κάθε εβδομάδα, να διατηρήσουν την αίσθηση του «ανήκειν» στην ευρύτερη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και παράλληλα να αναδειχθούν τα ζητήματα με τα οποία θα ασχολούταν πιο ενεργά η ίδια η κοινότητα. Επειδή οι Αμερικανο-εβραίοι ανακοίνωναν δημόσια τα ποσά που καλούνταν να συγκεντρώσουν ως μέλη των φιλανθρωπικών οργανώσεων με την κίνησή τους αυτή ήθελαν παράλληλα να φανερώσουν τον υψηλό βαθμό συνοχής, ενότητας και ζήλου της εβραϊκής κοινότητας. Ήθελαν να αποδείξουν σε όλους ότι, παρά την προσαρμογή τους στον αμερικανικό τρόπο ζωής, δεν έπαυαν να νοιάζονται για το καλό της εβραϊκής κοινότητας ως συνόλου⁸⁴.

Έτσι αναπτύχθηκαν μετά τη δεκαετία του 1820 ένα πλήθος οργανώσεων και κοινοτικών θεσμών που προσέφεραν πλήθος υπηρεσιών στην κοινότητα, φιλανθρωπικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών. Γνώριζαν οι ίδιοι οι

⁸² Hasia Diner, *ό.π.*, σελ. 126, Norman H. Finkelstein, *ό.π.*, σελ. 106, “Young Israel”: “About: Our story”, U.S., (National Council of Young Israel), <https://youngisrael.org/ourstory/> .

⁸³ Hasia Diner, *ό.π.*, σελ. 66 – 67, 111.

⁸⁴ Samuel C. Heilman: “Portrait of American Jews (The last half of the 20th Century, U.S., University of Washington Press, Seattle and London, 1998, σελ. 95-96 και Hasia Diner, *ό.π.*, σελ. 64-65.

Αμερικανο-εβραίοι ότι η δημιουργία αυτών των οργανώσεων ενίσχυε την αλληλεγγύη και την υποχρέωση προσφοράς (tzedakah) ιδιαίτερα απέναντι στους υπόλοιπους Εβραίους μετανάστες που βρίσκονταν σε ανάγκη. Αυτές λοιπόν οι οργανώσεις πρόσφεραν φαγητό, ρούχα, ξυλεία για θέρμανση, δάνεια με μηδενικό επιτόκιο σε εκείνους τους μετανάστες που δέχονταν πιο έντονα πιέσεις προσαρμογής στην κοινωνία και την κουλτούρα μιας νέας χώρας. Οι πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι, όπως οι Isidor Strauss (1845-1912), Samuel Myer Isaacs (1804-1878), Jacob Schiff (1847-1920) και άλλοι ήταν αυτοί που στήριζαν οικονομικά τις φιλανθρωπικές οργανώσεις για να μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες, εκπαιδευτικά μαθήματα (για παράδειγμα αμερικανικής κουζίνας και αγγλικής γλώσσας) καθώς και κοινωνικά προγράμματα. Με λίγα λόγια, βοηθούσαν τα νεο-φερμένα μέλη της εβραϊκής κοινότητας των Η.Π.Α. στην προσαρμογή τους στον τρόπο ζωής και στις συνήθειες ενός νέου περιβάλλοντος, του αμερικανικού⁸⁵.

Είναι ακριβώς η ίδια η φύση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας που χαρακτηρίζεται από πλήθος οργανώσεων, οι οποίες έχουν συσταθεί από την ελεύθερη βούληση (voluntary organizations), από την ίδια την πρωτοβουλία των μελών καθεμιάς από αυτές, με τη δική τους ηγεσία και τους δικούς τους στόχους. Πέρα από τις ιστορικές συγκυρίες δηλαδή τα διάφορα στάδια της μετανάστευσης Εβραίων από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές της Ευρώπης, ο μεγάλος αριθμός Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στηρίχτηκε στους δωρητές, οι οποίοι επιχορηγούσαν οικονομικά οργανώσεις, φιλανθρωπικού κυρίως χαρακτήρα. Η δημιουργία και οικονομική στήριξη τους αποτελούσε για αυτούς δείγμα έκφρασης της εβραϊκής ταυτότητας, μιας και σταδιακά περιόρισαν τη συχνότητα παρουσίας και ενεργούς συμμετοχής τους στις συναγωγές. Οι φιλανθρωπικές οργανώσεις αποτελούσαν σημεία αναφοράς της εβραϊκής

⁸⁵ Ο Isidor Strauss υπήρξε δραστήριος επιχειρηματίας, μέλος του Κογκρέσου των Ηνωμένων Πολιτειών, σύμβουλος του προέδρου Grover Cleveland και ιδρυτής της “Jewish Theological Seminary” (οργάνωση του «Συντηρητικού» ρεύματος του Ιουδαϊσμού). Ο Samuel Meyer Isaacs ήταν ραββίνος του «Συντηρητικού» Ιουδαϊσμού, εκδότης της εβδομαδιαίας εφημερίδας “Jewish Messenger”. Επίσης, συμμετείχε στο Δ.Σ. της οργάνωσης “Delegates of American Israelites”, “The Hebrew Free School Association” και “United Hebrew Charities”. Ο Jacob Henry Schiff ήταν τραπεζίτης και δραστηριοποιήθηκε για την εξασφάλιση ευρωπαϊκών κεφαλαίων για την εκτέλεση μεγάλων έργων υποδομής (σιδηροδρόμων, ορυχείων) στις Η.Π.Α. Επίσης, βοήθησε στην εδραίωση και ανάπτυξη του “Jewish Theological Seminary” και του “Hebrew Union College”.

Norman H. Finkelstein, ό.π. σελ. 97, 107, Jan Whitaker: “Isidor Strauss (1845-1912)”, U.S. – Germany, (Immigrant Entrepreneurship from 1720 to the present, German Historical Institute”, Transatlantic Program of the government of the Federal Republic of Germany (European Recovery Program of the Federal Ministry of Economic and Technology), June 8th, 2011), <https://www.immigrantentrepreneurship.org/entries/isidor-strauss/>, Cyrus Adler: “Samuel Myer Isaacs”, U.S., (Jewish Encyclopedia), <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/8233-isaacs-samuel-myer>, Bernice Hellbrunn: “Jacob H. Schiff (1847-1920)”, U.S., (Immigrant Entrepreneurship from 1720 to the present, German Historical Institute, June 8th, 2011), <https://www.immigrantentrepreneurship.org/entries/jacob-h-schiff/>.

τους ταυτότητας και απόδειξη του ενεργού τους ρόλου στον εβραϊκό τρόπο ζωής, όπου η φιλανθρωπία έπαιζε σημαντικό ρόλο. Ως φυσικό επακόλουθο, υπήρξε η αύξηση του αριθμού των οργανώσεων και ο συνακόλουθος ανταγωνισμός μεταξύ τους για το ποια οργάνωση θα αποκτούσε περίοπτη θέση μέσα στην ευρύτερη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα⁸⁶.

Ένα αρνητικό σημείο στην οργάνωση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ήταν η έλλειψη ενός ενιαίου κέντρου συντονισμού των αποφάσεων και δράσεων της σε πολιτειακό ή εθνικό επίπεδο στις Η.Π.Α. Με άλλα λόγια, έλειπε ένα κεντρικό, αντιπροσωπευτικό όργανο για ολόκληρη την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, επίσημα αναγνωρισμένο. Ένας επιπρόσθετος λόγος της ανυπαρξίας τέτοιου οργάνου ήταν ότι με βάση την αρχή του διαχωρισμού κράτους-εκκλησίας (1^η τροπολογία του αμερικανικού συντάγματος που υιοθετήθηκε από τον Αμερικανό Νομοθέτη την 15^η Δεκεμβρίου 1791), η αμερικανική κυβέρνηση δεν αναγνώριζε καμία επίσημη επικρατούσα θρησκεία στην αμερικανική επικράτεια και ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να υποστηρίξει, υιοθετήσει ή προωθήσει μια θρησκεία έναντι όλων των άλλων. Οι Αμερικανοί πολίτες ήταν ελεύθεροι να πρεσβεύουν τη θρησκεία την οποία οι ίδιοι επιθυμούσαν χωρίς περιορισμούς από οποιαδήποτε κρατική εξουσία (Πολιτειακή, ομοσπονδιακή). Όμως, παρόλο που οι περισσότεροι Αμερικανοί θεωρούσαν ότι ο Ιουδαϊσμός ήταν το θρησκευτικό στοιχείο εκείνο *par excellence*, το οποίο καθόριζε την έννοια του «ποιος είναι Εβραίος», οι υπηρεσίες του ομοσπονδιακού κράτους ή της Πολιτείας δεν μπορούσαν να καταγράψουν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, που τους διέκριναν από τις άλλες εθνικές/θρησκευτικές κοινότητες. Επίσης οι υπηρεσίες αυτές δεν αναγνώριζαν έναν κεντρικό θεσμό, μια κεντρική οργάνωση, ως αντιπροσωπεύουσα το σύνολο των Αμερικανο-εβραίων ως εθνική, θρησκευτική κοινότητα των Η.Π.Α⁸⁷.

Βέβαια η Ιουδαϊκή θρησκεία αποτελούσε ένα μόνο στοιχείο της εθνικής συνείδησης των Αμερικανο-εβραίων. Οι τελευταίοι θεωρούσαν τους εαυτούς τους μέλη μιας εθνικής ομάδας, φυλής, της εβραϊκής που βρισκόταν διασκορπισμένη ανά τον κόσμο. Τα μέλη της χαρακτηρίζονταν από μια κοινή καταγωγή, κοινή ιστορία, κοινά πολιτιστικά, θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Αισθάνονταν ότι τους ενώνει ένα είδος κοινής μοίρας. Κάποιοι από αυτούς γνώρισαν διώξεις και διακρίσεις σε βάρος τους, ενώ κάποιοι άλλοι που βρίσκονταν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση και δεν διώκονταν,

⁸⁶ J. J. Goldberg: “Jewish Power, Inside the American Jewish establishment”, U.S., Basic Books, a member of the “Perseus Books Group”, 1997, σελ. 49-50.

⁸⁷ Alan Wolfe: “Separation of Church and State”, U.S., the “Boisi center for Religion and American Public Life” (Boston College), Nov. 11, 2015, σελ. 1-2, 10, J.J. Goldberg: *ό.π.*, σελ. 49-50, 57-58, 85.

έσπευδαν να βοηθήσουν τους υπολοίπους στη διασπορά και στο Ισραήλ, όταν βρίσκονταν σε ανάγκη (το ηθικό καθήκον της αλληλοβοήθειας)⁸⁸.

Παρά το γεγονός της ύπαρξης τόσων πολλών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, τριακόσιες και πλέον στις Η.Π.Α, μεταξύ των οποίων ενώσεις ραβίνων, ενώσεις συναγωγών, κοινωνικές-φιλανθρωπικές, πολιτικές οργανώσεις, μόνο οι οργανώσεις σε τοπικό επίπεδο χαρακτηρίζονταν από ένα κεντρικό σύστημα οργάνωσης (διοίκησης) των υπηρεσιών που προσέφεραν. Κάθε τοπική κοινότητα σε πόλεις ή κομητείες, διαθέτοντας τη δική της ηγεσία, καλούταν να αναλάβει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, πέρα από το φιλανθρωπικό (οι λεγόμενες «τοπικές κοινότητες», που συνθέτουν σε μια μεγάλη πόλη, άνω των 1000 κατοίκων, την «τοπική ομοσπονδία» (Jewish Federation of N. York ως παράδειγμα). Ωστόσο κάθε τοπική κοινότητα δεν περιόριζε τη δράση της μόνο σε κοινωνικής πρόνοιας, φιλανθρωπικές ενέργειες για την υποστήριξη των λιγότερο ευκατάστατων Αμερικανο-εβραίων, αλλά αναλάμβανε η καθεμιά να λειτουργήσει εβραϊκά σχολεία και να αναπτύξει τοπικές μονάδες υγείας, πολιτιστικά προγράμματα οικογενειακής και ψυχολογικής υποστήριξης, καθώς και άλλου είδους υπηρεσίες. Ακριβώς, αυτό το σχήμα σε τοπικό επίπεδο με τον κεντρικό σχεδιασμό και την ηγεσία του προσέφερε στα μέλη των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων τη δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής σε δράσεις φιλανθρωπικού και όχι μόνο χαρακτήρα (κοινωνικού χαρακτήρα)⁸⁹. «Χαλαρό» συντονιστικό ρόλο των δράσεων του συνόλου των «τοπικών ομοσπονδιών», και επίλυσης των διαφορών τους προσπαθούσε να επιτελέσει το «Συμβούλιο των Εβραϊκών Ομοσπονδιών» (The Council of Jewish Federations and Welfare Funds), το οποίο ιδρύθηκε το 1932 με έδρα του την Ν. Υόρκη⁹⁰.

⁸⁸ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 58.

⁸⁹ J.J. Goldberg: ό.π., σελ 50-52, 101, Arnold Gurin: “Impact of Israel on American Jewish Community organization and Fund-raising”, U.S., Jewish Social Studies, Vol. 21, No 1, Papers and Proceedings of the Joint Conference on the Impact of Israel on the American Jewish Community (Jan. 1959), σελ. 46-47, Jack Wertheimer: “Jewish Organizational Life in the United States since 1945”, the U.S., (The American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 13, 22-25, 30, Hasia R. Diner, ό.π., p.137, Norman H. Finkelstein, ό. π., σελ. 107 – 108, 110, Maurice J. Karpf: “Jewish Community Organization in the U.S.: an Outline of Types of Organizations, Activities and Problems”, the U.S., (American Jewish Committee, the American Jewish Year Book, Vol. 39, September 6, 1937 to September 25, 1938), σελ. 104-108, Jewish Federation of Ottawa: “Helping others in Need: A brief History of the Federation System”, Canada, (About Us, Brief History of the Federation System), <https://www.jewishottawa.com/a-brief-history-of-the-federation-system> .

⁹⁰ Το «Συμβούλιο των Εβραϊκών Ομοσπονδιών» (The Council of Jewish Federations and Welfare Funds) αποτελείται από εκατό ενενήντα (190) «τοπικές ομοσπονδίες». Παρέχει σε αυτές διοικητική υποστήριξη, εξειδικευμένο προσωπικό, ερευνητικό υλικό και άλλες υπηρεσίες. Η ετήσια Γενική Συνέλευση του προσελκύει το ενδιαφέρον όσων οργανώσεων θέλουν οικονομική ενίσχυση για το έργο τους, γιατί δίνει την ευκαιρία σε δωρητές και φιλάνθρωπους να συνεισφέρουν οικονομικά. Συνήθως, παρευρίσκεται ο εκάστοτε πρωθυπουργός του Ισραήλ, ο οποίος εκφωνεί την εναρκτήρια ομιλία και ακούει τις αναφορές οργανώσεων, όπως η “A.I.P.A.C.”, the “Presidents Conference”, the “W.Z.O.” Θεωρητικά, το «Συμβούλιο των Εβραϊκών Ομοσπονδιών» είναι το πιο ισχυρό οργανωτικό κέντρο όλων των «τοπικών ομοσπονδιών». Παρά το γεγονός ότι, από την μια, κατορθώνει να συγκεντρώσει ποσά της τάξης του ενός δις δολαρίων το έτος και από την άλλη, ξοδεύει περισσότερα των δύο δις δολάρια κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, δεν του επιτρέπει να θέτει αυτό τις κατευθυντήριες γραμμές για λογαριασμό του δικτύου των «τοπικών

Με το πέρασμα των χρόνων οι φιλανθρωπικές οργανώσεις θα διευρύνουν το εύρος του φιλανθρωπικού τους ενδιαφέροντος και θα κινητοποιήσουν οικονομικούς πόρους, όχι μόνο για την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης των μεταναστών που έφταναν στις Η.Π.Α. από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και για την προσφορά υλικής βοήθειας στους Εβραίους της διασποράς, οι οποίοι ζούσαν σε άλλα μέρη πέρα των Ηνωμένων Πολιτειών. Επιπλέον, σε μεγάλο βαθμό, τα μέλη των οργανώσεων αυτών, αλλά και αυτές, οι ίδιες, θα επηρεαστούν από τις ιδέες που οι μετανάστες έφεραν μαζί τους, όπως τις ιδέες του σιωνισμού και της αυτοδιάθεσης των λαών που κυριαρχούσαν στην Ευρώπη. Μάλιστα, οι «τοπικές ομοσπονδίες» συνέβαλαν καθοριστικά στην παροχή κάθε είδους βοήθειας στους Εβραίους των γκέτο της Ευρώπης, κατά τον Α΄ και Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά επίσης αργότερα και στην οικονομική στήριξη του νεοϊδρυθέντος κράτους του Ισραήλ⁹¹.

Συγκεκριμένα, από τους πρώτους κιόλας μήνες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918), οι Εβραίοι της Ανατολικής Ευρώπης βρίσκονταν κοντά στα πεδία των εχθροπραξιών του ανατολικού μετώπου (Πολωνία, δυτική Ρωσία, ανατολική Αυστρία). Πολλοί πέθαιναν από την πείνα και τις ασθένειες και μεγάλο τμήμα των περιουσιών τους καταστρεφόταν. Τον Οκτώβριο του 1914, όταν αναφορές για την τύχη και τη γενικότερη κατάστασή τους φτάνουν στη Ν. Υόρκη, συστήνεται από τους «ορθόδοξους Αμερικανοεβραίους», η “Central Committee for the Relief of Jews suffering through the war”. Παράλληλα, πολιτικές οργανώσεις δημιουργούσαν τις δικές τους Επιτροπές βοήθειας. Η “American Jewish Committee” συνέστησε τη δική της Επιτροπή βοήθειας, την “American Jewish Relief Committee”. Παρά όμως την προσπάθειά τους να υπάρξει συγχώνευση των δύο αυτών Επιτροπών κατά τη διαδικασία συγκέντρωσης χρημάτων, αυτό δεν επιτεύχθηκε. Ωστόσο, στη διανομή των ποσών που συγκεντρώνονταν για την ανακούφιση των Εβραίων της Ευρώπης που βρίσκονταν σε άμεση ανάγκη βοήθειας, υπήρξε συνεργασία με τη δημιουργία της “Joint Distribution Committee”. Τα αρχικά κεφάλαια έφτασαν το ένα εκατομμύριο δολάρια, ενώ μέχρι το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τα ποσά που συγκεντρώθηκαν, άγγιξαν τα δεκαέξι (16) εκατομμύρια δολάρια,

ομοσπονδιών». Αντίθετα, ο αυτόνομος χαρακτήρας των «τοπικών ομοσπονδιών», με τη δική τους ηγεσία, τους δικούς τους στόχους και τα οικονομικά μέσα, σηματοδοτούσε τη λήψη αποφάσεων από τις ίδιες. Επομένως, η οργάνωση “The Council of Jewish Federations” παραμένει στον «χαλαρό» εποπτικό της ρόλο και κάθε «τοπική ομοσπονδία» συνεχίζει να παίρνει τις κρίσιμες εκείνες αποφάσεις για θέματα και δράσεις προς όφελος των μελών κάθε τοπικής κοινότητας. (Πηγές: The “Jewish Federations of North America”, U.S., (J.F.N.A.) “History Predecessors”, “Our Founder Orgs, Evolving in Name and Size”, <https://www.jewishfederations.org/about-jfna/jfna-history-and-predecessors> , J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 52, Arnold Gurin: ό.π., σελ. 46 και Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 15, 25).

⁹¹ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 101, 107 και Arnold Gurin; ό.π., σελ. 46-47, 52-54 Jewish Federation of Ottawa: “Helping others in Need: A brief History of the Federation System”, Canada, (“About Us”, “Brief History of the Federation System”), <https://www.jewishottawa.com/a-brief-history-of-the-federation-system> .

το ίδιο ποσό σχεδόν με αυτό του πανίσχυρου αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού. Στην Ευρώπη, η “Joint Distribution Committee” δημιούργησε κέντρα διανομής της ανθρωπιστικής, επισιτιστικής βοήθειας⁹².

Η “Joint Distribution Committee” μεταβλήθηκε σε μια εμβληματική οργάνωση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας με εκπροσώπους από όλες τις τάξεις και τάσεις της και η ετήσια εκστρατεία της για τη συγκέντρωση οικονομικής βοήθειας έγινε θεσμός. Βασίστηκε για τη συγκέντρωση χρημάτων πάνω στο δίκτυο των «τοπικών ομοσπονδιών», οι οποίες συγκέντρωναν χρήματα για τις τοπικές ανάγκες των κοινοτήτων. Αυτό συνέβη προκειμένου να μην υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των τοπικών οργανώσεων και να μειωθεί το διοικητικό, λειτουργικό κόστος, καθώς και οι επικαλύψεις στο φιλανθρωπικό έργο τους, το οποίο ξεπερνούσε τα σύνορα των Η.Π.Α. Στα 1935, “The Council of Jewish Federations” συνεργάστηκε με τους σιωνιστές στις Η.Π.Α. και ειδικά την οργάνωση τους, την “United Palestine Appeal” (U.P.A.) – ήταν η οργάνωση μέσω της οποίας συγκεντρώνονταν χρήματα για την οργάνωση “Jewish Agency”, που χρηματοδοτούσε την εγκατάσταση Εβραίων στην Παλαιστίνη - και τη μη-σιωνιστική “Joint Distribution Committee” προκειμένου να συγχωνεύσουν σε μία τις ετήσιες εκστρατείες συγκέντρωσης χρημάτων. Κατά αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε η “Allied Jewish Appeal”, η οποία δεν θα έχει διάρκεια ζωής. Όμως, στα 1938, κάτω από την αυξανόμενη απειλή του ναζιστικού καθεστώτος της Γερμανίας, αναζωογονήθηκε η όλη προσπάθεια και συστάθηκε η “United Jewish Appeal for overseas relief” (U.J.A.). Η “U.J.A.” ήταν ακριβώς αυτού του είδους η οργάνωση που χρειαζόταν για να υπάρξει διεύρυνση της χρηματοδοτικής βάσης δηλαδή, των ατόμων που συνείσφεραν σε αυτήν, καθώς και διεύρυνση των αποστολών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας στα πλαίσια των φιλανθρωπικών δράσεων της. Η συμφωνία συνεργασίας μεταξύ των τριών αυτών οργανώσεων ανανεωνόταν αυτόματα κάθε χρόνο μέχρι το 1953, όταν μία νέα Σύμβαση πενταετούς διάρκειας υπογράφηκε μεταξύ τους, χωρίς να αμφισβητείται το κύρος και η σιωπηλή διατήρησή της, έκτοτε. Κατά συνέπεια, η “U.J.A.” αποτελούσε σύνθεση των φιλανθρωπικών, ανθρωπιστικών στοιχείων που χαρακτήριζαν τη δράση του συνόλου των «τοπικών ομοσπονδιών», της “Joint Distribution Committee” για την ανακούφιση των Εβραίων που βρίσκονταν στην Ευρώπη ή είχαν μεταναστεύσει ως πρόσφυγες στις Ηνωμένες Πολιτείες, και ταυτόχρονα των σιωνιστικών σχεδίων για την Παλαιστίνη που εξυπηρετούσε η “United Palestine Appeal” (ή αλλιώς, “United Israel Appeal”), η τελευταία ως όργανο της σιωνιστικής οργάνωσης “World Zionist Organization”⁹³.

⁹² J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 105-106.

⁹³ J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 107, Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 15-16 και Maurice J. Karpf: ό.π., σελ. 120-122.

Ο ρόλος της ανωτέρω κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1939-1945) ήταν καταλυτικός τόσο από τη σκοπιά της ανθρωπιστικής, υλικής υποστήριξης των Εβραίων της Ευρώπης, όσο και από τη σκοπιά της ενίσχυσης του έργου των σιωνιστών για την εποίκιση της Παλαιστίνης με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, από διασωθέντες Εβραίους από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και κατατρεγμένους από τα κράτη της ευρύτερης Μέσης Ανατολής. Ειδικότερα, από το Δεκέμβριο του 1945 η “Joint Distribution Committee”, μέσω του διευθυντή της στην Ευρώπη Dr Joseph Schwartz (1939-1950), έθεσε ως στόχο της να φέρει όσους περισσότερους διασωθέντες Εβραίους στην Παλαιστίνη. Έπαιρνε κατά κάποιον τρόπο τα πρωτεία της δράσης από δύο άλλα σιωνιστικά όργανα, όπως ήταν το “Jewish National Fund” και το “Palestine Foundation Fund”, τα οποία ήταν επιφορτισμένα, κατά τις δεκαετίες του 1920 και 1930, να μαζεύουν χρήματα για την υλοποίηση των σιωνιστικών σχεδίων. Στις δεκαετίες που θα ακολουθήσουν κάθε φορά που θα υπήρχε κάποια κρίση στην Μέση Ανατολή και το Ισραήλ θα βρισκόταν σε κίνδυνο από τα ποσά που συγκεντρώνονταν από τις «τοπικές ομοσπονδίες» για τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων, ένα ποσοστό από 55% μέχρι 65% του συνολικού κατευθυνόταν προς εκείνο. Παράλληλα, η οργάνωση “U.J.A.” σε τέτοιες ειδικές περιστάσεις οργάνωνε εκστρατείες συγκέντρωσης χρημάτων, όπου πάλι, όλα τα ποσά προορίζονταν για το Ισραήλ. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της κρίσης του Σουέζ (1956-1957), η “U.J.A.” συγκέντρωσε χρήματα για το Ισραήλ μέσα από μια ειδική εκστρατεία με την ονομασία “Emergency Rescue Fund”⁹⁴.

Ουσιαστικά, η φιλανθρωπία που ανέπτυξε η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα ωθούταν κατ’ αρχάς, από τη βασική αρχή του Ιουδαϊσμού, η οποία ήταν η αλληλεγγύη προς τον ομοεθνή Εβραίο είτε βρισκόταν στο ίδιο το Ισραήλ είτε στη διασπορά. Κατά δεύτερο λόγο η αναγκαιότητα της φιλανθρωπίας ενισχυόταν από τη συλλογική μνήμη των διωγμών που το έθνος αυτό είχε υποστεί στο διάβα των αιώνων, καθώς και από τους θρησκευτικούς δεσμούς με τη γη της Παλαιστίνης (Ιουδαία, Σαμάρεια). Έτσι η φιλανθρωπική δράση καλείτο εκ των πραγμάτων να στηρίξει έμπρακτα το βασικό στόχο του σιωνιστικού σχεδίου, την πολιτική και οικονομική βιωσιμότητα του κράτους του Ισραήλ⁹⁵.

⁹⁴ Arnold Gurin; ό.π., σελ. 47, 52, J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 107, Zvi Gavin: “An Uneasy Relationship: American Jewish Leadership and Israel, 1948-1957”, the U.S., (Syracuse University Press, 1st March 2005), σελ. 19 και Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 16-17.

⁹⁵ Τελικά, το 1999, η U.J.A. συγχωνεύεται με το “Council of Jewish Federations” και σχηματίζουν την οργάνωση: “United Jewish Communities”. Τον Οκτώβριο του 2009, η “United Jewish Communities” μετονομάζεται ξανά σε “Jewish Federations of North America”. J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 150, Arnold Gurin: ό.π., σελ. 48-49, 52-53 και Joe Stork and Sharon Rose: ό.π., σελ. 5-6, <https://jewishfederations.org/about-jfna/jfna-history-and-predecessors> , the U.S., (The Jewish Federations of North America, N. York, 2021).

Πέρα από τη χρηματοδότηση που πρόσφεραν οι ευκατάστατοι Αμερικανο-εβραίοι, υπήρχε και εκείνη που προερχόταν από τη διεξαγωγή διαφόρων εκδηλώσεων, όπως φιλανθρωπικών χορών, συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και εκδρομών. Με τη συμμετοχή του κόσμου σε αυτές και την καταβολή χρηματικού τιμήματος μπορούσε να καλυφθεί μέρος των εξόδων των φιλανθρωπικών οργανώσεων, γιατί η ενίσχυσή τους από πολιτειακής πλευράς δεν επαρκούσε για την κάλυψη τους. Ακόμα οι πλούσιοι της κοινότητας αναλάμβαναν το κόστος της λειτουργίας ορφανοτροφείων, νοσοκομείων, εστιών γερόντων και άλλων κοινωφελών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα, η εκπαιδευτικός Rebecca Gratz (1781-1869), που είχε οραματιστεί το “Κυριακάτικο εβραϊκό Σχολείο” (Το “Hebrew Sunday School” ιδρύθηκε το 1838 στην Philadelphia των Ηνωμένων Πολιτειών), μαζί με άλλες γυναίκες ίδρυσαν τη “Γυναικεία Φιλανθρωπική Ένωση της Φιλαδέλφειας” (Philadelphia Female Hebrew Benevolent Society, 1819) η οποία παρείχε φαγητό, ρούχα και καυσόξυλα στους φτωχούς Εβραίους της πόλης. Αυτή η δραστηριότητα έκανε τους Αμερικανο-εβραίους να αντιληφθούν τα κοινωνικά και υλικά αγαθά τα οποία θα μπορούσαν να έχουν με την παραμονή και τη σκληρή δουλειά τους στην Αμερική, γεγονός που επιβεβαιωνόταν από τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των παλαιότερων μεταναστών που ξεκίνησαν από χαμηλά και έφτασαν να είναι μέλη της μεσαίας και ανώτερης αστικής τάξης⁹⁶.

Παράλληλα αναπτύσσονταν και εθνικής εμβέλειας φιλανθρωπικές οργανώσεις όπως αυτή της «Εθνικής Διάσκεψης των Εβραϊκών Φιλανθρωπικών Έργων» (The National Conference of Jewish Charities), η οποία ιδρύθηκε στα 1899, η «Εβραϊκή Γεωργική Εταιρεία» (The Jewish Agricultural Society), το «Γραφείο προώθησης βιομηχανικών εργατών» (The Industrial Removal office), και άλλες. Η τελευταία οργάνωση χρηματοδοτείτο από το «Ταμείο» που είχε συστήσει ο βαρόνος de Hirsch (Baron de Hirsch Fund), και διοικείτο από την οργάνωση “B’nai Brith”, καθώς και από άλλες τοπικές φιλανθρωπικές οργανώσεις. Σκοπός του παραπάνω γραφείου ήταν να βοηθήσει να μετακινηθούν στα δυτικά των Ηνωμένων Πολιτειών, οι Εβραίοι μετανάστες που κατέφθαναν στην πολυπληθή Ν. Υόρκη. Πράγματι, βοήθησε εβδομήντα-δύο χιλιάδες (72.000) Εβραίους να μετακινηθούν σε άλλες πόλεις δυτικά, όπου βρήκαν αξιοπρεπή εργασία και έσμιζαν μαζί με άλλους Εβραίους που ζούσαν ήδη εκεί⁹⁷.

⁹⁶ Hasia R. Diner, ό.π., pp. 64 – 65, 135 – 138, J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 92 και Jessica M. Lyndon: “The Hebrew Sunday School Society of Philadelphia: Jewish Women strengthening their community”, U.S., (In her Own Right.org, A Century of Women’s Activism, 1820-1920, PACSCL-Philadelphia Area Consortium of Special Collections Libraries), <http://inherownright.org/spotlight/featured-exhibits/feature/the-hebrew-sunday-school-society-of-philadelphia-jewish-women-strengthening-their-community> .

⁹⁷ Lloyd P. Gartner: Jewish Migrants en route from Europe to North America: “Traditions and Realities”, U.S., Jewish History, Vol.1, No 2 (Fall 1986), σελ.56.

Άλλου είδους φιλανθρωπικές οργανώσεις ήταν οι “Landmanschaftn” (Ενώσεις φιλανθρωπικού χαρακτήρα). Συγκροτήθηκαν σε πόλεις των Η.Π.Α. από Εβραίους μετανάστες, προερχόμενους από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Σκοπός των ενώσεων αυτών που συγκρότησαν οι Αμερικανο-εβραίοι ήταν να βοηθήσουν υλικά, μέσω ανθρωπιστικής βοήθειας, και διπλωματικά τους ομοεθνείς τους, που έμεναν πίσω στις ευρωπαϊκές πόλεις προέλευσής τους και οι οποίοι ζούσαν δυστυχείς και κατατρεγμένοι στα φτωχά γκέτο, εξαιτίας της πολιτικής των διωγμών που εφάρμοζαν απολυταρχικά και αυταρχικά καθεστώτα. Επίσης μέρος της βοήθειας κατευθυνόταν προς τους πρώην συμπολίτες τους, οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει σε άλλες πόλεις της Αμερικής και χρειάζονταν και εκείνοι υλική και ηθική συμπαράσταση στο νέο τους περιβάλλον. Η βοήθεια αυτή που παρεχόταν ήταν ιατρική, φαρμακευτική, ακόμα και οικονομική με τη μορφή δανείων για το στήσιμο μικρών επιχειρήσεων. Η πρώτη αυτού του είδους οργάνωση δημιουργήθηκε στα 1868 από Εβραίους μετανάστες, πολωνικής καταγωγής συγκεκριμένα, από την πόλη Bialystok (Πολωνία). Στη συνέχεια, δημιουργήθηκαν άλλες σε πόλεις των Η.Π.Α., όπως στη Ν. York, το Milwaukee, το Chicago, το Detroit, την Philadelphia. Σε αυτές στρέφονταν οι Αμερικανο-εβραίοι που γίνονταν μέλη τους για να συναναστραφούν κοινωνικά με άλλους εβραϊκής καταγωγής («Λέσχες ανδρών») και να ζητήσουν βοήθεια. Όπως προ-διατυπώθηκε, το βασικό στοιχείο των οργανώσεων αυτών (Landmanschaften) ήταν η κοινή γεωγραφική προέλευση των μελών τους. Οι Εβραίοι μετανάστες που έφταναν στις Η.Π.Α. από την Ευρώπη επιζητούσαν να βρίσκονται μαζί με άλλους μετανάστες προερχόμενους από τα ίδια μέρη της Ευρώπης (πόλεις ή γεωγραφικές περιοχές), προκειμένου να διατηρήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και να αναπτύξουν τις σχέσεις τους στη νέα χώρα υποδοχής βασιζόμενοι στην εμπιστοσύνη εξαιτίας του κοινού τους τόπου προέλευσης⁹⁸.

Επίσης όπως η παλαιότερη Αμερικανο-εβραϊκή οργάνωση, η “B’nai Brith” (οι Υιοί του Συμφώνου), τα “Landmanschaften” λειτουργούσαν κατά κάποιο τρόπο στα πρότυπα των μασονικών στοών, βοηθώντας από τη μια πλευρά οικονομικά τα μέλη τους και τα συγγενικά τους πρόσωπα, σε περίπτωση θανάτου ή αρρώστιας με την παροχή οικονομικής ή άλλου είδους βοήθειας, και από την άλλη ασκούσαν το έργο τους πέρα από την εποπτεία των συναγωγών. Πρόσφεραν στα μέλη τους την επαφή με την εβραϊκή παράδοση μέσω κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως ήταν οι διαλέξεις φημισμένων ραβίνων και άλλων πνευματικών ανθρώπων, η πρόσβαση σε βιβλιοθήκες με εβραϊκά βιβλία και περιοδικά, τις οποίες είχαν δημιουργήσει οι ίδιες αυτές οργανώσεις

⁹⁸ Hasia R. Diner, ό. π., σελ. 138 – 139, Samuel C. Heiman: ό.π., σελ. 56 και Maurice J. Karpf: ό.π. σελ. 124-125.

στις κατά τόπους «στοές». Υπήρχε δηλαδή ο συνδυασμός στοιχείων τόσο της αμερικανικής, όσο και της εβραϊκής κουλτούρας, που οι ίδιοι οι Αμερικανο-εβραίοι ήθελαν να διατηρήσουν πλέον, ως μέλη της αμερικανικής Πολιτείας⁹⁹.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, λόγω της έντονης βούλησης των νεότερων γενιών Αμερικανο-εβραίων να προσαρμοστούν στον αμερικανικό τρόπο ζωής, η συγκέντρωση χρημάτων αποκλειστικά για δράσεις, κοινωνικές και φιλανθρωπικές, της εβραϊκής κοινότητας των Η.Π.Α. θα μειωθεί αισθητά. Μειωνόταν, γιατί κατ' αρχάς, οι νέοι Αμερικανο-εβραίοι δεν χρειάζονταν τη συμμετοχή και την οικονομική συνεισφορά σε αυτές για να ενισχύσουν το κύρος και την κοινωνική τους θέση. Αυτή η πρακτική «προβολής» είχε υιοθετηθεί από τις πρώτες γενιές Αμερικανο-εβραίων, οι οποίοι έδωσαν ποσά για τη στήριξη φιλανθρωπικών και κοινωνικών προγραμμάτων της εβραϊκής κοινότητας, προκειμένου να δηλώσουν κατ' εξοχήν, δημόσια, την οικονομική τους επιτυχία και την κοινωνική τους άνοδο. Από τη δεκαετία του 1950, αλλά κυρίως τη δεκαετία του 1960, οι νεότεροι σε ηλικία Αμερικανο-εβραίοι, που είχαν αποκτήσει πανεπιστημιακή εκπαίδευση και εργάζονταν ως δικηγόροι, γιατροί ή ασκούσαν άλλο επάγγελμα, δεν κέρδιζαν την κοινωνική τους αναγνώριση και την προβολή τους ως επιτυχημένα μέλη της εβραϊκής κοινότητας μέσα από την φιλανθρωπία αλλά μέσα από την επιτυχημένη, μακρόχρονη επαγγελματική τους πορεία. Πλέον η επαγγελματική ζωή ήταν αυτή που τους προσδιόριζε περισσότερο και λιγότερο η θρησκεία ή η εθνική τους καταγωγή. Παράλληλα όσοι συνέχιζαν να χρηματοδοτούν φιλανθρωπικές και κοινωνικές δράσεις των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων σταδιακά μειώνονταν. Μάλιστα οι τελευταίοι ανήκαν και στους έντονα θρησκευόμενους, πολύ πιο «ευαίσθητους» σε θέματα που άπτονταν της ίδιας της ύπαρξης της εβραϊκής κοινότητας των Η.Π.Α. καθώς και του Ισραήλ. Οι υπόλοιποι, όταν συμμετείχαν σε φιλανθρωπικές δραστηριότητες δεν περιόριζαν την οικονομική τους στήριξη σε εβραϊκού χαρακτήρα δράσεις. Από τις οικονομικές δωρεές και προσφορές τους, πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι χρηματοδοτούσαν πανεπιστήμια, πολιτιστικούς οργανισμούς, μη κερδοσκοπικά ιδρύματα για την καταπολέμηση αναπηριών και ανίατων ασθενειών¹⁰⁰.

Παρά την ύπαρξη διαφόρων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες μπορούσαν να υπηρετούν έναν ή περισσότερους στόχους δεν υπήρχε μία κεντρική οργανωτική δομή, παρά τις όποιες προσπάθειες είχαν γίνει (για παράδειγμα, μεταγενέστερα θα γινόταν τέτοιου είδους προσπάθεια μέσω των οργανώσεων-ομπρέλα “Presidents Conference” ή N.C.R.A.C.), όπως συνέβαινε σε τοπικό επίπεδο με καθεμιά

⁹⁹ Hasia R. Diner, ό.π., σελ. 140 – 141 και Maurice J. Karpf: ό.π. σελ. 123-124.

¹⁰⁰ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ. 95-99.

«τοπική ομοσπονδία» (Federation) που έθετε και συνεχίζει να θέτει υπό τον έλεγχο και το συντονισμό της τις δράσεις όλων των άλλων τοπικών οργανώσεων¹⁰¹.

Όλα τα παραπάνω συνέδραμαν στη δημιουργία της ιδιαίτερης ταυτότητας των Αμερικανο–εβραίων που συνδύαζε στοιχεία της εβραϊκής με στοιχεία της αμερικανικής κουλτούρας. Ειδικά όμως τα στοιχεία της εβραϊκής κουλτούρας δεν μπορούσαν να υποκατασταθούν και να μεταβληθούν κατά τρόπο ριζικό, γιατί αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της ιστορικής μνήμης που μοιράζονταν όλοι οι εβραίοι, καθώς και στοιχεία του πυρήνα του εβραϊκού δόγματος. Πάντως είχε επιτευχθεί αυτή η ιδιαίτερη σύμμιξη στοιχείων των δύο διαφορετικών ταυτοτήτων, της εβραϊκής και της αμερικανικής. Επίσης με την πάροδο του χρόνου η εβραϊκή θρησκεία άρχισε να χαίρει αποδοχής από τους υπόλοιπους Αμερικανούς (πλην δηλαδή, εκείνων εβραϊκής καταγωγής), όπως συνέβαινε με τις υπόλοιπες θρησκείες. Οι φόβοι των Αμερικανο–εβραίων ότι μπορεί στο μέλλον να εκδιωχθούν για την πίστη τους δεν υφίσταντο και αυτό γιατί στο αμερικανικό Σύνταγμα, παρά τις πρώτες προσπάθειες δεν καθιερωνόταν καμιά ως κυρίαρχη θρησκεία του κράτους, αλλά μόνο η αρχή της ανεξιθρησκείας και ο διαχωρισμός μεταξύ κράτους και εκκλησίας (secularization of the state). Επιπλέον, η εκπαίδευση στα δημόσια αμερικανικά σχολεία δεν βασιζόταν σε πρότυπα προτεσταντικής προέλευσης, δεν είχε δηλαδή σκοπό να προάγει στάσεις και αντιλήψεις βασισμένες στο προτεσταντικό δόγμα και την παράδοση¹⁰².

Έχοντας λοιπόν εξασφαλίσει τη συνταγματική κατοχύρωση της ασφάλειας της φυσικής τους υπόστασης οι Αμερικανο–εβραίοι μετακινούσαν το βάρος της δράσης τους στην προάσπιση της πνευματικής υπόστασής τους και στη συνέχεια σε θέματα πολιτικά που απασχολούσαν την εβραϊκή διασπορά και το Ισραήλ. Η δική τους ασφάλεια τούς προέτρεπε να κινηθούν στην προστασία των «δικαιωμάτων», όχι μόνο των Εβραίων των Η.Π.Α., αλλά και των Εβραίων της διασποράς που υφίσταντο διωγμούς και καταπάτηση των δικαιωμάτων τους. Είχαν ή αισθάνονταν τουλάχιστον ότι όφειλαν την

¹⁰¹ Οι οργανώσεις-ομπρέλα περιλαμβάνουν στους κόλπους τους πάνω από μία οργανώσεις (τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές) και λειτουργούν κατά τη λήψη των αποφάσεων με βάση τον κανόνα της «συναίνεσης» στην περίπτωση της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, και όχι με αυτόν της πλειοψηφίας. Η επίσημη θέση τους πρέπει να εκφράζεται από τα όργανα και ειδικά, τα εν ενεργεία ηγετικά μέλη τους. Για αυτό, ονομάζονται «οργανώσεις-ομπρέλα».

Jack Wertheimer: “Jewish Organizational Life in the United States since 1945”, the U.S., (The American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 13, 22-25, 30, Hasia R. Diner, ό.π., p.137, Norman H. Finkelstein, ό. π., σελ. 107 – 108, 110, Maurice J. Karpf: “Jewish Community Organization in the U.S.: an Outline of Types of Organizations, Activities and Problems”, the U.S., (American Jewish Committee, the American Jewish Year Book, Vol. 39, September 6, 1937 to September 25, 1938), σελ. 104-108.

¹⁰² Steven M. Cohen and Leonard J. Fein, ό.π., σελ. 177, και Hasia R. Diner, ό.π., 163 – 169.

ηθική αυτή υποχρέωση, ζώντας σε μια χώρα την οποία οι ίδιοι θεωρούσαν ως μία άλλη γη της «Επαγγελίας», χάρη της σιγουριάς και ασφάλειας που τους προσέφερε¹⁰³.

Ένας τρόπος κινητοποίησης δυνάμεων μιας εθνικής κοινότητας είναι μέσω της συλλογικής δράσης, μέσω της δημιουργίας οργανωμένων ομάδων πίεσης που σκοπό έχουν να επηρεάσουν τα πολιτικά κέντρα απόφασης. Κατά πόσο το πετυχαίνουν εξαρτάται τόσο από ανεξάρτητες όσο και εξαρτημένες μεταβλητές όπως για παράδειγμα από τις αντιλήψεις της ηγετικής ομάδας εξουσίας σχετικά με θέματα κοινού ενδιαφέροντος, την ιδεολογική βάση της κυβερνητικής ελίτ, την πληροφόρηση που αυτή διαθέτει από τη διοικητική μηχανή (κρατική γραφειοκρατία), τις προτιμήσεις του εκλογικού σώματος, την ταχύτητα λήψης απόφασης σε περιόδους κρίσης¹⁰⁴.

3.3. Άλλες οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας

Κατά την περίοδο αυτή η κεντρική, ομοσπονδιακή κυβέρνηση και η νομοθετική εξουσία, όπως εκφραζόταν από το Κογκρέσο είχαν ενισχυθεί έναντι των τοπικών εξουσιών, αλλά ταυτόχρονα η ίδια η φύση του αμερικανικού πολιτικού συστήματος ήταν τέτοια που ευνοούσε τη συμμετοχή δρώντων από την κοινωνία. Σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης είτε ήταν το τοπικό είτε το πολιτειακό είτε το ομοσπονδιακό παίρνονταν αποφάσεις πολιτικής μέσα από έντονες πολιτικές διεργασίες και τη διαδικασία της συνδιαλλαγής. Σε όλα αυτά τα επίπεδα διακυβέρνησης, οι διάφορες οργανώσεις και ομάδες πίεσης είχαν πρόσβαση και μπορούσαν να εκφράσουν τα ιδιαίτερα συμφέροντα τους, προκειμένου να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων (Intergovernmental struggle)¹²⁵.

Καθώς το πολιτικό και οικονομικό σκηνικό στις Η.Π.Α. μεταβαλλόταν η ζωή των Αμερικανο-εβραίων άλλαζε. Ενώ στις πρώτες οργανώσεις κατά τον 19^ο αιώνα είχε υπάρξει αλληλοβοήθεια προς τα μέλη της κοινότητας μέσω της ανάληψης φιλανθρωπικών και άλλων κοινωνικών αποστολών με την πάροδο του χρόνου έκαναν την εμφάνισή τους οργανώσεις με σκοπό την πολιτική κινητοποίηση και δράση. Δηλαδή από οργανώσεις της μορφής της “B’nai Birth” δημιουργήθηκαν οργανώσεις πολιτικής δράσης και κινητοποίησης, όπως το "Συμβούλιο των Αντιπροσώπων των Αμερικανών Ισραηλιτών" (The Board of Delegates of American Israelites). Η “B’nai Birth” (The sons

¹⁰³ J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 39-41, 52-53, 70, 86, 102 και William Safran: “Israel and the diaspora, Problems of cognitive dissonance”, U.K., (International Migration Institute (I.M.I.) and the Oxford Diasporas Programme, No 53, 2002), σελ. 5-6.

¹⁰⁴ Jeffrey W. Taliaferro: “State building for future wars: Neoclassical Realism and the Resource-extractive state”, U.S., (Security Studies 15, no, 3 (July-September 2006), σελ. 467.

¹²⁵ Totton J. Anderson: ό.π., σελ. 117 – 120 και Gideon Rose: “Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy”, the U.S., (Cambridge University Press, World Politics, Vol. 51, No. 1, (October 1998)), σελ. 162.

of the Covenant) ιδρύθηκε στα 1843 από δώδεκα νέους Αμερικανο-εβραίους της Νέας Υόρκης και οργανώθηκε στα πρότυπα των μασονικών στοών με ειδικό τελετουργικό υποδοχής των νέων μελών, τυπικό χαιρετισμού, χρήση εμβλημάτων και ντυσίματος. Οι πρώτες αυτές οργανώσεις μιμήθηκαν τις μασονικές στοές, γιατί οι τελευταίες αποτελούσαν «τάγματα αδελφότητας», πολύ διαδεδομένα τον 19^ο αιώνα και γιατί έτσι με τον κλειστό χαρακτήρα συμμετοχής μελών, μπορούσαν να διατηρήσουν την ιδιαίτερη εθνική τους ταυτότητα. Το πιο σημαντικό ήταν ότι για πρώτη φορά οργανώσεις όπως αυτή δεν στηρίζονταν στη συναγωγή για την εκτέλεση της αποστολής τους. Κύριο μέλημα της παραπάνω οργάνωσης ήταν να προσφέρει κοινωνικές παροχές, όπως επιδόματα, βοηθήματα στις οικογένειες των μελών της. Συμμετείχαν άνδρες Αμερικανο-εβραίοι στην “B’nai B’rith” οι οποίοι στον ελεύθερο χρόνο τους μετείχαν σε κοσμικού χαρακτήρα εκδηλώσεις. Κατά καιρούς γίνονταν διαλέξεις από διακεκριμένους ραβίνους επάνω σε θρησκευτικά ζητήματα χωρίς ο σκοπός τους να είναι η ενίσχυση των θρησκευτικών τελετών. Οι τελευταίες συνέχιζαν να πραγματοποιούνται στις συναγωγές. Μάλιστα, στη Ν. York, στο Cincinnati και την Philadelphia, στις τοπικές στοές της οργάνωσης συστήθηκαν βιβλιοθήκες με εβραϊκά βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες¹²⁶.

Πέρα από την “B’nai B’rith”, εξαιτίας του αντισημιτισμού που έκανε την εμφάνιση του τόσο στο εσωτερικό όσο κυρίως στο εξωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών, συστάθηκαν οργανώσεις με σκοπό την προστασία των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των Εβραίων. Οι οργανώσεις αυτές ανέλαβαν πολιτική δράση στις ΗΠΑ με τη μορφή διαδηλώσεων, επιστολών διαμαρτυρίας και συναντήσεων με μέλη του Κογκρέσου και της εκτελεστικής εξουσίας. Στα 1840 Εβραίοι της Δαμασκού (Συρία) κατηγορήθηκαν άδικα ότι απήγαγαν και σκότωσαν καθολικό ιερέα. Συλλήψεις, βασανισμοί και ποινές θανάτου επακολούθησαν κατά των Εβραίων από τις τότε οθωμανικές αρχές. «Ενορίες» των Η.Π.Α. (είτε ανήκαν στο ορθόδοξο, μεταρρυθμιστικό ή άλλο ρεύμα του Ιουδαϊσμού είτε ήταν σεφαρδίτικης ή ασκεναζί καταγωγής) κινητοποιήθηκαν πολιτικά (με διαδηλώσεις, επιστολές διαμαρτυρίας) προς το υπουργείο Εξωτερικών και τον Αμερικανό πρόεδρο Martin van Buren (θητεία 1837-1841). Το ίδιο συνέβη κατά το έτος 1857, όταν Αμερικανο-εβραίος έμπορος εκδιώχθηκε από την Ελβετία. Επίσης, το επόμενο έτος, το 1858, η “υπόθεση Μορτάρα” (Mortara Affair) συγκλόνησε τους Αμερικανο-εβραίους (Αφορούσε την αρπαγή ενός Εβραίου από καθολικούς ιερείς και τον προσηλυτισμό του στον Καθολικισμό). Όλα αυτά τα γεγονότα έκαναν τους Αμερικανο-εβραίους να δημιουργήσουν το «Συμβούλιο των Αντιπροσώπων των Αμερικανών Ισραηλιτών» (The Board of Delegates of American Israelites). Γενικά

¹²⁶ Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 140 -141 και Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ.63 – 64.

η κινητοποίηση αυτή των Αμερικανο-εβραίων σηματοδοτούσε για πρώτη φορά την πολιτική τους δράση για την τύχη όχι πια των ιδίων αλλά και μελών της διασποράς, των ομοεθνών τους σε άλλα μέρη του κόσμου¹²⁷.

Το “Board of Delegates of American Israelites” συνιστούσε ένωση κάποιων εβραϊκών τοπικών κοινοτήτων, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν είχε τη στήριξη της πλειοψηφίας των εβραϊκών κοινοτήτων στις Η.Π.Α. Καθώς οι Αμερικανο-εβραίοι δημιουργούσαν τους δικούς τους κοινοτικούς θεσμούς, οι οποίοι αναλάμβαναν σειρά δραστηριοτήτων, εκτός από τις θρησκευτικές (οι τελευταίες παρέμεναν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των συναγωγών), το εν λόγω Συμβούλιο αποφάσισε να συμπεριλάβει στις τάξεις του και λαϊκούς εκτός των ραβίνων. Το Συμβούλιο είχε σκοπό να συντονίζει τη δράση ολόκληρης της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας μπροστά σε φαινόμενα και γεγονότα αμφισβήτησης των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των Εβραίων οπουδήποτε και αν βρίσκονταν αυτοί, στις Ηνωμένες Πολιτείες ή αλλού. Όπως οι περισσότερες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις έτσι και το Συμβούλιο παρακολουθούσε την κατάσταση των απανταχού Εβραίων και αναλάμβανε πολιτική και κάθε άλλου είδους νόμιμη δράση για την προστασία τους¹²⁸.

Πάντως η όλη προσπάθεια δημιουργίας μιας κεντρικής οργάνωσης για το σύνολο της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, η οποία θα ασχολούταν με την προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των Εβραίων στις Η.Π.Α. δεν καρποφόρησε. Οι επικεφαλής του μεταρρυθμιστικού κινήματος, τόσο ο ραβίνος Isaac Meyer Wise (1819-1900), όσο και ο ραβίνος David Einhorn (1809-1879), αντιτάχθηκαν στο όλο εγχείρημα καθοδήγησης της πολιτικής δράσης της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας από μία και μόνη οργάνωση, το “Board of Delegates of American Israelites”, επειδή ο χαρακτήρας του δεν σχετιζόταν σε μεγάλο βαθμό με το μεταρρυθμιστικό κίνημα του Ιουδαϊσμού στις Η.Π.Α (Reform Judaism). Και αυτό γιατί επιθυμούσαν κατά κάποιο τρόπο να ηγούνται οι ίδιοι του συγκεκριμένου Συμβουλίου. Άρα γινόταν αισθητή η επίδραση του αμερικανικού πολιτιστικού περιβάλλοντος στη δράση και τις ενέργειες των Αμερικανο-εβραίων. Η επιθυμία των Αμερικανο-εβραίων ήταν να ενταχθούν ομαλά, πολιτιστικά και κοινωνικά στον αμερικανικό τρόπο ζωής και να μην ξεχωρίζουν από τους άλλους λόγω θρησκείας και εθνικής καταγωγής, κάτι που το μεταρρυθμιστικό κίνημα προσέφερε με τον χαρακτήρα και τη δράση του¹²⁹.

¹²⁷ Hasia Diner: ό.π., σελ. 140-141, Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 63-64 και J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 96.

¹²⁸ Hasia Diner: ό.π., σελ. 190-191, Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 71-72 και J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 96-98.

¹²⁹ Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 71-72 και J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 93, 96-98.

Οι παραπάνω ενέργειες των Αμερικανο-εβραίων και η αύξηση της επιρροής τους σε πολιτικό επίπεδο οφειλόταν σε δύο παράγοντες. Ο πρώτος παράγοντας ήταν ότι οι γερμανο-εβραϊκής καταγωγής Εβραίοι, που είχαν μεταναστεύσει στις Η.Π.Α. τη δεκαετία του 1840, είχαν κατορθώσει να ενσωματωθούν απόλυτα επιτυχημένα στην κοινωνικο-πολιτική ζωή των Η.Π.Α. Ενώ ξεκίνησαν οι περισσότεροι ως πλανόδιοι έμποροι, τη δεκαετία του 1870 είχαν τις δικές τους εμπορικές επιχειρήσεις και οι πλουσιότεροι από αυτούς, όπως οι Joseph Seligman (1819-1880), οι λιανέμποροι Nathan (1848-1931) και Isidor Strauss (1845-1912), καθώς και ο τραπεζίτης Jacob Schiff (1847-1920) είχαν αποκτήσει μεγάλο κύρος και αποτελούσαν πια μέρος του επιχειρηματικού κόσμου των Η.Π.Α.¹³⁰. Ένας άλλος παράγοντας ήταν ότι το “Board of Delegates of American Israelites” έκανε την εμφάνισή του στην Ουάσιγκτον την ίδια εποχή που το ρεπουμπλικανικό κόμμα προσπαθούσε να διευρύνει το εκλογικό του κοινό και να προσεταιριστεί μερίδα των Αμερικανο-εβραίων ψηφοφόρων, οι οποίοι παραδοσιακά ψήφιζαν τους δημοκρατικούς. Στην κατεύθυνση αυτή κινήθηκε ο Αμερικανός πρόεδρος Ulysses Grant (1869-1877) προερχόμενος από το ρεπουμπλικανικό κόμμα. Πρότεινε στον Αμερικανο-εβραίο επιχειρηματία Joseph Seligman τη θέση του υπουργού Οικονομικών των Η.Π.Α., την οποία ο δεύτερος αρνήθηκε, παραμένοντας όμως υποστηρικτής των ρεπουμπλικάνων¹³¹.

Πάντως μέχρι την απορρόφηση του Συμβουλίου από την “Ένωση των Αμερικανο-εβραϊκών εκκλησιών” (The Union of American Hebrew Congregations) στα 1878, η οποία αποτελείτο από το σύνολο των συναγωγών που ακολουθούσαν το μεταρρυθμιστικό κίνημα, το “Board of Delegates of American Israelites” δεν έπαψε να υποστηρίζει οικονομικά και ηθικά τους νεοφερμένους εβραϊκής καταγωγής μετανάστες από την Ευρώπη στις Η.Π.Α. όπως για παράδειγμα, στις διατυπώσεις για την υποβολή αιτήσεων πολιτογράφησης¹³².

Γενικά η τάση των Αμερικανο-εβραίων να προσπαθήσουν να επηρεάσουν τα πολιτικά κέντρα λήψης αποφάσεων, προκειμένου να υπερασπιστούν ή να διαμαρτυρηθούν για τους ομοεθνείς τους που ζούσαν στις Η.Π.Α. ή σε άλλες χώρες (εβραϊκή διασπορά) και βρίσκονταν σε δύσκολη θέση, θα γίνει ένας από τους βασικούς στόχους των οργανώσεών τους (τοπικών και εθνικών των Η.Π.Α.).¹³³ Οργανώσεις όπως

¹³⁰ Ο Joseph Seligman ήταν τραπεζίτης, επιχειρηματίας και επί προεδρίας Ulysses Grant εξετέλεσε τα καθήκοντα του επικεφαλής των δημοσιονομικών του αμερικανικού κράτους George S. Hellman: “Joseph Seligman, American Jew”, U.S., (The John Hopkins University Press, Publications for the American Jewish Historical Society, September 1951, Vol. 41, No. 1, 27, (September 1951)), σελ. 27, 29-32.

¹³¹ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 98 και Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 72.

¹³² Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 190-191 και J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 99.

¹³³ Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 175-179.

η Kehillah, η «Αμερικανο–εβραϊκή Επιτροπή» (American Jewish Committee, 1905), το «Αμερικανικό–εβραϊκό Κογκρέσο» (American Jewish Congress, 1918), η «Κατά της δυσφήμισης Ένωση» (Anti-defamation League, 1933) δημιουργήθηκαν προς τα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, σε χρονικές στιγμές όταν οι Εβραίοι ανά τον κόσμο αντιμετώπιζαν διωγμούς, καταπίεση και στέρηση των πολιτικών και ατομικών τους δικαιωμάτων. Χαρακτηριστικά η “American Jewish Committee” συστάθηκε στα 1906 από επιφανείς και πλούσιους Αμερικανο-εβραίους (κατά κύριο λόγο, μετανάστες προερχόμενους από τη Γερμανία), όπως οι: Cyrus Adler (1863-1940), Jacob Schiff, Oscar Strauss (1850-1926), Louis Marshall (1856-1929), με αφορμή την αιματηρή εκστρατεία εκδίωξης των Εβραίων από τους Ρώσους στο Kishinev της Βεσσαραβίας (1903)¹³⁴. Επειδή στις τάξεις της συμπεριλαμβάνονταν δικαστές, μέλη του Κογκρέσου, της “Wall Street”, μεγαλοεπιχειρηματίες και τραπεζίτες, έχαιρε ευρείας αποδοχής στην Washington και στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, ως μία από τις σημαίνουσες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις. Με βάση τη «Δήλωση προθέσεων της οργάνωσης» (Ιανουάριος του 1949, μετά τη συνεδρίαση της Εκτελεστικής επιτροπής της στο Σικάγο, το 1948) πρωταρχικοί στόχοι της οργάνωσης αφενός ήταν η καταπολέμηση της μισαλλοδοξίας, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων εναντίον όλων των Αμερικανών πολιτών, συμπεριλαμβανομένων δηλαδή και εκείνων που ανήκαν σε εθνικές κοινότητες των Ηνωμένων Πολιτειών, και αφετέρου η προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων τους (ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, χρώματος και εθνικής καταγωγής)¹³⁵.

Ουσιαστικά, αναγνωριζόταν ότι υπήρχε άρρηκτη σχέση μεταξύ της προστασίας των δικαιωμάτων του συνόλου των Αμερικανών πολιτών και της προστασίας των δικαιωμάτων των μελών εθνικών κοινοτήτων του αμερικανικού κράτους. Βεβαίως, η “American Jewish Committee” θα υπερασπιζόταν τα δικαιώματα των Εβραίων, οπουδήποτε και αν διέμεναν, όχι μόνο στις Η.Π.Α. Για αυτό, ενώ τα πρώτα χρόνια της ύπαρξής της, η οργάνωση δεν ήταν σιωνιστική (non-Zionist organization) και παρέμενε αποστασιοποιημένη από τον «εβραϊκό εθνικισμό», μετά το Ολοκαύτωμα οι ηγέτες της

¹³⁴ Ο Cyrus Adler υπήρξε δημόσιος υπάλληλος και ραβίνος του Συντηρητικού ρεύματος του Ιουδαϊσμού, ο Oscar Strauss εργάστηκε ως διπλωμάτης, υπήρξε πολιτικός και σύμβουλος του προέδρου Woodrow Wilson, ο Louis Marshall εργάστηκε ως δικηγόρος και υπήρξε πρόεδρος της “American Jewish Committee”.

Jewish Virtual Library: “Cyrus Adler (1863-1940), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/cyrus-adler>, Jewish Virtual Library: “Oscar Solomon Strauss (1850-1926)”, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/oscar-solomon-strauss>, “The Center for Jewish History”: “Marshall, Louis, 1856-1929”, <https://archives.cjh.org/agents/people/118689>.

¹³⁵ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 101-102, Hasia R. Diner: ό.π. 195-196, Marianne Rachel Sanua: “Let Us Prove Strong: The American Jewish Committee 1945-2006”, the U.S., (UPNE, 2007), σελ. 6-8, 26-27, 30-33, Zvi Gavin: ό.π., σελ. 8-11, 28, 33.

οργάνωσης θα αποδεχθούν την ύπαρξη του Ισραήλ. Η παρουσία χιλιάδων «εκτοπισμένων Εβραίων» της Ευρώπης (Displaced Persons) και η ύπαρξη καταδιωκόμενων Εβραίων από τις κατά τόπους αραβικές ηγεσίες των κρατών της Βόρειας Αφρικής (μετά τον πόλεμο του 1948 που οδήγησε στη δημιουργία του εβραϊκού κράτους) έκαναν αναγκαία τη στήριξή τους και την υποστήριξη του εβραϊκού κράτους. Από τότε και στο εξής η οργάνωση αυτή θα αναλάβει την ευθύνη για να βοηθήσει διπλωματικά, ηθικά και οικονομικά το νεοσύστατο κράτος και να το στηρίξει μέσω της προσπάθειας επηρεασμού των αποφάσεων των αμερικανικών κέντρων λήψης τους. Επομένως η οργάνωση αυτή θα μεταβληθεί σε μια σιωνιστική (Zionist organization), υποστηρικτική των θέσεων και πολιτικών του εβραϊκού κράτους, μέσα στα πλαίσια της υπεράσπισης των γενικότερων εβραϊκών συμφερόντων (Defense organization/Advocacy organization)¹³⁶.

Όπως προαναφέρθηκε, οι πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι της Ν. Υόρκης προσπαθούσαν επί δεκαετίες να κάνουν τη Ρωσία να σταματήσει τις αντισημιτικές ενέργειες εναντίον των Εβραίων που διαβιούσαν στο έδαφός της, μέσω των Μ.Μ.Ε., εκδηλώσεων διαμαρτυρίας και επαφών με μέλη της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας των Η.Π.Α.. Όλη αυτή η κινητοποίηση αποσκοπούσε στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης (και της πολιτικής τάξης) των Ηνωμένων Πολιτειών, προκειμένου να πιέσουν το ρωσικό καθεστώς να πάψει τις διώξεις κατά Ρωσο-εβραίων. Μάλιστα, εξαιτίας των συνεχιζόμενων πράξεων βίας κατά των Εβραίων της Ρωσίας, το Κογκρέσο πέρασε ψήφισμα με το οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες καταδίκασαν τις ωμότητες εναντίον τους. Η πρώτη επιτυχία για την οργάνωση “American Jewish Committee” ήρθε με την κατάργηση της υφιστάμενης αμερικανο-ρωσικής εμπορικής Συμφωνίας του 1832. Στα 1911, η οργάνωση κατόρθωσε να επηρεάσει την ψηφοφορία στο Κογκρέσο, το οποίο ήταν αρμόδιο για την αποδοχή, ανανέωση ή μη διεθνών Συμφωνιών που είχε υπογράψει η εκτελεστική εξουσία, παρουσιάζοντας τη συγκεκριμένη Συμφωνία ως μείζον θέμα εσωτερικής πολιτικής. Διαχρονικά, η Ρωσία εφαρμόζε αντισημιτικές πολιτικές με την εφαρμογή διακρίσεων, όχι μόνο σε βάρος των εβραϊκής καταγωγής πολιτών της, αλλά και απέναντι στους Αμερικανο-εβραίους εμπόρους που συναλλάσσονταν εντός του εδάφους της¹³⁷.

¹³⁶ Marianne Rachel Sanua: ό.π., σελ. 22-24, 26-27, 30-33, 38-39, 55-57, 65, Zvi Gavin: ό.π., σελ. 16, 28, 31, 33, Lusine Davtyan: “Israel’s Diaspora Policy: The Changing Relations between the State and the Diaspora”, Armenia, (Faculty of the Graduate School of Political Science and International Affairs, Yerevan, 2012), σελ. 11, 30-31.

¹³⁷ Η Ρωσία παραβίαζε για παράδειγμα, τη ρήτρα της ίσης μεταχείρισης και προστασίας, που έπρεπε να τυγχάνουν οι έμποροι μεταξύ των δύο χωρών, όταν συναλλάσσονταν στο έδαφός τους (εφαρμογή της «αρχής της αμοιβαιότητας»). Έτσι, ένα ζήτημα διμερούς πολιτικής αποκτούσε διαστάσεις ζητήματος εσωτερικής, συνταγματικής τάξης για τις Η.Π.Α., αφού στην αμερικανική πολιτεία όλοι οι πολίτες,

Ως συνέπεια των παραπάνω γεγονότων η “American Jewish Committee” δεν μπορούσε παρά να είναι υπέρμαχος της πολιτικής των “Ανοικτών θυρών” που ακολουθούσαν οι Η.Π.Α. για να μπορούν να εισρέουν στην χώρα όσο το δυνατόν περισσότεροι μετανάστες και ειδικά, Εβραίοι της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Πέρα από τα παραπάνω, η οργάνωση αυτή θεωρούσε ότι ένας αποτελεσματικός τρόπος να καταπολεμηθεί ο αντισημιτισμός στην αμερικανική κοινωνία ήταν η «πρόληψη» του φαινομένου. Για αυτό, όλες οι δραστηριότητες, εκπαιδευτικές, κοινωνικές, φιλανθρωπικές, υποστηρίζονταν από την ίδια, προκειμένου οι νεοφερμένοι μετανάστες να μην οδηγούνται στην παρανομία και τη μιξέρια, αλλά στην ομαλή ένταξή τους στην αμερικανική κοινωνία¹³⁸.

Αντίθετα από την “American Jewish Committee” που ήταν το δημιουργήμα μιας ομάδας πλούσιων Αμερικανο-εβραίων (top-down organization), η “American Jewish Congress” ήταν μια οργάνωση που προέκυψε μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες, με την ηγεσία της εκλεγμένη από τη βάση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας (down-to-top organization). Γενικά, αυτή υποστήριζε την πραγμάτωση των εθνικών στόχων και προσδοκιών τις οποίες επεδίωκαν εθνικές ομάδες (όπως ήταν η εβραϊκή κοινότητα της Παλαιστίνης (Yishuv)), οι οποίες μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, αποτελούσαν τμήμα ευρωπαϊκών αυτοκρατοριών και μετέπειτα, επιθυμούσαν τη δημιουργία των δικών τους εθνικών κρατών για να μπορούν ελεύθερα να αυτοπροσδιορίζονται και να διατηρούν τα ιδιαίτερα εθνικά χαρακτηριστικά τους. Τον Ιούνιο του 1917, η “American Jewish Congress” διεξήγαγε εκλογές για την ανάδειξη της ηγεσίας της, καθώς και της ομάδας των Αμερικανο-εβραίων απεσταλμένων στο

ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, χρώματος είχαν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με βάση τους νόμους και κατά συνέπεια η ίση μεταχείριση και προστασία των Αμερικανών πολιτών, όπου και αν βρίσκονταν και δραστηριοποιούνταν, θεωρείτο επιβεβλημένη.

J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 102-103, Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 111-113 και Hasia R. Diner: ό.π., 176-179, Marianne Rachel Sanua: ό.π., σελ. 3-6.

¹³⁸ Για παράδειγμα, η “American Jewish Committee” συμμετείχε και χρηματοδότησε μέρος του “Galveston Plan” για την διευκόλυνση της εισόδου μεταναστών στην Αμερική, όχι μόνο μέσω του λιμανιού της Ν. Υόρκης όπως συνηθιζόταν να γίνεται, αλλά και μέσω του ομώνυμου λιμανιού της Πολιτείας του Τέξας. Στους νεότερους στόχους της “American Jewish Committee”, πρέπει να συμπεριληφθούν οι ακόλουθοι: η διαφύλαξη του επιπέδου ζωής των Εβραίων τόσο στις Η.Π.Α. όσο και στο Ισραήλ, η ενίσχυση των επαφών με ηγέτες από όλο τον κόσμο, προκειμένου να υποστηριχθούν οι ειρηνευτικές προσπάθειες στην περιοχή της Μ. Ανατολής, οι διαπολιτισμικές επαφές με άλλες εθνικές ομάδες και πληθυσμούς ανά την υφήλιο, καθώς και η προώθηση των δημοκρατικών αξιών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως. Συνεπώς, απέκτησε τον χαρακτήρα της “broad-range issues organization” δηλαδή, της οργάνωσης με ευρύ φάσμα αποστολών, πάντα όμως, έχοντας στο επίκεντρό της τη διαφύλαξη των εβραϊκών συμφερόντων, ανάμεσα στα οποία ήταν η υποστήριξη του κράτους του Ισραήλ (Σιωνιστική οργάνωση). Για αυτόν τον λόγο, η “American Jewish Committee” στεγάζει τα κεντρικά της γραφεία στη Ν. Υόρκη, και το «Γραφείο για θέματα διακυβέρνησης και Διεθνών Σχέσεων» στην Ουάσινγκτον (Washington D.C.). Στο δίκτυο της συγκαταλέγονται είκοσι εννέα τμήματα και τρεις ανεξάρτητοι σύνδεσμοι στις Η.Π.Α., καθώς και οκτώ γραφεία ανά τον κόσμο

“American Jewish Congress”: “Who we are, Taking Action on issues that Matter, what we do”, the U.S., (American Jewish Committee, N. York, 2021), www.ajc.org/whowear, Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 195-196, Marianne Rachel Sanua: ό.π., σελ. 4-7, 8-9, 32.

«Συνέδριο των Βερσαλλιών». Στις εκλογές αυτές συμμετείχαν τριακόσιοι πενήντα χιλιάδες (350.000) Αμερικανο-εβραίοι, άνδρες και γυναίκες, ψηφοφόροι από όλες τις κοινωνικές τάξεις, τις ιδεολογικές τάσεις (Σιωνισμός, Σοσιαλισμός) και τον Δεκέμβριο του 1918, τελικά, το Δ.Σ. συνήλθε σε σώμα. Κατά τη διάρκεια του «Συνεδρίου ειρήνης στο Παρίσι» (1919), οι Αμερικανο-εβραίοι προσπαθούσαν να συμπεριληφθεί στους όρους της ομώνυμης «Συνθήκης ειρήνης» ειδική μνεία για τα δικαιώματα των Εβραίων και άλλων μειονοτήτων που κατοικούσαν στις ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και να αναγνωριστούν οι εθνικές επιδιώξεις των Εβραίων στη γη της Παλαιστίνης σε συνάρτηση και συνάφεια με τη «Διακήρυξη Balfour»¹³⁹.

Πολύ πιο πριν είχε προβλεφθεί ότι μόλις θα εκπλήρωνε την αποστολή της αυτή η “American Jewish Congress” έπρεπε να διαλυθεί. Έτσι ξεκίνησε η διάλυσή της, αν και κάποια μέλη της, όπως ο ραβίνος του Μεταρρυθμιστικού ρεύματος του Ιουδαϊσμού και ηγετικό μέλος Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων Stephen Wise (1874-1949), πίστευαν ότι έπρεπε να διατηρηθεί, γιατί δεν είχε ολοκληρώσει ακόμη τον ρόλο της¹⁴⁰. Ειδικότερα, παρά την ύπαρξη διαβεβαιώσεων ηγετών κρατών της Ανατολικής Ευρώπης (Ρουμανία και Πολωνία), η κατάσταση των εκεί Εβραίων δεν έδειχνε να βελτιώνεται. Η βία και οι διακρίσεις εναντίον τους συνεχίζονταν. Αυτό είχε ως συνέπεια στα 1922, να ανασυσταθεί η “American Jewish Congress” χωρίς την παρουσία στους κόλπους της των οργανώσεων “American Jewish Committee” και “National Workmen Circle Committee” (Εθνική Επιτροπή Εργαζομένων των Η.Π.Α.). Από τότε και ύστερα, ο βασικός της ρόλος ήταν η προώθηση του Σιωνισμού και η προστασία των δικαιωμάτων των Εβραίων, οπουδήποτε και αν ζούσαν¹⁴¹.

Όπως τονίστηκε, η οργάνωση αυτή δεν απέκλεισε τη συμμετοχή ατόμων από οποιαδήποτε τάξη δηλαδή, συμμετείχαν σε αυτήν πρόσωπα από την ανώτερη αστική μέχρι την εργατική τάξη. Αν και στην κορυφή της οργάνωσης δεν υπήρχαν άτομα από την εργατική τάξη ή από πρόσφυγες, οι οποίοι είχαν μόλις φτάσει στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα παιδιά παλαιότερων Εβραίων μεταναστών, τα οποία είχαν ανέλθει οικονομικά και κοινωνικά, μπορούσαν να αποτελέσουν την ηγεσία της. Αυτοί είχαν γνώση των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν οι νεοφερμένοι πρόσφυγες κατά τη διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης, και συμμετέχοντας στις διάφορες

¹³⁹ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 103, Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 197-198 και Marianne Rachel Sanua: ό.π., σελ. 9-10, “American Jewish Congress”: “About Us: History”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, 2021), <https://ajcongress.org/about/>.

¹⁴⁰ Ο Stephen Wise υπήρξε ο ιδρυτής της οργάνωσης “World Jewish Congress” (1936). Ellen Eisenberg: “Stephen S. Wise (1874-1949)”, U.S., (Oregon Encyclopedia (A project of Oregon Historical Society)), https://www.oregonencyclopedia.org/articles/wise_rabbi_stephen/#.Y707wRVBzDe

¹⁴¹ Hasia R. Diner: ό.π. σελ. 198 και J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 103, Marianne Rachel Sanua: ό.π., σελ. 9-10.

δραστηριότητες των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων (φιλανθρωπικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές) μπορούσαν να φανούν χρήσιμοι στην αποστολή της οργάνωσης αυτής¹⁴².

Σε αντίθεση με την “American Jewish Committee”, η οποία αναζητούσε τα αίτια του αντισημιτισμού τα οποία έτσι και αλλιώς, εντοπίζονταν στις προκαταλήψεις, καλλιεργημένες μέσω των στερεοτύπων, η “Anti – Defamation League” (A.D.L.), τα πρώτα χρόνια από την ίδρυσή της, υποβάθμιζε τις αντισημιτικές επιθέσεις, αντί να τις αντιμετωπίζει σθεναρά. Με τον καιρό η πρακτική αυτή άλλαξε. Συγκεκριμένα, η οργάνωση ιδρύθηκε το 1913 από δεκαπέντε μέλη με επικεφαλής τον δικηγόρο Sigmund Livingston, προερχόμενα από τη Στοά του Σικάγου της “B’nai B’rith”¹⁴³. Μια σειρά γεγονότων, όπως η καταδίκη του διευθυντικού στελέχους εργοστασίου μολυβιών Leo Frank (1913-1914), εβραϊκής καταγωγής για τον φόνο της εργαζομένης Mary Phagan σε αυτό, το λιντσάρισμα, το οποίο κατέληξε στον απαγχονισμό του, καθώς και το γεγονός ότι η Αμερική είχε μόλις εξέλθει από μία ακόμα οικονομική κρίση, ενίσχυαν τον αντισημιτισμό, ο οποίος εκφραζόταν με τα γνωστά στερεότυπα εναντίον των Αμερικανο-εβραίων μεταναστών. Κατά την περίοδο εκείνη, η “Anti – Defamation League” ξεκινάει εκστρατεία αντιμετώπισης των ρατσιστικών, αντι-σημιτικών, συμπεριφορών, η οποία πήρε τη μορφή αποστολής επιστολών-απάντησης στους ρατσιστές, ενημερωτικών επιστολών σε μέλη της κυβέρνησης και του Κογκρέσου, φυλλαδίων και ανακοινώσεων στα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνα). Σε αυτά τονιζόταν ότι οι Αμερικανο-εβραίοι και οι μετανάστες εβραϊκής καταγωγής δεν έπρεπε να αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τους υπόλοιπους Αμερικανούς πολίτες. Δεν έπρεπε δηλαδή να απαξιώνονται ως ισότιμα πολιτικά μέλη και ως πρόσωπα, επειδή τύγχανε να βρίσκονται

¹⁴² Σήμερα, η αποστολή της “American Jewish Congress” είναι διευρυμένη. Ο κύριος στόχος της παραμένει η προάσπιση των δικαιωμάτων και συμφερόντων των Εβραίων τόσο της Αμερικής όσο και της διασποράς. Όπως τη δεκαετία του 1940, η “American Jewish Congress” αποτελεί πολιτικό και νομικό συμπαραστάτη των Εβραίων που δέχονται ρατσιστικές ή άλλου τύπου επιθέσεις, και χρειάζονται νομική κάλυψη. Ο δεύτερος στόχος της είναι η διασφάλιση της ύπαρξης του κράτους του Ισραήλ. Άλλος στόχος της οργάνωσης είναι η προστασία κατά της τρομοκρατίας (κατά τρομοκρατών-εξτρεμιστών που χρησιμοποιούν μέλη των οργάνωσεων τους ως “βομβιστές αυτοκτονίας” στις επιχειρήσεις τους). Η οργάνωση αυτή υποστηρίζει ακόμα τη θρησκευτική ελευθερία και το σαφή διαχωρισμό κράτους – εκκλησίας στις Η.Π.Α. Επίσης, στην προσπάθειά της να προστατέψει τους Αμερικανο-εβραίους επεδίωκε την απαγκίστρωση των Ηνωμένων Πολιτειών από την ενεργειακή εξάρτηση κρατών-πετρελαιοπαραγωγών, που διάκεινταν εχθρικά προς την χώρα. Τέλος, τεράστια σημασία δίνεται στην αφύπνιση και διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών, στα πλαίσια της ισότητας των δύο φύλων (για παράδειγμα, η διοργάνωση της “Διεθνούς Συνδιάσκεψης Γυναικών και Δικαιοσύνης” στην Ουάσιγκτον το 2009 από την οργάνωση αυτή). Οργανωτικά, διαθέτει πλέον των πενήντα χιλιάδων (50.000) μελών, καθώς και γραφεία στη Ν. Υόρκη, την Ουάσιγκτον και την Ιερουσαλήμ.

“American Jewish Congress”: “About Us: History, Activity and Future”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, 2021), <https://ajcongress.org/about/>, Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 197-199, J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 120-125.

¹⁴³ Haley Youhas: “Sigmund Livingston (1872-1946) and Hilda Friler Livingston (1891-1962)”, U.S., (McLean County Museum of History (Illinois), Candace Summers Editor, 2021)), σελ. 3-5, 7.

κάποια εγκληματικά στοιχεία στις τάξεις τους, όπως συνέβαινε με όλες τις εθνικές ομάδες και κοινωνίες¹⁴⁴.

Γενικά από το έτος ίδρυσής της μέχρι το θάνατο του πρώτου γενικού διευθυντή της, Richard Gutstadt (1888-1954), η στάση της ήταν να αναπτύσσει δράση εναντίον των αντισημιτών πίσω από τα φώτα της δημοσιότητας¹⁴⁵. Συνέλεγε στοιχεία ρατσιστικών συμπεριφορών ατόμων ή ακραίων οργανώσεων, τα οποία παραδίδονταν στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου (εισαγγελικές αρχές και αστυνομία) χωρίς να εμπλέκεται πουθενά ο τύπος¹⁴⁶.

Κατά το τέλος του Α' παγκοσμίου πολέμου (1917) η Αμερική μπαίνει στον πόλεμο. Οι Αμερικανο-εβραίοι εντάσσονται στις τάξεις του αμερικανικού στρατού και πολεμούν κατά της Γερμανίας, μιας από τις χώρες που είχε εκδιώξει Εβραίους από την Ευρώπη με την εφαρμογή πολιτικών διακρίσεων εναντίον τους. Παράλληλα η στρατολόγησή τους στον αμερικανικό στρατό αποτελεί σημαντικό βήμα για την αμερικανοποίησή τους, αφού στο στρατό όλοι είναι ίσοι απέναντι στους άλλους και έχουν ένα βασικό καθήκον, την υπηρεσία προς την πατρίδα. Έτσι οι Αμερικανο-εβραίοι αποδείκνυαν με τη στάση τους την αφοσίωσή τους προς την πατρίδα τους, τις Η.Π.Α.¹⁴⁷.

Λίγο νωρίτερα στα 1914 Αμερικανοί σιωνιστές συγκεντρώνονται εκτάκτως στο ξενοδοχείο «Μασσαλία» της Ν. Υόρκης και εκλέγουν ως πρόεδρο της προσωρινής «εκτελεστικής επιτροπής» τον νομικό Louis Brandeis (1856-1941)¹⁴⁸. Ο ίδιος κατορθώνει να φέρει κοντά τις σιωνιστικές οργανώσεις της Αμερικής και όχι μόνο, για να δημιουργήσει την «Σιωνιστική Οργάνωση της Αμερικής» (Zionist Organization of America, σε συντομία Z.O.A.). Είχε ήδη παρέλθει μισός αιώνας απ' την 1^η «Συνδιάσκεψη των σιωνιστών στη Βασιλεία» (Basel Conference in 1897), όπου ο

¹⁴⁴ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 103-104, 129, Douglas O. Linder: "The trial of Leo Frank: An Account", U.S., ("University of Missouri - Kansas city" (School of Law)), <https://www.famous-trials.com/leo-frank/27-home>.

¹⁴⁵ Ο Richard E. Gutstadt υπήρξε διευθυντής της "Anti-defamation League of B'nai Brith" από το 1931-1948 και εκτελεστικός αντιπρόεδρος της ίδιας οργάνωσης από το 1948-1954. Jewish Telegraphic Agency: "Richard E. Gutstadt, Anti-defamation League Leader, Dead", U.S., ("Jewish Telegraphic Agency", "News Bulletin", Vol. XXI, No. 99, 36th year (May 24, 1954)) <https://www.jta.org/archive/richard-e-gutstadt-anti-defamation-league-leader-dead>

¹⁴⁶ Από το 1946 όμως, η νέα ηγετική ομάδα της οργάνωσης "A.D.L." με τους Benjamin Epstein (1913-1983) και Arnold Forster (1913-2010) αποφασίζει να ενημερώνονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για να αποκαλύπτεται και να καυτηριάζεται δημοσίως κάθε είδους ρατσιστική συμπεριφορά. Γενικότερα, η οργάνωση επεδίωκε την καταπολέμηση της δυσφήμισης των Αμερικανο-εβραίων, η οποία γινόταν με την καλλιέργεια στερεοτύπων εναντίον τους, ενώ παράλληλα στόχευε στην εφαρμογή ίσων δικαιωμάτων για όλους σε θέματα δικαιοσύνης, εργασίας, παιδείας και πολιτικής συμμετοχής. Στις μέρες μας, διαθέτει εικοσιένα γραφεία στις Η.Π.Α.

J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 129-130, Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 191-192, "Anti-defamation League": "About Us, Towards Justice for All", U.S., <https://www.adl.org/who-we-are/history>.

¹⁴⁷ Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 120-121.

¹⁴⁸ Melvin I. Urofsky: "The Legacy of Louis D. Brandeis", U.S., (The Journal of Appellate Practice and Process, Vol. 13, Issue 2, Art. 5, 2012)), σελ. 189, 193-194.

πατέρας του σιωνισμού Theodor Herzl ίδρυσε την περίφημη «Παγκόσμια Σιωνιστική Οργάνωση» (World Zionist Organization ή για συντομία W.Z.O.). Οι πρώτοι εκείνοι σιωνιστές ήταν οραματιστές και υποστηρικτές του νεωτερισμού με βασικό στόχο τη δημιουργία εθνικής εστίας για τους Εβραίους. «Επαναστατούσαν» κατά κάποιο τρόπο, ενάντια στον παραδοσιακό Ιουδαϊσμό που πρέσβευε ότι η εξορία των εβραίων από τη γη της Παλαιστίνης ήταν θεία τιμωρία για τις αμαρτίες τους και μόνο ο ίδιος ο Θεός μπορούσε να επανασυστήσει τη Σιών με την έλευση του Μεσσία. Αντίθετα οι νεωτεριστές σιωνιστές υποστήριζαν ότι η ιστορία γράφεται από τις ίδιες τις πράξεις των ανθρώπων από την ίδια τη βούληση των Εβραίων να αγωνιστούν για την επίτευξη των στόχων τους που δεν ήταν άλλοι από την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ και την επανεγκατάσταση των Εβραίων από όλα τα μέρη της γης σε αυτό¹⁴⁹.

Σκοπός του σιωνισμού ήταν αυτός ακριβώς: η ίδρυση ενός κράτους για τους Εβραίους σύμφωνα με το πρόγραμμα που επεξεργάστηκαν οι σιωνιστές στη «Συνδιάσκεψη της Βασιλείας». Έργο κάθε σιωνιστή έπρεπε να είναι αυτό, να εργάζεται δηλαδή, συνειδητά, ενεργά και με συνέπεια για την επίτευξη του βασικού στόχου του σιωνισμού, που προαναφέρθηκε, αλλά και δευτερευόντων στόχων, όπως ήταν η ενίσχυση και η καλλιέργεια του εθνικού αισθήματος μέσω της διατήρησης της ιδιαίτερης ταυτότητας των Εβραίων, η δημιουργία των κατάλληλων οργανωτικών δομών (τοπικών, εθνικών και διεθνών) για τη διατήρηση των διεθνικών δεσμών ανάμεσά τους, όπου και αν κατοικούν¹⁵⁰.

Από μια μικρή λοιπόν οργάνωση «ονειροπόλων» για το μέλλον των Εβραίων στην Παλαιστίνη η “W.Z.O.” μεταβαλλόταν σταδιακά σε μια νέα οργάνωση με το δικό της γραφειοκρατικό μηχανισμό, τα δικά της εξειδικευμένα στελέχη και τα δικά της μέλη. Συγκέντρωνε κάτω από τη σκέπη της διαφορετικές και πολλές φορές ανταγωνιστικές πολιτικές ομάδες σχετικά με τον χαρακτήρα που έπρεπε να πάρει το εβραϊκό κράτος. Οι σοσιαλιστές σιωνιστές επιθυμούσαν να υπάρξει ένα σοσιαλιστικού τύπου κράτος, όπου ο κεντρικά σχεδιασμένος τρόπος παραγωγής της οικονομίας με τα kibbutz και τα εργατικά συνδικάτα να γίνει πραγματικότητα. Οι σιωνιστές με την κλασική σημασία του όρου ήθελαν τη δημιουργία φιλελεύθερης, αστικής δημοκρατίας με έμφαση στην οικονομία της αγοράς. Οι «θρησκευτικοί» σιωνιστές εύχονταν το κράτος να γίνει θεοκρατικό για να υπάρξει πραγμάτωση των προφητειών δηλαδή, η ανοικοδόμηση του ναού του Σολομώντα, η έλευση του Μεσσία και μετέπειτα η συντέλεια του κόσμου. Κάθε τέσσερα χρόνια γίνονταν εκλογές σε εβραϊκές συνοικίες ή τμήματα πόλεων ανά τον

¹⁴⁹ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 150, Earl D. Huff: ό.π., σελ. 109,

¹⁵⁰ Earl D. Huff: ό.π., σελ. 109-110.

κόσμο όπου κατοικούσαν Εβραίοι, για να καθορίσουν ποια από τις παραπάνω ιδεολογικές ομάδες θα αναλάβει την ηγεσία της “World Zionist Organization”. Ενώ αρχική αποστολή της “W.Z.O.” ήταν να αποτελέσει την κυριότερη οργάνωση όπου σιωνιστές και μη θα μπορούσαν να συνομιλούν για τη μορφή που θα έπρεπε να πάρει η μεταξύ τους σχέση για το μέλλον της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας, από τη στιγμή που ιδρύεται το κράτος του Ισραήλ, αλλάζει η αποστολή της με αποτέλεσμα να γίνεται μέσο υλοποίησης των επιδιώξεων του ίδιου του κράτους του Ισραήλ. Πλέον, έπρεπε να επηρεάζει τις άλλες οργανώσεις και τα μέλη της εβραϊκής διασποράς σε τέτοιο βαθμό, ώστε να υποστηρίζουν άκριτα τους στόχους εξωτερικής πολιτικής του εβραϊκού κράτους. Η βασική της αποστολή δεν ήταν η έκφραση των δικών της θέσεων και αντιθέσεων, αλλά η αμέριστη υποστήριξη, υλική και ηθική, της επίσημης πολιτικής της κυβέρνησης του Ισραήλ¹⁵¹.

Από το 1897 μέχρι το 1914 συστήνονται σιωνιστικές οργανώσεις σε διάφορες χώρες του κόσμου. Στις Η.Π.Α., ο σιωνισμός ξεκίνησε από μια μικρή ομάδα Αμερικανο-εβραίων και κύριο μέλημά του ήταν να προσελκύσει μέλη από την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα με βάση τις τραυματικές εμπειρίες των διωγμών και της αναγκαστικής μετανάστευσης στις Η.Π.Α. τις οποίες είχαν ζήσει τα μέλη της. Πίστευαν οι σιωνιστές ότι τα κηρύγματα, οι αξιώσεις τους για τη δημιουργία εθνικής εστίας για τους Εβραίους θα έβρισκε πολύ μεγάλη απήχηση στους Αμερικανο-εβραίους. Αντιθέτως διαψεύστηκαν παρά την παρουσία αντισημιτικών συμπεριφορών στην αμερικανική κοινωνία, οι οποίες εκδηλώνονταν σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Όπως συνέβη καθ’ όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα η Αμερική προσέφερε τις καλύτερες δυνατότητες χειραφέτησης, κοινωνικής ένταξης και ασφάλειας στους Εβραίους από ότι οι άλλες χώρες του πλανήτη. Για τους περισσότερους Αμερικανο-εβραίους, ο σιωνισμός έμοιαζε να αποτελεί εμπόδιο στην προσαρμογή τους σε ένα δημοκρατικό περιβάλλον που τους παρείχε εγγυήσεις ασφάλειας μέσω του σεβασμού των δικαιωμάτων και αξιών τους ως εθνική κοινότητα. Ακόμα και η ηγεσία των ραβίνων του μεταρρυθμιστικού κινήματος, καθώς και η “American Jewish Committee” ήταν αρχικά αντίθετες στο κίνημα του σιωνισμού, το οποίο αναζωπύρωνε τα εθνικιστικά αισθήματα των Εβραίων¹⁵².

Με την επιλογή του Louis Brandeis στην ηγεσία της “Zionist Organization of America” (Z.O.A.), το σιωνιστικό κίνημα στην Αμερική αποκτούσε άλλη δυναμική. Ενώ στην αρχή του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου (1914), οι συμμετέχοντες σε σιωνιστικές οργανώσεις στις Η.Π.Α. ήταν λιγότεροι από είκοσι χιλιάδες (20.000), προς το τέλος του

¹⁵¹ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 150, 152.

¹⁵² J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 150-151 και Earl D. Huff: ό.π., σελ. 111.

πολέμου (1918), έφτασαν τους εκατό-είκοσι χιλιάδες (120.000). Εκστρατείες για τη χρηματοδότηση των σιωνιστικών σχεδίων πραγματοποιούνταν πλέον σε κάθε αμερικανική πόλη, όπου ζούσαν Εβραίοι. Ο Louis Brandeis, δικηγόρος στο επάγγελμα και στα 1916 δικαστής στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο των Η.Π.Α., ελκόταν από το σιωνισμό λόγω του φιλανθρωπικού ζήλου του. Για αυτόν ο σιωνισμός σήμαινε «να βοηθάς τον ομοεθνή σου, εκτός Ηνωμένων Πολιτειών, ώστε να μπορέσει να καλυτερέψει το επίπεδο ζωής του». Προκειμένου να καθησυχάσει τους Αμερικανούς και τους Αμερικανο-εβραίους ότι με τη συμμετοχή τους σε σιωνιστικές οργανώσεις δεν υπήρχε ανακύπτον ζήτημα «διπλής αφοσίωσης» δηλαδή της κατηγορίας ότι δρούσαν προς όφελος σχεδίων ξένων προς το εθνικό συμφέρον των Η.Π.Α., ο Louis Brandeis εξίσωνε περίτεχνα το σιωνισμό με την ιδιότητα του Αμερικανού πολίτη. Στα 1915, σε ομιλία του σε συνέδριο της “W.Z.O.”, ο ίδιος τόνισε ότι τα αμερικανικά ιδεώδη της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης ήταν ταυτόχρονα και ιδεώδη του σιωνισμού. Επίσης, ο Louis Brandeis έπαιξε ρόλο στην αναδιοργάνωση της “Zionist Organization of America” (Z.O.A.) ως της κυριότερης σιωνιστικής οργάνωσης σε εθνικό επίπεδο, η οποία μέχρι το 1917, ονομαζόταν “Federation of American Zionists” (F.A.Z.)¹⁵³.

Την εποχή εκείνη δυο άλλα γεγονότα συνέτειναν στην αύξηση της απήχησης του σιωνισμού στους Αμερικανο-εβραίους. Το πρώτο ήταν η μετανάστευση στα τέλη του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα Εβραίων μεταναστών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη στην Αμερική, οι οποίοι έχοντας βιώσει τους διωγμούς και τις διακρίσεις σε βάρος τους ήταν θετικά διακείμενοι στις σιωνιστικές ιδέες. Επίσης οι περισσότεροι από αυτούς θα ενταχθούν στους Αμερικανο-εβραίους του «Συντηρητικού κινήματος» του Ιουδαϊσμού στην Αμερική και ένα τμήμα τους στους «ορθόδοξους». Σε αντίθεση με τους «μεταρρυθμιστές» Αμερικανο-εβραίους, οι «συντηρητικοί» αλλά κυρίως οι «ορθόδοξοι» Αμερικανο-εβραίοι ήταν υπέρ της διατήρησης των περισσότερων αρχών και στοιχείων της ιουδαϊκής παράδοσης με αποτέλεσμα η αφομοίωση από τους ίδιους των αμερικανικών ιδεών και αξιών να είναι πολύ πιο αργή (Jewish Assimilationists versus Jewish Survivalists/Traditionalists)¹⁵⁴.

Το δεύτερο γεγονός που ενίσχυσε το σιωνισμό στην Αμερική ήταν η περίφημη «Διακήρυξη Balfour». Στα 1917 ο λόρδος Arthur James Balfour (1848-1930), υπουργός Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας, προβαίνει στην περίφημη διακήρυξη για το

¹⁵³ Earl D. Huff: ό.π., σελ. 109, Dov Waxman: “The Pro-Israel lobby in the United States, Past, Present, and Future”, the U.S., (in Robert O. Freedman: “Israel and the United States, Six Decades of US-Israeli Relations”, Westview Press, Colorado, 2012), σελ. 82-83, Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 121-122, J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 151 και Earl D. Huff: ό.π. σελ. 111.

¹⁵⁴ Earl D. Huff: ό.π., σελ. 113-116, Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 121.

δικαίωμα των Εβραίων να δημιουργήσουν την δική τους «εθνική εστία» στην Παλαιστίνη χωρίς όμως να πληγούν τα θρησκευτικά δικαιώματα των εκεί μη-εβραϊκών κοινοτήτων. Η διακήρυξη ήταν έτσι διατυπωμένη, ώστε από τη μία να ικανοποιεί τις εθνικές επιδιώξεις των απανταχού Εβραίων και ιδιαίτερα των σιωνιστών και από την άλλη, να μην προκαλεί τους Άραβες της Παλαιστίνης. Ένας από τους λόγους που ο λόρδος Balfour προχώρησε στη Διακήρυξη ήταν η επιθυμία του να προσεταιριστεί την αμερικανική κοινή γνώμη και ιδιαίτερα τους Αμερικανο-εβραίους, για να μπορέσει να κάνει τις Η.Π.Α. να εισέλθουν στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο στο πλευρό της Μ. Βρετανίας και εναντίον της Γερμανίας. Μάλλον όμως, όπως φάνηκε αργότερα, υπερεκτίμησε τον ρόλο που μπορούσε να παίξει η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα στην αμερικανική πολιτική σκηνή¹⁵⁵.

Ήταν η χρονική στιγμή στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου (1914-1918), όταν σταδιακά η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. θα περάσει από το «δόγμα Μονρόε» και τον απομονωτισμό στην ενεργή πολιτική σε διεθνές επίπεδο, καθώς θα θελήσει να καταστήσει εμφανή την παρουσία της ως ανερχόμενη οικονομική και στρατιωτική δύναμη. Οι Η.Π.Α. είχαν ήδη επιτύχει την εθνική και περιφερειακή ασφάλεια με την ανάδειξή τους σε περιφερειακή δύναμη στη αμερικανική ήπειρο. Μεταβάλλονταν με τον καιρό από «περιφερειακή δύναμη» (Regional balancer), με βάση τον κυρίαρχο πολιτικό, οικονομικό και στρατιωτικό ρόλο που είχαν ήδη αποκτήσει στην περιφέρεια τους, σε Μεγάλη δύναμη (Extra-regional hegemon) με την αναζήτηση περισσότερης ισχύος και με την προέκταση της στρατιωτικής και οικονομικής τους δύναμης πέρα από τα όρια της αμερικανικής ηπείρου. Με τον καιρό οι Ηνωμένες Πολιτείες επιζητούσαν τη γεωπολιτική κυριαρχία και τη δυνατότητα να δημιουργήσουν οι ίδιες τη νέα τάξη πραγμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο με βάση τα συμφέροντα, τις ιδεολογικές θέσεις και τις αρχές τους (Φιλελευθερισμός, οικονομικός και πολιτικός)¹⁵⁶.

Η στρατηγική αυτή μεταβολή επερχόταν τόσο από την αύξηση των υλικών δυνατοτήτων τους και την ανάγκη επέκτασης της ισχύος (strategic considerations of the U.S.), όσο και από τις πεποιθήσεις του προέδρου Woodrow Wilson (1856-1924) σχετικά με την επικράτηση των φιλελεύθερων ιδεών στις διεθνείς σχέσεις. Κατά συνέπεια στη στρατηγική μεταβολή των Η.Π.Α. έπαιζαν ρόλο και οι αντιλήψεις (νεοκλασική θεώρηση) του πολιτικού προσώπου το οποίο έπαιρνε εκείνη την περίοδο τις κρίσιμες αποφάσεις πολιτικής. Ο πρόεδρος Wilson ήταν γιός προτεστάντη ιερέα και θεωρούσε την ηθική ως

¹⁵⁵ Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 122-123, Dov Waxman: ό.π., σελ. 83.

¹⁵⁶ Ιωάννα Ζούλα: “Οι μεγάλες Συνθήκες”, Ελλάδα, (Το Βήμα, Αθήνα, 24-11-2008), www.tovima.gr/relatedarticles και Christopher Layne: “The Peace of Illusions: American Grand Strategy from 1940 to the Present”, U.S., Cornell University Press (2006), σελ. 4-5, 9, 24-25, 39, 41.

πρωταρχική αρετή για τον άνθρωπο. Επομένως η αναγνώριση του δικαιώματος δημιουργίας κράτους των Εβραίων στην Παλαιστίνη αποτελούσε ηθική επιταγή για την πραγματοποίηση της θεολογικής πεποίθησης ότι, όταν θα επέστρεφαν και θα ζούσαν ξανά οι Εβραίοι στη γη της Παλαιστίνης, η «δεύτερη έλευση» του Μεσσία θα πραγματοποιείτο¹⁵⁷.

Κατά τις δεκαετίες του 1920 και 1930 μέχρι και την είσοδο των Η.Π.Α. στο Β' παγκόσμιο πόλεμο, παρά το γεγονός ότι οι Αμερικανο-εβραίοι αισθάνονταν ασφάλεια και θεωρούσαν τις Η.Π.Α. τη νέα «Σιών», δεν έλειπαν συμβάντα και δημόσιες εκφράσεις αντισημιτισμού στην χώρα αυτή. Εξαιτίας της Ρωσικής επανάστασης (1917) δεν έλειψαν οι φόβοι ότι ενδεχομένως, κάποιοι Αμερικανο-εβραίοι, κυρίως προερχόμενοι από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη επηρεασμένοι από τις ιδέες του κουμμουνισμού θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αμερικανική κοινή γνώμη με τις ιδέες περί προλεταριάτου και α-ταξικής κοινωνίας. Άλλοι Αμερικανοί, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλεγόταν ο γνωστός βιομήχανος Henry Ford (1863-1947), στρέφονταν κατά των Αμερικανο-εβραίων, αμφισβητώντας τον πατριωτισμό και πολλές φορές την ηθική τους υπόσταση. Συγκεκριμένα, ο βιομήχανος αυτός και εκδότης της εφημερίδας "Dearborn Independent", πέρα από τη δημοσίευση άρθρων με αντισημιτικό περιεχόμενο διένειμε στο αμερικανικό κοινό το περίφημο βιβλίο «Τα πρωτόκολλα της Σιών». Παρουσίαζε τους Εβραίους ως μυστικοπαθείς, ραδιούργους οι οποίοι σχεδίαζαν πολιτικές και άλλες ενέργειες με σκοπό να ελέγξουν τον κόσμο. Συνεχώς κατηγορούσε πολιτικές οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων, όπως την "American Jewish Committee", ότι σκόπευαν να μεταφέρουν το κέντρο της εξουσίας της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας στις Η.Π.Α.¹⁵⁸.

Με τους νόμους για τη μετανάστευση στις Η.Π.Α. στα 1921 και 1924 μπήκε τέλος στην μαζική μετανάστευση Εβραίων από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη που είχε ξεκινήσει από το 1881 με το ξέσπασμα των διωγμών εναντίον τους από το τσαρικό καθεστώς. Οι νόμοι αυτοί φανέρωναν τη δυσπιστία του αμερικανικού πολιτικού κατεστημένου και γενικότερα, των Αμερικανών πολιτών για τους μετανάστες ενώ ταυτόχρονα, περιόριζαν περαιτέρω την άφιξη μεταναστών στις Η.Π.Α. από την Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη. Η αμερικανική πολιτική τάξη θεωρούσε ότι ο περιορισμός έλευσης νέων μεταναστών στην χώρα βοηθούσε στην κοινωνική ένταξη των ήδη αφιχθέντων

¹⁵⁷ Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 121-124 και Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 197-198.

¹⁵⁸ Esther Panitz: "In Defense of the Jewish Immigrant (1891-1924)", U.S., (The John Hopkins University Press, American Jewish Historical Quarterly, September 1965), σελ 87-88, Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 125-126 και J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 100-101.

μεταναστών στην αμερικανική κοινωνία η οποία με τον καιρό, μπορούσε να οδηγήσει και στην πολιτιστική αφομοίωσή τους¹⁵⁹.

¹⁵⁹ Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20^{ου}, πάρθηκαν νομοθετικά και διοικητικά μέτρα για τον περιορισμό της μετανάστευσης μελών διαφόρων εθνικοτήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Συγκεκριμένα, από το 1891 μέχρι το 1924, είχαν παρθεί μέτρα αυστηρότερων ελέγχων στην είσοδο αλλοδαπών μεταναστών. Τον Μάιο του 1891, το Κογκρέσο ψήφισε νόμο για την μετανάστευση σύμφωνα με τον οποίο απαγορευόταν η είσοδος όσων μεταναστών προβλεπόταν ότι θα χρειαζόνταν οικονομική στήριξη από το αμερικανικό κράτος (επιδοτήσεις, κοινωνικές δαπάνες στέγασης, εκπαίδευσης, μαθητείας) για την ομαλή ενσωμάτωσή τους στην αμερικανική κοινωνία. Είχε προηγηθεί νομοθεσία κατά τη δεκαετία του 1880 που περιόριζε την είσοδο στην χώρα άπορων μεταναστών και αυτών που θα εργάζονταν ως ημερομίσθιοι εργάτες στις Η.Π.Α. προκειμένου να αντιμετωπιστεί η εγχώρια ανεργία (στους κλάδους της βιομηχανίας και των κατασκευών κυρίως). Η ανεργία αυτή ήταν το αποτέλεσμα διαδοχικών οικονομικών κρίσεων που είχαν επισυμβεί στην αμερικανική οικονομία και ονομάζονταν “Panic” (Πανικός). Οι κρίσεις των ετών 1873, 1893, 1907 ήταν επί το πλείστον οικονομικές αναταράξεις που προκλήθηκαν είτε από το χρηματιστήριο είτε από τον τραπεζικό κλάδο (πιστωτικοί οργανισμοί (εταιρείες) δεν ελέγχονταν επαρκώς από το κράτος, γιατί έλειπε η ύπαρξη κεντρικού ομοσπονδιακού συστήματος εποπτείας και διατραπεζικού ελέγχου (Fed). Τα ταμειακά διαθέσιμα των εταιρειών αυτών σε σχέση με τις καταθέσεις τους ήταν στο 5%, ενώ οι εμπορικές τράπεζες διέθεταν το 25% των κεφαλαίων τους σε ταμειακά διαθέσιμα για να καλύψουν τις απότομες αναλήψεις καταθετών. Επίσης, δεν υπήρχαν επαρκείς εξασφαλίσεις βραχυπρόθεσμων δανείων ή ημερήσιων δανείων προς τους χρηματιστές της Ν. Υόρκης). Μπροστά στις κρίσεις αυτές και τις περιόδους ύφεσης της αμερικανικής οικονομίας, η μετανάστευση έπρεπε να ελεγχθεί για να μην γίνεται λοιπόν επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού από την εισδοχή μεγάλου αριθμού μεταναστών και την παροχή σε αυτούς επιδομάτων και άλλων βοηθημάτων. Για αυτό, με τον νόμο περί μετανάστευσης του 1921, το Κογκρέσο περιόρισε ετησίως στο 3% τον αριθμό μεταναστών που θα γίνονταν δεκτοί στις Η.Π.Α. ανά εθνική κοινότητα. Δηλαδή με βάση τον πληθυσμό κάθε εθνικής κοινότητας των Ηνωμένων Πολιτειών σύμφωνα με την απογραφή του έτους 1910 θα γινόταν δεκτό ετησίως το 3% των μεταναστών που είχαν την ίδια εθνική προέλευση/καταγωγή με την ανάλογη εθνική κοινότητα των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι υπόλοιποι μετανάστες που θα ξεπερνούσαν το όριο αυτό θα απελαύνονταν. Στον υπολογισμό αυτό, οι επιθεωρητές μετανάστευσης δηλαδή οι διοικητικοί υπάλληλοι επιφορτισμένοι με τους ελέγχους νομιμότητας εισόδου μεταναστών στις Η.Π.Α. είχαν ευρεία διακριτική ευχέρεια. Μπορούσαν να μην εγκρίνουν την είσοδο σε μετανάστες αδύναμου φυσικού παρουσιαστικού και υγείας, εξαιτίας της έλλειψης καταβολής ενός μικρού ποσού εγγύησης (25 δολαρίων) από τους μετανάστες ή εξαιτίας απορίας (pauper clause), γιατί οι μετανάστες αυτοί θα επιβάρυναν ακόμα περισσότερο τις κρατικές δαπάνες. Επίσης, αυτό που ήθελαν να πετύχουν με την τροπολογία τους τα μέλη του Κογκρέσου Albert Johnson (1915-1933) και David A. Reed (1922-1935) ήταν να υπάρξει ενίσχυση του γερμανικού (ευρωπαϊκού) και βορειοευρωπαϊκού στοιχείου (Nordic) στο σύνολο του αμερικανικού πληθυσμού από τους μετανάστες που εισέρχονταν στις Η.Π.Α. Κατά το δεύτερο κύμα της μετανάστευσης Εβραίων της Ευρώπης μέχρι το 1880, οι περισσότεροι προέρχονταν από την Κεντρική Ευρώπη, από γερμανόφωνες περιοχές. Μαζί με όσους άλλους γερμανόφωνους Ευρωπαίους είχαν μεταναστεύσει στην Αμερική θεωρούνταν οι «επιθυμητοί» μετανάστες. Σύμφωνα με τους εκπρόσωπους του «ευγονισμού» τα φυσικά χαρακτηριστικά και τα πνευματικά χαρίσματα τους έπρεπε να υπερισχύσουν στην πληθυσμιακή σύνθεση του αμερικανικού λαού. Επομένως, έπρεπε να περιοριστεί η μετανάστευση άλλων προσώπων που δεν ανήκαν στους πληθυσμούς που προέρχονταν από γερμανόφωνες περιοχές. Μεταξύ των εκπροσώπων του «ευγονισμού» ήταν ο ίδιος ο βουλευτής και ένας από τους εισηγητές του νόμου περί της μετανάστευσης του 1924 (National Origins Act), ο Albert Johnson, ο οποίος διατέλεσε πρόεδρος του «Συνδέσμου για την επιστημονική μελέτη του Ευγονισμού» (Eugenics Scientific Association) από το 1923 μέχρι το 1924. Στα πλαίσια του νόμου αυτού, το ετήσιο όριο του 3% των μεταναστών που μπορούσε να εισέλθει και να εγκατασταθεί στην χώρα σε συνάρτηση με την εθνική κοινότητα με την οποία είχαν συγγένεια εθνοτική και η οποία διαβιούσε στις Η.Π.Α. έπεσε στο 2%. Έτσι, παρά τις πιέσεις των Αμερικανών επιχειρηματιών για να συνεχιστεί ανεμπόδιστα η μετανάστευση φθηνού εργατικού δυναμικού αυτές δεν καρποφόρησαν. Συνεπώς, επιβλήθηκαν περιορισμοί προκειμένου να ελεγχθεί ποιοι μετανάστες ήταν οι «κατάλληλοι» μελλοντικοί πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών. Η ρύθμιση αυτή ίσχυσε μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Από τη μεριά τους οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους (The Board of Delegates of American Israelites που είχε συγχωνευτεί με την οργάνωση Union of American Hebrew Congregations, η B'nai Brith και η νεο-συσταθείσα οργάνωση American Jewish Committee) έκαναν αλληπάλληλες προσπάθειες μέσω της πολιτικής κινητοποίησης τους να αποτρέψουν την επιβολή περιορισμών στη μετανάστευση. Τα ηγετικά πρόσωπα των οργανώσεων αυτών, παρά τις φιλελεύθερες αντιλήψεις τους και στο πεδίο της μετανάστευσης, δεν κατόρθωσαν να αποτρέψουν την ψήφιση τόσο του πρώτου νόμου του 1921 όσο και του δεύτερου (του 1924) που επέβαλε όρια και εγγυήσεις (Συναντήσεις με μέλη της ανάλογης επιτροπής του Κογκρέσου για τη μετανάστευση και υποβολή προτάσεων προς αυτά, συναντήσεις με αρμόδιους διοικητικούς υπαλλήλους στα κέντρα υποδοχής μεταναστών στη Ν. Υόρκη, προσπάθεια να μεταπεισει ο

Πράγματι ο περιορισμός της μετανάστευσης στις Η.Π.Α. επιτάχυνε την αμερικανοποίηση των παλαιότερων μεταναστών. Οι νεότερες γενιές Αμερικανοεβραίων, των οποίων οι γονείς κατάγονταν από την Ανατολική Ευρώπη, άρχισαν να ενσωματώνονται στο αμερικανικό περιβάλλον. Ακόμα περισσότερο κάποιιοι από αυτούς κινούνταν στην κατεύθυνση της πλήρους αφομοίωσης. Τα yiddish έδωσαν τη θέση τους στα αγγλικά, οι περισσότεροι νέοι και νέες συναναστρέφονταν με μη-εβραϊκής καταγωγής Αμερικανούς. Έτσι προσαρμόζονταν σταδιακά στην αμερικανική κουλτούρα και εγκατέλειπαν τους πολύ στενούς δεσμούς τους με την εβραϊκή κοινότητα και τους θεσμούς της, κοσμικούς και θρησκευτικούς. Το μόνο στοιχείο σύνδεσης ήταν κάποια τυπικά εβραϊκά εδέσματα, τα οποία συνέχιζαν να γεύονται μαζί με άλλους Εβραίους και μη. Επίσης πολλοί από αυτούς μετακινήθηκαν από τις πολυπληθείς συνοικίες των αμερικανικών μεγαλουπόλεων προς τα προάστια. Η μετακίνηση αυτή, η οποία θα συνεχιστεί από τις νεότερες γενιές των Αμερικανοεβραίων και μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου αποτέλεσε συνάμα σημάδι της κοινωνικής και οικονομικής τους ανόδου. Σταδιακά, η Αμερικανοεβραϊκή κοινότητα γινόταν η πλουσιότερη και η μεγαλύτερη σε επιρροή των Η.Π.Α. και της διασποράς¹⁶⁰.

Ωστόσο όπως ο ίδιος ο Harold Ickes (1874-1952), υπουργός Εσωτερικών των Η.Π.Α., ανέφερε σε ομιλία του στην «Εθνική Διάσκεψη για την Παλαιστίνη» στα 1935 συνέχιζε να υφίσταται η προκατάληψη απέναντι στους Εβραίους στην Αμερική. Ο αντισημιτισμός κατά των νεότερων Αμερικανοεβραίων που μετακινούνταν στα προάστια των αμερικανικών μεγαλουπόλεων εκδηλωνόταν με την άρνηση των ιδιοκτητών νεόκτιστων κατοικιών να τους ενοικιάσουν ή με την άσκηση ψυχολογικής πίεσης για να τα εγκαταλείψουν. Πάντως παρ' όλες τις αντισημιτικές επιθέσεις, που δέχονταν οι Αμερικανοεβραίοι προχώρησαν στη δημιουργία των δικών τους κοινοτήτων σε κάθε προάστιο αμερικανικής μεγαλούπολης. Δημιούργησαν μάλιστα και τα δικά τους

Louis Marshall, πρόεδρος της "A.J.C.", τον Αμερικανό πρόεδρο Harding να μην προσυπογράψει τον νόμο περί της μετανάστευσης του 1921, που εισήγαγε το σύστημα των ποσοστώσεων).

Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 125, Esther Panitz: ό.π., σελ. 57-69, 88-89, 93-95, Kristofer Allerfeldt: "And We Got Here First": Albert Johnson, National Origins and Self-Interest in the Immigration Debate of the 1920s", U.S., (Journal of Contemporary History, Sage Publications, Ltd, Vol. 45, No. 1 (Jan. 2010), σελ. 7-14, 20, Jon R. Moen and Ellis W. Tallman: "The Panic of 1907", U.S., (Federal Reserve History, December 4th, 2015), <https://www.federalreservehistory.org/essays/panic-of-1907>, Abigail Tucker: "The Financial Panic of 1907: Running from History", U.S., (History, Smithsonian Magazine, Washington D.C., October 9th, 2008), <https://www.smithsonianmag.com/history/the-financial-panic-of-1907-running-from-history-82176328/>, Anna Diamond: "The 1924 Law that slammed the Door on Immigrants and the Politicians who pushed it Back open", U.S., (History, Smithsonian Magazine, Washington D.C., May 19th, 2020), <https://www.smithsonianmag.com/history/1924-law-slammed-door-immigrants-and-politicians-who-pushed-it-back-open-180974910/>.

¹⁶⁰ Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 125, 127, 130 και Leo Srole: "Impact of Anti-Semitism: Comment on John P. Dean's "Patterns of Socialization and Association between Jews and non-Jews", U.S., Jewish Social Studies, Nol.17, Papers and proceedings of the Tercentenary (Jul. 1955), σελ. 276.

πολιτιστικά και θρησκευτικά ιδρύματα. Συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1920 εμφανίστηκαν και οι «συναγωγές – κέντρα» (synagogue – centers) οι οποίες προσέλκυσαν την πρώτη και τη δεύτερη νεότερη γενιά των Αμερικανο-εβραίων μεταναστών και ειδικά όσους επιθυμούσαν μια πιο «αμερικανική εκδοχή του Ιουδαϊσμού», την οποία στήριζε άλλωστε το «Συντηρητικό» κίνημα (ρεύμα) του Ιουδαϊσμού. Οι «συναγωγές – κέντρα» ήταν στην πραγματικότητα οργανωμένες κοινότητες, όπου οι συναγωγές εκτός του λατρευτικού και ποιμαντικού έργου τους, αναλάμβαναν περιορισμένο αριθμό δραστηριοτήτων, όπως της εκπαίδευσης στην εβραϊκή κουλτούρα, καθώς και άλλες δραστηριότητες για τη νέα γενιά. Σε καμιά περίπτωση δεν αφορά η δραστηριοποίησή τους όμως υπηρεσίες παροχής υγείας (νοσοκομεία, κέντρα πρωτοβάθμιας περίθαλψης), υιοθεσία παιδιών ή δραστηριότητες που είχαν περάσει στην ιδιωτική πρωτοβουλία¹⁶¹.

Σε πόλεις εκτός της Ν. Υόρκης, επειδή υπήρχε οργάνωση από την ίδια την τοπική εβραϊκή κοινότητα με τους κοινοτικούς θεσμούς που είχε συστήσει (American-Jewish Federation), και οι οποίοι πρόσφεραν πλήθος δραστηριοτήτων, εκτός των θρησκευτικών, οι «συναγωγές – κέντρα» δεν καρποφόρησαν. Το ίδιο επαναλήφθηκε με το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Μόνο σε πολύ απομακρυσμένα προάστια μεγαλουπόλεων, όπου τύχαινε να κατοικούν πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι, συναντούσε κάποιος στην πράξη «συναγωγές – κέντρα». Οι ίδιοι αναλάμβαναν το κόστος των δραστηριοτήτων που πρόσφεραν οι «συναγωγές-κέντρα». Βέβαια καθώς οι ίδιες δραστηριότητες πραγματοποιούνταν επίσης από τα ιδρύματα των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων, υπήρχε άσκοπη και δαπανηρή επικάλυψη ενεργειών. Πάντως, μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο (1939-1945), το 60% του συνόλου της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας στηριζόταν στις υπηρεσίες τις οποίες η καθεμιά τοπική εβραϊκή κοινότητα σε κάθε πόλη εκτελούσε. Αυτό συνετέλεσε στον περιορισμό του αριθμού των «συναγωγών – κέντρων». Από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, η αλληλεξάρτηση και η συνεργασία ανάμεσα στις οργανώσεις σε όλα τα επίπεδα, τοπικό, πολιτειακό και εθνικό και οι περιοδικές υφέσεις στην παγκόσμια και την αμερικανική οικονομία δεν άφηναν περιθώρια παράλληλων δράσεων από διαφορετικούς θεσμούς και οργανώσεις. Επομένως, η συνέργεια μεταξύ των διαφόρων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων καθίστατο επιβεβλημένη για να μπορέσουν οι ίδιες να διατηρηθούν στον χρόνο¹⁶².

Ενώ λοιπόν, από τη δεκαετία του 1920 μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1930, οι νέες γενιές Αμερικανο-εβραίων προσάρμοζαν τον τρόπο ζωής τους και

¹⁶¹ Daniel J. Elazar: ό.π., σελ. 262-264.

¹⁶² Daniel J. Elazar: ό.π., σελ. 263-264.

ανέπτυσαν κοινωνικές συναναστροφές με μη-Εβραίους, επιζητώντας τη συμμετοχή και αποδοχή τους ως ισότιμων μελών της αμερικανικής κοινωνίας, συμβάνα, τόσο προς το τέλος της δεκαετίας του 1920, όσο και καθ' όλη τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας, τούς ανάγκαζαν να ξαναστραφούν προς την εβραϊκή κοινότητα, να επαναπροσεγγίσουν τις αρχές και τις δομές της. Όπως προαναφέρθηκε, σημάδια αντισημιτισμού στις Η.Π.Α. εκδηλώνονταν κατά καιρούς, αλλά η νεότερη γενιά των Αμερικανο-εβραίων, κοινωνικά και οικονομικά ανερχόμενη, αισιόδοξη για τις προοπτικές της μέσα στην αμερικανική κοινωνία δεν έδινε τη δέουσα σημασία και θεωρούσε τις αντισημιτικές εκδηλώσεις ως «στατιστικά ασυνήθιστες ψυχολογικές εκκεντρικότητες»¹⁶³.

Εντούτοις, τα γεγονότα του 1929 στην Παλαιστίνη με το ξέσπασμα ταραχών από τους Άραβες κατοίκους της εναντίον των Εβραίων εποίκων, η Μεγάλη Ύφεση του 1929-1939 και η ανάδυση του αντισημιτισμού ως επίσημης κυβερνητικής πολιτικής από τη ναζιστική Γερμανία, φόβισαν τους Αμερικανο-εβραίους. Οι εκδηλώσεις αντισημιτισμού οι οποίες εκδηλώθηκαν κατά του εβραϊκού στοιχείου της Ευρώπης και της Παλαιστίνης, αλλά και των Η.Π.Α. με την εφαρμογή αυστηρών περιορισμών στη μετανάστευση Εβραίων, φανέρωσαν στην πράξη ότι δεν μπορούσαν στην Αμερική να αγνοήσουν το φαινόμενο του αντισημιτισμού. Από την στιγμή, κατά την οποία θριάμβευε ο αντισημιτισμός και γινόταν μέρος της επίσημης κυβερνητικής πολιτικής ευρωπαϊκών κρατών όπως η Γερμανία, οι Αμερικανο-εβραίοι άρχισαν να αναδιπλώνονται. Συγκεκριμένα, επιβράδυναν κατά κάποιον τρόπο τη διαδικασία της κοινωνικής και πολιτιστικής ενσωμάτωσής τους στην αμερικανική κοινωνία. Γίνονταν πολύ πιο ευαίσθητοι σε οποιαδήποτε συμπεριφορά που έπαιρνε αντισημιτική μορφή και στάση εναντίον τους. Ενώ αισθάνονταν ότι τα κοινωνικά, πολιτικά και ατομικά δικαιώματά τους ήταν διασφαλισμένα με βάση το Σύνταγμα και τους νόμους των Η.Π.Α., δέχονταν επιθέσεις από αντισημίτες σε περιόδους οικονομικών και πολιτικών κρίσεων. Βέβαια, οι επιθέσεις αυτές δεν είχαν τον χαρακτήρα οργανωμένων μορφών βίας και ρατσιστικής επίθεσης εις βάρος τους ούτε ήταν πολιτικά υποκινούμενες, όπως συνέβαινε στην Ευρώπη¹⁶⁴.

Συγκεκριμένα, Αμερικανο-εβραίοι δέχονταν επιθέσεις στην πολιτιστική ζωή, τον κινηματογράφο, τη μουσική, τα γράμματα. Επίσης δεν μπορούσαν να εξασκήσουν το επάγγελμά τους. Αρκετά νοσοκομεία δεν προσλάμβαναν γιατρούς εβραϊκής καταγωγής για να περιθάλψουν ασθενείς. Το ίδιο συνέβαινε στα μεγάλα δικηγορικά

¹⁶³ Leo Srole: ό.π., σελ. 276-277.

¹⁶⁴ Η Γερμανία ήταν ένα από τα κράτη που στο παρελθόν είχε υιοθετήσει και καλλιεργήσει με εκπροσώπους του πνεύματος τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και ήταν οικονομικά ανεπτυγμένη. Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 208-213, Leo Srole: ό.π., σελ. 276-277, Earl D. Huff: ό.π., σελ. 111 και Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 132.

γραφεία. Κατά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1930, όχι περισσότεροι από εκατό Αμερικανο-εβραίοι εργάζονταν σε αμερικανικά πανεπιστήμια. Στην εισαγωγή φοιτητών σε μεγάλα πανεπιστήμια της ανατολικής ακτής των Η.Π.Α. υπήρχαν ποσοστά για τους Αμερικανο-εβραίους. Κάποια κοινωνικά clubs και τουριστικά θέρετρα κρατούσαν τις πόρτες τους κλειστές σε αυτούς. Ενώ οι αντισημίτες κατηγορούσαν τους Αμερικανο-εβραίους ότι έλεγχαν τις μεγάλες επιχειρήσεις, όντας δήθεν σε διευθυντικές και ακριβοπληρωμένες θέσεις ή ως επενδυτές χρηματοδοτώντας τις, η πραγματικότητα ήταν διαφορετική. Συστηματικά και μεθοδευμένα, τις δεκαετίες 1920 και 1930, οι Αμερικανο-εβραίοι αποκλείονταν από θέσεις ευθύνης στις αμερικανικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στους κλάδους της τραπεζικής πίστης, των ασφαλειών ακόμα και στις δημόσιες υπηρεσίες. Στην πραγματικότητα, δραστηριοποιούνταν μόνο σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και σε εκείνες που οι ίδιοι είχαν συστήσει. Κατά την εποχή της Μεγάλης Ύφεσης, αντιμετώπιστηκαν μάλιστα ως «αδίστακτοι» καπιταλιστές.¹⁶⁵

Μπροστά σε αυτές τις πράξεις αντισημιτισμού, οι Αμερικανο-εβραίοι, σιωνιστές και μη-σιωνιστές ενώνονταν παραγκωνίζοντας τις ιδεολογικές διαφορές τους και δραστηριοποιούνταν μέσω των οργανώσεών τους τόσο για την τύχη των ομοεθνών τους Εβραίων της Ευρώπης όσο και για την αντιμετώπιση των αντισημιτικών συμπεριφορών εναντίον τους.¹⁶⁶ Η “American Jewish Committee”, η “American Jewish Congress” και η “Anti-Defamation League” προσπάθησαν κυρίως μέσω συναντήσεων με μέλη του Κογκρέσου, καθώς και καταθέσεών τους στις αρμόδιες επιτροπές του (διαμαρτυρούμενες), να υπερασπισθούν τα δικαιώματα των Αμερικανο-εβραίων, αλλά και της εβραϊκής κοινότητας της Ευρώπης. Άλλωστε η χαλάρωση των αυστηρών κριτηρίων μετανάστευσης Εβραίων της Ευρώπης προς τις Η.Π.Α. θα μπορούσε να αποτελέσει μια ουσιαστική λύση στις αντισημιτικές επιθέσεις που αντιμετώπιζαν. Πέρα από τις επαφές στο Κογκρέσο, ενώνοντας τις δυνάμεις τους με άλλες οργανώσεις των Η.Π.Α., οι παραπάνω οργανώσεις εργάζονταν μεθοδικά και πέρα από τα φώτα της δημοσιότητας για να περιορίσουν τα ρατσιστικά φαινόμενα στην αμερικανική κοινωνία¹⁶⁷.

Αναφορικά με την τύχη των Εβραίων της Ευρώπης οι Αμερικανο-εβραίοι μέχρι το έτος 1942 προσπάθησαν να ευαισθητοποιήσουν το αμερικανικό κοινό και την πολιτική ηγεσία για να δραστηριοποιηθούν για τις τύχες των ομοεθνών τους. Ωστόσο οι Η.Π.Α δεν ήθελαν να εμπλακούν στα προβλήματα της Ευρώπης και ακολούθησαν την πολιτική του «απομονωτισμού» κατά τα πρώτα έτη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Ακόμα και ο πρόεδρος Franklin D. Roosevelt (1933-1945), παρά τις κατά επανάληψη εκκλήσεις

¹⁶⁵ Hasia R. Diner: *ό.π.*, σελ. 208-213 και Norman H. Finkelstein: *ό.π.*, σελ. 126-127.

¹⁶⁶ Earl D. Huff: *ό.π.*, σελ. 111.

¹⁶⁷ Hasia R. Diner: *ό.π.*, σελ. 214-215.

των Αμερικανο-εβραίων να αναλάβουν οι ΗΠΑ διπλωματική δράση, και να κάνει πιο χαλαρή τη μεταναστευτική πολιτική στα 1944 επέτρεψε την είσοδο στη χώρα μόνο διακοσίων χιλιάδων Ευρωπαίων Εβραίων. Έπρεπε να συμβούν κεφαλαιώδους σημασίας γεγονότα, όπως ο βομβαρδισμός του αμερικανικού ναυτικού στο Pearl Harbor (7^η Δεκεμβρίου του 1941) καθώς και οι εκκαθαρίσεις Εβραίων από τους ναζί στα στρατόπεδα συγκέντρωσης (το Ολοκαύτωμα), ώστε να αλλάξει η στάση της κοινής γνώμης και οι αντιλήψεις των ιθυνόντων, οι οποίοι καθορίζουν την υψηλή στρατηγική της χώρας¹⁶⁸.

Πριν από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου είχαν αρχίσει κάποιες προσπάθειες συντονισμού των ενεργειών των Αμερικανο-εβραίων για την τύχη των Εβραίων της Ευρώπης και γενικότερα για το μέλλον της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας. Στα 1943 ο πρόεδρος της “B’nai Bith”, Henry Monsky (1890-1947) κατόρθωσε και ένωσε τριάντα-τέσσερις (34) Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, δημιουργώντας το «Αμερικανο-εβραϊκό Συνέδριο» (American Jewish Conference). Μια από τις αποφάσεις του συνεδρίου αυτού αναφερόταν στη γη της Παλαιστίνης, η οποία θα μπορούσε να παίξει ρόλο στη διάσωση και εγκατάσταση των Ευρωπαίων Εβραίων που θα ήθελαν ένα ασφαλές «καταφύγιο» μετά τους διωγμούς και τα εγκλήματα εναντίον τους από τους Γερμανούς-ναζί. Στην Αμερική λοιπόν το σιωνιστικό σχέδιο κέρδιζε έδαφος έναντι των άλλων προτεραιοτήτων των Αμερικανο-εβραίων (διατήρηση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών, οικονομική εκστρατεία για την κάλυψη των αναγκών των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων), οι οποίοι, ως εθνική κοινότητα των Η.Π.Α., προσπαθούσαν να διασφαλίσουν τα δικαιώματα (ατομικά, πολιτικά, πολιτιστικά) και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Είχαν περάσει από τη «σιωπηλή διπλωματία» του ραβίνου Stephen Wise στη «δημόσια πολιτική δράση» του «μεταρρυθμιστή» ραβίνου Abba Hillel Silver (1893-1963), σχετικά με την ανάγκη διάσωσης όλο και περισσότερων Εβραίων, και δημιουργίας εβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη¹⁶⁹.

Το 1945, νέος πρόεδρος των ΗΠΑ ανέλαβε ο Harry Truman (1945-1953). Ο H. Truman δεν φημιζόταν για τη βαθιά γνώση στα θέματα της Μέσης Ανατολής. Όμως, γνώριζε την ιστορία των Εβραίων και ειδικά μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ενημερώθηκε επαρκώς για το «Ολοκαύτωμα» και τη δεινή θέση των Εβραίων της

¹⁶⁸ Hasia R. Diner: ό.π., σελ.216-217, 220-222 και Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ.137-139, 141.

¹⁶⁹ Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ.140-142 και Hasia R. Diner: ό.π., σελ. 222.

Ο Abba Hillel Monsky υπήρξε ραβίνος του «μεταρρυθμιστικού» ρεύματος του Ιουδαϊσμού και ηγετικό στέλεχος του σιωνιστικού κινήματος. Ήταν ο ιδρυτής της οργάνωσης “United Jewish Appeal” και πρόεδρος της οργάνωσης “United Palestine Appeal”. Από το 1945-1947, ήταν πρόεδρος της “Zionist Organization of America” και της “Central Conference of American Rabbis” (Reform Judaism). Jewish Virtual Library: “Abba Hillel Silver (1893-1963)” U.S., (A.I.C.E.), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/abba-hillel-silver> .

Ευρώπης. Από τα παιδικά του χρόνια είχε μελετήσει τη Βίβλο και ήταν επηρεασμένος από αυτή, θεωρώντας ότι έπρεπε να βοηθήσει τον «εκλεκτό λαό» του Θεού με κάποιον τρόπο. Επιθυμούσε την μετανάστευση εκατό χιλιάδων «Εβραίων εκτοπισμένων» της Ευρώπης στην Παλαιστίνη, μιας και δεν υπήρχε κάποιο άλλο πρόθυμο κράτος να τους υποδεχθεί και να τους αποκαταστήσει. Για αυτό πίεζε συστηματικά τον Βρετανό πρωθυπουργό Clement Atlee (1945-1951) να αναθεωρήσει την πολιτική του. Ανέλαβε την εξουσία τη στιγμή που το ζήτημα εύρεσης εθνικής εστίας για τους Εβραίους στη γη της Παλαιστίνης κρινόταν, αν και ο ίδιος δεν έδειχνε αρχικά ενδιαφέρον για τη δημιουργία εβραϊκού κράτους για τους εκτοπισμένους Εβραίους δηλαδή, για την οριστική πολιτική διευθέτηση του προβλήματος¹⁷⁰. Ο πρόεδρος Truman, με βάση και την έκθεση του καθηγητή Earl Harrison (1899-1955), προέτρεψε τους συμβούλους του στον Λευκό Οίκο να στείλουν αντίγραφο της παραπάνω έκθεσης στο Βρετανό πρωθυπουργό Atlee, προκειμένου να μεταβάλουν τη θέση των Βρετανών για τον αριθμό των εκτοπισμένων Εβραίων που θα μπορούσαν να μεταναστεύσουν στην Παλαιστίνη¹⁷¹. Στο σημείο αυτό ερχόταν στο προσκήνιο η σύγκρουση ανάμεσα στους συμβούλους που επηρέαζαν τους επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας, στη συγκεκριμένη περίπτωση τον πρόεδρο, στις αποφάσεις της εξωτερικής πολιτικής και των υπαλλήλων του υπουργείου Εξωτερικών. Συγκεκριμένα, το υπουργείο Εξωτερικών των Η.Π.Α. υποστήριζε την μετανάστευση εκατό χιλιάδων Εβραίων της Ευρώπης στην Μέση Ανατολή. Πολύ περισσότερο δεν ήταν υπέρ της δημιουργίας ανεξάρτητου εβραϊκού κράτους εκεί προκειμένου να μην δυσαρεστηθούν οι Άραβες και πολύ πιθανό, να στραφούν προς τους Σοβιετικούς. Έτσι θα ενισχυόταν η σοβιετική επιρροή στην περιοχή και θα περιοριζόταν παράλληλα η παροχή πετρελαίου προς την Αμερική και τους συμμάχους της. Το αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών προσπαθούσε λοιπόν, να τορπιλίσει το σχέδιο διαμοιρασμού της Παλαιστίνης παραμένοντας σταθερό στη θέση

¹⁷⁰ Arthur Honig: "The Whisper in the Leader's Ear: How do foreign policy advisers perform their job?", U.S., International Relations, 2008 σελ. 228, Norman H. Finkelstein : ό.π., σελ. 142, Herbert Druks: "Harry Truman and the Recognition of Israel", the U.S., (Journal of Thought, Vol. 16, Winter 1981), σελ. 15-17, 20-22, American Heritage: "An exclusive Interview with Clark Clifford", the U.S., (American Heritage, Vol. 28, Issue 3, April 7), σελ. 6, <https://www.americanheritage.com/exclusive-interview-clark-clifford#6>, Michael J. Cohen: "Truman and Palestine, 1945-1948: Revisionism Politics and Diplomacy", Israel, (Modern Judaism, Bar Ilan University, February 1982, Vol. 2, No. 1), σελ. 2-6, Ambassador Richard Holbrooke: "President Truman's Decision to Recognize Israel", the U.S., (Jerusalem Center for Public Affairs, No. 563, Baltimore, May 2008), <https://jcpa.org/article/president-truman%E2%80%99s-decision-to-recognize-israel/>.

¹⁷¹ Holocaust Memorial Museum: "Henry Morgenthau Jr", U.S., (Holocaust Memorial Museum, Americans and the Holocaust: Henry Morgenthau Jr, The Harrison Report, Washington D.C.), <https://exhibitions.ushmm.org/americans-and-the-holocaust/personal-story/henry-morgenthau-jr>.

της δημιουργίας ομοσπονδιακού κράτους από δύο αυτόνομα κράτη στην περιοχή της Παλαιστίνης υπό την κηδεμονία του Ο.Η.Ε.¹⁷².

Γενικά, οι σύμβουλοι του προέδρου και ειδικά, ο ειδικός σύμβουλος του, ο Clark Clifford (1906-1998), προσπαθούσαν να αποδυναμώσουν την επιχειρηματολογία του State Department για την ανάγκη υπαναχώρησης από την πρόταση διαμοιρασμού της Παλαιστίνης (το μετέπειτα ψήφισμα 181 της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε., τον Νοέμβριο του 1947). Μάλιστα, ο Clark Clifford θα συνεργαστεί με Αμερικανο-εβραίους σιωνιστές και τις οργανώσεις τους, όπως ήταν οι “American Zionist Emergency Council” (A.Z.E.C.), “Zionist Organization of America” (Z.O.A.), γιατί ήταν οι κατ’ εξοχήν ενδιαφερόμενοι, και ειδικοί επί της αναγκαιότητας διευκόλυνσης των Εβραίων εκτοπισμένων της Ευρώπης να κατευθυνθούν προς την Παλαιστίνη (μετέπειτα, προς το εβραϊκό κράτος). Βεβαίως, ήταν το γενικότερο γεωπολιτικό πλαίσιο στην περιοχή της Παλαιστίνης εκείνο που καθόριζε τις ενέργειες των επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας των Η.Π.Α.. Μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου του 1948, η σύγκρουση μεταξύ Παλαιστινίων-Αράβων και Εβραίων είχε ενταθεί και υπήρχε συνεπώς ο κίνδυνος λόγω και των απωλειών που υφίσταντο οι Εβραίοι, να συντελεστούν, είτε μια γενικευμένη στρατιωτική εκδίωξη τους από τους Άραβες, ακόμα και από τμήματα γης που προέβλεπε για αυτούς το σχέδιο διαμοιρασμού του Νοεμβρίου του 1947 είτε η επέμβαση ξένης δύναμης, όπως ήταν η Σοβιετική Ένωση, γεγονός που θα υπονόμει τα συμφέροντα της Αμερικής. Συνεπώς η πιθανότητα να υπάρξει γενικευμένη σύγκρουση στην περιοχή της Μέσης Ανατολής μεταξύ των δύο νικητριών δυνάμεων του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου, των Η.Π.Α. και της Ε.Σ.Σ.Δ., καθώς και εμπλοκή των συμμάχων τους, ήταν ο βασικός φόβος που ωθούσε τόσο τον ειδικό σύμβουλο Clifford, όσο και τον ίδιο τον πρόεδρο Truman στην ανάγκη υιοθέτησης του ψηφίσματος 181 της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. (Νοέμβριος του 1947)¹⁷³.

Εκτός από τους ηγέτες σιωνιστικών, Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, μέλη του Κογκρέσου πήραν θέση κατά του σχεδίου Morrison-Grady (Προέβλεπε μεταξύ των άλλων τη δημιουργία μιας ομοσπονδιακής επιτροπής διαχείρισης της Παλαιστίνης που θα αποτελούνταν από δύο αυτόνομα καντόνια, το ένα αραβικό, το άλλο εβραϊκό, ενώ η Ιερουσαλήμ και η έρημος Negev θα βρίσκονταν σε βρετανικό έλεγχο) και υπέρ του

¹⁷² Arthur Honig: ό.π., σελ. 223, 227, 237 – 238, Herbert Druks: ό.π., σελ. 16-17, 20-21, Michael J. Cohen: ό.π., σελ. 2-3, 6.

¹⁷³ Michael J. Cohen: ό.π., σελ. 3-5, 8-9, 13-16, Zvi Ganin: ό.π., σελ. 25, Arthur Honig: ό.π., σελ. 231 – 232, Gershom Gorenberg: “The moment of creation, Do America’s current challenges in the Middle East trace back to Harry Truman’s 1948 mistakes?”, the U.S., (The “American Prospect”, February 5, 2014), <https://prospect.org/power/moment-creation/>, Herbert Druks: ό.π., σελ. 16-17, 19, Gershom Gorenberg: ό.π. “The Moment of Creation, Do America’s current challenges in the Middle East trace back to Harry Truman’s 1948 mistakes?”.

σιωνιστικού εγχειρήματος¹⁷⁴. Ειδικότερα, οι γερουσιαστές Robert Wagner (1877-1953), Robert A. Taft (1889-1953), David I. Walsh (1872-1947) είχαν εισάγει προς ψήφιση σχέδια νόμων, με τα οποία παρότρυναν την αμερικανική κυβέρνηση να εξασφαλίσει την ανεμπόδιστη και ασφαλή μετανάστευση Εβραίων εκτοπισμένων στην Παλαιστίνη, καθώς και να βοηθήσει στη δημιουργία μιας «ελεύθερης και δημοκρατικής κρατικής οντότητας» για εκείνους. Κίνητρα των ενεργειών τους ήταν η εξασφάλιση της εύνοιας των Αμερικανο-εβραίων ψηφοφόρων, αλλά και πώς να διοχετεύσουν τη μετανάστευση των επιζήσαντων από το Ολοκαύτωμα Εβραίων στην Παλαιστίνη, και όχι προς τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπως είχε αιτηθεί προς το Κογκρέσο ο Αμερικανός πρόεδρος, αμέσως μετά την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Δεκέμβριος του 1945)¹⁷⁵.

Πάντως, δεν μπορεί να αποδοθεί η αναγνώριση του εβραϊκού κράτους αποκλειστικά και μόνο στην πίεση που ασκήθηκε από εσωτερικούς πολιτικούς δρώντες, όπως ήταν τα μέλη της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Μπορεί να υφίσταντο επαφές μεταξύ του προέδρου Truman και μελών της παραπάνω κοινότητας, αλλά αυτές δεν αποτέλεσαν τον βασικό παράγοντα για την πράξη αναγνώρισης από αμερικανικής πλευράς. Πραγματικά τόσο ο Clifford όσο και ο David Niles (1888-1952) είχαν σχέσεις με μέλη των οργανώσεων εκείνων, όπως με τον άλλοτε πρόεδρο της “W.Z.O.” Chaim Weizmann (1874-1952) ή με τον πρόεδρο της “Jewish Agency” Eliahu Elath (Epstein), 1903-1990), καθώς και με επιχειρηματίες ισχυρούς των Η.Π.Α., όπως τον Abraham (Abe) Feinberg (σιωνιστής, 1908-1998) και τον δικηγόρο Max Lowenthal (σιωνιστής, 1888-1971). Καθώς πλησίαζε μάλιστα η ανακήρυξη του κράτους του Ισραήλ από την εκεί εβραϊκή κοινότητα (Yishuv), τόσο ο C. Clifford, όσο και ο D. Niles ζήτησαν από τον κατοπινό πρέσβη του Ισραήλ στην Ουάσιγκτον Eliahu Elath (Epstein) να ετοιμάσει την αίτηση αναγνώρισης του εβραϊκού κράτους από τις Ηνωμένες Πολιτείες, με την μορφή επιστολής προς τον Αμερικανό πρόεδρο. Όντως, υποβλήθηκε μια τέτοιου είδους επιστολή μετά και ένα θετικό προς την αναγνώριση υπόμνημα που παρουσίασε ο ειδικός σύμβουλος του Clark Clifford στον πρόεδρο (κατά τη συνάντηση που είχαν οι συνεργάτες του προέδρου με τον ίδιο στο Oval γραφείο, στις 12 Μαΐου του 1948). Έτσι, στις 14 Μαΐου του 1948 ο πρόεδρος Truman προχώρησε στην αναγνώριση. Ενώ όμως, χαιρετίστηκε η κίνηση του από πλήθος μελών του Κογκρέσου (Arthur G. Klein (1904-1968), Jacob Javits (1904-1986), Emmanuel Celler (1888-1981), Arthur Vandenberg

¹⁷⁴ “Economic Cooperation Foundation” (E.C.F.): “Morrison-Grady Scheme (Plan for Provisional Autonomy, 1946), Israel, (“Economic Cooperation Foundation, Tel Aviv), <https://ecf.org.il/issues/issue/455> .

¹⁷⁵ Herbert Druks: ό.π., σελ 16-17, 19.

(1884-1951)), στις προτροπές τους να κάνει ακόμα περισσότερα βήματα, όπως ήταν η άρση του εμπάργκο όπλων, που τόσο χρειαζόταν το Ισραήλ, δεν ανταποκρίθηκε¹⁷⁶.

Αναμφίβολα έπειτα από την υποστήριξη της κηδεμονίας ως λύσης στο παλαιστινιακό ζήτημα κυρίως από τους αξιωματούχους του υπουργείου Εξωτερικών, κίνηση που έδινε την εντύπωση ενός προέδρου αθετούντος τις υποσχέσεις του προς τους Αμερικανο-εβραίους, ο Clark Clifford, έχοντας κατά νου τις προεδρικές εκλογές του 1948, προσπαθούσε να αποκαταστήσει την εικόνα του προέδρου Truman στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, τα μέλη της οποίας ήταν πολύ ενεργά πολιτικά και οικονομικά. Γενικά, οι Αμερικανο-εβραίοι συνέισφεραν στις προεκλογικές εκστρατείες. Δεν ήταν όμως, αυτός ο βασικός λόγος που τον ωθούσε να προτείνει τη λύση του διαμοιρασμού στον πρόεδρο. Η τελευταία λύση φάνταζε ως η πλέον ρεαλιστική, από τη στιγμή που οι ίδιοι οι Άραβες και οι Παλαιστίνιοι είχαν απορρίψει το σχέδιο κηδεμονίας. Επίσης καθώς οι Εβραίοι σημείωναν επιτυχίες στις πολεμικές επιχειρήσεις κατά των Αράβων (από τα τέλη Μαρτίου μέχρι τα μέσα Μαΐου του 1948), δεν υπήρχε περίπτωση να μην προχωρήσουν στην ανακήρυξη ανεξάρτητου εβραϊκού κράτους. Δεν μπορούσε άλλωστε η Αμερική, όπως έχει ήδη παραπάνω διατυπωθεί, να προχωρήσει σε αποστολή στρατιωτικής δύναμης για να επιβάλει το σχέδιο κηδεμονίας. Επιπλέον, η αναγνώριση του Ισραήλ αμέσως μετά την ανακήρυξή του επέτρεπε στους Αμερικανούς να κερδίσουν πολιτικά, διπλωματικά έναντι των Σοβιετικών. Καθώς ο Ψυχρός Πόλεμος άρχιζε να γίνεται οξύτερος, οι Η.Π.Α. δεν θα άφηναν τη Σοβιετική Ένωση να κερδίσει έρεισμα στην Μ. Ανατολή, προσεταιριζόμενη το Ισραήλ¹⁷⁷.

Παρά την κρισιμότητα του παραπάνω ζητήματος για τους Εβραίους δεν αποτελούσε αυτό πρωταρχικό ζήτημα για τους Αμερικανούς. Τα πρωταρχικά συμφέροντά τους ήταν η σταθερότητα και η ανοικοδόμηση της Ευρώπης, καθώς και η ανάσχεση της σοβιετικής επιρροής στους λαούς της ευρωπαϊκής ηπείρου και όχι μόνο. Επειδή οι Η.Π.Α. είχαν τις οικονομικές και στρατιωτικές δυνατότητες - παρά τις στρατιωτικές δαπάνες και τις ανθρώπινες απώλειές τους κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είχαν βγει νικήτριες και ήταν σε καλύτερη θέση από όλες τις άλλες - μπορούσαν να ασχοληθούν με δευτερεύουσας σημασίας στόχους της εξωτερικής τους πολιτικής, όπως

¹⁷⁶ Dr Alfred M. Lilienthal: ό.π. "The other side of the coin, Remembering General Marshall's clash with Clark Clifford over Premature Recognition of Israel", U.S., (Washington Report on Middle East Affairs, June 25th, 1999), σελ. 49-50, Zvi Ganin: ό.π., σελ. 15, Herbert Druks: ό.π., σελ. 25-26.

¹⁷⁷ Michael J. Cohen: ό.π., σελ. 2, 11-17, Zvi Ganin: ό.π., σελ. 17-20, 26, 30, 33, Herbert Druks: ό.π., σελ. 21, 26-27, Arthur Honig: ό.π., σελ. 232-233, Dr Alfred M. Lilienthal: ό.π., "The other side of the coin, Remembering General Marshall's clash with Clark Clifford over premature Recognition of Israel", σελ. 49-50, Richard D. Mckinzie: ό.π. "Abraham Feinberg Oral History Interview", παράγραφος 61, C.I.E.: "Truman Advisor Clark Clifford opposes State Department on Partition", the U.S., ("Center for Israel Education", Atlanta), <https://israeled.org/clark-clifford/>.

ήταν η τύχη των Εβραίων επιζησάντων από το Ολοκαύτωμα. Αναγνώρισαν έτσι το κράτος του Ισραήλ, μόνο όταν αντιλήφθηκαν ότι κατά πρώτο λόγο, τα αραβικά κράτη της περιοχής δεν μπόρεσαν να κάμψουν τον ένοπλο αγώνα των Εβραίων. Δεύτερον, εξαιτίας του φόβου της αύξησης της σοβιετικής επιρροής στην περιοχή, αν δεν το έπρατταν πρώτοι, θα προχωρούσαν σε αναγνώριση οι Σοβιετικοί και τρίτον, επειδή ο διαμελισμός της Παλαιστίνης είχε ήδη συντελεστεί de facto επί του εδάφους¹⁷⁸.

Κεφάλαιο 4. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

4.1. Η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα μεταπολεμικά

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Αμερικανο-εβραίοι, έχοντας πολεμήσει στο πλευρό των Αμερικανών συμπολιτών τους επιθυμούσαν να δημιουργήσουν τη ζωή τους από την αρχή. Επιθυμούσαν να ξεκινήσουν μια νέα καριέρα, να μορφωθούν, να δημιουργήσουν οικογένεια, να αποκτήσει η ζωή τους ομαλότητα. Οι προοπτικές της αμερικανικής οικονομίας τους έδιναν αυτή τη δυνατότητα. Ένας συνδυασμός δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, καθώς και καταναλωτικής πίστης προς τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις βοηθούσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας. Από τη δεκαετία του 1950 οι περισσότεροι νέοι στην ηλικία Αμερικανο-εβραίοι εγκατέλειψαν τα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου βρίσκονταν εγκατεστημένοι οι γονείς τους, και κατευθύνθηκαν προς τα προάστια των πόλεων. Όπως είχε συμβεί στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, λόγω της έλευσης νέων μεταναστών από την Ανατολική και τη Νότια Ευρώπη, οι παλαιότερες γενιές μεταναστών, οι προερχόμενες από τη Δυτική Ευρώπη είχαν κατευθυνθεί σε λιγότερο πυκνοδομημένες συνοικίες της Ν. Υόρκης, όπως το Bronx και το Harlem. Έτσι αντίστοιχα την περίοδο αυτή, οι νέοι Αμερικανο-εβραίοι μετακομίζουν από τα σπίτια των γονιών τους και τις ασφυκτικές, από άποψη χώρου, συνοικίες της Ν. Υόρκης, του Σικάγου και των άλλων αμερικανικών μεγαλουπόλεων. Η εποχή αυτή ευνοούσε την κινητικότητα, όχι μόνο στην επαγγελματική, οικονομική ζωή, αλλά και στη στέγασή τους. Οι νέοι άνθρωποι ήθελαν να ζήσουν μια πιο ήρεμη ζωή στα προάστια, μακριά από το στρες, την εγκληματικότητα¹⁷⁹.

Η μετακίνηση αυτή είχε κάποιες συνέπειες. Η οικογένεια μετατρέποταν στη λεγόμενη «πυρηνική» δηλαδή, συνίστατο από τους γονείς και τα παιδιά. Επίσης, οι Αμερικανο-εβραίοι δεν είχαν πλέον τη στήριξη που προσέφεραν οι κοινοτικές δομές και

¹⁷⁸ Arthur Honig: ό.π., σελ. 238.

¹⁷⁹ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ. 8-10, Yossi Shain: “American Jews and the construction of Israel’s Jewish identity”, Canada, (University of Toronto, Project Muse, Diaspora: A journal of Transnational studies, Vol. 9, Number 2, Fall 2000), σελ. 177-178.

εγκαταστάσεις, όπως τα εβραϊκά σχολεία, οι συναγωγές, οι βιβλιοθήκες. Η ζωή στα προάστια γινόταν πιο «μοναχική», επειδή οι άνθρωποι ήταν αναγκασμένοι να διανύσουν μεγαλύτερες αποστάσεις από τον τόπο κατοικίας στον τόπο εργασίας τους και αντίστροφα. Επίσης η διατήρηση στενών και συχνών επαφών με άλλα πρόσωπα ήταν δύσκολη εξαιτίας της έλλειψης χρόνου. Από τα παραπάνω εξηγείται το προσωνύμιο που δόθηκε στα προάστια αυτά, ως «κοινότητες της κρεβατοκάμαρας» (bedroom communities)¹⁸⁰.

Η ζωή των γυναικών μεταβαλλόταν και αυτή. Αν δεν εργάζονταν, ασχολούνταν αποκλειστικά με το νοικοκυριό και των ανατροφή των παιδιών. Επειδή όμως είχαν διαθέσιμο χρόνο με τις ευκολίες που τους προσέφεραν οι οικιακές συσκευές και η οδήγηση ενός αυτοκινήτου – σύμβολο κατατεθέν της ανεξαρτησίας και της ευμάρειας στην μεταπολεμική Αμερική – ασχολούνταν και με άλλες δραστηριότητες. Αρκετές άρχισαν να δουλεύουν, ενώ με το μισθό τους προσελάμβαναν οικιακές βοηθούς να φροντίσουν το σπίτι ενόσω έλειπαν από αυτό. Άλλες άρχισαν να προσφέρουν εθελοντική δουλειά σε νοσοκομεία, βιβλιοθήκες, σχολεία εβραϊκά ή, γυναικείου χαρακτήρα οργανώσεις¹⁸¹.

Εν συντομία η ζωή στα προάστια σηματοδοτούσε την επιδίωξη του ατόμου για ευτυχία πέρα από τα όρια της τοπικής κοινότητας. Αναδείκνυε την προσπάθεια του νέου Αμερικανο-εβραίου για επαγγελματική και κοινωνική ανέλιξη καθώς και τη μετάβαση από τον περικλειστο κόσμο της κοινότητας στους ανοικτούς χώρους, στα προάστια, όπου οι επιρροές από τον αμερικανικό τρόπο ζωής ήταν μεγαλύτερες. Οι αμερικανικές ιδέες και αξίες θα υποκαθιστούσαν στο πέρασμα του χρόνου κάποιες από τις αντίστοιχες εβραϊκές μες στο περιβάλλον των προαστίων. Η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια εθνική κοινότητα έμοιαζε να ατονεί, ενώ η παρακολούθηση θρησκευτικών δρώμενων γινόταν πια ζήτημα προσωπικής επιλογής και όχι έκφραση συμμετοχής στη συλλογική μοίρα που τους ένωνε¹⁸².

Ωστόσο η επαφή με άλλες εθνικές ομάδες δεν θα οδηγήσει στην εγκατάλειψη των ιδιαίτερων πολιτιστικών και θρησκευτικών στοιχείων που συνέθεταν την εβραϊκή ταυτότητα. Αναμφίβολα οι Αμερικανο-εβραίοι γίνονταν αποδέκτες των στοιχείων του αμερικανικού πολιτιστικού περιβάλλοντος και της συναναστροφής τους με μη-Εβραίους

¹⁸⁰ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ. 8-10, Yossi Shain: ό.π., σελ. 177-178, S. P. Rubens: “A Half century of community service: The story of the New York Educational Alliance”, U.S., (American Jewish Committee, the American Jewish Year Book, September 18, 1944 to September 7, 1945/5705, Vol. 46, September 1944-September 1945), σελ. 82-83.

¹⁸¹ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ. 11.

¹⁸² Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 19-20, Stephen Cohen and Leonard J. Fein: “From Integration to Survival: American Jewish Anxieties in Transition”, the U.S., (Sage Publications, Annals, AAPSS, 480, July 1985), σελ. 75-76.

(Gentiles), αλλά η αποδοχή των πρακτικών μιας άλλης κουλτούρας γινόταν μέσα από το σύστημα των αξιών και των κανόνων της εβραϊκής παράδοσης. Επρόκειτο για τη διαδικασία της «ελεγχόμενης ή επιλεκτικής επιπολιτισμοποίησης/επιλεκτικός επιπολιτισμός» (controlled or selective acculturation). Ελλόχευε όμως ο κίνδυνος να οδηγήσει η συγκεκριμένη διαδικασία σε πλήρη αφομοίωση των μελών μιας εθνικής ομάδας/κοινότητας από την κουλτούρα της κυρίαρχης εθνικής ομάδας, που συνιστά το πρότυπο συμπεριφοράς και αναφοράς σε μια οργανωμένη πολιτεία. Αυτό όμως, δεν έγινε στην περίπτωση των Αμερικανο-εβραίων, ώστε να γίνεται λόγος για πλήρη αφομοίωσή τους από την κυρίαρχη κουλτούρα¹⁸³.

Τη δεκαετία του 1950 φαίνεται ότι η μετακίνηση των νέων σε ηλικία Αμερικανο-εβραίων στα προάστια οδηγούσε στη χαλάρωση των δεσμών τους με τις τοπικές εβραϊκές κοινότητες, τα μέλη των οποίων συνέχιζαν να ζουν στις συνοικίες των πόλεων. Βέβαια ο εθνικός δεσμός ήταν περισσότερο ισχυρός, όταν οι ομοεθνείς ζούσαν ο ένας δίπλα στον άλλο. Η μετακίνησή τους λοιπόν, στα προάστια οδηγούσε στην απομάκρυνσή τους από τον πυρήνα της οργανωμένης εβραϊκής ζωής. Έτσι, δέχονταν πολύ περισσότερες επιρροές από το περιβάλλον που διέθετε πολιτιστικά στοιχεία ξένα προς αυτούς. Ένιωθαν και οι ίδιοι ότι έπρεπε να προσαρμοστούν και να γίνουν όπως και οι άλλοι Αμερικανοί. Τα ίδια τα παιδιά τους αμερικανοποιούνταν πολύ πιο εύκολα, γιατί παρακολουθούσαν τα περισσότερα από αυτά το δημόσιο αμερικανικό σχολείο και επίσης, γιατί ο τρόπος ζωής τους ακολουθούσε αυτόν των συνομήλικων τους Αμερικανών¹⁸⁴.

Το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της υιοθέτησης των αμερικανικών αξιών και ιδεών ήταν η θέση της συναγωγής στη ζωή τους. Καθώς οι Αμερικανοί στρέφονταν στις εκκλησίες, ως τη μεγαλύτερη μορφή εκδήλωσης των θρησκευτικών τους αισθημάτων, οι Αμερικανο-εβραίοι έδειχναν σεβασμό στο θρησκευτικό στοιχείο της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας, χωρίς όμως να είναι τόσο ενεργά δραστηριοποιημένοι όσο στο παρελθόν. Αυτό σήμαινε ότι, ενώ η προσήλωσή τους στη σημασία της συναγωγής, ως το κέντρο της θρησκευτικότητάς τους, άγγιζε σε ποσοστό το 60%, η παρουσία τους στις θρησκευτικές τελετές που πραγματοποιούνταν στις συναγωγές ήταν χαμηλή. Μόλις το 18% των Αμερικανο-εβραίων πήγαινε στις συναγωγές κάθε βδομάδα. Συνεπώς, η συμμετοχή τους στις συναγωγές ήταν μάλλον περιστασιακή και φανέρωνε ότι η ζωή τους ήταν γεμάτη από άλλες δραστηριότητες. Με άλλα λόγια η συναγωγή έπαυε να είναι το κύριο σημείο αναφοράς της θρησκευτικότητάς τους. Προκειμένου οι συναγωγές να

¹⁸³ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 22-24.

¹⁸⁴ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 24-28.

γίνουν προσιτές στους νέους Αμερικανο-εβραίους, έπρεπε να αποκτήσουν χαρακτηριστικά συμβατά με την πολιτιστική προσαρμογή που συντελείτο σε αυτούς. Έπρεπε να «εκσυγχρονιστούν», όχι μόνο στο λειτουργικό μέρος, αλλά και στα οργανωτικά, ακόμα και στα αρχιτεκτονικά στοιχεία τους (μεγάλος προθάλαμος, για παράδειγμα). Σε αυτές, λειτούργησαν επίσης βιβλιοθήκες με εβραϊκά βιβλία και περιοδικά, κατάστημα δώρων, εβραϊκό σχολείο και μουσείο. Όλα αυτά αποδείκνυαν την «αμφιθυμία» (ambivalence) στην οποία βρίσκονταν οι Αμερικανο-εβραίοι. Από τη μια, οι ίδιοι έπρεπε να προσαρμοστούν κοινωνικά και πολιτιστικά στην αμερικανική κοινωνία και από την άλλη να διατηρήσουν την ιδιαίτερη εθνική και θρησκευτική τους ταυτότητα ή έστω, βασικά στοιχεία αυτής¹⁸⁵.

Η διαδικασία αυτή θα συνεχιστεί τη δεκαετία του 1960. Πολλά από τα παιδιά Αμερικανο-εβραίων, «αμερικανοποιούνταν» σε βαθμό ικανοποιητικό, ώστε να μην ξεχωρίζουν από τους άλλους Αμερικανούς, όπως επιθυμούσαν. Ένιωθαν ότι έρχονταν σε δύσκολη θέση (embarrassed), όταν ξεχώριζαν από τους άλλους, γιατί θεωρούσαν ότι η επιτυχία, προσωπική και επαγγελματική, μπορούσε να επιτευχθεί στην Αμερική με την προσαρμογή της ζωής τους στις ιδέες και τις αξίες της. Κάθε Αμερικανο-εβραίος μπορούσε να ενσωματωθεί ομαλά στο αμερικανικό πολιτιστικό περιβάλλον, χωρίς να είναι ανάγκη να ακολουθεί πιστά όλα τα ήθη και έθιμα της εβραϊκής παράδοσης¹⁸⁶.

Τόσο στη δεκαετία του 1950, όσο και τη δεκαετία του 1960, οι Αμερικανο-εβραίοι δεν έπαψαν να υπενθυμίζουν σε όλους με τη στάση και τη δράση τους ότι παρέμεναν αφοσιωμένοι πολίτες των Η.Π.Α. Επομένως, δεν είχαν βάση οι κατηγορίες για «διπλή αφοσίωση» δηλαδή ταυτόχρονη ύπαρξη αφοσίωσης τόσο προς τις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και προς το Ισραήλ (dual loyalty). Η πατρίδα τους ήταν οι Η.Π.Α, αλλά η υποστήριξή τους, υλική και ηθική, για το Ισραήλ εδραζόταν αναμίβωλα σε πολιτιστικούς και θρησκευτικούς λόγους. Μετά τον πόλεμο του 1967, το Ισραήλ δε σταμάτησε να αποτελεί το πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο για αυτούς, τη γη των προγόνων τους¹⁸⁷.

Κατά την ίδια χρονική περίοδο, υπήρξαν διατυπωμένοι φόβοι σε έντυπα περιοδικά της κοινότητας, όπως το “Look”, ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα κινδύνευε να αφομοιωθεί ολοκληρωτικά, στο μέλλον. Μπορεί να είχε υπάρξει μείωση του αριθμού γεννήσεων σε αυτήν, καθώς και ελάττωση της εισροής νέων μεταναστών εβραϊκής καταγωγής στις Ηνωμένες Πολιτείες, με συνέπεια ο πληθυσμός της να

¹⁸⁵ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 28-32, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 76-78 και Yossi Shain: ό.π., σελ. 167, 177.

¹⁸⁶ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 50-54, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 76-80.

¹⁸⁷ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 17, 56-58, Yossi Shain: ό.π., σελ. 174-175, 180-181.

μειώνεται σε σύγκριση με αυτόν των άλλων εθνικών ομάδων των Η.Π.Α., αλλά οι Αμερικανο-εβραίοι δεν επρόκειτο να εξαφανιστούν ως πληθυσμιακή ομάδα της χώρας. Απέναντι στην κουλτούρα της προσαρμογής των Αμερικανο-εβραίων στα πρότυπα συμπεριφοράς και τις αξίες των Η.Π.Α, μετά το 1967 υπήρξε η αντίστροφη κουλτούρα του επαναπροσδιορισμού της ιδιαίτερης ταυτότητας του ατόμου-μέλους της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Μέχρι και τότε οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι ακολουθούσαν τις διαδικασίες της «πολιτισμικής πρόσμιξης» και της κοινωνικής ενσωμάτωσης στην αμερικανική κοινωνία ως το σίγουρο δρόμο για όλους τους προαναφερθέντες λόγους. Αυτή η διαδικασία μπορεί να είχε οδηγήσει κάποια μέλη της κοινότητας στην απόλυτη αφομοίωσή τους, όμως οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι διατηρούσαν έστω τα βασικά στοιχεία της εβραϊκής τους ταυτότητας, παράλληλα με την ανάπτυξη της αμερικανικής. Σε αυτήν τη διαδικασία της ομαλής ενσωμάτωσής τους στην αμερικανική κοινωνία, είχε συμβάλει τόσο η εκπαίδευσή τους στα δημόσια αμερικανικά σχολεία όσο και η προσπάθεια επαγγελματικής επιτυχίας και κοινωνικής ανέλιξης, που δεν άφηνε περιθώρια σε αυτούς να ασχοληθούν ενεργότερα με τα δρώμενα σε κάθε τοπική Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Παράλληλα λοιπόν, με την αμερικανική, αναπτυσσόταν μια αναζωογονημένη και με ποικίλες μορφές εβραϊκή ταυτότητα στους Αμερικανο-εβραίους. Οι ποικίλες μορφές της δεν περιορίζονταν μόνο σε κάποια εβραϊκά στοιχεία ένδυσης ή στη συχνή τήρηση των θρησκευτικών εορτών, αλλά επεκτείνονταν στον χώρο της μάθησης με τη λειτουργία τμημάτων εβραϊκών σπουδών στα πανεπιστήμια, την ενεργή πολιτική και οικονομική στήριξη προς το κράτος του Ισραήλ κατά προτίμηση σε περιόδους κρίσεων. Πράγματι, μετά το 1967 και κατά τα επόμενα χρόνια, οι Αμερικανο-εβραίοι δεν διστάζουν να εκδηλώσουν δημόσια ότι είναι μέλη μιας εθνικής ομάδας/κοινότητας των Ηνωμένων Πολιτειών, της εβραϊκής¹⁸⁸.

Αυτή η συνειδητοποίηση της σημασίας της διατήρησης των στοιχείων της ιδιαίτερης ταυτότητας ήταν αποτέλεσμα αρκετών γεγονότων. Πρώτα από όλα, τους επηρέασε ο αγώνας των Αφρο-αμερικανών για την αναγνώριση των ατομικών και κοινωνικών τους δικαιωμάτων, όπως της ισότητας όλων, ανεξαρτήτως χρώματος, φυλής, σεξουαλικού προσανατολισμού, βαθμίδας στην εκπαίδευση, που επισφραγίστηκε με την περίφημη απόφαση “Brown v. Board of Education of Topeka (1954)” του Ανώτατου δικαστηρίου των Η.Π.Α. Επίσης, τη δεκαετία του 1960, κυρίως στις Πολιτείες του νότου των Ηνωμένων Πολιτειών, έγιναν διαδηλώσεις και γενικότερα, πράξεις διαμαρτυρίας από την μεριά των Αφρο-αμερικανών, προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν την αμερικανική κοινή γνώμη για πρακτικές φυλετικού διαχωρισμού εναντίον τους

¹⁸⁸ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 57-61, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 86-87.

(ξεχωριστά εστιατόρια, λεωφορεία, καθίσματα σε δημόσιους χώρους και άλλες μορφές διακρίσεων). Η κινητοποίηση αυτή έκανε τους Αμερικανο-εβραίους να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους ως μέλη μιας εθνικής κοινότητας/μειονότητας των Η.Π.Α. Μάλιστα, συμμετείχαν σε όλους τους τύπους της πολιτικής κινητοποίησης (social and political activism), όπως καθιστικές διαμαρτυρίες, διαδηλώσεις, αποστολή επιστολών διαμαρτυρίας σε μέλη και τους επικεφαλής επιτροπών του Κογκρέσου για την καταπάτηση των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ακόμα προέβησαν στην χρηματοδότηση των μεγαλύτερων οργανώσεων της Αμερικής για τα κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα. Τέτοιου είδους οργανώσεις ήταν: η «Εθνική οργάνωση για την προώθηση των δικαιωμάτων των εγχρώμων» (N.A.A.C.P), το «Συνέδριο για την ισότητα των φυλών» (Congress of Racial Equality, CORE) και η «Διάσκεψη των επικεφαλής των χριστιανών του νότου» (The Southern Christian Leadership Conference, S.C.L.C.). Επιπλέον, η ανάμιξη των Αμερικανο-εβραίων στον αγώνα των Αφρο-αμερικανών δήλωνε έμπρακτα την ένταξη και συμμετοχή τους στην πολυπολιτισμική και ανεκτική κοινωνία των Η.Π.Α.¹⁸⁹.

Επίσης, η αυξανόμενη επιθυμία για την έκφραση της ιδιαίτερης ταυτότητας τους εκπορευόταν και από άλλους λόγους. Στα 1961 έγινε η δίκη στο Ισραήλ του συλληφθέντος ναζί εγκληματία πολέμου Adolf Eichman (1906-1962) και ακολούθησε η καταδίκη του. Οι μνήμες του Ολοκαυτώματος ξαναήρθαν με την ευκαιρία αυτή στην επιφάνεια. Οι νέοι Αμερικανο-εβραίοι συλλογίζομενοι την ανάγκη να διατηρηθούν ως εθνική κοινότητα και να μην αφομοιωθούν εντελώς από την επίδραση της αμερικανικής κουλτούρας, όφειλαν να δώσουν νέα πνοή στα εβραϊκά στοιχεία της ταυτότητάς τους. Ένας λόγος ακόμα ήταν ο κίνδυνος καταστροφής του κράτους του Ισραήλ εξαιτίας του πολέμου του 1967 και του πολέμου του Yom Kippur (1973). Ο φόβος για την επιβίωση του κράτους, της ιδιαίτερης πατρίδας τους, τόνωσε την προσπάθεια των μελών της διασποράς να κρατήσουν τα εβραϊκά στοιχεία που τους ένωναν μεταξύ τους και ιδιαίτερα με το κράτος του Ισραήλ (survivalism)¹⁹⁰.

Από τη δεκαετία του 1960 άρχισε η διαδικασία η οποία οδήγησε στην επικράτηση δύο τύπων Αμερικανο-εβραίων (οι «αφομοιωμένοι» Αμερικανο-εβραίοι δεν συμπεριλαμβάνονταν στους δύο αυτούς τύπους). Ο πρώτος τύπος ήταν αυτός που αντιπροσώπευαν οι «Αμερικανο-εβραίοι με διατήρηση κάποιων εβραϊκών πολιτιστικών στοιχείων» (Jewish American Heritage Jews). Οι Αμερικανο-εβραίοι αυτοί συνδύαζαν στοιχεία τόσο από την αμερικανική κουλτούρα όσο και από την εβραϊκή, καθώς

¹⁸⁹ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 63-64, 85-86 και Norman H. Finkelstein: ό.π., σελ. 156-157, 169-172.

¹⁹⁰ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 64, 74, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 80-82.

προσπαθούσαν να ανελιχθούν κοινωνικά και επαγγελματικά μέσα στην πολυπολιτισμική και ανεκτική αμερικανική κοινωνία ενστερνιζόμενοι τις φιλελεύθερες αξίες και τα πρότυπα συμπεριφοράς της. Αν κατά αυτήν τη διαδικασία της «εκμάθησης» κάποιες εβραϊκές αξίες έρχονταν σε αντίθεση με τις παραπάνω, αναγκαστικά υποχωρούσαν και εγκαταλείπονταν. Το πιο σημαντικό ήταν η προσαρμογή στο αμερικανικό κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον και παράλληλα η διατήρηση - έστω παθητική - κάποιων στοιχείων της εβραϊκής παράδοσης (minimalist elements of Jewish heritage). Κατά συνέπεια ούτε ο Ιουδαϊσμός ως θρησκεία ούτε κατ' επέκταση η εθνική εβραϊκή τους συνείδηση (Jewishness) περιόριζαν τη σκέψη και τη συμπεριφορά τους μέσα στο αμερικανικό περιβάλλον. Οι Αμερικανο-εβραίοι αυτοί διατηρούσαν τα στοιχεία εκείνα της εβραϊκής παράδοσης, όπως κάποιες εβραϊκές γιορτές (Hanukkah) και τις τελετές σε σημαντικές στιγμές της ζωής του ανθρώπου (γέννηση, γάμος, κηδεία). Επίσης δήλωναν εμφανώς την εβραϊκή τους ταυτότητα κάθε φορά κατά την οποία το Ισραήλ βρισκόταν σε κίνδυνο ή η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα ή ακόμα και όταν οι ίδιοι, ως μεμονωμένα άτομα, γίνονταν αντικείμενο αντισημιτικών επιθέσεων¹⁹¹.

Στον αντίποδα αυτών των Αμερικανο-εβραίων βρισκονταν οι «ενεργοί σε θέματα εβραϊκής ταυτότητας Αμερικανο-εβραίοι» (Active Jewish Jews) δηλαδή, ο δεύτερος τύπος Αμερικανο-εβραίων. Θεωρούσαν ότι έπρεπε να έχουν πιο ενεργή συμμετοχή και δράση σε δραστηριότητες, οι οποίες τόνιζαν την ιδιαίτερη εθνική τους συνείδηση και ταυτότητα και ενδιαφέρονταν για την αύξηση του αριθμού των μελών της εβραϊκής κοινότητας των Η.Π.Α. Για αυτό τον λόγο υποστήριζαν την αποφυγή της πλήρους αφομοίωσής τους από τους υπολοίπους Αμερικανούς, κατά προτίμηση λευκούς και ανήκοντες στη μεσαία τάξη της Αμερικής. Επίσης, έπρεπε να περιοριστούν οι γάμοι Εβραίων με άτομα άλλων εθνικών ομάδων (intermarriages). Η εκπαίδευση έπρεπε παράλληλα να ενισχύσει τα εθνικά στοιχεία του εβραϊκού λαού. Στους «ενεργούς στα θέματα εθνικής ταυτότητας Αμερικανο-εβραίους», ανήκαν οι υπερ-ορθόδοξοι, οι μετριοπαθείς ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι και όσοι άλλοι έδιναν μεγαλύτερη έμφαση στη διατήρηση στοιχείων της εβραϊκής παράδοσης (οι τελευταίοι προέρχονταν από όλα τα ρεύματα, τάσεις του Ιουδαϊσμού, αλλά και μη). Στους πρώτους, συμπεριλαμβάνονταν οι “Hasidim”, απόφοιτοι των θρησκευτικών εβραϊκών σχολείων, στους οποίους η ορθή τήρηση του Ιουδαϊκού νόμου ήταν επιβεβλημένη. Γενικότερα, οι υπερ-ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι ήταν περισσότερο προσηλωμένοι στην εβραϊκή παράδοση και τον Ιουδαϊκό Νόμο, περισσότερο οργανωμένοι κοινωνικά και πολιτικά. Δεν συγχρωτίζονταν

¹⁹¹ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 65-67, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 76-79, Yossi Shain: ό.π., σελ. 168, 175.

εύκολα με τους άλλους Εβραίους. Μάλιστα, έφταναν στο σημείο να θεωρούν τους Εβραίους του «Συντηρητικού» και «Μεταρρυθμιστικού κινήματος» του Ιουδαϊσμού (Conservative and Reform Judaism) ως «εχθρούς» της θρησκείας, γιατί με τις πρακτικές και τη στάση τους αλλοίωναν την ουσία και τον τύπο της ακολουθώντας την προτεσταντική πρακτική της απλοποίησης του λειτουργικού και του δογματικού μέρους. Τους κατηγορούσαν δηλαδή ότι προωθούσαν με τη στάση τους την «αφομοίωση» των Εβραίων της Αμερικής. Ωστόσο, οι υπερ-ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι θεωρούσαν ότι η αμερικανική κοινωνία με τον πλουραλισμό που τη διέκρινε έδινε τη δυνατότητα σε αυτούς να εκφράσουν την ιδιαίτερη εθνική τους ταυτότητα, όχι μόνο σε εθνικό και πολιτιστικό επίπεδο, αλλά και σε θρησκευτικό¹⁹².

Πέρα από τους υπερ-ορθόδοξους, υπήρχαν οι μετριοπαθείς ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι οι οποίοι ασπάζονταν τις διδαχές του εβραϊκού νόμου. Ήταν προσηλωμένοι μεν στις πρακτικές της εβραϊκής παράδοσης, αλλά δεν παρέμεναν περιχαρακωμένοι στα «στεγανά» της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας. Διεκδικούσαν μια καλύτερη κοινωνική και επαγγελματική θέση στην αμερικανική κοινωνία μην παραλείποντας όμως τις υποχρεώσεις τους ως μέλη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Παρά τον μικρό αριθμό τους οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι συνέχιζαν να ενισχύουν τους δεσμούς τους με την κοινότητα, ιδρύοντας σχολεία, εκκλησιαστικά κολλέγια (yeshivas) και νέες συναγωγές. Αντίθετα με τους Αμερικανο-εβραίους που έδειχναν συμβολική τήρηση κάποιων πολιτιστικών στοιχείων του Ιουδαϊσμού και οι οποίοι δεν ενδιαφέρονταν τόσο για τα ζητήματα που απασχολούσαν το Ισραήλ, οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι προσπαθούσαν να διατηρήσουν τους δεσμούς τους και ταξίδευαν σε εκείνο. Επειδή ο βαθμός ενεργούς συμμετοχής των γονιών στις εβραϊκές γιορτές και στις δραστηριότητες των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων έπαιζε ρόλο στη διαπαιδαγώγηση και στη μελλοντική στάση των παιδιών απέναντι στην ιδιαίτερη πατρίδα, δεν παρέλειπαν να τα στέλνουν σε καλοκαιρινές εκδρομές, εκπαιδευτικού χαρακτήρα στο Ισραήλ. Επίσης, η όλη δράση τους εκφραζόταν με ποικίλους τρόπους, όπως ήταν: η κατανάλωση kosher φαγητού, η παρακολούθηση μαθημάτων εβραϊκών σπουδών και εβραϊκής γλώσσας, η συχνότερη παρουσία στις συναγωγές για προσευχή, μελέτη περισσότερων εβραϊκών βιβλίων. Είχαν λοιπόν, έντονη ενασχόληση με εκφάνσεις της εβραϊκής ζωής στην Αμερική. Αποτελούσαν την ομάδα των Αμερικανο-εβραίων που επιζητούσε πιο έντονο εβραϊκό τρόπο ζωής¹⁹³.

¹⁹² Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 62, 88-91, Yossi Shain: ό.π., σελ. 164, 171, 178-180, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 84.

¹⁹³ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 62, 134-136, Yossi Shain: ό.π., σελ. 171, 175-176, 178.

Εκτός από τους υπερ-ορθόδοξους και γενικότερα, τους ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους, κατά τις δεκαετίες του 1950 και 1960 εμφανίζονταν οι Αμερικανο-εβραίοι στο «μέσο» δηλαδή, μεταξύ όσων ήταν ορθόδοξοι και όσων πίστευαν ότι η διατήρηση στοιχείων της εβραϊκής παράδοσης στις δραστηριότητες τους έπρεπε να περιοριστεί στο ελάχιστο δυνατό για να χαρακτηρίζονται ως μέλη της εβραϊκής κοινότητας (Jewish American Heritage Jews). Από τα χρόνια της δεκαετίας του 1950 και στη συνέχεια, οι Αμερικανο-εβραίοι αυτοί επεδίωκαν την ενίσχυση της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας, χωρίς όμως, να παραγνωρίζεται η αμερικανική. Βέβαια, επιθυμούσαν να εκδηλώνουν πιο ενεργά την εβραϊκή ταυτότητα τους, προκειμένου να μην αφομοιωθούν απόλυτα από το αμερικανικό περιβάλλον, υιοθετώντας στο έπακρο την αμερικανική κουλτούρα. Η παρουσία και συμμετοχή τους σε θρησκευτικές τελετές, γιορτές του εβραϊκού ημερολογίου, η εκμάθηση των εβραϊκών ή του ιδιώματος Yiddish, η κατανάλωση kosher φαγητού, καθώς και η παρακολούθηση προγραμμάτων εβραϊκών σπουδών στα αμερικανικά πανεπιστήμια συνεργούσαν στην παραπάνω επιδίωξη τους. Σε αυτά, δεν πρέπει να παραληφθεί και η φιλανθρωπική δράση ή η συγκέντρωση χρημάτων για την υποστήριξη του Ισραήλ σε περιόδους άμεσης ανάγκης. Κυρίως, προέρχονταν από το «συντηρητικό κίνημα» του Ιουδαϊσμού (Conservative Judaism), χωρίς να αποκλείεται κάποιοι από αυτούς να ανήκαν στους «μεταρρυθμιστές» ή στους ανένταχτους Αμερικανο-εβραίους (δηλαδή, όσοι δεν ακολουθούσαν κάποιο ρεύμα του Ιουδαϊσμού). Άρα, συμπεριλαμβάνονταν και οι συγκεκριμένοι στους «ενεργούς σε θέματα εθνικής ταυτότητας Αμερικανο-εβραίους» (Active Jewish Jews) οι οποίοι, μετά τους αγώνες για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, τη δεκαετία του 1960, επικεντρώθηκαν στα θέματα που απασχολούσαν την ίδια την ύπαρξη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Σταδιακά όμως, οι Αμερικανο-εβραίοι αυτοί στο «μέσο» μειώθηκαν σε αριθμό. Κάποιοι από αυτούς εντάχθηκαν στους πολύ «ενεργούς/αφοσιωμένους σε θέματα θρησκείας και τήρησης των εβραϊκών παραδόσεων Αμερικανο-εβραίους», όπως ήταν οι ορθόδοξοι και υπερ-ορθόδοξοι, κάποιοι άλλοι ακολούθησαν τους «Αμερικανο-εβραίους με διατήρηση κάποιων εβραϊκών πολιτιστικών στοιχείων» (Jewish American Heritage Jews)¹⁹⁴.

Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, υπήρχαν οι Αμερικανο-εβραίοι οι οποίοι αφομοιώθηκαν πλήρως. Δεν παρακολουθούσαν πλέον κάποια δραστηριότητα της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και η ιδιαίτερη εθνική τους συνείδηση, αν δεν είχε ατονήσει, είχε πλέον εκλείψει. Πολλοί από αυτούς, ενήλικες κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, είχαν γεννηθεί από Εβραίους γονείς και είχαν ανατραφεί σύμφωνα με τα

¹⁹⁴ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 62-63, 68-76, 88-89, Yossi Shain: ό.π., σελ 175-176.

εβραϊκά ήθη και έθιμα. Το 1980, οι πλήρως αφομοιωμένοι Αμερικανο-εβραίοι έφταναν το ένα εκατομμύριο σε σύνολο πέντε εκατομμυρίων εξακοσίων ενενήντα χιλιάδων. Η αφομοίωση αυτή οφειλόταν σε αιτίες, όπως η τέλεση γάμου των προσώπων αυτών με Αμερικανούς μη εβραϊκής καταγωγής, ο προσηλυτισμός τους στο προτεσταντικό δόγμα, η αποστασιοποίησή τους από τις δραστηριότητες της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας¹⁹⁵.

Τα επόμενα χρόνια μέχρι και σήμερα, η πλειονότητα των Αμερικανο-εβραίων – στην οποία ανήκαν οι «Αμερικανο-εβραίοι με διατήρηση κάποιων εβραϊκών πολιτιστικών στοιχείων» (Jewish American Heritage Jews) - διατηρούσε κάποια βασικά στοιχεία της εβραϊκής παράδοσης. Σε ποσοστό 77%, συνέχιζαν να ανάβουν κεριά κατά το Hanukkah (τις αντίστοιχες μέρες των Χριστουγέννων), το 92% των Αμερικανο-εβραίων καθόταν στο τραπέζι για το δείπνο Seder αλλά χωρίς τις απαραίτητες εθιμοτυπικές λεπτομέρειες. Το ίδιο συνέβαινε στις θρησκευτικές τελετές. Στους γάμους, αρκούσε η παρουσία ενός ραβίνου και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία της τέλεσης ήταν περιττά. Τη δεκαετία του 1990 το ποσοστό των Αμερικανο-εβραίων που δεν οργάνωσε εορταστικό γεύμα για το εβραϊκό Πάσχα έφτασε το 14%. Επίσης, ποσοστό 40% δεν προσερχόταν στις συναγωγές κατά τις εβραϊκές γιορτές, και 75% δεν άναβε καθόλου κεριά, όπως συνηθιζόταν, κατά τα σαββατόβραδα. Όλα τα παραπάνω έδειχναν το βαθμό της ενσωμάτωσής τους στον αμερικανικό τρόπο ζωής, όπου κυριαρχούσαν τα αμερικανικά πολιτιστικά πρότυπα. Πλέον τα στοιχεία της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας είχαν αποκτήσει συμβολικό χαρακτήρα. Όπως προαναφέρθηκε, διατηρούσαν ελάχιστα βασικά στοιχεία της εβραϊκής παράδοσης (minimalist Jewish elements), χωρίς να τηρούνται πιστά τα εθιμοτυπικά χαρακτηριστικά της και πάντα αυτά ήταν ενταγμένα μέσα στο ευρύτερο αμερικανικό πολιτιστικό πλαίσιο. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι οι νεότερες γενιές Αμερικανο-εβραίων, που είχαν γεννηθεί στην Αμερική, δεν προέρχονταν από μετανάστευση, εκτός από κάποιους Αμερικανο-εβραίους από την Ευρώπη και ειδικά την πρώην Σοβιετική Ένωση, που ήρθαν όψιμα στα τέλη της δεκαετίας του 1970 με αρχές της επόμενης δεκαετίας. Μαζί με τους Εβραίους επιζήσαντες του Ολοκαυτώματος, όσοι από αυτούς τουλάχιστον κατευθύνθηκαν προς τις Η.Π.Α, μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δεν αποτελούσαν περισσότερο από πεντακόσιους χιλιάδες σε αριθμό¹⁹⁶.

¹⁹⁵ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 74, Sergio Della Pergola: “World Jewish Population, 2018, Current Jewish Population (Reprinted from the American Jewish Year Book 2018)”, the U.S., (Berman Jewish DataBank, The Jewish Federations of America in collaboration with the Berman Jewish Policy Archive (Stanford University), The Center for Judaic Studies and Contemporary Jewish Life at the University of Connecticut and the Mandell and Madeleine Berman Foundation, Number 23-2018, N. York), σελ. 22-23.

¹⁹⁶ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 102-107, 112-113.

Οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι λοιπόν είχαν προσαρμοστεί τόσο πολύ στο αμερικανικό περιβάλλον, ώστε να μη διακρίνει κανείς αισθητές διαφορές από τους υπόλοιπους Αμερικανούς σε θέματα, όπως η οικογενειακή ζωή, η ανατροφή των παιδιών, η στέγαση, η επαγγελματική ζωή, η εκπαίδευση ακόμα και η κουλτούρα. Η προσαρμογή τους φανεωνόταν με την αυξανόμενη τάση τους να παντρεύονται μη-Εβραίους (intermarriage). Ενώ το ποσοστό τους ήταν 9% στα 1965, ανήλθε σε 25% το 1974, και στα 1985 άγγιξε το 52%. Με άλλα λόγια, το ποσοστό τους ήταν αυξητικό κατά τη διάρκεια τριών δεκαετιών. Οι ίδιοι οι Αμερικανο-εβραίοι έδειχναν με τη στάση τους ότι οι δεσμοί αγάπης και η αρμονική συμβίωση με τους υπόλοιπους Αμερικανούς ήταν πιο ισχυροί από ότι οι δεσμοί που στηρίζονταν στη φυλετική ή, την εθνική καταγωγή ή, τη θρησκεία. Από την άλλη όμως δεν σήμαινε ότι οι Αμερικανο-εβραίοι που παντρεύονταν με μη-εβραϊκής καταγωγής Αμερικανούς έχαναν ολοκληρωτικά την ιδιαίτερη εθνική τους ταυτότητα. Σε πολλές περιπτώσεις ο/η σύζυγος, που δεν ήταν Αμερικανο-εβραίος/Αμερικανο-εβραία, άρχισε να συμμετέχει σε δραστηριότητες της τοπικής εβραϊκής κοινότητας, να έχει κατά ποσοστό 60% φίλους εβραϊκής καταγωγής, και κατά 40% να έχει γείτονες Αμερικανο-εβραίους. Μάλιστα, πολλά παιδιά προερχόμενα από μεικτές οικογένειες δηλαδή όπου ο ένας από τους δύο γονείς δεν ήταν Αμερικανο-εβραίος, μεγάλωναν σύμφωνα με τα εβραϊκά πρότυπα. Έτσι σε ένα πρόσωπο συνυπήρχαν δύο ταυτότητες, η μία εβραϊκή και η άλλη αμερικανική. Υπήρχε λοιπόν ο συνδυασμός στοιχείων από τις δύο κουλτούρες με συνέπεια, να γίνεται λόγος για «αμερικανο-εβραϊκή ταυτότητα». Τώρα πια η πρώτη υποχρέωση ενός Αμερικανο-εβραίου προκειμένου να θεωρείται Εβραίος ήταν να διάγει ηθική ζωή. Πραγματικά, οι περισσότεροι είχαν κατορθώσει να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές στην εβραϊκή ταυτότητα τους σύμφωνα με το πολιτιστικό αμερικανικό περιβάλλον¹⁹⁷.

Από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα, καθώς η συμμετοχή των μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας στις κοινοτικές και στις άλλες εθελοντικές οργανώσεις τους, όπως αυτές για την υποστήριξη του Ισραήλ (Σιωνιστικές), σταδιακά έφθινε, πολλοί φοβούνταν ότι θα υπήρχε μικρότερη πολιτική επιρροή στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Η θέση αυτή έδειχνε να είναι αληθής από τη σκοπιά ότι η οικονομική και πολιτική δύναμη των Αμερικανο-εβραίων, αν και μεγάλη δεν συμβάδισε ποτέ σε σύγκριση με το μέγεθός τους ως πληθυσμιακής ομάδας των Η.Π.Α. Ο πληθυσμός τους δεν αυξήθηκε διαχρονικά, αλλά παρέμεινε σχεδόν ο ίδιος, στα πεντέμισι εκατομμύρια. Αυτό οφειλόταν στον χαμηλό αριθμό των γεννήσεων, στη σταδιακή ελάττωση της μετανάστευσης Εβραίων μεταναστών από την Ευρώπη μετά τη δεκαετία του 1930. Πάντοτε, λοιπόν οι Αμερικανο-

¹⁹⁷ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 129-136.

εβραίοι αποτελούσαν ένα μικρό μέρος του συνολικού πληθυσμού των Η.Π.Α. Είχαν αποκτήσει όμως επιρροή σε κυβερνητικούς αξιωματούχους και μέλη των νομοθετικών σωμάτων σε όλα τα επίπεδα του ομοσπονδιακού συστήματος των Ηνωμένων Πολιτειών, επειδή συμμετείχαν ενεργά στην πολιτική διαδικασία εκλογής, αλλά και στη διαδικασία διαβούλευσης κατά την λήψη αποφάσεων, ως εσωτερικοί πολιτικοί δρώντες, μέσω της οργανωμένης δράσης τους. Τα τελευταία χρόνια, από τη δεκαετία του 1980, οργανώσεις, όπως η «Αμερικανο-εβραϊκή Επιτροπή» (A.J.C.), το «Αμερικανο-εβραϊκό Συμβούλιο» (A.J.Congress), είδαν τη συμμετοχή των μελών τους να μειώνεται αισθητά. Χαρακτηριστικό ήταν το γεγονός ότι τη δεκαετία του 1980 λιγότεροι από τους μισούς σε αριθμό Αμερικανο-εβραίους δήλωσαν ότι δεν ανήκαν σε καμιά οργάνωση¹⁹⁸.

Ως προς το τελευταίο, επειδή οι «ενεργοί Αμερικανο-εβραίοι» συμμετείχαν σε οργανώσεις και ήθελαν να έχουν λόγο στα τεκταινόμενα της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, ήταν πιθανό να γίνουν οι επικεφαλής των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Από την άλλη η μικρή συμμετοχή των «Αμερικανο-εβραίων με διατήρηση κάποιων εβραϊκών πολιτιστικών στοιχείων» (Jewish American Heritage Jews) σε οργανώσεις της κοινότητας και γενικότερα, η συμμετοχή τους στις απολύτως αναγκαίες, συμβολικού χαρακτήρα, δραστηριότητες, προκειμένου να αισθάνονται ότι διατηρούν κάποια επαφή με τους άλλους ομοεθνείς τους, αύξανε τον φόβο να οδηγήσει, με την πάροδο του χρόνου, στην ανάληψη από τους «ενεργούς Αμερικανο-εβραίους» (Active Jewish Jews) των θέσεων ευθύνης των περισσότερων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Πολύ περισσότερο, όταν οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι ήταν «ενεργοί» στην πολιτική κινητοποίηση και δράση, καθώς και πλουσιότεροι, πιο μορφωμένοι από ότι ήταν στο παρελθόν. Είχαν πετύχει στην επαγγελματική και ακαδημαϊκή τους ζωή, τηρώντας πιστά παράλληλα, τις θρησκευτικές τους υποχρεώσεις. Έτσι στους επικεφαλής σημαντικών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, όπως: η «Διάσκεψη των Προέδρων των μεγαλύτερων εβραϊκών οργανώσεων» (Conference of Presidents of Major Jewish Organizations), η «Αμερικανο-εβραϊκή Επιτροπή» (American Jewish Committee) και οι τοπικές Ομοσπονδίες (Federations), υπήρξαν μετριοπαθείς ορθόδοξοι και άλλοι «ενεργοί Αμερικανο-εβραίοι». Επομένως, αν κυριαρχούσαν στις περισσότερες οργανώσεις, λόγω της ενεργούς συμμετοχής τους σε αυτές, θα αναζωογονούσαν από την μια πλευρά τον εβραϊκό χαρακτήρα τους. Από την άλλη, επειδή εμπλέκονταν στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής με τις επαφές που ανέπτυσαν με μέλη του Κογκρέσου και της κυβέρνησης (lobbying), θα οδηγούσαν στην υιοθέτηση πιο συντηρητικών θέσεων, εξαιτίας της ιδεολογικής τους τοποθέτησης κατά βάση προς τα δεξιά, υποστηρίζοντας τις

¹⁹⁸ Samuel C. Heilman: ό.π., σελ 114, 140, 142-143.

επίσημες τοποθετήσεις των δεξιών ισραηλινών κυβερνήσεων. Ως επακόλουθο ενδέχεται να μην συνείσφεραν εποικοδομητικά με τη στάση τους στην επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης¹⁹⁹.

Όσον αφορά τη στάση των Η.Π.Α. ως προς το Ισραήλ ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 το πρώτο κράτος άρχισε να αναπροσαρμόζει τη σχέση του προς εκείνο. Πριν ακόμα από την αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ και μέχρι τη δεκαετία εκείνη οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν είχαν πάρει ανοικτά το μέρος των Αράβων και των Εβραίων στην Παλαιστίνη, μάλιστα κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Truman, επέβαλαν εμπάργκο όπλων προς τις δύο πλευρές. Το εμπάργκο όπλων συνεχίστηκε και η Αμερική δεν έδειχνε προθυμία να βοηθήσει το νεοσύστατο κράτος στρατιωτικά και οικονομικά. Παράλληλα ο πολιτικός ακτιβισμός των Αμερικανο-εβραίων που είχε εκφραστεί και κατά τη δεκαετία του 1960 μέσω της δράσης τους για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα εθνικών ομάδων των Η.Π.Α, δεν περιορίστηκε μόνο στα θέματα αυτά. Ήδη από τη δεκαετία του 1950, άρχισε η πολιτική δράση σημαντικών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων για την υποστήριξη των θέσεων του Ισραήλ, η οποία θα γιγαντωθεί τα επόμενα χρόνια από το ξέσπασμα του πολέμου των έξι ημερών (1967) και εξής. Αμερικανο-εβραϊκές σιωνιστικές οργανώσεις, όπως το «Αμερικανικό Σιωνιστικό Συμβούλιο» (American Zionist Council), η «Σιωνιστική Οργάνωση της Αμερικής» (Zionist Organization of America), η «Αμερικανο-σιωνιστική Επιτροπή για τις Δημόσιες Υποθέσεις» (American Zionist Committee for Public Affairs), καθώς και χριστιανοί «σιωνιστές» (χιλιαστές) έσπευσαν να μαζέψουν χρήματα για τις ανάγκες του Ισραήλ. Συγκεκριμένα, το έτος 1951 ο δημοσιογράφος Isaiah L. Kenen (1905-1988) και πρόεδρος της “American Zionist Committee for Public Affairs”, προτού αυτή μετονομαστεί στη γνωστή οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι “American Israel Public Affairs Committee” (A.I.P.A.C), κατόρθωσε να συγκεντρώσει 65 εκατομμύρια δολάρια, ενώ τον επόμενο χρόνο το ποσό έφτασε τα 73 εκατομμύρια δολάρια. Μάλιστα η διοίκηση Eisenhower (1953-1961) είχε στα πρώτα χρόνια της θητείας της αρνητική γνώμη για το Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι, θεωρώντας ότι υπονομεύει με τη δράση του τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α στην περιοχή της Μ. Ανατολής. Θεωρούσε η αμερικανική διοίκηση ότι το Ισραήλ έπρεπε να αναθεωρήσει την πολιτική του απέναντι στους Παλαιστίνιους, επιτρέποντας την επιστροφή μέρους των Παλαιστινίων προσφύγων στο Ισραήλ. Επίσης, έπρεπε να αναπροσαρμόσει την πολιτική του απέναντι στις γειτονικές με αυτό αραβικές χώρες, την Ιορδανία και την Αίγυπτο, προκειμένου να υπάρξει ειρηνική

¹⁹⁹ Steven Windmueller: “From Tea Party to J Street: Jews and American Politics”, U.S., Journal of Jewish Communal Service, Vol. 87, Nos.1/2, Winter/Spring 2012, σελ. 210-212 και Samuel C. Heilman: ό.π., σελ. 109.

διευθέτηση της σύγκρουσης. Βασικό στρατηγικό συμφέρον των Η.Π.Α ήταν να δημιουργήσουν μια μορφή συμμαχίας με τα αραβικά κράτη της περιοχής ενάντια στη σοβιετική επιρροή. Η Σοβιετική Ένωση είχε ήδη εδραιώσει τη θέση της στην Ανατολική Ευρώπη και επιδίωκε την επέκταση της επιρροής της στη Μεσόγειο και την Μ. Ανατολή²⁰⁰.

Πριν τον πόλεμο του 1967, οι Αμερικανο-εβραίοι και κατ' επέκταση, οι οργανώσεις τους δεν ασχολούνταν τόσο με το Ισραήλ, αλλά με τη διαδικασία επιτυχούς κοινωνικής ενσωμάτωσής τους στην αμερικανική κοινωνία, την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αντισημιτισμού, καθώς και τη διεκδίκηση των πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων. Υπήρχαν βέβαια, οργανώσεις, ήδη από τη δεκαετία του 1950, όπως η “American Israel Public Affairs Committee” (A.I.P.A.C.) και η “Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations” (Presidents Conference) που καταπιάνονταν με ζητήματα που αφορούσαν το Ισραήλ. Τόσο η πρώτη γενιά Αμερικανο-εβραίων όσο και η δεύτερη θα επιδιώξουν να ενσωματωθούν ομαλά στην αμερικανική κοινωνία μέσω της υιοθέτησης των αμερικανικών αρχών και αξιών, κρατώντας ταυτόχρονα την ισορροπία μεταξύ του Ιουδαϊσμού και της νεωτερικότητας. Βέβαια, υπήρχαν από τη μία πλευρά αυτοί που αφομοιώθηκαν πλήρως και δεν κράτησαν κανενός είδους στοιχείο εβραϊκής ταυτότητας, αλλά και εκείνοι που παρέμειναν προσηλωμένοι στον Ιουδαϊσμό και την εβραϊκή παράδοση. Στους τελευταίους συμπεριλαμβάνονταν, όχι μόνο οι ορθόδοξοι Εβραίοι, αλλά και οι σιωνιστές, και οι “yiddishists”. Επίσης, οι περισσότεροι από τους Αμερικανο-εβραίους ανήκαν στα δύο ρεύματα του Ιουδαϊσμού, τους «Μεταρρυθμιστές» (Reformists) και τους «Συντηρητικούς» (Conservative American Jews). Οι τελευταίοι πίστευαν στον πολιτικό φιλελευθερισμό που η ίδια η αμερικανική κοινωνία καλλιεργούσε. Ο πολιτικός φιλελευθερισμός με την έμφαση που έδινε στο σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών, των ατομικών δικαιωμάτων και στην ανοχή απέναντι στη διαφορετικότητα βοηθούσε στην προσπάθεια κοινωνικής ενσωμάτωσής τους, αφού ένιωθαν προστασία των δικαιωμάτων, της ίδιας της ύπαρξής τους. Χωρίς να χάσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας, που τους διαφοροποιούσαν από τις άλλες εθνικές κοινότητες των Η.Π.Α., αυτοί μπορούσαν να ελπίζουν στην αποδοχή τους ως ισότιμων μελών της αμερικανικής πολιτείας και κοινωνίας, στην κοινωνική τους ανέλιξη και την ασφάλεια της φυσικής τους υπόστασης ως προσώπων. Για αυτούς ο πολιτικός φιλελευθερισμός της Αμερικής

²⁰⁰ David Verbeeten: “How important is the Israel lobby?” U.S, (Middle East Quaterly, fall 2008), σελ. 1-2 και Claude Levy: “Le “lobby” juif americain” France, (Revue francaise d’ etudes americaines, no 63, Lobbying et Lobbyists (fevrier 1995)), σελ. 78-79.

τους επέτρεπε την αυτοπραγμάτωση πέρα και έξω από εθνικούς διαχωρισμούς και υπέρμετρες επιδράσεις των θρησκειών²⁰¹.

Η δεύτερη γενιά Αμερικανο-εβραίων, της περιόδου 1935 μέχρι το 1975, θα δείξει πολύ μεγαλύτερο ζήλο στη διαδικασία ενσωμάτωσης της στην αμερικανική κοινωνία από την πρώτη - η οποία ήταν προσκολλημένη στις εβραϊκές παραδόσεις - χωρίς όμως να παραβλέπει την εβραϊκότητα της υιοθετώντας εκείνα τα στοιχεία του Ιουδαϊσμού που δεν αποτελούσαν εμπόδια για τον κύριο στόχο της δηλαδή, της ομαλής κοινωνικής ενσωμάτωσης (υλοποίηση της μέσω της επαγγελματικής και κοινωνικής τους ανέλιξης). Προσπαθούσαν έτσι να αποδείξουν στους υπόλοιπους Αμερικανούς ότι οι Αμερικανο-εβραίοι δεν διέφεραν από εκείνους, δεν αποτελούσαν ξένο σώμα στο ευρύτερο αμερικανικό πληθυσμό²⁰².

Αντίθετα με την πρώτη και ιδιαίτερα με τη δεύτερη γενιά Αμερικανο-εβραίων, η οποία είχε αναγάγει την Αμερική σε «πολιτικό πιστεύω» μια νέα γενιά θα κάνει την εμφάνισή της. Ήταν η γενιά εκείνη των Αμερικανο-εβραίων, που απέκτησε πολιτική ωριμότητα στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και κυριάρχησε με τις ιδέες και τις πράξεις της από τη δεκαετία του 1970. Η γενιά αυτή δεν έφερε τα τραύματα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του «Ολοκαυτώματος» που σημάδεψαν την ιδιοσυγκρασία των προηγούμενων Αμερικανο-εβραίων. Θα ασκήσει λοιπόν κριτική στο πολιτικό σύστημα των Η.Π.Α. με τη συμμετοχή της σε διαδηλώσεις και πορείες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, κατά του πολέμου του Βιετνάμ, σε εξεγέρσεις φοιτητών στα πανεπιστήμια ενάντια στις ακολουθούμενες πολιτικές της κυβέρνησης κυρίως πάνω σε κοινωνικά ζητήματα. Άρα αποδείκνυε με τη δράση της ότι δεν συμεριζόταν τις ιδέες και τις πρακτικές του αμερικανικού πολιτικού κατεστημένου. Η γενιά αυτή θα νιώσει απογοήτευση που η αμερικανική πολιτεία είχε εκτραπεί σε πολεμικές περιπέτειες και πρακτικές καταστρατήγησης των συνταγματικών δικαιωμάτων των πολιτών της, ειδικά όσων ανήκαν σε κάποια από τις ιδιαίτερες κοινότητες των Η.Π.Α. Επακόλουθο αυτού είναι να κλονιστεί η πίστη της συγκεκριμένης γενιάς Αμερικανο-εβραίων στην Αμερική και τα ιδεώδη της (το «πολιτικό πιστεύω» των προηγούμενων γενιών Αμερικανο-εβραίων)²⁰³.

Μπρος στην απογοήτευση αυτή, ξεσπάει ο πόλεμος του 1967, που θα κινητοποιήσει την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, η οποία νιώθει ότι με τον πόλεμο αυτό

²⁰¹ Martin J. Raffle: ό.π., σελ. 55, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 76-77 και Tony Smith: ό.π., σελ. 111.

²⁰² Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 78-80.

²⁰³ Gabriel Sheffer: "The Uncertain Future of American Jewry-Israel Relations", U.S., (The Jerusalem Quarterly, Number Thirty-Two, Summer 1984), σελ. 71, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 80.

απειλείται το πνευματικό κέντρο της, το Ισραήλ. Νιώθει με άλλα λόγια ένα από τα στοιχεία της εβραϊκής της ταυτότητας να απειλείται με αφανισμό από τα γειτονικά αραβικά κράτη με αποτέλεσμα να αναθερμαίνονται οι φόβοι της για ένα νέο «Ολοκαύτωμα». Η νίκη όμως του Ισραήλ θα χαρίσει περηφάνεια και σιγουριά στη γενιά αυτή των Αμερικανο-εβραίων. Οι τελευταίοι δεν μπορούσαν να μην αισθανθούν υπερηφάνεια από την νίκη του Ισραήλ, γιατί και εκείνοι, όπως και μέλη άλλων εθνικών κοινοτήτων των Η.Π.Α., είχαν πια την ιδιαίτερη πατρίδα τους, η οποία είχε πολεμήσει γενναία και είχε διασωθεί από αφανισμό. Παράλληλα, το εβραϊκό κράτος αποτελούσε το «τελευταίο καταφύγιο» τους σε περίπτωση, που επαναλαμβάνονταν οι διώξεις και οι διωγμοί εναντίον τους, εξαιτίας του αντισημιτισμού. Άλλωστε το Ισραήλ συνιστούσε το αντικείμενο της κοσμικής τους «θρησκείας». Το ίδιο σενάριο θα επαναληφθεί το 1973, αλλά όχι στην ίδια έκταση με τον πόλεμο του Yom Kippur. Τα δύο αυτά γεγονότα έδειξαν ότι οι Αμερικανο-εβραίοι δεν ασχολούνταν πλέον μόνο με την κοινωνική τους ενσωμάτωση, αλλά και με θέματα διατήρησης της ύπαρξής τους, της ίδιας της εβραϊκής τους ταυτότητας. Αυτό είχε θετικές συνέπειες στην οικονομική, την πολιτιστική, τη θρησκευτική ζωή της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας²⁰⁴.

Πάντως, οι Αμερικανο-εβραίοι, ως πολίτες των Η.Π.Α., ήταν ταυτόχρονα ψηφοφόροι, τόσο στις προεδρικές όσο και στις εκλογές του Κογκρέσου και μάλιστα από τους πιο ενεργούς πολιτικά. Από τον 19ο αιώνα, είχαν αντιληφθεί πολύ καλά την όλη διαδικασία πολιτικών ζυμώσεων και τη διάρθρωση του πολιτικού συστήματος των Η.Π.Α. Γνώριζαν ότι με την όλο και μεγαλύτερη μετανάστευση Εβραίων από την Ευρώπη στις Η.Π.Α., θα αποκτούσαν βαρύτητα στην εκλογική διαδικασία. Επίσης, είχαν αντιληφθεί ότι κανένα από τα δύο μεγάλα κόμματα των Η.Π.Α. δεν θα μπορούσε να εκλάβει την ψήφο των μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ως δεδομένη, αλλά θα έπρεπε να τους πείσουν κάθε φορά για τις προθέσεις τους μέσω της δράσης των υποψηφίων, αναφορικά με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου για την εκλογή των μελών του Κογκρέσου, μέσω των «Επιτροπών Πολιτικού Αγώνα» (Political Action Committees, (P.A.Cs)), τις οποίες συνέστησαν οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, χρηματοδοτούσαν την προεκλογική εκστρατεία συγκεκριμένων υποψηφίων για το Κογκρέσο, οι οποίοι στη συνέχεια

²⁰⁴ Για παράδειγμα, στον φιλανθρωπικό τομέα, ενώ οι παλαιότερες γενιές μάζευαν χρήματα για φιλανθρωπικές δράσεις με αγαθούς σκοπούς προς όλους είτε ήταν μέλη της κοινότητας είτε όχι από τον 1967 και μετά τα ποσά που μαζεύονταν διατίθονταν είτε προς ενίσχυση του Ισραήλ, όταν απειλούνταν, είτε για σκοπούς αποκλειστικά της κοινότητας (προγράμματα εκπαίδευσης, νοσηλείας, και περίθαλψης των ηλικιωμένων της μελών).

Eytan Gilboa: "Attitudes of American Jewry Towards the Arab-Israeli Conflict", U.S., (The American Jewish Year Book, Vol. 86 (1986)), σελ. 70, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 80-82, 84 και Tony Smith: ό.π., σελ. 115.

ψήφιζαν νόμους (acts) σχετικούς με την οικονομική και στρατιωτική βοήθεια προς το Ισραήλ. Επιπροσθέτως οι Αμερικανο-εβραίοι θεωρούσαν ότι πέρα από τις προσωπικές επαφές με αξιωματούχους της αμερικανικής κυβέρνησης ή εκπροσώπους του Κογκρέσου με την οργανωμένη δράση τους – μέσω των οργανώσεών τους - σε θέματα πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά, θα μπορούσαν να έχουν μεγαλύτερη επιρροή κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής²⁰⁵.

Παρ' όλες τις προσπάθειες των Ηνωμένων Πολιτειών, αραβικά κράτη όπως η Αίγυπτος, η Συρία και το Ιράκ, μέσα από εθνικιστικά κινήματα και επαναστάσεις στις οποίες ηγούνταν αξιωματικοί του στρατού, έρχονταν πιο κοντά στη Σοβιετική Ένωση. Μπροστά στα νέα δεδομένα, από το 1957 μέχρι το 1960, η διοίκηση/κυβέρνηση Dwight D. Eisenhower (1953-1961) αναπροσάρμοσε την τακτική της για την επίτευξη των βασικών στόχων της υψηλής στρατηγικής των Η.Π.Α. Οι μακροχρόνιοι στρατηγικοί σχεδιασμοί της Αμερικής παρέμεναν για μεγάλο χρονικό διάστημα σχεδόν οι ίδιοι. Πέρα από την ανάσχεση της σοβιετικής επιρροής, όπως αναφερόταν καθαρά σε υπόμνημα του Γενικού Επιτελείου των Η.Π.Α (Σεπτέμβριος του 1978), ένας από τους βασικούς στρατηγικούς στόχους αποτελούσε η αποτροπή ανάδυσης μιας εχθρικής ηγεμονικής δύναμης στην περιοχή της Μ. Ανατολής, η οποία θα αμφισβητούσε ευθέως τα στρατηγικά συμφέροντά τους. Άλλος διαχρονικός στόχος της Αμερικής, αφού επηρέαζε την παγκόσμια οικονομία και τη δυνατότητα οικονομικής ισχύος των Η.Π.Α., ήταν η απρόσκοπτη παροχή πετρελαίου από τις χώρες του Κόλπου προς τις δυτικές χώρες²⁰⁶.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 και έπειτα, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν επεδίωκαν πια τη δημιουργία μιας ευρύτερης συμμαχίας των αραβικών κρατών μαζί τους αλλά τη στενότερη συνεργασία με καθεμιά χώρα μεμονωμένα, σε διμερές επίπεδο, ανάμεσα στις οποίες συμπεριλαμβανόταν το Ισραήλ, το οποίο είχε βοηθήσει την Ιορδανία να αντιμετωπίσει τις παλαιστινιακές εξεγέρσεις στα 1957-1958. Το Ισραήλ λοιπόν, έπαυσε να είναι πλέον εμπόδιο στα αμερικανικά σχέδια, αλλά στρατηγικός σύμμαχος. Αυτή η προσέγγιση ακολουθήθηκε πιο ανοικτά από τη διοίκηση John F. Kennedy (1961-1963), η οποία προμήθευσε με πυραύλους αέρος-αέρος το εβραϊκό κράτος (1962) μετά την παράδοση βομβαρδιστικών από τους σοβιετικούς στην Αίγυπτο. Μέσω ενεργειών όπως αυτές, τέθηκαν οι βάσεις για την «ειδική σχέση» μεταξύ Η.Π.Α και Ισραήλ. Μπορεί το Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι να είχε αυξήσει τις προσπάθειες επηρεασμού της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α, αλλά

²⁰⁵ Hasia R. Diner, *ό.π.*, σελ. 177.

²⁰⁶ Mitchell Plitnick and Chris Toensing: "The Israel lobby" in Perspective, the U.S, (Middle East Report, no 243, The war economy of Iraq (Summer 2007)), σελ. 46 και David Verbeeten: *ό.π.*, σελ. 2.

η «ειδική σχέση» οφειλόταν περισσότερο στην εξυπηρέτηση των στρατηγικών συμφερόντων των Η.Π.Α, παρά στη δική του πίεση²⁰⁷.

Πάντως, η στενή σχέση των Η.Π.Α με το Ισραήλ άρχισε να ισχυροποιείται με τη νίκη των Ισραηλινών στον πόλεμο των έξι ημερών (1967) και μετέπειτα, με τον πόλεμο του Yom Kippur (1973). Το Ισραήλ κατόρθωσε να κατατροπώσει τις αραβικές χώρες-συμμάχους των σοβιετικών (Αίγυπτο, Συρία, Ιορδανία) κυρίως, στον πόλεμο του 1967. Κατά συνέπεια, τα αμερικανικά συμφέροντα είχαν εξυπηρετηθεί με τη δράση του Ισραήλ χωρίς η Αμερική να εμπλακεί άμεσα, οικονομικά και στρατιωτικά, κατά τη διάρκεια των δύο πολέμων. Υπήρξε παρόλα αυτά, η αποστολή στρατιωτικού υλικού μέσω αεροσκαφών, από τις Η.Π.Α στο Ισραήλ, κατά τη διάρκεια του πολέμου του 1973, όταν ο πρόεδρος Richard Nixon (1969-1974) διέβλεψε τον κίνδυνο να χάσει το Ισραήλ τον πόλεμο από τη φιλοσοβιετική Αίγυπτο. Όταν λοιπόν τα γεω-στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α τίθενται υπό αμφισβήτηση λόγω των συστημικών πιέσεων, ο ρόλος των λόμπι στον επηρεασμό της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α εξασθενεί υπό την προϋπόθεση ότι οι δικές τους στοχεύσεις διαφέρουν από τα συμφέροντα της χώρας που επιθυμούν να επηρεάσουν. Ο ρόλος τους και γενικά, των ομάδων πίεσης αυξάνει, όταν το κράτος-στόχος της προσπάθειας επηρεασμού τους δεν υφίσταται συστημικές πιέσεις ενάντιες των στρατηγικών συμφερόντων του, ώστε να απειλείται η επιβίωσή του. Επίσης, όταν η ασφάλεια των Η.Π.Α έχει διασφαλιστεί, αυτές μπορούν να θέσουν σε εφαρμογή «δευτερεύουσας σημασίας στόχους» της υψηλής στρατηγικής και τότε, η επίδραση του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι και των άλλων οργανώσεων αυξάνει στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής. Γενικά, η επίδρασή του δεν ήταν καταλυτική κατά τον προσδιορισμό της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Ωστόσο, η επίδραση του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι μπορούσε να τροποποιήσει κάποιες πτυχές της μέσω της δράσης του. Πολλές φορές, αφηνόταν να εννοηθεί σκόπιμα ότι η πολιτική για συγκεκριμένο θέμα εξωτερικής πολιτικής της υπερδύναμης υιοθετήθηκε μετά από έντονη πίεση του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι. Άρα, χρησιμοποιείται η δράση του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι ως εύσχημος τρόπος για να δικαιολογηθεί, από τη μεριά των Η.Π.Α., η υιοθέτηση αποφάσεων στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής, οι οποίες είναι ενδεχομένως αντι-δημοφιλείς στο εσωτερικό, και αντίθετες περαιτέρω, στα συμφέροντα των Αράβων συμμάχων τους²⁰⁸.

²⁰⁷ David Verbeeten: *ό.π.*, σελ. 2 και Mitchell Plitnick and Chris Toensing: *ό.π.*, σελ. 43.

²⁰⁸ David Verbeeten: *ό.π.*, σελ. 2-5, Daniel Bosley: "The United States and Israel: A (Neo)Realist Relationship: "U.S. in-spire", the U.S., (*Journal of Law, Politics and Societies*", Vol. 3, No. 2, 2008), σελ. 43-44, 47-48, Nicholas Kitchen: "Systemic pressures and domestic ideas: a neoclassical realist model of grand strategy formation", *U.S., Review of International Studies* 36, (2010)), σελ. 136, Γιώργος Η. Χατζηθεοφάνους: «Εθνική Στρατηγική, Πρόταση για ένα νέο θεσμικό πλαίσιο», Ελλάδα, (Εκδόσεις Ι.

4.2. Οι Αμερικανο–εβραϊκές πολιτικές οργανώσεις (Political or Advocacy American-Jewish organizations)

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η προσπάθεια επηρεασμού της δημόσιας πολιτικής, των κυβερνητικών επιλογών δεν είναι μόνο προνόμιο των διαφόρων τοπικών και περιφερειακών φορέων, συνδικάτων, σωματείων δημόσιων υπαλλήλων, ξένων κυβερνήσεων και εταιρειών, αλλά και των εθνικών κοινοτήτων που διαβιούν σε κράτη και στη συγκεκριμένη περίπτωση στις Η.Π.Α. Είναι θεμιτό να επιθυμούν αυτές οι κοινότητες να συμμετάσχουν στη διαδικασία διαβούλευσης και να προσπαθήσουν να επηρεάσουν τα όργανα της πολιτείας του κράτους υποδοχής στη χάραξη και λήψη αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής που αφορούν το κράτος καταγωγής τους. Είναι άλλωστε μέλη μιας ευρύτερης εθνικής κοινότητας, ανήκουν δηλαδή σε μια ιδιαίτερη εθνική κοινότητα, έχοντας κοινούς πολιτιστικούς, θρησκευτικούς και γλωσσικούς δεσμούς με τα μέλη της εθνικής κοινότητας του κράτους καταγωγής τους. Αν μάλιστα η ευρύτερη εθνική κοινότητα από την οποία κατάγονται ή το κράτος καταγωγής αντιμετωπίζουν σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλειά τους, γίνεται αντιληπτή η στάση τους. Όμως, δεν παύουν να είναι πολίτες του κράτους υποδοχής. Συνεπώς οφείλουν να σκέφτονται και να δρουν ως πολίτες και μέλη του κράτους υποδοχής, της δημοκρατικής πολιτείας στην οποία ζουν. Αν τα συμφέροντα του κράτους υποδοχής ταιριάζουν και εξυπηρετούνται παράλληλα με τα συμφέροντα του κράτους καταγωγής, το οποίο υποστηρίζουν και δε διακυβεύονται «συμφέροντα επιβίωσης ή ζωτικά» του κράτους υποδοχής τότε και μόνο τότε, η δική τους παρέμβαση έχει βαρύτητα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αλλιώς οδηγούν σε υπονόμηση το γενικό συμφέρον του κράτους υποδοχής στο οποίο είναι και αυτοί κοινωνοί²⁰⁹.

Στην περίπτωση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, η ίδια αποτελεί μια «διασπορική κοινότητα» η οποία μαζί με τις άλλες σε άλλα κράτη της υφηλίου συνθέτουν την ευρύτερη εθνική, εβραϊκή κοινότητα (τη διασπορά). Όπως έχει διατυπωθεί πρωτίτερα, ως τέτοια, δημιουργήθηκε από την αναγκαστική κυρίως μετανάστευση Εβραίων από κράτη της Ευρώπης, περισσότερο εξαιτίας διώξεων και διωγμών, παρά εξαιτίας της κακής οικονομικής κατάστασής τους στα κράτη-προέλευσης. Επιπροσθέτως, παρά τον «επιλεκτικό επιπολιτισμό τους» (selective acculturation) στην αμερικανική κοινωνία, επιθυμούσαν τη διατήρηση της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους. Με

Σιδέρης, Δεκέμβριος 2018, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση), σελ. 42-46, Claude Levy: ό.π., σελ. 80-83 και Yossi Shain: ό.π., σελ. 179.

²⁰⁹ Tony Smith: "Foreign Attachments, The power of Ethnic groups in the Making of American Foreign Policy", U.S. (Harvard University Press, 2000), σελ. 160-161, 164-168 και John Newhouse: "The influence of Lobbies on U.S. Foreign Policy", U.S. Foreign Affairs, Vol. 88, No 3 (May/June 2009), σελ. 73-76

στοιχεία πολιτιστικά, γλωσσικά, θρησκευτικά, ακόμα και ιστορικά μέσω των κοινών εμπειριών τους, μετέδιδαν την ταυτότητα αυτή από γενιά σε γενιά μέσω της «συμπληρωματικής» εβραϊκής εκπαίδευσης και συμμετοχής σε κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα. Το ίδιο ίσχυε για τα νέα μέλη μέσω προσηλυτισμού στον Ιουδαϊσμό ή για όσους προέρχονταν από μεικτούς γάμους και ήθελαν να έρθουν σε επαφή με την εβραϊκή θρησκεία και τις παραδόσεις. Η «διασπορική εβραϊκή κοινότητα» των Η.Π.Α. διέφερε από τις λεγόμενες «διεθνικές κοινότητες», αφού τα μέλη της προσαρμόζονταν στον αμερικανικό τρόπο ζωής, δεν ήταν οικονομικοί μετανάστες και δεν επιθυμούσαν να επιστρέψουν στη χώρα-καταγωγής τους, το Ισραήλ. Για τους Αμερικανο-εβραίους, η Αμερική αποτελούσε τη «νέα γη της Επαγγελίας»²¹⁰.

Ως μέλη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, οι Αμερικανο-εβραίοι θα προσπαθήσουν με τις δράσεις και την πολιτική κινητοποίησή τους να προωθήσουν τόσο τα οργανωτικά και τα άλλα συμφέροντά τους στο κράτος-υποδοχής, όσο και να αποκτήσουν λόγο και ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας της ευρύτερης εθνικής κοινότητας, όπου και αν τα μέλη της διαβιούσαν (transtate and transnational community). Η οργανωμένη δράση τους είχε κύριο σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών και συμφερόντων τους κατά την περίοδο της κοινωνικής και πολιτιστικής προσαρμογής των πρώτων γενιών μεταναστών στις Η.Π.Α. Σταδιακά, ιδρύθηκαν και οργανώσεις αμιγώς σιωνιστικές, όπως οι “American Zionist Council”, “Zionist Organization of America”, “World Jewish Congress”, “World Zionist Organization-American Section”, “Hadassah”. “Jewish Agency for Israel”, “United Jewish Appeal”, “A.I.P.A.C.”. Ανάμεσα στα άλλα, οι οργανώσεις αυτές προσπαθούσαν να διασφαλίσουν την ύπαρξη του Ισραήλ, και να προωθήσουν θέσεις της ισραηλινής κυβέρνησης στην Ουάσιγκτον, καταβάλλοντας προσπάθεια να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. Κυρίως μετά τους πολέμους των έξι ημερών και του Yom Kippur, καθώς το Ισραήλ αρχίζει να αποκτά ακόμα μεγαλύτερη στρατηγική σημασία για την αμερικανική πλευρά στα πλαίσια του Ψυχρού Πολέμου²¹¹, και έχοντας οι Ισραηλινοί νικήσει στους παραπάνω πολέμους, οι Αμερικανο-εβραίοι μέσω των οργανώσεων τους άρχιζαν να ρίχνουν το βάρος τους στη διαφύλαξη της ασφάλειάς του. Άλλωστε, το εβραϊκό κράτος αποτελούσε κύριο συστατικό της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους, της εβραϊκής. Επίσης, μετά την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ όσες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είχαν

²¹⁰ Yossi Shain: ό.π. “Kinship and Diaspora in International Affairs”, σελ. 107, 119, Rainer Bauboeck: ό.π., σελ. 311, 314-315, Michel Bruneau: ό.π., σελ. 36-37, 39.

²¹¹ Το Ισραήλ αποκτούσε σημασία μεγάλη για τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτές την αύξηση της σοβιετικής επιρροής σε αραβικά κράτη (εξοπλισμός με στρατιωτικό υλικό/εκπαίδευση και οικονομική βοήθεια προς αυτά από τους σοβιετικούς), και για να διατηρήσουν την ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

εκδηλώσει αντι-σιωνιστική ρητορική στο παρελθόν, όπως η “American Jewish Committee” από φόβο μήπως κατηγορηθούν τα μέλη τους για «διπλή αφοσίωση» τόσο προς το Ισραήλ όσο και προς τις Η.Π.Α., την είχαν πια εγκαταλείψει. Ήταν πλέον περήφανοι για τις νίκες του Ισραήλ, και επιθυμούσαν να το υποστηρίξουν, ώστε να είναι ισχυρό απέναντι σε οποιονδήποτε μελλοντικό κίνδυνο για την ύπαρξή του. Επομένως δρούσαν ως «ομάδες πίεσης», ως “lobbies”, προκειμένου να επηρεάσουν τις θέσεις της αμερικανικής κυβέρνησης προς αυτό ανάλογα με τις θέσεις, απόψεις τους, που μπορεί όμως να μην συμβάδιζαν με τις επίσημες ισραηλινές θέσεις. Γενικά, στη διαδικασία επηρεασμού της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α., και ειδικά από τη δεκαετία του 1970 και εξής δεν υπήρξε ομοφωνία ανάμεσα στις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, αλλά όσες θεωρούσαν ότι οι πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης έρχονταν σε αντίθεση με τα ίδια τα μακροχρόνια και καλώς εννοούμενα συμφέροντα του Ισραήλ εκδήλωναν τη διαφωνία τους και προσπαθούσαν να επηρεάσουν την αμερικανική κυβέρνηση στην κατεύθυνση να πιέσει το Ισραήλ να αναθεωρήσει τις πολιτικές του. Οι οργανώσεις αυτές ήταν κατά βάση νεότερες, μεταγενέστερες των «παραδοσιακών/καθιερωμένων» (mainstream organizations - the Jewish establishment) και έκαναν την εμφάνισή τους από τη δεκαετία του 1970 και ύστερα. Θα είναι φιλειρηνικές στον χαρακτήρα και τη δράση τους²¹².

Το «Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι» (Pro-Israel lobby or Israeli lobby), αποτελούμενο από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις κατά βάση, που δρουν ως «ομάδες πίεσης» προς την αμερικανική κυβέρνηση και τα μέλη του Κογκρέσου δεν καθοδηγείται παρά τις κατά καιρούς διατυπωμένες απόψεις από την κυβέρνηση του Ισραήλ. Οι οργανώσεις αυτές είναι πολιτικά, οικονομικά και οργανωτικά ανεξάρτητες και γενικά η ατζέντα τους αποτελείται από πολιτικής φύσης θέματα (για παράδειγμα, κοινωνική δικαιοσύνη, ατομικά δικαιώματα, ειρηνευτική διαδικασία στην Μέση Ανατολή), όχι από αμιγώς θρησκευτικού ή εθνικού χαρακτήρα. Όπως διατυπώθηκε παραπάνω, δρουν υποστηρικτικά του Ισραήλ, προσπαθώντας να επηρεάσουν τα κέντρα λήψης αποφάσεων των Η.Π.Α. για την Μέση Ανατολή υπέρ εκείνου. Όμως οι απόψεις και οι προσδοκίες τους μπορεί να διαφέρουν από αυτές των κυβερνήσεων του Ισραήλ με

²¹² Yossi Shain: *ό.π.*, σελ. 102-103, S. P. Rubens: *ό.π.*, σελ. 74, Stephen Marmura: “A net Advantage? The Internet, grassroots activism and American Middle-Eastern policy”, Canada, (Queen’s University, New Media and Society 10(2), Sage Publications (2008)), σελ. 250-252, Charles Lipson: “American support for Israel: History, Sources, Limits”, the U.S. (Israel Affairs, Routledge editions, April 11th, 2007), σελ. 134-135, 139-142, Martin J. Raffel: “American Jewish Public Affairs and Israel: Looking Back, Looking Ahead”, U.S., (The Reconstructionist, Spring 1988), σελ. 55-58, John Mearsheimer and Stephen Walt: “The Israel Lobby” (London Review of Books, 10 March 2006), the U.S., (The University of California Press on behalf of the Institute for Palestine Studies, Vol. 35, No. 3, (Spring 2006)), σελ. 88-91, Nancy Jo Nelson: “The Zionist Organizational Structure”, the U.S., (The University of California Press on behalf of the Institute for Palestine Studies, Vol. 10, No. 1, (Autumn 1980)), σελ. 80-82, 84-85.

αποτέλεσμα πολλές φορές να μην συντάσσονται, αλλά αντίθετα, οι οργανώσεις αυτές να ασκούν κριτική στις επίσημες κυβερνητικές θέσεις του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της επίδρασης τους στο ίδιο το Ισραήλ είναι η «Συμφωνία Ben Gurion-Blaustein». Η Συμφωνία αυτή με την μορφή «Ανταλλαγής απόψεων» δύο όμως, ισότιμων πλευρών (μελών της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας), αφού παρίσταντο σε αυτή τη συνάντηση το υπουργικό συμβούλιο του Ισραήλ και εκπρόσωποι της οργάνωσης “American Jewish Committee, επιτεύχθηκε στις 23 Αυγούστου του 1950. Η οργάνωση αυτή θεωρείτο εκείνη την εποχή ως αντιπροσωπεύουσα το πιο ισχυρό κομμάτι των Αμερικανο-εβραίων, των πλούσιων και επιτυχημένων κοινωνικά και επαγγελματικά, το οποίο διέθετε διασυνδέσεις με τα κέντρα λήψης αποφάσεων των Η.Π.Α.. Με εκείνη τη Συμφωνία, μετά τις ατυχείς δηλώσεις Ισραηλινών αξιωματούχων ότι η ζωή των Εβραίων έξω από το Ισραήλ ήταν ατελέσφορη και προτιμότερο ήταν να επιστρέψουν για να ζήσουν σε αυτό, οι δύο άνδρες συμφωνούσαν ότι οι «Αμερικανο-εβραίοι θα βοηθούσαν οικονομικά, διπλωματικά το Ισραήλ χωρίς να εμπλέκονται στα «πολιτικά πράγματά» του, ενώ το ίδιο αναγνώριζε τη μία και μοναδική αφοσίωσή τους στην αμερικανική πολιτεία, χωρίς να ανακατεύεται και αυτό στις υποθέσεις της (οργανωμένης) Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας²¹³. Πράγματι, αυτό που ενώνει όλες αυτές τις οργανώσεις είναι η διασφάλιση της ασφάλειάς του Ισραήλ ως εβραϊκού κράτους. Το σημείο όμως, στο οποίο διαφέρουν είναι ποιες πολιτικές οφείλουν να υποστηριχθούν από αυτές και να τις ακολουθήσει το κράτος του Ισραήλ, προκειμένου να πετύχει το στρατηγικό του στόχο, την ασφάλεια και γενικότερα την ειρήνη στην περιοχή²¹⁴.

²¹³ Η Συμφωνία αυτή ερχόταν μετά από δηλώσεις Ισραηλινών αξιωματούχων, αλλά και του ίδιου του πρωθυπουργού του Ισραήλ Ben Gurion, ο οποίος απευθυνόμενος σε αντιπροσωπεία της “Jewish Agency” δήλωνε ότι ήταν επιβεβλημένη ευρείας κλίμακας μετανάστευση Αμερικανο-εβραίων στο Ισραήλ και ήταν επίσης διατεθειμένος να απευθυνθεί ειδικά στους νεότερους σε ηλικία Αμερικανο-εβραίους. Αυτή η δήλωση βασιζόταν σε μία από τις βασικές αρχές του σιωνισμού και δεν ήταν άλλη από το ότι η δημιουργία του Ισραήλ στόχευε στη συγκέντρωση όσο περισσότερων Εβραίων της διασποράς εκεί, αλλιώς θεωρούνταν «εξόριστοι». Η δήλωση αυτή προκάλεσε την αντίδραση του προέδρου της οργάνωσης “American Jewish Committee” Jacob Blaustein. Απέστειλε επιστολή (Σεπτέμβριος 1949) προς τον Ισραηλινό πρωθυπουργό στην οποία άφηνε να διαφανεί ότι η οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα μπορούσε να διακόψει τη βοήθεια, πολιτική και οικονομική, προς το κράτος του Ισραήλ, αν η ισραηλινή κυβέρνηση προχωρούσε σε εκστρατεία προσέλκυσης Αμερικανο-εβραίων στο Ισραήλ. Τελικά, επήλθε η «Συμφωνία Ben-Gurion-Blaustein. Η Συμφωνία αυτή ουσιαστικά αποτέλεσε νίκη του Αμερικανο-εβραϊκού lobby, γιατί εξανάγκασε τον πρωθυπουργό σε αναδίπλωση. Οι Αμερικανο-εβραίοι δεν θεωρούνταν πια «εξόριστοι», αλλά πολίτες των Η.Π.Α. που όφειλαν «αφοσίωση» μόνο προς την αμερικανική πολιτεία. Βέβαια, η επιλογή μετανάστευσης ή μη στο νεοσύστατο εβραϊκό κράτος παρέμενε δικαίωμα τους.

Dov Waxman: “Trouble in the Tribe: The American Jewish Conflict over Israel”, U.S., (Princeton University Press, Ptinceton (N. Jersey), 2016), σελ. 9-10, Charles S. Liebman: “Diaspora Influence on Israel: The Ben-Gurion: Blaustein "Exchange" and Its Aftermath”, U.S., Indiana University Press, Jewish Social Studies, Jul. - Oct., 1974, Vol. 36, No. 3/4 (Jul. - Oct., 1974), σελ. 271, 273-279, Mark K. Bauman: “The Blaustein-Ben-Gurion Agreement, A Milestone in Israel – Diaspora Relations”, U.S., (Jewish Museum of Maryland, Maryland, 4-5-2018), <https://jewishmuseummd.org/the-blaustein-ben-gurion-agreement-a-milestone-in-israel-diaspora-relations-part-1/>.

²¹⁴ Dov Waxman: ό.π., σελ. 7 – 10 και David Verbeeten: ό.π., σελ. 4.

Ανάλογα, λοιπόν με τη στάση και δράση των Αμερικανο – εβραϊκών οργανώσεων στο παραπάνω ζήτημα, αυτές κατατάσσονται σε τρία (3) διαφορετικά μπλοκ (blocs): το δεξιό, το κεντρώο και το αριστερό²¹⁵. Επίσης υπάρχει ο διαχωρισμός μεταξύ των «φιλειρηνικών οργανώσεων» (Pro – Israel peace advocates or activists), των «οργανώσεων αλληλέγγυων προς τους Παλαιστίνιους» (Palestinian Solidarity advocates), των «οργανώσεων – υποστηρικτικών της ισραηλινής κυβέρνησης» (Israeli government Solidarity Advocates), και των «οργανώσεων αλληλέγγυων προς τους Ισραηλινούς εποίκους στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη» (Settler Solidarity Advocates). Με βάση την τελευταία διάκριση, οι «φιλειρηνιστές και οι φιλειρηνικές οργανώσεις» (Pro – Israel peace advocates or, activists) προσπαθούν να φέρουν τις δύο πλευρές μιας συγκρουσιακής κατάστασης κοντά σε συμφωνία μέσω διαπραγματεύσεων που οδηγούν στην αμοιβαία κατανόηση των θέσεων της καθεμιάς και τελικά στον συμβιβασμό. Επίσης, είναι λιγότερο εξαρτημένες από τη συλλογιστική του καταλογισμού ευθυνών για τη μη επίλυση της σύγκρουσης στη μία ή την άλλη πλευρά (blame game), και προσπαθούν να διατηρήσουν, όσο το δυνατόν, μία ακριβοδίκαιη στάση απέναντι στους δύο στη συγκεκριμένη περίπτωση, ανάμεσα στους Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους. Επιπροσθέτως, δεν αποκλείουν τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους με την παραχώρηση εδαφών χωρίς να διακυβεύεται όμως η ύπαρξη του Ισραήλ. Σκοπός τους είναι να βοηθήσουν το εβραϊκό κράτος να πετύχει ειρήνη με την άλλη πλευρά, Άραβες και Παλαιστίνιους. Για αυτό αν οι πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης αντιστρατεύονται την ειρηνική επίλυση της σύγκρουσης δεν διστάζουν να εκφράζουν δημόσια τη διαφωνία τους ως προς αυτές²¹⁶.

Στην αντίθετη κατεύθυνση, οι «οργανώσεις-υποστηρικτικές, αλληλέγγυες, της ισραηλινής κυβέρνησης» (Israeli government Solidarity Advocates) προσπαθούν να προβάλουν τις θέσεις της πλευράς την οποία υποστηρίζουν δηλαδή της ισραηλινής κυβέρνησης, ως τις μόνες πραγματιστικές και εφικτές για την επίλυση του αδιεξόδου στη σύγκρουση αυτή²¹⁷.

Περαιτέρω, οι «Αμερικανο-εβραίοι αλληλέγγυοι προς τους Ισραηλινούς εποίκους της Δυτικής Όχθης» (Settler Solidarity Advocates) φτάνουν μέχρι το σημείο να υποστηρίζουν την προσάρτηση της Δυτικής Όχθης στο ισραηλινό κράτος. Αντιτίθενται στη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους και γενικότερα σε οποιονδήποτε εδαφικό

²¹⁵ Dov Waxman: ό.π., σελ. 9 – 10.

²¹⁶ Aaron Ahuvia: “The social marketing of peace: grassroots movements, U.S. foreign policy and the Israel – Palestinian conflict”, the U.S., (College of Business, University of Michigan-Dearbon, 7 Dec. 2011), σελ. 59, 63-64.

²¹⁷ Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 60-66, 73 και Dov Waxman: ό.π., σελ. 9-12.

συμβιβασμό με τους Παλαιστίνιους. Τα κίνητρά τους είναι εθνικιστικής και θρησκευτικής φύσης με στόχο τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ». Για τον παραπάνω λόγο υποστηρίζουν τους ισραηλινούς εποίκους και τη συνέχιση των εποικισμών στα κατεχόμενα εδάφη. Μέλη τους στηρίζουν οργανώσεις, όπως η “Zionist Organization of America”. Αντιθέτως, υπάρχει η κατηγορία των «Αλληλέγγυων ακτιβιστών, υποστηρικτών των Παλαιστίνιων» (Palestinian Solidarity Activists). Οι Αμερικανο-εβραίοι αυτοί εντάσσονται ιδεολογικά στα «άκρα-αριστερά» δηλαδή είναι προοδευτικοί/φιλελεύθεροι και φιλειρηνιστές με το κέντρο βάρους τους να πέφτει στη διασφάλιση των δικαιωμάτων (ατομικών, πολιτικών και εθνικών) των Παλαιστίνιων. Εμφороούνται από ηθικής φύσης αισθήματα προς εκείνους. Θεωρούν ότι το Ισραήλ θα πρέπει να πάψει να συμπεριφέρεται ως «κατακτητής/καταπιεστής» ενός ολόκληρου λαού, στον οποίο αρνείται το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση. Σύμφωνα με αυτούς το Ισραήλ δεν μπορεί να συνεχίζει να λειτουργεί ως «ρατσιστικό» κράτος, καταπιέζοντας έναν άλλο λαό και τα δικαιώματά του. Θεωρούν ότι πρέπει να κινηθεί η ειρηνευτική διαδικασία προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός ενιαίου κράτους, Εβραίων και Παλαιστίνιων, πλουραλιστικού και δημοκρατικού. Αυτή τη θέση προβάλλουν κάποιες «αριστερές», φιλειρηνικές οργανώσεις, όπως η “Jewish Voice for Peace”. Για αυτό, οφείλουν να αντιταχθούν στις ισραηλινές πολιτικές της κατοχής και των εποικισμών των παλαιστινιακών εδαφών και να αγωνιστούν να αλλάξουν την εξωτερική πολιτική τόσο του Ισραήλ όσο και των Η.Π.Α.²¹⁸.

Στο «κεντρώο» μπλοκ συγκαταλέγονται οργανώσεις «παραδοσιακές», παγιωμένες στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα εδώ και δεκαετίες, που αποτελούν το λεγόμενο «εβραϊκό κατεστημένο» (Jewish establishment), όπως η A.I.P.A.C. (the American Israel Public Affairs Committee), η «Αμερικανο – εβραϊκή Επιτροπή» (the American Jewish Committee), το «Αμερικανο-εβραϊκό Κογκρέσο» (American Jewish Congress), η «κατά της Δυσφήμισης Ένωση» (Anti - Defamation League - A.D.L.), η “Hadassah”, the “Jewish Council for Public Affairs” (J.C.P.A.), η «Συνδιάσκεψη των Προέδρων των μεγαλύτερων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων» (The Conference of Presidents of Major American-Jewish Organizations or the Presidents Conference). Γενικά, οι οργανώσεις αυτές υποστηρίζουν την εξωτερική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης του Ισραήλ, οποιουδήποτε κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων βρίσκεται στην εξουσία και προσπαθούν να προβάλλουν τις θέσεις της στο

²¹⁸ Υπάρχει λοιπόν συσχέτιση των αποτελεσμάτων των μελετών των καθηγητών Don Waxman και A. Ahuvia σχετικά με τις κατατάξεις των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων που κάνουν, αναφορικά με τη στάση τους προς το Ισραήλ και την Αραβο-ισραηλινή διαμάχη. Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 62-63.

αμερικανικό κοινό μέσω κυρίως, των Μ.Μ.Ε. και να τις προωθήσουν στους πολιτικούς θεσμούς των Η.Π.Α, ενδεχομένως επηρεάζοντας την εξωτερική πολιτική τους. Δεν είναι υπέρ της άσκησης πίεσης προς την κυβέρνηση του Ισραήλ από την αντίστοιχη αμερικανική. Επίσης δεν συμφωνούν με τη δημόσια κριτική κατά του Ισραήλ στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μπορεί να διαφωνούν με πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης ποτέ όμως δεν εκφράζουν δημόσια τη διαφωνία τους ως προς αυτές. Προσπαθούν να επιλύσουν όποια διαφωνία τους μακριά από τα «φώτα» της δημοσιότητας μέσω συζητήσεων ανάμεσά τους ή μέσα στις οργανώσεις-ομπρέλα, στις οποίες συμμετέχουν ως μέλη, όταν δεν μπορούν να φτάσουν σε συναινετική θέση. Συνεπώς η κριτική από τη μεριά τους κατά αποφάσεων της ισραηλινής κυβέρνησης για τις οποίες έχουν διαφορετική άποψη γίνεται μόνο «κεκλεισμένων των θυρών» και μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, γιατί θεωρούν ότι κάποια από τα σημεία της μπορεί να χρησιμοποιηθούν από άτομα ή ομάδες, που είναι εχθροί του Ισραήλ και των Εβραίων (Αντισιωνιστές, αντισημίτες)²¹⁹.

Αναφορικά με τα βασικά ζητήματα της διαπραγμάτευσης ειρήνης, όπως το καθεστώς της Ιερουσαλήμ, το θέμα της ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ και των εποικισμών, οι οργανώσεις του «κεντρώου μπλοκ», ενώ φαίνεται να υποστηρίζουν τον εδαφικό συμβιβασμό μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών και τη δημιουργία δύο κρατών στην περιοχή, δεν δείχνουν τον ανάλογο ενθουσιασμό. Αντίστοιχα στις «οργανώσεις-υποστηρικτικές, αλληλέγγυες, της ισραηλινής κυβέρνησης» (Israeli government Solidarity Advocates) που ανέλυσε ο καθηγητής Aaron Ahuvia (1963-), παρατηρούνται παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτά που περιγράφονται στις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις του «κεντρώου bloc». Με άλλα λόγια, τα μέλη τους είναι περισσότερο ανήσυχα και προβληματισμένα για τη διασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ (Worried Jews κατά A. Ahuvia), επειδή δεν έχουν εμπιστοσύνη τόσο στις προθέσεις των Παλαιστινίων όσο και στη στάση που θα κρατήσουν εξτρεμιστικές οργανώσεις (Hamas, Islamic Jihad, Hezbollah) σε μια ενδεχόμενη συμφωνία ειρήνης. Ενώ επιθυμούν την ειρηνική διευθέτηση της ισραηλινο-παλαιστινιακής διαμάχης μέσω ειρηνευτικών προσπαθειών, φοβούνται ότι μια Συμφωνία ειρήνης που θα οδηγεί στη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, χωρίς τα κατάλληλα εγγύη ασφαλείας για το εβραϊκό κράτος, θα είναι επιζήμια για το δεύτερο²²⁰.

²¹⁹ Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 63-65, Dov Waxman: ό.π., σελ. 10-13, Dov Waxman: ό.π. “The Pro-Israel lobby in the United States, Past, Present, and Future”, the U.S., (within the book “Israel and the United States, Six decades of US-Israeli Relations” edited by Robert O. Freedman, Westview Press, 2012), σελ. 92-93.

²²⁰ Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 63-65, Dov Waxman: ό.π., σελ. 10-12, Dov Waxman: ό.π. “The Pro-Israel lobby in the United States, Past, Present, and Future”, the U.S., (within the book “Israel and the United

Όπως σημειώθηκε παραπάνω στο θέμα των εποικισμών, οι οργανώσεις αυτές τείνουν να στηρίζουν περισσότερο την πολιτική διατήρησης των υπαρχόντων οικισμών ισραηλινών εποίκων στη Δυτική Όχθη και την επέκτασή τους, παρά τη διάλυσή τους, μερική ή ολική. Αναφορικά τέλος με την άσκηση επιρροής και κατά πόσο επηρεάζουν την αμερικανική εξωτερική πολιτική, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις προσπαθούν γενικά να παρουσιάζονται με κοινή θέση. Το τελευταίο έρχεται σε αντίθεση με τις οργανώσεις που αποτελούν είτε το «δεξιό» είτε το «αριστερό» μπλοκ. Αυτές, όπως θα φανεί στη συνέχεια, βασίζονται σε ιδεολογική βάση κυρίως στηριζόμενες στις πεποιθήσεις τους σχετικά με τα ζητήματα που έχουν σχέση με το Ισραήλ και την Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση (για παράδειγμα μη συμβιβασμός έναντι συμβιβασμού με τους Παλαιστίνιους) και για αυτό, όταν διαφωνούν, δεν διστάζουν να εκφράσουν τις διαφορετικές τους απόψεις, ακόμα και δημόσια²²¹.

Πέρα από τις κεντρικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, οι οποίες, όπως υπογραμμίστηκε, δεν διέπονται από συγκεκριμένη ιδεολογία και κατεύθυνση (apolitical organizations), όσον αφορά την επίλυση της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης, αλλά οι αποφάσεις τους σε ζητήματα δημόσιας πολιτικής παίρνονται μέσα από τη διαδικασία της συναίνεσης, υπάρχουν και οι οργανώσεις του «δεξιού» και «αριστερού» μπλοκ του Αμερικανο-εβραϊκού λόμπι. Κοινό χαρακτηριστικό των δύο αυτών μπλοκ είναι αυτό που ήδη διατυπώθηκε ότι δηλαδή δεν διστάζουν να εκφράζουν δημόσια την αντίθεσή τους στις πολιτικές της κυβέρνησης του Ισραήλ, με τις οποίες ιδεολογικά και πολιτικά μπορεί να διαφωνούν. Όπως φαίνεται από τη στάση τους, θεωρούν ότι πρέπει να συμβάλλουν στην αναθεώρηση ακόμα και ανατροπή λανθασμένων αποφάσεων της ηγεσίας του Ισραήλ, προκειμένου να υπάρξει συναινετική, κοινή στάση από όλα τα μπλοκ που συνθέτουν το Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι για το καλό, όπως θεωρούν των Εβραίων και του Ισραήλ²²².

Η εξέταση αυτών των δύο μπλοκ είναι αναγκαία, πέρα από την πληροφόρηση για την οργάνωση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και για έναν άλλο σημαντικό λόγο. Αυτός είναι ότι η πρωτοκαθεδρία του κεντρώου μπλοκ με «ναυαρχίδα» την οργάνωση A.I.P.A.C., η οποία ως γνωστόν, έχει περισσότερους πόρους, μέλη, καλύτερη οργάνωση και διασυνδέσεις με στελέχη της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας των

States, Six decades of US-Israeli Relations” edited by Robert O. Freedman, Westview Press, 2012), σελ. 92-93, Jacob Kamaras: “After J Street rejection, critics target diversity of Conference of Presidents”, the U.S., (Jewish News Syndicate, May 4, 2014), www.jns.org/after-j-street-rejection-critics-target-diversity-of-conference-of-presidents/.

²²¹ Dov Waxman: ό.π., σελ. 12, A. Ahuvia: ό.π., σελ. 64-65 και Dov Waxman: ό.π. “The Pro-Israel lobby in the United States, Past, Present, and Future”, σελ. 92-93.

²²² Dov Waxman: ό.π., σελ. 12.

Η.Π.Α., σταδιακά υποχωρεί. Στο προσκήνιο, έρχονται οργανώσεις τόσο από το «δεξιό» όσο και από το «αριστερό» μπλοκ. Αρχικά, μετά τη διάψευση των προσδοκιών εξαιτίας της απουσίας επίτευξης Συμφωνίας στο Camp David και το ξέσπασμα της 2^{ης} Ιντιφάντα (2000-2003), οι Αμερικανο-εβραίοι σκληραίνουν τη στάση τους, φοβούμενοι πάντα ενδεχόμενη απειλή κατά της ύπαρξης του Ισραήλ (existential fear for Israel). Μάλιστα ακούγονταν περισσότερο, οι φωνές που προέρχονταν από το «δεξιό» μπλοκ οργανώσεων, το οποίο δεν επιθυμούσε την ίδρυση παλαιστινιακού κράτους στην περιοχή, υποστήριζε τους ισραηλινούς εποίκους στη Δυτική Όχθη και κατά συνέπεια θεωρούσε την επίτευξη ειρήνης απατηλή²²³.

Το δεξιό μπλοκ από την άλλη πλευρά περιλαμβάνει Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως οι παρακάτω: «Αμερικανοί για ένα ασφαλές Ισραήλ» (Americans for a safe Israel), «Αμερικανοί φίλοι του Likud» (American Friends of Likud), “Fuel for Truth”, «Ινστιτούτο Δημοσίων θεμάτων» (The Institute for Public Affairs), «Το Εβραϊκό Ινστιτούτο για Υποθέσεις Εθνικής Ασφάλειας» (The Jewish Institute for National Security Affairs - a think tank), “Stand with us”, “The David Project”, “The Israel Project” και «η Σιωνιστική Οργάνωση της Αμερικής» (The Zionist Organization of America (Z.O.A.)). Αυτές στο σύνολο τους είναι αρνητικές στην παραχώρηση γης ή στη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους με πρωτεύουσα την ανατολική Ιερουσαλήμ (αραβικός τομέας). Θεωρούν ότι το Ισραήλ οφείλει να κρατήσει σκληρή στάση, ακόμα και πολεμοχαρή, απέναντι στους εχθρούς του είτε αυτοί είναι εξτρεμιστικές, ισλαμικές οργανώσεις είτε οι μετριοπαθείς Παλαιστίνιοι. Σύμφωνα με τη στατιστική έρευνα του καθηγητή A. Ahuvia, αυτοί κατατάσσονται στους «υποστηρικτές των Ισραηλινών εποίκων» (Settler solidarity advocates). Πρόκειται για Αμερικανο-εβραίους έντονα θρησκευόμενους (υπερ-ορθόδοξους) και υπερ-εθνικιστές, επί το πλείστον. Δεν αποδέχονται κανενός είδους εδαφικό συμβιβασμό με τους Παλαιστίνιους και θεωρούν ότι το κράτος τους Ισραήλ πρέπει να συμπεριλάβει και τη Δυτική Όχθη, προκειμένου να δημιουργηθεί το Μεγάλο Ισραήλ (Greater Israel). Επίσης βρίσκουν συμπαράστατες, σε δεδομένες χρονικές στιγμές, σε άλλες ομάδες της αμερικανικής κοινωνίας. Αυτοί δεν είναι άλλοι από τους «νέο-συντηρητικούς» και τους ευαγγελιστές-Προτεστάντες. Οι τελευταίοι θεωρούν ότι με τη δημιουργία του κράτους του Ισραήλ, η Δευτέρα Παρουσία του Μεσσία δεν είναι μακριά και επομένως, τάσσονται ανεπιφύλακτα υπέρ της διατήρησης της σημερινής κατάστασης στην Παλαιστίνη. Το Ισραήλ οφείλει λοιπόν να διαθέτει μεγαλύτερη οικονομική, στρατιωτική δύναμη εν συγκρίσει με τους αντιπάλους

²²³ Dov Waxman: ό.π. “The Pro-Israel lobby in the United States, Past, Present, and Future”, σελ. 85-88, 91, Martin J. Raffer: ό.π., σελ. 60, John Mearsheimer and Stephen Walt: ό.π., σελ 89.

του, προκειμένου να εξασφαλίζει την ασφάλειά του, χωρίς να προχωράει σε εδαφικές παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους. Επιπλέον οι Αμερικανοί ευαγγελιστές, οι οποίοι φτάνουν τα εβδομήντα πέντε εκατομμύρια από το συνολικό πληθυσμό των Η.Π.Α, ενισχύουν οικονομικά τις δεξιές και κεντρώες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις. Επίσης, ψηφίζουν υποψήφιους γερουσιαστές, κυβερνήτες πολιτειών ή ομοσπονδιακούς προέδρους, προερχόμενους από το ρεπουμπλικανικό κόμμα των Η.Π.Α (Republican party) με συντηρητικές, ως γνωστόν, απόψεις στα θέματα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής (διατήρηση της «ειδικής σχέσης» Η.Π.Α και Ισραήλ, ισχυρές ένοπλες δυνάμεις των Η.Π.Α. για να μπορούν να επέμβουν στρατιωτικά, με ή χωρίς τη νομιμοποιητική εντολή των Ηνωμένων Εθνών σε περιοχές αστάθειας, και όπου αλλού τα αμερικανικά συμφέροντα διακυβεύονται ανά την υφήλιο)²²⁴.

Τις τελευταίες δεκαετίες, έχει ενδυναμωθεί το «δεξιό» μπλοκ του Αμερικανο-ισραηλινού λόμπι. Όπως σημειώθηκε πιο πάνω, στα μέλη του συμπεριλαμβάνονται «Αμερικανο-εβραίοι ενεργοί στα θέματα της εβραϊκής παράδοσης», όπως είναι οι ορθόδοξοι και υπερ-ορθόδοξοι, οι οποίοι δεν υποστηρίζουν τη λύση των δύο κρατών, όπως προβλεπόταν στις συμφωνίες του Όσλο, φτάνοντας οι πιο ακραίοι από αυτούς στο σημείο να επιθυμούν την προσάρτηση της Δυτικής Όχθης στο Ισραήλ. Με την κατάρρευση των συνομιλιών στο Camp David και το ξέσπασμα της 2^{ης} Ιντιφάντα, καθώς και μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα στους δίδυμους πύργους (11/9/2001), γίνεται πιο φανερή η ανάγκη συντονισμού των ενεργειών των Η.Π.Α και του Ισραήλ για να αντιμετωπίσουν τον κοινό εχθρό, τον ισλαμικό εξτρεμισμό²²⁵.

Σε αντίθεση με τις επιδιώξεις του «δεξιού» μπλοκ και επειδή μεγάλο ποσοστό Αμερικανο-εβραίων (36%) επιθυμεί να εκφράζει ελεύθερα και δημόσια την αντίθεσή του προς τις πολιτικές των δεξιών ισραηλινών κυβερνήσεων κατά των Παλαιστίνιων ή ακόμα και της αμερικανικής κυβέρνησης (για παράδειγμα αντίθεση στη διεξαγωγή του πολέμου στο Ιράκ επί προεδρίας του George W. Bush (2001-2009), το ποσοστό αυτό οργανώνεται και συμμετέχει ενεργά σε οργανώσεις που συνθέτουν το «αριστερό» μπλοκ. Δεν μπορούν οι Αμερικανο-εβραίοι, φιλελεύθεροι και «φιλειρηνιστές» στην πλειοψηφία τους, ζώντας σε μια κοινωνία δημοκρατική, όπως είναι η αμερικανική, να μην εκφράζουν ανοικτά τις απόψεις τους για θέματα που αφορούν τους ίδιους, τη διασπορά και τους Εβραίους του Ισραήλ και οι οποίες είναι αντίθετες ως προς τις θέσεις των μελών του «δεξιού» μπλοκ. Η απουσία αντιπαράθεσης απόψεων σε συγκεκριμένα θέματα τους ενοχλούσε. Επίσης τα πολιτικά, δημογραφικά και πολιτιστικά δεδομένα στις Η.Π.Α. έχουν αλλάξει. Πρώτα

²²⁴ Dov Waxman: ό.π., σελ. 12, 15, Steven Windmueller: ό.π., σελ. 62 και John Mearsheimer and Stephen Walt: ό.π., σελ 89.

²²⁵ Dov Waxman: ό.π., σελ. 14-15.

από όλα οι ίδιοι οι Αμερικανοί εκφράζουν δυσπιστία απέναντι στους αντιπροσώπους τους στο Κογκρέσο και στις πολιτικές της υπερδύναμης. Επιπλέον η αδυναμία οικονομικής και κοινωνικής ανόδου των νέων Αμερικανών, τα προβλήματα της ανεργίας, η έλλειψη σίτισης, στέγασης για πολλούς από αυτούς, η διεύρυνση του χάσματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών είναι μερικές από τις αιτίες οι οποίες έχουν οδηγήσει σε εκδηλώσεις αγανάκτησης προς το οικονομικό και πολιτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών²²⁶.

Επίσης ο φιλελευθερισμός των Αμερικανο-εβραίων τους ωθεί αναπόφευκτα προς οργανώσεις του «αριστερού» μπλοκ, οι οποίες ευνοούν τη διαφωνία και το δημόσιο αντίλογο απέναντι σε πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης, όσο και της αμερικανικής, που έχουν αποδειχθεί ατελέσφορες. Οι διαφωνίες μάλιστα ως προς τις πολιτικές αυτές προκαλούν εντάσεις και βαθύτερο διχασμό στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα με το πέρασμα του χρόνου (the Polarization effect in the American-Jewish community)²²⁷.

Το «αριστερό» μπλοκ οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας περιλαμβάνει λοιπόν οργανώσεις, όπως: “Ameinu” (πρώην Labor Zionist Alliance), «Αμερικανοί για την ειρήνη, τώρα» (Americans for Peace Now), «Η Συμμαχία για την Ειρήνη και τη δικαιοσύνη» (Brit Tzedek V’ Shalom), “Israel Policy Forum”, “J Street”, “National Committee for Labor Israel”, “Americans for a Progressive Israel” και “Meretz U.S.A.”. Όλες αυτές οι οργανώσεις είναι υπέρ της ειρηνικής διευθέτησης της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης, ευνοούν το διάλογο και τις διαπραγματεύσεις με την άλλη πλευρά. Δεν αποδέχονται τη χρήση βίας ή την κατάσταση στην οποία περιέρχεται πολλές φορές το Ισραήλ, της διπλωματικής δηλαδή, απομόνωσης, εξαιτίας της στήριξης που δείχνει στα αιτήματα των εποίκων και κατά συνέπεια της συνέχισης της πολιτικής του παράνομου εποικισμού των κατεχομένων εδαφών στη Δυτική Όχθη. Είναι κατά της κατοχής του τμήματος αυτού γης της Παλαιστίνης, και επιθυμούν γενικά την ύπαρξη δύο ανεξάρτητων κρατών στην περιοχή, ενός εβραϊκού και ενός παλαιστινιακού (οι οργανώσεις στα άκρα του αριστερού bloc είναι υπέρ ενός ενιαίου δημοκρατικού και πλουραλιστικού κράτους στην Παλαιστίνη όπου τα δικαιώματα όλων των πολιτών, Εβραίων και Παλαιστινίων, θα είναι διασφαλισμένα συνταγματικά)²²⁸.

²²⁶ Steven Windmueller: ό.π., σελ. 207, 209, 212-213, Dov Waxman: ό.π., σελ. 12-14, 17, A. Ahuvia: ό.π., σελ. 66 και James Traub: “The New Israel Lobby”, U.S., (the New York Times, September 13, 2009), σελ. 1.

²²⁷ Steven Windmueller: ό.π., σελ. 207, 209, 212-213, Dov Waxman: ό.π., σελ. 12-14, 17, A. Ahuvia: ό.π., σελ. 66 και James Traub: “The New Israel Lobby”, U.S., (the New York Times, September 13, 2009), σελ. 1.

²²⁸ Χαρακτηριστικό παράδειγμα των παραπάνω είναι ότι στην 1^η Συνδιάσκεψη της οργάνωσης J Street που έγινε το 2009, στην Ουάσιγκτον (D.C.), και συμμετείχαν χίλιοι πεντακόσιοι σύνεδροι από είκοσι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, κυρίως από το «αριστερό» bloc, όπως οι “Ameinu”, “The New Israel Fund”, στις τρεις μέρες διάρκειας της Συνδιάσκεψης, όταν ακούγονταν στους εκφωνηθέντες λόγους

Με βάση την κατηγοριοποίηση που κάνει στη δική του μελέτη ο καθηγητής A. Ahuvia, οι παραπάνω οργανώσεις του «αριστερού» bloc εντάσσονται στους «Υποστηρικτές του Ισραήλ και της ειρήνης» (Pro-Israel peace advocates). Αυτοί οι «φιλειρηνιστές ακτιβιστές» προσπαθούν να φέρουν τις δύο πλευρές κοντά σε μια συμφωνία. Για αυτό τον λόγο εμμένουν στις διαδικασίες των επαφών και των διαπραγματεύσεων, προκειμένου να υπάρξει κλίμα αλληλοκατανόησης και διάθεση συμβιβασμού. Η βασική τους επιδίωξη είναι να βοηθήσουν το Ισραήλ να φτάσει καταρχήν σε μια δίκαιη και βιώσιμη λύση με τους Παλαιστίνιους και κατά δεύτερο λόγο και με τα υπόλοιπα γειτονικά αραβικά κράτη. Δεν κρύβουν τη διαφωνία τους με τις ακολουθούμενες πολιτικές των δεξιών ισραηλινών κυβερνήσεων. Μια από τις χαρακτηριστικές διαφωνίες τους είναι για το μελλοντικό καθεστώς της Ιερουσαλήμ, ενός από τα βασικά θέματα για την επίλυση του παλαιστινιακού ζητήματος. Θεωρούν ότι η Ιερουσαλήμ πρέπει να αποτελέσει πρωτεύουσα και του ισραηλινού και του μελλοντικού παλαιστινιακού κράτους (ο αραβικός τομέας της ιερής πόλης μαζί με τα προάστια της όπου κατοικούν Παλαιστίνιοι θα αποτελούσαν την πρωτεύουσα του παλαιστινιακού κράτους). Μέχρι σήμερα οι Ισραηλινοί έχουν πάρει διοικητικά και άλλου είδους μέτρα προς την κατεύθυνση της προσάρτησης των αραβικών συνοικιών της Ιερουσαλήμ στο δικό τους τομέα (τις εβραϊκές συνοικίες), προκειμένου να δημιουργήσουν τετελεσμένα γεγονότα. Αυτές οι πρακτικές έχουν αποτελέσει αντικείμενο κριτικής ακόμα και διαμαρτυριών από μέλη φιλειρηνικών οργανώσεων των Αμερικανο-εβραίων που πρόσκεινται στο «αριστερό» bloc²²⁹.

Ένα άλλο σημείο που πρέπει να τονιστεί για τις οργανώσεις του αριστερού bloc είναι η επιδίωξή τους να εμπλακεί πιο ενεργά η αμερικανική κυβέρνηση στην όλη ειρηνευτική διαδικασία για την άρση των αδιεξόδων που έχει δημιουργήσει η ισραηλινή κυβέρνηση με τις πολιτικές της και στην εξεύρεση λύσης στο παλαιστινιακό ζήτημα. Θεωρούν ότι οι Η.Π.Α. πρέπει να πιέσουν και τις δύο πλευρές να καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Από την έρευνα του καθηγητή Ahuvia, τμήμα των «φιλειρηνιστών, υποστηρικτών του Ισραήλ», με βάση την παράμετρο του καταλογισμού ευθυνών πιστεύουν ότι για τα σημερινά αδιέξοδα ευθύνονται οι ίδιοι οι Παλαιστίνιοι (καλλιέργεια εξτρεμιστικού κλίματος από την Hamas) και όχι το Ισραήλ και συνεπώς, δεν θεωρούν ότι το Ισραήλ θα πρέπει να πιεστεί για να αλλάξει τη στάση του. Από την άλλη μεριά, από τη στιγμή που το γενικότερο κλίμα στην αμερικανική κοινωνία είναι

αναφορές περί του τερματισμού της κατοχής της Δυτικής Όχθης και της δημιουργίας παλαιστινιακού κράτους υπήρχε καθολική επιδοκιμασία με χειροκροτήματα.

Paul Usiskin: "Fish and Fowl", U.S., (Jewish Quarterly, 2009), σελ. 15 και Don Waxman: ό.π., σελ. 12.

²²⁹ Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 60-61, 63-64.

αυτό της αμφισβήτησης της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας των θεσμών, οι Αμερικανο-εβραίοι μαζί με άλλους Αμερικανούς θεωρούν ότι οι θεσμοί του αμερικανικού κράτους έχουν χάσει μέρος της ισχύος και του κύρους τους, ώστε να μπορούν να πιέσουν «συμμάχους» ή να βρουν λύσεις σε προβλήματα διεθνή, ενώ δεν επιλύουν αυτά της εσωτερικής πολιτικής (οικονομική κρίση, ανεργία)²³⁰.

Σε αυτό το σημείο και έχοντας υπόψη το γεγονός της έρευνας του “Pew Research Center” (JA, 2002) ότι δηλαδή, το 36% των Αμερικανο-εβραίων πιστεύει ότι δημόσια πρέπει πια να ασκείται κριτική απέναντι στις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης, μέσα στα πλαίσια των “Jewish politics”, μια από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις του «αριστερού» bloc, η οποία το πράττει, είναι η νέα οργάνωση “J Street”. Η “J Street” ιδρύθηκε το 2008, ως Αμερικανο-εβραϊκή οργάνωση, που υποστηρίζει την εξεύρεση λύσης με τους Παλαιστίνιους με τη δημιουργία δύο κρατών στην περιοχή. Έχει τους ίδιους στόχους με τις υπόλοιπες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις που ανήκουν στην αριστερή πτέρυγα, αλλά αυτό που της δίνει σημαντική δυναμική είναι η βάση της. Αυτή δεν είναι άλλη από τις τοπικές οργανώσεις της (grass-roots organizations). Με τη χρήση της τεχνολογίας μπορεί και κάνει πιο γρήγορα γνωστές τις θέσεις της και παράλληλα κινητοποιεί άλλες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις σε δράσεις τις οποίες και αυτές θα ήθελαν να δουν να υλοποιούνται, επειδή μοιράζονται τις ίδιες αντιλήψεις και στόχους. Δεν είναι από τις οργανώσεις που θέλουν να γίνονται αρεστές από τους Αμερικανο-εβραίους απλά και μόνο επειδή υιοθετούν αναντίρρητα τις απόψεις τους (self-expressive organizations). Είναι οργάνωση με συγκεκριμένους στόχους και επιδιώξεις και, αν κάποιο άτομο της κοινότητας θεωρεί ότι συμπίπτουν με τους δικούς του, μπορεί να συμμετάσχει στη συλλογική δράση που επιτελεί η ίδια η οργάνωση (Strategically oriented organization).²³¹

Επίσης, η παραπάνω οργάνωση έχει μια «Πολιτική επιτροπή δράσης» (Political Action Committee – P.A.C.) η οποία στηρίζει οικονομικά και πολιτικά, στις προεκλογικές τους εκστρατείες, συγκεκριμένους υποψηφίους (99% δημοκρατικούς) τόσο για το προεδρικό αξίωμα, όσο και για το Κογκρέσο. Μάλιστα στις εκλογές του 2008 πρόσφερε 391.751 δολάρια για τη στήριξη συγκεκριμένων υποψηφίων για το Κογκρέσο.

²³⁰ Σε δημοσκόπηση που είχε διενεργήσει η οργάνωση “Ameinu” στα 2005, το 75% των Αμερικανο-εβραίων συμμετεχόντων σε αυτήν είχε συμφωνήσει με την άποψη ότι οι Η.Π.Α. οφείλουν να πιέσουν και τις δύο πλευρές προς την παραπάνω κατεύθυνση, ενώ η «Έρευνα για τους Αμερικανο-εβραίους σε εθνική κλίμακα» (The National Survey of American Jews - JA) του “Pew Research Center” στα 2002, που χρησιμοποίησε πιο ευρύτερο δείγμα ατόμων από αυτό της προηγούμενης οργάνωσης, βρήκε ότι μόνο το 25% των Αμερικανο-εβραίων θέλουν την άσκηση πίεσης από την αμερικανική κυβέρνηση προς την αντίστοιχη ισραηλινή, ενώ το άλλο 25% αντιτίθεται σε αυτήν. Το εναπομείναν 50% δεν εκφράζει μια ξεκάθαρη γνώμη επί τούτου.

Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 65-67 και Steven Windmueller: ό.π., σελ. 207-208, 213.

²³¹ Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 57-58, 69-70 και Don Waxman: ό.π., σελ. 16-17.

Διαθέτει 177.000 διαδικτυακούς υποστηρικτές, 5.000 φοιτητές και 650 ραβίνους ως μέλη²³². Στα 2010 έγινε η συγχώνευση των δύο πιο δραστήριων οργανώσεων στο αριστερό bloc, της “J Street” και της “Brit Tzedek V’ Shalom”, χαρίζοντας στην πρώτη ξεχωριστή δυναμική στον χώρο των τοπικών οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, αφού η “Brit Tzedek V’ Shalom” έγινε «Παράρτημα της J Street» (J Street Local)²³³.

Πριν αναλυθούν οι διασυνδέσεις και η αλληλεπίδραση που αναπτύσσονται μεταξύ των θεσμών της αμερικανικής πολιτείας και των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, το συμπέρασμα που βγαίνει, και από την παρουσίαση του «αριστερού» bloc οργανώσεων, είναι ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα δεν εκφράζεται μόνο από την A.I.P.A.C, αλλά και από οργανώσεις, όπως η “J Street”. Η τελευταία εκφράζει περισσότερο τη νέα γενιά Αμερικανο-εβραίων αλλά και όλους εκείνους τους «φιλελεύθερους» που δεν τους επιτρεπόταν, κατά κάποιο τρόπο, να ασκήσουν κριτική στις ακολουθούμενες πολιτικές του Ισραήλ χάρη της «ειδικής σχέσης» μεταξύ Η.Π.Α. και Ισραήλ και της ανάγκης για «ενιαία» θέση. Με άλλα λόγια μέσα στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, με τη διαφοροποίηση των απόψεων σε θέματα που άπτονται του ρόλου, της δομής και των δράσεών της, ως τμήμα της εβραϊκής διασποράς και ως βασικός υποστηρικτής της ασφάλειας του Ισραήλ αρχίζει και πάλι να λειτουργεί η δημοκρατική διαδικασία.

Β΄ Μέρος. Κυρίως Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Οι Η.Π.Α. και ο πόλεμος του Λιβάνου

Με την εκλογή του Ronald Reagan (1981-1989) στην προεδρία των Η.Π.Α, τον Νοέμβριο του 1980, η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. αναπροσαρμόζεται. Η νέα κυβέρνηση αντί να ακολουθεί μία πολιτική βασισμένη στην καλλιέργεια της ύφεσης (Détente) μεταξύ των Η.Π.Α και της Σοβιετικής Ένωσης, ήθελε να επανακαταστήσει τις Η.Π.Α. διεθνή οικονομική, στρατιωτική και πολιτική δύναμη, ώστε να αντιμετωπίσει τη Σοβιετική Ένωση και την επιρροή της σε περιοχές του κόσμου. Σκοπός της νέας κυβέρνησης ήταν να ενισχύσει τα «φιλικά» προς τις Η.Π.Α. καθεστώτα ή συμμαχικά κράτη προκειμένου να εμποδιστεί η επέκταση της σοβιετικής επιρροής σε χώρες του

²³² Dov Waxman: ό.π., σελ. 16, Dov Waxman: ό.π. “The Pro-Israel Lobby in the United States, Past, Present and Future”, U.S., (in the book edited by Robert O. Freedman: “Israel and the U.S.”, U.S., Westview Press, 2012), σελ. 89-91 και J Street: “About us”, U.S., www.jstreet.org/about_us

²³³ Aaron Ahuvia: ό.π., σελ. 56, 71.

Τρίτου Κόσμου. Οι δύο αυτοί στόχοι αποτέλεσαν το λεγόμενο «Δόγμα Reagan». Συγκεκριμένα, για την περιοχή της Μέσης Ανατολής, ο πρόεδρος Reagan, ορμώμενος από αντι-κουμμουνιστικά και φιλο-ισραηλινά αισθήματα επιθυμούσε να αντιμετωπίσει ακραία ισλαμικά, ή γενικότερα επαναστατικής φύσεως κινήματα τα οποία θεωρούσε ότι προήγαγαν τις σοβιετικές βλέψεις στην περιοχή. Στα τελευταία συγκαταλεγόταν η οργάνωση “Palestine Liberation Organization” (P.L.O.) των Παλαιστινίων, η οποία επιθυμούσε μαζί με τις άλλες παλαιστινιακές οργανώσεις τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους με τη χρήση ακόμα και βίαιων μέσων. Όμως ο πρόεδρος Reagan επειδή φοβόταν ότι ένα παλαιστινιακό κράτος με ακραία στοιχεία στην ηγεσία του θα αποτελούσε παράγοντα αποσταθεροποίησης της περιοχής, στήριξε το Ισραήλ ως αξιόπιστο στρατηγικό εταίρο. Η στρατιωτική δύναμη του εβραϊκού κράτους, η ανδρεία των στρατιωτών και οι δημοκρατικές, φιλελεύθερες αξίες που ακολουθούσε από την ίδρυση του αποτελούσαν εγγύηση ότι ήταν πράγματι ένας αξιόλογος σύμμαχος για τα αμερικανικά συμφέροντα²³⁴.

Γενικά ο πρόεδρος Reagan έθετε τους γενικούς άξονες στους οποίους θα κινείτο η αμερικανική εξωτερική πολιτική και άφηνε τις λεπτομέρειες και τα μέτρα που απαιτούνταν για τη διαμόρφωση και υλοποίηση των αποφάσεων αυτών στους συνεργάτες του²³⁵. Ειδικά οι τρεις άνδρες, ο υπουργός εξωτερικών Alexander Haig (1981-1982), ο σύμβουλος εθνικής ασφάλειας Richard Allen (1981-1982) και ο Υπουργός Άμυνας Caspar W. Weinberger (1981-1987) δηλαδή, η στενότερη ομάδα υψηλόβαθμων κυβερνητικών αξιωματούχων δίπλα στον πρόεδρο και σύμβουλοί του, ήταν αυτοί που επηρέαζαν τις αποφάσεις του προέδρου σε θέματα διεθνούς και περιφερειακής πολιτικής, όπως ήταν τα θέματα της Μέσης Ανατολής²³⁶.

Στην κυβέρνηση του R. Reagan, εκτός από στελέχη που είχαν θητεύσει στον αμερικανικό στρατό, όπως ήταν ο πρώην στρατηγός Alexander Haig, υπήρχαν μέλη που είχαν δουλέψει για πολυεθνικές εταιρείες (όπως, ο George Shultz) ή ακόμα προέρχονταν από το ακαδημαϊκό ή τον πολιτικό χώρο (Jeane Kirkpatrick (1926-2006)). Βέβαια, η κυρίαρχη τάση στη δεξιά κυβέρνηση του R. Reagan ήταν η «νεο-συντηρητική» (New conservatism)²³⁷.

Παρά το γεγονός ότι το ρεπουμπλικανικό κόμμα στις Η.Π.Α. εκφράζει συντηρητικές ιδεολογικές πεποιθήσεις, οι νεο-συντηρητικοί (neo-conservatives) ήταν

²³⁴ William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 245-246, Godfrey Hodgson: “Reagan as President”, U.S., (Contemporary Record, Routledge (Taylor and Francis group), 2008), σελ. 55-56.

²³⁵ William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 246-247.

²³⁶ William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 247

²³⁷ Naseer Aruri: “The United States and Palestine: Reagan’s Legacy to Bush”, U.S., Journal of Palestine Studies, Vol. 18, No 3, University of California Press, (Spring, 1989), σελ. 8.

νεότεροι στο ρεπουμπλικανικό κόμμα και διέφεραν με τους παλαιο-συντηρητικούς (palaeo-cons), τους παραδοσιακούς δηλαδή, συντηρητικούς. Στις Η.Π.Α κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950 και των αρχών του 1960, οι πρώιμες γενιές των «φιλελεύθερων Αμερικανο-εβραίων διανοούμενων», όπως οι Norman Podhoretz και Irving Kristol, υποστήριξαν τα κινήματα για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, την εξάλειψη των διακρίσεων και το σεβασμό των μειονοτήτων. Ωστόσο κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, απογοητεύτηκαν ιδιαίτερα από τις εξαγγελίες του προέδρου Lyndon B. Johnson για τη “Μεγάλη Κοινωνία” δηλαδή, το σχέδιο για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας στην αμερικανική κοινωνία, με έμφαση στις δημόσιες επενδύσεις (στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της κάλυψης των οικιστικών αναγκών των Αμερικανών πολιτών, που δεν διέθεταν δική τους στέγη, των μεταφορών και της ανάπτυξης της υπαίθρου). Θεωρούσαν ότι το συγκεκριμένο σχέδιο έριχνε το βάρος στις κοινωνικές ανάγκες των ασθενέστερων τμημάτων της αμερικανικής κοινωνίας και αποτελούσε κατά κάποιον τρόπο σπατάλη πόρων. Αντίθετα με τους δημοκρατικούς που αντιτίθεντο στον πόλεμο του Βιετνάμ, ο οποίος αποσπούσε κεφάλαια γενικότερα, εθνικούς πόρους, από την κοινωνική πολιτική προς τις πολεμικές βιομηχανίες, οι νεο-συντηρητικοί ισχυρίζονταν ότι δεν έφταναν οι πόροι που δαπανιούνταν για την κάλυψη των αμυντικών αναγκών των Η.Π.Α, ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η σοβιετική επεκτατική πολιτική σε διάφορες περιοχές της υφλίου. Όταν αντιλήφθηκαν ότι δεν μπορούσαν να αλλάξουν την εξωτερική πολιτική του δημοκρατικού κόμματος, μεταμορφώνοντάς την σε πιο επιθετική κατά του σοβιετικού επεκτατισμού, εγκατέλειψαν τις τάξεις του. Τη δεκαετία του 1980, πολλοί από τους νεο-συντηρητικούς, μεταξύ των οποίων διακρίνονταν οι William “Bill” Kristol (1952-), John Podhoretz (1961- γιος του Norman Podhoretz), Elliott Abrams (1948-), Robert Kagan (1958-), Richard Perle (1941-), Paul Wolfowitz (Αναπληρωτής υπουργός Άμυνας κατά τα έτη 2001-2005)²³⁸, θα ενταχθούν στο ρεπουμπλικανικό κόμμα και θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως διορισμένοι σύμβουλοι και συνεργάτες του νέου Αμερικανού προέδρου των Η.Π.Α. πιστεύοντας ακράδαντα, ότι ο πρόεδρος Reagan είχε τη δύναμη να αντιπαρατεθεί σθεναρά απέναντι στη Σοβιετική Ένωση, όχι μόνο σε επίπεδο ρητορείας, αλλά και με την αύξηση των αμυντικών δαπανών των Η.Π.Α.²³⁹.

²³⁸ Ο William “Bill” Kristol ήταν γιος του Irving Kristol (Neo-conservatism). Υπηρέτησε σε υψηλές θέσεις κατά την προεδρία R. Reagan και ήταν προσωπάρχης του Αντιπροέδρου των Η.Π.Α. Dan Quayle κατά την προεδρία του George H. W. Bush (1989-1993). Δίδαξε στα πανεπιστήμια της Pennsylvania και Harvard και ήταν ιδρυτικό μέλος της «δεξαμενής σκέψης» “Defending Democracy Together” (Harvard Kennedy School: “Fellows, Bill Kristol”, U.S., (Harvard Kennedy School, Institute of Politics”), <https://iop.harvard.edu/fellows/bill-kristol> .

²³⁹ Saumyajit Ray: ό.π., σελ. 120-122, 127, Allan J. Lichtman: ό.π., σελ. 368.

Στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, ενώ τόσο οι συντηρητικοί ρεπουμπλικάνοι όσο και οι νεο-συντηρητικοί ήταν υπέρ ισχυρών ένοπλων δυνάμεων, οι περισσότεροι συντηρητικοί δεν επιθυμούσαν την χρησιμοποίηση των δυνάμεων αυτών σε πολεμικές επιχειρήσεις και επεμβάσεις στο εξωτερικό προκειμένου να αποκαταστήσουν την ειρήνη και να προασπίσουν ταυτόχρονα τα αμερικανικά συμφέροντα. Αντίθετα, οι νεο-συντηρητικοί ήθελαν οι Ηνωμένες Πολιτείες να έχουν ενεργό και παρεμβατικό ρόλο σε περιοχές αστάθειας και κρίσης, προκειμένου να μεταβληθούν αυταρχικά καθεστώτα και κατ' επέκταση, να αντιμετωπιστούν τρομοκράτες, οι οποίοι χρηματοδοτούνταν από τέτοιου είδους καθεστώτα. Επίσης, επιθυμούσαν να δημιουργήσουν κράτη «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση» της αμερικανικής δημοκρατίας για να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία και ο αραβικός φονταμενταλισμός ιδιαίτερα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Παράλληλα, με τον παραπάνω στόχο επιτυγχανόταν και η προάσπιση του κράτους του Ισραήλ, το οποίο θεωρούσαν ότι ήταν ο πιο πιστός σύμμαχος των Η.Π.Α. στη Μέση Ανατολή. Οι νεο-συντηρητικοί διαπίστωναν ότι ένας λόγος για τον οποίο οι συντηρητικοί ρεπουμπλικάνοι δεν έβλεπαν θετικά τη στενότερη συμμαχία της Αμερικής με το Ισραήλ οφειλόταν στις φυλετικές προκαταλήψεις και τα ρατσιστικά αισθήματα από τα οποία διακατεχόταν μερίδα συντηρητικών, οι οποίοι δεν αναγνώριζαν ως ίσα σε δικαιώματα μέλη εθνικών κοινοτήτων των Η.Π.Α. (Ισπανόφωνοι, Αμερικανο-εβραίοι, Έγχρωμοι-Αμερικανοί). Κατά την εκτίμηση των συντηρητικών, το αίτημα του Norman Podhoretz, ενός από τους πρώιμους νεο-συντηρητικούς για ανατροπή έξι (ή και περισσότερων) αυταρχικών καθεστώτων της Μέσης Ανατολής εξυπηρετούσε αποκλειστικά και μόνο τα συμφέροντα του Ισραήλ, και όχι τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α.²⁴⁰ Η βασική επιδίωξη της κυβέρνησης Reagan ήταν η διασφάλιση της ειρήνης και σταθερότητας στην περιοχή της Μ. Ανατολής. Μπροστά στον κίνδυνο αποσταθεροποίησης που προκαλούσαν ακραίες οργανώσεις, ισλαμικές ή μη, με τρομοκρατικά χτυπήματα, η αμερικανική κυβέρνηση δεν μπορούσε παρά να είναι απέναντί τους. Η "P.L.O." ήταν οργάνωση των Παλαιστινίων η οποία για τους Αμερικανούς και τους Ισραηλινούς αποτελούσε απειλή για την ειρήνη. Αν και ενεργούσε για την αναγνώριση των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων, η ίδια δεν αναγνώριζε το δικαίωμα ύπαρξης στο Ισραήλ. Ήταν λοιπόν, κοινός στόχος των δύο κυβερνήσεων η αντιμετώπιση τέτοιων οργάνωσεων. Άλλωστε η σταθερότητα και η ειρήνη ήταν αναγκαίες προϋποθέσεις για την εκπλήρωση των στρατηγικών, οικονομικών συμφερόντων των Η.Π.Α., όπως ήταν και η ανεμπόδιστη ροή πετρελαίου από τις χώρες του Κόλπου προς τις δυτικο-ευρωπαϊκές κοινωνίες και τις ίδιες τις Ηνωμένες Πολιτείες,

²⁴⁰ Saumyajit Ray: ό.π., σελ. 130-131 και Naseer Aruri: ό.π., σελ. 8.

το ελεύθερο εμπόριο και οι επενδύσεις στη Μέση Ανατολή. Επομένως η δημιουργία και διατήρηση μιας ζώνης αμερικανικής επιρροής στην συγκεκριμένη περιοχή ήταν εκ των πραγμάτων επιβεβλημένες²⁴¹.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, οι Η.Π.Α είχαν κληρονομήσει τις σφαίρες επιρροής της Μ. Βρετανίας και της Γαλλίας στη Μέση Ανατολή. Ενώ, αρχικά, ήταν διστακτικές να παίξουν το ρόλο αυτό, μετά την προεδρία Eisenhower, αναλαμβάνουν τη συγκεκριμένη αποστολή για την οικοδόμηση μιας δικής τους σφαίρας επιρροής που θα ξεκινούσε νότια από το Μαρόκο και θα έφτανε μέχρι το Σουδάν και βόρεια από την Τουρκία μέχρι το Πακιστάν και θα αποτελούσε ένα είδους αμερικανικού «προτεκτοράτου», καλύπτοντας έκταση ανάλογη με εκείνη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην ακμή της. Αντίθετα, όμως ως προς την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά και με τις άλλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, Μ. Βρετανία και Γαλλία, οι Η.Π.Α. βασιζόνταν για την οικοδόμηση της σφαίρας επιρροής τους, όχι στην αποστολή και διατήρηση μόνιμων αμερικανικών δυνάμεων στην περιοχή για να αντιμετωπίσουν την ενδεχόμενη αύξηση της σοβιετικής επιρροής, καθώς και άλλων απειλών για τα στρατηγικά τους συμφέροντα, αλλά στην εγκαθίδρυση φίλα προσκείμενων στις Η.Π.Α. κρατών. Τα κράτη αυτά ήταν τα λεγόμενα μετριοπαθή αραβικά κράτη του Κόλπου, η Σαουδική Αραβία, η Ιορδανία, η Τουρκία, η Τυνησία, το Μαρόκο. Με τις συμφωνίες του Camp David (Σεπτέμβριος 1978), τη συνθήκη ειρήνης μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ, η Αίγυπτος προσδέθηκε στην αμερικανική σφαίρα επιρροής²⁴². Επίσης στα πλαίσια του παραπάνω στόχου, οι Η.Π.Α. στηρίζονταν στη δύναμη της «αποτροπής» (deterrence), η οποία δεν ήταν άλλη, στη συγκεκριμένη περίπτωση, από την ανάπτυξη στρατιωτικής δύναμης ταχείας επέμβασης από απόσταση. Όταν θα ξεσπούσε μια πολεμική κρίση, η οποία θα οδηγούσε σε διατάραξη του status quo και της ειρήνης στην περιοχή με όλες τις συνέπειες για τα αμερικανικά συμφέροντα, η στρατιωτική αυτή δύναμη, της οποίας τμήματα έδρευαν σε διάφορα σημεία της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής ή σε γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, όπως η Ευρώπη, μπορούσε να επέμβει, ώστε να αποτρέψει την γενικότερη αποσταθεροποίηση της περιοχής²⁴³.

Ήδη, πριν γίνει ακόμα πρόεδρος των Η.Π.Α., ο R. Reagan είχε εκφράσει σε άρθρο που δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο του 1979 την πεποίθησή του ότι η γεωπολιτική σημασία του Ισραήλ ήταν μεγάλη και αντιστάθμιζε στρατιωτικά την επιρροή της

²⁴¹ Naseer Aruri: *ό.π.*, σελ. 5-8.

²⁴² “African Union”: “The Camp David Accords, The Framework for Peace in the Middle East”, Addis Ababa (Ethiopia, Africa), <https://www.peaceau.org/uploads/camp-david-accords-egypt-1978.pdf>.

²⁴³ Claudia Wright: “The turn of the screw – The Lebanon War and American Policy”, U.S., *Journal of Palestinian Studies*, Vol. 11/12, Vol. 11, no. 4 – Vol. 12, no.1, Special Issue: The war in Lebanon (Summer – Autumn, 1982), σελ. 13, 15-16.

Σοβιετικής Ένωσης στην περιοχή, γνωρίζοντας εκ των προτέρων την προμήθεια στρατιωτικού υλικού από την ίδια προς τη Συρία και την P.L.O. Χαρακτήριζε μάλιστα το Ισραήλ ως στρατηγικό «πλεονέκτημα» για τις Η.Π.Α., και στο οποίο μπορούσαν να βασιστούν για να αποτρέψουν τη διείσδυση των Σοβιετικών σε τμήματα της Μέσης Ανατολής, καθώς και την απόκτηση του ελέγχου σε υλικούς, ενεργειακούς πόρους απαραίτητους για την ασφάλεια και την ευημερία των Η.Π.Α.²⁴⁴.

Η στενότερη στρατιωτική σχέση μεταξύ των Η.Π.Α. και του Ισραήλ είχε περάσει κατά την περίοδο Reagan, από το επίπεδο της ηθικής δικαιολόγησης σε εκείνο της στρατηγικής σημασίας για τα αμερικανικά συμφέροντα, εντασσόμενο στη λογική της αντιπαράθεσης μεταξύ Η.Π.Α και Σοβιετικής Ένωσης²⁴⁵. Ενώ αυτή η σχέση είχε ξεκινήσει αμέσως μετά τον πόλεμο των έξι ημερών του 1967, συνεχίστηκε κατά τις περιόδους προεδρίας όλων των Αμερικανών προέδρων. Συγκεκριμένα, ο πρόεδρος Lyndon B. Johnson (1963-1969) ενίσχυσε τη συνεργασία μεταξύ τους στις υπηρεσίες πληροφοριών και τον Οκτώβριο του 1968 ενέκρινε το αίτημα των Ισραηλινών για αγορά των πολεμικών αεροσκαφών F-4 Phantom. Από την πλευρά τους οι Ισραηλινοί απέστειλαν στην Ουάσιγκτον ως πρεσβευτή τους τον πρώην αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων Yitzak Rabin (1964-1968). Ο επόμενος πρόεδρος Nixon θεωρούσε ότι το Ισραήλ αποτελούσε «στρατηγικό πλεονέκτημα» για τα αμερικανικά συμφέροντα για αυτό αύξησε τη στρατιωτική οικονομική βοήθεια (δάνεια και επιχορηγήσεις). Συγκεκριμένα, το οικονομικό έτος 1971 η βοήθεια αυτή αυξήθηκε από σχεδόν εκατό εκατομμύρια δολάρια σε περισσότερο από τριακόσια εκατομμύρια δολάρια. Η αυξητική τάση συνεχίστηκε από το 1974 μέχρι το 1977 και το μέσο ετήσιο επίπεδο της ξεπέρασε τα 1,4 δισεκατομμύρια δολάρια. Κατά την προεδρία Gerald Ford (1974-1977), η οικονομική βοήθεια διαμορφώθηκε στο ένα δισεκατομμύριο δολάρια ανά έτος. Καθώς η ευθύνη για την εξωτερική πολιτική έπεφτε στους ώμους του H. Kissinger (Υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. 1969-1976), ο ίδιος υπογράμμισε τη σημασία του Ισραήλ ως στρατηγικού εταίρου των Η.Π.Α. με τις τακτικές, σε επίπεδο υπηρεσιακών παραγόντων, συναντήσεις ανάμεσα σε αξιωματούχους των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ επάνω σε θέματα στρατηγικού ενδιαφέροντος, οι οποίες πολλαπλασιάστηκαν. Από τα

²⁴⁴ Helena Cobban: "The U.S. – Israeli Relationship in the Reagan Era", U.S., Conflict Quarterly, The Journal of Conflict Studies, The GREGG Centre for the Study of War and Society, Vol. 9, No.2, (1989), σελ. 7 και George E. Gruen: "The United States and Israel: Impact of the Lebanon War", U.S., (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 83, (1983), σελ. 77-78.

²⁴⁵ Η ηθική δικαιολόγηση της στενής σχέσης μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ισραήλ εδραζόταν στην ανάγκη προστασίας του κράτους του Ισραήλ, μετά το «Ολοκαύτωμα», ως του κατ' εξοχήν δημοκρατικού κράτους στη Μέση Ανατολή. Η σχέση αυτή είχε ξεκινήσει αμέσως μετά τον Πόλεμο των έξι ημερών (1967), όταν οι Ισραηλινοί είχαν νικήσει τους στρατούς των αραβικών κρατών και είχαν προσφέρει πληροφόρηση στους Αμερικανούς, οι οποίοι διεξήγαγαν επιχειρήσεις στο Βιετνάμ κατά την περίοδο αυτή για τα σοβιετικά συστήματα από το υλικό που συνέλεξαν από το πεδίο των μαχών κατά τον πόλεμο αυτό.

μέσα της δεκαετίας του 1970 οι Ισραηλινοί είχαν αναζητήσει τον διάλογο με την Αμερική για στρατηγικά θέματα και οι περιοδικές συναντήσεις ανάμεσα σε στελέχη των υπουργείων Άμυνας των δύο χωρών ξεκίνησαν το 1976²⁴⁶.

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Carter, το ύψος της στρατιωτικής βοήθειας προς το Ισραήλ δεν άλλαξε, αλλά διατηρήθηκε στο ένα δισεκατομμύριο δολάρια ανά έτος και μόνο κατά το έτος 1979, με την ολοκλήρωση των συμφωνιών του Camp David, η διοίκηση εξασφάλισε την έγκριση του Κογκρέσου για ένα επιπλέον ποσό της τάξης των τριών δισεκατομμυρίων δολαρίων για τη μετεγκατάσταση των αεροπορικών στρατιωτικών βάσεων του Ισραήλ από το Σινά στην έρημο του Negev. Επομένως συνάγεται ότι και η διοίκηση Carter παρέμεινε προσηλωμένη στη στρατηγική συνεργασία με το Ισραήλ παρά τις αντιρρήσεις της σε πτυχές της ισραηλινής πολιτικής για την ειρήνευση της περιοχής²⁴⁷.

Υπό την προεδρία Reagan η ειδική σχέση μεταξύ Ισραήλ και Η.Π.Α οικοδομείτο στα πλαίσια της εξυπηρέτησης των αμερικανικών συμφερόντων στη Μέση Ανατολή. Ως προς αυτό, το Ισραήλ ήταν απαραίτητο για να μπορούν οι Αμερικανοί να ελέγχουν και να εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους, ανάμεσα στα οποία ήταν η αποτροπή διείσδυσης άλλης ανταγωνιστικής δύναμης (Σοβιετική Ένωση) στην περιοχή, το ελεύθερο εμπόριο και η ανεμπόδιστη πρόσβαση στις πλουτοπαραγωγικές πηγές της περιοχής²⁴⁸.

Σε αυτό το πλαίσιο κινήθηκαν οι υπουργοί Εξωτερικών της προεδρίας Reagan, τόσο ο πρώτος Alexander Haig, όσο και ο George Shultz ο οποίος τον διαδέχθηκε τον Ιούνιο του 1982. Ο μεν πρώτος, ο οποίος ήταν ένθερμος υποστηρικτής του Ισραήλ στην αμερικανική διοίκηση, είχε πρωταρχικό του στόχο τη δημιουργία ενός συνασπισμού μετριοπαθών αραβικών κρατών και του Ισραήλ για να αντιμετωπιστεί, τόσο η σοβιετική απειλή διείσδυσης στην περιοχή όσο και η τρομοκρατία, καθώς και ο αραβικός εθνικισμός. Κατά αυτό τον τρόπο οι Ηνωμένες Πολιτείες «έδεναν στο άρμα τους» τα μετριοπαθή αραβικά κράτη και τους πρόσφεραν τις αμερικανικές εγγυήσεις απέναντι σε οποιονδήποτε εξωτερικό κίνδυνο προερχόμενο από άλλη Μεγάλη δύναμη, εκτός αν εμπλέκονταν σε πόλεμο με το Ισραήλ. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι Αμερικανοί θα συντάσσονταν μαζί του και αναγκαστικά θα δημιουργείτο ρήγμα στο συγκεκριμένο στρατηγικό σχέδιο της δημιουργίας συνασπισμού κρατών φίλα προσκείμενων στους Αμερικανούς. Κατά τη θητεία του η αμερικανική κυβέρνηση

²⁴⁶ Helena Cobban: ό.π., σελ. 5-7, George E. Gruen: "The U.S., Israel and the Middle East", U.S., (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book 1984, Vol. 84, Springer Publisher) σελ. 73.

²⁴⁷ Helena Cobban: ό.π., σελ. 7.

²⁴⁸ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 73-75, Naseer Aruri: ό.π., σελ. 5.

(διοίκηση) είχε ήδη δρομολογήσει την πώληση των “Airborne Warning and Control System (AWACS)” στη Σαουδική Αραβία, προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία του παραπάνω συνασπισμού αραβικών κρατών και του Ισραήλ²⁴⁹.

Ο επόμενος υπουργός Εξωτερικών George Shultz (1982-1989), χωρίς να υποτιμήσει ή να ακυρώσει το παραπάνω σχέδιο του προκατόχου του, το επονομαζόμενο «Συναίνεση ως προς τα στρατηγικά ζητήματα» (Consensus on strategic concerns) και βασιζόμενος σε αυτό, αναβάθμισε την ειδική σχέση των Η.Π.Α. με το Ισραήλ, ώστε το τελευταίο να αποτελεί τον κυριότερο στρατηγικό σύμμαχό τους στην περιοχή, αναλαμβάνοντας επιπροσθέτως, σημαντικό διεθνή ρόλο στην ανάσχεση επέκτασης της σοβιετικής επιρροής. Έτσι η ειδική σχέση των δύο χωρών λόγω της σημασίας του Ισραήλ για τη διασφάλιση των στρατηγικών συμφερόντων των Η.Π.Α. ερχόταν σε πρώτο επίπεδο, γεγονός που ευνοούσε το Ισραήλ, το οποίο μπροστά στην ικανοποίηση των ζητημάτων ασφάλειας του σκλήραινε τη στάση του απέναντι στους Παλαιστίνιους και κατ’ επέκταση, έθετε σε δεύτερη μοίρα την επίτευξη συμφωνίας ειρήνης στην αραβοϊσραηλινή διένεξη και ειδικότερα το παλαιστινιακό πρόβλημα²⁵⁰.

Το πρώτο γεγονός που σηματοδότησε την αναβάθμιση της ειδικής σχέσης των Η.Π.Α. με το Ισραήλ σε στρατηγική σχέση ήταν η υπογραφή του διμερούς «Μνημονίου Στρατηγικής Συνεργασίας», τον Νοέμβριο του 1981. Οι Ισραηλινοί ήταν εξαιρετικά ενοχλημένοι και πίεζαν μέσω και του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, κατά την επίσκεψη του πρωθυπουργού του Ισραήλ, Menachem Begin (1977-1983), στην Ουάσιγκτον (Σεπτέμβριος του 1981), για την ακύρωση της πώλησης των “AWACS” στην Σαουδική Αραβία. Τελικά όμως η πώληση εγκρίθηκε από το Κογκρέσο τον επόμενο μήνα, παρά την κινητοποίηση της οργάνωσης “A.I.P.A.C.”, εκεί. Για να μετριάσουν κάπως τη δυσαρέσκεια του Ισραήλ, αλλά και να τονίσουν ταυτόχρονα τη δέσμευσή τους για την διασφάλιση των αναγκών ασφάλειας του Ισραήλ μέσω της ειδικής σχέσης που είχαν μαζί του προώθησαν το διμερές «Μνημόνιο Στρατηγικής Συνεργασίας»²⁵¹.

Το συγκεκριμένο «Μνημόνιο Στρατηγικής Συνεργασίας» έθετε ως βασικό του στόχο τη στρατηγική συνεργασία μεταξύ Η.Π.Α. και Ισραήλ για την προστασία της ειρήνης και ασφάλειας της περιοχής από τη σοβιετική απειλή ή από την παρουσία

²⁴⁹ Naseer Aruri: ό.π., σελ. 5-6, Helena Cobban: ό.π., σελ. 7-8, 14, Claudia Wright: ό.π., σελ. 14, 16, 18, William B. Quandt: ό.π., σελ. 248, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 83, (1983)), σελ. 75-77, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 75-76.

²⁵⁰ Naseer Aruri: ό.π., σελ. 5-6, Helena Cobban: ό.π., σελ. 7-8, 14, Claudia Wright: ό.π., σελ. 14, 16, 18, William B. Quandt: ό.π., σελ. 248, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 83, (1983)), σελ. 75-77, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 75-76.

²⁵¹ Helena Cobban: ό.π., σελ. 8-9, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 77, Tony Smith: ό.π., σελ. 126.

στρατιωτικών δυνάμεων που θα ελέγχονταν από τους Σοβιετικούς και θα αποστέλλονταν στην περιοχή. Για την επίτευξη αυτού του στρατηγικού στόχου, ύψιστης κυρίως σημασίας για την παρεμπόδιση διείσδυσης της Σοβιετικής Ένωσης και αμφισβήτησης της αμερικανικής επιρροής στην Μέση Ανατολή, προβλέπονταν κοινές δράσεις μεταξύ των δύο πλευρών, όπως κοινές στρατιωτικές ασκήσεις (αεροπορικές και ναυτικές στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου), συνεργασία στον τομέα της πολεμικής ετοιμότητας μέσω κοινών, συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και σύσταση κοινού εποπτικού οργάνου ανάμεσα στα δύο υπουργεία Άμυνας²⁵².

Παρά την υπογραφή της παραπάνω συμφωνίας συνεργασίας που είχε ακόμα ως στόχο να προσδέσει το Ισραήλ στην αμερικανική πολιτική, ώστε να μην προβαίνει σε κινήσεις που έθεταν σε αμφισβήτηση τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή, το Ισραήλ δεν σταμάτησε τις ενέργειες αυτές. Πριν την υπογραφή του Μνημονίου (Ιούνιος 1981) το ίδιο βομβάρδισε τις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράκ με τη συνδρομή αεροσκαφών F-16, τα οποία είχε πρόσφατα προμηθευτεί από τις Η.Π.Α. Τον αμέσως επόμενο μήνα, βομβάρδισε στόχους στο Λίβανο. Μετά την υπογραφή του Μνημονίου, η κυβέρνηση Begin προχώρησε στην εφαρμογή του ισραηλινού νόμου στα κατεχόμενα υψίπεδα του Γκολάν με βάση την απόφαση της ισραηλινής βουλής (Κνεσέτ). Η ενέργεια αυτού του είδους ήταν αντίθετη με την προσπάθεια της αμερικανικής κυβέρνησης να ακολουθήσει μια πολιτική, όσον το δυνατόν, «ίσων αποστάσεων» μεταξύ του Ισραήλ και των αραβικών κρατών, προκειμένου να μην τα αποξενώσει από αυτή, στα πλαίσια των γεω-στρατηγικών της συμφερόντων. Επίσης η ενέργεια αυτή έγινε χωρίς να έχει ενημερωθεί έγκαιρα το αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών. Κατά συνέπεια, ήταν φυσιολογική η αντίδρασή του να αναστείλει την ισχύ εφαρμογής της διμερούς στρατηγικής συμφωνίας τέσσερις μέρες μετά το ψήφισμα της Κνεσέτ για τα υψίπεδα του Γκολάν, εκφράζοντας έτσι την αντίθεσή του σε ενέργειες που δεν ήταν αρμοστές μεταξύ συμμάχων²⁵³.

Στην πράξη όμως η συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας δεν εφαρμόστηκε εξαιτίας του πολέμου του Λιβάνου. Οι Αμερικανοί ενοχλημένοι από τη διείσδυση των ισραηλινών στρατευμάτων στον Λίβανο και την επέκταση της επιχείρησης «Ειρήνη για τη Γαλιλαία» (Operation Peace for Galilee) στην ίδια την πόλη της Βηρυτού άρχισαν συζητήσεις στο Κογκρέσο για τον χαρακτήρα της επιχείρησης ως «αμυντικής», όπως θεωρούσαν οι Ισραηλινοί ότι είχε. Για τους τελευταίους η επιχείρηση αυτή είχε μοναδικό της στόχο να ανακόψει και να εξουδετερώσει την ικανότητα των Παλαιστινίων να

²⁵² Helena Cobban: ό.π., σελ. 9 και William E. Quandt: ό.π., σελ. 249.

²⁵³ Helena Cobban: ό.π., σελ. 9, 21, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 83, (1983)), σελ. 77-78 και William E. Quandt: ό.π., σελ. 249.

επιτίθενται με βλήματα όλμων από τα νότια σύνορα του Λιβάνου κατά του Ισραήλ. Βουλευτές του Κογκρέσου ζήτησαν τη σύσταση επιτροπής για τη διερεύνηση πιθανής χρήσης αμερικανικών όπλων, που είχαν πουληθεί στο Ισραήλ, στον πόλεμο του Λιβάνου. Η αμερικανική διοίκηση μπροστά στις δημόσιες επικρίσεις ανέστειλε την πώληση στρατιωτικού υλικού στο Ισραήλ, όπως βομβών διασποράς, καθώς και των αεροσκαφών F-16, τα οποία είχε αιτηθεί το Ισραήλ ως αντάλλαγμα της συμφωνίας για την πώληση των “Airborne Warning and Control System (AWACS)” στη Σαουδική Αραβία. Προχώρησε περαιτέρω στη σύσταση εξεταστικής επιτροπής για την χρήση των αμερικανικών όπλων στον πόλεμο αυτό. Όλες αυτές οι ενέργειες εκνεύρισαν την κυβέρνηση του M. Begin, η οποία θεωρούσε ότι αποτελούσαν ένδειξη της δυσαρέσκειας των Αμερικανών για το εύρος των επιχειρήσεων στο Λίβανο. Οι ενέργειες αυτές επισημοποιούσαν με τον πλέον απτό τρόπο ότι ο πόλεμος αυτός δεν είχε χαρακτήρα αμυντικό, όπως διατεινόταν το Ισραήλ²⁵⁴.

Μετά την ανατίναξη φορτηγού παγιδευμένου με εκρηκτικά κοντά στους στρατώνες των Αμερικανών πεζοναυτών στην Βηρυτό, τον Οκτώβριο του 1983, που επέφερε βαρύτατες απώλειες σε έμψυχο προσωπικό, αλλά και στο γόητρο των Ηνωμένων Πολιτειών, και έχοντας διαγνωστεί η απροθυμία των αραβικών κρατών να δεχθούν το σχέδιο ειρήνης του Αμερικανού προέδρου για τη διευθέτηση του παλαιστινιακού ζητήματος, ο πρόεδρος Reagan προχώρησε στην υπογραφή της “National Security Decision Directive 111” (Οκτώβριος 1983). Η απόφαση αυτή αναγνώριζε επίσημα τον στρατηγικό ρόλο του Ισραήλ για την εθνική ασφάλεια των Ηνωμένων Πολιτειών στην περιοχή. Το Ισραήλ ως ο «μοναδικός, αξιόπιστος, στρατηγικός εταίρος» τους στην Μέση Ανατολή κέρδιζε σημαντικές παραχωρήσεις στους τομείς των στρατιωτικών εξοπλισμών, εμπορίου, οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας και στον τομέα της τεχνολογίας. Ενώ το ύψος της στρατιωτικής βοήθειας που ελάμβανε το Ισραήλ στα πλαίσια της “Foreign Military Sales Aid” για το οικονομικό έτος, κατά το οποίο η διοίκηση Reagan προχώρησε στην παραπάνω απόφαση της με τον αριθμό 111, δεν μεταβλήθηκε δραματικά, υπήρξαν σαφή ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά που έδωσαν στο ισραηλινό στρατιωτικό κατεστημένο πλεονεκτήματα²⁵⁵.

Πρώτα από όλα τα ποσά της στρατιωτικής βοήθειας πήραν αποκλειστικά τη μορφή των επιχορηγήσεων και όχι των δανείων, όπως συνέβαινε παλαιότερα, πριν την προεδρική απόφαση για την εθνική ασφάλεια των Η.Π.Α. με τον αρ. 111, με αναλογία

²⁵⁴ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 76-77.

²⁵⁵ Naseer Aruri: ό.π., σελ. 5-6, Helena Cobban: ό.π., σελ. 11-12, William E. Quandt: ό.π., σελ. 258-259, Ronald Reagan: “National Security Decision Directive 111” (Declassified in 2009), U.S., (The White House, Washington, October 28th, 1983), <https://www.thereaganfiles.com/nsdd-111-version2009.pdf> .

40-50, δάνεια προς επιχορηγήσεις. Δεύτερον, μεγαλύτερο μέρος των ποσών αυτών μπορούσε πλέον να χρησιμοποιηθεί για την αγορά όχι μόνο αμερικανικής προέλευσης οπλισμού, αλλά και για την αγορά όπλων κατασκευασμένων από την πολεμική βιομηχανία του Ισραήλ, η οποία είχε εξαγοράσει επιχειρήσεις κατασκευής πολεμικού υλικού στις Η.Π.Α και είχε μεταφέρει τμήματα της παραγωγής τους στο Ισραήλ. Κατά αυτόν τον τρόπο, το Ισραήλ είχε αποκτήσει την απαιτούμενη τεχνογνωσία για να ανταγωνιστεί την αμερικανική πολεμική βιομηχανία. Σταδιακά, το Ισραήλ απορροφούσε μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων αυτών για την ενίσχυση των στρατιωτικών εξοπλισμών – “Foreign Military Sales Aid” – τα οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες διέθεταν σε χώρες που δεν μπορούσαν εύκολα να πληρώσουν τους μετρητοίς τους εξοπλισμούς τους. Ενώ για παράδειγμα, το ποσό που παρέμεινε αδιάθετο κατά το οικονομικό έτος 1986 έφτασε τα δύο δισεκατομμύρια δολάρια, το 1988, το ανάλογο ποσό συρρικνώθηκε μεταξύ διακοσίων και τριακοσίων εκατομμυρίων δολαρίων. Η αιτία δεν ήταν άλλη από την παροχή στρατιωτικής βοήθειας με τη μορφή επιχορηγήσεων προς το Ισραήλ και την Αίγυπτο και κατά συνέπεια οι Η.Π.Α. παραγκώνιζαν άλλες χώρες, οι οποίες ήταν εξαρτημένες από την αμερικανική οικονομική βοήθεια. Το τρίτο ποσοτικό χαρακτηριστικό που απέφερε η στρατιωτική βοήθεια προς το Ισραήλ ήταν «τα άμεσα αντισταθμιστικά οφέλη» δηλαδή, οι Αμερικανοί προμηθευτές πολεμικού υλικού στο Ισραήλ όφειλαν να προμηθεύονται τα ανταλλακτικά και τα αμυντικά υπο-συστήματά του από τις πολεμικές βιομηχανίες του Ισραήλ ενισχύοντας το έτσι ακόμα περισσότερο. Το τελευταίο ποιοτικό χαρακτηριστικό που προωθούσε η στρατηγική συνεργασία των Η.Π.Α. με το Ισραήλ ήταν ότι, πέρα από την μορφή των “Financial Military Sales Act” (F.M.S.A.) ως στρατιωτικής βοήθειας, το Ισραήλ εξασφάλιζε περαιτέρω χρηματοδότηση από άλλα προγράμματα, όπως εκείνο για τη συμμετοχή του στο σύστημα «Αντι-βαλλιστικής πυραυλικής προστασίας» (Anti-tactical Ballistic Missiles, με τα αρχικά A.T.B.M.) στα πλαίσια του ευρύτερου προγράμματος “Strategic Defense Initiative” (S.D.I.), που είχε εξαγγελθεί από τον πρόεδρο Reagan το 1983²⁵⁶.

Στα πλαίσια της στενότερης στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, από τη στιγμή της υπογραφής της προεδρικής απόφασης με τον αριθμό 111, συστήνεται «μικτή πολιτικο-στρατιωτική επιτροπή» (Joint Political-Military Committee). Η επιτροπή, που θα συνερχόταν κάθε έξι μήνες και αποτελείτο από στελέχη των υπουργείων Εξωτερικών και Άμυνας των δύο κρατών, στόχευε στην ανάδειξη και

²⁵⁶ Helena Cobban: ό.π., σελ. 12, 20-21, Jim Zanotti: “Israel: Background and U.S. Relations”, U.S., Congressional Research Service, October 28, 2016, σελ. 19, Edward Reiss: “The Strategic Defense, Initiative”, U.S., Cambridge Studies in International Relations, (1992), σελ. 125, 129, Θεοδόσης Καρβουνάκης: “Ο Πρόεδρος Reagan και η Ευρώπη”, Ελλάδα, (Clio Turbata Team, 1/3/2019), <http://clioturbata.com/απόψεις/reaganeurope/>.

προώθηση των αμοιβαίων συμφερόντων των δύο πλευρών απέναντι στην αύξηση της σοβιετικής επιρροής στην περιοχή. Ανάμεσα στους τομείς της συνεργασίας αυτής ήταν ο από κοινού στρατιωτικός και πολιτικός σχεδιασμός των κινήσεών τους, οι μικτές στρατιωτικές ασκήσεις και οι όροι εναπόθεσης αμερικανικού στρατιωτικού υλικού στο Ισραήλ. Επίσης, πλοία του 6^{ου} στόλου των Η.Π.Α. στάθμευαν σε λιμάνια του Ισραήλ, ενώ παράλληλα κοινές ναυτικές και αεροπορικές ασκήσεις πραγματοποιούνταν ακόμα και αναμεταδότες της «Φωνής της Αμερικής» τοποθετούνταν στο Ισραήλ, από όπου εξέπεμπαν εκπομπές προς τις νότιες περιοχές της Σοβιετικής Ένωσης. Κατά τα επόμενα χρόνια της διακυβέρνησης Reagan η μεταξύ τους συνεργασία θα ενταθεί περαιτέρω. Το 1987 θα υπογραφεί μεταξύ τους δεύτερο «Μνημόνιο Στρατηγικής Συνεργασίας» (M.O.U. on Strategic Cooperation), το οποίο προσδιόριζε το Ισραήλ ως ένα από τους «μεγαλύτερους συμμάχους των Η.Π.Α εκτός North Atlantic Treaty Organization» (a major non-NATO Ally). Η συνεργασία αυτή επεκτεινόταν, πέρα από τους παλαιότερους τομείς, σε εκείνους της έρευνας και της τεχνολογίας, καθώς παράλληλα δινόταν η δυνατότητα στις αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις να προμηθεύονται πολεμικό υλικό από την ισραηλινή πολεμική βιομηχανία²⁵⁷.

Ο πόλεμος του Λιβάνου που ξέσπασε στις 6 Ιουνίου του 1982 με την επέμβαση των ισραηλινών δυνάμεων στο έδαφός του, αποτελούσε το κατ' εξοχήν παράδειγμα της στρατηγικής συνεργασίας και της σύμπτωσης των στρατηγικών στόχων των Η.Π.Α και του Ισραήλ στην περιοχή. Σε συνέντευξη τύπου του προέδρου Reagan μαζί με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Begin, μετά το πέρας συνάντησής τους στα πλαίσια επίσκεψης του τελευταίου στην Ουάσιγκτον, ο πρόεδρος δεν έκρυψε κάποιους από τους στρατηγικούς στόχους των Η.Π.Α. που αποτελούσαν συνάμα στόχους του κράτους του Ισραήλ με τη διεξαγωγή της επιχείρησης «Ειρήνη για τη Γαλιλαία»²⁵⁸.

Συγκεκριμένα, μετά την εκδίωξη της «Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης» (Palestine Liberation Organization) από την Ιορδανία, στις αρχές του 1970, αυτή κατευθύνθηκε στον Λίβανο, όπου έστησε το αρχηγείο της. Η ίδια συνασπίστηκε με εθνικιστικά και αριστερής κατεύθυνσης κινήματα προκειμένου να ενισχύσει τη θέση της στο εσωτερικό του Λιβάνου κατά της κυβέρνησής του, που στηριζόταν σε συντηρητικά, μαρωνίτικα κόμματα. Ο εμφύλιος πόλεμος δεν άργησε να ξεσπάσει λόγω της πολιτικής αστάθειας στο Λίβανο. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η όλη κατάσταση, ο τότε πρωθυπουργός του Λιβάνου απεύθυνε έκκληση για βοήθεια στη

²⁵⁷ Helena Cobban: ό.π., σελ. 12, Jim Zanotti: ό.π., σελ. 19.

²⁵⁸ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ. 74, George E. Gruen: ό.π., (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 83, (1983)), σελ. 74-76, Naseer Aruri: ό.π., σελ. 6 και Yoram Peri: "Israel in Lebanon-One Year Later", U.S. Journal of Palestine Studies, Vol. 13, No. 1 (August, 1983), σελ. 191-192.

Συρία, η οποία απέστειλε στρατεύματα. Τελικά σταθεροποιήθηκε η κατάσταση με την κατάπαυση πυρός που επιτεύχθηκε από όλους τους εμπλεκόμενους, τα συριακά στρατεύματα όμως παρέμειναν στην χώρα²⁵⁹.

Επίσης, παρά την επιχείρηση «Λιτάνι» (Μάρτιος του 1978), την οποία διεξήγαγαν οι ισραηλινές στρατιωτικές δυνάμεις στο Λίβανο για να αντιμετωπίσουν τις τρομοκρατικές επιθέσεις των Παλαιστινίων μαχητών της “P.L.O.” κατά του Ισραήλ, οι Ισραηλινοί δεν αισθάνονταν ασφαλείς. Ενώ η εκεχειρία έδειχνε να διατηρείται, οι τρομοκρατικές ενέργειες της “P.L.O.” κατά του Ισραήλ δεν είχαν εκλείψει. Όμως, όπως οι Ισραηλινοί δήλωναν, αν υπήρχαν παραβιάσεις της κατάστασης αυτής, τις οποίες μπορούσαν να χαρακτηρίσουν ως «καθαρές προκλήσεις» (τυφλά, θανάσιμα χτυπήματα κατά της ζωής Ισραηλινών πολιτών), τότε και μόνο τότε το Ισραήλ έπρεπε να απαντήσει στρατιωτικά. Αλλιώς, αν επιτίθετο πρώτα το ίδιο κατά των Παλαιστινίων, δεν θα έβρισκε την ανάλογη συμπαράσταση και αποδοχή από τη διεθνή κοινότητα²⁶⁰.

Επομένως συνάγεται ότι ο πόλεμος που ξεκίνησε με τη δεύτερη ισραηλινή επέμβαση στο Λίβανο, τον Ιούνιο του 1982, δεν αποτελούσε αμυντική κίνηση από την πλευρά του Ισραήλ, γιατί, κατά πρώτο λόγο, οι Παλαιστίνιοι τηρούσαν την κατάπαυση του πυρός την οποία είχε πετύχει το καλοκαίρι του 1981 ο Αμερικανός απεσταλμένος Philip Habib (1920-1992)²⁶¹. Δεύτερον, η απόπειρα δολοφονίας του Ισραηλινού πρεσβευτή στο Λονδίνο, Shlomo Argov (1929-2003)²⁶², πραγματοποιήθηκε από τη φατρία του Abu Nidal (1937-2002) που είχε διαφοροποιηθεί από την “P.L.O.”. Κατά συνέπεια, η οργάνωση του Υ. Arafat δεν μπορούσε να κατηγορηθεί για αυτό το γεγονός. Απλά η απόπειρα δολοφονίας κατά του πρεσβευτή χρησιμοποιήθηκε από το Ισραήλ ως πρόσχημα για να εισβάλει στο νότιο Λίβανο. Έτσι, ξεκίνησε η «Επιχείρηση Ειρήνη για τη Γαλιλαία», με τον βομβαρδισμό στόχων της “P.L.O.” από την ισραηλινή αεροπορία και την ανταπόδοση των χτυπημάτων από τους Παλαιστίνιους με την εκτόξευση όλμων από το νότιο Λίβανο κατά του βόρειου Ισραήλ. Ουσιαστικά, επρόκειτο για επιθετικό πόλεμο προκειμένου, τόσο να μειωθεί η επιρροή της “P.L.O.” στο κράτος εκείνο όσο και

²⁵⁹ Οι Παλαιστίνιοι είχαν ισχυροποιηθεί και αυτοί με τη σειρά τους αυξάνοντας το στρατιωτικό τους οπλοστάσιο (πύραυλοι εδάφους-αέρος, πύραυλοι Frog, βαρύ πυροβολικό, τανκ) και είχαν στη διάθεση τους ογδόντα τανκ και πεντακόσια τμήματα βαρέος πυροβολικού. Μπορούσαν κατ’ αυτόν τον τρόπο, λίγο πριν την εξαπόλυση της επίθεσης των Ισραηλινών κατά του Λιβάνου, να επιτεθούν στις περισσότερες πόλεις που βρίσκονταν στο βόρειο Ισραήλ.

George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ 77-79.

²⁶⁰ Oliver Kendall: ό.π., σελ. 2, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 77-78 και William B. Quandt: ό.π., σελ. 250.

²⁶¹ John Boykin: “Philip Habib – Cursed is the Peacemaker”, U.S., (Association for Diplomatic Studies and Training, Arlington (Virginia)), <https://adst.org/oral-history/fascinating-figures/philip-habib-cursed-is-the-peacemaker/>.

²⁶² Lawrence Joffe: “Shlomo Argov, Israeli diplomat whose shooting triggered the invasion of Lebanon”, U.K., (The Guardian, Israel, February 25th, 2003).

να καταστραφεί η στρατιωτική υποδομή, να αποδυναμωθεί περαιτέρω, πολιτικά και στρατιωτικά, η δύναμή της στην περιοχή. Επίσης, οι παραπάνω στόχοι αποτελούσαν δύο από τις βασικές στοχεύσεις των Αμερικανών, που θεωρούσαν τη Συρία και την “P.L.O.” υποστηρικτές (φερέφωνα) των Σοβιετικών στη Μέση Ανατολή. Το Ισραήλ είχε λάβει την έγκριση να φέρει το έργο αυτό σε πέρας για λογαριασμό των Η.Π.Α.²⁶³.

Ενώ λοιπόν κοινός στρατηγικός στόχος των Αμερικανών και των Ισραηλινών αποτελούσε η αντιμετώπιση των Παλαιστινίων της “P.L.O.”, διέφεραν μεταξύ τους ως προς τα τακτικά αποτελέσματα, τα οποία επιδίωκαν με την εισβολή των Ισραηλινών στο Λίβανο. Οι μεν Αμερικανοί επιθυμούσαν την εξασθένηση της δύναμης της οργάνωσης αυτής των Παλαιστινίων και τη σμίκρυνση της επιρροής της στην χώρα αυτή, ώστε να αποχωρήσει από εκεί με καταρρακωμένο το γόητρό της και να καθίσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, σύμφωνα με το σχέδιο των Αμερικανών για τη νέα τάξη στην Μέση Ανατολή. Το συγκεκριμένο σχέδιο προέβλεπε, προκειμένου να αποκλείσουν ή να εξοβελίσουν τη σοβιετική επιρροή στην περιοχή, τη δημιουργία ενός κράτους με τη μορφή συνομοσπονδίας μεταξύ της πολιτικής οντότητας που θα πρόκυπτε από την παραχώρηση αυτονομίας στους Παλαιστινίους στη Δυτική Όχθη και την Λωρίδα της Γάζας και της Ιορδανίας, ώστε να είναι ελεγχόμενο από τους Αμερικανούς και όπου οι ακραίες εθνικιστικές ή ισλαμικές φωνές δε θα είχαν λόγο σε αυτό²⁶⁴.

Αντίθετα οι Ισραηλινοί επιδίωκαν πρώτα από όλα να μην ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις για το καθεστώς αυτονομίας των Παλαιστινίων που ζούσαν στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, αμέσως μετά την αποχώρηση των Ισραηλινών από το Σινά (Απρίλιος 1982). Δεύτερον επιθυμούσαν να συντρίψουν την “P.L.O.” στο Λίβανο, ώστε από τη μια να διασφαλίσουν την ασφάλεια του Ισραήλ από ενδεχόμενη επίθεση της οργάνωσης και από την άλλη να μην υπάρχει κανενός είδους αντίσταση από την παλαιστινιακή πλευρά, όταν θα προχωρούσαν στην προσάρτηση των κατεχομένων εδαφών στο Ισραήλ, γιατί στην πραγματικότητα ένας από τους μακροχρόνιους στρατηγικούς στόχους τους παρέμενε αυτός ακριβώς²⁶⁵.

Πράγματι οι Ισραηλινοί πολιτικοί προσπαθούσαν να κωλυσιεργήσουν και να μεταθέσουν το Παλαιστινιακό προκειμένου να μην βρεθεί βιώσιμη και διαρκής λύση, αλλά να παραμείνει το υφιστάμενο καθεστώς της κατοχής στα εδάφη της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Απλώς μετά την υπογραφή της Συνθήκης ειρήνης με την

²⁶³ Oliver Kendall: ό.π., σελ. 2, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ.76, Naseer Aruri: ό.π., σελ. 7, William B. Quandt: ό.π., σελ. 250-251.

²⁶⁴ Naseer Aruri: ό.π., σελ. 7, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ. 75-76, 78, William B. Quandt: ό.π., σελ. 250-251.

²⁶⁵ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 75-77, Yoram Peri: ό.π., σελ. 192, 194.

Αίγυπτο, οι Ισραηλινοί πολιτικοί δεν μπορούσαν να μεταθέτουν τη λύση του και το γεγονός αυτό έγινε πειστικό για την κυβέρνηση Begin, μιας και η “P.L.O.” αποδεικνυόταν στην πράξη ότι αποτελούσε αξιόπιστο συνομιλητή, αφού είχε τηρήσει τη συμφωνία κατάπαυσης του πυρός μετά την επιχείρηση «Λιτάνι». Η “Palestine Liberation Organization” (P.L.O.) είχε με άλλα λόγια, σεβαστεί τις δεσμεύσεις της. Άρα, σε μια ενδεχόμενη συμφωνία με το Ισραήλ για την επίλυση του παραπάνω προβλήματος, θα τηρούσε τις υποχρεώσεις που θα της αναλογούσαν και κατ’ επέκταση, θα τις επέβαλε στις υπόλοιπες παλαιστινιακές οργανώσεις, όντας η ίδια ο βασικός εκφραστής των Παλαιστίνων. Επομένως με την αποδυνάμωση και την απομάκρυνσή της από τον Λίβανο και τη μετεγκατάστασή της στη Τυνησία, δύο χιλιάδες μίλια από τη γη της Παλαιστίνης, δεν θα μπορούσε να έχει λόγο και ρόλο και έτσι αδρανοποιημένη, θα συνέφερε στο Ισραήλ να προχωρήσει τη δική του πολιτική της προσάρτησης των κατεχομένων εδαφών. Επίσης ο πόλεμος του Λιβάνου επέφερε την απομάκρυνση του ενδιαφέροντος των Αμερικανών από το Παλαιστινιακό, αφού η μετάθεση της συζήτησης των κρίσιμων ζητημάτων του μεταξύ των μερών αποτελούσε πάγια τακτική των Αμερικανών προέδρων, οι οποίοι, κατά την προεκλογική περίοδο για τις προεδρικές αμερικανικές εκλογές, ήταν απασχολημένοι με το ζήτημα της επανεκλογής, και όχι με τα ζητήματα της Μέσης Ανατολής²⁶⁶.

Όπως προβλεπόταν στο αμερικανικό σχέδιο για μια «νέα τάξη» στη Μέση Ανατολή, μετριοπαθείς αραβικές κυβερνήσεις, φίλα διακείμενες προς τη δύση, θα εξυπηρετούσαν τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή. Τέτοιου είδους διευκολύνσεις ήταν η στάθμευση στην Ιορδανία μιας αμερικανικής στρατιωτικής δύναμης, ικανής να αναπτυχθεί και να επέμβει άμεσα στην περιοχή του Κόλπου, αν απαιτείτο, ή ακόμα εκείνες που η Σαουδική Αραβία θα πρόσφερε στις Η.Π.Α.. Κατά συνέπεια το Ισραήλ έπρεπε να απομακρύνει με την επέμβασή του όλες τις ξένες δυνάμεις από τον Λίβανο και να υπογραφεί τελικά μια Συνθήκη ειρήνης, μετά το πέρας του πολέμου μεταξύ Ισραήλ και Λιβάνου. Από το 1975 στάθμευαν στο Λίβανο συριακές δυνάμεις, τριάντα χιλιάδες άνδρες στον αριθμό, που είχαν κληθεί από την τότε κυβέρνηση του Λιβάνου για να βοηθήσουν τις κυβερνητικές δυνάμεις στην αποκατάσταση της εσωτερικής ασφάλειας, λόγω του ξεσπάσματος του εμφυλίου. Οι δυνάμεις λοιπόν, εκείνες παρέμειναν ως ειρηνευτική δύναμη, εξουσιοδοτημένες από τον «Αραβικό Σύνδεσμο», αλλά στην πραγματικότητα, εξυπηρετούσαν τα γεωπολιτικά σχέδια του καθεστώτος του Hafez al Assad (1971-2000). Ο ίδιος κατά πρώτο λόγο, με την παρουσία της δύναμης αυτής, είχε

²⁶⁶ Oliver Kendall: ό.π., σελ.4, Yoram Peri: ό.π., σελ.194 και George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 76-77, 92.

λόγο στην πολιτική σκηνή του Λιβάνου και στήριζε οργανώσεις ισλαμικές, όπως την Hezbollah. Κατά δεύτερο λόγο γνώριζε ότι ο έλεγχος του Λιβάνου ήταν κεφαλαιώδους σημασίας για να μην περικυκλωθεί από το Ισραήλ σε περίοδο πολέμου ώστε τα ισραηλινά στρατεύματα να μπορούν να ανακοπούν στον Λίβανο, πριν φτάσουν στα σύνορα μεταξύ Λιβάνου και Συρίας²⁶⁷.

Επίσης ο υπουργός Άμυνας του Ισραήλ, A. Sharon (1981-1982) πίστευε, όπως και οι επιτελείς του, ότι ήταν η κατάλληλη στιγμή οι Ισραηλινοί να χτυπήσουν τα συριακά στρατεύματα και να τα απωθήσουν όσο το δυνατόν πέρα από τη Βηρυτό, προκειμένου να μην απειλούν στρατιωτικά το Ισραήλ. Σε αυτό συνηγορούσε και το γεγονός ότι με βάση τις μυστικές υπηρεσίες πληροφοριών του οι Σύριοι είχαν προχωρήσει στην υπογραφή στρατιωτικής συμφωνίας, τον Μάρτιο του 1982, σύμφωνα με την οποία οι Σοβιετικοί ανέλαβαν να εκσυγχρονίσουν τις συριακές δυνάμεις και να τους προμηθεύσουν με νέα σειρά πυραύλων και νέας γενιάς αεροσκαφών MIG. Άρα απαιτείτο η ανάληψη άμεσης στρατιωτικής δράσης κατά των συριακών δυνάμεων, που διέθεταν συστοιχίες πυραύλων εδάφους-αέρος στην Κοιλάδα Bekaa, προτού δηλαδή αποκτήσουν και εκπαιδευτούν στα εξελιγμένα νέα οπικά συστήματα. Για αυτό η επιχείρηση «Ειρήνη για τη Γαλιλαία» (Ιούνιος 1982 – Σεπτέμβριος 1982) δεν ήταν μια περιορισμένη σε διάρκεια και εύρος επιχείρηση, όπως αρχικά είχε δηλωθεί παραπλανητικά από τον A. Sharon και τον πρωθυπουργό του Ισραήλ, M. Begin. Διατυπωνόταν από επίσημα χείλη ότι η ζώνη ασφαλείας των σαράντα πέντε χιλιομέτρων, την οποία σκόπευαν να δημιουργήσουν οι Ισραηλινοί, δεν είχε καθοριστεί πουθενά και συνεπώς ο ισραηλινός στρατός που κατευθύνθηκε βόρεια του Λιβάνου δεν παραβίασε καμιά εντολή. Ενώ λοιπόν επίσημα δήλωναν ότι το Ισραήλ δεν επιθυμούσε πόλεμο με τη Συρία, όπως έγινε από τον πρωθυπουργό του Ισραήλ στην Κνεσέτ, στις 7 Ιουνίου του 1982, άλλα ήταν τα σχέδια του ισραηλινού στρατού που τέθηκαν σε εφαρμογή στον Λίβανο²⁶⁸.

Πράγματι ο στόχος ήταν αρχής εξ αρχής, όχι μόνο η απομάκρυνση των Παλαιστινίων από τη Βηρυτό, αλλά και των συριακών στρατευμάτων, προκειμένου να αποδυναμωθεί ο πρόεδρος Assad της Συρίας και οι σύμμαχοί του στον Λίβανο, ώστε στη συνέχεια να δημιουργηθεί μια κυβέρνηση φιλο-δυτική και φιλο-ισραηλινή. Επομένως, η ζώνη των σαράντα πέντε (45) χιλιομέτρων χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογήσει την

²⁶⁷ Oliver Kendall: ό.π., σελ.4 και George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ.74.

²⁶⁸ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ.78, Yoram Peri: ό.π., σελ. 191.

επέμβαση των Ισραηλινών εκεί²⁶⁹. Έτσι οι ισραηλινές δυνάμεις κινήθηκαν πέρα από τη ζώνη των σαράντα πέντε (45) χιλιομέτρων και από τις αρχές Ιουλίου άρχισαν την πολιορκία της Βηρυτού με βομβαρδισμό του αρχηγείου και στρατιωτικών στόχων των Παλαιστινίων της “P.L.O.”, αλλά με παράλληλη απώλεια άμαχου πληθυσμού, αφού βρίσκονταν οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις μέσα σε κατοικημένες περιοχές. Στόχος αυτών ήταν η άσκηση πίεσης προς τους μαχητές της “P.L.O.” προκειμένου να αποχωρήσουν. Μέσω έντονων αεροπορικών βομβαρδισμών και λόγω της ουσιαστικής απειλής της ανάπτυξης χερσαίας ισραηλινής επιχείρησης μέσα στην ίδια την πόλη της Βηρυτού για την εκδίωξή τους με τη βία τελικά η παλαιστινιακή οργάνωση συμφώνησε στην οικειοθελή και πλήρη αποχώρησή της από την πρωτεύουσα του Λιβάνου²⁷⁰.

Με τη συμφωνία αποχώρησης των παλαιστινιακών δυνάμεων της “P.L.O.” και των συριακών στρατευμάτων και την επιτυχή ολοκλήρωση της την 1^η Σεπτεμβρίου του 1982 είχε ξεκινήσει ο σχηματισμός φίλα προσκείμενης στο Ισραήλ κυβέρνησης με τη συμμετοχή των Μαρωνιτών Χριστιανών του Λιβάνου υπό τον εκλεγμένο πρόεδρο Bachir Gemayel (1947-1982). Όμως μέσα σε δύο εβδομάδες η δολοφονία του εκλεγμένου Λιβανέζου προέδρου B. Gemayel οδήγησε στην είσοδο των ισραηλινών στρατευμάτων στο δυτικό τμήμα του Λιβάνου, όντας σε ευθεία παραβίαση της συμφωνίας εκκένωσης της πόλης από ξένες δυνάμεις. Επίσης ο σφαγιασμός περισσότερων από οκτακοσίων Παλαιστινίων προσφύγων των στρατοπέδων Sabra και Shatila από τους φαλαγγίτες Μαρωνίτες χριστιανούς χωρίς να εμποδιστούν αυτοί από τους Ισραηλινούς προκάλεσε τη γενική κατακραυγή κατά των Ισραηλινών, διεθνώς. Σταδιακά, οι Ισραηλινοί θα αποχωρήσουν από τον Λίβανο έχοντας μεν επιτύχει τους στρατιωτικούς τους στόχους αλλά έχοντας δε την εικόνα τους «αμαυρωμένη» εξαιτίας της επιθετικότητας και των απάνθρωπων θηριωδιών στα δύο στρατόπεδα συγκέντρωσης που διαπράχθηκαν από τους συμμάχους τους στον Λίβανο²⁷¹.

Η επέμβαση εκείνη στο Λίβανο εξυπηρέτησε όχι μόνο τα στρατηγικά συμφέροντα του Ισραήλ, αλλά και των Η.Π.Α στην προσπάθεια δημιουργίας μιας Νέας τάξης πραγμάτων στην Μέση Ανατολή. Όπως έχει επισημανθεί παραπάνω, η στρατηγική σχέση του Ισραήλ με τις Η.Π.Α δημιούργησε εκείνη τη δυναμική για την περιφερειακή στοίχιση «μετριοπαθών αραβικών κρατών», όπως η Αίγυπτος, η Ιορδανία, η Σαουδική

²⁶⁹ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ.74, 79, Yoram Peri: ό.π., σελ.192, 195, Naseer Aruri: ό.π., σελ. 7 και William B. Quandt: ό.π., σελ. 250.

²⁷⁰ George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ. 81-82.

²⁷¹ Oliver Kendall: ό.π., σελ.3-4, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ. 81-83.

Αραβία, ο Λίβανος, το Ιράκ στο πλευρό των Η.Π.Α. Η στρατηγική σχέση λοιπόν, μεταξύ των Η.Π.Α. και του Ισραήλ αποκτούσε ιδιαίτερη σημασία για τα αμερικανικά συμφέροντα και αυτό το γεγονός δεν θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητο, αλλά αντιθέτως, άρχισε να αξιοποιείται στο έπακρο από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις και ειδικά το Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι με την ευρεία έννοια του (the American Israel Public Affairs Committee (A.I.P.A.C.))²⁷².

Ενώ από το 1948 μέχρι το 1977 η πολιτική ζωή του Ισραήλ κυριαρχείτο από το Εργατικό κόμμα (Labor party), το οποίο είχε αναλάβει την εξουσία όλα αυτά τα χρόνια και το οποίο είχε την υποστήριξη των προοδευτικών, φιλελεύθερων δημοκρατικών των Η.Π.Α, είτε αυτοί ήταν Αμερικανο-εβραίοι είτε όχι με την άνοδο του κόμματος Likud στην εξουσία από το 1977, πολλοί Αμερικανο-εβραίοι και υποστηρικτές του Ισραήλ στις Η.Π.Α δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν την υποστήριξή τους προς το εβραϊκό κράτος. Δεν έφτανε μόνο η δικαιολόγηση στη βάση ιδεολογικών και ηθικών επιταγών, όπως για παράδειγμα, ότι το Ισραήλ ήταν το μόνο φιλελεύθερο και δημοκρατικό κράτος στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, αλλά έπρεπε να τονιστεί ιδιαίτερα ο στρατηγικός ρόλος του, τον οποίο πρόβαλε κυρίως η συντηρητική κυβέρνηση Reagan. Έτσι ερχόταν σε πρώτο πλάνο η στρατηγική σημασία του Ισραήλ για τις Ηνωμένες Πολιτείες και τα συμφέροντά τους στη Μέση Ανατολή, ενώ οι ηθικές προσταγές της υποστήριξης προς αυτό υποχωρούσαν σε δεύτερο. Όπως ανέφερε στη διάρκεια συνεδρίου, το 1983, ο πρώην εκτελεστικός διευθυντής της “A.I.P.A.C.” Morris J. Amitay (1974-1980), η επίκληση της ηθικής σε κάποιο σημαντικό ζήτημα εξωτερικής πολιτικής είχε πολύ μικρή επίδραση στην πολιτική. Δεδομένης της σημασίας της οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας από τις Η.Π.Α. προς το Ισραήλ, για να πειστεί κάποιο μέλος του Κογκρέσου να ψηφίσει υπέρ της έπρεπε να υπάρχει το στοιχείο της στρατηγικής σημασίας του Ισραήλ για τα αμερικανικά συμφέροντα, αλλιώς μόνο η ηθική και ιδεολογική σημασία του Ισραήλ για το δυτικό κόσμο δεν επαρκούσε²⁷³. Για αυτό τον λόγο, ο επόμενος εκτελεστικός διευθυντής της “A.I.P.A.C”, Tom Dine (1980-1993), μετά την ανεπιτυχή εκστρατεία παρεμπόδισης της στρατιωτικής πώλησης των “Airborne Warning and Control System” (AWACS) στη Σαουδική Αραβία, το 1981, θα προχωρήσει στην αναδιοργάνωση αυτής της Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης, προσλαμβάνοντας στρατηγικούς αναλυτές και άλλους ειδικούς στα θέματα αυτά, προκειμένου να ενημερώσει το αμερικανικό πολιτικό σύστημα για τη στρατηγική αξία του Ισραήλ. Στα

²⁷² Naseer Aruri: ό.π., σελ. 9, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984)), σελ.74, 91-92.

²⁷³ Helena Cobban: ό.π., σελ. 14-15, Jonathan Marcus: ‘Discordant Voices: The US Jewish Community and Israel during the 1980s’, U.S., International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 66, No. 3 (July, 1990), σελ. 546.

πρώτα από τα ενημερωτικά φυλλάδια της οργάνωσης αυτής, εκτός του ότι αναφερόταν η αξία του Ισραήλ ως βάση ανάπτυξης και προβολής της αμερικανικής ισχύος στην Μέση Ανατολή, υπερτονιζόταν η σημασία του εβραϊκού κράτους με το επιχείρημα ότι θα μπορούσε να καταστραφεί με χίλιες διακόσιες εξόδους της πολεμικής αεροπορίας του Ισραήλ το σύνολο των ναυτικών δυνάμεων του σοβιετικού στόλου στην Ανατολική Μεσόγειο²⁷⁴.

Ουσιαστικά τα μέλη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ένωσαν την ανάγκη να υποστηρίξουν το Ισραήλ και τις θέσεις του ειδικά σε περιόδους όπου η ασφάλειά του κινδύνευε (1967, 1973). «Μετακινούνταν» από την ανάγκη και τη στρατηγική της κοινωνικής ενσωμάτωσης (Integrationalism), που μέχρι τότε ακολουθούσαν, προς την ανάγκη επιβίωσής τους ως εθνικής κοινότητας των Η.Π.Α. (Survivalism), καθώς και στην ανάγκη διασφάλισης της επιβίωσης του κέντρου αναφοράς τους, του Ισραήλ. Επομένως αντί να έχουν ως τακτική τη διακριτική μεσολάβηση για χάρη του Ισραήλ, ασκούσαν πια πίεση (ως ομάδες πίεσης) με διάφορους πρόσφορους τρόπους στα κέντρα λήψης αποφάσεων των Η.Π.Α.²⁷⁵.

Σταδιακά όμως μετά τον πόλεμο του 1973, οι Αμερικανο-εβραίοι άρχισαν να προβληματίζονται και με τις πολιτικές του Ισραήλ, όσον αφορά την Αραβο-ισραηλινή διένεξη και τους Παλαιστίνιους. Με την άνοδο του Likud στην εξουσία και τη σκληρή στάση του πρωθυπουργού Begin απέναντι στην θετική πρωτοβουλία του Αιγύπτιου προέδρου Muhammad Anwar el-Sadat (1918-1981) για την ομαλοποίηση των σχέσεων των δύο χωρών μέσω της προσπάθειας επίτευξης συμφωνίας ειρήνης, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι, όντας πιο μορφωμένοι, πολιτικά κινητοποιημένοι και φιλελεύθεροι, αισθάνθηκαν απογοήτευση και ήρθαν σε δύσκολη θέση στις Η.Π.Α από της στάση της δεξιάς κυβέρνησης του Ισραήλ. Βέβαια υπήρχαν και υποστηρικτές της πολιτικής εκείνης κυρίως προερχόμενοι από το Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι με την ευρεία έννοιά του. Ουσιαστικά, η αντιπαράθεση στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας είχε ήδη αρχίσει²⁷⁶.

Γενικά, οι νεότεροι Αμερικανο-εβραίοι, που είχαν αμφισβητήσει το πολιτικό κατεστημένο των Η.Π.Α., μέσω της συμμετοχής τους σε φιλειρηνικά κινήματα και διαδηλώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν μπορούσαν παρά να δείχνουν δυσπιστία

²⁷⁴ Helena Cobban: *ό.π.*, σελ. 14-15, Yoram Peri: *ό.π.*, σελ. 195-196, Jack Wertheimer: *ό.π.*, “Jewish Organizational Life in the United States since 1945”, σελ. 57 και Tony Smith: *ό.π.*, σελ. 126.

²⁷⁵ Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: “From Integration to Survival: American Jewish Anxieties in Transition” U.S., ANNALS, AAPSS 480 (July 1985), Sage Publications (Beverly Hills, California), σελ. 75, 84-85.

²⁷⁶ Eytan Gilboa: *ό.π.*, σελ. 64, 69, Martin J. Raffel: *ό.π.*, σελ. 56, Gabriel Sheffer: *ό.π.*, σελ. 67, Tony Smith: *ό.π.*, σελ. 111.

απέναντι στις κυβερνητικές θέσεις του Ισραήλ (του πολιτικού κατεστημένου του Ισραήλ) και απέναντι στις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις που ταυτίζονταν απόλυτα με εκείνες. Μάλιστα τα περισσότερα από τα νέα άτομα δεν είχαν κοινωνικοποιηθεί μέσω της συμμετοχής τους σε παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις. Οι νεότεροι Αμερικανο-εβραίοι θεωρούσαν ότι δεν είχαν καμιά υποχρέωση να ανήκουν αναγκαστικά σε κάποια από τις κυρίαρχες και άλλες οργανώσεις της κοινότητάς τους. Επίσης θεωρούσαν ότι η συμμετοχή σε αυτές έπρεπε να είναι εθελοντικής φύσης και χωρίς να υπάρχει κανενός είδους κύρωση, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών (εκπαιδευτικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές), από την πλευρά της κοινότητας, αν κάποια μέλη δεν ήταν οργανωμένα στα καθιερωμένα οργανωτικά σχήματα (σιωνιστικές, θρησκευτικές οργανώσεις, ομάδες πίεσης)²⁷⁷.

Έτσι η απαίτηση των νεότερων Αμερικανο-εβραίων για εθελοντική συμμετοχή και δράση στις οργανώσεις τους φανέρωνε τη νέα στάση τους απέναντι στο Ισραήλ. Ενώ οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις έδειχναν αφοσίωση στο Ισραήλ και ανεπιφύλακτη υποστήριξη των ισραηλινών πολιτικών, αναλαμβάνοντας υποστηρικτικές πρωτοβουλίες και δράσεις για αυτές, πολλά μέλη νέων οργανώσεων είχαν αντίθετη στάση και άποψη. Θεωρούσαν ότι η υποστήριξη των Αμερικανο-εβραίων προς τις αποφάσεις και πολιτικές οποιασδήποτε ισραηλινής κυβέρνησης δεν θα έπρεπε να θεωρείται δεδομένη, αλλά εξαρτώμενη από τις συγκυρίες και τα συμφέροντα της ίδιας της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Αν τα συμφέροντά της συνέπιπταν με εκείνα της ισραηλινής κυβέρνησης, και δεν ανέκυπταν ιδεολογικές διαφωνίες επάνω σε σημαντικά ζητήματα, τότε μπορούσε να ελπίζει το Ισραήλ στην αμέριστη συμπαράσταση και δράση της κοινότητας. Στην περίπτωση όμως, κατά την οποία το Ισραήλ δεν ανταποκρινόταν στις ηθικές αρχές και τις πολιτικές θέσεις, τις οποίες η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα θεωρούσε ότι εκείνο έπρεπε να ακολουθεί προς όφελός του, η υποστήριξή της δεν ήταν πλέον δεδομένη. Όφειλε να «υψώνει την φωνή της» και να εκφράζει έντονη κριτική και δυσαρέσκεια προς αυτό. Με άλλα λόγια, δεν δέχονταν οι νεότεροι Αμερικανο-εβραίοι να ενεργούν ως «παθητικοί» αποδέκτες των πολιτικών επιλογών του Ισραήλ²⁷⁸.

Πριν ακόμα από το ξέσπασμα του πολέμου του Λιβάνου, η εικόνα του Ισραήλ, όχι μόνο στα μάτια της διεθνούς κοινότητας, αλλά και στα μάτια των Αμερικανο-εβραίων επιδεινωνόταν μέρα με την ημέρα. Η επακόλουθη αποξένωση των Αμερικανο-εβραίων από αυτό βασιζόταν στην αίσθηση ότι το Ισραήλ, κατά την υιοθέτηση και εφαρμογή πολιτικών σε θέματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, δεν ακολουθούσε

²⁷⁷ Gabriel Sheffer: *ό.π.*, σελ. 71, 74-75.

²⁷⁸ Gabriel Sheffer: *ό.π.*, σελ. 75, George E. Gruen: *ό.π.* (American Jewish Committee, *The American Jewish Year Book*, Vol. 84, (1984), σελ. 85 και Jonathan Marcus: *ό.π.*, σελ. 546-548, 551, 558.

πια ηθικές και ιδιαίτερα τις φιλελεύθερες, δημοκρατικές αρχές. Μάλιστα η αίσθηση αυτή αποτυπωνόταν σε μεγάλο τμήμα της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Όλη αυτή η κατάσταση της απογοήτευσης των Αμερικανο-εβραίων έπρεπε να εκφραστεί. Δεν τους αρκούσε να εκφράζεται πια η διαφωνία τους σε ιδιωτικές συνομιλίες. Απαιτούσαν να υπάρχουν χώροι δημόσιας συζήτησης των θεμάτων που τους απασχολούσαν (Fora of Public Debate), συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων που είχαν να κάνουν με τις πολιτικές στον τομέα της ασφάλειας του εβραϊκού κράτους. Ήταν λάθος να θεωρούν οι Ισραηλινοί ότι η αφοσίωση των Αμερικανο-εβραίων και η στήριξη που παρείχαν διαχρονικά στο Ισραήλ για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς του σήμαινε ότι δεν μπορούσαν να εκφράζουν τις διαφορετικές απόψεις τους επάνω σε πολιτικές, τις οποίες αυτοί θεωρούσαν ότι ήταν καταστροφικές για το ίδιο. Με άλλα λόγια, δεν ήταν δυνατό οι Ισραηλινοί να περιμένουν ότι οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανωμένες ομάδες υποστήριξης για το Ισραήλ θα ακολουθούσαν τυφλά τις πολιτικές του Ισραήλ, αν αυτές ήταν επιβλαβείς ουσιαστικά για τα συμφέροντά του²⁷⁹.

Αυτή η διογκούμενη επιθυμία για άσκηση δημόσιας κριτικής ως προς τις πολιτικές των ισραηλινών κυβερνήσεων δημιούργησε διάσπαση της ενότητας των θέσεων των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων σχετικά με τις πολιτικές του Ισραήλ. Για μια ακόμα φορά αποκαλυπτόταν η ανυπαρξία μονολιθικότητας στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Επειδή όμως οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις δεν μπορούσαν να εκφράσουν ανοικτά τις ανησυχίες και τις απόψεις τους ιδιαίτερα εκείνες όσων δεν ήταν ενταγμένοι σε Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις έτειναν, όχι μόνο να τις κρατούν εκτός της δημόσιας αντιπαράθεσης και προβολής, αλλά και να προσπαθούν να τις αποσιωπήσουν και να υπονομεύσουν τη διαφορετική τοποθέτηση Αμερικανο-εβραίων. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι έπρεπε είτε να αναπροσαρμοστούν οργανωτικά οι υπάρχουσες οργανώσεις είτε να υπάρξουν τέτοια κινήματα (πρωτοβουλίες), που θα οδηγούσαν στη δημιουργία νέων οργανώσεων, όπως η “American Friends For Peace Now”, η “New Jewish Agenda”²⁸⁰.

Με την απόπειρα δολοφονίας του πρέσβη του Ισραήλ στο Λονδίνο Argon ξεκίνησε ο πόλεμος του Λιβάνου. Οι παραδοσιακές, κυρίαρχες οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων αμέσως εξέφρασαν τον αποτροπιασμό τους για την απόπειρα και

²⁷⁹ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 545-547, 551, 558, Gabriel Sheffer: ό.π., σελ.75-77, Gary Rubin: “The empty chair: Jordan, the war in Lebanon, and the American Jewish Community”, U.S., Response: A Contemporary Jewish Review, Vol. 14/Issue 1, Publisher: Steven M. Cohen, Fall 1983, σελ. 24, 28, 34, 37, George E. Gruen: ό.π. (American Jewish Committee, The American Jewish Year Book, Vol. 84, (1984), σελ. 85-86.

²⁸⁰ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 546-547, Gabriel Sheffer: ό.π., σελ. 75-76, George E. Gruen: ό.π., σελ. 85-86, Gary Rubin: ό.π., σελ. 28-29, 32-34.

καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου δεν έφεραν αντιρρήσεις στην ανάληψη στρατιωτικής δράσης από το Ισραήλ. Η επιχείρηση εντασσόταν στην ανάγκη διασφάλισης της ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ από «τρομοκρατικές ενέργειες» παλαιστινιακών οργανώσεων, όπως η "P.L.O.", οι οποίες δεν αναγνώριζαν την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ στη γη της Παλαιστίνης. Η άσκηση λοιπόν ένοπλης βίας κατά Παλαιστινίων «τρομοκρατών» ως μέσο για να τους αποδυναμώσουν και να τους αναγκάσουν να αποχωρήσουν από το νότιο Λίβανο και τη δυτική Βηρυτό, όπου είχαν το αρχηγείο τους ήταν απόλυτα δικαιολογημένη και θεμιτή από την πλευρά του Ισραήλ. Από την πρώτη στιγμή ηγέτες Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων τάχθηκαν υπέρ της ανάληψης δράσης ακόμα και σε διεθνές επίπεδο, για να καταπολεμηθεί η διεθνής τρομοκρατία. Συγκεκριμένα, ο πρόεδρος της "Anti-defamation League" της "B'nai Brith", Maxwell Greenberg (1978-1987), κάλεσε τον Αμερικανό πρόεδρο R. Reagan να αναλάβει διπλωματική δράση προκειμένου η P.L.O. να αποβληθεί από οποιονδήποτε διεθνή οργανισμό και από διεθνείς υπηρεσίες, καθώς και να διακοπεί η διπλωματική και οικονομική στήριξή της. Επίσης οργανώσεις, όπως η "American Jewish Committee" δικαιολογούσαν την επέμβαση του ισραηλινού στρατού στον Λίβανο, υιοθετώντας την επιχειρηματολογία της ισραηλινής κυβέρνησης σχετικά με τη δημιουργία ζώνης ασφαλείας για το βόρειο Ισραήλ σαράντα πέντε χιλιομέτρων εντός του Λιβάνου. Ο βασικός στόχος ήταν για αυτούς η εξάλειψη της «τρομοκρατίας» των Παλαιστινίων μαχητών της P.L.O και όχι εδαφικές αξιώσεις έναντι του λιβανικού κράτους²⁸¹.

Καθώς ο πόλεμος κλιμακωνόταν και από τον Ιούλιο του 1982 οι ισραηλινές δυνάμεις μπλέκονταν σε μάχες στα προάστεια της δυτικής Βηρυτού, η στάση των Αμερικανο-εβραίων, ακόμα και των πιο οργανωμένων από αυτούς, παρουσίαζε σημάδια αμφιθυμίας. Μπορεί βέβαια να ήταν προσκολλημένοι στο στόχο της επίτευξης της ασφάλειας του Ισραήλ, και να προσέφεραν ηθική και υλική βοήθεια σε αυτό, αλλά δεν μπορούσαν να αποδεχθούν, ιδιαίτερα οι φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι, την εκπλήρωση της ασφάλειας αυτής με πολιτικές που δε συνήγαν με τις ηθικές και ιδεολογικές τους αρχές. Βέβαια σε έρευνες της κοινής γνώμης που διενεργήθηκαν επί σειρά τεσσάρων συνεχόμενων ετών, από το 1981 μέχρι το 1984, διαπιστώθηκε ότι, παρά την προοδευτική, φιλελεύθερη κατεύθυνση των Αμερικανο-εβραίων, οι τελευταίοι πρώτα από όλα στήριζαν τις περισσότερες στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά των Παλαιστινίων της "P.L.O." προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια του Ισραήλ. Αυτό εξηγούταν και από τη δική τους ανασφάλεια και την απειλή που ένιωθαν ως προς τη

²⁸¹ Yoram Peri: ό.π., σελ. 191, George E. Gruen: ό.π., σελ. 86, Gary Rubin: ό.π., σελ. 30, "Amistad Research Center": "B'nai Brith. Anti-defamation League", U.S., (Amistad Research Center, New Orleans, Louisiana), <http://amistadresearchcenter.tulane.edu/archon/?p=creators/creator&id=39>.

διατήρηση της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας, στοιχείο της οποίας ήταν το Ισραήλ. Κατά δεύτερο λόγο όμως, επειδή οι Αμερικανο-εβραίοι στην πλειοψηφία τους ήταν φιλελεύθεροι και δημοκρατικοί, φιλειρηνικοί, η ειρήνη ήταν εφικτή, αν υπήρχαν οι αμοιβαίες υποχωρήσεις από τις δύο πλευρές (τους Ισραηλινούς και τους Παλαιστίνιους). Επιθυμούσαν το Ισραήλ να υιοθετήσει ηθικές αρχές στη συμπεριφορά του, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό επίπεδο. Δεν μπορούσαν να αποδεχθούν το βαθμό επιθετικότητας που έδειχνε το Ισραήλ, πρώτα από όλα, μέσω της επέκτασης της ακτίνας δράσης του στη Βηρυτό, για να αναγκάσει τους Παλαιστίνιους να την εγκαταλείψουν. Άλλος λόγος ήταν όταν παρέμεινε απαθής το Ισραήλ μπρος στις ωμότητες των φαλαγγιτών χριστιανών του Λιβάνου κατά των παλαιστινιακών προσφυγικών καταυλισμών (Σεπτέμβριος 1982). Ήταν λοιπόν αναμενόμενο να αρχίσουν τμήματα των Αμερικανο-εβραίων να δυσφορούν κατά των πολιτικών του Ισραήλ ιδιαιτέρως, στο συγκεκριμένο ζήτημα της επέμβασης (της χρονικής και χωρικής επέκτασης της επιχείρησης) και να θέλουν να εκφράσουν δημόσια πια την κριτική τους επί αυτού²⁸².

Η παραπάνω κριτική στάση των Αμερικανο-εβραίων δεν μπορούσε να εκφραστεί δημόσια από τις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως η “American Jewish Committee”, η “Anti-defamation League of B’nai Brith” και “The Presidents Conference”. Ήταν αισθητή η διάσταση, όχι μόνο μεταξύ της ηγετικής ομάδας κάθε οργάνωσης και των απλών μελών της, αλλά και ανάμεσα στις ίδιες τις οργανώσεις. Από την μια οι Αμερικανο-εβραίοι που ήταν νεότερης γενιάς και δεν ανήκαν σε κάποια από τις υπάρχουσες καθιερωμένες οργανώσεις δεν έβρισκαν το κατάλληλο forum δημόσιας συζήτησης και παράθεσης των διαφορετικών απόψεών τους για την επίλυση της κρίσης, μιας και οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις ακολουθούσαν κατά πόδας την πολιτική του Ισραήλ στον Λίβανο και το παλαιστινιακό ζήτημα. Από την άλλη, όπως ισχυρίζονταν οι ηγέτες των ίδιων των οργάνωσεων, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις δεν είχαν θέσει ακόμα τους κανόνες και τα πλαίσια εκείνα διαλόγου εντός τους, ώστε να συζητούνται ανοικτά και δημόσια οι διαφωνίες μελών τους, όσον αφορά την υποστήριξη που παρείχαν στο Ισραήλ με τη δράση και τις θέσεις τους²⁸³.

Ως συνέπεια του γενικότερου κλίματος που επικρατούσε στις τάξεις των Αμερικανο-εβραίων, άρχισαν οι διαδηλώσεις και οι κινητοποιήσεις, στις οποίες έπαιρναν μέρος τόσο μέλη οργανωμένα, όσο και μη. Χαρακτηριστικά, στις 23 Ιουνίου του 1982, τετρακόσιοι Αμερικανο-εβραίοι στο Σαν Φρανσίσκο δημοσιεύουν ανοικτή επιστολή-

²⁸² Gabriel Sheffer: *ό.π.*, σελ.76-77, George E. Gruen: *ό.π.*, σελ 86-87, Eytan Gilboa: *ό.π.*, σελ. 63-65, Jonathan Rynhold: “The Israel Paradox: The Arab-Israeli Conflict in American Political Culture”, U.S., International Studies Association Annual Conference, New Orleans (2015), σελ. 1, 10, 14-16, 19-20, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: *ό.π.*, σελ 85-86.

²⁸³ Gary Rubin: *ό.π.*, σελ. 30-34, Eytan Gilboa: *ό.π.*, σελ. 66-67.

καταγγελία κατά του Ισραήλ για την επέμβαση του στον Λίβανο, η οποία φανέρωνε την επιθετικότητα και την έλλειψη σεβασμού ως προς την κυριαρχία του Λιβάνου. Πολλοί από τους συν-υπογράφοντες την επιστολή-καταγγελία ήταν φοιτητές του Berkeley και άλλων πανεπιστημίων της περιοχής και δεν ανήκαν οι περισσότεροι από αυτούς στις καθιερωμένες οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας²⁸⁴.

Επίσης, μια οργάνωση διαφορετική από τις καθιερωμένες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που δραστηριοποιήθηκε ενάντια στον πόλεμο του Λιβάνου, ήταν η “New Jewish Agenda” η οποία συστήθηκε τον Μάιο του 1979 από Αμερικανο-εβραίους όλων των τάσεων του Ιουδαϊσμού (Ορθόδοξοι, Συντηρητικοί, Αναμορφωτές, Μεταρρυθμιστές). Συγκεκριμένα τα μέλη της απαρτίζονταν από Αμερικανο-εβραίους αποστασιοποιημένους από οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, προέρχονταν από την «άκρα-αριστερά» και από άλλοτε μέλη της οργάνωσης “Breira”. Από τη μια η οργάνωση αυτή δεν απέρριπτε τις εβραϊκές παραδόσεις, από την άλλη αποδεχόταν τις ιδέες της «πολιτικής αριστεράς» των Η.Π.Α.. Καταπιανόταν κυρίως με τα ανθρώπινα δικαιώματα και επιδίωκε να κινητοποιήσει τους μη οργανωμένους Αμερικανο-εβραίους σε σειρά θεμάτων, όπως ήταν η κοινωνική δικαιοσύνη, οι οικολογικές ευαισθησίες, η ενεργειακή πολιτική, η πείνα στον κόσμο, τα δικαιώματα των γυναικών, η εβραϊκή εκπαίδευση, η επίτευξη ειρήνης στην Μέση Ανατολή. Όλα αυτά βέβαια θα γίνονταν στα πλαίσια της συμμετοχικής δημοκρατίας. Γνώριζαν καλά τα τοπικά παραρτήματα της “New Jewish Agenda” ότι για τις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις ο σιωνισμός είχε αποκτήσει πια την έννοια της υποστήριξης με κάθε τρόπο των εποικισμών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη²⁸⁵.

Υπήρχε όμως σημαντικό ποσοστό Αμερικανο-εβραίων (περίπου οι μισοί στο σύνολο της κοινότητας) που διαφωνούσε με αυτή την πολιτική. Εξαιτίας του παραπάνω γεγονότος, δεν επιθυμούσαν να συμμετέχουν στις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που δεν αντιτίθονταν δημόσια στην πολιτική των δεξιών κυβερνήσεων. Παρόλα αυτά, οι Αμερικανο-εβραίοι αυτοί ήθελαν να έχουν ενεργό ρόλο και λόγο στα ζητήματα που απασχολούσαν την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Η “New Jewish Agenda” αποτελείτο λοιπόν, από τοπικά παραρτήματα σε όλη την Αμερική, σαράντα

²⁸⁴ George E. Gruen: *ό.π.*, σελ. 86-87.

²⁸⁵ “Peace Now”: “About Us: History”, σελ. 1, <http://peacenow.org/page.php?id=681#.WN4hr6IHDd>, Jack Wertheimer: “Breaking the Taboo: Critics of Israel and the American Jewish Establishment”, Israel, (Magna Press, Policy Archive, January 1996), σελ. 405-412, www.Policyarchive.org, Jack Wertheimer: *ό.π.* “Jewish Organizational Life in the United States Since 1945”, σελ. 74-76, Lawrence Bush: “Looking back at New Jewish Agenda”, U.S., (Jewish Currents, N. York, November 29, 2012), <https://jewishcurrents.org/looking-back-at-new-jewish-agenda>, Ezra Berkely Nepon: “New Jewish Agenda”, “N.J.A.’s Story”, the U.S., <https://newjewishagenda.net/njas-story/>, Deborah Dash Moore: “American Jewish Identity Politics (Introduction)”, U.S., (University of Michigan, University of Michigan Press, Michigan, 2008), σελ. 11, <https://www.press.umich.edu/pdf/9780472116485-intro.pdf>.

πέντε τον αριθμό. Αυτοί οι χίλιοι διακόσιοι Αμερικανο-εβραίοι, που παρευρέθηκαν στην ιδρυτική διάσκεψή της, συνέστησαν μια είκοσι-πενταμελή εκτελεστική επιτροπή, η οποία είχε την οργανωτική ευθύνη και προχώρησε με τη σειρά της στη δημιουργία «ομάδων δράσης» (task forces). Οι ομάδες δράσης ήταν πέντε και καθεμιά είχε την ευθύνη συντονισμού της δράσης επάνω σε ένα από τα ακόλουθα θέματα: ειρήνη για τη Μέση Ανατολή, διεθνής πυρηνικός αφοπλισμός, κοινωνική δικαιοσύνη, ειρήνη στην Κεντρική Αμερική και εβραϊκός φεμινισμός. Αναφορικά με το ζήτημα της ειρήνης στην Μέση Ανατολή, οι βασικοί στόχοι της οργάνωσης ήταν τόσο η αναγνώριση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των Εβραίων από όλα τα άλλα κράτη (αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ), όσο και η υπεράσπιση του δικαιώματος των Παλαιστινίων στην αυτοδιάθεση με τη δημιουργία αντίστοιχου, ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, δίπλα στο πρώτο. Επίσης η αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, η ομαλοποίηση των σχέσεων μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης και της ανάπτυξης διπλωματικών σχέσεων ανάμεσα στο Ισραήλ και τα υπόλοιπα αραβικά κράτη συμπεριλαμβάνονταν στους στόχους της. Αυτές ήταν και οι επιδιώξεις της οργάνωσης “Americans for Peace Now” των Αμερικανο-εβραίων, που συγκροτήθηκε στα 1981, και συνιστούσε «αδελφή οργάνωση» της ισραηλινής οργάνωσης “Peace Now”²⁸⁶.

Συγκεκριμένα, τόσο η “Breira”, η “New Jewish Agenda”, όσο και νεότερες οργανώσεις, όπως η “Americans for Peace Now”, η “Twenty-one Year”, “End the Occupation” (απορροφήθηκε από την A.P.N.), η “J Street” αντιτάσσονταν στη συνέχιση της κατοχής αραβικών εδαφών, τα οποία έπρεπε στα πλαίσια διαπραγματεύσεων ειρήνης να επιστραφούν (territorial concessions) στους Παλαιστινίους. Σύμφωνα με αυτές, αν το Ισραήλ επιθυμούσε να βγει από την απομόνωση στην οποία βρισκόταν στην περιοχή της Μ. Ανατολής, θα έπρεπε να αναγνωρίσει την “P.L.O.” και αντίστροφα, τα υπόλοιπα αραβικά κράτη να αναγνωρίσουν το ίδιο. Έπρεπε να σταματήσει επίσης, η τακτική των εποικισμών εδαφών υπό κατοχή, καθώς και να αναγνωριστεί το δικαίωμα των Παλαιστινίων στην αυτοδιάθεση δηλαδή, σε ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος. Αυτά μπορούσαν να συμβούν στα πλαίσια διαπραγματεύσεων με τους Παλαιστινίους και ιδίως με την αντιπροσωπευτική οργάνωση των Παλαιστινίων, την “P.L.O.”. Η λύση λοιπόν

²⁸⁶ “Peace Now”: “About Us: History”, σελ. 1, <http://peacenow.org/page.php?id=681#.WN4hr6IHHdD>, Jack Wertheimer: “Breaking the Taboo: Critics of Israel and the American Jewish Establishment”, Israel, (Magna Press, Policy Archive, January 1996), σελ. 405-412, www.Policyarchive.org, Jack Wertheimer: ό.π. “Jewish Organizational Life in the United States Since 1945”, σελ. 74-76, New Jewish Agenda (1980 – 1992) σελ. 1-2, <http://ajpeacearchive.org/initiatives/new-jewish-agenda-1980-1992/>, Ezra Berkley Nepon: “New Jewish Agenda”, “N.J.A.’s Story”, the U.S., <https://newjewishagenda.net/njas-story/>, Lawrence Grossman: “Communal, Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1990), σελ. 259-261.

για τις οργανώσεις αυτές βρισκόταν όχι μέσω της στρατιωτικής κατοχής, αλλά μέσω διαπραγματεύσεων για την ειρήνη. Κεντρικές (παραδοσιακές) Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις (για παράδειγμα, American Jewish Congress, American Jewish Committee) ένιωθαν ότι είχαν υποστηρίξει θέσεις, οι οποίες ήταν αντίθετες με τις ηθικές αρχές και αξίες τους, προκειμένου να εμφανίζεται η αμερικανο-εβραϊκή πλευρά με μία φωνή. Έτσι, αναγκάζονταν να σιωπούν ή να εκφράζουν τη διαφωνία τους στο εσωτερικό των οργανώσεων τους ή στο εσωτερικό των οργανώσεων-ομπρέλα, ποτέ όμως σε δημόσιο βήμα. Για τις περισσότερες παραδοσιακές οργανώσεις, αυτήν τη στάση έπρεπε να εφαρμόζουν και οι νέες οργανώσεις της κοινότητας χωρίς όμως να πετύχουν να τις επηρεάσουν προς αυτή την κατεύθυνση²⁸⁷.

Τόσο η παλαιότερη φιλειρηνική οργάνωση “Breira” (διήρκεσε η δράση της μέχρι το 1978), όσο και η νεότερη οργάνωση “Americans for Peace Now” γνώριζαν καλά ότι δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί ειρήνη, αν δεν υπήρχε η θέληση για διαπραγμάτευση και συμβιβασμό επάνω στην αρχή των «εδαφικών παραχωρήσεων» από την μεριά του Ισραήλ για τον σκοπό αυτό²⁸⁸. Επιπροσθέτως, η οργάνωση “A.P.N.” εμμένοντας στην

²⁸⁷ Robert O. Freedman: *ό.π.*, σελ. 258-261, Jack Wertheimer: (*ό.π.* “Breaking the Taboo: Critics of Israel and the American Jewish Establishment”), σελ. 405, 409-410, Allan Metz: “The Israeli Peace Movement to an uncertain future: An annotated bibliography”, the U.K., (Reference Services Review, Emerald Publishing, Vol. 21, Issue 3), σελ. 64-65.

²⁸⁸ Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, η “Americans for Peace Now” (A.P.N.) ιδρύθηκε ως εθνική οργάνωση των Ηνωμένων Πολιτειών το 1983 από Αμερικανο-εβραίους προερχόμενους από το «φιλειρηνικό» κίνημα στο οποίο συμμετείχαν οργανώσεις όπως, η “Breira”, “Americans for a progressive Israel”, “American Friends Service Committee”, “American Reform Zionists”. Προσωπικότητες όπως, ο Kenneth Arrow (νομπελίστας), Leonard Fein (ο εκδότης του περιοδικού “Moment”), Daniel Bell, Seymour Martin Lipset (μέλη της οργάνωσης “Young People’s Socialist League”, αριστερή οργάνωση με σκοπό την προώθηση της σοσιαλδημοκρατίας στις Η.Π.Α.) συμμετείχαν μαζί με μέλη της “Breira” στην επιστολή των 37 προσωπικοτήτων προς υποστήριξη της οργάνωσης “Peace Now” στο Ισραήλ (το έτος 1978). Η οργάνωση αυτή, ενώ ήθελε να διευρύνει την επιρροή της πέρα από το Ισραήλ, γιατί πίστευε ότι έτσι μόνο θα μπορούσε να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την κυβερνητική πολιτική του Begin, προκειμένου να αλλάξει (να σταματήσει τη βία και καταπίεση των Παλαιστινίων μέσω της κατοχής και του εποίκισμού των εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας), έδειξε αρχικό δισταγμό στην πολιτική κινητοποίηση των Αμερικανο-εβραίων. Πήρε αποστάσεις από αυτήν. Υπήρχε ακόμα η παράδοση της μη εμπλοκής στα θέματα ασφάλειας του Ισραήλ από οργανώσεις της διασποράς (οι Ισραηλινοί έπρεπε να αγωνίζονται πολιτικά οι ίδιοι για τα θέματα που τους απασχολούσαν και μόνο μέσα στο Ισραήλ). Τελικά, αναθεώρησε τη στάση της γιατί γνώριζε ότι ο τότε Ισραηλινός πρωθυπουργός έδινε μεγάλη σημασία στην εβραϊκή διασπορά και ειδικά, στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Ακολούθησε ακόμα άλλη επιστολή στήριξης 560 Αμερικανο-εβραίων και πραγματοποιήθηκε το Συνέδριο του περιοδικού “New Outlook” (Οκτώβριος του 1979). Όλες αυτές οι αρχικές εκδηλώσεις υποστήριξης προς την οργάνωση “Peace Now” “από απλούς Αμερικανούς πολίτες (Αμερικανο-εβραίους) που θα αποτελούσαν τη βάση της οργάνωσης “Americans for Peace Now” φανέρωσαν την ανάγκη να δείξουν στο αμερικανικό πολιτικό σύστημα και το «Αμερικανο-εβραϊκό κατεστημένο» (των παραδοσιακών οργανώσεων) ότι υπήρχε μια νέα οργάνωση στο Ισραήλ από νεαρούς Ισραηλινούς-Εβραίους που αντιτίθετο στην πολιτική Begin. Οι Ισραηλινοί αυτοί Ασκεναζί στην πλειοψηφία τους προερχόμενοι από τον ακαδημαϊκό χώρο, τις ένοπλες δυνάμεις του Ισραήλ (εφεδρους αξιωματικούς), τους επιχειρηματίες, τους απόφοιτους πανεπιστημίων, δασκάλους, αγρότες επιθυμούσαν την ειρήνη γιατί αυτή μπορούσε να φέρει την ασφάλεια στο Ισραήλ και όχι η ισραηλινή κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Η ειρήνη θα επιτυγχανόταν με την υπογραφή Συμφωνιών ειρήνης με τους Άραβες γείτονες και τους Παλαιστινίους (οι τελευταίοι είχαν δικαίωμα στην αυτοδιάθεση με το δικό τους κράτος δίπλα στο Ισραήλ, το οποίο θα αναγνώριζαν και αυτοί με τη σειρά τους). Επομένως, η “Americans for Peace Now” ήταν σιωνιστική οργάνωση των Αμερικανο-εβραίων η οποία στόχευε στην υποστήριξη των σκοπών της “Peace Now” μέσα στην αμερικανική κοινωνία (φιλειρηνική ομάδα πίεσης).

αρχή της «εδαφικής παραχώρησης» για την ειρήνη, όπως και η μελλοντική κυβέρνηση Rabin (1992-1995), δεν μπορούσε παρά να είναι αντίθετη στην πολιτική των εποικισμών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Πρώτα από όλα, δε θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά μιας και η οργάνωση αυτή των Αμερικανο-εβραίων ήταν εθνικής εμβέλειας στις Ηνωμένες Πολιτείες με ισχυρούς δεσμούς με το φιλειρηνικό κίνημα και την οργάνωση "Peace Now" στο Ισραήλ. Επίσης, αποτελούσε, από τη δεκαετία του 1980 και εξής μία από τις νεοσύστατες και πολυπληθείς οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινωνίας με πάνω από δέκα χιλιάδες οργανωμένα μέλη και παραρτήματα στις μεγαλύτερες αμερικανικές πόλεις, όπως Σικάγο, Νέα Υόρκη, Βοστώνη, Βαλτιμόρη, Λος Άντζελες, Ουάσιγκτον, καθώς και σε άλλες δώδεκα ακόμα, πόλεις, όπου εμφανίζονταν αξιόλογες, πληθυσμιακά, τοπικές Αμερικανο-εβραϊκές κοινότητες. Άρα, η "A.P.N." εξαιτίας του μεγέθους της διεκδικούσε λόγο και ρόλο στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Δεύτερον το θέμα των εποικισμών αποτελούσε βασικό εμπόδιο για την επίτευξη ειρήνης. Δημιουργούσε αμφιβολία για τις προθέσεις του Ισραήλ στην άλλη πλευρά του τραπέζιου των διαπραγματεύσεων (τα άλλα αραβικά κράτη και τους Παλαιστίνιους) αφού, μέσω των εποικισμών, το Ισραήλ θα προχωρούσε σε προσάρτηση των κατεχόμενων εδαφών²⁸⁹.

Επίσης, όπως θα αναφερθεί παρακάτω, ο Y. Rabin είχε αναφερθεί σε «εποικιστικά συγκροτήματα ασφάλειας», μην έχοντας όμως διευκρινίσει ποια ακριβώς

Η κύρια αποστολή της "Peace Now", που δραστηριοποιούταν στο Ισραήλ, ήταν η επίτευξη της ειρήνης μεταξύ των Ισραηλινών και των Παλαιστινίων. Μετά τις σφαγές Παλαιστινίων προσφύγων στα στρατόπεδα Sabra και Satilla (πόλεμος του Λιβάνου, 1981), οι υποστηρικτές της στις Η.Π.Α. άνοιξαν το πρώτο παράρτημα της οργάνωσης "Peace Now" στο Chicago. Ακολούθησαν και άλλα σε μεγάλες πόλεις της Αμερικής. Δεν παύει να είναι αυτόνομη οργάνωση των Αμερικανο-εβραίων με το δικό της οργανωτικό σχήμα (Δ.Σ., έδρα και τοπικά παραρτήματα σε πόλεις των Η.Π.Α.), τους δικούς της χρηματοδότες ("The Samuel Rubin Foundation", "Jewish Community Foundation of the Jewish Federation Council of Greater Los Angeles", "Lee and Luis Lainer Family Foundation" και άλλους είκοσι-πέντε) και το δικό της ισολογισμό (τα συνολικά έσοδα από χορηγίες έφτασαν το 1.151.717 δολάρια το έτος 2020). Cause IQ: "Americans for Peace Now", U.S., (Cause IQ, Seattle (Washington), 2023), <https://www.causeiq.com/organizations/americans-for-peace-now.133509867/>, A.P.N.: "About Us, History", U.S., (Americans for Peace Now, Washington D.C.), <https://peacenow.org/page.php?id=681#.Y9wBlq1BzDf>, Rael Jean and Erich Isaac: "The Americanization of Peace Now", U.S., (Americans for a Safe Israel, N. York, 1980), σελ. 4-9, Robert O. Freedman: "Israel and the U.S., Six Decades of U.S.-Israeli Relations", U.S., Westview Press, 2012), σελ. 261-265, A.P.N.: "Where we stand", U.S., (Americans for Peace Now, Washington D.C., 2023), <https://peacenow.org/page.php?id=3011#.Y9wBpa1BzDf>, Influence Watch: "Americans for Peace Now", U.S. (Capital Research Center, Influence Watch organization, Washington D.C., 2023), <https://www.influencewatch.org/non-profit/americans-for-peace-now-apn/>, Gary E. Rubin: "From Theory to Reality. The Crucial Stage of the Peace Process (A Report on A.P.N.'s Board Mission to Israel, May 29-June 2, 1994)", U.S., (A.P.N., Washington D.C.), σελ. 10-11, Peace Now: "Peace Now, Peace is Greater than Greater Israel", Israel, (Peace Now, Jerusalem, October 1979), σελ. 2-4, 6, 8, Letty Cotty Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: "Letter to Mr. Lester Pollack, Chairman of the Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations", U.S., (A.P.N., N. York, March 8, 1993), σελ 2-5.

²⁸⁹ Gail Pressberg, Mark Rosenblum and Jonathan Jacoby: ό.π., σελ. 4-6, Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 259-260, 263 – 264, Henry Siegman: "Letter to Mr. Herman L. Sainer, the U.S., A. J. Congress, March 25, 1993, Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 402 – 403, Dov Waxman: ό.π. "Trouble in the Tribe, The American Jewish Conflict over Israel", σελ. 98 – 105.

εννοεί. Το Ισραήλ όφειλε να διατηρήσει για την ασφάλειά του κάποια, αλλά δεν τα καθόριζε επακριβώς δημιουργώντας συνεπώς, αμφισημίες και καχυποψία στην άλλη πλευρά. Όλα αυτά όφειλαν να συζητηθούν στο τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων μετά τη μεταβατική περίοδο της αυτοδιοίκησης των Παλαιστινίων, για τη σύναψη μιας τελικής και συνολικής Συμφωνίας ειρήνης. Τόσο, λοιπόν, η κυβέρνηση Rabin (1992-1995), όσο και το "A.P.N." συνταυτίζονταν. Υποστήριζαν ότι έπρεπε δηλαδή να υπάρξει πάγωμα των εποικισμών στα κατεχόμενα. Για την υποστήριξη της θέσης αυτής η "A.P.N." ήταν αποφασισμένη να αποτρέψει την εποικιστική δράση των εποίκων. Ειδικότερα, θα παρακολουθούσε τη δράση των εποίκων αναφορικά με αιτήματα χρηματοδότησής τους από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, την αντιμετώπιση των Παλαιστινίων στα κατεχόμενα και τις παραβιάσεις των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους από το ίδιο το Ισραήλ, καθώς και τις όποιες προσπάθειες για υπονόμηση της διαδικασίας ειρήνης από μέρους των υποστηρικτών των εποίκων (με διαδηλώσεις και διαφημιστικές αναρτήσεις σε εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας των Η.Π.Α.). Έπρεπε με κάθε τρόπο να διαφυλαχθεί η ειρηνευτική διαδικασία και να εφαρμοστούν οι συμφωνίες προκειμένου να υπάρξει πραγματική ειρήνη στην περιοχή²⁹⁰.

Πολύ πριν από την πτώση της κυβέρνησης Shamir, τον Ιούνιο του 1992, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που ανήκαν στο κεντρο-αριστερό bloc των ιδεολογικών θέσεων και πεποιθήσεων για την επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης (φιλειρηνικές στη βάση της αρχής «Γη για την ειρήνη» με διασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ), όπως η "A.P.N.", είχαν εκφράσει δημόσια τη διαφωνία τους για τις πολιτικές της δεξιάς ισραηλινής κυβέρνησης. Καθώς το ζήτημα των δανειακών εγγυήσεων ερχόταν στο προσκήνιο, τον Φεβρουάριο του 1992, με το αίτημα της κυβέρνησης Shamir προς την αμερικανική διοίκηση Bush για τη χορήγηση αυτών προκειμένου να εκταμειυτούν τα δέκα δισεκατομμύρια δολάρια για την κάλυψη των αναγκών των νεοφερμένων Εβραίων από την πρώην Σοβιετική Ένωση, και ενώ είχε τεθεί ως προϋπόθεση για τη χορήγησή τους το πάγωμα των εποικισμών, η οργάνωση "A.P.N." ήταν η μόνη, που ναι μεν υποστήριξε το αίτημα της ισραηλινής κυβέρνησης για τη χορήγηση των δανειακών εγγυήσεων, αλλά απαιτούσε δε «μέτρα λογοδοσίας» (accountability measures), αν η κυβέρνηση Shamir κατεύθυνε ποσά προς τους παράνομους εποικισμούς. Συνταυτιζόταν με το αίτημα της αμερικανικής κυβέρνησης προς το Ισραήλ, φανερώνοντας έτσι στο αμερικανικό κοινό ότι υπήρχε ιδεολογική διαφοροποίηση μεταξύ των ασυμβίβαστων οργανώσεων, υποστηρικτικών των πολιτικών

²⁹⁰ David Twersky: Hatikvah in New Key: Is Song of Peace Now, "the U.S.", "Forward Magazine", January 1992, Gail Pressberg, Mark Rosenblum and Jonathan Jacoby: ό.π., σελ. 4-6, Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 263 – 264, Henry Siegman: "Letter to Mr. Herman L. Sainer, the U.S., A. J. Congress, March 25, 1993.

των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ και των φιλειρηνικών μέσα στους κόλπους της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Όλες οι άλλες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είχαν συνταχθεί με τη θέση της ισραηλινής κυβέρνησης δηλαδή την χορήγησή τους, ανεξάρτητα αν έπαυαν ή μη οι ισραηλινοί εποίκισμοί στα κατεχόμενα²⁹¹.

Ήταν λοιπόν η οργάνωση αυτή από τις πρώτες που είχε δημόσια αντιταχθεί στη συνέχιση της πολιτικής της ισραηλινής κυβέρνησης, η οποία υπονόμει ριζικά την όποια βιώσιμη λύση. Ανταγωνιζόταν τόσο τις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που έδειχναν προσήλωση στις πολιτικές της δεξιάς κυβέρνησης του Likud και τις οποίες εξέφραζαν στις Η.Π.Α. οργανώσεις, όπως οι "Z.O.A.", "B' nai Brith", "Hadassah", "Americans for a safe Israel", "American Friends of Likud", όσο και εκείνες που δεν έβγαιναν δημόσια να ασκήσουν κριτική, αλλά την εξέφραζαν ιδιωτικά (Presidents Conference, American Jewish Committee, American Jewish Congress). Στα κατοπινά χρόνια, το παραπάνω γεγονός (της μη δημόσιας έκφρασης των διαφωνιών από οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας) θα επισημανθεί από την ίδια την πρόεδρο της οργάνωσης "A.P.N", την Gail Pressberg²⁹², σε τηλεφωνική συνέντευξη που έδωσε ως απάντηση άρθρων στον τύπο και δηλώσεων των μελών της δεξιάς οργάνωσης "Z.O.A.", των Morton Klein (1947-) και Michael Goldblatt, οι οποίοι καταφέρονταν κατά της υποψηφιότητας της "A.P.N." προς ένταξη στην οργάνωση-ομπρέλα "the Presidents Conference". Επίσης την ίδια άποψη είχε ο κοσμήτορας του εβραϊκού πανεπιστημίου της Βαλτιμόρης και πρόεδρος του εκεί τοπικού παραρτήματος της οργάνωσης "A.P.N.", Robert O. Freedman. Με τη στάση και τη δράση της (κυρίως εκπαιδευτική για την ειρήνη) η "Americans for Peace Now" έφερνε στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, Αμερικανο-εβραίους, που είτε είχαν παραμείνει εκτός και δε συμμετείχαν σε Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είτε αισθάνονταν απομονωμένοι (isolated), επειδή δε συμφωνούσαν με τις κατευθυντήριες γραμμές των πολιτικών των δεξιών κυβερνήσεων του Likud, από την εποχή του Ισραηλινού πρωθυπουργού Begin²⁹³.

²⁹¹ Ori Nir: "Peace Now in the White House", Israel, Ha'aretz, (January 5, 1993), Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 267 – 268 και David Twersky: ό.π., "Hatikva in New key: Is Song of Peace Now", the U.S., "Forward magazine".

²⁹² "Americans for Peace Now": "Brandeis Alumni, APN Leaders, & Academics Call on Brandeis to Keep Ties with Dr. Khalil Shikaki", U.S., (Americans for Peace Now, January 27th, 2006), <http://archive.peacenow.org/entries/archive2106>.

²⁹³ James David Besser: "Out of the wilderness" (National) the U.S., ("The Baltimore Jewish Times), September 25, 1992, σελ.56 – 57, Robert O. Friedman: ό.π., σελ. 267 – 268, David Twersky: "Welcome to Washington: the Real World", the U.S., (Forward, March 12, 1993), Lisa Hostein: "Making room for Peace Now.", the U.S., "Jewish Exponent" (March 12, 1993), σελ. 94-95, Gilbert N. Kahn: "Jewish Activism in the U.S., Is J Street a passing phenomenon?", the U.S., (IFRI U.S. Program, Potomac Paper 11, February 2012), σελ. 26-27 και Jonathan Rynhold: "The Arab-Israeli conflict in American Political Culture", the U.S., (Cambridge University Press, February 23, 2015), σελ. 168, 170, 177-179, Neil Rubin: ό.π., σελ. 104.

Τα ηγετικά στελέχη δεξιών κυρίως οργανώσεων, όπως για παράδειγμα, ο Morton Klein της “Zionist Organization of America” ή, ο Gary E. Erlbaum (Αντιπρόεδρος της “Federation” της ευρύτερης περιοχής της Φιλαδέλφειας (“Federation of Greater Philadelphia”) παρουσίαζαν την οργάνωση “A.P.N.” ως εχθρικά διακείμενη προς το Ισραήλ (Anti-Zionist, Anti-Israel). Βασίζονταν για τις επιθέσεις τους στις φιλειρηνικές δράσεις που είχε αναλάβει η πρόεδρος της, Gail Pressberg, κατά το παρελθόν (πριν τον Μάρτιο του 1993)²⁹⁴.

Αναφορικά με την οργάνωση “New Jewish Agenda”, αυτή δεν μπορούσε να μείνει αδρανής μπροστά σε μια επιχείρηση (ισραηλινή επέμβαση στον Λίβανο) που μόνο αμυντική, αλλά αντιθέτως επιθετική μπορούσε να χαρακτηριστεί και η οποία παρουσίαζε διεθνώς το Ισραήλ ως επιθετικό κράτος. Μάλιστα στην Ουάσιγκτον, στις 8 Ιουνίου του 1982, εκδόθηκε από το τοπικό παράρτημα της οργάνωσης αυτής δημόσια δήλωση επικριτική του πολέμου. Στη συνέχεια, ενώ οι ισραηλινές δυνάμεις έσφιγγαν το κλοιό τους γύρω από τον δυτικό τομέα της Βηρυτού, μια ακόμα διαδήλωση διαμαρτυρίας κατά του πολέμου του Λιβάνου διοργανώθηκε από τη “National Emergency Committee on Lebanon” (N.E.C.O.L.) στη Ν. Υόρκη στις 10 Ιουλίου του 1982. Αυτή η διαδήλωση περιλάμβανε έναν ευρύ συνασπισμό από οργανώσεις και ομάδες κινητοποίησης Αμερικανών πολιτών για τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως: “American Friends Service Committee”, “Clergy and Laity Concerned”, “the United States Peace Council”, “the

²⁹⁴ Η Gail Pressberg είχε φέρει κοντά στρατηγικούς αναλυτές σε θέματα ασφαλείας, τόσο από το Ισραήλ, όσο και Παλαιστίνιους. Συγκεκριμένα, είχε καλέσει τον Dr. Mark Heller (Αναλυτή στο “Jaffee Center for Strategic Studies” του πανεπιστημίου του Τελ Αβίβ), και το ηγετικό στέλεχος της P.L.O. και καθηγητή, τον Dr. Sari Nusseibeh, για να συζητήσουν από κοινού τη μορφή που θα μπορούσε να πάρει η αποστρατικοποιημένη Δυτική Όχθη και η Λωρίδα της Γάζας. Επίσης, είχε συνεισφέρει στο άνοιγμα του διαλόγου μεταξύ των δύο πλευρών επάνω σε θέματα, όπως η κατανόηση της άλλης πλευράς, των συναισθημάτων και των προσδοκιών Παλαιστίνιων και Ισραηλινών για την υφιστάμενη κατάσταση, αλλά και για τις βελτιώσεις που μπορούσαν να γίνουν μέσα από την ειρηνευτική διαδικασία. Σε αυτόν το διάλογο εκπαιδευτικού χαρακτήρα, συμμετείχαν δημοσιογράφοι, αλλά και εκπαιδευτικοί επίσης που εργάζονταν στα παλαιστινιακά σχολεία της Λωρίδας της Γάζας (“Home Instruction Program for the Pre-school Youngsters” (Hippy program). Το πρόγραμμα αυτό είχε λειτουργήσει στο Ισραήλ με τη συνδρομή της Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης “National Council of Jewish Women” προκειμένου να βοηθηθούν οι χαμηλής οικονομικής κατάστασης Ισραηλινές μητέρες στη στήριξη της προσχολικής αγωγής των παιδιών τους). Στόχος ήταν μέσω πληροφοριακών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, να ακούσει η μία πλευρά την άλλη, και να αρχίσει να καλλιεργείται το έδαφος για την προσέγγιση των πολιτών, των απλών ανθρώπων των δύο πλευρών, πέρα από τραυματικές εμπειρίες, προκαταλήψεις και γενικότερα, το υφιστάμενο πλαίσιο εχθρότητας. Επίσης η Pressberg επειδή ήθελε την προσέγγιση των δύο πλευρών και είχε συμμετάσχει ως πρόεδρος της οργάνωσης “American Friends Service Committee” σε συνέδριο, που διοργανώθηκε για την πιθανότητα δημιουργίας παλαιστινιακού κράτους, και είχε μιλήσει σε συνέδριο στο οποίο συμμετείχαν επίσης, οι Noam Chomsky και Edward Said, τους οποίους είχαν χαρακτηρίσει ως Αντι-Σιωνιστές, κατηγορήθηκε ότι προήγαγε τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους σε βάρος του Ισραήλ. Gary E. Erlbaum: “Palestinian statehood high on group’s Agenda”, the U.S., “The Jewish Exponent”, March 19, 1993, Morton A. Klein: “Pressberg’s past actions aided anti-Israel groups”, the U.S., the “Jewish Exponent”, (March 19, 1993), Morton A. Klein: “Letter to another Jewish Leader”, the U.S., “The Jewish Voice”, February 1993, Gail Pressberg: “Letter to Lester Pollack”, the U.S., “Americans for Peace Now” (March 16m 1993), σελ. 2 – 4 και Neil Rubin: “American Jewry and the Oslo years”, the U.S., (Thesis to the faculty of Judaic Studies, Towson University, Maryland, May 2010), σελ. 101.

Palestine Congress of North America”, καθώς και άλλες για τα δικαιώματα των γυναικών, την ειρήνη. Ανάμεσα στις οργανώσεις που έστειλαν μέλη τους ήταν και η “New Jewish Agenda”, δείχνοντας έμπρακτα και δημόσια την αντίθεσή της κατά του πολέμου του Λιβάνου. Επίσης συμμετείχε και σε κινητοποιήσεις με τα τοπικά παραρτήματα της, όπως εκείνο της Μασαχουσέτης, κατά τις οποίες υπήρξαν καταδικαστικές δηλώσεις και ολονύκτιες διαδηλώσεις κατά του πολέμου του Λιβάνου. Το ίδιο επαναλήφθηκε έξω από το δημαρχείο της Φιλαδέλφειας, ενώ η οργάνωση συνέχισε την προσπάθεια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και ειδικά, των Αμερικανο-εβραίων, με τη διοργάνωση σε άλλες πόλεις διαλέξεων και συναντήσεων επάνω στα θέματα εξωτερικής πολιτικής με κύριο ομιλητή τον Noam Chomsky²⁹⁵.

Καθώς ξεκινούσε η εκκένωση της Βηρυτού από τις παλαιστινιακές δυνάμεις μετά τη συμφωνία που επιτεύχθηκε ανάμεσα στους Ισραηλινούς, Παλαιστινίους και Λιβανέζους μέσω του ενεργού, διαπραγματευτικού ρόλου του Αμερικανού πρέσβη, Philip Habib, οι Η.Π.Α αισθάνονταν ότι ο ρόλος και το γόητρό τους ενισχύονταν στην περιοχή έναντι των άλλων δυνάμεων και ιδιαίτερα των Σοβιετικών. Μια σειρά μάλιστα γεγονότων συνηγορούσαν προς αυτό. Η εφαρμογή της παραπάνω συμφωνίας είχε ήδη αρχίσει με την πρόβλεψη για την ανάπτυξη ειρηνευτικής δύναμης στη Βηρυτό αποτελούμενης από Αμερικανούς πεζοναύτες, Ιταλούς και Γάλλους στρατιώτες για την επίβλεψη της εκκένωσης. Η δημιουργία μιας φιλοδουτικής κυβέρνησης υπό τον πρόεδρο Bashir Gemayel δρομολογούνταν ήδη και οι συριακές δυνάμεις είχαν υποστεί απώλειες στην κοιλάδα Bekaa, στα ανατολικά του Λιβάνου. Οι Αμερικανοί επιδίωκαν ακόμα να φέρουν στο αμερικανικό στρατόπεδο τον βασιλιά Hussein bin Talal της Ιορδανίας (1952-1999), και να τον εμπλέξουν στις συμφωνίες του Camp David για να επιλύσουν το παλαιστινιακό ζήτημα²⁹⁶.

Επίσης αν ο βασιλιάς της Ιορδανίας δεχόταν να συμμετάσχει στο αμερικανικό σχέδιο για την ειρήνευση στην Μέση Ανατολή, θα εξυπηρετούνταν τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα (ένταξη της Ιορδανίας στη σφαίρα επιρροής των Ηνωμένων Πολιτειών). Άλλωστε η ύπαρξη φιλικά προσκείμενων κρατών προς την Αμερική στη Μέση Ανατολή αποτελούσε στρατηγικό στόχο των Ηνωμένων Πολιτειών. Η άρση της εναντίωσης πώλησης αμερικανικού οπλισμού προς την Ιορδανία από το Ισραήλ ήταν προς το συμφέρον των δύο κρατών, Ισραήλ και Η.Π.Α.. Από την μεριά του ο βασιλιάς

²⁹⁵ George E. Gruen: ό.π., σελ. 87 και Jack Wertheimer: ό.π. “Breaking the Taboo: Critics of Israel and the American Jewish Establishment”, σελ. 408.

²⁹⁶ William B. Quandt: ό.π., σελ. 254, Thomas L. Friedman: “Only Minor Issues Said To Hold Up A Final Accord On P.L.O. Pull Out”, the U.S., (The New York Times, August 17, 1982), σελ. 1, <http://www.nytimes.com/1982/08/17/world/only-minor-issues-said-to-hold-up-a-final-accord-on-plo-pullout.html?pagewanted=all> .

της Ιορδανίας επιζητούσε μεν την προσέγγιση με τους Αμερικανούς, αλλά περίμενε να δει από την άλλη μεριά αν το Ισραήλ, κάτω από την πίεση των Αμερικανών, θα αποχωρούσε από το Λίβανο. Αν γινόταν αυτό, τότε υπήρχαν ελπίδες και για την αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από τη Δυτική Όχθη, περιοχή που ενδιέφερε την Ιορδανία. Επίσης, η Ιορδανία δεν θα μπορούσε να προχωρήσει στη διαπραγματεύση ενός αμερικανικού σχεδίου για το παλαιστινιακό, χωρίς την ίδια την υποστήριξη των Παλαιστινίων. Για αυτό προσπαθούσε να διαμορφώσει με τον Αραφάτ κοινή διαπραγματευτική θέση για το σχέδιο του προέδρου Reagan. Τελικά το τελευταίο δεν επιτεύχθηκε και η Ιορδανία δεν μπόρεσε να αποδεχθεί το παραπάνω σχέδιο²⁹⁷.

Το συγκεκριμένο σχέδιο, το οποίο άρχισε να επεξεργάζεται από τις 17 Ιουλίου του 1982 μια ομάδα εργασίας υψηλών αξιωματούχων του State Department μετά εντολή του υπουργού Εξωτερικών Shultz, προσπαθούσε να θέσει σε κίνηση την προσπάθεια επίλυσης της Αραβο-ισραηλινής διένεξης. Η προσπάθεια ειρήνης και οι διαπραγματεύσεις για το καθεστώς αυτονομίας των Παλαιστινίων είχαν παγώσει λόγω του πολέμου του Λιβάνου. Με το σχέδιο αυτό οι Η.Π.Α, που παρουσιάζονταν στον αραβικό κόσμο να έχουν συνταυτιστεί με τις ενέργειες του Ισραήλ κατά τον πόλεμο του Λιβάνου για να αποδυναμώσουν την οργάνωση P.L.O. - η πραγματικότητα ήταν ότι το επιθυμούσαν, προκειμένου να γίνουν οι Παλαιστίνιοι πιο δοτικοί για το καθεστώς της αυτονομίας στα κατεχόμενα - προσπαθούσαν να τηρήσουν αποστάσεις από την ισραηλινή πολιτική της κυβέρνησης Begin και να διατηρήσουν τη θέση τους ως «ειλικρινούς και ουδέτερου» μεσολαβητή στο παλαιστινιακό²⁹⁸.

Το σχέδιο Reagan παρουσιάστηκε την 1^η Σεπτεμβρίου του 1982 μέσω τηλεοπτικού διαγγέλματος στο αμερικανικό κοινό. Πρόβαλε την αμερικανική θέση επίλυσης της Αραβο-ισραηλινής διένεξης, και ειδικά του παλαιστινιακού ζητήματος. Η Μέση Ανατολή αποτελούσε περιοχή στρατηγικής σημασίας τόσο για τους Αμερικανούς όσο και τον υπόλοιπο κόσμο αφού από τους ενεργειακούς πόρους της εξαρτιόταν η σταθερότητα της παγκόσμιας οικονομίας, όπως τόνιζε χαρακτηριστικά ο Αμερικανός πρόεδρος. Επομένως, δεν μπορούσε να αφεθεί «βορά» στο σοβιετικό επεκτατισμό και για αυτό έπρεπε ταυτόχρονα, να υπάρξει διασφάλιση της επιβίωσης και της εδαφικής ακεραιότητας φιλικών προς τις Η.Π.Α. κρατών στην περιοχή. Μάλιστα το σχέδιο ακολουθούσε τις παραμέτρους των συμφωνιών του Camp David. Από τη στιγμή που είχε ολοκληρωθεί η επιστροφή της περιοχής του Σινά στην Αίγυπτο, έπρεπε να επικεντρωθούν στην επίλυση του παλαιστινιακού ζητήματος ως παράμετρο της

²⁹⁷ William B. Quandt: ό.π., σελ. 255-257, George E. Gruen: ό.π., σελ. 92-94.

²⁹⁸ William B. Quandt: ό.π., σελ. 253-254, George E. Gruen: ό.π., σελ. 93.

«Συμφωνίας ειρήνης» μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου. Σύμφωνα με την αμερικανική πρόταση σχεδίου επίλυσης του παλαιστινιακού, οι Η.Π.Α. αντιτίθεντο τόσο στην προσάρτηση των κατεχομένων στο Ισραήλ, όσο και στη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους στα εδάφη της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Αντιθέτως ήταν υπέρ της πλήρους αυτονομίας των Παλαιστινίων της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, οι οποίοι θα έπρεπε να έχουν ουσιαστική εξουσία επί των αυτόνομων εδαφών, των προσώπων και των φυσικών πόρων, εκτός της εξασφάλισης της εξωτερικής ασφάλειας, η οποία θα παρέμενε στα χέρια των Ισραηλινών. Αυτά τα αυτόνομα παλαιστινιακά εδάφη θα είχαν διασύνδεση με την Ιορδανία, αλλά τα ζητήματα της χάραξης των συνόρων μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων, τα ζητήματα ασφάλειας, που απασχολούσαν το Ισραήλ και αν θα διαλύονταν και ποιοι ισραηλινοί οικισμοί εποίκων στη Δυτική Όχθη, καθώς και το καθεστώς της Ιερουσαλήμ θα καθορίζονταν μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών στις τελικές διαπραγματεύσεις. Αντίθετα λοιπόν με την ισραηλινή κυβέρνηση, η οποία επιδίωκε περιορισμένη αυτονομία επί των προσώπων και όχι επί των εδαφών, όπως και τη συνέχιση των εποικισμών, καθ' όλη την περίοδο της πενταετούς αυτονομίας των Παλαιστινίων, οι Η.Π.Α θέλοντας να δηλώσουν την αντίθεσή τους στην πολιτική αυτή, που δημιουργούσε τετελεσμένα επί του εδάφους και συνεπώς, αποξένωνε τους Άραβες από αυτές, δήλωναν κατηγορηματικά την αντίθεσή τους στις «επεκτατικές» πολιτικές του Ισραήλ. Δεν αποδέχονταν τη συνέχιση των εποικισμών και τους περιορισμούς στο καθεστώς αυτονομίας των Παλαιστινίων στη Δυτική Όχθη και την Λωρίδα της Γάζας²⁹⁹.

Το σχέδιο του προέδρου Reagan δεν καρποφόρησε. Από αραβικής πλευράς, η Συρία, η Λιβύη και η Νότια Υεμένη το αποδοκίμασαν, γιατί θεώρησαν ότι επρόκειτο για πολιτικό ελιγμό από αμερικανικής κυβέρνησης, ο οποίος εξυπηρετούσε τα συμφέροντά της υποστηρίζοντας κατά βάση την επεκτατική και επιθετική πολιτική του Ισραήλ, μιας και δεν προβλεπόταν η δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Στη διάσκεψη του Αραβικού Συνδέσμου, που πραγματοποιήθηκε ύστερα στη Fez του Μαρόκου, τα αραβικά κράτη επικεντρώθηκαν στην εξέταση και υιοθέτηση βασικών σημείων δύο αραβικών σχεδίων επίλυσης της διένεξης, του Τυνήσιου προέδρου Habib Bourguida (1957-1987) και εκείνου του Σαουδάραβα βασιλιά Fahd (1982-2005)³⁰⁰.

Από την πλευρά του Ισραήλ υπήρξε άμεση απόρριψη (μέσα σε 24 ώρες) του σχεδίου Reagan. Υπήρξε μάλιστα απόρριψη σημείο προς σημείο και διαφωνία σε όλα τα θέματα, από την Ιερουσαλήμ μέχρι τους εποικισμούς, γιατί θεωρούσαν ότι πρώτα από

²⁹⁹ William B. Quandt: ό.π., σελ. 254-255, George E. Gruen: ό.π., σελ. 95-98.

³⁰⁰ George E. Gruen: ό.π., σελ.101.

όλα, οι αμερικανικές προτάσεις ξεπερνούσαν τις διατάξεις της συμφωνίας του Camp David, και δεύτερον η διοίκηση της εν δυνάμει κρατικής οντότητας που θα δημιουργείτο ενδεχομένως, να παραχωρείτο από το βασιλιά της Ιορδανίας στον φίλο του Αραφάτ. Έτσι ένα φιλο-σοβιετικό κρατικό μόρφωμα θα μπορούσε να συνασπιστεί με τα άλλα εχθρικά αραβικά κράτη της περιοχής και να επιτεθούν όλοι μαζί κατά του Ισραήλ. Με αυτή τη δικαιολόγηση όμως το Ισραήλ φαινόταν να είναι το αδιάλλακτο και μη συμβιβαστικό μέρος σε μια προσπάθεια ειρηνικής επίλυσης των χρόνιων διαφορών του με τους Άραβες και ειδικά τους Παλαιστίνιους. Δεν έδινε την ευκαιρία να αρχίσουν οι συνομιλίες μεταξύ των πλευρών για να φανερωθούν οι αντιθέσεις από αραβικής πλευράς και ιδιαίτερα, από την πλευρά της Ιορδανίας. Αυτό εκτιμούσαν εξάλλου οι οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ότι θα γινόταν³⁰¹.

Όσον αφορά την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και τη στάση της ως προς το σχέδιο Reagan, οι περισσότερες οργανώσεις και ειδικά, οι παραδοσιακές (όπως, η American Jewish Committee, η Presidents Conference, η A.I.P.A.C.) διαπίστωσαν ότι υπήρχαν θετικά σημεία σε αυτό, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν βάση συζήτησης. Όμως διαφωνούσαν με τους Αμερικανούς στον προκαθορισμό των τελικών αποτελεσμάτων που μπορούσε να έχει η όλη προσπάθεια διαλόγου μεταξύ των μερών. Θεωρούσαν δηλαδή, ότι το καθεστώς αυτονομίας των Παλαιστίνιων της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας θα μπορούσε να επέλθει ως αποτέλεσμα των επαφών και συζητήσεων μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων και όχι ως προαποφασισμένη κατάληξη τους από αμερικανικής πλευράς. Το σημαντικό ήταν ότι καλούνταν η Ιορδανία και οι μετριοπαθείς Παλαιστίνιοι να προσέλθουν σε συζητήσεις για το καθεστώς αυτονομίας της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, προτροπή και συνάμα στόχος της αμερικανικής πλευράς. Για αυτό η άμεση απόρριψη του σχεδίου από την ισραηλινή κυβέρνηση αντιμετωπίστηκε αρνητικά από τις κυρίαρχες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, γιατί εμφανιζόταν ως αδιάλλακτο μέρος το Ισραήλ³⁰².

Επίσης με τη συμμετοχή της Ιορδανίας στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για όλα τα σχετικά ζητήματα, και ειδικά την επιστροφή των εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας σε ένα εν δυνάμει κρατικό μόρφωμα για τους Παλαιστίνιους υπό καθεστώς αυτονομίας (διασυνδεδεμένο όμως, με την Ιορδανία), θα φανερόνονταν οι διαφορές που είχε τμήμα της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας σχετικά με τις πολιτικές που ακολουθούσε η ισραηλινή κυβέρνηση ως προς τις προτάσεις ειρήνης. Επιπλέον οι διαφορές αυτές υπήρχαν, όχι μόνο μέσα στο Ισραήλ δηλαδή, μεταξύ της

³⁰¹ George E. Gruen: ό.π., σελ. 98-99, Gary Rubin: ό.π., σελ. 25-26.

³⁰² George E. Gruen: ό.π., σελ. 99-101, Gary Rubin: ό.π., σελ.25-26.

κυβέρνησης (Likud) και του Εργατικού κόμματος (Labor party), αλλά και στο εσωτερικό της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Με τη συμμετοχή λοιπόν της Ιορδανίας στις παραπάνω διαπραγματεύσεις θα μπορούσαν να εκφραστούν ευκολότερα και δημόσια πια οι διαφωνίες που υπήρχαν χωρίς να κατηγορηθούν κάποιοι Αμερικανο-εβραίοι ότι δήθεν υπονόμειαν την ίδια την ύπαρξη του Ισραήλ. Για παράδειγμα, οι μισοί από το σύνολο των Αμερικανο-εβραίων έβλεπαν θετικά την αναγκαιότητα εδαφικών παραχωρήσεων από το Ισραήλ προς τους Παλαιστίνιους, όπως στελέχη του Εργατικού κόμματος του Ισραήλ υποστήριζαν, προκειμένου να υπάρξει ειρήνη μεταξύ του εβραϊκού κράτους και των γειτόνων του ενώ αντίθετα η κυβέρνηση Begin δρούσε για τη δημιουργία του «Μεγάλου, ιστορικού, Ισραήλ». Αυτό αποτυπωνόταν σε έρευνα που διεξήχθη στα 1983 για λογαριασμό της “American Jewish Committee”, στην οποία το δείγμα των ερωτηθέντων χωρίστηκε σχεδόν στα δύο σχετικά με το ερώτημα αν θα έπρεπε να υπάρξουν εδαφικές παραχωρήσεις στη Δυτική Όχθη προς τους Άραβες (Παλαιστίνιους) για την ειρήνη και αν θα έπρεπε το Ισραήλ να συνεχίσει να κατέχει τα εδάφη αυτά. Επίσης, δύο στους τρεις Αμερικανο-εβραίους επιθυμούσαν την αναστολή των εποίκισμών στα κατεχόμενα για χάρη της ειρήνης. Τέσσερις στους πέντε Αμερικανο-εβραίους θεωρούσαν ότι το Ισραήλ έπρεπε να συνομιλήσει με την “P.L.O.”, αν η τελευταία αποκήρυτε την τρομοκρατία και αναγνώριζε το κράτος του Ισραήλ (Steven M. Cohen, Attitudes of American Jews towards Israel and Israelis (New York: American Jewish Committee, 1983). Οι Αμερικανο-εβραίοι εμφανίζονταν διχασμένοι ως προς το ζήτημα των εδαφικών παραχωρήσεων προς τους Παλαιστίνιους για να υπάρξει ειρήνη. Σε άλλη έρευνα που διεξήχθη από την εφημερίδα “Los Angeles Times” (13/4/1988), ποσοστό πάνω από το 60% των Αμερικανο-εβραίων ήταν υπέρ της σύγκλησης διεθνούς διάσκεψης για την ειρήνη όμως 45% αυτών ήταν αντίθετο στη δημιουργία πατρίδας για τους Παλαιστίνιους. Ενώ υπήρχε διχογνωμία αν θα έπρεπε να υποστηρίξουν τις ενέργειες της ισραηλινής κυβέρνησης, όταν διαφωνούσαν μαζί της, και αν θα έπρεπε να εκφράζουν τη διαφωνία τους ιδιωτικά ή δημόσια, δύο στους τρεις νέους Αμερικανο-εβραίους επιθυμούσαν τη δημόσια άσκηση κριτικής κατά των ενεργειών της κυβέρνησης του Ισραήλ³⁰³.

Οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις πάντως υποστήριξαν τις προτάσεις του Σχεδίου Reagan. Θεωρούσαν όμως, ότι δεν τηρήθηκαν ορισμένα διαδικαστικά ζητήματα, όπως η πρότερη διαβούλευση μεταξύ των Η.Π.Α. και του Ισραήλ επί των προτάσεων, προτού ξεκινήσουν οι συζητήσεις μεταξύ Ηνωμένων

³⁰³ George E. Gruen: ό.π., σελ. 99-101, Gary Rubin: ό.π., σελ.25-27, Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ 85, Lawrence Grossman: ό.π., (Communal, American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1990), σελ. 260.

Πολιτειών, ως «διαμεσολαβητής», και των αραβικών κρατών. Επίσης, εκτιμούσαν αρνητικά τη φανέρωση εκ των προτέρων των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων από την αμερικανική πλευρά, μην αφήνοντας δηλαδή, την πρωτοβουλία των κινήσεων στα μέρη μέσω των συζητήσεων να καταλήξουν τα ίδια σε δικές τους πρόσφορες προτάσεις. Σύμφωνα με τις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, υπήρξε μεταμόρφωση του ρόλου των Η.Π.Α. από «διαμεσολαβητή» σε ουσιαστικό διαμορφωτή του τελικού αποτελέσματος των διαπραγματεύσεων. Παρόλα αυτά, τα συγκεκριμένα διαδικαστικά ζητήματα δεν θα έπρεπε να εμποδίσουν την ευκαιρία να αρχίσουν ουσιαστικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών για την ειρήνη. Για αυτό, η θετική στάση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ως προς το σχέδιο, όπως προαναφέρθηκε, εκφραζόταν από τα θετικά σχόλια ηγετικών στελεχών τους, όπως για παράδειγμα, του προέδρου της “American Jewish Committee” Maynard I. Wishner (1980-1983)³⁰⁴, ο οποίος επεσήμανε ότι το σχέδιο του προέδρου Reagan έπρεπε να τύχει βαθιάς σκέψης και λεπτομερούς μελέτης, και αντιπροσώπευε μια λογική προσέγγιση των ζητημάτων. Ακόμα και ο πρόεδρος της “A.I.P.A.C.” Tom Dine (1980-1993) αναγνώριζε τη μεγάλη σημασία του σχεδίου Reagan για την επίτευξη ειρήνης στην περιοχή. Έτσι, τα ηγετικά στελέχη οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας εκδήλωναν τη διαφοροποίηση τους απέναντι στην κυβέρνηση του Ισραήλ, η πολιτική της οποίας δεν προωθούσε την ειρήνη και κατέστρεφε την εικόνα του Ισραήλ στο δυτικό κόσμο και ειδικά στην Αμερική, φέρνοντας σε δύσκολη θέση τους Αμερικανο-εβραίους³⁰⁵.

Αναφορικά με τα θέματα που θα αποτελούσαν αντικείμενο συζήτησης μεταξύ των μερών αν τελικά αυτά συμφωνούσαν να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, υπήρχε διαφωνία από την πλευρά της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας με την ακολουθούμενη πολιτική των (δεξιών) ισραηλινών κυβερνήσεων. Συγκεκριμένα, στο παλαιστινιακό ζήτημα οι Αμερικανο-εβραίοι μπορεί μεν να στήριζαν την αντίθεση της ισραηλινής κυβέρνησης για απευθείας συνομιλίες με την P.L.O., όσο η ίδια η οργάνωση δεν άλλαζε την επιθετική της ρητορική και δράση κατά του Ισραήλ, αλλά δεν επεδίωκαν, όπως άλλωστε και η αμερικανική κυβέρνηση, την πλήρη καταστροφή της οργάνωσης του Y. Arafat, όπως ο υπουργός Άμυνας του Ισραήλ, Ariel Sharon, είχε δηλώσει ότι ήταν έτοιμος να πράξει με την σχεδιαζόμενη εισβολή των τεθωρακισμένων μέσα στο δυτικό τμήμα της Βηρυτού. Κατά τον τελευταίο, με την

³⁰⁴ Jewish Journal: “Maynard Wishner, national AJC leader, dies at 88”, U.S., (Jewish Journal, Tribe Media Corp, Los Angeles (CA), December 20th, 2011), <https://jewishjournal.com/news/united-states/99374/>.

³⁰⁵ George E. Gruen: ό.π., σελ. 90, 98-101, Gary Rubin: ό.π., σελ. 25-26, Eytan Gilboa: ό.π., σελ. 69.

εξολόθρευση της παλαιστινιακής οργάνωσης, οι Παλαιστίνιοι της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας θα γίνονταν διαλλακτικότεροι στις διαπραγματεύσεις³⁰⁶.

Οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι, όπως πρόκυπτε μέσω δημοσκοπήσεων, και ειδικά κάποιες φωνές ηγετικών προσώπων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας εξέφραζαν ανοικτά τη διαφωνία τους ως προς την καθολική άρνηση της ισραηλινής κυβέρνησης να διαπραγματευτεί με την P.L.O. Δεν ήταν αντίθετοι στην έναρξη συζητήσεων μεταξύ του Ισραήλ και της οργάνωσης αυτής των Παλαιστινίων υπό την ρητή προϋπόθεση όμως ότι η τελευταία θα αποκήρυτε την τρομοκρατία ως μέθοδο δράσης για τα δίκαια του παλαιστινιακού λαού και θα υπήρχε επίσης, αναγνώριση της ύπαρξης του Ισραήλ στην γη της Παλαιστίνης. Από τη πρώτη στιγμή του πολέμου, οι πρώην πρόεδροι της οργάνωσης “World Jewish Congress” Nahum Goldmann (1951-1978) και Philip Klutznic (1977-1979) είχαν καλέσει το Ισραήλ να σταματήσει την πολιορκία της Βηρυτού και να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις με την “P.L.O.” στη βάση αμοιβαίων αναγνώρισεων. Από την άλλη πλευρά υπήρχαν ηγέτες άλλων οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας (ο Arthur Hertzberg της “American Jewish Congress) που είχαν εκφράσει την αντίθεσή τους στις παραπάνω συνομιλίες και θεωρούσαν ανεδαφική και «αντιπαραγωγική» την πρόταση των προαναφερθέντων ηγετικών προσώπων για απευθείας συνομιλίες του Ισραήλ με την P.L.O. Επομένως η εμφάνιση του «ρήγματος» μέσα στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και η ανοικτή, δημόσια, έκφραση των διαφωνιών ανάμεσα στους ηγέτες της ήταν εμφανείς από την αρχή των πολεμικών επιχειρήσεων του Ισραήλ κατά του Λιβάνου. Στο σημείο όμως, που συνέπιπταν ήταν η συμφωνία τόσο των περισσότερων Αμερικανο-εβραίων όσο και του Ισραήλ ότι ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος δεν μπορούσε να υπάρξει τη δεδομένη χρονική στιγμή, και μόνο το καθεστώς αυτονομίας ήταν ενδεδειγμένο για τους Παλαιστίνιους, αφού διευθετήσεις τέτοιες δεν είχαν αποφασιστεί και υλοποιηθεί, ώστε το Ισραήλ να είναι ασφαλές³⁰⁷.

Στο ζήτημα της Ιερουσαλήμ, οι Αμερικανο-εβραίοι ακολουθούσαν την πολιτική του Ισραήλ, που ευνοούσε την αδιαιρετότητα και την υπαγωγή της στον έλεγχο του εβραϊκού κράτους. Ωστόσο υπήρχε η μέριμνα να διασφαλιστεί η θρησκευτική ελευθερία των κατοίκων της και κατ' επέκταση η προστασία των χριστιανικών, εβραϊκών και μουσουλμανικών ιερών χώρων και προσκυνημάτων. Αντιτίθεντο επίσης στη διαίρεση της πόλης σε εβραϊκό και μουσουλμανικό τμήμα, καθένα από τα οποία θα μπορούσε να

³⁰⁶ Eytan Gilboa: ό.π., σελ. 69, William B. Quandt: ό.π., σελ. 255-256.

³⁰⁷ Steven M. Cohen and Leonard J. Fein: ό.π., σελ. 85, Eytan Gilboa: ό.π., σελ. 56-61, George E. Gruen: ό.π., σελ. 89-90 και Arnold Mandel: “France, Relations with Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, Vol. 84 (1984), σελ. 200-201.

αποτελέσει πρωτεύουσα του ισραηλινού και παλαιστινιακού κράτους ενώ μεγάλο ποσοστό Αμερικανο-εβραίων (ορθόδοξοι επί το πλείστον) ήταν υπέρ της ανακήρυξης της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ³⁰⁸.

Τέλος για τους Αμερικανο-εβραίους και τις οργανώσεις τους έπρεπε οι εποικισμοί να σταματήσουν προσωρινά προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία προσέγγισης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Συγκεκριμένα ο πρόεδρος της “American Jewish Committee” Wishner είχε παροτρύνει και αυτός με τη σειρά του την ισραηλινή κυβέρνηση για την προσωρινή αναστολή επέκτασης των εποικισμών στη Δυτική Όχθη, αν η Ιορδανία προσερχόταν στις διαπραγματεύσεις. Σε καμιά όμως περίπτωση δεν μπορούσε να παύσει οριστικά η τακτική των εποικισμών, που πολλοί μέσα στην κυβέρνηση Begin θεωρούσαν ότι ήταν αναγκαία για την ασφάλειά του. Κατά δεύτερο λόγο αυτή η τακτική μπορούσε να λειτουργήσει ως μέσο άσκησης πίεσης για να εξαναγκάσει τα υπόλοιπα αραβικά κράτη να προσέλθουν σε συζητήσεις με το Ισραήλ³⁰⁹.

Στον πόλεμο του Λιβάνου, το γεγονός που επιτάχυνε τις εξελίξεις στο εσωτερικό του Ισραήλ και έθεσε σε πρώτο πλάνο την ηθική διάσταση της πολιτικής της ισραηλινής κυβέρνησης και του αντικτύπου της επάνω στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα ήταν η επίθεση τμημάτων πολιτοφυλάκων των χριστιανών Μαρωνιτών του Λιβάνου, με την ανοχή των ισραηλινών στρατευμάτων κατά των προσφυγικών καταυλισμών Sabra και Shatila, στα νότια προάστια της Βηρυτού. Πράγματι οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους αισθάνθηκαν αποστροφή, λύπη για τις σφαγές περισσότερων των οκτακοσίων αμάχων Παλαιστινίων προσφύγων των δύο στρατοπέδων. Η κατηγορία ότι το Ισραήλ είχε συναινέσει με την απραξία του μπρος στις σφαγές των αμάχων έθιγε βαθύτατα την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, η οποία αντέδρασε. Οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως η “American Jewish Committee”, η “B’nai Brith”, η “American Jewish Congress”, καθώς και άλλοι Αμερικανο-εβραίοι, οργανωμένοι και μη συντάχθηκαν με τη θέση της αντιπολίτευσης του Ισραήλ (Εργατικό κόμμα), μετά την άρνηση της ισραηλινής κυβέρνησης να παραιτηθεί, για τη διεξαγωγή δικαστικής έρευνας για τις πράξεις, παραλείψεις Ισραηλινών αξιωματικών και αξιωματούχων κατά τα φρικιαστικά γεγονότα της σφαγής Παλαιστινίων προσφύγων στα δύο στρατόπεδα. Πραγματικά, υπό την πίεση αυτή και τη διεθνή κατακραυγή συστήθηκε η επιτροπή έρευνας Kahan, το πόρισμα της οποίας βοήθησε στη σύλληψη των υπευθύνων της σφαγής από το λιβανικό στρατό και βέβαια

³⁰⁸ Eytan Gilboa: ό.π., σελ. 61-63, 69.

³⁰⁹ George E. Gruen: ό.π., σελ. 100, Gary Rubin: ό.π., σελ. 26-28.

οδήγησε μετά από πέντε μήνες στην παραίτηση του A. Sharon από τη θέση του υπουργού Αμυνας του Ισραήλ³¹⁰.

Όπως συνέβη στην περίπτωση των γεγονότων της σφαγής των Παλαιστινίων προσφύγων των δύο παραπάνω στρατοπέδων, η υποστήριξη των Αμερικανο-εβραίων απέναντι στις πολιτικές του Ισραήλ δεν μπορούσε να είναι πια ανεπιφύλακτα δεδομένη. Η απογοήτευση πολλών από τους Αμερικανο-εβραίους για τις πολιτικές του Ισραήλ είτε ανήκαν στις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είτε όχι καθώς και όσων ακόμα δεν ανήκαν σε καμιά οργάνωση (“unaffiliated”) ήταν τόσο μεγάλη που άρχιζαν να εκφράζουν πλέον ανοικτά και δημόσια τις διαφωνίες τους. Όσο και να προσπαθούσαν οι κυρίαρχες κυρίως, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις με την ηγεσία τους να μειώσουν τη σημασία των διαφωνιών χάρη της ενότητας, η οποία, τις περισσότερες φορές, εκφραζόταν με τη διατύπωση μιας θέσης στη βάση «του ελάχιστου κοινού παρονομαστή» από τις «οργανώσεις-umbrella» (όταν τα σχετικά θέματα προκαλούσαν μεγάλες και αγεφύρωτες διαφωνίες ανάμεσα στις οργανώσεις της κοινότητας), δεν το κατόρθωσαν καθ’ όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980. Αντίθετα, οι διαφωνίες εκφράζονταν πλέον πιο έντονα και ανοικτά επάνω σε θέματα, που αφορούσαν το μέλλον και την στάση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας σε σχέση με το Ισραήλ³¹¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Το ζήτημα «Ποιος είναι Εβραίος;» (Who is a Jew?)

Μετά την «Υπόθεση Pollard»³¹² ή καλύτερα παράλληλα με αυτήν ερχόταν στην επιφάνεια της πολιτικής ζωής του Ισραήλ το ζήτημα του καθορισμού «ποιος ήταν

³¹⁰ Gary Rubin: ό.π., σελ. 25-26, William E. Quandt: ό.π., σελ. 256, George E. Gruen: ό.π., σελ. 88.

³¹¹ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 548-549, 551, 558.

³¹² Ο Jonathan Pollard, αναλυτής πληροφοριών του Πολεμικού Ναυτικού των Η.Π.Α., παρείχε έναντι χρηματικής αμοιβής χιλιάδες κρατικά έγγραφα και πληροφορίες στο Ισραήλ από τον Απρίλιο του 1984 μέχρι τον Νοέμβριο του 1985. Συνελήφθη και καταδικάστηκε σε ισόβια φυλάκιση από την αμερικανική δικαιοσύνη για την υπόθεση αυτή κατασκοπείας και μετάδοσης εμπιστευτικών πληροφοριών και αρχείων προς το εβραϊκό κράτος. Πολλοί Αμερικανο-εβραίοι και οργανώσεις τους (Conference of Presidents, B’nai B’rith) δεν μπορούσαν να κατανοήσουν τη στάση του και αισθάνθηκαν οργή και απογοήτευση που μέλος της κοινότητας τους παρέδωσε διαβαθμισμένες πληροφορίες και αρχεία στο Ισραήλ. Παράλληλα, η αγανάκτηση και η απογοήτευσή τους στρεφόταν και κατά του Ισραήλ, του οποίου πολιτικοί/αξιωματούχοι γνώριζαν τη δράση του ή, τον είχαν στρατολογήσει, και όταν αποκαλύφθηκε η δράση του, δεν τον στήριζαν. Αν και οι πληροφορίες και τα αρχεία αυτά αφορούσαν τις στρατιωτικές δυνατότητες και δυνάμεις αραβικών κρατών (Ιράκ), του Πακιστάν και της Σοβιετικής Ένωσης, η ενέργειά του να κατασκοπεύσει την πατρίδα του, τις Η.Π.Α., σύμμαχο του Ισραήλ, δεν έβρισκε σύμφωνους τους περισσότερους Αμερικανο-εβραίους (υπήρχε πάντα ο φόβος της «διπλής αφοσίωσης»/αμφισβήτηση του πατριωτισμού, της αφοσίωσης τους προς την αμερικανική πολιτεία). Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs: The Pollard Affair”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1989), σελ. 212-214, Steven T. Rosenthal: “Irreconcilable Differences? The Waning of the American Jewish Love Affair with Israel”, U.S., Brandeis University Press, (New England, 2001), σελ. 76-77, 84-85, 89, Steven Bayme: “American Jewry and the State of Israel: How intense the bonds of Peoplehood?”, Israel, (The Jerusalem Center for Public Affairs, Jewish Political Studies Review, Spring 2008, Vol.20, No. ½ (Spring 2008), σελ. 16, George E. Gruen, Marc Brandriss: “The U.S., Israel and the Middle East: The Pollard Affair”, U.S., (The American Jewish Committee, American Jewish Book 1987), σελ. 162-163, David Biale: “J’ accuse: L’ Affaire Pollard and the American Jews”, U.S., (Tikkun Magazine, Editorials II,

Εβραίος, και ποιος μη». Συγκεκριμένα, το ζήτημα αυτό ήταν παλιό και έκανε ξανά την εμφάνισή του τον Ιούνιο του 1988, λίγους μήνες πριν τις ισραηλινές βουλευτικές εκλογές, όταν τα δεξιά και θρησκευτικά κόμματα της Knesset, όπως το “National Religious Party” και το “Shas”, δύο θρησκευτικά κόμματα των ορθόδοξων εβραίων, θα προσπαθήσουν να εισαγάγουν προς ψήφιση τροποποίηση του «Νόμου περί Επιστροφής» (The Law of Return). Η τροπολογία αυτή προέβλεπε ότι όσοι είχαν προσηλυτιστεί στον Ιουδαϊσμό σύμφωνα με την ορθόδοξη εβραϊκή πρακτική και παράδοση, μόνο αυτοί θα θεωρούνταν Εβραίοι. Η προτεινόμενη τροπολογία, αν και δεν πέρασε, γιατί καταψηφίστηκε από το ισραηλινό κοινοβούλιο στις 14 Ιουνίου του 1988, αναστάτωσε και προκάλεσε την οργή των Αμερικανο-εβραίων και των οργανώσεών τους³¹³.

Οι Αμερικανο-εβραίοι και ειδικά οι μη ορθόδοξοι, οι οποίοι ανήκαν στο «Συντηρητικό» και «Μεταρρυθμιστικό» ρεύμα του Ιουδαϊσμού δεν μπορούσαν να αποδεχτούν την τροποποίηση του παραπάνω νόμου προς όφελος του «Ορθόδοξου Ιουδαϊσμού» (Orthodox Judaism), γιατί αποτελούσε ευθεία αμφισβήτησή τους, κατ’ αρχάς των θρησκευτικών λειτουργιών τους, υπονομεύοντας την εξουσία των ραβίνων τους να τελούν θρησκευτικές πράξεις, όπως τον προσηλυτισμό, τη μύηση προσώπων στην Ιουδαϊκή πίστη. Κατά δεύτερο λόγο ως πολιτών, αφού όσοι είχαν ασπαστεί τον Ιουδαϊσμό σύμφωνα με το τυπικό, τελετουργικό των «Συντηρητικών» και «Μεταρρυθμιστών» Εβραίων δεν ήταν παρά «μερικώς Εβραίοι», άρα δεύτερης κατηγορίας πολίτες του Ισραήλ, αν ήθελαν να επιστρέψουν εκεί. Επίσης, επειδή από τα πρώτα χρόνια ύπαρξης του εβραϊκού κράτους (δεκαετία του 1950) μέχρι και τότε, η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα είχε σταθεί υλικά, ηθικά στο πλευρό του Ισραήλ μέσω κυρίως των οργανώσεών της, δείχνοντας παράλληλα, ότι το εβραϊκό κράτος αποτελούσε το σημείο αναφοράς και το βασικό στοιχείο της ταυτότητάς της, έπρεπε να αγωνιστεί κατά της επιδίωξης επικράτησης των ορθόδοξων Εβραίων στο επίπεδο της θρησκευτικής και πολιτικής ζωής του κράτους. Το Ισραήλ έπρεπε να καταστεί μια σύγχρονη πλουραλιστική δημοκρατία, η οποία να σέβεται τη θρησκεία, τα «πιστεύω» καθενός πολίτη του³¹⁴.

Ήταν ακριβώς το κράτος εκείνο που δημιουργήθηκε από τους πρώτους Σιωνιστές για να συγκεντρωθούν σε αυτό οι διασκορπισμένοι και οι κνηγημένοι από

1987), Jonathan Marcus: “The US Jewish Community and Israel during the 1980s”, U.S., (International Affairs, Royal Institute of International Affairs 1944-, Vol. 66, No. 3(July 1990), σελ. 548, 551.

³¹³ Lawrence Grossman: “Who is a Jew?” Once More, U.S., American Jewish Committee (Archives), Communal, Jewish Communal Affairs, (1990), σελ. 276.

³¹⁴ Nicole Brackman: “Who is a Jew? The American Jewish Community in Conflict with Israel”, U.S., Oxford University Press, Journal of Church and State, Vol. 41, No. 4 (Autumn 1999), σελ. 795, 806, 820-821 και Steven T. Rosenthal: “Irreconcilable Differences? The Waning of the American Jewish Love Affair with Israel”, U.S., Brandeis University Press, (2001), σελ. 143-144.

τους διωγμούς και το Ολοκαύτωμα απανταχού Εβραίοι. Αποτελούσε το ασφαλές καταφύγιο των ανθρώπων που πίστευαν ή τουλάχιστον είχαν ως θρησκεία τους τον Ιουδαϊσμό και ακολουθούσαν τις εβραϊκές παραδόσεις. Επειδή όμως, οι Αμερικανο-εβραίοι ιδίως οι κοσμικοί, όσοι ανήκαν στα ετερόδοξα ρεύματα του Ιουδαϊσμού δηλαδή το «Συντηρητικό» (Conservative) και το «Μεταρρυθμιστικό» (“Reform”), διακατέχονταν συνάμα από τις αρχές και τις αξίες της αμερικανικής πολιτείας (όπως, τον πολιτικό και οικονομικό φιλελευθερισμό), επιθυμούσαν το ίδιο να συμβεί και στο Ισραήλ. Για αυτούς, ο σεβασμός των ανθρωπίνων και των ατομικών δικαιωμάτων σε μια δημοκρατική πολιτεία, όπως επεδίωκε να είναι το κράτος του Ισραήλ, αποτελούσε το μεγάλο διακύβευμα. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων ήταν αντίθετοι στην τροποποίηση του «Νόμου περί Επιστροφής», την οποία προωθούσαν οι ορθόδοξοι Ισραηλινοί-εβραίοι με τα κόμματά τους στην Knesset³¹⁵.

Πράγματι αισθάνονταν τη στιγμή εκείνη οι Αμερικανο-εβραίοι βαλλόμενοι όχι από κάποιον ή κάποια ομάδα αντισημιτών, αλλά από το ίδιο το Ισραήλ. Δεν πίστευαν ότι μπορούσε να φτάσει στο σημείο να υιοθετήσει το νομοθετικό σώμα του εβραϊκού κράτους την τροποποίηση του «Νόμου περί Επιστροφής» σύμφωνα με τα προστάγματα των «ορθόδοξων Ισραηλινών-εβραίων»³¹⁶. Ήταν επομένως, αποφασισμένοι να αντισταθούν στην προσπάθεια των ορθόδοξων Εβραίων και της ορθόδοξης ραβινικής αρχής του Ισραήλ να επιβάλει την απο-νομιμοποίηση των ετεροδόξων Αμερικανο-εβραίων και Ισραηλινών-εβραίων, υποστηρίζοντας δήθεν, ότι τα ετερόδοξα ρεύματα αποτελούσαν νέες μορφές θρησκείας και ο «Μεταρρυθμιστικός» Ιουδαϊσμός οδηγούσε στην υιοθέτηση του Χριστιανισμού από τους Εβραίους που τον ακολουθούσαν³¹⁷.

Από την άλλη πλευρά, οι ορθόδοξοι, θρησκευόμενοι Εβραίοι, που ακολουθούσαν πιστά τον εβραϊκό νόμο και τις παραδόσεις, παρουσίαζαν στις τάξεις τους διαφορετικές τάσεις έναντι του Ισραήλ. Συγκεκριμένα υπήρχαν οι ορθόδοξοι Εβραίοι που απορρίπταν αρχής εξ αρχής τη δημιουργία του εβραϊκού κράτους, όπως ήταν η ομάδα “Naturei Karta” (συστήθηκε στα Ιεροσόλυμα το 1935 και στις μέρες μας αριθμεί δέκα χιλιάδες οπαδούς στο Ισραήλ). Ήταν αντίθετοι στο σιωνιστικό κίνημα και σχέδιο, γιατί οι Εβραίοι πρέπει να επανασυστήσουν το κράτος του Ισραήλ με τη συγκέντρωσή τους στη γη των προγόνων τους μέσω θεϊκής παρέμβασης και καθοδήγησης, προκειμένου να υποδεχθούν τον Μεσσία. Θεωρούσαν το κράτος αυτό άνομο (ενάντια στον εβραϊκό νόμο), «α-κάθαρο» (impure) και απόλυτα διεφθαρμένο, γιατί οι σιωνιστές

³¹⁵ Nicole Brackman: ό.π., σελ. 795, 815-816 και 821.

³¹⁶ J.J. Goldberg: “Jewish Power, Inside the American Jewish Establishment”, U.S., Basic Books (A member of the Perseus Books Group), (1996), σελ. 342-343.

³¹⁷ Lawrence Grossman: “Who is a Jew?”, U.S., American Jewish Committee (Archives), Communal, Jewish Communal Affairs, (1989), σελ. 218-219.

μετέτρεψαν το θεϊκό σχέδιο της σύστασης του Ισραήλ σε ανθρώπινο, με την καλλιέργεια κοινής γλώσσας, πατριωτικού αισθήματος και κουλτούρας. Για αυτό τον λόγο, οποιαδήποτε επαφή με εκείνο έπρεπε να αποφεύγεται³¹⁸.

Άλλη ομάδα ορθόδοξων Εβραίων συνιστούσαν οι υπερ-ορθόδοξοι Εβραίοι (Haredim) στους οποίους συμπεριλαμβανόταν η διαφοροποιημένη από αυτούς ομάδα “Natura Karta”, ως υπο-ομάδα³¹⁹. Οι “Haredim” αποδέχονταν κατά κάποιον τρόπο την ύπαρξη του Ισραήλ. Δεν θεωρούσαν όμως ότι η ίδρυση του νέου κράτους συνιστούσε την αφετηρία της έλευσης του Μεσσία, ούτε αποτελούσε τον τερματισμό της εξορίας των Εβραίων από την Ιουδαία και την Σαμάρεια. Απλώς ήταν ένα ακόμα εβραϊκό κράτος στη γη της Επαγγελίας προ της έλευσης του Μεσσία,. Οι ίδιοι, όπου και αν εγκαθίστανταν, προσπαθούσαν να δημιουργήσουν τις δικές τους κοινότητες. Προέβλεπαν τα αιτήματά τους μέσω του κόμματος “Agudat Yisrael” και το “Poalei Agudat”. Τα κόμματα αυτά δεν απέδιδαν στη δημιουργία του Ισραήλ κάποιο θρησκευτικό νόημα, αλλά με την ίδρυσή του, υποστήριζαν την κυριαρχία των Εβραίων στις περιοχές της Ιουδαίας και της Σαμάρειας, στη γη της Παλαιστίνης. Είχαν τις δικές τους οργανωτικές και κοινωνικές δομές, ενώ είχαν συμμετάσχει σε κυβερνήσεις πολιτικής συνεργασίας κατά βάση, με το Εργατικό κόμμα. Ως ανταμοιβή της πολιτικής υποστήριξης είχαν αποκτήσει θρησκευτικά προνόμια και αυτονομία σε θέματα θρησκείας, εκπαίδευσης, αστικής κατάστασης των προσώπων (γέννησης, γάμου και διαζυγίου), καθώς και τη συμμόρφωση των δημοσίων υπηρεσιών στις εβραϊκές θρησκευτικές εορτές και αργίες (Σαββάτου). Μάλιστα, την τακτική αυτή χορήγησης προνομίων ακολούθησε ο πρώτος πρωθυπουργός του Ισραήλ David Ben Gurion (1948–53, 1955–63) ο οποίος παραχώρησε προνόμια και τον έλεγχο επί των θρησκευτικών θεμάτων στους ορθόδοξους Εβραίους, γιατί επιθυμούσε τη συνεργασία τους με το Εργατικό κόμμα για τον σχηματισμό κυβερνήσεων συνεργασίας, αν και όταν χρειαζόταν. Θεωρούσε μάλιστα ότι με την ίδρυση του Ισραήλ, ο ρόλος και η επιρροή της θρησκείας και ειδικά των ορθόδοξων Εβραίων θα έφθιναν σταδιακά προς όφελος του κοσμικού χαρακτήρα του κράτους. Για αυτό λοιπόν προχώρησε σε ένα είδος συμφωνιών, επ’ ονόματι «Status quo συμφωνίες», οι οποίες προέβλεπαν έναν πιο αυξημένο ρόλο των ορθόδοξων στα θρησκευτικά ζητήματα, την αστική κατάσταση των προσώπων και την εκπαίδευση³²⁰.

Η τρίτη ομάδα των ορθόδοξων Εβραίων αποτελούνταν από τους «θρησκευόμενους σιωνιστές» (“Religious Zionists”), οι οποίοι διέφεραν με τους

³¹⁸ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 135-136.

³¹⁹ Ayla Angelos: “Ofir Berman offers a portal into one of Jerusalem’s oldest Jewish neighborhoods, the Mea Shearim”, U.K., (It’s Nice That, London, February 14th, 2022), <https://www.itsnicethat.com/features/ofir-berman-children-of-mea-shearim-photography-140222> .

³²⁰ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 138-139 και Nicole Brackman: ό.π., σελ. 798-799.

“Haredim”. Πίστευαν ότι το Ισραήλ και γενικότερα η σιωνιστική ιδεολογία δεν είχαν μεσσιανικό περιεχόμενο, αλλά καθαρά πολιτικό και η δημιουργία του Ισραήλ απλώς βελτίωσε τη θέση και τη ζωή των Εβραίων. Βέβαια, υπήρξαν και μέλη της ομάδας αυτής, όπως ο Abraham Isaac Kook (1865-1935), ο τότε αρχι-ραβίνος στη γη της Παλαιστίνης επί βρετανικής κυριαρχίας, οι οποίοι υποστήριζαν ότι το κράτος του Ισραήλ αποτελούσε την αφετηρία για την έλευση του Μεσσία. Επομένως, η δημιουργία του κράτους αποτελούσε μέρος του σχεδίου της Θείας Πρόνοιας (Divine Providence), το οποίο προέβλεπε τη σωτηρία του εβραϊκού λαού³²¹.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ, David Ben Gurion, προκειμένου να μη διασπάσει την ενότητα του λαού του δηλαδή εκείνη ανάμεσα σε κοσμικούς και σε έντονα θρησκευόμενους, ορθόδοξους Εβραίους, θα προχωρήσει στις «Status quo Συμφωνίες». Αυτές πέρα από τα προνόμια που έδιναν στους ορθόδοξους Εβραίους, καθόριζαν ότι στα θέματα γάμου, διαζυγίου, υιοθεσίας, ταφής και περιτομής, τα οποία άπτονταν του ερωτήματος «ποιος είναι Εβραίος;» (Who is a Jew?), είχαν αρμοδιότητα τα δικαστήρια των ραβίνων. Ενώ αρχικά, ο «Νόμος περί Επιστροφής» προέβλεπε ότι κάθε Εβραίος που έφτανε στο Ισραήλ, θα αποκτούσε την ισραηλινή υπηκοότητα ότι δηλαδή το συγκεκριμένο πρόσωπο ανήκε νομικά στην εβραϊκή κοινότητα του κράτους του Ισραήλ, μετά την αντίδραση των ορθόδοξων Εβραίων στα 1956, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ David Ben Gurion προβαίνει σε τροποποίηση αυτού του νόμου. Δίνει στον νόμο το στοιχείο της εθνικής/φυλετικής διάστασης. «Εβραίος είναι όποιος/όποια έχει γεννηθεί από Εβραία μητέρα ή έχει προσηλυτιστεί στον Ιουδαϊσμό»³²².

Το γεγονός ότι το φυλετικό/εθνικό στοιχείο της ταυτότητας των Εβραίων ήταν συνδεδεμένο με τη θρησκεία κάνει το ζήτημα του καθορισμού «Ποιος είναι Εβραίος;» σημαντικό. Διαφοροποιεί τους Εβραίους από τους μη-Εβραίους, τους λεγόμενους “Gentiles” έτσι ώστε η θρησκεία να είναι ο συνδεδετικός κρίκος των Εβραίων με τη γη του Ισραήλ (την ιερή γη). Κατά τους ορθόδοξους Εβραίους προκειμένου να είναι κάποιος μέλος της εβραϊκής κοινότητας θα πρέπει να έχει αποδεχθεί τους «Νόμους του Ιουδαϊσμού», την γραπτή Torah (την εβραϊκή Βίβλο, τον “Μωσαϊκό Νόμο”) και την προφορική Torah (το Ταλμούδ, το Midrashim και άλλα ερμηνευτικά-κείμενα σχολιασμού της Torah από ραβίνους κυρίως). Οι εντολές και οι Νόμοι της Torah είναι υποχρεωτικοί προς όλους και για όλους και σε αυτούς περιλαμβάνονται ήθη και έθιμα, που έχουν ενσωματωθεί στον εβραϊκό νόμο. Αντίθετα, τα μέλη των ετερόδοξων ρευμάτων του Ιουδαϊσμού θεωρούσαν ότι η Torah και οι νόμοι της δεν ήταν αμετάβλητοι. Οι

³²¹ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 137.

³²² Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 138-139 και Nicole Brackman: ό.π., σελ. 802.

«Μεταρρυθμιστές» υποστήριζαν ότι οι εντολές ήταν προαιρετικές και η τήρησή τους εναπόκειτο στη συνείδηση του κάθε πιστού. Οι «Συντηρητικοί», από την πλευρά τους πίστευαν ότι καθώς οι κοινωνικές συνθήκες μεταβάλλονταν έτσι και οι νόμοι έπρεπε να αλλάζουν προσαρμοζόμενοι στην μεταβολή αυτή. Όταν λοιπόν γίνονταν ενέργειες να αλλάξει ο «Νόμος περί Επιστροφής», με την εισαγωγή θρησκευτικών παραμέτρων, όπως ήταν η καταγωγή του παιδιού από Εβραία μητέρα, ήταν αναμενόμενο ότι όσοι υποστήριζαν την πατρική καταγωγή ως βασικό παράγοντα του καθορισμού της εθνικής καταγωγής (Μεταρρυθμιστές/Αναθεωρητικοί Εβραίοι) να έρθουν σε σύγκρουση με τους υπόλοιπους³²³.

Το βασικό στοιχείο όμως διαφωνίας μεταξύ του Ισραήλ και της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας (εκτός των ορθοδόξων Αμερικανο-εβραίων), όπως προαναφέρθηκε, ήταν ο προσηλυτισμός. Με την τροποποίηση του «Νόμου περί Επιστροφής», όσοι επέστρεφαν και προσηλυτίζονταν σύμφωνα και αυστηρά με τον εβραϊκό νόμο κατά το Ορθόδοξο ρεύμα του Ιουδαϊσμού, αυτοί θα θεωρούνταν Εβραίοι. Κατά συνέπεια οι προσηλυτισμένοι στον Ιουδαϊσμό εντός του Ισραήλ με βάση τα ετερόδοξα ρεύματα δεν θα θεωρούνταν εβραϊκής καταγωγής. Αντίθετα, όσοι προσηλυτισμοί γίνονταν εκτός Ισραήλ, από τους «Μεταρρυθμιστές», «Αναθεωρητικούς» και τους «Συντηρητικούς» Εβραίους της διασποράς θα αναγνωρίζονταν ως έγκυροι από τις θρησκευτικές αρχές του Ισραήλ. Ήταν ένα είδος συμβιβασμού που επετεύχθη στην Knesset, και επικυρώθηκε αργότερα με απόφαση του ανώτατου δικαστηρίου του Ισραήλ στα 1989³²⁴.

Ωστόσο ο συμβιβασμός αυτός δεν ικανοποιούσε την πλειονότητα των Αμερικανο-εβραίων που αισθάνονταν έτσι ότι ήταν δεύτερης κατηγορίας ή «μερικώς Εβραίοι». Με τον προσδιορισμό του Εβραίου, της ταυτότητας δηλαδή κάθε Εβραίου που διαβιούσε μέσα στο Ισραήλ από τους ορθοδόξους, οι Αμερικανο-εβραίοι αισθάνονταν «απειλούμενοι». Οι σχέσεις τους με το Ισραήλ κλονίζονταν εξαιτίας της υπονόμευσης της θέσης τους με την προτεινόμενη νομοθεσία κυρίως από την πλευρά των ορθοδόξων Εβραίων του Ισραήλ. Αν άφηναν τα θρησκευτικά κόμματα του Ισραήλ (των υπερ-ορθοδόξων) να καθορίζουν τα θέματα της ιθαγένειας με πράξεις προσηλυτισμού, τότε εκείνοι δεν θα είχαν την ίδια ισότιμη σχέση με τους ορθοδόξους Εβραίους, γιατί το ίδιο το κράτος με την νομοθεσία του αναιρούσε το δικαίωμά τους στον προσηλυτισμό άλλων στον Ιουδαϊσμό. Η νομοθεσία αυτή ήταν αναμενόμενο να εξωτερικεύσει την οργή που ένιωθαν οι Αμερικανο-εβραίοι για τις ενέργειες των ισραηλινών κυβερνήσεων ήδη από

³²³ Nicole Brackman: ό.π., σελ. 803-804, 805-806.

³²⁴ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 139.

τον πόλεμο του Λιβάνου. Όπως θα επιβεβαιώσει ο επικεφαλής της οργάνωσης “United Jewish Appeal” (της οργάνωσης-διαχειριστή των ποσών που συγκεντρώνονταν από την Αμερικανο-εβραϊκή διασπορά για το Ισραήλ) Martin F. Stein (1940-2008), η προτεινόμενη νομοθεσία από τα θρησκευτικά κόμματα του Ισραήλ (το National Religious Party και το Shas) θα οδηγούσε σε αποστέρηση των δικαιωμάτων τους ως εκφραστές του Ιουδαϊσμού και κατ’ επέκταση της ίδιας της εβραϊκής τους ταυτότητας. Παρόμοιες ενέργειες διαμαρτυρίας έγιναν από τις «εβραϊκές ομοσπονδίες» (Jewish Federations) της Βοστώνης και της Ατλάντα, οι οποίες παρακράτησαν τα ποσά που προορίζονταν για το Ισραήλ ως ένδειξη της διαφωνίας τους³²⁵.

Πράγματι οι «Συντηρητικοί» Αμερικανο-εβραίοι παρατηρούσαν την αδιαλλαξία των ορθόδοξων Εβραίων του Ισραήλ, και διέβλεπαν την επιθυμία τους, όχι μόνο να κυριαρχήσουν, αλλά και να στερεώσουν τη θέση τους στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής του εβραϊκού κράτους. Οι ορθόδοξοι Εβραίοι στο Ισραήλ και ειδικά, οι υπερ-ορθόδοξοι προσπαθούσαν εδώ και δεκαετίες να αλλάξουν τον λαϊκό χαρακτήρα (secular character) του κράτους και των πολιτών του, προκειμένου να τονίσουν ως βασικό στοιχείο της ταυτότητας των Ισραηλινών το θρησκευτικό στοιχείο και να εγκαταλείψουν τον θρησκευτικό πλουραλισμό. Για αυτό καλλιεργούσαν έντεχνα το Μεσσιανικό νόημα της δημιουργίας του Ισραήλ και της ιερότητας της γης της Σαμάρειας και της Ιουδαίας, προκειμένου να παραγκωνίζονται εκείνοι οι Ισραηλινοί και τα κόμματα (Εργατικό και αριστερά), τα οποία υποστήριζαν την φόρμουλα «Παραχώρηση γης για την επίτευξη της ειρήνης» (Land for Peace)³²⁶. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η απόφαση της ορθόδοξης αρχής των ραβίνων του Ισραήλ (Ιούνιος 1988), με την οποία αυτή προχώρησε στην άρση της πιστοποίησης του εγκεκριμένου φαγητού (kosher food), σύμφωνα δηλαδή, με τα εβραϊκά πρότυπα, το οποίο προσφερόταν στο νεανικό ξενώνα των “Συντηρητικών” Εβραίων που λειτουργούσε αδιάλειπτα, επί δεκαπέντε έτη, στην Ιερουσαλήμ. Το «Συντηρητικό» ρεύμα του Ιουδαϊσμού αντέδρασε έντονα και μάλιστα, η “Conservative Assembly” (ο διεθνής σύλλογος/ομάδα των «Συντηρητικών» ραβίνων) ζήτησε με απόφασή του να καταργηθεί η ορθόδοξη αρχή των ραβίνων του Ισραήλ (The Orthodox Rabbinate in Jerusalem), γιατί η λειτουργία της δεν βασιζόταν στην εβραϊκή παράδοση. Βέβαια, η δήλωση του προέδρου της “United Synagogue of America” (Conservative Judaism) ήταν αποκαλυπτική. Ο ίδιος λοιπόν, δήλωσε ότι θέματα πολιτικής, και όχι ευσέβειας,

³²⁵ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ 143-144, Nicole Brackman: ό.π., σελ 810-811.

³²⁶ Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ. 275.

παρακίνησαν τους ορθοδόξους εβραίους του Ισραήλ να προβούν στη συγκεκριμένη ενέργεια³²⁷.

Όπως ήδη έχει διατυπωθεί, ο David Ben Gurion προσπάθησε να αδρανοποιήσει την επιρροή των ορθοδόξων Εβραίων στην πολιτική ζωή του νεοσύστατου κράτους, ενισχύοντας τον εθνικό χαρακτήρα του με στοιχεία, όπως η κοινή γλώσσα, οι θεσμοί, η κοινή ιστορία χωρίς όμως να το πετύχει³²⁸. Αντίθετα, ενισχύθηκαν οι ορθόδοξοι Εβραίοι και συγκεκριμένα παρουσίασαν δημογραφική αύξηση τις δεκαετίες 1970 και 1980 σε σύγκριση με τους υπόλοιπους Ισραηλινούς. Έφτασαν να μελετούν το Ταλμούδ περισσότεροι σπουδαστές, προερχόμενοι από τις τάξεις τους, από ότι συνέβαινε παλαιότερα στην Ανατολική Ευρώπη και στις πολυπληθείς κοινότητες των Εβραίων εκεί. Στον πολιτικό στίβο η άφιξη των Μαροκινών υπερ-ορθόδοξων Εβραίων, οι οποίοι ανήκαν στην ευρύτερη κατηγορία των Σεφαρδιτών Εβραίων, οδήγησε στη δημιουργία του θρησκευτικού κόμματος “Shas” (Sephardic Torah Guardians) καθιστώντας έτσι την πολιτική παρουσία τους αισθητή στην Knesset. Πραγματικά, η πολιτική τους θέση ισχυροποιούταν μιας και κατόρθωναν διαχρονικά, ακόμα και με το εργατικό κόμμα του Ισραήλ να σχηματίζουν κυβερνήσεις συνασπισμού.

Μετά το 1967 και τον πόλεμο των έξι ημερών, έχοντας ως σημαία τους το Μεσσιανικό μήνυμα της ιερότητας του κράτους του Ισραήλ και της ανάγκης επέκτασής του, προκειμένου να έλθει πιο γρήγορα ο Μεσσίας στη γη, έθεσαν ως στόχο τους, παρά το γεγονός ότι αποτελούσαν μειοψηφία μέσα στο σύνολο του ισραηλινού πληθυσμού, να κυριαρχήσουν, επηρεάζοντας την εξωτερική πολιτική του Ισραήλ. Η ευκαιρία τους δόθηκε από τα γεγονότα. Μετά τον πόλεμο του 1973 – κατά τον οποίο, αν δεν ήταν ο συνεχής ανεφοδιασμός των Ισραηλινών από τους Αμερικανούς, ενδεχομένως το αποτέλεσμα να ήταν διαφορετικό – ο παραδοσιακός σιωνισμός του εργατικού κόμματος του Ισραήλ κατηγορήθηκε για την ανεπαρκή απόδοση του ισραηλινού στρατού. Σταδιακά, μειώθηκε η δυνατότητα του εργατικού κόμματος του Ισραήλ να εμπνέει τον ισραηλινό λαό και μέρος της δύναμής του θα πάρουν τα θρησκευτικά κόμματα των ορθοδόξων Εβραίων και κυρίως οι υπερ-ορθόδοξοι («θρησκευόμενοι σιωνιστές-εθνικιστές Εβραίοι»)³²⁹.

Μερίδα των «θρησκευόμενων-εθνικιστών Εβραίων» (Religious Nationalists) συστήνει το “Gush Emunim” (Το Μέτωπο των Πιστών/The Front of the Faithful), το οποίο θέτει στόχο του την κατάληψη όσο το δυνατόν περισσότερων εδαφών από τους

³²⁷ Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ. 275.

³²⁸ Nicole Brackman: ό.π., σελ. 814.

³²⁹ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 140, 142-143.

Παλαιστίνιους, προκειμένου να δημιουργήσουν εποίκισμούς στη Δυτική Όχθη, τη Λωρίδα της Γάζας, όπου ένας μεγάλος αριθμός Ισραηλινών, κατά βάση αποτελούμενος από υπερ-ορθόδοξους, «θρησκευόμενους Σιωνιστές», «αναθεωρητικούς» (Revisionists) και μη ιδεολογικά ταγμένους Ισραηλινούς-εβραίους θα εγκατασταθεί. Επρόκειτο για κίνημα των Ασκεναζί Εβραίων το οποίο απέκτησε έντονη δυναμική και κυριάρχησε στην πολιτική ζωή του Ισραήλ μέχρι το 1992. Οι ιδέες του επικεντρώνονταν στην ανάπτυξη εποίκιστικών συγκροτημάτων (settlements) πέρα από την πράσινη γραμμή της εκεχειρίας, στη Δυτική Όχθη, τη Λωρίδα της Γάζας και τα υψίπεδα του Γκολάν, προκειμένου να ανασυσταθεί εν τοις πράγμασι το «Μεγάλο Ισραήλ» (το βιβλικό Ισραήλ). Από θρησκευτικής άποψης μιας και η ιδεολογία τους αποτελείτο από θρησκευτικά στοιχεία του Ιουδαϊσμού και από κοσμικά στοιχεία του εβραϊκού εθνικισμού-σιωνισμού (Neo-Zionism), η δημιουργία εποίκιστικών συγκροτημάτων και η κατάληψη της γης του βιβλικού Ισραήλ αποτελούσαν τα καθοριστικά βήματα για τη λύτρωση των Εβραίων και του κόσμου, αφού έτσι, θα επερχόταν η έλευση του Μεσσία. Οι οπαδοί του Gush Emunim είχαν επηρεαστεί από τον Μεσσιανισμό του ραβίνου Avraham Yizhak HaCohen Kook (σπουδαστής του Ταλμούδ, μυστικιστής, φιλόσοφος, ερμηνευτής των Προφητών, αρχι-ραβίνος της εβραϊκής κοινότητας της Παλαιστίνης από το 1919 μέχρι το 1935), ο οποίος θεωρούσε την επιστροφή στη γη του Ισραήλ και την ανασύσταση της χώρας ως βήματα σημαντικά για την προαναφερθείσα λύτρωση. Στο μυαλό του ταύτιζε την προσπάθεια εθνικής ολοκλήρωσης των Εβραίων (με τη δημιουργία του Ισραήλ) με ένα από τα στάδια της διαδικασίας θρησκευτικής λύτρωσής τους και κατ' επέκταση του κόσμου από οποιαδήποτε μορφή καταπίεσης. Η λύτρωση αυτή θα έφτανε στην επικράτηση μιας «πραγματικότητας ειρήνης», μιας κατάστασης καθολικής καλοσύνης (διαχεόμενης σε όλους τους λαούς), ευτυχίας και χαράς³³⁰.

Επομένως, το εβραϊκό κράτος αποτελούσε το «μέσο» για τη λύτρωση των Εβραίων. Αλλιώς δεν θα μπορούσαν να επιτύχουν εθνική πραγμάτωση χωρίς τη δημιουργία του δικού τους εθνικού κράτους, με τους δικούς του κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς, το οποίο όμως υπηρετούσε το «θεϊκό σχέδιο» της λύτρωσης. Ο ραβίνος Avraham Yizhak HaCohen Kook ήταν λοιπόν σύμφωνος με το σχέδιο των

³³⁰ Judith Winther: "Rabbi Avraham Yizhak HaCohen Kook: Between Exile and Messianic Redemption", Denmark, (Finnish Scholar Journals Online, this work supported by the "Danish Research Council for the Humanities", Copenhagen), σελ. 70-71, 73, 75-78, Ian MacGillivray: "The impact of Gush Emunim on the social and political fabric of Israeli society", U.K., (Middle East Technical University (Ankara), E-IR Publications Ltd, July 21, 2016), σελ. 2-3, 5, L.T. Mark Munson: "Gush Emunim and the Israeli Settlers of the Occupies Territories: A social Movement Approach", U.S., (The Center of Contemporary Conflict, Center of Homeland Defense and Security (Naval Postgraduate School, Monterey (California)), σελ. 1, 4-6, David Newman: "From Hitnachalut to Hitnatkut (Disengagent). The Impact of Gush Emunim and the Settlement Movement on Israeli Politics and Society", U.S., (Indiana University Press, Israeli Studies, Fall 2005, Vol. 10, No. 3, The Right in Israel), σελ. 192-194, 197-199, 207-208, 215-217.

πρωτεργατών του Σιωνισμού. Όμως απαιτείτο κατ' αυτόν να προσπαθήσει με τις πράξεις του να κάνει τους σιωνιστές να συνειδητοποιήσουν το θρησκευτικό περιεχόμενο του έργου τους αυτού. Εδώ ακριβώς, συνέπιπταν οι απόψεις του ραβίνου Α. Υ. HaCohen Kook με τις θεωρήσεις των οπαδών του Gush Emunim (δηλαδή το κοσμικό-εθνικό σχέδιο ανασύστασης του «Μεγάλου Ισραήλ») αποτελούσε στάδιο της θρησκευτικής ανανέωσης, προς την τελεολογική πραγμάτωση του Ιουδαϊσμού. Από τη στιγμή που οι οπαδοί του Gush Emunim θεωρούσαν ότι αποτελούσαν τους συνεχιστές των πρωτεργατών του σιωνισμού, ο οποίος απαιτούσε - σύμφωνα με αυτούς - τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ», οι εποικισμοί της Δυτικής Όχθης, της Λωρίδας της Γάζας και των υψιπέδων του Γκολάν έπρεπε να συνεχιστούν³³¹.

Με την νίκη του Likud (του δεξιού κόμματος) στις εκλογές του 1977, οι ορθόδοξοι Εβραίοι και ειδικά το Gush Emunim θα συνεργαστούν μαζί του. Δεν θα μπορούσε άλλωστε, ο σκληροπυρηνικός Β. Begin να κάνει διαφορετικά, αφού χρειαζόταν την υποστήριξή τους και δεν θα μπορούσε επίσης να βρει καλύτερους συμμάχους από τους αδιάλλακτους υποστηρικτές του «Μεσσιανισμού» αυτού. Όμως η παραχώρηση εδαφών του Σινά στην Αίγυπτο, για να υπάρξει ειρήνη, θα τους απογοητεύσει. Έτσι, θα δημιουργηθούν νέα δεξιά κόμματα στα οποία οι υπερ-ορθόδοξοι Εβραίοι θα στραφούν, όπως το National Religious Party, Tehiyah (δεκαετία του 1980), Tsomet (δεκαετία του 1990), National Union (2003), Jewish Home³³². Καθώς οι ορθόδοξοι Εβραίοι κέρδιζαν πολιτικό έδαφος και έφτασαν να καθορίζουν την εξωτερική πολιτική του εβραϊκού κράτους, γίνονταν ακόμα πιο αδιάλλακτοι και ακραίοι, γεγονός που είχε αντίκτυπο, όχι μόνο στην ισραηλινή κοινωνία, αλλά και έναντι των Αμερικανοεβραίων. Ιδεολογικά, οι «θρησκευόμενοι σιωνιστές/υπερ-ορθόδοξοι» (Religious Zionists) πίστευαν ότι, από τη στιγμή που η πολιτική ηγεσία του εβραϊκού κράτους δεν ήταν βαθιά θρησκευόμενη, ο εβραϊκός λαός έπρεπε να προσέχει πολύ τις πολιτικές του

³³¹ Judith Winther: "Rabbi Avraham Yizhak HaCohen Kook: Between Exile and Messianic Redemption", Denmark, (Finnish Scholar Journals Online, this work supported by the Danish Research Council for the Humanities, Copenhagen), σελ. 70-71, 73, 75-78, Ian MacGillivray: "The impact of Gush Emunim on the social and political fabric of Israeli society", U.K., (Middle East Technical University (Ankara), E-IR Publications ltd, July 21, 2016), σελ. 2-3, 5, L.T. Mark Munson: "Gush Emunim and the Israeli Settlers of the Occupies Territories: A social Movement Approach", U.S., (The Center of Contemporary Conflict, Center of Homeland Defense and Security (Naval Postgraduate School, Monterey (California)), σελ. 1, 4-6, David Newman: "From Hitnachalut to Hitnatkut (Disengagment). The Impact of Gush Emunim and the Settlement Movement on Israeli Politics and Society", U.S., (Indiana University Press, Israeli Studies, Fall 2005, Vol. 10, No. 3, The Right in Israel), σελ. 192-194, 197-199, 207-208, 215-217, David Newman and Tamar Hermann: "A comparative study of Gush Emunim and Peace Now", U.S., (Middle Eastern Studies, Jul. 1992, Vol. 28, No. 3, (July 1992)), σελ. 511-512, 516, 518-519, 524, 526.

³³² Daniel Williams: "Israel voters reject Likud; Rabin can form government: Election: The dramatic gains for the Labor party could accelerate Middle East Peace Talks. A center-left coalition is expected, leaving out Shamir's party", U.S., (The Los Angeles Times, Los Angeles, June 24th, 1992), <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1992-06-24-mn-862-story.html> .

επιλογές. Έτσι με βάση τις παραδόσεις και τη βαριά ιστορία του έπρεπε να καθορίζει δια της ψήφου του την κατάλληλη κυβέρνηση. Τότε εκείνη θα είχε το θρησκευτικό κύρος και την αναγκαία νομιμοποίηση για να παίρνει τις κατάλληλες αποφάσεις. Αν παρόλα αυτά κάποιος Ισραηλινός θεωρούσε ότι οι αποφάσεις αυτές δεν ήταν οι σωστές, μπορούσε να τις αμφισβητήσει, ακόμα και να τις θεωρήσει παράνομες. Μάλιστα οι πιο ακραίοι ορθόδοξοι που ανήκαν στην ομάδα ακραίων του Gush Emunim με την ονομασία “Underground” («Αντίσταση») - τα μέλη της οποίας συνελήφθησαν από τις ισραηλινές αρχές το 1984 - αλλά και υποστηρικτές του ραβίνου Kahane πρόσβεναν ότι, αν οι αποφάσεις της κυβέρνησης ήταν λανθασμένες, ο Ισραηλινός πολίτης δεν όφειλε μόνο να διαφωνεί αλλά και να τις θεωρήσει παράνομες, γιατί πάνω από τους νόμους της πολιτείας, ήταν ο εβραϊκός Νόμος, η “Torah”. Ο ραβίνος Meir Kahane (1932-1990) είχε ιδρύσει την οργάνωση “Jewish Defense League” (το έτος 1968, στην Ν. Υόρκη) και το κόμμα Kach του Ισραήλ. Η δράση της οργάνωσής του ήταν εξτρεμιστική και το “F.B.I.” (Federal Bureau of Investigation) την είχε έτσι κατατάξει στις δεξιές τρομοκρατικές οργανώσεις εξαιτίας της ιδεολογίας και των μέσων δράσης της. Μέλος της υπήρξε ο Baruch Goldstein, που σκότωσε είκοσι-εννέα Παλαιστίνιους πιστούς στο τέμενος της Χεβρώνας (1994), και η οργάνωση “Jewish Defense League” είχε δικαιολογήσει την εγκληματική πράξη του ως «προληπτική» για την ασφάλεια των Εβραίων³³³.

Το ίδιο συνέβη με το κόμμα Kach στο Ισραήλ, του οποίου η δράση απαγορεύτηκε από το Ανώτατο δικαστήριο (1988), εξαιτίας ρατσιστικής συμπεριφοράς. Οι οπαδοί του Kahane (kahanists) ήταν κάθετα αντίθετοι στη συνύπαρξη Παλαιστινίων (Αράβων) και Ισραηλινών στο ίδιο έδαφος και επιζητούσαν μετ’ επιτάσεως την εκδίωξή τους από την Ιερή γη. Στους Άραβες συμπεριλαμβάνονταν ακόμα και οι Ισραηλινοί-Άραβες που κατοικούσαν στο εβραϊκό κράτος. Για τους οπαδούς αυτούς οι Άραβες ήταν εχθροί του Ισραήλ. Έτσι η αντιμετώπιση των εχθρών του Ισραήλ ακόμα και με τη βία μέχρι του σημείου της αφαίρεσης της ανθρώπινης ζωής ήταν για τα ακραία μέλη τους (του Gush Emunim και των οπαδών του Kach) δικαιολογημένη. Είχαν αναγάγει τη χρήση ένοπλης, τυφλής, βίας κατά των Παλαιστινίων-Αράβων όχι μόνο σε θεμιτό μέσο, αλλά και σε «ιερή αποστολή» για την εκδίωξή τους από την Ιερή γη. Δεν έπρεπε να αφήσουν ατιμώρητο οποιοδήποτε “Rodef” δηλαδή, «διώκτη Εβραίων» να ξεφύγει. Συγκεκριμένα, η ομάδα “Underground” είχε προσπαθήσει να δολοφονήσει τους δημάρχους των παλαιστινιακών πόλεων Ramallah, Nablus και El Bira. Επίσης είχε παγιδεύσει με

³³³ Chaim I. Waxman: “An American Tragedy – Meir Kahane and Kahanism: A Review Essay”, Reviewed work(s): Heil Kahane by Yair Kotler, Meir Kahane: Ideologue, Hero, Thinker by S. Daniel Breslauer: Uncomfortable Questions for Comfortable Jews by Meir Kahane”, the U.S., (American Jewish History, March 1989, Vol. 78, No. 3 (March 1999)), σελ. 431-435, David Newman and Tamar Hermann: ό.π., σελ. 513-514, 521-522, Iain MacGillivray: ό.π., σελ. 3-4, 6, L.T. Mark Munson: ό.π., σελ. 8.

εκρηκτικά λεωφορεία με Παλαιστίνιους επιβάτες, ενώ σχεδίαζε να ανατινάξει τον «Θόλο του Βράχου» (Dome Rock) στην Ιερουσαλήμ. Η σύλληψη όμως των μελών της απέτρεψε τις περισσότερες τρομοκρατικές ενέργειές της³³⁴.

Αντίθετα όμως από τους οπαδούς του Kahane (kahanists) και των πιο βίαιων μελών του κινήματος Gush Emunim, οι άλλοι υπερ-ορθόδοξοι σιωνιστές/εθνικιστές Εβραίοι δεν επιζητούσαν αναγκαστικά, ακόμα και με τη βία, την απομάκρυνση των αλλόδοξων Αράβων από την Ιερή γη. Για αυτούς τους οπαδούς κατά βάση του κινήματος Gush Emunim, οι Παλαιστίνιοι-Άραβες μπορούσαν να παραμείνουν και να συνυπάρξουν μαζί με τους Εβραίους, εφόσον όμως αποδέχονταν ανεπιφύλακτα την ύπαρξη του Ισραήλ και αυτό γιατί μέσω της ύπαρξής του θα εκπληρωνόταν ο μεσσιανικός σκοπός δηλαδή η έλευση του Μεσσία και η λύτρωση της ανθρωπότητας ως συνόλου. Με άλλα λόγια υλοποιούταν μέρος του θεϊκού σχεδίου, γιατί ο Θεός έδωσε τη γη της Παλαιστίνης στους Εβραίους, στον εκλεκτό του λαό, για να αποτελέσει τον «φάρο» των εθνών επί της γης. Καθώς όμως οι Εβραίοι έποικοι προχωρούσαν στον εποικισμό των κατεχομένων εδαφών (Judaization of Occupied Land), μέλη τους γίνονταν ακόμα πιο βίαια απέναντι στους Παλαιστίνιους, οι οποίοι αντιδρούσαν καθώς κτίζονταν νέοι οικισμοί εποίκων στη Δυτική όχθη, δίπλα από τα παλαιστινιακά κέντρα ή άλλους οικισμούς Παλαιστινίων. Αν όμως υπήρχε περίπτωση να εκκενωθούν τέτοιου είδους ισραηλινοί οικισμοί στα πλαίσια μιας συμφωνίας ειρήνης ή κυβερνητικής απόφασης ή εξαιτίας βίαιης εκδίωξης από τους Παλαιστίνιους, η αντίδραση των Ισραηλινών εποίκων και γενικότερα των υπερ-ορθόδοξων Εβραίων, που υποστήριζαν το κίνημα Gush Emunim, θα ήταν και αυτή βίαιη, όπως των “kahanists”. Πάνω από τα ιδεώδη της δημοκρατίας, της αρχής της αυτοδιάθεσης υπήρχε η προστασία της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους του Ισραήλ ως μέρος του θεϊκού σχεδίου για τη λύτρωση των Εβραίων και του κόσμου (όχι σε εδαφικές παραχωρήσεις στους Παλαιστίνιους για την ειρήνη, και στη συνέχιση ανάπτυξης ισραηλινών εποικιστικών συγκροτημάτων/συνόλων). Αυτό ίσχυε για όλους

³³⁴ Marc D. Angel, Louis Bernstein, Gerald J. Blistein, Gerald D. Blidstein, Reuven P. Burka, Shalom Carmy, Aharon Feldman, Hillel Goldberg, Immanuel Jakobovits, Shlomo Riskin, Sol Roth, Yigal Shafran, Avi Walfish, Avraham Weiss, Joel B. Wolowelsky and Walter S. Wurzbarger: “Religious Zionism Revisited”, the U.S., (Tradition: a journal of Orthodox Jewish Thought, Summer 1994, Vol. 28, No. 4), σελ. 44-45, 48-53, 57-58, Chaim I. Waxman: “An Americann Tragedy – Meir Kahane and Kahanism: A Review Essay”, Reviewed work(s): Heil Kahane by Yair Kotler, Meir Kahane: Ideologue, Hero, Thinker by S. Daniel Breslauer: Uncomfortable Questions for Comfortable Jews by Meir Kahane”, the U.S., (American Jewish History, March 1989, Vol. 78, No. 3 (March 1999)), σελ. 431-435, David Newman and Tamar Hermann: ό.π., σελ. 513-514, 521-522, Iain MacGillivray: ό.π., σελ. 3-4, 6, L.T. Mark Munson: ό.π., σελ. 8 και “The Southern Poverty Law Center”: “The Jewish Defense League”, U.S., (S.P.Center, 400 Washington Avenue, Montgomery, Alabama (Al. 36104)), www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/jewish-defense-league .

τους εθνικιστές υπερ-ορθόδοξους είτε ανήκαν στο Gush Emunim, είτε στους “kahanists”³³⁵.

Όπως προαναφέρθηκε, απότοκο των παραπάνω ήταν η διαμάχη γύρω από τον προσδιορισμό «Ποιος είναι Εβραίος;». Τη δεκαετία του 1970 είχε ψηφιστεί από την ισραηλινή βουλή τροποποίηση και είχε συμπληρωθεί ο «Νόμος περί Επιστροφής» με τη διάταξη ότι: «Εβραίος είναι όποιος έχει γεννηθεί από Εβραία μητέρα ή έχει προσηλυτιστεί στον Ιουδαϊσμό και δεν είναι μέλος κάποιας άλλης θρησκείας». Ωστόσο η ισραηλινή βουλή δεν είχε ουδέποτε προσθέσει τη διάταξη ότι οποιοσδήποτε προσηλυτισμός ή μύηση στον Ιουδαϊσμό θα έπρεπε να γίνεται αυστηρά με βάση τα κριτήρια του Ιουδαϊκού Νόμου (Halachah) και μόνο με αυτά. Οι ορθόδοξοι Εβραίοι, ισχυροποιημένοι όπως ήταν τη δεκαετία του 1980 πίεσαν αλλεπάλληλες φορές για νέα τροποποίηση του νόμου υπέρ τους, προκαλώντας την αντίδραση των ετερόδοξων Αμερικανο-εβραίων, αλλά και των οργανώσεών τους³³⁶.

Συγκεκριμένα στις αρχές του 1986, τροποποίηση του «Νόμου περί Επιστροφής» εισήχθη στην Knesset, για να υπάρξει μεταβολή του νόμου, ούτως ώστε να θεωρείται Εβραίος όποιος/όποια προσηλυτιζόταν στον Ιουδαϊσμό αυστηρά με βάση το σύνολο των κανόνων του ιουδαϊκού νόμου, της Torah. Μόνο εκείνο το πρόσωπο θα θεωρούνταν Εβραίος/Εβραία, που προσηλυτιζόταν δηλαδή, και ακολουθούσε το ορθόδοξο ρεύμα του Ιουδαϊσμού. Προσπαθούσαν έτσι για μια ακόμα φορά να απονομιμοποιήσουν και να υποβιβάσουν σε αξία τους μη ορθόδοξους Εβραίους. Οι τελευταίοι κινητοποιούνταν και καθιστούσαν σαφές ότι η ενέργεια αυτή ερχόταν σε αντίθεση με τον «θρησκευτικό πλουραλισμό», αξία που θα έπρεπε να διέπει κάθε δημοκρατική πολιτεία γεγονός που αποξένωνε την μεγάλη μερίδα των Αμερικανο-εβραίων από το Ισραήλ, αφού δημιουργούσε ένταση και επέφερε διαχωρισμό ανάμεσα στα μέλη της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας (Ισραήλ και διασπορά). Τελικά μπροστά στις αντιδράσεις, η τροποποίηση του νόμου δεν πέρασε από την ισραηλινή βουλή τον Φεβρουάριο του 1986³³⁷.

³³⁵ David Horovitz: *ό.π.*, σελ. 370, Lawrence Grossman: *ό.π.* “Jewish Communal Affairs”, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ.145-146, Tzvi Marx: “A Post-Hebron Letter to my son Michael who just went from Yeshiva to Basic Training”, the U.S., (Tikkun Magazine, 9(3), 1994) και Marc D. Angel, Louis Bernstein, Gerald J. Blistein, Gerald D. Blidstein, Reuven P. Burka, Shalom Carmy, Aharon Feldman, Hillel Goldberg, Immanuel Jakobovits, Shlomo Riskin, Sol Roth, Yigal Shafran, Avi Walfish, Avraham Weiss, Joel B. Wolowelsky and Walter S. Wurzbarger: “Religious Zionism Revisited”, the U.S., (Tradition: a Journal of Orthodox Jewish Thought, Summer 1994, Vol. 28, No. 4), σελ. 50-54, 57, Iain MacGillivray: *ό.π.*, σελ. 1, 3, 5-6, David Newman and Tamar Hermann: *ό.π.*, σελ. 513, 524, David Newman: *ό.π.*, σελ.203-205, 207-208.

³³⁶ Lawrence Grossman: “Israel’s Law of Return” (Communal, Jewish Communal Affairs), U.S., American Jewish Committee’s Archives, (1988), σελ. 189.

³³⁷ Lawrence Grossman: “Israel’s Law of Return” (Communal, Jewish Communal Affairs), U.S., American Jewish Committee’s Archives, (1988), σελ. 189.

Η μονομέρεια που επιδείκνυαν οι ορθόδοξοι Εβραίοι φάνηκε και από τις δηλώσεις των δύο αρχι-ραβίνων Avraham Shapira (Ασκεναζί, 1914-2007) και Mordechai Eliahu (Σεφαρδίτης, 1929-2010), όταν επισκέφτηκαν τις Η.Π.Α, τον Απρίλιο του 1986. Αυτοί κατηγορήσαν τα ετερόδοξα ρεύματα του Ιουδαϊσμού ότι δημιουργούσαν «νέα πιστεύω», «θρησκείες», με την εισαγωγή νέων κανόνων πέρα από τους παραδοσιακούς νόμους της Torah. Παρότρυναν επίσης τους ετερόδοξους εβραίους να σταματήσουν τις θρησκευτικές πράξεις εισδοχής στον Ιουδαϊσμό, τους προσηλυτισμούς. Από την πλευρά τους οι ετερόδοξοι Εβραίοι ανταπάντησαν ότι οι ορθόδοξοι Εβραίοι του Ισραήλ δημιουργούσαν διαμάχες και διάσπαση της ενότητας του εβραϊκού λαού, και ο «θρησκευτικός πλουραλισμός» έπρεπε να γίνεται σεβαστός από όλους. Υπήρξε λοιπόν, η ανάγκη των Αμερικανο-εβραίων να δηλώσουν ανοικτά και δημόσια ότι δεν ανέχονταν να νιώθουν την θρησκευτική ελευθερία τους να καταπιέζεται από το ισραηλινό κράτος και από τους ορθόδοξους Εβραίους³³⁸.

Ένα από τα γεγονότα που απογοήτευσαν την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα ήταν η αντιμετώπιση που έτυχε η Αμερικανο-εβραία Shoshana Miller, η οποία είχε μνηθεί στον Ιουδαϊσμό μέσω του «Μεταρρυθμιστικού ρεύματος» στις Η.Π.Α.. Η Miller αποφάσισε, τον Ιούνιο του 1985, να εγκατασταθεί στο Ισραήλ, και περίμενε να τύχει της ίδιας μεταχείρισης ως μετανάστης, όπως και οι υπόλοιποι μετανάστες που επέστρεφαν στο Ισραήλ και ανήκαν στο ορθόδοξο ρεύμα. Δυστυχώς ο τότε υπουργός Εσωτερικών και αρχηγός ορθόδοξου θρησκευτικού κόμματος του Ισραήλ, Yitzhak Peretz (1984-1987), να μεν αποδέχθηκε το αίτημα να της χορηγηθεί η υπηκοότητα, αλλά η λέξη «Προσηλυτισμένος» (Convert) εντυπώθηκε στο Αστυνομικό Δελτίο ταυτότητάς της. Οι οργανώσεις του «Μεταρρυθμιστικού» και του «Συντηρητικού» ρεύματος στις Η.Π.Α. αντέδρασαν μπρος στην διακριτική αυτή μεταχείριση, θεωρώντας ότι οι ορθόδοξοι Εβραίοι προσπαθούσαν να δημιουργήσουν τετελεσμένα στην πράξη, από τη στιγμή που οι προσπάθειες αλλαγής του «Νόμου περί Επιστροφής» προς όφελος τους αποτύγχαναν. Χαρακτηριστική ήταν η παρομοίωση της αναγραφής εκείνης με το «κίτρινο αστέρι» που έπρεπε να φέρουν οι Εβραίοι στη Γερμανία κατά την χιτλερική περίοδο από τον ραβίνο Alexander Schindler, πρόεδρο της οργάνωσης “Union of American Hebrew Congregations” (Reform Judaism)³³⁹.

Παράλληλα, οι παραδοσιακές οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων, όπως η “Presidents’ Conference” και η “Council of Jewish Federations” προειδοποιούσαν για τη

³³⁸ Lawrence Grossman: (Communal, Jewish Communal Affairs, Israel’s Law of Return, 1988), ό.π., σελ. 189.

³³⁹ Lawrence Grossman: (Communal, Jewish Communal Affairs, Israel’s Law of Return, 1988), ό.π., σελ. 190.

διάσπαση της ενότητας ανάμεσα στους Αμερικανο-εβραίους, την οποία θα επέφερε η ενδεχόμενη τροποποίηση του «Νόμου περί Επιστροφής». Τελικά, η υπόθεση Shoshana Miller έληξε με τη θετική απόφαση του Ανώτατου δικαστηρίου του Ισραήλ υπέρ αυτής και εναντίον του υπουργού Εσωτερικών Peretz, ο οποίος προτίμησε να παραιτηθεί παρά να την εγγράψει ως Εβραία (Για τους ορθόδοξους Εβραίους και δη για τους υπερ-ορθόδοξους, το προσηλυτισμένο πρόσωπο στον Ιουδαϊσμό από τα ετερόδοξα ρεύματα δεν είναι Εβραίος, αλλά παραμένει ξένος, μη-Εβραίος). Ο ίδιος όντας ορθόδοξος δεν διανοείτο, όπως και οι υπόλοιποι υπερ-ορθόδοξοι Εβραίοι, με τις πράξεις του να νομιμοποιήσει το «Μεταρρυθμιστικό» ρεύμα του Ιουδαϊσμού³⁴⁰.

Οι ορθόδοξοι Εβραίοι δεν πτοήθηκαν και έκαναν αρκετές φορές προσπάθεια, όντας μέλη των θρησκευτικών κομμάτων της Knesset, να επιφέρουν αλλαγή στο «Νόμο περί Επιστροφής». Συγκεκριμένα, τον Μάρτιο του 1987 υποβάλλουν πρόταση νόμου για την τροποποίησή του. Επίσης, υπήρξε η πρόταση η ανώτερη ραβινική αρχή του Ισραήλ, η οποία ελεγχόταν αποκλειστικά από τους ορθόδοξους, να καθορίσει ποιες πράξεις προσηλυτισμού/μύησης στον Ιουδαϊσμό ήταν έγκυρες και ποιες όχι ακόμα δηλαδή, και από νομικής ισχύος. Ουσιαστικά, με αυτόν τον τρόπο, θα έκαναν δεκτούς μόνο όσους είχαν μνηθεί στον Ιουδαϊσμό με βάση το ορθόδοξο ρεύμα του Ιουδαϊσμού και όχι με βάση τα άλλα ετερόδοξα ρεύματα. Μπρος σε αυτές τις νομοθετικές κινήσεις, τον Μάιο του 1987, είκοσι τρεις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις πρόβαλαν την αντίθεση τους και διαμαρτυρήθηκαν έντονα. Μάλιστα, το “Council of Jewish Federations and Welfare Funds” απέστειλε αντιπροσώπους στο Ισραήλ και πρόβαλε αντίρρηση εναντίον οποιασδήποτε αλλαγής στον «Νόμο περί Επιστροφής». Τελικά, στην Knesset, δεν πέρασε η τροποποίηση, αν και ενισχύθηκε ο ρόλος της ορθόδοξης ραβινικής αρχής του Ισραήλ περί της νομιμότητας ή μη των προσηλυτισμών/μύησης στον Ιουδαϊσμό³⁴¹.

Έτσι υπήρχε πια η εντεινόμενη διαπάλη μεταξύ δύο «Ιουδαϊσμών», ο ένας ήταν ο «Ισραηλίτικος Ιουδαϊσμός» (Israeli Judaism), τον οποίο ακολουθούσαν πιστά οι ορθόδοξοι Εβραίοι και ο άλλος ήταν ο «Αμερικανο-εβραϊκός» (American heterodox Judaism), ο οποίος θεωρούσε τη θρησκεία προσωπική υπόθεση του καθενός πέρα από οποιαδήποτε αρχή ή απαιτήσεις άλλων. Ο τελευταίος προσδοκούσε λοιπόν, από το Ισραήλ να τον αντιληφθεί και ταυτόχρονα να τον αποδεχθεί. Για αυτό προτάθηκε από το “Council of Jewish Federations” ένα πρόγραμμα γνωριμίας και μάθησης προς τους Ισραηλινούς-εβραίους, το οποίο θα τους εξοικείωνε με το τι ακριβώς σημαίνει η ύπαρξη αμερικανο-εβραϊκού θρησκευτικού πλουραλισμού, ενώ παράλληλα το ίδιο πρόγραμμα

³⁴⁰ Lawrence Grossman: (Communal, Jewish Communal Affairs, Israel’s Law of Return, 1988), ό.π., σελ. 190, Lawrence Grossman: (Communal, Jewish Communal Affairs, “Who is a Jew?”, 1989), ό.π., σελ. 219.

³⁴¹ Lawrence Grossman: (Communal, Jewish Communal Affairs, “Who is a Jew?”, 1989), ό.π., σελ. 219.

θα μάθαινε στους Αμερικανο-εβραίους ποιοι πολιτικοί παράγοντες του Ισραήλ επηρεάζουν τις θρησκευτικές υποθέσεις³⁴².

Όπως έχει προαναφερθεί, το θέμα του «Ποιος είναι Εβραίος;» επανήλθε ξανά τον Ιούνιο του 1988, όταν τα θρησκευτικά κόμματα του Ισραήλ υπέβαλαν νέα τροπολογία στον «Νόμο περί Επιστροφής». Άμεση ήταν η αντίδραση των λαϊκών και ετερόδοξων Αμερικανο-εβραίων, καθώς και των οργανώσεών τους προκειμένου να πείσουν τα μέλη της Knesset να μην υιοθετήσουν την προτεινόμενη αλλαγή στον νόμο. Για παράδειγμα δημοσιεύσεις σε μεγάλης κυκλοφορίας ισραηλινές εφημερίδες έγιναν από οργανώσεις, όπως η “Council of Jewish Federations” και η “United Jewish Appeal”, στις οποίες επεσήμαναν ότι η τροποποίηση του νόμου θα επέφερε την ρήξη της ενότητας στην ευρύτερη εβραϊκή κοινότητα δηλαδή, μεταξύ του Ισραήλ και της διασποράς. Τελικά η αλλαγή του νόμου δεν μπόρεσε να γίνει, γιατί καταψηφίστηκε η πρόταση εκείνη από την ισραηλινή βουλή στις 14 Ιουνίου του 1988³⁴³.

Στις ισραηλινές εκλογές την 1^η Νοεμβρίου του 1988, τα δύο μεγάλα κόμματα, Likud και Labor δεν κατορθώνουν να κερδίσουν το καθένα την πλειοψηφία των εδρών, ενώ τα μικρότερα και μάλιστα, τα θρησκευτικά κόμματα βγήκαν ενισχυμένα. Ο πρόεδρος του Likud, Yitzak Shamir (1983-1984, 1986-1992), προχωρά στη σύναψη συμφωνίας συνεργασίας με τα τελευταία, προκειμένου να σχηματίσει κυβέρνηση συνασπισμού. Το τίμημα αυτής της συνεργασίας για το Likud θα είναι η έγερση του ζητήματος και της τροποποίησης του «Νόμου περί Επιστροφής» από τα κόμματα των (υπερ-)ορθόδοξων. Οι Αμερικανο-εβραίοι για συμβολικούς λόγους, αφού ουσιαστικά οι ορθόδοξοι με τις αξιώσεις τους αμφισβητούσαν τους ετερόδοξους ως μέλη γνήσιων ρευμάτων του Ιουδαϊσμού και όχι επειδή κάποια μεγάλη μερίδα «Μεταρρυθμιστών» Αμερικανο-εβραίων θα μετανάστευε και θα εγκαθίστατο στο Ισραήλ αντέδρασαν. Πριν ακόμα από τη σύναψη της πολιτικής εκείνης συμφωνίας συνεργασίας, ηγετικές προσωπικότητες σχεδόν όλων των ετερόδοξων, καθώς και άλλων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων κινητοποιήθηκαν ενάντια στην αναμόχλευση του ζητήματος μεταβολής του παραπάνω νόμου. Ειδικότερα με την ευκαιρία συνάντησης στην έδρα των «Μεταρρυθμιστών» Αμερικανο-εβραίων στη Ν. Υόρκη, αντιπρόσωποι κεντρικών οργανώσεων της “Conference of Presidents” απαίτησαν να παραμείνει ο «Νόμος περί Επιστροφής» αμετάβλητος. Επίσης, μέλη του άλλου ετερόδοξου ρεύματος, του «Συντηρητικού» Ιουδαϊσμού, πρότειναν να μεταβληθεί ο εκλογικός νόμος του Ισραήλ, της απλής

³⁴² Lawrence Grossman: (Communal, Jewish Communal Affairs, “Who is a Jew?”, 1989), ό.π., σελ. 220, Nicole Brackman: ό.π., σελ. 818.

³⁴³ Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ. 276.

αναλογικής, προκειμένου να μην τόσο μεγάλη η επιρροή στα πολιτικά πράγματα των θρησκευτικών κομμάτων. Έτσι, αυτά δεν θα μπορούσαν κατ' ουσία να «εκβιάζουν» το πολιτικό σύστημα με τα δικά τους αιτήματα. Ακόμα και οι κατ' εξοχήν σιωνιστικές οργανώσεις, η “Hadassah” και η κύρια οργάνωση του ισραηλινού lobby με την ευρεία έννοια του, η “A.I.P.A.C.”, εξέφρασαν τη δυσφορία τους απέναντι στα ορθόδοξα κόμματα του Ισραήλ και τις απαιτήσεις τους. Στα ίδια πλαίσια, κινήθηκε η “American Jewish Congress”, η οποία συγκάλεσε συνέδριο για να παροτρύνει τα ισραηλινά κόμματα να μην χρησιμοποιούν το ζήτημα του προσδιορισμού της εβραϊκής ταυτότητας προσώπων ως διαπραγματευτικό ζήτημα για την απόκτηση πολιτικών κερδών³⁴⁴.

Η αντίδραση των Αμερικανο-εβραίων δεν σταμάτησε εδώ αλλά κλιμακώθηκε κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου του 1988. Οι οργανώσεις τους είτε ήταν πολιτικής υποστήριξης προς το Ισραήλ είτε θρησκευτικές - ακόμα και από ορθόδοξες ομάδες - εξέφραζαν την ανησυχία τους για την ενότητα τόσο των Εβραίων του Ισραήλ, όσο και των σχέσεων μεταξύ του Ισραήλ και της διασποράς, αν γινόταν αλλαγή του νόμου. Αυτό ήταν εξάλλου το κοινό μήνυμα Αμερικανο-εβραίων ηγετών του «Συντηρητικού» ρεύματος. Στις 11 Νοεμβρίου του 1988, είκοσι επτά Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις εξέδωσαν ανακοίνωση στην οποία τόνιζαν ότι αν οι Ισραηλινοί και τα υπόλοιπα κόμματα της Knesset έκαναν δεκτές τις απαιτήσεις των ορθοδόξων για αλλαγή του νόμου, θα έθεταν σε κίνδυνο, υπαρκτό και συμβολικό, τους ομοεθνείς τους στη διασπορά. Οι διαμαρτυρίες πήραν τον χαρακτήρα «ανοικτής στάσης» (revolt) εναντίον της πρόθεσης του αρχηγού του Likud να συνεργαστεί με τους ορθοδόξους για τον σχηματισμό κυβέρνησης, οι οποίες εκφράστηκαν με έντονο τρόπο στη Γενική Συνέλευση του “Council of Jewish Federations”, που πραγματοποιήθηκε στις 16-20 Νοεμβρίου του 1988³⁴⁵.

Αντί να ασχοληθούν οι εκπρόσωποι όλων των τοπικών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων με το ζήτημα των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης, οι περισσότεροι των οποίων προσπαθούσαν να μεταναστεύσουν από εκεί, καταπιάστηκαν με το ενδεχόμενο της δυσμενούς αλλαγής του νόμου που υιοθετούσε με τη στάση του ο Shamir. Έπρεπε το ζήτημα αυτό να σταματήσει να βρίσκεται στην πολιτική ατζέντα του Ισραήλ. Για να το πετύχουν, αποφασίστηκαν κάποιες συντονισμένες ενέργειες στα πλαίσια της στρατηγικής αντιμετώπισης της πρότασης αναθεώρησης του νόμου από τους ορθόδοξους. Τα μέτρα περιλάμβαναν αποστολές από ηγέτες και αντιπροσώπους των

³⁴⁴ Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ. 276, J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 338-344.

³⁴⁵ Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ.277, J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 339.

Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στο Ισραήλ και συναντήσεις τους με βουλευτές. Επίσης, εκστρατεία ενημέρωσης των Ισραηλινών για τη στάση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας για το ζήτημα αναθεώρησης του νόμου με δημοσιεύσεις στον ισραηλινό τύπο, καθώς και αποστολή επιστολών διαμαρτυρίας προς τον πρωθυπουργό, τον υπουργό Εξωτερικών, τους βουλευτές και τους αρχηγούς των άλλων κομμάτων³⁴⁶.

Πραγματικά μετά το κλείσιμο των εργασιών της παραπάνω Συνέλευσης και για τέσσερις βδομάδες, ηγετικά στελέχη των κυριότερων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, όπως: the “Council of Jewish Federations”, the “United Jewish Appeal”, “A.I.P.A.C.”, the “American Jewish Committee”, the “American Jewish Congress” και άλλες, καθώς και μέλη συναγωγών και τοπικών εβραϊκών οργανώσεων προσπαθούσαν να πείσουν την ισραηλινή ηγεσία για την ανάγκη διατήρησης και μη αλλαγής του «Νόμου περί Επιστροφής». Μάλιστα, οι τοπικές οργανώσεις της Βοστώνης και Ατλάντα, καθώς και πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι δωρητές δεν απέδωσαν τα ποσά οικονομικής ενίσχυσης προς το Ισραήλ, που σκόπευαν να αποδώσουν, ως μέσο πίεσης προς το ισραηλινό πολιτικό σύστημα, για να μην προχωρήσει αυτό σε οποιαδήποτε αλλαγή του νόμου³⁴⁷.

Τελικά, κάτω από την αυξανόμενη δυσφορία και πίεση των Αμερικανο-εβραίων και μπρος στην ανάγκη να διατηρηθεί η ενότητα της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας, εντός και εκτός Ισραήλ, ο Yitzak Shamir, στα μέσα Δεκεμβρίου, διαλύει τη συμφωνία με τα θρησκευτικά κόμματα των ορθοδόξων στη Knesset και συνάπτει συμφωνία συνεργασίας με το Εργατικό κόμμα. Βασικά ο πρωταρχικός στόχος του ήταν η δημιουργία κυβέρνησης συνεργασίας μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων και χρησιμοποίησε την «απειλή» δημιουργίας κυβέρνησης συνασπισμού με τα μικρά κόμματα των ορθοδόξων Εβραίων ως μοχλό πίεσης προς το εργατικό κόμμα και γενικότερα, προς το πολιτικό σύστημα του Ισραήλ. Έτσι οι απαιτήσεις του Εργατικού κόμματος από μια ενδεχόμενη συμμετοχή του σε μια κυβέρνηση συνεργασίας με το Likud θα ήταν μικρότερες και ο Shamir θα είχε το «πάνω χέρι», αφού υπήρχε πάντοτε ο κίνδυνος συνεργασίας με τα ορθόδοξα κόμματα, αν διαλυόταν η κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ τους.

Επίσης, ένας άλλος ουσιαστικός λόγος ήταν ότι χρειαζόταν μια κυβέρνηση των δύο μεγάλων κομμάτων, τα οποία είχαν ψηφιστεί από την πλειοψηφία των Ισραηλινών πολιτών, γιατί ο ηγέτης των Παλαιστινίων, Yasser Arafat, ήδη από τις 13

³⁴⁶ Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ.277, J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 339.

³⁴⁷ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 144, Lawrence Grossman: “Religious life” (American Jewish Committee’s Archives, “Who is a Jew? Once More”, 1990), ό.π., σελ.277, J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 340.

Δεκεμβρίου 1988, σε ειδική συνεδρίαση του Ο.Η.Ε. στη Γενεύη, προέβη σε δήλωση, σύμφωνα με την οποία οι Παλαιστίνιοι ήταν έτοιμοι να ζήσουν ειρηνικά με το κράτος του Ισραήλ. Είχαν προηγηθεί συζητήσεις μεταξύ ηγετικών προσώπων της P.L.O. και ομάδας Αμερικανο-εβραίων με τη συμβολή του υπουργείου Εξωτερικών της Σουηδίας, ενώ ήταν ενημερωμένες οι Η.Π.Α. Οι συζητήσεις είχαν σκοπό να προετοιμάσουν το έδαφος για την αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ από τους Παλαιστίνιους και την οριστική εγκατάλειψη της τρομοκρατικής δράσης εναντίον του. Το «αντίδωρο» θα ήταν η έναρξη συζητήσεων μεταξύ της P.L.O. και των Η.Π.Α. για το ζήτημα της ειρήνευσης της περιοχής της Μ. Ανατολής. Έτσι όμως το Ισραήλ έμενε μόνο στην άρνησή του για απευθείας συζητήσεις με την P.L.O. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος ο Shamir επιζητούσε την υποστήριξη του μεγαλύτερου τμήματος του ισραηλινού λαού για να πάρει τις κατάλληλες αποφάσεις και ενδεχομένως να προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις με τους Παλαιστίνιους. Εδώ, συνέπιπταν οι στοχεύσεις των Αμερικανο-εβραίων με εκείνες του Ισραήλ. Και οι δύο δηλαδή επιθυμούσαν τη διατήρηση της συνοχής και της ενότητας των Εβραίων μπρος στις προκλήσεις της εξωτερικής πολιτικής του Ισραήλ, και δεν ήθελαν επ' ουδενί τη διάρρηξη της ενότητας από το ζήτημα του προσδιορισμού «Ποιος είναι εβραίος;»³⁴⁸.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η «Ιντιφάντα» και η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα

7.1. Η κατάσταση στα κατεχόμενα από το Ισραήλ εδάφη

Η Ιντιφάντα, η οποία ξέσπασε στις 9 Δεκεμβρίου του 1987, στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, πρώτα στη Λωρίδα της Γάζας και στη συνέχεια επεκτάθηκε στη Δυτική Όχθη. Στην αρχή η εξέγερση θεωρήθηκε, ακόμα και από την παλαιστινιακή ηγεσία, ως μια μορφή διαμαρτυρίας κατά των Ισραηλινών, που δεν θα διαρκούσε πολύ. Τελικά, όμως όπως και οι Ισραηλινοί, έπεσαν έξω και διήρκησε τρία και πλέον χρόνια μέχρι τις συνομιλίες στο Όσλο³⁴⁹. Η εξέγερση πήρε αυτή την φορά τη μορφή της μαζικής βίαιης αντίστασης, της απείθειας απέναντι στις ισραηλινές αρχές (Mass Civil Disobedience). Οι δυνάμεις του ισραηλινού στρατού δεν περίμεναν το εύρος και την μάζα των διαδηλωτών και δεν κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις ταραχές. Την επόμενη μέρα η εξέγερση εξαπλώθηκε και στη Δυτική Όχθη. Επίσης πολλοί

³⁴⁸ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 340.

³⁴⁹ Raphael Cohen-Almagor: “The Intifada: causes, consequences and future trends”, U.S., Small wars and insurgencies, (published by Routledge, on Nov. 26th, 2007), σελ. 12, Edward Said: “Intifada and Independence”, U.S., Duke University Press, Social Text, No. 22 (Spring, 1989), σελ. 23, Ralph Mandel: “Israel, The Uprising begins”, U.S., The American Jewish Committee Archives (1989), σελ. 378.

κάτοικοι των κατεχομένων δεν παρουσιάστηκαν στη δουλειά τους στο Ισραήλ, και πολλοί έμποροι δεν άνοιξαν τα καταστήματά τους, συμμετέχοντας σε μια μορφή «εμπορικής απεργίας». Στις ταραχές συμμετείχαν οπωσδήποτε και μαθητές, φοιτητές³⁵⁰.

Από τον πόλεμο του Λιβάνου (1982), οι διαμαρτυρίες και οι διαδηλώσεις των Παλαιστινίων είχαν αυξηθεί. Από την μία πλευρά οι Παλαιστίνιοι αντιλαμβάνονταν ότι μπορούσαν να προκαλέσουν απώλειες και να μειώσουν την εικόνα του άψογα οργανωμένου ισραηλινού στρατού με τρομοκρατικά χτυπήματα, ανταρτοπόλεμο και πράξεις μαζικής ή μεμονωμένης απείθειας απέναντι σε αυτόν³⁵¹. Από την άλλη οι ειδήσεις για ισραηλινές απώλειες από τις παραπάνω ενέργειες των Παλαιστινίων, προκαλούσαν την οργή και την εχθρότητα των Ισραηλινών, με συνέπεια αρκετοί να θεωρούν ότι η τακτική που ακολουθούσαν μέχρι τότε οι δύο παρατάξεις, τα παραδοσιακά ισραηλινά κόμματα, το Εργατικό και το δεξιό Likud, για την επίτευξη ειρήνης με τους Παλαιστινίους δεν ήταν αποτελεσματική με αποτέλεσμα να αλλάζουν κομματική προτίμηση και να κατευθυνθούν προς τα κόμματα των υπερ-ορθόδοξων και της ακροδεξιάς στην Knesset. Τα τελευταία υποστήριζαν ακραίες λύσεις, όπως της εκδίωξης των Παλαιστινίων από τη Δυτική Όχθη και το ίδιο το Ισραήλ με στόχο να κατευθυνθούν προς την Ιορδανία (με εξέχοντα τον ραβίνο Kahane και το κόμμα του, Kach). Μάλιστα, στις εκλογές του 1984, το κόμμα Likud απώλεσε ψηφοφόρους, οι οποίοι δεν κατευθύνθηκαν τόσο προς το Labor, όσο προς τα κόμματα των υπερ-ορθόδοξων εβραίων. Τον χώρο της άκρας δεξιάς μοιραζόταν πια το “National Religious Party” με κόμματα των ακραίων ορθόδοξων (υπερ-ορθόδοξων), όπως το Tehiya και το Kach. Έτσι, στις εκλογές του 1984, τα δύο κόμματα στην Knesset - Tehiya (εθνικιστικό) και Kach (θρησκευτικό) - βγήκαν ενισχυμένα ενώ το χάσμα που επικρατούσε στην ισραηλινή κοινωνία μεταξύ των κοσμικών (φιλελεύθερων) και των φονταμενταλιστών ορθόδοξων (υπερ-ορθόδοξων) μεγάλωνε³⁵².

Ουσιαστικά η βασική αιτία της εξέγερσης ήταν η πεποίθηση των Παλαιστινίων ότι η ζωή τους κάτω από ισραηλινό έλεγχο χειροτέρευε από χρόνο σε χρόνο και δεν είχαν τίποτα πια να χάσουν με τον ξεσηκωμό τους. Επίσης στο δρόμο επιστροφής από την εργασία στα σπίτια τους, περνώντας από τα σημεία ελέγχου μεταξύ Ισραήλ και κατεχομένων εδαφών, ήταν αναγκασμένοι να περιμένουν πολύ ώρα για να περάσουν τους υφιστάμενους ελέγχους του ισραηλινού στρατού. Μάλιστα

³⁵⁰ Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 12, 16, 20. Ralph Mandel: ό.π., σελ. 378.

³⁵¹ Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 15-16, Edward Said: ό.π., σελ. 27-28.

³⁵² Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 15, Stuart E. Eizenstat: “Report on his visit to Israel in August, 1985”, U.S., Institute of American Jewish-Israeli Relations, Appendix to Minutes of Advisory Board Meeting, (October 10, 1985), σελ. 13-15.

υποβάλλονταν τις περισσότερες φορές σε σωματικό έλεγχο και υπήρχε και το ενδεχόμενο αφαίρεσης χρημάτων τους, χωρίς αιτία και δικαιολογία από τους εκεί στρατιώτες³⁵³.

Με τον καιρό και την ανεπαρκή προσπάθεια για την ανάπτυξη των κατεχομένων κατά τη δεκαετία του 1970, το Ισραήλ δεν έκανε καμιά ουσιαστική ενέργεια για την ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και της δημιουργίας επιχειρήσεων, οι οποίες θα ανέβαζαν το ακαθάριστο προϊόν των περιοχών αυτών και κατ' επέκταση, το κατά κεφαλήν εισόδημα των κατοίκων τους. Ήταν απογοητευμένοι και απελπισμένοι από την κατάσταση τους, κοινωνική και ιδίως, οικονομική. Δεν μπορούσαν να συγκρίνουν το επίπεδο ζωής τους με εκείνο των Ισραηλινών³⁵⁴.

Επιπλέον, οι Παλαιστίνιοι δεν είχαν κατορθώσει να ξεφύγουν από την μοίρα του πρόσφυγα μέσα στην ίδια την πατρίδα τους. Τη δεκαετία του 1980 οι Παλαιστίνιοι που ζούσαν σε προσφυγικούς καταυλισμούς στη Λωρίδα της Γάζας αποτελούσαν το 44% του συνόλου του πληθυσμού της δηλαδή, 160.000 άνθρωποι, όταν στη Δυτική Όχθη, το αντίστοιχο ποσοστό των Παλαιστινίων κυμαινόταν στο 25% (92.000). Επίσης το γεγονός της αύξησης του αριθμού των γεννήσεων των Παλαιστινίων επέτεινε το όλο πρόβλημα, με συνέπεια να υπάρξουν φαινόμενα κορεσμού στα υφιστάμενα προσφυγικά στρατόπεδα. Η κοινωνική ανισότητα που ήταν εμφανής αποτελούσε λοιπόν μία από τις αιτίες του ξεσπάσματος της Ιντιφάντα. Κατά το ξέσπασμά της, οι Παλαιστίνιοι που ζούσαν σε οργανωμένες, οικιστικά, γειτονιές και νέα οικήματα δεν ανταποκρίθηκαν αμέσως, αλλά πολύ αργότερα, ενώ όσοι ζούσαν σε προσφυγικά στρατόπεδα ήταν από τους πρώτους που συμμετείχαν σε αυτήν³⁵⁵. Δεν ήταν υποκινούμενοι από την "P.L.O." και τους παραδοσιακά πολιτικοποιημένους, την παλαιστινιακή, εθνικιστική, μεσαία τάξη, στην οποία ανήκαν παραδοσιακές οικογένειες, όπως οι Husseini, Nusseibeh, Senioras και οι οποίοι στη συνέχεια της Ιντιφάντα θα παίζουν δευτερεύοντα ρόλο σε αυτή. Βέβαια, είχαν συνείδηση ότι με την ακολουθούμενη πολιτική του Ισραήλ, της ένοπλης κατοχής της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, δεν θα μπορούσαν να έχουν καλύτερη μοίρα από αυτή του πρόσφυγα μέσα στην ίδια την πατρίδα τους. Αναγνώριζαν τα πολιτικά και οικονομικά αδιέξοδα, όταν η ίδια τους η ζωή δεν καλυπτόταν³⁵⁶.

³⁵³ Edward Said: ό.π., σελ. 24, 29, Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 20.

³⁵⁴ Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 17-19.

³⁵⁵ Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 18-19.

³⁵⁶ Benny Morris: "Book Review "Intifada", U.S., Tikkun Magazine, Vol. 5, No 3, (May/June 1990), σελ. 86-87, Ralph Mandel: "Israel, Peace Initiatives", U.S., the American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1989", σελ. 366-367, 369-370, Ralph Mandel: "Israel, Israeli-U.S. Relations", U.S., the American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1989, σελ. 392-393. Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 16, 19, 39, Danny Rubistein": "From Hope to Uncertainty", U.S., Tikkun Magazine, Vol. 7, No 2 (March/April 1992), σελ. 22.

Η Ιντιφάντα μπορεί να ξέσπασε τον Δεκέμβριο του 1987, αλλά όπως σωστά επεσήμανε ο Yasser Arafat, είχε αποκτήσει δυναμική πολύ νωρίτερα, από τους τελευταίους μήνες του 1986. Βίαιες ενέργειες κατά της ισραηλινής κατοχής δεν εξέλειπαν στα κατεχόμενα εδάφη, και κατευθύνονταν εναντίον τόσο ενόπλων, όσο και άοπλων, Ισραηλινών. Οι ενέργειες αυτές των Παλαιστινίων χαρακτηρίζονταν από τους Ισραηλινούς ως «ταραχές» (Outbreak of disturbances)³⁵⁷.

Συγκεκριμένα, η άφιξη του υπουργού εξωτερικών των Η.Π.Α. George Shultz στο Ισραήλ, στα μέσα Οκτωβρίου του 1987, θα προκαλέσει ταραχές στα κατεχόμενα. Ταραχές επίσης ξέσπασαν μετά τη διάσκεψη του Αραβικού Συνδέσμου στο Αμμάν της Ιορδανίας, όπου δεν συζητήθηκε καθόλου το παλαιστινιακό ζήτημα, γεγονός που προκάλεσε απογοήτευση και απόγνωση στους Παλαιστινίους. Τα συναισθήματα αυτά, της έλλειψης οποιασδήποτε ελπίδας καλύτερευσης της ζωής τους και η συνέχιση των εξευτελισμών από τους Ισραηλινούς ήταν τα κινητήρια αίτια για το ξέσπασμα της Ιντιφάντα, τον Δεκέμβριο του 1987³⁵⁸.

Ενώ λοιπόν, στην αρχή του ξεσπάσματος, η Ιντιφάντα δεν ήταν οργανωμένη πολιτικά, αλλά αποτελούσε μια αυθόρμητη εξέγερση του παλαιστινιακού λαού εξαιτίας της οργής για την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν και από τη συνεχιζόμενη για είκοσι έτη κατοχή, με το πέρασμα των ημερών, νεαροί Παλαιστίνιοι (από τον ακαδημαϊκό χώρο και κυρίως, πρώην φυλακισμένοι στις ισραηλινές φυλακές) ανέλαβαν την ηγεσία της εξέγερσης. Επειδή οι συνθήκες εγκλεισμού των Παλαιστινίων στις ισραηλινές φυλακές δεν ήταν οι καλύτερες, τα εκεί βιώματα τούς έκαναν πιο ακραίους στα μέσα δράσης τους. Έτσι, κατά την 1^η Ιντιφάντα, τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι τις περισσότερες φορές, βίαια, όπως διαδηλώσεις διαμαρτυρίας με την ρίψη μολότοφ, εκσφενδόνιση πετρών κατά των ισραηλινών δυνάμεων κατοχής και των εποίκων της Δυτικής Όχθης, μη συμμόρφωση στους ισραηλινούς νόμους, σε κανόνες λειτουργίας των καταστημάτων και εμπορικών επιχειρήσεων, καθώς και σε ηθελημένη απουσία από την εργασία τους στο Ισραήλ (civil disobedience)³⁵⁹.

Η «Ενιαία εθνική διοίκηση» της Ιντιφάντα στελεχωνόταν από μέλη από όλες τις τότε γνωστές οργανώσεις της παλαιστινιακής αντίστασης, ένα μέλος από την καθεμιά: “Fatah”, “Popular Front for the Liberation of Palestine”, the “Democratic Front

³⁵⁷ Ralph Mandel: “Israel, Continuing Violence”, U.S., the American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1989, σελ. 373-374.

³⁵⁸ Ralph Mandel: “Israel, Continuing Violence”, U.S., the American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1989, σελ. 370, 373-374, 377-378.

³⁵⁹ Raphael Cohen-Almagon: ό.π., σελ.20-21, Benny Morris: ό.π., σελ. 87-88, Danny Rubinstein: ό.π., σελ. 23.

for the Liberation of Palestine” (D.F.L.P.), the “West Bank (formerly Jordanian) Communist Party”. Από την άλλη, δεν άφησε τη δυναμική δράση της να την καθορίσει η “P.L.O.” από την Τυνησία, μέσω των τοπικών ηγετών της. Μπορεί να υπήρχε ενημέρωση και χαλαρού τύπου συνεργασία μεταξύ τους, αλλά οδηγίες από την P.L.O. δεν έπαιρνε. Αυτό θα βοηθήσει στην αλλαγή στρατηγικής για την επίτευξη των εθνικών ιδεωδών των Παλαιστινίων, από τον ένοπλο αγώνα και την καθολική άρνηση αναγνώρισης του κράτους του Ισραήλ στην αποδοχή συνύπαρξης δύο κρατών στην γη της Παλαιστίνης, την αναγνώριση του Ισραήλ και την αποκήρυξη της τρομοκρατίας ως μεθόδου αντίστασης προς τους Ισραηλινούς³⁶⁰.

7.2. Η στάση της P.L.O. απέναντι στην Ιντιφάντα

Το ξέσπασμα της Ιντιφάντα έπιασε τους πάντες εξαπίνης. Ούτε οι Αμερικανοί, ούτε ο βασιλιάς της Ιορδανίας το περίμεναν. Ο Παλαιστίνιος ηγέτης, Yasser Arafat (1929-2004), πίστευε ότι μόνο με τον ένοπλο αγώνα θα επιτυγχανόταν ο εθνικός στόχος των Παλαιστινίων για αυτοδιάθεση. Επομένως, πήρε βδομάδες στην “P.L.O.” να διαγνώσει τον χαρακτήρα της εξέγερσης των Παλαιστινίων της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Επίσης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι Ισραηλινοί δεν είχαν πληροφόρηση μέσω των Μυστικών τους Υπηρεσιών για την επικείμενη εξέγερση. Όμως, η δυναμική που αναπτυσσόταν από την εξέγερση εκείνη ως πολιτική, μη ένοπλη, αντίδραση κατά της ισραηλινής κατοχής και καταπίεσης, ο ολοένα αυξανόμενος συντονισμός μεταξύ της “Ενιαίας εθνικής διοίκησης” της Ιντιφάντα και της “P.L.O.” (η τελευταία διατηρούσε υποστηρικτικά της δίκτυα στη Δυτική Όχθη για τους σκοπούς της, καθώς και η έντονη συναισθηματική ταύτιση του μεγαλύτερου ποσοστού των Παλαιστινίων κατοίκων σε αυτήν) δεν μπορούσαν παρά να μεταβάλει τη στάση της ίδιας της παλαιστινιακής οργάνωσης³⁶¹.

Από το σημείο να μην αναγνωρίζει την ύπαρξη του Ισραήλ, να μην αποκηρύττει την τρομοκρατία ως μέθοδο δράσης για την επίτευξη των εθνικών ιδεωδών του παλαιστινιακού λαού, σταδιακά, η “P.L.O.” αναθεωρεί τη στάση της προς πιο μετριοπαθείς θέσεις. Δεν θα μπορούσε να κάνει αλλιώς από τα ίδια τα γεγονότα, γιατί ήδη από τον Ιούλιο του 1988, ο βασιλιάς Hussein της Ιορδανίας είχε παραιτηθεί από οποιοδήποτε δεσμό, διοικητικό και νομικό, με τη Δυτική Όχθη, επειδή αναγνώριζε την

³⁶⁰ Benny Morris: ό.π., σελ. 88.

³⁶¹ Benny Morris: ό.π., σελ. 86, Edward Said: ό.π., σελ. 32 και William B. Quandt: ό.π., σελ. 274.

νομιμοποίηση που έχαιρε η παλαιστινιακή οργάνωση, η “P.L.O.”, και τα μέλη της από τους Παλαιστίνιους κατοίκους, εκεί³⁶².

Η παλαιστινιακή αυτή οργάνωση καλούνταν λοιπόν, να αναλάβει την πλήρη πολιτική ευθύνη διεύθυνσης των πραγμάτων για τον παλαιστινιακό λαό, ενώ διαψεύδονταν σταδιακά οι ελπίδες, τόσο του βασιλιά της Ιορδανίας όσο και των Αμερικανών, για μια πιο μετριοπαθή ηγεσία προερχόμενη από τις τοπικές, πολιτικές επιτροπές δράσης της Ιντιφάντα. Κατά συνέπεια, η ίδια η “P.L.O.” όφειλε να ανταποκριθεί στα καλέσματα των Παλαιστίνιων, που περίμεναν πολιτικά αποτελέσματα από την όλη εξέγερσή τους, προκειμένου να συνεχίσουν τον αγώνα με ζήλο. Όφειλε να γίνει πιο διαλλακτική από τη στιγμή που ο αγώνας του παλαιστινιακού λαού μεταμορφωνόταν από απελευθερωτικός, ακόμα και με τα όπλα, σε αγώνα διεκδίκησης της ανεξαρτησίας τους ως ξεχωριστού λαού από τους Ισραηλινούς με πολιτικά μέσα. Αν δεν το έπραττε, η ηγεσία της θα περιθωριοποιείτο εκ των πραγμάτων³⁶³.

Η ανάγκη της παραπάνω μετάλλαξης της “P.L.O.”, από εθνικο-απελευθερωτικό κίνημα με ένοπλα μέσα σε κίνημα ανεξαρτησίας με πολιτικά μέσα έπρεπε να πραγματοποιηθεί. Βασικά, ο χαρακτήρας της Ιντιφάντα, που ήταν μη ένοπλος και βασιζόταν σε ενέργειες αντίστασης με μορφές πολιτικής απείθειας των Παλαιστίνιων απέναντι στο Ισραήλ, ωθούσαν την “P.L.O.” και το “Εθνικό Παλαιστινιακό Συμβούλιο” να υιοθετήσουν πιο μετριοπαθείς θέσεις. Ήταν απαραίτητη η αλλαγή μορφής αγώνα, προκειμένου να ανοίξει ο διάλογος μεταξύ των Παλαιστίνιων και των Η.Π.Α. και στη συνέχεια, των Παλαιστίνιων με το Ισραήλ. Ήδη από το 1984 ενώ ηγετικά στελέχη της “P.L.O.” επιθυμούσαν να συναντηθούν με Ισραηλινούς και να ανοίξει έτσι ο δρόμος της ειρηνικής διευθέτησης του παλαιστινιακού ζητήματος, δεν γινόταν κάτι τέτοιο, επειδή δεν προχωρούσε η παλαιστινιακή πλευρά σε πράξεις αναγνώρισης της ύπαρξης του κράτους του Ισραήλ, και της αποκήρυξης της τρομοκρατίας ως μέσου επίλυσης των διαφορών με τους Ισραηλινούς³⁶⁴.

Έτσι και έγινε στη σύγκληση του “Εθνικού Παλαιστινιακού Συμβουλίου” (12-15 Νοεμβρίου 1988). Υιοθετήθηκαν με την μορφή ψηφισμάτων, κατ’ αρχάς, η αρχή της δημιουργίας δύο εθνικών κρατών στη γη της Παλαιστίνης ως τελικός στόχος της διαδικασίας επίτευξης ειρήνης, βασισμένης στο ψήφισμα 181/1947 του Ο.Η.Ε., το οποίο προέβλεπε την διχοτόμηση της Παλαιστίνης σε δύο κράτη. Ακόμα, θα αναγνώριζε την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ παράλληλα με την αναγνώριση των δικαιωμάτων των

³⁶² William B. Quandt: ό.π., σελ. 274, 277-278, Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 24-27.

³⁶³ William B. Quandt: ό.π., σελ. 274, 277- 278, Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 24-27 και Edward Said: ό.π., σελ. 34.

³⁶⁴ Edward Said: ό.π., σελ. 32-34, Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 26-27.

Παλαιστίνιων, όπως αυτό του «εθνικού αυτοπροσδιορισμού» (the right of self-determination), σύμφωνα με τα Ψηφίσματα του Ο.Η.Ε. 242, 338. Η “P.L.O.” καταδίκασε και αποκήρυξε την τρομοκρατία. Τέλος, παρουσιάστηκε και η διακήρυξη που προέβλεπε τη δημιουργία του παλαιστινιακού κράτους με πρόεδρο τον Arafat δίπλα σε εκείνο των Εβραίων³⁶⁵.

7.3. Το Ισραήλ απέναντι στην Ιντιφάντα

Από την πλευρά τους, όπως προαναφέρθηκε, οι Ισραηλινοί δεν αντιλήφθηκαν από την αρχή ότι επρόκειτο για μαζική, πολιτική εξέγερση των Παλαιστίνιων. Θεωρούσαν, όπως ειπώθηκε από τον αρχηγό του γενικού επιτελείου του ισραηλινού στρατού, υποστράτηγο Dan Shomron (1987-1991) και τον συντονιστή δραστηριοτήτων στα κατεχόμενα εδάφη Shmuel Goren, ότι οι διαδηλώσεις αποτελούσαν μεμονωμένα περιστατικά και θα έπαυαν, όπως ακριβώς ξέσπασαν. Ο λόγος της αναταραχής αυτής δεν ήταν άλλος από συνήθεις διαδηλώσεις που πραγματοποιούνταν την επαύριον της ετήσιας επετείου της παρουσίασης του σχεδίου των Ηνωμένων Εθνών (1947) για τον διαμελισμό της γης της Παλαιστίνης, που οι Άραβες δεν αποδέχθηκαν τότε. Μάλιστα, το προγραμματισμένο ταξίδι του υπουργού Άμυνας του Ισραήλ Y. Rabin στις Η.Π.Α για την υπογραφή του «Μνημονίου στρατιωτικής συνεργασίας» (M.O.U.) μεταξύ των δύο κρατών πραγματοποιήθηκε κανονικά. Ο Υπουργός παρέμεινε εκεί, για δέκα ημέρες (11-21 Δεκεμβρίου του 1987), αν και πολλοί του είχαν ζητήσει να συντομεύσει την παραμονή του λόγω των ταραχών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Μόνο όταν στις 21 Δεκεμβρίου του 1987 επεκτάθηκε η εξέγερση και πίσω από την πράσινη γραμμή, μέσα στο Ισραήλ, στις πόλεις όπου κατοικούσαν οι Ισραηλινοί Άραβες, και υπήρξε καθολική συμμετοχή τους σε γενική απεργία μίας ημέρας (Peace Day), ως ένδειξη αλληλεγγύης στον αγώνα των αδελφών τους Παλαιστίνιων της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, άρχισαν η ισραηλινή πολιτική ηγεσία και το στράτευμα να αντιλαμβάνονται ότι επρόκειτο για πολύ σοβαρότερη κινητοποίηση των Παλαιστίνιων, που θα είχε διάρκεια αν δεν παίρνονταν αυστηρότερα μέτρα³⁶⁶.

Πράγματι, δύο μέρες μετά την επιστροφή του από τις Η.Π.Α., ο Y. Rabin ενώπιον της Κνεσέτ επεσήμανε ότι η παλαιστινιακή εξέγερση ήταν αυθόρμητα οργανωμένη από απλούς Παλαιστίνιους. Ανακοίνωσε επίσης, ότι περισσότερες δυνάμεις του ισραηλινού στρατού θα αναπτύσσονταν στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας και οι στρατιωτικοί διοικητές δεν θα είχαν περιορισμούς στην χρήση όλων των

³⁶⁵ Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 26-27, William B. Quandt: ό.π., σελ. 280-281 και Edward Said: ό.π., σελ. 32-33, 35.

³⁶⁶ Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Year Book 1989), σελ. 379, 393.

κατασταλτικών μέτρων, όπως απελάσεις, κρατήσεις και επιβολή περιορισμού κυκλοφορίας για την καταστολή της παλαιστινιακής εξέγερσης. Όλες οι βίαιες μέθοδοι αντιμετώπισής της (ξύλοδαρμοί, πυροβολισμοί, χρησιμοποίηση αρμάτων μάχης κατά διαδηλωτών, νυκτερινές επιδρομές σε σπίτια Παλαιστινίων σε προσφυγικούς καταυλισμούς, χωριά ή πόλεις, απελάσεις, φυλακίσεις) έρχονταν σε ρήξη με τις ιουδαϊκές αρχές της δικαιοσύνης και της ελευθερίας. Δεν μπορούσαν οι προοδευτικοί Ισραηλινοί-εβραίοι και οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι να φανταστούν ότι ένας λαός καταπιεσμένος αιώνες θα έφτανε να συμπεριφέρεται με τον τρόπο που του είχαν φερθεί οι δυνάστες και διώκτες του. Όσο όμως η κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας θα συνεχίζονταν, τόσο η λογική της διατήρησης του status quo της κυριαρχίας των Ισραηλινών και της καταπίεσης των Παλαιστινίων θα συνεχιζόταν και αυτή, με συνέπειες, κατά πρώτον λόγο, στην πολιτική σκηνή του Ισραήλ και κατά δεύτερο λόγο στην ίδια την επιβίωσή του Ιουδαϊσμού και της εβραϊκής διασποράς³⁶⁷.

Στην πολιτική σκηνή του Ισραήλ και ιδίως στην εξωτερική πολιτική του, από το έτος 1984 μέχρι το 1992 όλα συνηγορούσαν υπέρ της ενίσχυσης των πολιτικών θέσεων των δεξιών, συντηρητικών Ισραηλινών-εβραίων, όπως εκφράζονταν από το δεξιό κόμμα Likud και τα υπερ-ορθόδοξα, θρησκευτικά, κόμματα στην Κνεσέτ έναντι του Εργατικού κόμματος (Labor party). Βέβαια το γεγονός ότι απαιτήθηκε η δημιουργία κυβέρνησης συνεργασίας μεταξύ των δύο αντίπαλων αυτών κομμάτων δεν αναιρούσε την εμφάνιση της πόλωσης στην ισραηλινή κοινωνία αλλά μάλλον την επιβεβαίωνε. Η πόλωση εκείνη δημιουργούσε ένα τέτοιο χάσμα μεταξύ από τη μια μεριά εκείνων που έτειναν προς την χρήση ένοπλης βίας κατά των Παλαιστινίων για να αντιμετωπίσουν τις εθνικές αξιώσεις τους (οι λεγόμενοι «πολεμοχαρείς», ασυμβίβαστοι, σκληροπυρηνικοί - Hawks), μαζί με Σεφαρδίτες και τους υπερ-ορθόδοξους εβραίους, και από την άλλη των φιλειρηνιστών κυρίως, Ασκεναζί και κοσμικών Ισραηλινών. Παρά τα ευχολόγια και τις προσπάθειες να συρρικνωθεί το πολωτικό σχήμα, τόσο στην πολιτική όσο και στην κοινωνία τελικά δεν επετεύχθη. Όλα τα παραπάνω θα είχαν αντίκτυπο επίσης στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα³⁶⁸.

Ήδη από τις εκλογές του Ιουνίου του 1984, όπου έγινε αντιληπτό στα δύο κυρίαρχα ισραηλινά κόμματα ότι κανένα δεν θα είχε την πλειοψηφία των ψήφων των εκλογέων για να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση και να αντιμετωπίσει τα δύο κυριότερα προβλήματα εκείνης της χρονικής στιγμής δηλαδή την ασφαλή επιχείρηση

³⁶⁷ Michael Lerner: "The Occupation: Immoral and Stupid", U.S., Tikkun magazine (Vol. 3, No. 2, March-April 1988), σελ. 7-9, Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Year Book 1989), σελ. 382-383.

³⁶⁸ Haim Baram: "The Pathology of the occupation, The Decline of the Labor Party, U.S., Tikkun magazine, (Vol. 4, No. 5, September/October 1989), σελ. 55, Itzhak Galnoor: "The Israeli Elections: The flight from Freedom and Responsibility", U.S., Tikkun magazine, (Vol. 4, No. 1, January/February 1989, σελ. 40.

αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων από τον Λίβανο και την ανόρθωση της ισραηλινής οικονομίας (μαστιζόταν από υψηλό πληθωρισμό, έντονο εξωτερικό δανεισμό και ελλείματα), η ανάγκη δημιουργίας κυβέρνησης συνεργασίας μεταξύ τους γίνεται επιτακτική. Θα επαναληφθεί ξανά με βάση τα αποτελέσματα των εκλογών του Νοεμβρίου του 1988. Παρόλες τις προσπάθειες του Likud να προσεταιριστεί τους ακραίους, υπερ-ορθόδοξους Εβραίους των θρησκευτικών κομμάτων στην Knesset (Agudat Yisrael, Shas) από τον Ιούνιο του 1988 αλλά και την προσπάθεια των υπερ-ορθόδοξων να περάσουν πρόταση αναθεώρησης του Law of Return τελικά αυτό δεν έγινε εφικτό. Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, στην αποτυχία της προσέγγισης του Likud με τα υπερ-ορθόδοξα κόμματα σημαντικό ρόλο έπαιξε η αντίδραση των Αμερικανοεβραίων, καθώς και το γεγονός ότι αυτή η προσέγγιση χρησιμοποιήθηκε εντέχνως από τον Yitzhak Shamir για να υπάρξει κυβέρνηση συνασπισμού μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων του Ισραήλ. Ο Y. Shamir όμως είχε περικόψει τις απαιτήσεις και τους όρους, που θα μπορούσε να θέσει το Εργατικό κόμμα στο Likud για τη συμμετοχή του στην παραπάνω κυβέρνηση³⁶⁹.

Στην προεκλογική εκστρατεία του 1988 κυριάρχησαν δύο ζητήματα. Το πρώτο αφορούσε, όπως καταγράφηκε παραπάνω, την προσπάθεια των υπερ-ορθόδοξων κομμάτων να περάσουν ως νομοθετήματα τις θέσεις τους και την πολεμική τους εναντίον των άλλων ρευμάτων του Ιουδαϊσμού (Reform, Conservative, Reconstructionist Judaism) με την αλλαγή του Law of Return που τελικά δεν έγινε. Το δεύτερο αφορούσε το ξέσπασμα της Ιντιφάντα, που καθόριζε όχι μόνο αν το Ισραήλ θα συνέχιζε να κατέχει παράνομα τα παλαιστινιακά εδάφη της Δυτικής Όχθης, πέρα από την πράσινη γραμμή της εκεχειρίας αλλά και το ζήτημα των ιδίων των αρχών και αξιών του εβραϊκού λαού. Αν συνεχιζόταν η κατοχή, τότε τίθετο εν αμφιβόλω ο ίδιος ο χαρακτήρας του Ιουδαϊσμού, τόσο για τους Ισραηλινούς-εβραίους όσο και για τους Εβραίους της διασποράς (συμπεριλαμβανομένων των Αμερικανο-εβραίων)³⁷⁰.

Πράγματι η ανάγκη να κυριαρχήσουν έναντι των εχθρών τους, των Παλαιστινίων, να τους αντιμετωπίσουν με βάνανσο και βίαιο τρόπο, όταν αγωνίζονταν για τα δίκαια αιτήματά τους (την ελευθερία και την αυτοδιάθεση) αποτελούσε μέρος της

³⁶⁹ Mordechai Bar-On: "Israel's National Unity Government, 1984-1988: A Retrospective", U.S., Tikkun, Vol. 1, No.2, (4th Quarter 1986), σελ. 65-66, Lawrence Grossman: "Communal, Jewish Communal Affairs, "Who is a Jew? Once more", U.S., The American-Jewish Committee, (American-Jewish Year Book, 1990), σελ. 276-277.

³⁷⁰ Itzhak Galnoor: "The Israeli Elections: The Flight from Freedom and Responsibility", U.S., Tikkun, Vol. 4, No. 1 (January-February 1989), σελ. 38, 40, Michael Lerner: "The Uprising, The Occupation: Immoral and Stupid (Editorial)", U.S., Tikkun magazine, Vol. 3, No. 2, (March-April 1988), σελ. 7-9, Michael Lerner: "The Disastrous Occupation (Twenty Years on the West Bank, Editorial)", U.S., Tikkun, Vol. 2, No. 2 (April-June 1987), σελ. 51, 54-55, 59.

αντίληψης των δεξιών κομμάτων που ήθελαν να καλλιεργηθεί στους Εβραίους. Δεν χρειαζόταν να γίνουν βήματα προς την ειρήνη και την ειρηνική συνύπαρξη με τους Παλαιστίνιους, αλλά απαιτούνταν θυσίες (ακόμα και με τη ζωή τους) για να συνεχίσει το status quo, που ίσχυε στα κατεχόμενα, μιας και τα παλαιστινιακά εδάφη αποτελούσαν τμήματα του ιστορικού Ισραήλ, της Ιουδαίας και της Σαμάρειας. Με άλλα λόγια, έπρεπε για τους «σκληροπυρηνικούς», δεξιούς Ισραηλινούς-Εβραίους να συνεχιστεί το καθεστώς αυτό της κατοχής του εδάφους της γης της Παλαιστίνης και συνάμα, του ελέγχου της ζωής ενός εκατομμυρίου Παλαιστινίων που ζούσαν στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας³⁷¹.

Αντίθετα, για τους «ιδεαλιστές», τους προοδευτικούς (φιλελεύθερους) Εβραίους του Ισραήλ, κατά γενική ομολογία, των οπαδών του Εργατικού κόμματος, του αριστερού Hadash, και των άλλων προοδευτικών κομμάτων (Mar'am (αριστερό κόμμα), Ratz (κεντρώο)), απαιτείτο μια ειρηνική και άμεση επίλυση της Αραβο-ισραηλινής διένεξης με θετική απόκριση στο ζήτημα της αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων. Τα κόμματα αυτά απαιτούσαν αλλαγή της κυβερνητικής πολιτικής που είχε ακολουθηθεί από τις κυβερνήσεις του Likud. Κατά συνέπεια, υπήρχε μια βαθιά κρίση, όσον αφορά τη συλλογική ταυτότητα του Ισραήλ κατά τη δεκαετία του 1980³⁷².

Στην περίπτωση του Ισραήλ, λοιπόν, ειδικά με το ξέσπασμα της Ιντιφάντα, έκανε την εμφάνισή της με έντονο τρόπο η κρίση όσον αφορά τη συλλογική ταυτότητα του Ισραήλ, η οποία αντανάκλούσε στις κυβερνητικές πολιτικές. Η ιδέα που κυριαρχούσε στην πολιτική κουλτούρα, ως κύρια θεώρηση στο μυαλό των Ισραηλινών πολιτικών της δεξιάς, από τη στιγμή που αναλαμβάνουν την εξουσία από το 1977 και μέχρι το 1992, όταν χάνουν από το κόμμα των Εργατικών του Ισραήλ (Labor), ήταν η «εικόνα του θύματος» (victimization), σε συνάρτηση με την μνήμη του Ολοκαυτώματος. Ο πρωθυπουργός Begin του κόμματος Likud έκανε συνεχώς επίκληση στο θυμικό των Ισραηλινών, με την καλλιέργεια του φόβου ότι η επιβίωσή τους ως λαού βρισκόταν σε κίνδυνο, όχι μόνο γιατί το Ισραήλ περιτριγυριζόταν από εχθρούς που θα προσπαθούσαν να το διαλύσουν, όπως προσπάθησαν με τον πόλεμο του 1967 και τον πόλεμο του 1973, αλλά και με την αναφορά στον αντισημιτισμό, ο οποίος δεν έπαυε να υπάρχει σε πολίτες άλλων κρατών³⁷³.

³⁷¹ Michael Lerner: ό.π. ("The Disastrous Occupation", Twenty years on the West Bank (Editorial), σελ. 54-56.

³⁷² Michael Lerner: ό.π. ("The Disastrous Occupation", Twenty years on the West Bank (Editorial), σελ. 54-56.

³⁷³ Judith Elizur: "The fracturing of the Jewish self-image: The end of "We are one?", U.S., Israel Affairs, (Routledge, 11-4-2007), σελ. 26, 28-29.

Με την νίκη των Ισραηλινών στον πόλεμο του 1967, η εικόνα του «υπερ-ήρωα», του ανίκητου, άφοβου πιστού στην πατρίδα και στην κοινότητα Εβραίου μπορεί να προκάλεσε περηφάνεια (στο σημείο να ταυτίζονταν δημόσια οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι με τις ενέργειες του Ισραήλ και να αισθάνονταν υπερήφανοι δηλώνοντας δημόσια στις Η.Π.Α. ότι ήταν εβραϊκής καταγωγής) όμως η κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών αποτελούσε αρνητική εξέλιξη για τα ιδεώδη του Ιουδαϊσμού. Οι υπερ-ορθόδοξοι εβραίοι θεώρησαν ότι η κατάληψη των εδαφών εκείνων από το Ισραήλ ήταν «θεόσταλτο σημάδι» ότι η γη της Παλαιστίνης τούς ανήκε και κατά συνέπεια, άρχισαν να συνηθίζουν μαζί με άλλους Ισραηλινούς, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν τους Παλαιστίνιους ως φτηνό εργατικό δυναμικό, την ιδέα άσκησης εξουσίας πάνω σε έναν κατακτημένο λαό, τους Παλαιστίνιους. Επίσης, ο ενθουσιασμός από την νίκη τους στον Πόλεμο του 1967 δεν τους άφηνε να διακρίνουν την πολεμική αναδιοργάνωση των γειτονικών αραβικών κρατών ιδιαίτερα της Αιγύπτου και της Συρίας, με συνέπεια να υποστούν σοβαρά πλήγματα τα πρώτα εικοσιτετράωρα του πολέμου του 1973. Πάντως, παρά την αισιοδοξία που σκόρπισε ο πόλεμος των έξι ημερών και την ενίσχυση της ψυχολογίας των Ισραηλινών όσοι είχαν ζήσει τα γεγονότα του Ολοκαυτώματος και του πολέμου της Ανεξαρτησίας δηλαδή, οι παλαιότερες γενιές, δεν μπορούσαν να αποβάλουν τόσο εύκολα την εικόνα του Εβραίου ως «θύματος» της ιστορίας³⁷⁴.

Με τον πόλεμο του 1973, η εικόνα του «υπερ-ήρωα» ανατρέπεται. Ενώ οι Ισραηλινοί θα νικήσουν, οι απώλειες της πρώτης εβδομάδας του πολέμου εκείνου, μέχρι τη στιγμή που οι ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις θα εξαπολύσουν την αντεπίθεσή τους, θα ξυπνήσουν μνήμες της εικόνας του «θύματος» για τους Εβραίους. Η τρωτότητα επανάκαμψε στον ψυχισμό τους και επηρέαζε το πολιτικό και στρατιωτικό οικοδόμημα του Ισραήλ. Με τις εκλογές του 1977 το Εργατικό κόμμα θα χάσει από το Likud, και ένας από τους λόγους ήταν η αδυναμία του να πείσει τους Ισραηλινούς ότι ήταν σε θέση να διασφαλίσει την ασφάλειά τους, ενώ παράλληλα οι αμυντικοί προϋπολογισμοί του Ισραήλ αρχίζουν έκτοτε να αυξάνουν από την εγγενή ανασφάλεια που αισθάνονταν πια οι Ισραηλινοί³⁷⁵.

Η εικόνα του «θύματος» αποτελούσε την κύρια ιδέα και θεώρηση την οποία θα προβάλλει το Likud, προκειμένου να κινητοποιήσει την πλειοψηφία των Ισραηλινών ψηφοφόρων προς το μέρος του. Η ιδέα λοιπόν ότι υπάρχει κίνδυνος να επαναληφθεί ένα νέο, ανάλογο μεγέθους του παρελθόντος, γεγονός, όπως ήταν το «Ολοκαύτωμα» - βασικό στοιχείο της εβραϊκής ταυτότητας – κινητοποιούσε τους Εβραίους να είναι σε

³⁷⁴ Judith Elizur: ό.π., σελ. 18-23.

³⁷⁵ Judith Elizur: ό.π., σελ. 24-25

επιφυλακή κατά παντός εχθρού, που επιθυμούσε την φυσική και ηθική εξόντωσή τους. Συνάμα η παραπάνω αντίληψη χρησιμοποιήθηκε ως μέσο χειραγώγησης από τα δεξιά κόμματα και ειδικά το Likud από το 1977 και καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980. Η χειραγώγηση αυτή της κοινής γνώμης με την αναβίωση της μνήμης του «Ολοκαυτώματος» και την καλλιέργεια του φόβου για την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ συνδέθηκε εντέχνως με την ίδια την ύπαρξη των Εβραίων, όπου και αν βρίσκονταν, εφόσον ήταν πιθανόν να καταστραφεί το εβραϊκό κράτος, το «τελευταίο καταφύγιό τους». Συνεπώς όλα τα παραπάνω αποτέλεσαν την βασική δικαιολόγηση για τις εθνικιστικές πολιτικές που ακολούθησαν οι κυβερνήσεις του Ισραήλ κατά την παραπάνω περίοδο. Ουσιαστικά λοιπόν, η αφοσίωση στο κράτος συνταιριαζόταν με την εθνικιστική ρητορική και πολιτική των κυβερνήσεων Begin, Shamir ακόμα και όσων άλλων σχηματίστηκαν από τη συνεργασία μεταξύ των δύο μεγάλων ισραηλινών κομμάτων (Likud (Δεξιά) και Labor (Εργατικό κόμμα)). Όποιος διαφωνούσε ήταν εναντίον του κράτους και αυτή η μομφή από την πλευρά των πολιτικών ηγετών του Likud κατευθυνόταν μάλιστα κατά των κεντρών (φιλελεύθερων) και αριστερών αντιπάλων του³⁷⁶.

Ουσιαστικά το Likud μέσω της χειραγώγησης της κοινής γνώμης του Ισραήλ, με την εικόνα του κράτους του Ισραήλ αιωνίως σε κίνδυνο της ύπαρξής του, παρουσιάζομενη ως απειλούμενη η εθνική του υπόσταση από τους στρατούς των γειτονικών αραβικών στρατών, ακόμα και μετά τον πόλεμο του Λιβάνου, διατηρούσε την εικόνα του αιώνιου «θύματος». Ενώ οι Παλαιστίνιοι, μετά τις σφαγές στα προσφυγικά στρατόπεδα του Λιβάνου, Sabra και Shatila είχαν αρχίσει να κερδίζουν την εικόνα του «θύματος» έναντι των Ισραηλινών, οι δεξιές κυβερνήσεις, ακόμη και αυτές που προέκυψαν κατόπιν συνεργασίας μεταξύ αντίπαλων κομμάτων, στις οποίες συμμετείχε το δεξιό κόμμα Likud, συνέχισαν να καλλιεργούν την παραπάνω εικόνα, επικαλούμενες την ανάγκη ασφάλειας του Ισραήλ απέναντι στους εχθρούς του. Έτσι, δεν υπήρχε περίπτωση οι Ισραηλινοί να συναισθανθούν τα δεινά που η συνεχιζόμενη κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας είχαν επιφέρει σε έναν άλλο λαό, τους Παλαιστίνιους. Επομένως, ο μόνος τρόπος να πειστεί η ισραηλινή κυβέρνηση για να αλλάξει τις εθνικιστικές της πολιτικές ήταν μέσω της λαϊκής δυσφορίας και κινητοποίησης³⁷⁷.

³⁷⁶ Marilyn Neimark: "American Jews and Palestine: The Impact of the Gulf War", U.S., Middle East Report, no. 175, Palestine and Israel in the New Order (March-April 1992), σελ. 21, Judith Elizur: ό.π., σελ. 25-26.

³⁷⁷ Judith Elizur: ό.π., σελ. 25-26.

Όπως έχει καταγραφεί παραπάνω, η πόλωση μεταξύ του εβραϊκού τμήματος του πληθυσμού, που επιθυμούσε τον κοσμικό χαρακτήρα του κράτους, την ειρήνη, την ομαλοποίηση των σχέσεων του κράτους του Ισραήλ με τα άλλα κράτη (secular and dovish Israeli-Jews) και εκείνων των Ισραηλινών (hawks), που διακατέχονταν είτε από υπέρμετρο θρησκευτικό ζήλο - έχοντας προσδώσει στην κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών μεσσιανικό περιεχόμενο - είτε από εθνικιστικό φανατισμό, γιατί δικαιολογούσαν την κατοχή αυτή με όρους ασφάλειας, μεγάλωνε και αποτελούσε απειλή για την ενότητα των Εβραίων, τόσο στο εσωτερικό του Ισραήλ όσο και στη διασπορά. Έτσι πριν ακόμα από τις εκλογές του 1988 η ισραηλινή κοινωνία κινείτο προς τα δεξιά. Μία από τις αιτίες ήταν η ανασφάλεια που ένιωθαν ή εκείνη που το δεξιό κόμμα Likud, και τα εθνικιστικά κόμματα, όπως το Tehiyah, έκαναν τους Ισραηλινούς να νιώθουν. Οι Ισραηλινοί πολίτες, μετά τον πόλεμο του 1967, και στη συνέχεια με τους πολέμους Yom Kippur και Λιβάνου, είχαν ενθαρρυνθεί, από τα παραπάνω κόμματα και ιδιαίτερα από το κόμμα Kach (του ραβίνου Kahane), να θεωρούν ότι κάθε Άραβας, άρα και κάθε Παλαιστίνιος ήταν δυνητικός εχθρός της ύπαρξης του Ισραήλ. Το Ισραήλ έπρεπε να φροντίζει για την ασφάλειά του και να την προασπίζει ακόμα και με στρατιωτικά μέσα, από τη στιγμή που περιβαλλόταν από γειτονικά αραβικά κράτη και είχε να αντιμετωπίσει τους Παλαιστίνιους³⁷⁸. Η στροφή αυτή προς την εθνικιστική δεξιά, όπως σημειώθηκε παραπάνω, επιβεβαιώθηκε στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1988 στο Ισραήλ. Οι ψηφοφόροι διασπάρθηκαν σχεδόν μεταξύ των δύο μπλοκ. Το πρώτο ήταν το Likud μαζί με τα άλλα τρία δεξιά κόμματα, το οποίο συγκέντρωσε το 42% των ψήφων (Tehiyah, Moledet, Tzomet). Επίσης, τα ορθόδοξα (National Religious party) και τα υπερ-ορθόδοξα κόμματα (Shas, Agudat Yisrael, Degel HaTorah) ενίσχυσαν τα ποσοστά τους και από έντεκα έφτασαν όλα μαζί τις δεκαοκτώ έδρες. Το δεύτερο μπλοκ αποτελείτο από το Labor και τα άλλα έξι κεντρώα και αριστερά κόμματα, τα οποία κέρδισαν το 45% των ψήφων. Κανένα όμως, μπλοκ δεν μπορούσε να σχηματίσει κυβέρνηση και έτσι σχηματίστηκε κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ των κομμάτων Likud και Εργατικού κόμματος³⁷⁹.

Ουσιαστικά, υπήρξε αδιέξοδο, που ξεπεράστηκε με τον σχηματισμό της παραπάνω κυβέρνησης, η οποία όμως, επειδή βασιζόταν στη συναίνεση για να λειτουργήσει, δεν μπορούσε να βρει λύση, στα πλαίσια του συμβιβασμού, σε καίρια ζητήματα, ούτως ώστε να διατυπωθεί μια «γενναία» πρόταση, η οποία θα απαντούσε σε

³⁷⁸ Stuart E. Eizenstat: ό.π., σελ. 13-15, Michael Lerner: ό.π. (Twenty Years on the West Bank, The Disastrous Occupation (Editorial)), σελ. 54-55. Michael Lerner: ό.π. (The Uprising, The Occupation: Immoral and Stupid (Editorial)), σελ. 8.

³⁷⁹ Itzhak Galnoor: ό.π., σελ. 38, 40.

ζητήματα που είχαν να κάνουν με το ξέσπασμα της Ιντιφάντα, όπως ήταν η συνεχιζόμενη κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών. Από τη μεριά του το Likud ήταν ιδεολογικά στρατευμένο να μην παραχωρήσει σπιθαμή γης στους Παλαιστίνιους και να διατηρήσει υπό τον έλεγχο του τα κατεχόμενα εδάφη της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Όπως είχε αναφέρει ο ίδιος ο Yitzak Shamir, σε εκδήλωση του κόμματος Herut (εθνικιστικό δεξιό κόμμα, το οποίο συγχωνεύτηκε με το Likud), θα μαχόταν εναντίον οποιασδήποτε προσπάθειας παραχώρησης τμήματος της Δυτικής όχθης και της Λωρίδας της Γάζας στους Παλαιστίνιους. Επειδή λοιπόν στόχος ήταν η δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ», η διατήρηση του ισραηλινού ελέγχου στα εδάφη εκείνα για τα δεξιά και εθνικιστικά κόμματα, με προεξέχον το Likud, δεν υπήρχε ούτε κατά διάνοια η διάθεση παραχώρησης γης στους Παλαιστίνιους για τη σύναψη συνθήκης ειρήνης. Επίσης, δεν υπήρχε περίπτωση να δοθούν πλήρη πολιτικά δικαιώματα στους Παλαιστίνιους της Ιερουσαλήμ, προκειμένου οι Ισραηλινοί να συνεχίσουν να έχουν υπό τον πολιτικό τους έλεγχο την Ιερή πόλη. Συνεπώς, δεν πρέπει να εκπλήσσει το γεγονός ότι το Likud πρωτοστατούσε στη δημιουργία νέων ισραηλινών, παράνομων, οικισμών στα κατεχόμενα εδάφη³⁸⁰.

Από την πλευρά του το Εργατικό κόμμα στη κυβέρνηση συνασπισμού/συνεργασίας, που σχηματίστηκε από τις εκλογές του 1988, δεν αντιτάχθηκε στη δημιουργία νέων. Απλώς, ήταν υπέρ της ανέγερσης λιγότερων ισραηλινών οικισμών στη Δυτική Όχθη. Κατά την περίοδο μάλιστα διακυβέρνησης του Ισραήλ από την κυβέρνηση συνεργασίας των δύο παραπάνω κομμάτων, από το 1986 μέχρι το 1988, οι ισραηλινοί οικισμοί εποίκων αυξήθηκαν σημαντικά, με συνέπεια να κατασκευαστούν δύο χιλιάδες νέα διαμερίσματα σε υπάρχοντες οικισμούς στη Δυτική Όχθη. Έτσι, ο αριθμός των Εβραίων που εγκαταστάθηκαν εκεί, αυξήθηκε κατά 50%³⁸¹.

Κατά τις εκλογές του 1988 φάνηκε επίσης η αδυναμία του Εργατικού κόμματος να πείσει τους ισραηλινούς ψηφοφόρους να το εμπιστευτούν με αποτέλεσμα να οδηγούνται τα πολιτικά πράγματα προς τα δεξιά για μια ακόμη φορά. Ουσιαστικά, δεν υπήρξε ικανή πρόταση από το Εργατικό κόμμα απέναντι στις προτάσεις των δεξιών κομμάτων για διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης δηλαδή, την κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας από το Ισραήλ. Παρά τις αντιρρήσεις πολλών ηγετικών προσώπων και μελών του Εργατικού κόμματος απέναντι στις θέσεις και πολιτικές του

³⁸⁰ Michael Lerner: ό.π. (Twenty Years on the West Bank, The Disastrous Occupation (Editorial)), σελ. 51, 55, 58-59, Michael Lerner: ό.π. (The Uprising, The Occupation: Immoral and Stupid (Editorial)), σελ. 7-8, Irving Howe: "American Jews and Israel, (Papers from the Tikkun Conference (II), Banquet Address)", U.S., Tikkun magazine, Vol. 4, No. 3, σελ. 73.

³⁸¹ Mordechai Bar-On: "Israel's National Unity Government, 1984-1986: A Retrospective", U.S., Tikkun magazine Vol. 1, No. 2, (Quarter, 1986), σελ. 67.

Likud, τα στελέχη που συμμετείχαν στην κυβέρνηση συνασπισμού κοίταζαν το προσωπικό τους συμφέρον μέσω της διατήρησης της συνοχής της εν λόγω κυβέρνησης. Πράγματι, στελέχη όπως οι Moshe Shahal (Υπουργός Ενέργειας, 1984-1990), Gad Ya'acobi (Υπουργός Επικοινωνιών, 1988-1990) και Morris Gur (Υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου), καθώς και άλλα ηγετικά στελέχη του Εργατικού κόμματος μπορεί να εξέφραζαν φιλειρηνικές θέσεις τελικά όμως προσαρμόζονταν στις απόψεις του Y. Shamir³⁸².

Όντως, η ατομία των στελεχών του Labor να παρουσιάσουν μια σαφή, εναλλακτική και φιλειρηνική πρόταση, που θα ενσάρκωνε και την πολιτική που επιθυμούσαν οι Η.Π.Α. να ακολουθήσουν οι Ισραηλινοί πολιτικοί στη διένεξή τους με τους Παλαιστίνιους (δηλαδή την φόρμουλα Land for Peace), ήταν έκδηλη και στις δύο κυβερνήσεις συνασπισμού με το Likud κατά τη δεκαετία του 1980. Αυτή η ασάφεια στην πολιτική με την οποία εμφανιζόταν το Εργατικό κόμμα απέναντι στις θέσεις του Likud, η οποία θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με μια πρόταση αναγνώρισης του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση των Παλαιστίνιων (ανακήρυξη ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους στα κατεχόμενα εδάφη με κάποιες προσαρμογές ασφαλείας για το Ισραήλ (αποστρατικοποιημένο κράτος)) δεν βοηθούσε τους Ισραηλινούς πολίτες να βρουν διέξοδο στους εύλογους φόβους ασφάλειας που ένιωθαν από την εξέγερση των Παλαιστίνιων. Έτσι αποδέχονταν ως μοναδική λύση την ένοπλη ισραηλινή κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας³⁸³.

Γενικά, ο ηγέτης του Εργατικού κόμματος, Yitzhak Rabin (1992-1995) ανήκε στους λεγόμενους πραγματιστές/υπέρμαχους του «επεκτατισμού» μέσα στο Εργατικό κόμμα. Οι συγκεκριμένοι εμφάνιζαν θέσεις πολύ κοντά στους μετριοπαθείς του Likud, οι οποίοι επιθυμούσαν τη συντήρηση του καθεστώτος που ίσχυε μετά τον πόλεμο του 1967, της συνέχισης δηλαδή της κατοχής τμημάτων γης των κατεχομένων. Μόνο αστικές περιοχές της Δυτικής Όχθης θα μπορούσαν να παραχωρηθούν στους Παλαιστίνιους με την αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από εκεί, κάτι που θα επιβεβαιωθεί με τις συμφωνίες του Όσλο που προέβλεπαν την αυτονομία και τον πλήρη έλεγχο των αστικών κέντρων της Δυτικής Όχθης από την Παλαιστινιακή αρχή. Αυτή η κίνηση γινόταν από την μεριά των μελών του Εργατικού κόμματος του Ισραήλ, γιατί επιθυμούσαν τη στήριξη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, η οποία ως φιλελεύθερη στην πλειονότητά της, έπειτα από τη σκληρή αντιμετώπιση της Ιντιφάντα από τον ισραηλινό στρατό, επιθυμούσε την ειρήνη για τους δύο λαούς μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης των

³⁸² Haim Baram: "The Pathology of the Occupation, The Decline of the Labor Party", U.S., Tikkun Magazine, Vol. 4, No. 3 (September-October 1989), σελ. 55.

³⁸³ Itzhak Galnoor: ό.π., σελ. 38-39, Haim Baram: ό.π., σελ. 55-56.

δικαιωμάτων Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Επίσης, τα παραπάνω στελέχη του Εργατικού κόμματος δικαιολογούσαν τους εποικισμούς ως «αμυντικούς», για την έγκαιρη προειδοποίηση από επίθεση Αράβων γενικότερα, για την ασφάλεια του Ισραήλ. Επίσης, οι εποικισμοί αυτοί δικαιολογούνταν για ανθρωπιστικούς λόγους, όπως για τη στέγαση των Εβραίων που επέστρεφαν στο Ισραήλ από την πρώην Σοβιετική Ένωση, και έπρεπε κάπου να τους στεγάσουν³⁸⁴.

Ουσιαστικά, λοιπόν, δεν γίνονταν τα κατάλληλα και γενναία βήματα για την οριστική παύση της κατοχής των εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας από τους Ισραηλινούς, αλλά για τη συνέχιση της, η οποία γεννούσε πόνο και βία. Η κατάσταση αυτή, αντίθετη με τις αρχές και αξίες της ιουδαϊκής παράδοσης μέσα από τις διδαχές των προφητών, δημιουργούσε συναισθήματα δυσανασχέτησης, απογοήτευσης και ωθούσε τους Αμερικανο-εβραίους να δηλώσουν, όχι πια ιδιωτικά, αλλά και δημόσια, την αντίθεσή τους σε αυτήν. Δεν μπορούσαν οι τελευταίοι να παραμείνουν σιωπηλοί μπρος στην κατοχή, η οποία απαιτούσε την στρατιωτική επιβολή των Ισραηλινών πάνω σε δύο εκατομμύρια ανθρώπους. Επίσης, δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί η παρουσία τους με τη σύσταση παράνομων οικισμών, όπου το 2% του ισραηλινού πληθυσμού είχε εγκατασταθεί εκεί.

Η κατοχή αποτελούσε αποτυχία, αποτυχία εβραϊκή, γιατί είχε προκαλέσει ρήγμα μεταξύ του ισραηλινού πληθυσμού και είχε διχάσει τους Εβραίους της διασποράς και ειδικά των Η.Π.Α. Ήταν επίσης αποτυχία περιφερειακή, γιατί υπονόμει τις προσπάθειες για διμερείς διαπραγματεύσεις για την πραγμάτωση του δικαιώματος των Παλαιστινίων στην αυτοδιάθεση. Ακόμη συνιστούσε αποτυχία διεθνή, γιατί κανένα πολιτισμένο έθνος και οι κυβερνήσεις τους δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν την ισραηλινή κατοχή, με συνέπεια οι διπλωματικές σχέσεις να έχουν διακοπή ή υποβαθμιστεί. Από τη σκοπιά της διαφύλαξης της ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ, η αποτυχία ήταν έκδηλη, από τη στιγμή που ο ισραηλινός στρατός αναγκαζόταν να ασκεί αστυνομικά, κατασταλτικά μέτρα εναντίον των Παλαιστινίων διαδηλωτών της Ιντιφάντα, αντί να ασχολείται ενεργά με την αμυντική θωράκιση του Ισραήλ³⁸⁵.

7.4. Η αντίδραση των Αμερικανο-εβραίων στα γεγονότα της Ιντιφάντα

Από τα 1977, που ήρθε στην εξουσία το Likud με τον Begin ως πρωθυπουργό, οι Αμερικανο-εβραίοι αντιλαμβάνονταν σταδιακά την αναντιστοιχία των

³⁸⁴ Haim Baram: *ό.π.*, σελ. 56-57.

³⁸⁵ Mark P. Cohen: "American Jewish Response to the Palestinian Uprising", U.S., *Journal of Palestinian Studies* (Special Report), Vol. 17, No. 4 (Summer, 1988), σελ. 98-100, Michael Lerner: "The Disastrous Occupation (Twenty Years on the West Bank, Editorial)": *ό.π.*, σελ. 54-56, Abba Eban: "Negotiations Now", U.S., *Tikkun Magazine*, Vol. 4, No. 2, (March/April 1989), σελ. 62, 64.

δηλώσεων και πράξεών του όσον αφορά την ειρηνευτική διαδικασία. Από τη μια υπήρξε η υπογραφή της Συνθήκης ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, που προέβλεπε να αρχίσουν διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς των κατεχόμενων παλαιστινιακών εδαφών και την αυτονομία, σε πρώτη φάση, των Παλαιστινίων, όπου δεν υπήρξε καμιά έμπρακτη πρόοδος. Από την άλλη υπήρχε η ιδεολογική εμμονή του Begin στη διατήρηση της ισραηλινής κυριαρχίας στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη για τα οποία, τόσο ο ίδιος όσο και οι ψηφοφόροι του Likud θεωρούσαν ως «νόμιμες» διεκδικήσεις με βάση τη Βίβλο.

Στη συνέχεια, με τον πόλεμο του Λιβάνου και ειδικά τις φρικαλεότητες στους προσφυγικούς καταυλισμούς της Sabra και Shatilla, οι Αμερικανο-εβραίοι αισθάνθηκαν ότι από θύματα έγιναν θύτες διώξεων εναντίον άλλου λαού. Τότε, όπως έχει ήδη αναφερθεί πρωτύτερα, άρχισαν οι πρώτες διαμαρτυρίες Αμερικανο-εβραίων εναντίον της στρατιωτικής επέμβασης της ισραηλινής κυβέρνησης στον Λίβανο με τη μορφή διαδηλώσεων στις Η.Π.Α, με δημοσιεύματα σε μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδες και με συμμετοχή σε fora δημόσιας συζήτησης μεταξύ Αμερικανο-εβραίων, που ανήκαν στο φιλειρηνικό στρατόπεδο και ήταν υπέρ της ειρηνικής συνύπαρξης των Παλαιστινίων με το Ισραήλ³⁸⁶.

Γενικά, κατά τη δεκαετία του 1980, φάνηκε καθαρά ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα δεν ήταν ποτέ μονολιθική. Και αυτό επειδή υπήρξαν διαφορές στους κόλπους της ακόμα και ανάμεσα στις παραδοσιακές (καθιερωμένες) οργανώσεις (Mainstream organizations) ως προς τη φύση της πολιτικής (φιλειρηνική ή επιθετική απέναντι στους Παλαιστινίους) ή τις τακτικές που έπρεπε να ακολουθήσει το εβραϊκό κράτος για την επίτευξη της ασφάλειάς του. Αντίθετα κατά τις προηγούμενες δεκαετίες από την ίδρυση του Ισραήλ, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις δεν ασκούσαν κριτική στην πολιτική που ακολουθούσε οποιαδήποτε ισραηλινή κυβέρνηση σε θέματα άμυνας και ασφάλειας του κράτους. Επειδή γνώριζαν καλά τον κίνδυνο εθνικής ασφάλειας από τα αραβικά κράτη της περιοχής, στήριζαν αυτήν την πολιτική μη διαφωνώντας ποτέ δημόσια θέλοντας να εμφανίζουν μια «ενιαία» θέση.

Χαρακτηριστικά ο διευθυντής της “Anti-defamation League of B’nai Brith”, Kenneth Jacobson (1971-), δήλωνε σε άρθρο του στο περιοδικό Tikun (κεντρο-αριστερό, των προοδευτικών Αμερικανο-εβραίων) ότι, όταν υπήρχε ανάγκη να επισημανθεί ότι η πολιτική της κυβέρνησης του Ισραήλ ήταν επιζήμια για τα ζωτικά συμφέροντά και οδηγούσε στην αυτο-καταστροφή του αποτελούσε χρέος των απανταχού Εβραίων, άρα και των Αμερικανο-εβραίων, να αντιταχθούν αυτή ανοικτά. Βέβαια, για

³⁸⁶ Mark Cohen: ό.π., σελ 98-99.

τον ίδιο, είτε η ακολουθούμενη πολιτική του εβραϊκού κράτους ήταν αυτο-καταστροφική είτε όχι θα έπρεπε εκ των πραγμάτων να υπάρχει κοινή συμφωνία ως προς αυτό από την πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, προκειμένου να είναι αισθητή η παρουσία τους και ενιαίος ο λόγος τους στην αμερικανική πολιτική ζωή. Αλλιώς, δεν θα ήταν αποτελεσματική η οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα στη δυνατότητα επιρροής της στην πολιτική σκηνή³⁸⁷.

Μάλιστα, πριν από την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο Ι, και κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Ισραήλ από τις δεξιές κυβερνήσεις του Likud (1987), η κεντρία οργάνωση “A.D.L.” φαινόταν να έχει παραδώσει στο F.B.I. έκθεση για τη δράση των «φιλειρηνικών» Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων για παράδειγμα της “New Jewish Agenda” (οργανώσεις δηλαδή, που ανήκαν στον κεντρώο, κεντρο-αριστερό ιδεολογικό χώρο). Ενώ δηλαδή η “A.D.L.” ήταν από τις οργανώσεις που είχαν αγωνιστεί κατά το παρελθόν (δεκαετίες 1960 και 1970) για τα πολιτικά δικαιώματα μελών εθνικών μειονοτήτων των Ηνωμένων Πολιτειών και ιδίως των Αμερικανο-εβραίων, καθώς και γενικότερα εναντίον των διακρίσεων, ηγετικά της στελέχη έφτασαν στο σημείο να στοχοποιούν μέλη άλλων οργανώσεων, επειδή ασκούσαν κριτική κατά ισραηλινών κυβερνήσεων. Είχαν υιοθετήσει κατά κάποιον τρόπο την αντίληψη ότι η κριτική απέναντι σε κυβερνητικές πολιτικές του Ισραήλ ενίσχυαν τους αντισιωνιστές και την επιχειρηματολογία τους. Οργανώσεις όπως αυτή πίστευαν ότι κατά αυτόν τον τρόπο εξασθενίζουν την «ενιαία στάση» που έπρεπε να έχει η οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, αν ήθελε να επηρεάζει την αμερικανική πολιτική τάξη, αλλά και το αμερικανικό κοινό προς όφελος του Ισραήλ. Ενώ όμως οι κεντρο-αριστερές οργανώσεις επιδίωκαν μέσω της κριτικής τους να προκαλέσουν την αλλαγή των ισραηλινών κυβερνητικών πολιτικών που έβλαπταν μακροχρόνια την εικόνα και ταυτότητα του εβραϊκού κράτους, οι αντίπαλοι του Ισραήλ προσπαθούσαν να χρησιμοποιήσουν κάποια από τα επικριτικά σχόλια για να το βλάψουν και ενδεχομένως, να το εκμηδενίσουν πολιτικά. Άλλο όμως ήταν να κριτικάρουν καλοπροαίρετα τις ισραηλινές κυβερνήσεις, ώστε να διορθωθούν, όπως έκαναν οι φιλειρηνικές, κεντρο-αριστερές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις και άλλο οι εχθροί του Ισραήλ να έχουν στόχο την υπονόμευση της ύπαρξής του μέσω της επικριτικής στάσης³⁸⁸.

Ωστόσο οι διαφωνίες και οι διαφορετικές απόψεις Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων επάνω στις ακολουθούμενες πολιτικές του Ισραήλ σε θέματα ασφάλειας

³⁸⁷ Jonathan Marcus: “The U.S. Jewish Community and Israel during the 1980s”, U.S., International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 66, No 3 (July 1990), σελ. 546-547.

³⁸⁸ Joseph Dimow: “Letter to a member of the A.D.L.”, the U.S., “Jewish Currents”, (November 1993), σελ. 32.

και ειρήνης, αλλά και ως προς τις θέσεις άλλων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων δεν εξέλιπαν. Τη δεκαετία όμως του 1980 εκείνο που επισημαινόταν ήταν η δημόσια διαφοροποίησή τους παρά η εκδήλωση αυτής σε ιδιωτικές συζητήσεις μεταξύ των μελών τους, όπως συνέβαινε παλαιότερα. Οι διαφοροποιήσεις εκείνες ανάμεσα στις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις σχετικά με την εξωτερική και πολιτική ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ επηρεάζονταν από τις αντίθετες θέσεις της ισραηλινής κυβέρνησης.

Συγκεκριμένα υπήρχαν δύο διαφορετικές εξωτερικές πολιτικές/τάσεις εξωτερικής πολιτικής, που εμφανίζονταν στους κόλπους της κυβέρνησης συνασπισμού του Ισραήλ. Από τη μια, το Εργατικό κόμμα (Labor party) επιθυμούσε το οριστικό τέλος της κατοχής της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, γιατί γνώριζε καλά τον δημογραφικό κίνδυνο για το κράτος του Ισραήλ, αλλά και γιατί το Ισραήλ καταπατούσε τα διεθνώς κατοχυρωμένα δικαιώματα των Παλαιστινίων. Όμως, όπως και το Likud, έτσι και αυτό δεν επιθυμούσε τη δημιουργία, έστω στο άμεσο μέλλον, ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Από την άλλη, το Likud, σε καμιά περίπτωση, δεν ήθελε την παραχώρηση των κατεχόμενων εδαφών στους Παλαιστίνιους, ακόμα και με το καθεστώς αυτονομίας. Για αυτό, παρά τις προτάσεις για ειρήνη μεταξύ των δύο λαών που παρουσιάζονταν σε συχνά χρονικά διαστήματα³⁸⁹, δεν είχε υπάρξει η διοργάνωση διεθνούς διάσκεψης για την ειρήνη στην περιοχή, ούτε ξεκινούσαν διμερείς συνομιλίες ανάμεσα στους Ισραηλινούς και τους Παλαιστίνιους³⁹⁰.

Παρά το γεγονός ότι το Ισραήλ αποτελούσε το σταθερό σημείο αναφοράς, το αποφασιστικό εκείνο στοιχείο της ταυτότητας, που τους ένωνε συλλογικά, οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους είχαν αρχίσει ήδη να διαφοροποιούνται απέναντι στις πολιτικές του. Βέβαια, επειδή το Ισραήλ γέμιζε περηφάνεια τους Αμερικανο-εβραίους οι οποίοι ένιωθαν «υπερασπιστές» του δεν υπήρχε περίπτωση να ανεχθούν εύκολα την κακόβουλη κριτική εναντίον των πολιτικών του³⁹¹.

Παρά τη θέση τους αυτή, ο πόλεμος του Λιβάνου η υπόθεση κατασκοπείας κατά των Η.Π.Α. (Pollard Affair), η «υπόθεση Ιράν-Κόντρα», το ζήτημα του προσδιορισμού της εθνικής ταυτότητας των Εβραίων (The issue of “Who is a Jew”), το ζήτημα της μετανάστευσης Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης στις Η.Π.Α. και το Ισραήλ, όλα τα γεγονότα αυτά έφεραν στο προσκήνιο τις διαφωνίες όχι μόνο τμήματος της

³⁸⁹ Προτάσεις ειρήνης ή προσπάθειες προσέγγισης των δύο πλευρών (Ισραηλινών και Παλαιστινίων) ήταν η Συμφωνία Hussein και Arafat, η πρόταση ειρήνης του Αιγύπτιου προέδρου Hosni Mubarak, η αποστολή του υφυπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. Murphy, η αποστολή του υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. Shultz, η πρόταση ειρήνης του Ιορδανού μονάρχη Hussein, η συμφωνία μεταξύ του Ιορδανού βασιλιά Hussein και του υπουργού Εξωτερικών του Ισραήλ Peres, η πρόταση Shultz, η πρόταση Shamir.

³⁹⁰ Jonathan Rynhold: “Labor, Likud, the “special relationship” and the peace process, 1988-1996”, U.S., Israel Affairs (Routledge), 11 April 2007, σελ. 239.

³⁹¹ Irving Howe: ό.π., σελ. 73, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 548.

οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης με το Ισραήλ αλλά και οργανώσεων μέσα στην ίδια την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Επίσης, η κριτική αυτή που εκφραζόταν πια δημόσια κυρίως από Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις που ανήκαν στον φιλειρηνικό χώρο (οι «νέες» Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις), σε ανάλογη σύγκριση με τις φιλειρηνικές και εξόχως προοδευτικές οργανώσεις που λειτουργούσαν στο Ισραήλ, όπως ήταν οι “Peace Now” (Shalom Akshav), “Strength and Peace/Pathways to Peace” (Oz V’ Shalom/Netivot Shalom), “There is a Border/Limit” (Yesh Gvul), αποδείκνυε κατά αρχάς, την αντίθεσή τους στο Ισραήλ που είχε μεταβληθεί από τις πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων σε κατακτητή, σε δύναμη κατοχής εναντίον των Παλαιστινίων. Ενώ το Ισραήλ έπρεπε να ενσαρκώνει τα ιουδαϊκά ιδεώδη, τα οποία συνέπιπταν με τις φιλελεύθερες αρχές της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, οι δεξιές κυβερνήσεις του δεν το υλοποιούσαν με την άσκηση των πολιτικών τους. Μπορεί από τη μια πλευρά να το στήριζαν με όλα τα πρόσφορα μέσα σε περιόδους κρίσεων, όταν η επιβίωσή του απειλούταν, από την άλλη όμως όταν διαφωνούσαν με τις ακολουθούμενες πολιτικές της ηγεσίας του, οργανώσεις παραδοσιακές και «νεότερες», φιλειρηνικές, δεν δίσταζαν να εκδηλώνουν δημόσια τις διαφωνίες τους³⁹².

Οι φιλειρηνικοί Αμερικανο-εβραίοι και οι «νεότερες» οργανώσεις τους δεν ήθελαν να αφήνουν τις ηγεσίες των καθιερωμένων, παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων να εκφράζονται για εκείνες και τα μέλη τους, εξαναγκάζοντάς τους στη σιωπή προκειμένου να μην χρησιμοποιούνται οι διαφωνίες τους, όπως υποδείκνυε ο τότε πρωθυπουργός του Ισραήλ (τον Μάρτιο του 1988 σε συνάντηση του με τριακόσια μέλη της Presidents Conference, ο Y. Shamir εξέφρασε τη θέση αυτή) από τους αντισημίτες και από την κυβέρνηση των Η.Π.Α. ως μέσο πίεσης προς το Ισραήλ. Όμως, η άσκηση των πολιτικών της καταπίεσης των Παλαιστινίων και της κατοχής εδαφών από το Ισραήλ, τις οποίες υιοθετούσαν οι δεξιές κυβερνήσεις του εβραϊκού κράτους, έθεταν σε αμφισβήτηση το δημοκρατικό χαρακτήρα και την ίδια την ταυτότητά του. Οι φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι ένιωθαν και εκείνοι να τίθεται σε αμφιβολία η δική τους ιδιαίτερη ταυτότητα, επίσης. Δεν μπορούσε να κρύψει το τμήμα εκείνο των Αμερικανο-εβραίων που ήταν φιλειρηνικό, συμβιβαστικό απέναντι στους Παλαιστινίους (υπό προϋποθέσεις), τη διαφωνία του με τις ισραηλινές πολιτικές. Υπήρχε δηλαδή ουσιαστικά έλλειψη ενότητας στο εσωτερικό της οργανωμένης και μη, Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας³⁹³.

³⁹² Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 99-100, Aaron Back and Gordon Fellman: “Peace Soon? Israeli Protest Politics and the Intifada”, U.S., Tikkun magazine, Vol. 3, No. 6, σελ. 33, Michael Lerner: ό.π., σελ. 59, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 545-549.

³⁹³ Albert Vorspan: “Jewish Umbrellas and Dissent: Baby, It’s Raining outside, (Israel at Forty)”, U.S., Tikkun magazine Vol. 3, No. 3, May/June 1988, σελ. 74, Michael Lerner: “The Disastrous Occupation

Ειδικότερα από τη μια πλευρά, στους Αμερικανο-εβραίους, υπήρχε ο «φιλειρηνικός» πόλος (the dovish camp) με οργανώσεις που είχαν εμφανιστεί στο προσκήνιο τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας και της βίαιης αντιμετώπισης της Ιντιφάντα από τον ισραηλινό στρατό και της αδυναμίας της κυβέρνησης να αντιληφθεί ότι ο μόνος δρόμος για την ειρήνη περνούσε από τη συμφιλίωση και την αναγνώριση των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων ως λαού της περιοχής. Από την άλλη υπήρχαν οι «σκληροπυρηνικοί» (οι ασυμβίβαστοι - hawks), οι οποίοι υποστήριζαν την πολιτική της κυβέρνησης Shamir με τη βίαιη καταστολή, τις απελάσεις, τις προσωρινές διοικητικές κρατήσεις, που έπαιρναν τη μορφή, τις περισσότερες φορές, φυλάκισης. Στον μεν πρώτο, ανήκαν οργανώσεις, όπως οι “Americans for Peace Now”, “American Jewish Agenda”, “The Committee for Judaism and Social Justice” (οργάνωση με κεντρο-αριστερές καταβολές, με ηγέτες της τον Woody Allen (1935-), τον Philip Roth (1933-2018) και τον Michael Lerner (1943-) – ο τελευταίος ήταν εκδότης του περιοδικού Tikkun)), “The Jewish Peace Lobby” (οργάνωση από ακαδημαϊκούς με επικεφαλής τον καθηγητή του Πανεπιστημίου του Maryland, Jerome Segal (1943-), η οποία επιδίωκε την ειρήνη με τη δημιουργία ανεξάρτητου, αποστρατικοποιημένου, παλαιστινιακού κράτους), η “Israel Policy Forum”. Επίσης, αρκετές παραδοσιακές οργανώσεις, διαφοροποιούμενες από τη γενική τάση να υποστηρίζουν το Ισραήλ, χωρίς να εκφράζουν δημόσια τις διαφωνίες τους, όταν δεν συμφωνούσαν μαζί του, όπως η “American Jewish Congress”, η “American Jewish Committee” η “Union of American Hebrew Congregations”, θα κάνουν αισθητή τη διαφοροποίησή τους και θα ταυτιστούν με τις φιλειρηνικές φωνές ιδίως, κατά τη δεκαετία του 1990. Στο άλλο «στρατόπεδο», ήταν οι παραδοσιακές, αλλά κυρίως, οι «δεξιές» (ιδεολογικά) Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που ακολουθούσαν πιστά και υποστηρικτικά τις θέσεις και πολιτικές της κυβέρνησης Shamir. Οι προεξέχουσες ήταν οι “Presidents’ Conference”, “Zionist Organization of America”, “Anti-Defamation League of B’nai Brith”, “A.I.P.A.C.” και “Americans for a Safe Israel”³⁹⁴.

Ήδη, από τον Ιούλιο του 1987, πριν το ξέσπασμα της Ιντιφάντα, είχαν εμφανιστεί στον τύπο καταχωρήσεις από ηγετικά στελέχη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και Ισραηλινούς-εβραίους, που τοποθετούνταν στο φιλειρηνικό στρατόπεδο, οι οποίοι καλούσαν τους Ισραηλινούς και τους Παλαιστινίους να αναγνωρίσουν το δικαίωμα των δεύτερων στην αυτο-διάθεση. Τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, μία από τις παραδοσιακές οργανώσεις, που ακολουθούσαν σιωπηρά, και πάντως, χωρίς να

(Twenty Years on the West Bank, Editorial)”, U.S., Tikkun magazine, Vol. 2, No. 2, April/June 1987, σελ. 58-59.

³⁹⁴ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 545-550, 557-558, Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 246-247.

διατυπώνουν δημόσια τη διαφωνία τους ως προς τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης, η “American Jewish Congress”, μια κατ’ εξοχήν κεντρικά, παραδοσιακή, εθνικής εμβέλειας Αμερικανο-εβραϊκή οργάνωση, έκανε την έκπληξη, δηλώνοντας ξεκάθαρα την υποστήριξη της στη σύγκληση διεθνούς διάσκεψης, που θα ανέτρεπε το αδιέξοδο στην ειρηνευτική διαδικασία για την περιοχή της Μέσης Ανατολής. Η ισραηλινή κυβέρνηση συνασπισμού με πρωθυπουργό τον άκαμπτο και αδιάλλακτο Shamir ήταν αντίθετη στη σύγκληση διεθνούς διάσκεψης, γιατί γνώριζε ότι θα δεχόταν πιέσεις από τα Ηνωμένα Έθνη, έχοντας αυτά τον ρόλο του παρατηρητή σε διάσκεψη. Επιπλέον, η συμμετοχή της Σοβιετικής Ένωσης θα ενίσχυε τον ρόλο της Συρίας, στενού συμμάχου της, όσον αφορά τις διμερείς διαπραγματεύσεις για τα υψίπεδα του Γκολάν. Αντίθετα, ο άλλος εταίρος της κυβέρνησης, ο Shimon Peres, δεν ήταν αντίθετος στη διάσκεψη αυτή, αφού θα άνοιγε τον δρόμο για διεθνείς διαπραγματεύσεις και θα διευκόλυνε τη θέση του βασιλιά της Ιορδανίας να παρακαθίσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, μη δεχόμενος πίεση να μην το κάνει από τη Συρία και την “P.L.O.”. Μάλιστα, το διοικητικό Συμβούλιο της “American Jewish Congress” υποστήριξε ότι πρέπει να δοθεί τέλος στη διαρκή διοίκηση και κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, γιατί ο δημογραφικός κίνδυνος για το κράτος του Ισραήλ, καθώς και για τον εβραϊκό χαρακτήρα του ήταν μεγάλος. Θα μεταβαλλόταν, εκ των πραγμάτων, σε κράτος δύο εθνοτήτων. Με τις παραπάνω θέσεις του “American Jewish Congress” συντάχθηκαν και άλλες οργανώσεις, όπως η “American Jewish Committee”, η “Union of American Hebrew Congregations”, οι οποίες ήταν παραδοσιακές³⁹⁵.

Ήδη, φαινόταν το ρήγμα στην πάγια τακτική που ακολουθούσαν οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις δηλαδή, να μην ασκείται δημόσια κριτική κατά πολιτικών της ισραηλινής κυβέρνησης επί θεμάτων εθνικής ασφάλειας του εβραϊκού κράτους, με τις οποίες διαφωνούσαν. Πλέον, δημόσια ηγετικά πρόσωπα οργανώσεων της κοινότητας εξέφραζαν τις αντιρρήσεις τους προς την πολιτική του Ισραήλ. Η εξήγηση δεν ήταν άλλη παρά ότι σε όλα τα γεγονότα κατά τη διάρκεια του 1980, το Ισραήλ δεν ήταν ο αμυνόμενος, αλλά ο επιτιθέμενος, με συνέπεια να κλονίζεται η προσήλωση των Αμερικανο-εβραίων στο Ισραήλ. Πράγματι, σε έρευνα που διενεργήθηκε από την “American Jewish Committee” μόνο το 10% των Αμερικανο-εβραίων, που αποτελείτο κυρίως από τους ορθόδοξους, υποστήριζε ένθερμα τις πολιτικές του Ισραήλ. Αντίθετα, το 55% του πληθυσμού («Μεταρρυθμιστές» και οι μη-ενταγμένοι, θρησκευτικά, σε

³⁹⁵ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 546-547, Marc P. Cohen: ό.π., σελ. 100, Mordechai Bar-On: ό.π., σελ. 67.

κάποιο από τα ρεύματα του Ιουδαϊσμού Αμερικανο-εβραίοι) εμφάνιζε πτώση στον βαθμό αφοσίωσης του στο Ισραήλ³⁹⁶.

Επειδή οι Αμερικανο-εβραίοι επιθυμούσαν ένα Ισραήλ που θα τους έκανε να αισθάνονται περήφανα ανάμεσα στις άλλες εθνικές ομάδες των Ηνωμένων Πολιτειών, λειτουργώντας το ίδιο ως σύγχρονο δημοκρατικό κράτος και προπύργιο των θεμελιωδών ελευθεριών, δεν μπορούσαν να μείνουν απαθείς στις καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Παλαιστινίων στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, πριν ακόμα ξεσπάσει η Ιντιφάντα. Με την έναρξη όμως, της γενικευμένης εξέγερσης των Παλαιστινίων στα κατεχόμενα εδάφη και την αντιμετώπιση των διαδηλωτών με σκληρά κατασταλτικά μέτρα (ξυλοδαρμοί, χρήση σφαιρών από καουτσούκ και μη, συλλήψεις) από την πλευρά των Ισραηλινών, όταν ο υπουργός Άμυνας Rabin επέστρεψε από επίσκεψη του στις Η.Π.Α. και διέταξε τις μεθόδους αυτές καταστολής της εξέγερσης, όλα αυτά προκάλεσαν την απογοήτευση, την λύπη και την ανησυχία των Αμερικανο-εβραίων για την τακτική αντιμετώπισης που ακολουθούσε το Ισραήλ. Μεταξύ των οργανώσεων που πρωτοστάτησαν εναντίον της αδιάκριτης χρήσης βίας κατά των Παλαιστινίων, με μεθόδους που δεν ταίριαζαν σε πολιτισμένα κράτη, ήταν η “Union of American Hebrew Congregations” και η “American Jewish Congress”. Ακόμα και η παραδοσιακή “American Jewish Committee” αντιδρούσε με τη σύσταση επιτροπής έρευνας, η οποία, στην έκθεσή της, ασκούσε δριμυία κριτική απέναντι στο Ισραήλ για τις βίαιες μεθόδους καταστολής κατά διαδηλωτών³⁹⁷.

Αντιθέτως, ο άλλος «πόλος» στη διχασμένη, οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, οι δεξιές οργανώσεις, παραδοσιακές και άκρως σιωνιστικές, όπως η “Zionist Organization of America”, η “Anti-Defamation League of B’nai Brith”, η “Rabbinical Council of America” (Orthodox American-Jews), η “Americans for a Safe Israel”, όχι μόνο υποστήριζαν διαρκώς και διακαώς τις πολιτικές του Ισραήλ, αλλά κατέκριναν, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, την ανοικτή, δημόσια κριτική των παραπάνω οργανώσεων, που εντάσσονταν στο φιλειρηνικό στρατόπεδο, κατά της ωμής χρήσης βίας από τον ισραηλινό στρατό για την καταστολή της εξέγερσης των Παλαιστινίων³⁹⁸.

Από τους πρώτους μήνες του 1988 αλλά ιδίως από την άνοιξη και το καλοκαίρι, όλο και περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι άρχισαν να εγκαταλείπουν τη σιωπή τους και να εκφράζουν ανοικτά την αντίθεσή τους στην πολιτική του πρωθυπουργού Shamir καθώς και στην σκληρή αντιμετώπιση της παλαιστινιακής

³⁹⁶ Marc P. Cohen: ό.π., σελ. 99-100, Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 241.

³⁹⁷ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 548-549, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Reaction to the Intifada (Communal)”, U.S., American Jewish Committee (American Jewish Year Book, 1990), σελ. 258.

³⁹⁸ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 258-259.

εξέγερσης στα κατεχόμενα εδάφη από τον υπουργό Άμυνας Yitzhak Rabin. Τον Απρίλιο του 1988 σε μια έρευνα που έγινε ανάμεσα σε Αμερικανο-εβραίους και μη, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα “Los Angeles Times”, φάνηκε η μεταστροφή αυτή των Αμερικανο-εβραίων προς την πολιτική του διαλόγου και του συμβιβασμού για τη διευθέτηση της γενικότερης Ισραηλινο-αραβικής διένεξης (και ειδικότερα του παλαιστινιακού ζητήματος). Συγκεκριμένα, ποσοστό 60% των Αμερικανο-εβραίων ήταν υπέρ της σύγκλησης Διεθνούς Διάσκεψης για τα ζητήματα αυτά, ενώ το 45% παρέμενε αντίθετο στη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, αν δεν δίνονταν εγγυήσεις επαρκείς για την ασφάλεια του Ισραήλ. Παράλληλα, το 35% των ερωτηθέντων Αμερικανο-εβραίων πίστευε ότι η συνεχιζόμενη κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας αποτελούσε δημογραφικό κίνδυνο για το εβραϊκό κράτος και ήταν αντίθετη στα ανθρώπινα δικαιώματα και τον δημοκρατικό χαρακτήρα, ενώ ποσοστό 45% διαφωνούσε με την θέση αυτή³⁹⁹.

Γενικά, οι Αμερικανο-εβραίοι έχοντας μεγαλώσει και ζήσει σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον όπως ήταν το αμερικανικό και έχοντας ουσιαστικά ενσωματωθεί κοινωνικά και πολιτικά στην αμερικανική κοινωνία, θεωρούσαν ότι τα ζητήματα έπρεπε να επιλύονται πάντα μέσω των διαπραγματεύσεων και του αμοιβαίου συμβιβασμού. Για αυτό, δεν μπορούσαν - εκτός από μια μικρή μερίδα - να επικροτήσουν την αδιάλλακτη στάση του Ισραηλινού πρωθυπουργού Y. Shamir. Χαρακτηριστικά, στις 7 Μαρτίου 1988 τριάντα γερουσιαστές, ανάμεσα στους οποίους διαχρονικοί υποστηρικτές του κράτους του Ισραήλ, απέστειλαν επιστολή στον υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α. George Shultz, στην οποία κατέκριναν τη στάση του Ισραηλινού πρωθυπουργού, ο οποίος με την τακτική που ακολουθούσε παρεμπόδιζε την πρόοδο της ειρηνευτικής προσπάθειας, όπως είχε αποφασιστεί με την Συμφωνία του Camp David στα 1979 με όλες τις προτάσεις που είχαν υποβληθεί έκτοτε προς αυτήν την κατεύθυνση, βασιζόμενες πρωτίστως στην αρχή «Γη για την Ειρήνη» (Land for Peace formula). Η επιστολή είχε υπογραφεί κατ' αρχάς και στη συνέχεια είχε κυκλοφορήσει στους διαδρόμους του Κογκρέσου από δύο Αμερικανο-εβραίους γερουσιαστές, τους Sander Levin (Michigan, 1983-2019) και Rudy Boschwitz (Minnesota, 1978-1991). Οι άλλοι τρεις γερουσιαστές, που είχαν συμβάλει στην υπογραφή της επιστολής εκείνης, προέρχονταν από περιφέρειες όπου το εβραϊκό στοιχείο είχε πολιτική δύναμη (Πολιτείες

³⁹⁹ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, U.S., American Jewish Committee (American Jewish Year Book, 1990), σελ. 260, Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 101-102, Michael Thomas: “American Policy towards Israel: The Power and Limits of Beliefs”, G. Britain, Routledge (LSE International Studies, 2007), σελ. 108-109.

της Ν. Υόρκης, Καλιφόρνια και Φλόριντα). Αν δεν είχε ξεσπάσει η εξέγερση των Παλαιστινίων και δεν είχε επακολουθήσει η ισραηλινή προσπάθεια βίαιης καταστολής της, δεν θα είχε έρθει ως απάντησή της μια τέτοιου είδους κινητοποίηση και δημόσια ενέργεια από την πλευρά του Κογκρέσου, επικριτική για το Ισραήλ⁴⁰⁰.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η οργάνωση “A.I.P.A.C.”, η κατ’ εξοχήν υποστηρικτική προς το Ισραήλ Αμερικανο-εβραϊκή ομάδα πίεσης (the chief “pro-Israel lobbying group”) στην Ουάσιγκτον τόσο στον Λευκό Οίκο όσο και στο Κογκρέσο, δεν κατόρθωσε να αποκρύψει τη διαφωνία οργανώσεων και των Αμερικανο-εβραίων, οι οποίοι δεν ανήκαν γενικά σε κάποια οργάνωση (unaffiliated) και ήταν αντίθετοι με την ισραηλινή πολιτική. Δεν πέτυχε να ελέγξει κατά κάποιον τρόπο τους διαφωνούντες, να τους κάνει να σιωπήσουν ή (τουλάχιστον) να εκφράσουν εντός της κοινότητας (intra-communal) τις αντιρρήσεις τους απέναντι στο Ισραήλ. Στην προκειμένη περίπτωση, παρά τη σύσταση του διευθυντή της “A.I.P.A.C.” Tom Dine προς τον γερουσιαστή Carl Levin (Michigan, 1979-2015) να παραλειφθεί η αναφορά στην ανάγκη της παραχώρησης προς τους Παλαιστίνιους για την επίτευξη ειρήνης, η πρότασή του αυτή δεν ικανοποιήθηκε. Ουσιαστικά, τη δεδομένη χρονική στιγμή η κυρίαρχη αυτή οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού lobby απέτυχε⁴⁰¹.

Αμέσως, λοιπόν, μετά το ξέσπασμα της Ιντιφάντα και τη βίαιη προσπάθεια του ισραηλινού στρατού να την καταστείλει, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που αποτελούσαν τις λεγόμενες «οργανώσεις-ομπρέλα» (οι umbrella-organizations συμπεριελάμβαναν περισσότερες της μιας οργανώσεις), όπως η “Presidents’ Conference”, η “National Jewish Community Relations Advisory Council” και η “Synagogue Council of America”, αντέδρασαν επικριτικά και ανοικτά κατά της πολιτικής της ισραηλινής κυβέρνησης. Ειδικότερα, όταν ο γενικός πρόξενος του Ισραήλ στη Νέα Υόρκη Moshe Yegar κατέκρινε τους Αμερικανο-εβραίους και μη που ασκούσαν κριτική εναντίον των πολιτικών της ισραηλινής κυβέρνησης ότι ουσιαστικά έδιναν επιχειρήματα στους εχθρούς του Ισραήλ (Άραβες, αντισημίτες), ο πρώην πρόεδρος της “Presidents’ Conference” Alexander Schindler (και πρόεδρος της οργάνωσης Union of American Hebrew Congregations) απάντησε ότι «το υφιστάμενο status quo μοιάζει με μια ωρολογιακή βόμβα η οποία είναι ενεργοποιημένη στην καρδιά του Ισραήλ. Μερικές φορές υπηρετείς καλύτερα τα συμφέροντα της ιδιαίτερης πατρίδας σου με την ανοικτή έκφραση της διαφωνίας σου. Αν εγώ ο ίδιος και άλλοι Αμερικανο-εβραίοι ηγέτες οργανώσεων είχαμε εκφραστεί έντονα κατά της πολιτικής του Ισραήλ στον Λίβανο, τότε

⁴⁰⁰ Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 102-103, Michael Thomas: ό.π., σελ. 109-110.

⁴⁰¹ Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 103, Michael Thomas: ό.π., σελ. 109-110 και Albert Vorspan: ό.π., σελ. 73.

η καταστροφή θα είχε αποφευχθεί αναφορικά με την εικόνα και τις απώλειες που είχε εκεί»⁴⁰².

Ακόμα, σε Διάσκεψη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στην Ιερουσαλήμ την οποία είχε συγκαλέσει ο πρωθυπουργός Shamir, ο πρόεδρος της “Presidents’ Conference” Morris Abrams διατύπωσε καθαρά την άποψη ότι το καθεστώς της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών από το Ισραήλ δεν μπορεί να είναι εις το διηνεκές αποδεκτό από τους Αμερικανο-εβραίους και επεσήμανε έναν ακόμη βασικό λόγο για αυτό. Ο λόγος ήταν ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα λόγω της υπάρχουσας κατάστασης δεν μπορούσε να κερδίζει την υποστήριξη του αμερικανικού κοινού για το Ισραήλ, αν εκείνο παραβίαζε τις φιλελεύθερες αρχές και αξίες⁴⁰³.

Γενικά, όσες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είχαν στους κόλπους τους μια σειρά από τοπικές και εθνικές οργανώσεις όπως οι παραπάνω «οργανώσεις-ομπρέλα», όταν ανέκυπταν σημαντικά ζητήματα λήψης αποφάσεων ή υιοθέτησης μιας δημόσιας θέσης για αυτά, δεν μπορούσαν εύκολα να αποφασίσουν. Συνεπώς, η απόφαση που ελάμβαναν είτε θα ήταν ουδέτερη είτε κατώτερη των περιστάσεων. Περιλάμβαναν Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, οι οποίες ανήκαν τόσο στο φιλειρηνικό όσο και στο «ασυμβίβαστο/σκληροπυρηνικό» στρατόπεδο. Οι τελευταίες ήταν υπέρ της υιοθέτησης βίαιων μέτρων, ασυμβίβαστων με την προοπτική προώθησης της ειρήνης στην περιοχή. Αυτό είχε ως συνέπεια τη λήψη ουδέτερης σε σημασία και περιεχόμενο απόφασης, μιας απόφασης που βασιζόταν τις περισσότερες φορές στον κανόνα του «ελάχιστου κοινού παρονομαστή», δηλαδή μιας απόφασης που πρόσφερε «άτολμες» λύσεις σε καίρια, διφορούμενα ζητήματα⁴⁰⁴.

Επίσης, η «ατολμία» των αποφάσεών τους οφειλόταν και στην ηγεσία τους, γιατί τα ηγετικά πρόσωπα προσπαθούσαν να προασπίσουν τη θέση και τη δύναμή τους μέσα σε εκείνες και έτσι δεν ήθελαν να πάρουν αποφάσεις ή, τουλάχιστον, να υποστηρίζουν με τις δηλώσεις τους θέσεις αντίθετες από την κυβερνητική πολιτική του Ισραήλ. Θεωρούσαν ότι κατά αυτόν τον τρόπο εξασθénιζαν τη θέση τους μέσα στις οργανώσεις τους, αφού σε περίπτωση που συναντούσαν μέλη της ισραηλινής κυβέρνησης με αντίθετες απόψεις από εκείνες των οργανώσεων που εκπροσωπούσαν, οι ίδιοι θα αντιμετώπιζονταν με ψυχρότητα και, ενδεχομένως, καχυποψία. Άρα, δεν θα μπορούσαν να υποστηρίξουν ότι είχαν ουσιαστικές συνομιλίες με εκείνα. Στην

⁴⁰² Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 102, Michael Thomas: ό.π., σελ. 109-110.

⁴⁰³ Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 102, Michael Thomas: ό.π., σελ. 109-110.

⁴⁰⁴ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 549.

πραγματικότητα δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν το «σύνδεσμο» μεταξύ της ισραηλινής και της αμερικανικής κυβέρνησης⁴⁰⁵.

Επίσης, δεν πρέπει να αγνοηθεί ότι στις «οργανώσεις-ομπρέλα» με την πάροδο του χρόνου (και ειδικά μετά τον Πόλεμο των Έξι Ημερών) το θέμα της ασφάλειας του Ισραήλ είχε γίνει η πρωταρχική τους προτεραιότητα. Ενώ παλαιότερα οι οργανώσεις αυτές μαζί με άλλες ασχολούνταν με ζητήματα που σχετίζονταν με τα πολιτικά δικαιώματα, το διαχωρισμό κράτους-εκκλησίας, τη μεταναστευτική πολιτική του αμερικανικού κράτους και με ζητήματα διατήρησης της ιδιαίτερης ταυτότητας της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ως μιας από τις πολλές εθνικές κοινότητες των Η.Π.Α., κατά τη δεκαετία του 1980 το ζήτημα του Ισραήλ μονοπωλούσε το ενδιαφέρον τους. Χαρακτηριστική ήταν η κριτική που δέχθηκε μία από τις «οργανώσεις-ομπρέλα» της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, η “National Jewish Community Relations Advisory Council” (N.J.C.R.A.C.), που ήταν το συντονιστικό όργανο για τις δημόσιες σχέσεις μεταξύ των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων αλλά και της ίδιας της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας με τις άλλες εθνικές κοινότητες της Αμερικής. Συμπεριλάμβανε στους κόλπους της τα «Συμβούλια δημόσιων σχέσεων των κατά τόπους Αμερικανο-εβραϊκών κοινοτήτων» (Jewish Community Relations Councils) καθώς και δέκα εθνικής εμβέλειας Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, ανάμεσα στις οποίες ήταν η “American Jewish Committee”, “American Jewish Congress”, “the Anti-Defamation League” και άλλες. Συγκεκριμένα, τον Φεβρουάριο του 1988 πραγματοποιήθηκε το ετήσιο Συνέδριο της “N.J.C.R.A.C.” στο Los Angeles, κατά το οποίο ο αντιπρόεδρος της οργάνωσης “Union of American Hebrew Congregations” Albert Vorspan κατηγόρησε την “N.J.C.R.A.C.” ότι μετατράπηκε σε «φερέφωνο» των πολιτικών της ισραηλινής κυβέρνησης και ειδικά όσον αφορά τη σκληρή πολιτική αντιμετώπισης της παλαιστινιακής εξέγερσης και την υποστήριξη που παρείχε στο Ισραήλ για τη συνέχιση της κατοχής και των εποικισμών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας⁴⁰⁶.

Επειδή οι “Federations” (ομοσπονδίες τοπικών οργανώσεων συγκέντρωσης συνεισφορών από μέλη τους και, παράλληλα, κατανομής των πόρων αυτών στις τοπικές οργανώσεις και στα Αμερικανο-εβραϊκά ιδρύματα ανάλογα με τον ρόλο και τη σημασία τους στο γενικότερο πλαίσιο της κάλυψης των κοινοτικών αναγκών) ήταν και εκείνες αποσιωπημένες στον πρωταρχικό στόχο, τη διαφύλαξη δηλαδή της ασφάλειας και της ευημερίας του Ισραήλ, τα «Συμβούλια δημοσίων σχέσεων των κατά τόπους Αμερικανο-

⁴⁰⁵ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 548.

⁴⁰⁶ Albert Vorspan: ό.π., σελ. 72, Jack Wertheimer: “Jewish Organizational Life in the United States since 1945”, the U.S., American Jewish Committee, (American Jewish Year Book, 1995), σελ. 11, 13-14.

εβραϊκών κοινοτήτων» δεν μπορούσαν παρά να ακολουθούν την πολιτική αυτή, αφού ήταν στενά συνδεδεμένα με τις “Federations”. Οι τελευταίες επηρέαζαν τις πολιτικές που θα ακολουθούσαν οι τοπικές εβραϊκές κοινότητες των Η.Π.Α. με βάση τις δραστηριότητες που ανέπτυσαν (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής βοήθειας προς το Ισραήλ) και κατά συνέπεια ήταν αυτές που συνέλεγαν τα χρήματα από συνεισφορές των Αμερικανο-εβραίων και κατά τις εκστρατείες συγκέντρωσης χρημάτων για το εβραϊκό κράτος. Γενικά, οι “Federations” δεν επρόκειτο να έρθουν σε ευθεία αντιπαράθεση με τις κυβερνητικές πολιτικές του Ισραήλ, αφού μια τέτοιου είδους ενέργεια θα έθετε σε αμφισβήτηση τη χρησιμότητα των οικονομικών εκστρατειών για εκείνο, άρα και έναν από τους βασικούς ρόλους τους. Επιπλέον, η εναρμόνιση της θέσης των «Συμβουλίων δημόσιων σχέσεων των κατά τόπους Αμερικανο-εβραϊκών κοινοτήτων» και κατ’ επέκταση της “N.J.C.R.A.C.” με εκείνες της κυβέρνησης του Ισραήλ αποδεικνυόταν από τις σχέσεις των υψηλόβαθμων μελών τους με υπαλλήλους του προξενείου του Ισραήλ στις Η.Π.Α., οι οποίες ήταν πολύ πιο πυκνές και στενές από τις σχέσεις του προξενείου με άλλες οργανώσεις, όπως για παράδειγμα με την “American Jewish Committee”⁴⁰⁷.

Ωστόσο, όταν «οργανώσεις-ομπρέλα» όπως η “N.J.C.R.A.C.” έρχονταν αντιμέτωπες με τη δημόσια κριτική της «ισχυρής τριάδας» “Big three” των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, δηλαδή την “American Jewish Committee”, την “American Jewish Congress” και την “Anti-defamation League”, δεν μπορούσαν παρά να υιοθετήσουν τις θέσεις αυτών των οργανώσεων εθνικής εμβέλειας. Η αιτία δεν ήταν άλλη από το γεγονός που έχει αναφερθεί παραπάνω, δηλαδή επειδή αυτού του τύπου οι οργανώσεις-ομπρέλα αποφάσιζαν για δύσκολα ζητήματα και καταστάσεις με βάση τον κανόνα του «ελάχιστου κοινού παρονομαστή», σύμφωνα με τον οποίο μια απόφαση παίρνεται στα σημεία όπου υπάρχει συναίνεση των οργανώσεων-μελών τους χωρίς να διατυπώνεται ισχυρή θέση σχετικά με τα «ακανθώδη» ζητήματα ή τα σημεία όπου η διαφωνία παρέμενε, οι «οργανώσεις-ομπρέλα» κατέληγαν σε θέσεις αποδεκτές τόσο από τις φιλειρηνικές όσο και τις ασυμβίβαστες, δεξιάς τάσης οργανώσεις. Αυτές οι θέσεις ήταν ως επί το πλείστον ουδέτερου περιεχομένου και σημασίας, προκειμένου να μην διαταράσσεται η εσωτερική συνοχή τους αλλά και η σχέση τους με το Ισραήλ⁴⁰⁸.

Δεν αποτελεί, λοιπόν, έκπληξη το γεγονός ότι στο ετήσιο «Κοινό πλάνο δράσης» (έτη 1989/1990) σχετικά με τις δράσεις χάρη της κοινότητας, τις οποίες πραγματοποιούσε η οργάνωση “N.J.C.R.A.C.”, δεν υπήρξε παρά μια ανώδυνη αναφορά

⁴⁰⁷ Albert Vorspan: ό.π., σελ. 72, Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 14-15, 22-25, 28.

⁴⁰⁸ Albert Vorspan: ό.π., σελ. 73, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 549.

(an “anodyne” statement) για τον αντίκτυπο της Ιντιφάντα στην αμερικανική κοινή γνώμη και για τους κινδύνους από τη συνέχιση της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών από τους Ισραηλινούς. Ενώ το σύνολο του παραπάνω πλάνου δράσης της αποτελείτο από 70 σελίδες, σχετικές με τα κοινωνικά και τα πολιτικά θέματα, το ζήτημα της Ιντιφάντα δεν αναφερόταν παρά περιορισμένα εξαιτίας κυρίως της αντίδρασης των παραδοσιακών, ακραιφνώς συντηρητικών (υπέρ του Likud) Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Αυτές δεν άφηναν οποιαδήποτε φωνή κριτικής ή αντίρρησης από άλλες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις του φιλελεύθερου και φιλειρηνικού χώρου της κοινότητας, υιοθετημένη και από την παραπάνω «οργάνωση-ομπρέλα», να ακουστεί προς τα έξω⁴⁰⁹.

Βέβαια, η παραπάνω προσπάθεια αποσιώπησης οποιασδήποτε κριτικής από τις «οργανώσεις-ομπρέλα» απέναντι στην κυβερνητική πολιτική του Ισραήλ δεν σήμαινε ότι οι οργανώσεις, οι οποίες τις συνέθεταν μεμονωμένα η καθεμιά, δεν προέβαιναν στην έκφραση των δικών τους κριτικών τοποθετήσεων απέναντι στο Ισραήλ, από τη στιγμή που οι ενέργειες του τελευταίου αντιστρατεύονταν τις ηθικές αξίες της εβραϊκής παράδοσης και την ίδια την φύση της εβραϊκής ταυτότητας των μελών τους. Ενδεικτικό παράδειγμα ήταν η υποστήριξη της οποίας έτυχε το σχέδιο του υπουργού Εξωτερικών Shultz κατά τα τέλη Φεβρουαρίου του 1988 - λίγους μόλις μήνες πριν τις αμερικανικές εκλογές του Νοεμβρίου του ίδιου έτους - από πολλά ηγετικά στελέχη Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Μετά την επιστολή διαμαρτυρίας των τριάντα γερουσιαστών προς τον υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α. για την ανυπαρξία προόδου στο παλαιστινιακό πρόβλημα και παρά την θερμή υποδοχή του πρωθυπουργού του Ισραήλ από μέλη συντηρητικών, σιωνιστικών, Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (όπως η οργάνωση των νέων National Young Leadership Conference της United Jewish Appeal) οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι, που θεωρούσαν τις απόψεις του εμπόδιο για την ειρήνη, άρχισαν τις διαμαρτυρίες εναντίον του. Κατά την επίσκεψη του πρωθυπουργού λοιπόν στις Η.Π.Α. το Μάρτιο του 1988, διοργανώθηκε συγκέντρωση διαμαρτυρίας από μέλη της οργάνωσης “Americans for Peace Now” στη Νέα Υόρκη. Ανάλογη συγκέντρωση διαμαρτυρίας είχε σημειωθεί στο Ισραήλ στις 12 Μαρτίου από την οργάνωση “Peace Now”, προκειμένου να απαιτήσει την αλλαγή κατεύθυνσης της ισραηλινής πολιτικής και την αποδοχή της αρχής «Γη για την Ειρήνη»⁴¹⁰.

Οι διαμαρτυρίες και η κριτική στάση απέναντι στον πρωθυπουργό Shamir από τους Αμερικανο-εβραίους θα ενταθούν από την άνοιξη του 1988. Τον Απρίλιο του 1988 δύο χιλιάδες (2.000) Νεο Υορκέζοι θα διαδηλώσουν ειρηνικά στην πορεία με το

⁴⁰⁹ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 549.

⁴¹⁰ Albert Vorspan: ό.π., σελ. 74, Lawrence Grossman: (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1990, Jewish Communal Affairs, Reaction to the Intifada), σελ. 260.

όνομα “Rally for Peace”, η οποία διοργανώθηκε από είκοσι (20) Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις (ανάμεσα στις οποίες ήταν και η φιλειρηνική οργάνωση Americans for a Progressive Israel και η οργάνωση Americans for Peace Now). Στόχος τους ήταν να γνωστοποιήσουν την αντίθεσή τους στην πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης, που δεν έδινε καμιά ευκαιρία στην επίτευξη ειρήνης μέσω της αποδοχής και του σχεδίου του τότε υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. Επίσης, η οργάνωση “Labor Zionist Alliance”, κινούμενη στο χώρο τον προοδευτικό, το σιωνιστικό και φιλειρηνικό μέσω του μόλις εκλεγμένου προέδρου της, του Menachem Rosensaft, υποστήριξε (στις 26 Απριλίου 1988) ότι όλο και περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι συντάσσονταν με τις απόψεις του Εργατικού Κόμματος του Ισραήλ αναφορικά με την προώθηση της ειρήνης. Έπρεπε για τον ίδιο οι ιθύνοντες των φιλελεύθερων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, που ανήκαν στον προοδευτικό χώρο, να κάνουν τις ενέργειες εκείνες, ώστε να ακούγονται οι δικές τους απόψεις τόσο στο Ισραήλ, όσο και στην αμερικανική κυβέρνηση. Ακόμη και ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος της “American Jewish Committee” Ira Silverman (1988-1991) θεωρούσε ότι ήταν καιρός να γνωστοποιείται πια η δική τους γνώμη, ακόμα και όταν ήταν αντίθετη από εκείνη της κυβέρνησης του Ισραήλ, με σκοπό την εξεύρεση του καλύτερου δυνατού τρόπου επίτευξης της ειρήνης. Ανάλογη ήταν και η στάση του εκτελεστικού διευθυντή της “American Jewish Committee” Bertram Gold (1967-1991), ο οποίος έσπασε τη σιωπή του δηλώνοντας ότι αποδοκίμαζε τη χρήση βίας (ένοπλης) με σφαίρες και ξυλοδαρμούς Παλαιστινίων διαδηλωτών. Η χρήση βίαιων μέσων καταστολής από Ισραηλινούς στρατιώτες, ουσιαστικά, του έφερνε στο μυαλό εποχές και τόπους όπου χρησιμοποιήθηκαν ανάλογα μέσα εναντίον των Εβραίων⁴¹¹.

Αυτό που αναδεικνύει τους λόγους της έντονης δυσφορίας και αγανάκτησης από την μεριά των περισσότερων Αμερικανο-εβραίων και των οργανώσεών τους (ακόμα και των συντηρητικών), ήταν η συμπεριφορά και η πολιτική της κυβέρνησης Shamir ως απάντηση στην παλαιστινιακή εξέγερση, η οποία δεν εναρμονιζόταν με την εβραϊκή παράδοση. Ενδεικτικά, η πρόεδρος της “Hadassah” Ruth Popkin (1914-2015) μετά την εντολή του Υ. Rabin, υπουργού Άμυνας του Ισραήλ, προς τον ισραηλινό στρατό (Ιανουάριος 1988) να χρησιμοποιεί κλομπ και άλλα βίαια μέσα εναντίον των Παλαιστινίων διαδηλωτών προκειμένου να κάμψει την μαχητικότητα τους, δήλωσε ότι αδυνατούσε να πιστέψει πως ειπώθηκε κάτι τέτοιο. Δεν μπορούσε αυτή η πολιτική αντίδρασης από την μεριά του ισραηλινού στρατού να είναι ο εβραϊκός τρόπος απάντησης. Γενικά, ήταν φανερή η διαφωνία της πλειοψηφίας των Αμερικανο-εβραίων

⁴¹¹ Lawrence Grossman: ό.π. (American Jewish Committee, Communal: Jewish Communal Affairs, American Jewish Year Book, (1990), σελ. 260-261, Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Committee, Israel, “The Year of the Intifada”, American Jewish Year Book, (1990), σελ. 504.

και των οργανώσεών τους με την πολιτική βία του Ισραήλ, που αντιστρατευόταν την εβραϊκή τους ταυτότητα και τις φιλελεύθερες ιδέες τους⁴¹².

7.5. Η αμερικανική πολιτική κατά τη διάρκεια της Ιντιφάντα

Όπως έχει προαναφερθεί, βασικοί στρατηγικοί στόχοι της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην Μ. Ανατολή ήταν η διασφάλιση της ανεμπόδιστης ροής πετρελαίου στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, η παρεμπόδιση αύξησης της επιρροής άλλης δύναμης (Βρετανία, Σοβιετική Ένωση) στα εκεί κράτη (και ειδικά του Κόλπου), η αντιμετώπιση αυταρχικών ισλαμικών καθεστώτων και οργανώσεων καθώς και η κατοχύρωση της ασφάλειας του Ισραήλ. Ειδικά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου οι Ηνωμένες Πολιτείες όφειλαν να προσεταιριστούν τα μετριοπαθή αραβικά κράτη, να τα ενισχύσουν στρατιωτικά και οικονομικά (με την παροχή της ανάλογης βοήθειας), προκειμένου να δημιουργήσουν τις βάσεις για την ισορροπία των εξοπλισμών στην περιοχή. Η ίδια η Σοβιετική Ένωση είχε αρχίσει να εξοπλίζει στρατιωτικά αραβικά κράτη όπως η Συρία και η Αίγυπτος, αυξάνοντας έτσι την επιρροή της σε εκείνα. Επομένως, η ενίσχυση του Ισραήλ, ιδιαίτερα από την προεδρία του J. F. Kennedy και έπειτα, κρινόταν επιβεβλημένη. Το ίδιο ίσχυε για την παροχή στρατιωτικής βοήθειας σε αραβικά κράτη όπως η Αίγυπτος (μετά την υπογραφή της Συμφωνίας Ειρήνης με το Ισραήλ, στο Camp David, το έτος 1978)⁴¹³.

Για την πραγμάτωση των παραπάνω στρατηγικών στόχων οι Αμερικανοί επεδίωκαν την επίτευξη «συνολικής, πολυμερούς, πολιτικής διευθέτησης» (Συνολική και Περιεκτική Συμφωνία Ειρήνης, Comprehensive Settlement) των διαφορών ανάμεσα στα κράτη της περιοχής, ώστε να επικρατήσει η ειρήνη και η ασφάλεια σε περιφερειακό επίπεδο. Όμως, αυτό το είδος «περιφερειακού πλαισίου ειρήνης και συνεργασίας» δεν έγινε κατορθωτό λόγω της απουσίας ειλικρινούς διάθεσης διαλόγου και δράσης από τη μεριά κρατών και άλλων δρώντων (Συρία, Ιορδανία, Σαουδική Αραβία, Αίγυπτος, P.L.O., Ισραήλ) προκειμένου να υπάρξει επίλυση των διαφορών μεταξύ τους. Χαρακτηριστικά, ο Anwar Sadat, ο πρόεδρος της Αιγύπτου κατά τη διάρκεια της προεδρίας Jimmy Carter, έχοντας πειστεί ότι δε θα εκπληρωνόταν το αμερικανικό σχέδιο με τη συμμετοχή των περισσότερων κρατών της περιοχής, προχώρησε σε διμερείς διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ, οι οποίες κατέληξαν με την αποφασιστική διαμεσολάβηση των Η.Π.Α. στις «Συμφωνίες του Camp David». Έτσι, οι δύο αυτές

⁴¹² William B. Quandt: ο.π., σελ. 274, Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Committee, Israel, "The Year of the Intifada", American Jewish Year Book, (1990), σελ. 504.

⁴¹³ Charles Lipson: ό.π., σελ. 142-143, Martin Indyk: "Reagan and the Middle East: Learning the art of the possible", the U.S., (SAIS Review, Vol. 71, Number 1, Winter – Spring 1987), σελ.112).

χώρες, η Αίγυπτος και το Ισραήλ, αποκαθιστώντας τις μεταξύ τους σχέσεις, κατοχύρωναν αμοιβαία την ασφάλειά τους, αφού αποκαθιστούσαν τις διπλωματικές τους σχέσεις και απέτρεπαν το ενδεχόμενο επανάληψης πολέμου μεταξύ τους. Επίσης, σύμφωνα με τους όρους της η Αίγυπτος ξανακέρδιζε την χερσόνησο του Σινά, ενώ οι Παλαιστίνιοι μετά μία περίοδο πέντε ετών αυτονομίας των ιδίων στη Δυτική Όχθη, θα μπορούσαν να ελπίζουν σε ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος μετά από διαπραγματεύσεις⁴¹⁴.

Από την πλευρά τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα προσπαθήσουν να στηρίξουν τη «Συμφωνία Ειρήνης» που επιτεύχθηκε μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου με την ενίσχυση των δύο κρατών (μέσω στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας). Θα αποτελούσαν, λοιπόν, τους δύο σημαντικότερους στρατηγικούς εταίρους για την εμπέδωση του μεγαλεπήβολου σχεδίου για την Μ. Ανατολή καθώς και την παρεμπόδιση άλλης μεγάλης δύναμης να ανακτήσει ρόλο στην περιοχή⁴¹⁵.

Η Σαουδική Αραβία καλείτο να παίξει έναν σημαντικό ρόλο, καθώς θεωρείτο η πιο μετριοπαθής μοναρχία της περιοχής. Επιπλέον, ήταν το κράτος που παρήγαγε τις μεγαλύτερες ποσότητες πετρελαίου και συνεπώς μπορούσε να παίξει ρόλο στην πτώση των τιμών του πετρελαίου μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση (1973) αλλά και κατά τη δεύτερη των ετών 1978-79. Επιπροσθέτως, επιθυμούσαν τη συνεργασία της απέναντι στη Σοβιετική Ένωση. Επειδή υπήρξε η σοβιετική επέμβαση στο Αφγανιστάν, οι Η.Π.Α. χρειαζόνταν επιτόπιες διευκολύνσεις, τις οποίες δε μπορούσε να προσφέρει η Αίγυπτος αλλά η Σαουδική Αραβία σε περίπτωση ανάγκης αμερικανικής επέμβασης για να αντισταθμίσει ανάλογη σοβιετική. Από τη μεριά τους, οι Άραβες της Σαουδικής Αραβίας επιζητούσαν την αμερικανική παρέμβαση για την επίλυση του παλαιστινιακού προβλήματος⁴¹⁶.

Έτσι, έπρεπε οι Ηνωμένες Πολιτείες να δώσουν έμφαση στην επίλυση του παραπάνω ζητήματος, προκειμένου να επιτύχουν μεγαλύτερη διάθεση συνεργασίας από τη Σαουδική Αραβία, η οποία όμως δίσταζε να αναλάβει την ευθύνη να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών της περιοχής και της Υπερδύναμης, παρασύροντας έτσι και άλλα μετριοπαθή αραβικά κράτη της περιοχής μέσω των διπλωματικών της σχέσεων με εκείνα. Για παράδειγμα, προκειμένου να επιτύχουν τη σταθεροποίηση της κατάστασης στο Λίβανο, οι Ηνωμένες Πολιτείες πίστευαν ότι η Σαουδική Αραβία μπορούσε να ασκήσει επιρροή τόσο προς τον Λίβανο όσο και προς τη Συρία (καθώς και

⁴¹⁴ Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 46-49, 55-56, Martin Indyk: ό.π., σελ. 115, Charles Lipson: ό.π., σελ. 135-136.

⁴¹⁵ Charles Lipson: ό.π., σελ. 134-136, Martin Indyk: ό.π. σελ. 112, Steven T. Rosenthal: ό.π., σελ. 50-51.

⁴¹⁶ Martin Indyk: ό.π., σελ. 114-115, Steven T. Rosenthal: ό.π. σελ. 52-53, 56.

τις υποστηριζόμενες από την τελευταία σιϊτικές φατρίες), για να συμφωνήσουν και να επέλθει η πολυπόθητη σταθεροποίηση της κατάστασης εκεί. Παράλληλα, οι Η.Π.Α. διατύπωναν απειλές για χρήση βίας - μέσω της παρουσίας των Αμερικανών πεζοναυτών - προκειμένου να πιάσουν τη Συρία να αποχωρήσει από τον Λίβανο. Βέβαια, σκοπός τους ήταν να αποχωρήσουν από εκεί όλα τα ξένα στρατεύματα (ακόμα και τα δικά τους). Τελικά, η Σαουδική Αραβία δεν ενήργησε διπλωματικά προς αυτή την κατεύθυνση⁴¹⁷.

Επειδή, λοιπόν, οι στρατηγικές βλέψεις των Ηνωμένων Πολιτειών με τη δημιουργία ενός «πλαίσιου συνεργασίας» μεταξύ των μετριοπαθών κρατών και του Ισραήλ (με την υπογραφή Συμφωνιών μεταξύ τους) δεν καρποφόρησαν, αποφασίζουν να σταματήσουν τις προσπάθειες για μια συνολική περιεκτική «Συμφωνία ειρήνης» στην περιοχή. Αναπροσαρμόζουν τη στρατηγική τους σε διπλωματικό επίπεδο προωθώντας τη βήμα προς βήμα διπλωματία (From comprehensiveness to step-by-step diplomacy)⁴¹⁸.

Για αυτό, υποστήριζαν τις προσπάθειες ειρήνευσης μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ, που οδήγησαν στην υπογραφή των «Συμφωνιών του Camp David». Πίστευαν ότι μετά την υπογραφή της θα ακολουθούσαν και άλλες Διμερείς Συμφωνίες μεταξύ του Ισραήλ και των γειτόνων του. Άλλωστε, οι «Συμφωνίες του Camp David» προνοούσαν για διαπραγματεύσεις μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ με σκοπό την παροχή αυτονομίας στους Παλαιστίνιους. Όμως, η Αίγυπτος δεν αναλάμβανε την ευθύνη για να διαπραγματευθεί με το Ισραήλ μια τέτοια Συμφωνία στο όνομα των Παλαιστίνιων. Όμως, δεν ήθελε το ίδιο και ο βασιλιάς της Ιορδανίας, αν και στη συνέχεια με την πίεση των Αμερικανών και ελπίζοντας στη δική τους παρέμβαση προς τους Ισραηλινούς, αποδέχθηκε τη συμμετοχής της μεικτής ιορδανο-παλαιστινιακής επιτροπής στις συνομιλίες. Αμέσως μετά την υπογραφή των «Συμφωνιών του Camp David» το Ισραήλ φοβόταν ότι, αν προωθούσε το καθεστώς αυτονομίας, οι συζητήσεις περί αυτού θα οδηγούσαν αναπόφευκτα σε ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος. Για αυτό, προσπαθούσε να κωλυσιεργεί σχετικά με το ενδεχόμενο αυτό⁴¹⁹.

Προκειμένου να διατηρήσουν τη στρατηγική τους σχέση με τη Σαουδική Αραβία, οι Ηνωμένες Πολιτείες δε θα διστάσουν να έλθουν σε αντιπαράθεση με το Ισραήλ. Μετά τις νίκες των Ισραηλινών κατά των συριακών δυνάμεων και των υποστηριζόμενων από τη Συρία ομάδων (σιϊτικές φατρίες), οι οποίες μεταφράστηκαν ως νίκη του δυτικού μπλοκ κατά των δυνάμεων που υποστήριζε η Σοβιετική Ένωση στην περιοχή, και έχοντας αποσυρθεί οι δυνάμεις της “P.L.O.” από τον Λίβανο, παρουσιάστηκε το σχέδιο του προέδρου Reagan για την επίλυση του παλαιστινιακού

⁴¹⁷ Martin Indyk: ό.π., σελ. 124-127.

⁴¹⁸ Charles Lipson: ό.π., σελ. 135-136, Martin Indyk: ό.π., σελ. 115-116.

⁴¹⁹ Martin Indyk: ό.π. σελ. 115, 119.

ζητήματος (τον Σεπτέμβριο του 1982). Με αυτό φανεωνόταν η βούληση των Αμερικανών να ικανοποιήσουν τόσο τη Σαουδική Αραβία όσο και την Ιορδανία. Οι δύο αυτές χώρες δεν υποστήριζαν τη σχεδιαζόμενη από την ισραηλινή κυβέρνηση Begin προσάρτηση των κατεχομένων εδαφών της Δυτικής Όχθης από το Ισραήλ. Με βάση το σχέδιο του Αμερικανού προέδρου προβλεπόταν ότι τα κατεχόμενα εδάφη θα διοικούνταν στα πλαίσια μιας ιορδανο-παλαιστινιακής ομοσπονδίας⁴²⁰.

Την ίδια θέση υποστήριζαν οι Η.Π.Α. και με τις υπόλοιπες πρωτοβουλίες τους για την επίλυση του παλαιστινιακού ζητήματος, όπως ήταν το σχέδιο του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών G. Shultz (1988). Δηλαδή, δεν επικροτούσαν τη σχεδιαζόμενη από τη δεξιά κυβέρνηση Shamir (πιεζόμενη από τους υπερ-εθνικιστές Εβραίους) προσάρτηση των κατεχομένων. Συγχρόνως, δεν επιθυμούσαν την ανακήρυξη ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Αυτή ήταν και η βάση της εξωτερικής πολιτικής της κυβέρνησης Reagan για το παλαιστινιακό ζήτημα⁴²¹.

Προσπαθώντας να ασκήσουν πίεση στο Ισραήλ να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις των άλλων κρατών, όπως της Σαουδικής Αραβίας και της Ιορδανίας προκειμένου να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις, οι Η.Π.Α. μέσω του σχεδίου Reagan προσπάθησαν να επιβάλουν το «πάγωμα» των εποίκιστικών σχεδίων του Ισραήλ στα κατεχόμενα, αλλά δεν το κατόρθωσαν. Αντιθέτως, υπήρχαν ανακοινώσεις από ισραηλινής πλευράς για την κατασκευή 57 νέων οικισμών εποίκων, οι οποίοι θα έφταναν στο σύνολο τους 100.000. Η ισραηλινή κυβέρνηση δεν έπαυσε τα εποίκιστικά της σχέδια ενώπιον της αμερικανικής πρωτοβουλίας, ενώ υπήρχε το ενδεχόμενο να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο οι ακροδεξιές δυνάμεις του Ισραήλ, αν η ισραηλινή κυβέρνηση έδειχνε διάθεση διαλλακτικότητας. Έτσι, η αμερικανική ηγεσία αντιλήφθηκε ότι ούτε η Σαουδική Αραβία ούτε η Ιορδανία, αλλά ούτε η Αίγυπτος από φόβο για τις αντιδράσεις των άλλων αραβικών κρατών και οργανώσεων (Συρία, P.L.O.) θα αναλάμβαναν το ρόλο που τους αναλογούσε (να προωθήσουν με τη διπλωματική τους δράση την ειρηνευτική διαδικασία)⁴²².

Κατά συνέπεια, μπροστά στους ενδοιασμούς και την αδυναμία των αραβικών κρατών να αναλάβουν ενεργή δράση για το παλαιστινιακό ζήτημα, οι Η.Π.Α. σταμάτησαν να αναλαμβάνουν ουσιαστική δράση για να βοηθήσουν τις πλευρές και έγιναν πολύ επιφυλακτικές. Τόσο η κυβέρνηση Reagan όσο και οι επόμενες κυβερνήσεις καταλάβαιναν ότι ο ενεργός ρόλος και η διαμεσολάβησή τους θα είχε λόγο, αν και όταν

⁴²⁰ Martin Indyk: ό.π., σελ.121-122.

⁴²¹ Ralph Mandel: ό.π. "Israel: "The Year of the Intifada", the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1990), σελ.484-485.

⁴²² Martin Indyk: ό.π., σελ. 128-129, 131-132.

τα ενδιαφερόμενα μέρη έδειχναν ειλικρινή προθυμία να εμπλακούν στην ειρηνευτική διαδικασία και να διαπραγματευτούν μεταξύ τους. Έπρεπε να αποδείξουν τη βούλησή τους αυτή, γιατί αλλιώς η αμερικανική αξιοπιστία τίθετο εν αμφιβόλω. Βέβαια, η αναμονή αυτή για την ωρίμανση των συνθηκών για διάλογο εξυπηρετούσε την αμερικανική πλευρά, αφού δεν διατάρασσε τη σταθερότητα στην περιοχή. Ωστόσο, το ξέσπασμα της Ιντιφάντα θα δράσει ως καταλύτης για την ανάληψη αμερικανικών πρωτοβουλιών, όπως το σχέδιο ειρήνευσης του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών G. Shultz και η επακόλουθη προσέγγιση με την P.L.O. μέσω της έναρξης διαλόγου μαζί της⁴²³.

Όταν παρουσιάστηκε το σχέδιο ειρήνης του υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. Shultz τον Μάρτιο του 1988, πολλοί ηγέτες Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στέκονταν στο πλευρό του και τον ενθάρρυναν στην προσπάθεια του εκείνη. Είχε αρχίσει τις επισκέψεις του στην περιοχή από το Φεβρουάριο του ίδιου έτους, προκειμένου να επανεκκινήσει την διαδικασία ειρήνευσης. Η πρότασή του προέβλεπε διμερείς διαπραγματεύσεις του Ισραήλ με κάθε αραβικό κράτος - γείτονά του, το οποίο ήταν πρόθυμο να το πράξει. Επίσης, στις 15 Απριλίου του 1988 προγραμματιζόταν να γίνει η σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης, στην οποία θα συμμετείχαν οι Η.Π.Α., η Σοβιετική Ένωση, τα υπόλοιπα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και τα ενδιαφερόμενα μέρη, δηλαδή το Ισραήλ, τα γειτονικά αραβικά κράτη, και οι Παλαιστίνιοι, όχι από την “P.L.O.” αλλά από τη Δυτική Όχθη. Οι τελευταίοι θα συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις μέσω μιας μικτής ιορδανο-παλαιστινιακής αποστολής. Τα σημαντικά στοιχεία του σχεδίου ήταν ότι θα εφαρμοζόταν η πολιτική της παραχώρησης «Γης για την ειρήνη» καθώς και ότι θα ξεκινούσαν οι διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς των κατεχομένων μετά από επτά μήνες μεταβατικών διαπραγματεύσεων και πριν ξεκινήσει η περίοδος εφαρμογής των μεταβατικών διατάξεων, οι οποίες θα είχαν συμφωνηθεί στις μεταβατικές διαπραγματεύσεις (η περίοδος αυτή θα διαρκούσε τρία χρόνια). Όλοι οι συμμετέχοντες στις διαπραγματεύσεις έπρεπε να δηλώσουν ρητά και κατηγορηματικά ότι αποδέχονταν τα Ψηφίσματα του Ο.Η.Ε. 242 και 338 καθώς και ότι αποκήρυτταν τη βία και την τρομοκρατία ως μεθόδους επίλυσης της σύγκρουσης⁴²⁴.

Από την παλαιστινιακή πλευρά, υπήρχε θετική ανταπόκριση στην αμερικανική πρωτοβουλία, που ερχόταν κατά τη διάρκεια της παλαιστινιακής εξέγερσης, αλλά ταυτόχρονα και απογοήτευση γιατί δεν θα συμμετείχαν αντιπρόσωποι της “P.L.O.”

⁴²³ Martin Indyk: ό.π., σελ. 126 -127.

⁴²⁴ Mark P. Cohen: ό.π., σελ. 103.

αλλά Παλαιστίνιοι από τη Δυτική Όχθη, τους οποίους θα έπρεπε πρωτίστως να εγκρίνει το Ισραήλ. Επίσης, ο ρόλος τους ήταν δευτερεύων, αφού θα συμμετείχαν στη διαπραγματευτική ομάδα μαζί με τους Ιορδανούς⁴²⁵.

Από την πλευρά του Ισραηλινού πρωθυπουργού υπήρχαν ενστάσεις, γιατί πρώτα από όλα θεωρούσε ότι το Ισραήλ είχε εκπληρώσει την αρχή παραχώρησης «Γη για την ειρήνη» με τη Συμφωνία που είχε υπογράψει με την Αίγυπτο και την παραχώρηση του Σινά σε εκείνη. Βασικά, με τη δικαιολογία αυτή προσπαθούσε να μην παραχωρήσει ούτε σπιθαμή γης από τη βιβλική Ιουδαία και Σαμάρεια, που συνέθεταν τη Δυτική Όχθη. Επίσης, πίστευε ότι ο χαρακτήρας της Διεθνούς Διάσκεψης θα έπρεπε να είναι συμβολικός. Το συγκεκριμένο αίτημα ικανοποιήθηκε, γιατί σε επιστολή του προς τους Ισραηλινούς ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. ανέφερε ότι το συγκεκριμένο forum δεν θα μπορούσε ούτε να επιβάλει αποφάσεις ούτε να αναιρέσει συμφωνίες επί ζητημάτων επιλυμένων από τους συμμετέχοντες στις διμερείς διαπραγματεύσεις. Κατά βάση, λοιπόν, με την επιστολή του απαντούσε στους ισραηλινούς φόβους ότι οι Σοβιετικοί και οι Κινέζοι (ως μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.) δεν θα είχαν ψήφο επί της διαδικασίας και της ουσίας των συζητήσεων. Τέλος, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός ήταν αντίθετος να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς των κατεχομένων, αν δεν υπήρχαν απτά αποτελέσματα σε κρίσιμα σημεία μέσω συμφωνίας κατά την μεταβατική περίοδο. Έτσι, πριν από το ταξίδι του στις Η.Π.Α. στις 9 Μαρτίου του 1988, κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος του Likud, ο Y. Shamir κατέκρινε την πρόταση Shultz, χαρακτηρίζοντάς την ως «συνθηκολόγηση» απέναντι στις ταραχές στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη εξαιτίας του διεθνούς αντικτύπου που είχε στην κοινή γνώμη. Αλλά και κατά την παραμονή του εκεί, και παρά τις δημόσιες τοποθετήσεις του Αμερικανού προέδρου Reagan για την απάντηση την οποία έπρεπε να δώσουν στον λαό τους και τη διεθνή κοινή γνώμη όσοι αρνούνταν την ρεαλιστική και ανταποκρινόμενη στα γεγονότα πρόταση της Ιντιφάντα, ο Shamir δεν πείστηκε από τους Αμερικανούς να αποδεχθεί την πρόταση, όπως αναμενόταν. Κατά συνέπεια, παρά τις προσπάθειες και την μετάβαση του υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών στην περιοχή για επαφές με τον Σύριο πρόεδρο και τον αναποφάσιστο βασιλιά της Ιορδανίας, τελικά η συγκεκριμένη πρόταση δεν καρποφόρησε ⁴²⁶.

Μετά την αποτυχία και αυτού του αμερικανικού σχεδίου τόσο εξαιτίας της αδιαλλαξίας του Shamir όσο και του υποβιβασμού των Παλαιστινίων σε δεύτερη μοίρα,

⁴²⁵ William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 276.

⁴²⁶ Ralph Mandel: "The intifada, The Peace Process". U.S., American Jewish Committee, (American Jewish Year Book, 1990), σελ.442-446, William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 274-276.

αφού το σχέδιο του υπουργού Εξωτερικών Shultz προέβλεπε τη σύσταση μικτής ιορδανο-παλαιστινιακής αντιπροσωπείας με απουσία συμμετοχής του νόμιμου αντιπροσώπου του παλαιστινιακού λαού, την “P.L.O.”, τα γεγονότα εξελίχθηκαν σχετικά γρήγορα και προς όφελος των Παλαιστινίων λόγω, κυρίως, των κινήσεών τους. Τον Ιούνιο του 1988 συνήλθε στο Αλγέρι (Αλγερία) η διάσκεψη του «Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης», η οποία επιβεβαίωσε, πρώτα από όλα, την νομιμότητα της “P.L.O.” ως νόμιμου αντιπροσώπου των Παλαιστινίων. Ως τέτοια, έπρεπε να αντιπροσωπεύσει - νόμιμα πια - σε διάσκεψη ειρήνης αυτόν το λαό. Δεύτερον, αναγνώρισε το νόμιμο δικαίωμα των Παλαιστινίων στην αυτο-διάθεση, άρα και στη δημιουργία του δικού τους παλαιστινιακού κράτους. Επιπροσθέτως, διακινήθηκε στη διάσκεψη άρθρο του στενού συνεργάτη του Arafat και εκπροσώπου τύπου της οργάνωσης “P.L.O.”, του Bassam Abu Sherif (1982-1994), το οποίο έκανε λόγο για απευθείας συνομιλίες μεταξύ του Ισραήλ και των Παλαιστινίων, με σκοπό την εξεύρεση λύσης στο παλαιστινιακό πρόβλημα, η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη δημιουργία δύο κρατών στη γη της Παλαιστίνης. Ουσιαστικά δηλαδή, οι μετριοπαθείς της “P.L.O.” υιοθετούσαν την άποψη ότι σε εκείνο το μέρος της γης δύο λαοί είχαν εξίσου δικαιώματα και θα έπρεπε να συνυπάρξουν με τη δημιουργία του δικού τους, ξεχωριστού κράτους. Ωστόσο, έλειπε η δημιουργία του άλλου, του παλαιστινιακού⁴²⁷.

Μετά την Ισλαμική Διάσκεψη στο Αλγέρι, ο βασιλιάς της Ιορδανίας θα προχωρήσει σε μια σημαντική κίνηση συμμορφούμενος με την κατάσταση στα κατεχόμενα, όπως είχε δημιουργηθεί από την Ιντιφάντα. Βέβαια, αντιλαμβανόταν ότι οι εξελίξεις τον προσπερνούσαν και δεν μπορούσε να έχει ουσιαστική επιρροή στους Παλαιστινίους της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, αφού αυτοί θεωρούσαν ότι η “P.L.O.” ήταν ο μοναδικός νόμιμος αντιπρόσωπος του παλαιστινιακού λαού. Αυτή έπρεπε να τους αντιπροσωπεύσει στη Διεθνή Διάσκεψη Ειρήνης. Έτσι, στις 31 Ιουλίου του 1988 ο ίδιος μέσω δημόσιας δήλωσής του παραιτήθηκε από τις αξιώσεις του στη Δυτική Όχθη και τους διοικητικούς και νομικούς δεσμούς της χώρας του με αυτή. Από τη στιγμή εκείνη η “P.L.O.” αναλάμβανε την πολιτική ευθύνη για τις τύχες του παλαιστινιακού λαού⁴²⁸.

Μετά τη λύση των δεσμών της Ιορδανίας με τους Παλαιστινίους της Δυτικής Όχθης και παρά το γεγονός ότι το 1988 ήταν εκλογικό έτος τόσο για το Ισραήλ όσο και τις Η.Π.Α., η κυβέρνηση του R. Reagan δεν έπαψε να αναζητεί λύση με ανάληψη πρωτοβουλιών για το πρόβλημα της ειρήνης στην Μέση Ανατολή. Αν και οι Αμερικανοί

⁴²⁷ Ralph Mandel: ό.π., σελ. 448.

⁴²⁸ William B. Quandt: ό.π., σελ. 277, Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Committee, Israel, “The Year of the Intifada”, American Jewish Year Book, (1990), σελ. 449-450.

αποθαρρημένοι γνώριζαν ότι, εφόσον ο βασιλιάς της Ιορδανίας είχε αποποιηθεί το ρόλο του να είναι ο αντιπρόσωπος των Παλαιστινίων σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις ειρήνης, ως μοναδικός εκπρόσωπός τους έμενε πια η “P.L.O.” του Αραφάτ. Επειδή, λοιπόν, οι εξελίξεις στη Δυτική Όχθη ήταν καταγιγιστικές με την Ιντιφάντα να πιέζει με αμείωτη ένταση, με αποτέλεσμα να ενισχύονται εκ των πραγμάτων οι ακραίες παλαιστινιακές φωνές, ήταν αναγκαίο να ανοίξει ο διάυλος επικοινωνίας με την οργάνωση αυτή. Στόχος των Αμερικανών ήταν να ενισχύσουν τους μετριοπαθείς στην οργάνωση, που έδειχναν διάθεση για διάλογο με το Ισραήλ απέναντι στους ακραίους, ενδεχομένως και πέρα από την P.L.O.⁴²⁹.

Πράγματι, οι ρεαλιστές και μετριοπαθείς Παλαιστίνιοι της “P.L.O.” φάνηκαν διατεθειμένοι να εκμεταλλευτούν τις συγκυρίες. Συγκεκριμένα, μετά την παραίτηση των όποιων δικαιωμάτων του χασεμιτικού βασιλείου από τη Δυτική Όχθη, την αμείωτη ένταση της Ιντιφάντα για δεύτερη χρονιά και την αποτυχία της προσπάθειας Shultz καθώς και τις πιέσεις που δέχονταν από αραβικά κράτη και την τότε Σοβιετική Ένωση, τα ηγετικά στελέχη της παραπάνω οργάνωσης ήθελαν να δείξουν ότι ήταν πρόθυμα για πολιτική λύση μέσω προσέγγισης με τις Η.Π.Α. Βέβαια, από τον Απρίλιο του 1988 μια μικρή ομάδα Αμερικανο-εβραίων προσπαθούσε να αποσπάσει δήλωση από την “P.L.O.” ότι η παλαιστινιακή οργάνωση ήταν προσηλωμένη στην εξεύρεση ειρηνικής λύσης με το Ισραήλ. Στην προσπάθεια αυτή είχε εμπλακεί και ο Σουηδός υπουργός των Εξωτερικών Sten Andersson (1985-1991), προσπαθώντας να δημιουργήσει γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών. Ωστόσο, ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Shultz δεν θα δείξει αμέσως ενδιαφέρον για την πρωτοβουλία αυτή του Σουηδού ομολόγου του και των Αμερικανο-εβραίων, η οποία κινείτο στα πλαίσια της μυστικής και ανεπίσημης διπλωματίας, παρά μόνο από τον Δεκέμβριο του 1988⁴³⁰.

Παράλληλα, αναπτυσσόταν μια άλλη πρωτοβουλία, η οποία είχε τα χαρακτηριστικά των μυστικών, ανεπίσημων επαφών του Αμερικανο-παλαιστίνιου καθηγητή Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας Mohamed Rabie (1976-2016). Σύμφωνα με αυτή, η παλαιστινιακή οργάνωση έμοιαζε τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή – λόγω και των παραπάνω γεγονότων – έτοιμη να αποδεχθεί τους αμερικανικούς όρους για να ανοίξει ο διάλογος μεταξύ των δύο πλευρών. Βέβαια, η τελευταία περίμενε ότι θα υπάρξει από αμερικανικής πλευράς κάποια έκφραση υποστήριξης στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων. Τον Αύγουστο του 1988 το αμερικανικό υπουργείο

⁴²⁹ Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Committee, Israel, “The Year of the Intifada”, American Jewish Year Book, (1990), σελ. 450-451, William B. Quandt: ό.π., σελ. 277.

⁴³⁰ Ralph Mandel: ό.π., σελ. 449, William B. Quandt: ό.π., σελ. 278, Ofira Seliktar: “Doomed Failure? The Politics and Intelligence of the Oslo Peace Process, U.S., Praeger Security International, ABC Clio, (2009), σελ. 22.

Εξωτερικών επανεξέτασε την όλη πρωτοβουλία με τη διατύπωση των προσχεδίων δηλώσεων, στις οποίες έπρεπε να προβεί η παλαιστινιακή πλευρά, προκειμένου να υπάρξει διάλογος. Τα βασικά σημεία ήταν η αναγνώριση της ύπαρξης του κράτους του Ισραήλ, η αποδοχή της Απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. 242, δηλαδή της φόρμας «Γη για την ειρήνη», καθώς και η αποκήρυξη από τους Παλαιστίνιους οποιασδήποτε μορφής τρομοκρατίας - είτε ατομικής είτε συλλογικής - εναντίον του Ισραήλ⁴³¹.

Με μια μικρή διαφοροποίηση στη διατύπωση των προσχεδίων δηλώσεων και μετά από μακρές συζητήσεις με την παλαιστινιακή οργάνωση, ο καθηγητής Rabie επέστρεψε στην Ουάσιγκτον στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1988. Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών έδειξε ενδιαφέρον για την ελικρινή ανταπόκριση των Παλαιστίνιων, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν μπορούσε να δεσμευτεί σχετικά με το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Παλαιστίνιων, το οποίο θα ισοδυναμούσε με την άμεση ανακήρυξη του ανεξάρτητου κράτους τους. Το μόνο που μπορούσαν να κάνουν οι Παλαιστίνιοι ήταν να επιμένουν στο αίτημα τους αυτό, αλλά το σημαντικότερο ήταν να προσέλθουν σε συζητήσεις με τους Αμερικανούς. Παλαιότερα, ακόμα και αν οι Παλαιστίνιοι αποδέχονταν τους παραπάνω όρους, αυτό δε σήμαινε ότι αμέσως θα ξεκινούσε ο επίσημος διάλογος μεταξύ των Η.Π.Α. και της P.L.O. Εκείνη τη χρονική στιγμή η αμερικανική κυβέρνηση ήταν διατεθειμένη να ξεκινήσει τον διάλογο αμέσως, αν γίνονταν αποδεκτοί και χωρίς περιστροφές οι όροι που είχαν τεθεί⁴³².

Ο ανεπίσημος διάλογος, που είχε ξεκινήσει μεταξύ του Αραφάτ και μελών των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων τον Απρίλιο του 1988 με τη συνδρομή της σουηδικής κυβέρνησης και σε γνώση του υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. (Track II Diplomacy), θα καρποφορήσει τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Αποτέλεσμα της συνάντησης του Αραφάτ με τα 5 μέλη του παραρτήματος του «Διεθνούς Κέντρου για την Ειρήνη στη Μέση Ανατολή», που βρισκόταν στο Τελ Αβίβ, υπήρξε ένα άτιτλο και ανυπόγραφο κείμενο, το οποίο επικυρώθηκε από τον Αραφάτ και διαβάστηκε από τον υπουργό Εξωτερικών της Σουηδίας. Το κείμενο ανέφερε ακριβώς αυτά τα κρίσιμα σημεία που επιζητούσαν οι Αμερικανοί, δηλαδή η “P.L.O.” αναγνώριζε με την απόφαση του «Παλαιστινιακού Εθνικού Συμβουλίου» στο Αλγέρι (Αλγερία, Νοέμβριος του 1988) την ύπαρξη του Ισραήλ ως ανεξάρτητου κράτους, υπογραμμίζονταν η βούληση της παλαιστινιακής οργάνωσης να συμμετάσχει σε Διεθνή διάσκεψη για το Μεσανατολικό, όποτε γινόταν, με βάση τις γνωστές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε

⁴³¹ Ofira Seliktar: ό.π., σελ. 22, William B. Quandt: ό.π., σελ. 278-280.

⁴³² Michael Thomas: ό.π., σελ. 136.

και τέλος καταδικαζόταν και αποκηρυσσόταν η τρομοκρατία σε όλες τις εκφάνσεις της. Τα ίδια επιβεβαιώθηκαν από τον Αραφάτ σε ομιλία που απηύθυνε προς την Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. στη Γενεύη (οι Αμερικανοί δεν του είχαν επιτρέψει την είσοδο στις Η.Π.Α.) αλλά και στη συνέντευξη τύπου, που παραχώρησε στις 14 Δεκεμβρίου του 1988 (την επόμενη μέρα μετά την ολοκλήρωση των εργασιών της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε.)⁴³³.

Στη συνέντευξη τύπου που παραχώρησε ο Υ. Arafat ακολούθησε κατά γράμμα την φρασεολογία, τη λεκτική διατύπωση που επιθυμούσαν οι Αμερικανοί προκειμένου να ανοίξει ο διάλογος μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, ενώ στην ομιλία του προς τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. δεν είχε κάνει αναφορά στο Ισραήλ και το δικαίωμά του να υφίσταται ως ανεξάρτητο κράτος στην περιοχή, στη συνέντευξη τύπου αναφέρθηκε καθαρά στην ανάγκη να συνυπάρχουν όλες οι πλευρές του Μεσανατολικού με ειρήνη και ασφάλεια, εννοώντας τόσο το παλαιστινιακό κράτος όσο και το Ισραήλ μαζί με τα γειτονικά προς αυτά αραβικά κράτη. Επίσης, προέβη όχι μόνο σε καθαρή καταδίκη της τρομοκρατίας, αλλά και σε ρητή απόρριψή της ως μεθόδου δράσης σε όλες τις μορφές της για τη διεκδίκηση των εθνικών δικαιών των Παλαιστινίων. Έτσι, άνοιξε αμέσως ο διάλογος μεταξύ Η.Π.Α. και “P.L.O.” στο επίπεδο του πρέσβη, των πρώτων στην Τυνησία και των υψηλόβαθμων αξιωματούχων της “P.L.O.”⁴³⁴.

Σε όλα τα παραπάνω, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν οι Αμερικανο-εβραίοι, ειδικά όσοι ανήκαν στο φιλειρηνικό στρατόπεδο. Αυτοί δεν μπορούσαν να ακολουθούν τις πολιτικές και τις ιδεολογικές προσκολλήσεις για τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ» με τη συνεχιζόμενη πολιτική των εποικισμών και της ισραηλινής κατοχής. Επιπλέον, δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν το Ισραήλ με την καλλιέργεια πεποιθήσεων αντίθετων προς τις φιλελεύθερες ιδέες τους, οι οποίες – ενδεχομένως - να μεταμορφώνονταν σε πολιτικές προτάσεις της αμερικανικής διοίκησης, της κυβέρνησής τους. Επιπροσθέτως, η ακολουθούμενη αυτή πολιτική υπέσκαπτε και την οποιαδήποτε προσπάθεια ειρήνευσης στην περιοχή, η οποία ήταν απαραίτητη για την προάσπιση των αμερικανικών συμφερόντων. Δηλαδή, γινόταν αντιληπτό ότι η συναισθηματικά φορτισμένη αμερικανική πολιτική του R. Reagan με την άκριτη υποστήριξή της προς το Ισραήλ, έπρεπε να αναπροσαρμοστεί στις συγκυρίες και να πάψει να είναι απορριπτική

⁴³³ Bassam Abu Sharif: “Arafat and the Dream of Palestine: An Insider’s account”, U.S., Palgrave Macmillan (2009), σελ. 179-180, 183-185, William B. Quandt: ό.π., σελ. 278-279, 282-284, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 554-555.

⁴³⁴ Ralph Mandel: ό.π. (American Jewish Committee, Israel: The Year of the Intifada, American Jewish Year Book, 1990), σελ. 454-455, William B. Quandt: ό.π., σελ. 279, 283-285, Bassam Abu Sharif: ό.π., σελ. 190-192.

της προσέγγισης με την “P.L.O.”, εφόσον έπρεπε να γίνει αποδοτική στον τομέα της ειρήνης και της σταθερότητας στη Μέση Ανατολή⁴³⁵.

Ουσιαστικά, από τις αρχές του 1988 είχαν ξεκινήσει προσπάθειες κυρίως Αμερικανο-εβραίων και άλλων φιλειρηνικών ακτιβιστών, ενταγμένων σε οργανώσεις και μη, για να μπορέσουν να μεταβάλουν την επίσημη θέση της “P.L.O.” περί καταστροφής του Ισραήλ και της δυνατότητας ύπαρξης ενός μόνο κράτους στην περιοχή, του παλαιστινιακού. Πιο πάνω, καταγράφηκε η πρωτοβουλία του Σουηδού υπουργού Εξωτερικών Andersson μαζί με μια ομάδα Αμερικανο-εβραίων, υποστηρικτών της ειρηνικής διευθέτησης του παλαιστινιακού προβλήματος και γενικότερα του Μεσανατολικού. Τα μέλη της ομάδας αυτής, που προέρχονταν από το «Διεθνές Κέντρο για την Ειρήνη στην Μέση Ανατολή» (International Center for Peace in the Middle East), ήταν: η Rita Hauser, πρόεδρος του κέντρου αυτού και πρωτότερα αντιπρόσωπος των Ηνωμένων Πολιτειών για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον Ο.Η.Ε., η Drona Kass, εκτελεστικός διευθυντής στο παραπάνω κέντρο, ο Menachem Rosensaft, μέλος της οργάνωσης “Labor Zionist Alliance” καθώς και ο Abraham L. Udovitch, καθηγητής για την Μέση Ανατολή στο Princeton University. Όπως προαναφέρθηκε, τα μέλη της ομάδας κατόρθωσαν να πείσουν τον επικεφαλής της P.L.O. να αποδεχθεί ανεπιφύλακτα τους αμερικανικούς όρους, ώστε να ξεκινήσει ο διάλογος μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της οργάνωσης. Η πρωτοβουλία εκείνη αντιμετώπισε την αντίδραση των κατεστημένων Αμερικανο-εβραϊκών οργάνωσεων, οι οποίες επιθυμούσαν να αποφύγουν όχι μόνο τη συνάντηση με τον Arafat, αλλά και να πάρει ο διάλογος εκείνος την μορφή των επίσημων συζητήσεων με έναν εχθρικά διακείμενο πρόσωπο προς το Ισραήλ, όπως είχε μέχρι τότε αποδείξει με τη ρητορική και τις ενέργειές του. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του εκτελεστικού διευθυντή της “American Jewish Congress” Henry Siegman (1978-1994), ο οποίος αν και προσκλήθηκε να συμμετάσχει στη συνάντηση της Στοκχόλμης με τον Παλαιστίνιο ηγέτη, αρνήθηκε να συμμετάσχει. Ωστόσο, όπως θα σημειωθεί στη συνέχεια, σταδιακά η οργάνωση αυτή θα μετακινηθεί ιδεολογικά προς τα αριστερά, προς πιο φιλειρηνικές θέσεις. Για παράδειγμα, όταν θα γίνει προσπάθεια από τον γεροϋσιαστή Jesse Helms μέσω της τροπολογίας του να αδρανοποιηθεί ο διάλογος μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και “P.L.O.”, ενώ η “A.I.P.A.C.” θα την υποστηρίξει με τις επαφές και γενικότερα με τις ενέργειές της, η οργάνωση “American Jewish Congress” μαζί με άλλες προοδευτικές οργανώσεις (Union of American Hebrew Congregations) θα αντιταχθούν στην ψήφιση της παραπάνω τροπολογίας⁴³⁶.

⁴³⁵ Michael Thomas: ό.π., σελ. 126-128, 164, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 556.

⁴³⁶ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 550-551, 555, Lawrence Grossman: ό.π. (American Jewish Committee: Jewish Communal Affairs, 1989), σελ. 177-178, Ofira Seliktar: ό.π., σελ. 21-22.

Στα ίδια πλαίσια, μια παράλληλη πρωτοβουλία αναπτύχθηκε από τον πρώην αξιωματούχο της υπηρεσίας Εθνικής Ασφάλειας επί προεδρίας Jimmy Carter και τότε υπεύθυνο του “Brookings Institution”, τον William Quandt (1979-1994), μαζί με τον Αμερικανο-παλαιστίνιο καθηγητή Mohamed Rabie. Προσπάθησαν και οι δύο να πείσουν τον Y. Arafat να αποδεχθεί τους όρους της αμερικανικής κυβέρνησης. Το πέτυχαν τον Σεπτέμβριο του 1988, όταν το αμερικανικό υπουργείο των Εξωτερικών αποδέχθηκε σιωπηρά το σχετικό έγγραφο που είχαν ετοιμάσει μαζί ο Quandt και ο Rabie. Ο τελευταίος είχε έρθει νωρίτερα σε επικοινωνία τόσο με τον Ισραηλινό ακαδημαϊκό Shai Feldman όσο και με Αμερικανο-εβραίους φιλειρηνιστές και επειδή είχε καλές σχέσεις με την “P.L.O.” και ειδικά με τον Y. Arafat, μπόρεσε να συμβάλει στο άνοιγμα του διαλόγου - έστω ανεπίσημου - μεταξύ των δύο πλευρών. Κατόπιν, τον Φεβρουάριο του 1989 ένα από τα μέλη της οργάνωσης “Americans for Peace Now”, ο Robert O. Freedman, μαζί με άλλους ακαδημαϊκούς που συναντήθηκαν με τον Y. Arafat, διέγινωσε ότι ο Παλαιστίνιος ηγέτης ήταν διατεθειμένος να προάγει την ειρηνευτική προσπάθεια. Συγκεκριμένα, έδειχνε να έχει την πραγματική πρόθεση να αποκηρύξει την ρητορική για την καταστροφή του Ισραήλ μέσω της χρήσης τρομοκρατικών χτυπημάτων εναντίον του καθώς και να εργαστεί για ένα ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος⁴³⁷.

Παρά το γεγονός ότι αρκετοί καθηγητές ειδικευμένοι στα θέματα της Μέσης Ανατολής όπως ο Shaul Mishal ((1945-) καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Tel Aviv και ειδικός στα θέματα των σχέσεων μεταξύ των Παλαιστινίων και του Ισραήλ) και ο καθηγητής Barry Rubin ((1950-2014) Washington Institute for Near East Policy) εξέφραζαν αμφιβολίες για τις ειλικρινείς προθέσεις του Παλαιστίνιου ηγέτη, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις που δεν ανήκαν στις καθιερωμένες παραδοσιακές, όπως η “Americans for Peace Now”, επιστράτευαν φιλειρηνιστές ακαδημαϊκούς, ειδικούς σε θέματα ασφαλείας, καθώς και άλλους ειδικούς σε στρατιωτικά θέματα, για να στηρίξουν την θέση ότι ήταν αναγκαίος ο διάλογος μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της “P.L.O.”. Και όχι μόνο αυτό, αλλά τόνιζαν ότι έπρεπε να «ανοίξει» ο διάλογος μεταξύ του Ισραήλ και της παραπάνω παλαιστινιακής οργάνωσης. Συγκεκριμένα, έφερναν ειδικούς στα θέματα αυτά από το Ισραήλ στις Η.Π.Α. προκειμένου να μιλήσουν για τις προοπτικές ειρήνης, σε περίπτωση που οι παλαιστινιακές εξαγγελίες γίνονταν πράξη. Για παράδειγμα, ο Yehoshafat Harkabi (1921-1994) ως ο κατ’ εξοχήν ειδικός στο εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα των Παλαιστινίων, θεωρούσε ότι, όπως οι δεξιές, εθνικιστικές πολιτικές (αναθεωρητικές) του κόμματος Likud ήταν αδιέξοδες, έτσι και οι

⁴³⁷ Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: “Track II Diplomacy, Lessons from the Middle East”, U.S., BCSIA Studies in International Security, the M.I.T. Press (2003), σελ. 20-21, Ofira Seliktar: ό.π., σελ. 22-23.

Παλαιστίνιοι είχαν αντιληφθεί ότι το «μεγάλο σχέδιό» τους για την καταστροφή του Ισραήλ ήταν ανεφάρμοστο. Η αμερικανική πλευρά είχε διαγνώσει τη νέα πραγματικότητα που είχε διαμορφωθεί από το ξέσπασμα της Ιντιφάντα, για αυτό προωθούσε το διάλογο μεταξύ αυτής και της παλαιστινιακής οργάνωσης. Από την παλαιστινιακή πλευρά έπρεπε να αναζητηθούν ρεαλιστικές απαντήσεις στα αιτήματα της για εθνική πραγμάτωση. Αυτό το είχε σαφώς αντιληφθεί η “P.L.O.”, εφόσον επιδίωκε ως οργάνωση να έχει διάρκεια στο χρόνο. Επίσης, ο Harkabi έχοντας μεταβληθεί σε ρεαλιστή-φιλειρηνιστή, πίστευε ότι ο εδαφικός συμβιβασμός με τους Παλαιστίνιους ήταν αναπόφευκτος, εφόσον το Ισραήλ ήθελε να διατηρήσει τον εβραϊκό και δημοκρατικό του χαρακτήρα. Αλλιώς, θα μεταβαλλόταν σε ένα κράτος δύο εθνών, όπου μελλοντικά το αραβικό στοιχείο θα υπερετερούσε έναντι του εβραϊκού, κάτι που συνιστούσε έναν από τους διαρκείς φόβους των Αμερικανο-εβραίων⁴³⁸.

Η πραγματικότητα είναι ότι ο φόβος των Αμερικανο-εβραίων, ότι δηλαδή το εβραϊκό κράτος θα μεταβαλλόταν σε ένα καταπιεστικό κρατικό μόρφωμα, δεν εξέλιπε. Σε έρευνα που διεξήχθη για λογαριασμό της “American Jewish Committee” (το έτος 1989) διαπιστώθηκε ότι, ενώ η υποστήριξή τους προς το Ισραήλ δεν είχε φθίνει, το 35% των ερωτηθέντων Αμερικανο-εβραίων δήλωνε ότι ήταν εξοργισμένο από τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης, που αντέκειντο στις ηθικές αξίες τους, ενώ το 54% θεωρούσε ότι το Ισραήλ είχε αντιδράσει λανθασμένα κατά τη διάρκεια της Ιντιφάντα. Περίπου την ίδια δυσφορία και αντίθεση προς τις τακτικές αντιμετώπισης της Ιντιφάντα από την κυβέρνησή του εξέφραζε και η πλειοψηφία των ισραηλινών πολιτών. Επομένως, αποδεικνυόταν εκ των πραγμάτων ότι η αντίληψη η οποία κυριαρχούσε στην ηγετική ομάδα του Ισραήλ, ότι δηλαδή θα μπορούσαν να συνεχίσουν την ισραηλινή κατοχή αιωνίως και με χαμηλό κόστος για αυτούς, ήταν ουτοπική. Από την μια, για παράδειγμα, θα αναγκάζονταν να έχουν σε επιστράτευση εφεδρείες, οι οποίες θα εφάρμοζαν σκληρά μέτρα επάνω σε άμαχο πληθυσμό, κυρίως εναντίον παλαιστίνιων παιδιών και εφήβων (Οι Παλαιστίνιοι κέρδιζαν τη συμπάθεια της διεθνούς κοινής γνώμης ως οι διωκόμενοι και οι αδικημένοι στην περιοχή). Από την άλλη, κατά την τρίτη χρονιά που η Ιντιφάντα συνεχιζόταν, οι Παλαιστίνιοι προέκτειναν τη δράση τους μέσα στα αστικά κέντρα του Ισραήλ και όχι πια μόνο στα κατεχόμενα εδάφη, με συνέπεια να υπάρχουν βίαιες ενέργειες εναντίον Ισραηλινών πολιτών στην Ιερουσαλήμ και το Τελ Αβίβ. Αυτό το γεγονός δημιουργούσε έντονη δυσφορία και ανασφάλεια στους Ισραηλινούς. Έπρεπε,

⁴³⁸ Robert Freedman: “Israel and the U.S.: Six decades of U.S.-Israeli Relations”, U.S., Routledge (2018), “Peace Now? The Americans for Peace Now Moment”, Ofira Seliktar: ό.π., σελ. 23, Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: ό.π., σελ. 22-23.

λοιπόν, να βρεθεί λύση στο θέμα της κατοχής, που ταλάνιζε την πολιτική ζωή του Ισραήλ και δημιουργούσε πλέον αίσθημα αβεβαιότητας στους πολίτες του⁴³⁹.

Επίσης, οι Η.Π.Α. αντιλαμβάνονταν ότι με την παραίτηση των δικαιωμάτων του Ιορδανού μονάρχη από τη Δυτική Όχθη, η “P.L.O.” είχε κληθεί να αναλάβει τον έλεγχο του τμήματος αυτού της γης της Παλαιστίνης και της Λωρίδας της Γάζας. Βέβαια, είχε να αντιμετωπίσει τόσο την νεαρή ηγεσία της Ιντιφάντα όσο και το ισλαμιστικό κίνημα με την Hamas. Η τελευταία οργάνωση εξαιτίας της κατάρρευσης της οικονομικής ζωής στη Δυτική Όχθη και την Λωρίδα της Γάζας - λόγω των απεργιών των Παλαιστινίων εμπόρων και εργατών - είχε αρχίσει να ισχυροποιείται. Με το εκτενές δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών στην εκπαίδευση, την υγεία και την παροχή τροφίμων που προσέφερε, έθετε σε κίνδυνο την πολιτική ύπαρξη της “P.L.O.” ή τουλάχιστον διεκδικούσε πολιτικό ρόλο στα κατεχόμενα και ειδικά στη Λωρίδα της Γάζας. Έπρεπε, λοιπόν, η “P.L.O.” να επανεπιβεβαιώσει την εξουσία της δημόσια και γρήγορα. Η έναρξη διαλόγου μεταξύ αυτής και των Ηνωμένων Πολιτειών εξυπηρετούσε και αυτόν τον λόγο και βασικά, νομιμοποιούσε διεθνώς την οργάνωση αυτή ως μελλοντικό συνομιλητή με το Ισραήλ. (Ωστόσο, στη συνέχεια, ο επίσημος διάλογος μεταξύ της “P.L.O.” και της κυβέρνησης του Ισραήλ στην Ουάσιγκτον μετά τη Διάσκεψη της Μαδρίτης (1991) θα κινηθεί με αργά βήματα και οι ελπίδες για τις εθνικές επιδιώξεις των Παλαιστινίων θα ατονήσουν. Βασική αιτία θα είναι η αναποφασιστικότητα του πρωθυπουργού του Ισραήλ Y. Rabin – είχε εκλεγεί με το εργατικό κόμμα και είχε συγκροτήσει κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ Labor και Meretz – να υλοποιήσει τάχιστα (σε διάστημα έξι με εννέα μήνες) την προεκλογική του δέσμευση, τη Συμφωνία Αυτονομίας με τους Παλαιστινίους. Όπως θα αναφερθεί παρακάτω, η αναποφασιστικότητά του εκδηλωνόταν με την επιμονή των ισραηλινών διαπραγματευτών σε ανούσιες και δευτερεύουσας σημασίας λεπτομέρειες της συγκεκριμένης Συμφωνίας)⁴⁴⁰.

Έτσι, δεν θα πρέπει να ξαφνιάζει το γεγονός ότι η κοινωνία των πολιτών, οι Αμερικανο-εβραϊκές και ισραηλινές φιλειρηνικές οργανώσεις με την κινητοποίηση ακαδημαϊκών και ειδικών στα στρατηγικά θέματα και τα ζητήματα ασφαλείας ανέλαβαν επιπλέον πρωτοβουλίες προσέγγισης και κατανόησης της μιας και της άλλης πλευράς,

⁴³⁹ Lawrence Grossman: ό.π. (Communal, Jewish Communal Affairs, American Jewry and the Middle East, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 177-178, Menachem Shalev: “Israel, National Security, The Intifada-Year Three”, U.S., “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1992), σελ. 427-433, Ofira Seliktar: ό.π., σελ. 18-20, Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: ό.π., σελ. 31-32, 35-36.

⁴⁴⁰ Lawrence Grossman: ό.π. (Communal, Jewish Communal Affairs, American Jewry and the Middle East, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 177-178, Menachem Shalev: “Israel, National Security, The Intifada-Year Three”, U.S., “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1992), σελ. 427-433, Ofira Seliktar: ό.π., σελ. 18-20, Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: ό.π., σελ. 31-32, 35-36.

πέραν της προσπάθειας που γινόταν σε επίσημο διακυβερνητικό επίπεδο. Είναι οι λεγόμενες διαπραγματεύσεις “Track II” (Track II Diplomacy), κατά τις οποίες πρόσωπα που δεν είναι κυβερνητικοί αξιωματούχοι, αλλά ανήκουν είτε στον ακαδημαϊκό και τον επιχειρηματικό είτε στο χώρο των Μ.Κ.Ο. (Μέλη της Κοινωνίας των Πολιτών), των εμπλεκόμενων σε μια σύγκρουση, έρχονται κοντά και προσπαθούν να διαφωτίσουν πτυχές μιας σύγκρουσης, να κατανοήσουν τις αντιλήψεις και τις θέσεις του άλλου μέρους και μέσω του διαλόγου να βρουν τρόπους επίλυσης ζητημάτων που δημιουργούν την μεταξύ τους ρήξη⁴⁴¹. Επιπλέον, η “Track II Diplomacy” μπορεί να διεξάγεται ανεξάρτητα ή και ταυτόχρονα με τις διαπραγματεύσεις τύπου “Track I Diplomacy”. Οι τελευταίες είναι διμερείς ή πολυμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων ή και των αντιπροσώπων τους, με σκοπό να βρεθεί λύση σε μια κρίση ή σύγκρουση (συχνά με τη μεσολάβηση ενός τρίτου μέρους). Βέβαια, τις περισσότερες φορές οι “Track II” διαπραγματεύσεις γίνονται ανεξάρτητα, όταν η δυνατότητα επίσημων διακυβερνητικών συνομιλιών καθίσταται αδύνατη λόγω δυσεπίλυτων ζητημάτων και για τις δύο εμπλεκόμενες πλευρές⁴⁴².

Καθώς οι δύο πλευρές δεν είναι σε θέση να συζητήσουν μεταξύ τους σε επίσημο επίπεδο, επειδή για παράδειγμα η μία πλευρά αρνείται να αναγνωρίσει την άλλη και το αντίστροφο, τότε υπάρχει η πιθανότητα πρόσωπα που είναι από την «Κοινωνία των Πολιτών» να συναντηθούν και να προσπαθήσουν είτε να ανταλλάξουν απόψεις, αντιλήψεις, ακόμα και φόβους (εκφράζοντας τις ανάγκες τους) καθώς και πληροφορίες επάνω σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος (που αποτελούν όμως σημεία τριβής) είτε να επεξεργαστούν προσχέδια πολιτικών συμφωνιών, τα οποία στη συνέχεια ενδέχεται να αποδεχθούν επίσημα και οι δύο πλευρές. Έτσι, με την πληροφόρηση του κοινού, των ελίτ και των κυβερνήσεων περί των αντιλήψεων και των ιδεών που έχουν οι ίδιοι αποκομίσει από τη συμμετοχή τους στις ιδιωτικές και απευθείας διαπραγματεύσεις με άλλους ανεπίσημους «ενδιάμεσους», προετοιμάζουν τις συμφωνίες. Όπως σημειώθηκε πιο πάνω, οι «ενδιάμεσοι» δεν είναι παρά μη-κυβερνητικοί δρώντες, ανεπίσημα πρόσωπα, που ωστόσο έχουν πολιτική επιρροή και αισθητή παρουσία στα κέντρα λήψεως αποφάσεων των δύο αντικρουόμενων πλευρών. Συνεπώς, Μ.Κ.Ο., θρησκευτικά ιδρύματα, πρώην κυβερνητικοί αξιωματούχοι και ιδιώτες (ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι ή επιχειρηματίες) φιλοξενούν και διευκολύνουν την έναρξη συνομιλιών, δηλαδή το

⁴⁴¹ Diana Chigas: “Track II (Citizen) Diplomacy” U.S., www.beyondintractability.org, University of Colorado (2003), σελ. 1-3, Sanam Naraghi Anderlini and Victoria Stanski: “Peace Negotiations and Agreements” of “Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action”, U.K., (International Alert, Women Waging Peace), σελ. 17-20.

⁴⁴² Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: σελ. 1-3, Diana Chigas: ό.π., σελ. 1, Sanam Naraghi Anderlini and Victoria Stanski: ό.π., σελ. 17-20.

άνοιγμα διαύλων επικοινωνίας μεταξύ των μερών που βρίσκονται σε σύγκρουση. Με άλλα λόγια, αυτές οι συναντήσεις εργασίας, τα “Workshops”, σκοπό έχουν να ανοίξουν διαύλους επικοινωνίας, να φέρουν τα μέρη κοντά και να δημιουργήσουν συνθήκες εμπιστοσύνης με την καλύτερη κατανόηση των αναγκών και των αντιλήψεων της κάθε πλευράς. Εφόσον υπάρξει σύμπτωση σε δράσεις που μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες και τα συμφέροντα των δύο πλευρών, τα μέρη μπορεί να οδηγηθούν σε συμφωνία. Δεν στοχεύουν στη σύναψη πολιτικής συμφωνίας ευθύς εξ αρχής, αλλά στην καλλιέργεια του κατάλληλου πλαισίου και των συνθηκών με την αλλαγή της εχθρικής στάσης και συμπεριφοράς, ώστε να φτάσουν τα ίδια τα μέρη σε συμφωνία δοθέντος του κατάλληλου «παράθυρου ευκαιρίας»⁴⁴³.

Το «παράθυρο ευκαιρίας» δημιουργείται από μια έντονη κινητικότητα στο διεθνές ή περιφερειακό περιβάλλον, η οποία προκαλείται από μεταβολή των δεικτών έντασης και βίας σε μια κοινωνία ή στις κοινωνίες των εμπλεκόμενων στη σύγκρουση μερών. Οι δείκτες αυτοί ταξινομούνται στους: συστημικούς, στους μεσοπρόθεσμους, τους άμεσους καταλύτες ή «πυροκροτητές» και εκείνους της ειρήνης. Οι συστημικοί αναφέρονται σε συνθήκες και καταστάσεις βαθιά ριζωμένες και στις δύο κοινωνίες, που τροφοδοτούν συνεχώς τη συγκρουσιακή συμπεριφορά και στάση τους, όπως είναι η μακροχρόνια πολιτική ή η οικονομική καταπίεση και η στέρηση δικαιωμάτων εθνικών ομάδων (μειονοτήτων) ενός μέρους καθώς και η ένοπλη κατοχή ενός τμήματος γης, στο οποίο κατοικούν μέλη άλλης εθνικής ομάδας. Οι μεσοπρόθεσμοι αφορούν σε καταστάσεις που ευνοούν τη σύγκρουση, αλλά δεν είναι βαθιά ριζωμένες στις στάσεις, στις πεποιθήσεις των μελών των μερών που συγκρούονται. Για παράδειγμα, όταν υπάρχει αυξανόμενη βία κατά μειονοτήτων και άλλων ομάδων του πληθυσμού, τότε οι καταστάσεις αυτές συνθέτουν τους μεσοπρόθεσμους δείκτες. Οι άμεσοι καταλύτες αναφέρονται σε γεγονότα που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν και σε συνδυασμό με τους προαναφερόμενους δείκτες οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στη σύγκρουση. Παραδείγματος χάριν, θα μπορούσε να αναφερθεί καλπονοθεία σε εκλογές, πολιτικές συλλήψεις και διώξεις καθώς και επιθέσεις κατά ειρηνικών διαδηλωτών. Τέλος, οι δείκτες «ειρήνης» είναι παράγοντες που οδηγούν στην ειρηνική συνύπαρξη και την εξάλειψη της βίας. Όταν, λοιπόν, οι δείκτες αυτοί αποτυπώσουν την ένταση που υπάρχει μεταξύ των μερών και συμβάλουν στην μεταβολή των συστημικών και άλλων αντικειμενικών παραγόντων σε διεθνές ή περιφερειακό επίπεδο (όπως σε αλλαγή στρατηγικής και πολιτικής ηγεσίας), τότε η σύγκρουση με την παρέμβαση ενός τρίτου

⁴⁴³ Diana Chigas: ό.π., σελ. 1-3, Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: ό.π., σελ. 3.

μέρους μπορεί να οδηγηθεί στην άρση της με μέτρα τόσο «άμεσης πρόληψης» (Direct Prevention) όσο και με μέτρα «δομικής πρόληψης» (Structural Prevention)⁴⁴⁴.

Στην περίπτωση της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης, οι διαπραγματεύσεις στο Όσλο θα ξεκινήσουν με την υποστήριξη της Νορβηγίας και την εμπλοκή σημανόντων προσώπων και από τις δύο πλευρές (Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους της P.L.O.) κυρίως από τον ακαδημαϊκό χώρο, αλλά με στενές σχέσεις με πολιτικά πρόσωπα. Για παράδειγμα, οι δύο Ισραηλινοί διαπραγματευτές, Yair Hirschfeld (1944-) και Ron Pudnak (1955-2014), ήταν ανεξάρτητοι επιστήμονες, συνδεδεμένοι με ισραηλινά πανεπιστήμια. Βέβαια, ο πρώτος από αυτούς υπήρξε στενός συνεργάτης του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών του Ισραήλ Yossi Beilin κατά τη δεκαετία του 1980 αλλά και συνομιλητής με κεντρικά πρόσωπα των Παλαιστινίων στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, όπως ήταν ο Feisal al-Husseini (1940-2001). Από την πλευρά των Παλαιστινίων, οι Abu Ala (1937-), Hassan Asfour (1950-) και Maher al-Kurd (1947-) ήταν μεν αξιωματούχοι στην “P.L.O.”, αλλά δεν είχαν ενεργό ρόλο σε επιχειρήσεις της οργάνωσης αυτής. Ήταν βέβαια αξιωματούχοι, όχι όμως με τόσο έντονη παρουσία στα πολιτικά πράγματα της παλαιστινιακής οργάνωσης και ασχολούνταν με τα διεθνή οικονομικά ζητήματα. Για αυτό, οι διαπραγματεύσεις του Όσλο δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με απόλυτους όρους ως “Track II Diplomacy” συζητήσεις. Σημασία για εκείνους ήταν να εξευρεθούν οι παράμετροι μιας βιώσιμης συμφωνίας μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας και η συμφωνία εκείνη να μπορεί να τύχει της υποστήριξης τόσο της ηγεσίας όσο και των ίδιων των Παλαιστινίων. Ανάλογη ήταν και η επιθυμία των Ισραηλινών. Για αυτό, οι συνομιλίες διεξήχθησαν από τους πρώτους μήνες μέχρι το Μάιο του 1993 μεταξύ ακαδημαϊκών, Ισραηλινών διπλωματών και Παλαιστινίων οικονομολόγων αντί αξιωματούχων των δύο πλευρών, ειδικών στα θέματα άμυνας και ασφάλειας,. Από τον Μάιο όμως και έπειτα, οι διαπραγματεύσεις παίρνουν τον χαρακτήρα των “Track I”, επίσημων δηλαδή συζητήσεων με τη συμμετοχή κυβερνητικών πλέον στελεχών, όπως του Γενικού Διευθυντή του ισραηλινού υπουργείου των Εξωτερικών Uri Savir (1953-2022)⁴⁴⁵. Σε αυτή την προσπάθεια συνέβαλαν οι διεθνείς συγκυρίες, τα γεγονότα στην περιοχή (που αποτέλεσαν καταλύτες για την προσπάθεια επίλυσης του ζητήματος στο Όσλο), αλλά και οι ηγεσίες των δύο πλευρών⁴⁴⁶.

⁴⁴⁴ Diana Chigas: ό.π., σελ.4, Sanam Naraghi Anderlini and Victoria Stanski: “Conflict Prevention” of “Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action”, U.K., (International Alert, Women Waging Peace), σελ. 4-5.

⁴⁴⁵ Uri Savir: “The Process (The First Encounter)”, U.S., (The New York Times, Archives-Books, 1998), <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/first/s/savir-process.html> .

⁴⁴⁶ Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: ό.π., σελ.29, 33, 37-41, Diana Chigas: ό.π., σελ. 3, 5.

Ένα από τα γεγονότα αυτά ήταν η Ιντιφάντα. Η παλαιστινιακή εξέγερση έδωσε τη δυνατότητα στην “P.L.O.” να αναδειχθεί ως η οργάνωση που μπορούσε να συμμετάσχει σε μια συμπεφωνημένη ειρηνευτική διαδικασία, έχοντας πια αναθεωρήσει τις σκληρές θέσεις της και αποδεχόμενη τους αμερικανικούς όρους με βάση την απόφαση του Αλγερίου το Νοέμβριο του 1988 και κατόπιν με τη συνέντευξη τύπου του Υ. Arafat κατά τη Διάσκεψη του Ο.Η.Ε. στη Γενεύη (Δεκέμβριος 1988). Έτσι, άνοιξε ο διάλογος μεταξύ αυτής και των Η.Π.Α., οι οποίες δεν συμμερίζονταν τις θέσεις της δεξιάς κυβέρνησης του Ισραήλ και επιζητούσαν την ειρήνευση στην περιοχή, από τη στιγμή που δύο άλλα καίρια γεγονότα καθιστούσαν και τις Η.Π.Α ηγεμονεύουσα δύναμη στην Μέση Ανατολή. Το πρώτο από αυτά ήταν η κατάρρευση του σοβιετικού μπλοκ και της Ε.Σ.Σ.Δ., του «αντίπαλου δέους» και ανταγωνιστικού πόλου προς τις Η.Π.Α. Έτσι πια, τα αραβικά καθεστώτα, που είχαν ακολουθήσει τη σοσιαλιστικού τύπου οργάνωση της οικονομίας και της κοινωνίας, έχαναν τον κύριο υποστηρικτή τους σε στρατιωτικά και διπλωματικά ζητήματα, τη Σοβιετική Ένωση. Επιπλέον, οι Ηνωμένες Πολιτείες μετά τη νίκη των κρατών που είχαν συνασπιστεί με προθυμία κατά του Σαντάμ Χουσεϊν (κατά τον Πόλεμο του Κόλπου) αναδεικνύονταν ως η αδιαφιλονίκητη δύναμη σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο με κύριο σύμμαχό τους το Ισραήλ. Επομένως, για να υπάρξει ειρήνη στην περιοχή, αναγκαστικά το Ισραήλ θα έπρεπε να πιεστεί από τον κύριο υποστηρικτή του, τις Η.Π.Α., οι οποίες επιθυμούσαν τη σταθερότητα στην περιοχή με την επίτευξη Συμφωνίας Ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων. Σε αντίθετη περίπτωση, ο πόλεμος μεταξύ του Ισραήλ και των αραβικών κρατών (ακόμα και με την Αίγυπτο) ήταν πολύ πιθανός⁴⁴⁷.

Όταν ξεκινάει ο διάλογος μεταξύ των Αμερικανών και της “P.L.O.” στην Τύνιδα τον Δεκέμβριο του 1988, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι αντιδρούν με σύνεση και προσμονή. Τόσο οι ίδιοι όσο και οι Αμερικανοί καταλάβαιναν την ανεδαφική και αδιέξοδη πολιτική του πρωθυπουργού του Ισραήλ για συνέχιση της ισραηλινής κατοχής στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Η αμερικανική κοινή γνώμη ήταν αρνητική σε αυτή την πολιτική, πολύ περισσότερο εξαιτίας των σκηνών που προβάλλονταν από την τηλεόραση σχετικά με τις προσπάθειες βίαιης καταστολής της Ιντιφάντα από τον ισραηλινό στρατό. Τέτοια στάση δεν άρμοζε σε έναν στενό σύμμαχο και δημοκρατικό κράτος «κατ’ εικόνα» των Ηνωμένων Πολιτειών στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ειδικά, η υποστήριξή τους βασιζόταν, επιπλέον, στις ηθικές επιταγές που γεννήθηκαν μετά από όσα είχαν υποφέρει οι Εβραίοι με το «Ολοκαύτωμα» κατά τη

⁴⁴⁷ Hussein Agha, Shai Feldman, Ahmad Khalidi, and Zeev Schiff: *ό.π.*, σελ. 32-33, Jonathan Marcus: *ό.π.* “Discordant Voices: the U.S. Jewish community and Israel during the 1980s”, σελ. 556-557, Jonathan Marcus: *ό.π.* (“The politics of Israel’s security”), σελ. 235, 243-244.

διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Όμως, με αυτή την πολιτική του το Ισραήλ υπέσκαπτε αυτού του είδους την υποστήριξη, αφού από κράτος κατατρεγμένων μεταβαλλόταν σε κράτος-διώκτη. Η ίδια η αμερικανική κυβέρνηση είχε ήδη αρχίσει να επικρίνει τις μαζικές απελάσεις και την αδιάκριτη χρήση βίας από τους Ισραηλινούς εναντίον των Παλαιστινίων⁴⁴⁸.

Η απογοήτευση και η αγανάκτηση των Αμερικανο-εβραίων απέναντι στην ισραηλινή πολιτική οδηγούσε παραδοσιακές οργανώσεις όπως η “American Jewish Committee” να υποδεικνύουν ότι το Ισραήλ έπρεπε να συνομιλήσει με την “P.L.O.” την κατάλληλη στιγμή, αντίθετα με την καθολική άρνηση του τελευταίου να ξεκινήσει διάλογο μαζί της. Βέβαια, άλλες παραδοσιακές οργανώσεις τους, όπως η “Presidents Conference”, η “Anti-defamation League” και η “A.I.P.A.C.”, ήταν ταυτισμένες με την πολιτική που ακολουθούσε το Likud και δεν ενστερνίζονταν όχι μόνο το «άνοιγμα» διαλόγου μεταξύ των Η.Π.Α. και της “P.L.O.” αλλά και το ενδεχόμενο απευθείας διαλόγου μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων. Χαρακτηριστικά, τον Μάρτιο του 1989 δύο οργανώσεις, η “American Jewish Congress” και η “Anti-defamation League” συγχρηματοδότησαν μια έρευνα που θα πραγματοποιείτο από το “Jaffee Center for Strategic Studies” του Πανεπιστημίου του Τελ Αβίβ σχετικά με προτεινόμενες λύσεις του παλαιστινιακού προβλήματος. Μία από αυτές ήταν η αναγκαιότητα έναρξης διαλόγου μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Ενώ αρχικά και οι δύο οργανώσεις συγχρηματοδότησαν την παραπάνω έρευνα για να βοηθήσουν την ισραηλινή κυβέρνηση σχετικά με τις επιλογές πολιτικής που είχε, τελικά, η “Anti-defamation League” απέρριψε τη σύσταση για έναρξη διαλόγου μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων και εξέφρασε τη δυσφορία της απέναντι στην άλλη οργάνωση, την “American Jewish Congress”, που υιοθετούσε την προοπτική αυτή. Επιπροσθέτως, επέμεινε να παρουσιαστεί μόνο η ανάλυση των δεδομένων και όχι οι προτεινόμενες λύσεις. Ειδικά, η προοπτική αυτή του διαλόγου έγινε μεν δεκτή από τον Shimon Peres του Εργατικού κόμματος, αλλά απορρίφθηκε από τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Shamir.⁴⁴⁹

Γενικά, η διαφοροποίηση μεταξύ παραδοσιακών και νεότερων «φιλελεύθερων» Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, υποστηρικτικών της ειρήνης, συνέχιζε να διευρύνεται. Ωστόσο, παρά τις φωνές που κατά καιρούς ακούγονταν από παραδοσιακές οργανώσεις οι οποίες είχαν ασπαστεί την ισραηλινή πολιτική για παύση

⁴⁴⁸ Lawrence Grossman: ό.π. “Communal, Jewish Communal Affairs”, (“American Jewry and the Middle East”, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 177, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 554, 556, Ralph Mandel: ό.π. “The Year of the Intifada”, (“American Jewish Committee”, American Jewish Year Book, 1990), σελ. 504.

⁴⁴⁹ Lawrence Grossman: ό.π. “Communal, Jewish Communal Affairs”, (“American Jewry and the Middle East”, American Jewish Year book, 1991), σελ.177-178.

του διαλόγου μεταξύ Η.Π.Α. και “P.L.O.” και κατ’ επέκταση παρά την πρόθεσή τους να παρακολουθούν από κοντά τη συμπεριφορά της παλαιστινιακής οργάνωσης προκειμένου να πληροφορήσουν την αμερικανική κυβέρνηση για πράξεις που αντέβαιναν τους συμφωνημένους όρους έναρξης των συνομιλιών μεταξύ τους, τελικά οι ίδιες δεν αμφισβήτησαν την αμερικανική πολιτική περί διατήρησης εκείνου του διαλόγου. Άλλωστε, η κατάσταση της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών δεν μπορούσε να συνεχιστεί, όπως θα αναφέρει ενδεικτικά ο εκδότης του περιοδικού “Tikkun” στο Συνέδριο του περιοδικού, που θα πραγματοποιηθεί στην Νέα Υόρκη το Δεκέμβριο του 1988, όπου θα συμμετάσχουν φιλελεύθεροι και προοδευτικοί Αμερικανο-εβραίοι, διανοούμενοι κυρίως. Εκεί, θα κατακρίνει τις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις που ήταν ελιτίστικες (οι ηγεσίες τους προέρχονταν από πρόσωπα μη εκλεγμένα από το σύνολο των μελών τους, δηλαδή μη επιλεγμένα από τη βάση των οργανώσεων, αλλά δοτά από τους πλούσιους Αμερικανο-εβραίους) και οι οποίες ακολουθούσαν άκριτα την άποψη της ισραηλινής κυβέρνησης. Έτσι, δινόταν η εντύπωση στο αμερικανικό κοινό ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα στήριζε απόλυτα την πολιτική Shamir, η οποία δεν ήταν άλλη από τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ». Μάλιστα, σε δημοσίευμα στην εφημερίδα “New York Times” κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Ισραηλινού πρωθυπουργού στις Η.Π.Α. τον Απρίλιο του 1989, αναφερόταν ότι πολλοί Αμερικανο-εβραίοι δεν υποστήριζαν τις πολιτικές του, δηλαδή την καταδυνάστευση των Παλαιστινίων και τη συνέχιση της ισραηλινής κατοχής. Ο Shamir δεν διέθετε «λευκή επιταγή» από αυτούς για να συνεχίσει τις συγκεκριμένες πολιτικές. Επίσης, σε αυτή τη δημοσίευση διακόσιοι προοδευτικοί, εξέχοντες Αμερικανο-εβραίοι καλούσαν την ισραηλινή κυβέρνηση να διαπραγματευτεί με τους Παλαιστινίους για όλα τα ζητήματα και να μην αποκλείει την προοπτική δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Άρα, δήλωναν με τον πιο εμφανή τρόπο την αντίθεσή τους προς τον Shamir και τις πολιτικές του. Αντιλαμβάνονταν ότι σκοπός του δεν ήταν η επίτευξη ειρήνης με τους Παλαιστινίους πάνω στη βάση της ανταλλαγής εδάφους. Μάλιστα, ο ίδιος έφτανε στο σημείο να χρησιμοποιεί ως δικαιολογία για την κατοχή εδαφών την ανάγκη εγκατάστασης των Εβραίων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, που μετανάστευαν οριστικά στο Ισραήλ, προκαλώντας έτσι την αντίδραση της αμερικανικής κυβέρνησης του George H. W. Bush⁴⁵⁰.

⁴⁵⁰ Lawrence Grossman: ό.π. “American Jewry and the Middle East”, Jewish Communal Affairs, Communal. American Jewish Year Book, 1991, σελ. 177-178, 182, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs” (Communal), U.S., American Jewish Committee, (American Jewish Year Book, 1992), σελ. 238-239, David Taras and Morton Weinfeld: “North American Jews and Israel”, Canada, (Sage Publications, Internationasl Journal, Vol. 45, No 3, Summer 1990), σελ. 681-682.

Όμως, επειδή οι επικεφαλής των παραδοσιακών οργανώσεων δεν ήθελαν να δημιουργούν «ρήγμα» στην εικόνα της ενότητας που παρουσίαζαν προς τα έξω, δεν εκδήλωναν τόσο έντονα και ανοικτά την αντίθεσή τους προς την ισραηλινή κυβέρνηση, τουλάχιστον όσον αφορά την αναγκαιότητα της τελευταίας «να καθίσει στο τραπέζι των συζητήσεων» με τους Παλαιστίνιους. Η αντίθεσή τους, που εκδηλωνόταν μάλλον στο πλαίσιο των ιδιωτικών επαφών και συζητήσεων των μελών τους, αφορούσε μάλλον την ανάγκη να δείξει το Ισραήλ καλή θέληση και διάθεση συμβιβασμού (όχι συγκρουσιακή) με τους Παλαιστίνιους. Όμως, απέναντι στην πλειοψηφία των παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, που δεν διαφοροποιούσαν τη θέση τους από εκείνη της ισραηλινής κυβέρνησης, υπήρχαν κάποιες άλλες, όπως η “American Jewish Congress” και η “Union of American Hebrew Congregations”, οι οποίες κατέκριναν πια ανοικτά την κυβέρνηση Shamir και την πολιτική της σχετικά με τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ». Επίσης, όπως έχει διατυπωθεί παραπάνω, επικριτικές της ισραηλινής κυβέρνησης ήταν «φιλειρηνικές», προοδευτικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, κάποιες από τις οποίες ανήκαν στην οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” και συγκεκριμένα οι: “Labor Zionist Alliance”, “The Federation of Reconstructionist Congregations and Havurot”, “Women’s Circle”, “Women’s American Organization for the Distribution of Agricultural and Artisanal Skills” (O.R.T.), “Americans for Peace Now”. Όπως έχει προαναφερθεί, οι οργανώσεις αυτές δεν συμφωνούσαν με την δεξιά, αναθεωρητική πολιτική του πρωθυπουργού Shamir και θεωρούσαν ότι, όσο καιρό η εξωτερική πολιτική του Ισραήλ θα καθοριζόταν από την κυβέρνηση του κόμματος Likud (καθώς και των άλλων υπερ-ορθόδοξων κομμάτων), δεν υπήρχε περίπτωση το Ισραήλ να κινηθεί συμβιβαστικά για την επίτευξη ειρήνης με τους Παλαιστίνιους. Ενώ η πλειοψηφία της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ήταν υπέρ της στήριξης του Ισραήλ, όταν η ασφάλεια και η επιβίωσή του βρίσκονταν σε κίνδυνο, δεν υποστήριζε την πολιτική της κατοχής και διατήρησης των παλαιστινιακών εδαφών. Στις δηλώσεις γερουσιαστών αναφορικά με τη στήριξή τους στην ασφάλεια του Ισραήλ, όπως σε εκείνες του γερουσιαστή Bob Dole (1923-2021) τον Ιανουάριο του 1990 για μείωση της αμερικανικής βοήθειας κατά 5% της σε χώρες λήπτριές της και ιδίως στο Ισραήλ ως «τιμωρία» για τις πολιτικές του Shamir (προκειμένου να ενισχυθούν τα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης), οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους ήταν αντίθετοι. Δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν πολιτικές που διακύβευαν μακροπρόθεσμα την επιβίωση του εβραϊκού κράτους, όπως ήταν η μείωση της οικονομικής βοήθειας προς αυτό⁴⁵¹.

⁴⁵¹ Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 556, Lawrence Grossman: ό.π. (“American Jewry and the Middle East”, Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 177-178, Lawrence Grossman: ό.π. (Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1992), σελ. 238-239,

Τον Απρίλιο του 1989, μετά την ανάληψη της αμερικανικής προεδρίας από τον G. Bush (τον πρεσβύτερο), ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Y. Shamir προσπάθησε να προσεταιριστεί τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, δημιουργώντας την εντύπωση ότι αυτές ήταν κατά κάποιον τρόπο με το μέρος του και τον στήριζαν. Όμως, επιδίωκε να ενισχυθεί η εικόνα του πριν γίνει το προγραμματισμένο ταξίδι του στις Ηνωμένες Πολιτείες. Για αυτό, διοργάνωσε την «Διάσκεψη για την εβραϊκή αλληλεγγύη στην Ιερουσαλήμ» (20-22 Μαρτίου του 1989), όπου έλαβαν μέρος χίλιοι διακόσιοι (1.200) Εβραίοι της διασποράς. Εκεί, προσπάθησε να ικανοποιήσει τόσο όσους ασκούσαν κριτική στις ακολουθούμενες πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης όσο και όσους ήθελαν να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους προς αυτή. Μάλιστα, όσοι ήταν επικριτικοί προς αυτήν μπόρεσαν να μιλήσουν ελεύθερα και να επαναλάβουν την κριτική τους μέσα από έναν «αιχμηρό και ανοικτό διάλογο», όπως θα σχολιάσει ο τότε πρόεδρος Alexander Schindler (1973-1996) της “Union of American Hebrew Congregations” (Reform Judaism). Εκεί, υιοθετήθηκε ακόμα η «Διακήρυξη για την εβραϊκή αλληλεγγύη», στην οποία γινόταν μνεία για τη στήριξη των συμμετεχόντων στις προσπάθειες της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας του Ισραήλ για την επίτευξη ειρήνης με τους γείτονές του. Αποτελούσε μια γενική αναφορά στους στόχους της Διακήρυξης, χωρίς να αναφέρονται τα μέτρα πολιτικής όπου υπήρχε η έντονη διαφωνία ανάμεσα στις οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων⁴⁵².

Όταν τον Απρίλιο του ίδιου έτους (1989) ο πρωθυπουργός του Ισραήλ μετέβη τελικά στην Ουάσιγκτον και παρουσίασε το Σχέδιο Ειρήνης που έφερε το όνομα του, κανείς δεν περίμενε ότι η αμερικανική ηγεσία θα το αποδεχόταν τόσο εύκολα και θα έδειχνε έντονο ενδιαφέρον για την επιτυχία του. Η λεπτομέρεια είναι ότι το σχέδιο Shamir δεν ήταν παρά αμερικανικό σχέδιο, το οποίο είχε επεξεργαστεί μία από τις σημαντικότερες δεξαμενές σκέψης των Ηνωμένων Πολιτειών, το “Washington Institute for Near East Policy” με την έκθεση που είχε δημοσιεύσει, πριν ακόμα αναλάβει ο πρόεδρος Bush τα ηνία της εξουσίας. Τα μέλη της ομάδας μελέτης που ετοίμασε την παραπάνω έκθεση ήταν Αμερικανο-εβραίοι, οι οποίοι αποτέλεσαν συμβούλους της διοίκησης Bush. Για παράδειγμα, ο Richard Haas (1951-) υπήρξε ο ανώτερος διευθυντής για την Εγγύς Ανατολή και τη Νοτιο-ανατολική Ασία στο «Εθνικό Συμβούλιο Ασφάλειας» των Η.Π.Α., κατά την περίοδο της κυβέρνησης Bush. Άλλος από την ομάδα αυτή ήταν ο Dennis Ross (1948-), ενώ ο Lawrence Sidney Eagleburger (1930-2011) έγινε

Joe Stork and Rashid Khalidi: “Washington’s Game Plan in the Middle East”, U.S., Middle East Report No 164/165, Intifada Year Three, (May-August 1990), σελ. 11.

⁴⁵² Lawrence Grossman: ό.π. (“American Jewry and the Middle East”, Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 179-180.

υπουργός Εξωτερικών στην κυβέρνηση Bush. Μάλιστα, το “Washington Institute for Near East Policy” είχε ως διευθυντή του τον Martin Indyk, που είχε διατελέσει αναπληρωτής διευθυντής έρευνας της “A.I.P.A.C.”, η οποία μαζί με τους «νεο-συντηρητικούς» (Neo-conservatives) είχε μεγάλη επιρροή στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. για την Μέση Ανατολή και τις σχέσεις με το Ισραήλ ήδη επί προεδρίας R. Reagan⁴⁵³.

Η Έκθεση αυτή αποτέλεσε τη βάση για την πρόταση ειρήνης του Ισραηλινού πρωθυπουργού, ο οποίος επιδιόταν όλο το προηγούμενο διάστημα σε μια προσπάθεια να παύσει οποιαδήποτε ενέργεια εξεύρεσης πολιτικής λύσης του παλαιστινιακού προβλήματος. Ωστόσο, πιεζόταν από τους Αμερικανούς, οι οποίοι δεν μπορούσαν παρά να διαφωνούν και να δυσφορούν για τη στάση του αυτή, δηλαδή να μην επιδιώκει την πολιτική λύση με την παραχώρηση γης στους Παλαιστίνιους ούτε και την εμπλοκή της “P.L.O” και τόνιζαν ότι ήταν ανάγκη να παρουσιάσει μια «σοβαρή και ελκυστική πρόταση αυτονομίας για τους Παλαιστίνιους», προκειμένου να καθησυχαστεί κατά πρώτον λόγο η αμερικανική κοινή γνώμη, που ήταν σοκαρισμένη από τις βίαιες εικόνες των προσπαθειών καταστολής της Ιντιφάντα, και κατά δεύτερο η ευρωπαϊκή. Η τελευταία μέσω της ηγεσίας της είχε αρχίσει να πιέζει για τη διεξαγωγή Διεθνούς Διάσκεψης Ειρήνης για το Παλαιστινιακό υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. Αυτή δεν ήταν καθόλου επιθυμητή από την ισραηλινή πλευρά, αφού θα εμπλέκονταν αραβικά κράτη (η Συρία) και η Σοβιετική Ένωση. Επίσης, η απερχόμενη διοίκηση Reagan, μη πιεζόμενη από ζητήματα επανεκλογής, άνοιξε τον διάλογο μεταξύ των Η.Π.Α. και της “P.L.O.”. Άρα, ήταν αναγκαία η ενεργή στάση του Ισραήλ στις εξελίξεις, αν δεν ήθελε να μείνει ως το μέρος που διαφώνησε σε προσπάθεια ειρηνικής διευθέτησης⁴⁵⁴.

Οι Η.Π.Α. θεωρούσαν ότι με την παραπάνω Πρόταση Ειρήνης, που έφερε το όνομα του Ισραηλινού πρωθυπουργού (του Y. Shamir), θα τον εξανάγκαζαν να μην υπαναχωρήσει. Επειδή όμως πάνω σε αυτήν στηρίζονταν και οι μετέπειτα προτάσεις Baker (Μάιος 1989), οι οποίες αφορούσαν τη διαδικασία εκλογής των Παλαιστίνιων που θα συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις ειρήνης με τους Ισραηλινούς, οι Αμερικανοί επέτρεπαν, κατά κάποιον τρόπο, στο Ισραήλ να «κωλυσιεργεί» για την επίτευξη της ειρήνης. Και αυτό, διότι οι συζητήσεις θα αναλώνονταν εκ των πραγμάτων σε διαδικαστικά θέματα και όχι επί της ουσίας. Συγκεκριμένα, με τις προτάσεις Baker (οι προτάσεις πρωτοδιατυπώθηκαν το Μάιο του 1989, ενώ ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. επανήλθε σε αυτές μετά τον Α΄ Πόλεμο του Κόλπου) προβλεπόταν ότι, εφόσον

⁴⁵³ Michael Thomas: ό.π., σελ. 135-136, 169, Joe Stork and Rashid Khalidi: ό.π., σελ. 10.

⁴⁵⁴ Michael Thomas: ό.π., σελ. 168, Joe Stork and Rashid Khalidi: ό.π., σελ. 10.

οι Παλαιστίνιοι συμφωνούσαν να συζητήσουν πάνω στην πρόνοια της πρότασης ειρήνης Shamir για εκλογή αντιπροσωπείας Παλαιστίνιων διαπραγματευτών από τα κατεχόμενα εδάφη, όχι όμως από την Ανατολική Ιερουσαλήμ, τότε θα άρχιζαν αμερικανικές επαφές με τα μέρη. Ειδικότερα, θα γινόταν συνάντηση ανάμεσα στους υπουργούς Εξωτερικών των Η.Π.Α., της Αιγύπτου και του Ισραήλ, ώστε να επιλέξουν τα μέλη της παλαιστινιακής αποστολής που θα κάθονταν στο ίδιο τραπέζι με τους Ισραηλινούς, προκειμένου να συζητήσουν. Τα μέλη αυτά δεν θα έπρεπε να προέρχονται από τις τάξεις της “P.L.O.” (αν και συγκεκριμένα θα προέρχονταν από αυτήν) και θα συγκροτούσαν την μεικτή ιορδανο-παλαιστινιακή αντιπροσωπεία, που θα συνομιλούσε με το Ισραήλ σχετικά με τους όρους της αυτονομίας των κατεχομένων εδαφών. Η αυτονομία αυτή θα οδηγούσε σε τελικές διαπραγματεύσεις για ζητήματα κρίσιμα και ουσίας, όπως το καθεστώς της Ιερουσαλήμ και τα δικαιώματα των Παλαιστίνιων προσφύγων εντός και εκτός Ισραήλ⁴⁵⁵.

Ουσιαστικά, με την επιλογή της μιας και της άλλης αντιπροσωπείας των διαρκών συζητήσεων και των σταδίων προς την οριστική διευθέτηση των ζητημάτων, το Ισραήλ κέρδιζε πολύτιμο χρόνο, προκειμένου να διερευνήσει αν τελικά και με βάση την έκβαση των πραγμάτων θα έκανε τις απαραίτητες παραχωρήσεις γης στους Παλαιστίνιους για την επίτευξη ειρήνης. Οι Αμερικανοί, από την άλλη, με την επιλογή μέσω εκλογών αντιπροσώπων από τα παλαιστινιακά εδάφη, οι οποίοι δεν θα προέρχονταν από την “P.L.O.” αλλά θα εκλέγονταν με τη δική της επικύρωση, πίστευαν ότι θα κατάφερναν τελικά να παραγκωνίσουν την οργάνωση, έτσι ώστε να έχουν να αντιμετωπίσουν πιο μετριοπαθείς Παλαιστίνιους. Εδώ, οι απόψεις τους συνέπιπταν με εκείνες του Εργατικού Κόμματος του Ισραήλ. Αντίθετα, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Shamir δεν αντιμετώπιζε την πρότασή του παρά μόνο σαν ένα ακόμη διπλωματικό τέχνασμα για να καθυστερήσει την όποια προσπάθεια των Παλαιστίνιων να πραγματοποιήσουν τις εθνικές τους επιδιώξεις. Γνώριζε ότι, αν διευκόλυνε διαδικαστικά την εξεύρεση λύσης για το παλαιστινιακό με την υλοποίηση κάποιων από τα ζητήματα ουσίας, θα έφερνε πιο κοντά τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, γεγονός που ο ίδιος και το Likud απεύχονταν⁴⁵⁶.

Η πλειοψηφία των μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ήταν αντίθετη με την άκαμπτη «αναθεωρητική», δεξιά και σοβινιστική πολιτική του Likud που

⁴⁵⁵ Joe Stork and Rashid Khalidi: ό.π., σελ. 10-11, Joel Brinkley and, Special to the New York Times: “Israeli Cabinet approves Baker Plan, with Conditions”, U.S., (The “New York Times”, Monday, November 6th, 1989), Michael Thomas: ό.π., σελ. 167, William B. Quandt: ό.π., σελ. 295-301, 305-310 και Kenneth Jacobson: “The United States, Israel, and the Middle East”, U.S., (“American Jewish Committee”, “American Jewish Year Book, 1992”, Review of the Year 1990, the U.S.A.), σελ. 209.

⁴⁵⁶ Joe Stork and Rashid Khalidi: ό.π., σελ. 10-11, Michael Thomas: ό.π., σελ. 172.

ακολουθούσε ο πρωθυπουργός Shamir. Η πλειοψηφία αυτή, όντας φιλελεύθερη και πλουραλιστική, όπως έχει ήδη προαναφερθεί, είχε προσελκυσθεί και έκλινε προς τις θέσεις του Y. Rabin, του επικεφαλής του Εργατικού κόμματος του Ισραήλ. Ήταν υπέρ των διαπραγματεύσεων με τους Παλαιστίνιους για την εξεύρεση ειρηνικής λύσης στο Παλαιστινιακό, ακόμα και με τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους στο μέλλον αλλά υπό σαφείς όρους (οι “Conditional Doves” του Labor party/Εργατικού κόμματος του Ισραήλ υποστήριζαν τις θέσεις αυτές). Οι φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι υποστήριζαν τον Y. Rabin και, γενικότερα, τους Ισραηλινούς εκείνους που στήριζαν την ανταλλαγή εδαφών για την ειρήνη με σαφείς εγγυήσεις ασφαλείας για το κράτος του Ισραήλ. Επίσης, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι και οι φιλειρηνικές οργανώσεις τους, που δεν ανήκαν στις παραδοσιακές σιωνιστικές (με κάποιες εξαιρέσεις εκείνη τη χρονική περίοδο, όπως ήταν η “American Jewish Congress”, η “American Jewish Committee” και η “Union of American Hebrew Congregations) διαφοροποιούνταν από την επίσημη γραμμή της ισραηλινής κυβέρνησης και ταυτίζονταν με την αμερικανική κυβέρνηση του G. Bush, προβάλλοντας έτσι πρωτίστως την ταυτότητά τους ως Αμερικανών πολιτών. Η τελευταία θα στηρίξει τον Y. Rabin ως ηγέτη αντιπολιτευόμενο τον Shamir, κατά την διεκδίκηση της εξουσίας στις εκλογές του 1992⁴⁵⁷.

Με βάση τις παραπάνω αξίες και αρχές, οι Αμερικανο-εβραίοι δεν μπορούσαν παρά να δουν θετικά την πρόταση ειρήνης του πρωθυπουργού του Ισραήλ Shamir. Τόσο οι ηγέτες Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, όπως της οργάνωσης-ομπρέλα “Presidents Conference” όσο και άλλων, όπως της “Labor Zionist Alliance”, είδαν με ικανοποίηση τη μεταστροφή του Ισραηλινού πρωθυπουργού προς την μετριοπάθεια και τον διάλογο μέσω της ειρηνευτικής πρότασής του. Όμως, δεν γνώριζαν ότι η συγκαταβατικότητα που έδειχνε ο Shamir με την πρότασή του για ειρήνη προς τους Αμερικανούς και κατ’ επέκταση προς τους Παλαιστίνιους, στην πραγματικότητα έκρυβε τις αληθινές προθέσεις του. Δηλαδή, μέσω μιας μακράς διαδικασίας διαπραγματεύσεων για τις λεπτομέρειες εφαρμογής της αυτονομίας των Παλαιστινίων επιδίωκε να κερδίσει χρόνο, για να εγκαταστήσει στα κατεχόμενα εδάφη μισό εκατομμύριο Εβραίους της Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίοι μετανάστευαν στο Ισραήλ. Έτσι, ο στόχος του «Μεγάλου Ισραήλ» για την μη παραχώρηση εδαφών στους Παλαιστίνιους θα εκπληρωνόταν με τετελεσμένα επί του εδάφους⁴⁵⁸.

⁴⁵⁷ Michael Thomas: ό.π., σελ. 167-168, Lawrence Grossman: ό.π. (American Jewry and the Middle East, Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 178-179, Jonathan Marcus: ό.π., σελ.557-558.

⁴⁵⁸ Lawrence Grossman: ό.π. (American Jewry and the Middle East, Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1991), σελ.180-181, Lawrence Grossman: ό.π. (Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1992), σελ. 238-239, Michael Thomas: ό.π., σελ. 139, 168.

Σε καμιά περίπτωση οι Αμερικανοί δεν ήταν διατεθειμένοι να συναινέσουν σε αυτή την πολιτική. Βασικά αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα στην περιοχή καθώς και συγκεκριμένες συγκυρίες, όπως η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και ο κίνδυνος ανάδειξης ακραίων ισλαμιστών στην παλαιστινιακή πλευρά, αν η Ιντιφάντα δεν αντιμετωπιζόταν πολιτικά, αποτελούσαν απαραίτητες συνθήκες (ώριμες συνθήκες) για την ενεργή ανάμειξη των Ηνωμένων Πολιτειών στη διαδικασία προσέγγισης και ειρήνευσης. Για αυτό, οι Αμερικανοί με επικεφαλής τον υπουργό Εξωτερικών Shultz (επί προεδρίας R. Reagan) είχαν ξεκινήσει διάλογο με τους Παλαιστίνιους και προσπαθούσαν να εμπλέξουν το Ισραήλ στην προσπάθεια επίλυσης του παλαιστινιακού προβλήματος, χωρίς όμως να το πιέζουν για εύρεση σίγουρης λύσης. Βέβαια, ο πρόεδρος Bush και ο υπουργός των Εξωτερικών James Baker δεν ήταν σε καμιά περίπτωση συναισθηματικά δεμένοι με το Ισραήλ, όπως ο προηγούμενος πρόεδρος Reagan. Θεωρούσαν ότι το κράτος αυτό έπρεπε να υποστηριχθεί, αλλά όχι και οι πολιτικές της δεξιάς κυβέρνησής του, που έθιγαν τα αμερικανικά συμφέροντα⁴⁵⁹.

Ο πρόεδρος Bush είχε εμπειρία στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Είχε εργαστεί ως επικεφαλής της αμερικανικής διπλωματικής αντιπροσωπείας στην Κίνα, διευθυντής στην κεντρική υπηρεσία πληροφοριών και πρέσβης στα Ηνωμένα Έθνη. Διατέλεσε αντιπρόεδρος των Η.Π.Α. στο πλευρό του προέδρου Reagan και στο Συμβούλιο Ασφάλειας είχε την αρμοδιότητα της διαχείρισης κρίσεων. Επίσης, είχε τόσες πολλές γνωριμίες με ξένους ηγέτες κρατών και κυβερνήσεων, ώστε μπορούσε να πάρει τηλέφωνο τους ίδιους και να συνομιλήσει αμέσως μαζί τους. Επιπλέον, είχε ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής μαζί με τον υπουργό των Εξωτερικών του James Baker (1989-1992) συνεπικουρούμενος από την ομάδα των συμβούλων επί των θεμάτων αυτών. Όμως, ο Bush δεν ήταν ιδεολόγος, δεν είχε δηλαδή, όπως ο προηγούμενος πρόεδρος των Η.Π.Α., έντονες αντι-κομμουνιστικές απόψεις και δεν ήταν φιλο-ισραηλινός. Αντιθέτως, ήταν πρακτικός και ρεαλιστής. Επιθυμούσε την ανάληψη δράσης με σκοπό την επίλυση προβλημάτων, και όχι μόνο για την εξυπηρέτηση ιδεολογικών ή συναισθηματικών προαιρέσεων. Θεωρούσε ότι οι Η.Π.Α. έπρεπε να αναλαμβάνουν αναγκαστικά διεθνή δράση για την προάσπιση του status quo (ισορροπία δυνάμεων σε περιφερειακό επίπεδο) και γενικά για την προάσπιση της πρωτοκαθεδρίας τους. Για αυτό, δεν έδινε σημασία στην ουσία των ζητημάτων αλλά στο πρακτικό τρόπο επίλυσής τους. Αν μια διαδικασία οδηγούσε σε ένα ευνοϊκό αποτέλεσμα για τα αμερικανικά συμφέροντα, δηλαδή εξυπηρετούσε κάποιους τακτικούς στόχους της

⁴⁵⁹ Michael Thomas: ό.π., σελ. 139-140, 164-167, 171-172, William B. Quandt: ό.π., σελ. 290-293, Steven R. David: "American Foreign Policy towards the Middle East: A necessary Change?", the U.S., ("Israel Affairs", Routledge, 28/11/2006), σελ. 614, 616.

Αμερικής, όπως την αποφυγή ξεσπάσματος συγκρούσεων μεταξύ κρατών σε μια περιφέρεια του διεθνούς συστήματος, δεν ήταν αντίθετος σε αυτή. Αντιθέτως, αποστρεφόταν τους μεγάλους στρατηγικούς στόχους, που μπορούσαν να οδηγήσουν-ενδεχομένως-σε μεγάλες γεωπολιτικές ανακατατάξεις. Εδώ, οι αντιλήψεις του συνέπιπταν με εκείνες του υπουργού Εξωτερικών, του James Baker. Ο συγκεκριμένος ήταν προσωπικός του φίλος και σύμβουλος σε θέματα Εξωτερικής πολιτικής. Ανέλυε προσεκτικά τις καταστάσεις/ζητήματα που ανέκυπταν, προκειμένου να μην αποτύχει και για να αποφύγει ενδεχόμενες αντιδράσεις από εσωτερικούς δρώντες στην αμερικανική πολιτική σκηνή και το Κογκρέσο. Για αυτόν τον λόγο, πρόσεχε τις λεπτομέρειες. Ο James Baker μπορούσε να διαχειρίζεται επιδέξια τόσο την κρατική γραφειοκρατία, ειδικά του υπουργείου Εξωτερικών, όσο και τον τύπο. Όσον αφορά την επίλυση ζητημάτων μεταξύ εμπλεκόμενων μερών, ακολουθούσε την τακτική της «παγίδευσης της γαλοπούλας». Σύμφωνα με αυτή, οι διαμεσολαβητές προσπαθούσαν να φέρουν τις πλευρές εκεί που ήθελαν οι ίδιοι επιβάλλοντας τους δικούς τους όρους. Έπειτα, δεν τους έλεγχαν άμεσα, αλλά ασκούσαν έλεγχο επί της διαδικασίας και των συνθηκών που είχαν ήδη διαμορφωθεί (the turkey shooting)⁴⁶⁰.

Αναφορικά με την Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση και την επίτευξη ειρήνης, οι δύο, ο πρόεδρος Bush και ο υπουργός των Εξωτερικών Baker, ακολούθησαν την προσέγγιση κατά στάδια (incremental approach) μεταξύ των μερών. Δεν υπέβαλαν προτάσεις με την μορφή σχεδίων ειρήνης και δεν προχώρησαν αμέσως σε συγκλήσεις διασκέψεων κορυφής. Περίμεναν οι δύο πλευρές, Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι, να έρθουν με τον καιρό σε απευθείας συζητήσεις, να υπάρξει προσέγγιση μεταξύ τους, καθώς οι συνθήκες θα «ωρίμαζαν». Για αυτό το σκοπό, επιδίωκαν να γίνονται «μικρά βήματα» (με την λήψη, ενδεχομένως, μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ τους), ώστε να καλλιεργηθεί το κατάλληλο κλίμα διεθνούς διάσκεψης για την ειρήνη (προπαρασκευαστικές συνομιλίες). Επίσης, τόσο ο Αμερικανός πρόεδρος όσο και ο υπουργός των Εξωτερικών δεν επιζητούσαν να αποκτήσουν τη στήριξη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ούτε άλλων οργανωμένων συνόλων/ομάδων της Κοινωνίας των Πολιτών. Το ίδιο ίσχυε και για τους «Νεοσυντηρητικούς», οι οποίοι είχαν γνωρίσει στιγμές δόξας κατά την προεδρία του Reagan. Πλέον, τόσο ο πρόεδρος Bush όσο και ο υπουργός των Εξωτερικών δεν έδειχναν την ίδια καλή πίστη προς εκείνους⁴⁶¹.

⁴⁶⁰ Kathleen Christison: "Splitting the Difference: The Palestinian-Israeli policy of James Baker", U.S., ("University of California Press", "Journal of Palestine Studies", Vol. 24, No. 1, Autumn, 1994), σελ. 39-43, William B. Quandt: ό.π., σελ. 290-293, 295-296, Michael Thomas: ό.π., σελ. 132-138.

⁴⁶¹ William B. Quandt: ό.π., σελ. 290-294, Michael Thomas: ό.π., σελ. 134-138, Kathleen Christison: ό.π., σελ. 40-43.

Πράγματι, με την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης ο στρατηγικός ρόλος του Ισραήλ εξασθένησε. Μπορεί ο ρόλος του να ενισχυόταν ως του μόνου κράτους της περιοχής που αποτελούσε τον «στρατηγικό εταίρο» των Η.Π.Α., αλλά είχε πάψει πλέον να αποτελεί εκεί τον βασικό «πυλώνα» ανάσχεσης της σοβιετικής επιρροής. Από την άλλη, η Λιβύη και η Συρία, χώρες σύμμαχοι των Σοβιετικών, έχασαν την οικονομική και στρατιωτική βοήθεια της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Ειδικά, λοιπόν, η Συρία δεν μπορούσε να ανταγωνιστεί στρατιωτικά το Ισραήλ «επί ίσοις όροις». Βέβαια, τα αραβικά κράτη του Κόλπου αναπροσάρμοζαν τη σχέση τους με την μόνη Υπερδύναμη προχωρώντας σε σχήματα στρατιωτικής συνεργασίας μαζί της. Η καλύτερη απόδειξη ήταν ο συνασπισμός των «Προθύμων Κρατών» που συγκροτήθηκε με τις Η.Π.Α. κατά του επιτιθέμενου κράτους στην περιοχή, του Ιράκ (Α΄ Πόλεμος του Κόλπου). Όμως, μπορεί η στρατηγική σημασία του Ισραήλ να μειωνόταν, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν εξαλειφόταν⁴⁶². Χάρη σε αυτή τη σχέση, μία από τις κυριότερες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είχε αποκτήσει βαρύτητα και αυτή δεν ήταν άλλη από την “Α.Ι.Ρ.Α.С.”. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η συγκεκριμένη οργάνωση φρόντιζε να προωθεί στα κέντρα λήψης αποφάσεων των Η.Π.Α. την ανάγκη οικονομικής, διπλωματικής και στρατιωτικής στήριξης του Ισραήλ, εξασφαλίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο την ασφάλειά του. Βέβαια, η επιρροή της δεν ήταν τόσο μεγάλη, ώστε να ανατρέπει αποφάσεις που είχαν σχέση με τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α. Δεν μπορούσε καμιά «ομάδα πίεσης» να καθορίσει εν τέλει, την αμερικανική εξωτερική πολιτική, μόνο να επηρεάσει όσο το δυνατόν το περίγραμμα της. Η πολιτική αυτή μπορούσε να λαμβάνει υπόψη τις ιδεολογικές συγγένειες με το Ισραήλ, όμως σε τελική ανάλυση προείχαν τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α.⁴⁶³.

⁴⁶² Steven R. David: ό.π., σελ. 614-616, Michael Thomas: ό.π., σελ. 74, 76, 99-100, 129-130, 164-166, 169-171, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 545-547, Charles Lipson: ό.π., σελ. 128-129, 136-137, 142-143.

⁴⁶³ Ενώ οι καθηγητές Mearsheimer και Walt αναφέρουν την καταλυτική επιρροή στην λήψη αποφάσεων στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. του Αμερικανο-ισραηλινού lobby (Νεοσυντηρητικοί, “Α.Ι.Ρ.Α.С.”, χριστιανοί-σιωνιστές) και ιδίως, της οργάνωσης “Α.Ι.Ρ.Α.С.”, αυτό δεν είναι επαρκώς τεκμηριωμένο από τα στοιχεία ανάλυσης που χρησιμοποιούν. Δεν μπορεί μια οργάνωση που αποτελείται από Αμερικανο-εβραίους με τα δικά της μέσα, τις δικές της προτιμήσεις πολιτικής και τα ιδιαίτερα συμφέροντα που θέλει να εξυπηρετήσει (τη συνεχή οικονομική και διπλωματική στήριξη των ισραηλινών κυβερνήσεων κυρίως δεξιών) να μονοπωλήσει τις αποφάσεις της εξωτερικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών. Πρώτον, οι συστημικές πιέσεις από το διεθνές περιβάλλον που δέχονται τα κράτη και ειδικά οι Μεγάλες δυνάμεις μπορεί να οδηγήσουν σε ανακατανομή ισχύος στο διεθνές σύστημα και να απειλήσουν τις υλικές δυνατότητες των δυνάμεων αυτών με συνέπεια να απειληθεί η ασφάλεια τους. Οι πιέσεις αυτές δεν επηρεάζουν απευθείας την εξωτερική πολιτική των κρατών αυτών, αλλά διαμέσου των εσωτερικών δρώντων, που δεν είναι μόνο οι «ομάδες πίεσης» οδηγούν σε αλλαγή, αναπροσαρμογή των πολιτικών της εξωτερικής πολιτικής. Επομένως, οι εσωτερικοί δρώντες που ασκούν επιρροή στα κέντρα λήψης των αποφάσεων δεν είναι μόνο οι «ομάδες πίεσης», αλλά και τα μέλη της κρατικής γραφειοκρατίας, τα μέσα ενημέρωσης που πληροφορούν το κοινό και διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, οι σύμβουλοι μελών του Κογκρέσου και της εκτελεστικής εξουσίας, καθώς και η πολιτική ηγεσία με τις ιδέες που ενστερνίζεται. Υπεισέρχονται λοιπόν πολλοί παράγοντες και δρώντες στην λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων πολιτικής, και καθ’ όλη τη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών προσπαθούν να εξυπηρετήσουν τις δικές τους προτιμήσεις και στοχεύσεις. Επιπλέον, το αμερικανικό πολιτικό σύστημα βασίζεται στη διάκριση των

εξουσιών και ταυτόχρονα, στη μεταξύ των οργάνων των εξουσιών συνέργεια για την λήψη μιας πολιτικής απόφασης. Στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, η νομοθετική εξουσία με την νομοθετική πρωτοβουλία από τα μέλη του Κογκρέσου απαιτεί «τον καταμερισμό εργασίας» με τις επιτροπές και υποεπιτροπές, τα μέλη των οποίων, παρά το γεγονός ότι μπορεί τα ίδια να έχουν έντονες, συγκεκριμένες προτιμήσεις πολιτικής για κάποιο ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και να είναι σε επαφή με «ομάδες πίεσης» συνυπολογίζουν τόσο τις προτιμήσεις του κόμματος από το οποίο προέρχονται, όσο και τις προτιμήσεις της κοινής γνώμης και των ψηφοφόρων, που τους εξέλεξαν. Δεν θα πάρουν μόνο υπόψη τους τις προτιμήσεις των μελών των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων και ειδικά, της “A.I.P.A.C.” σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, όπως είναι η Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση και οι σχέσεις των Η.Π.Α. με τα αραβικά κράτη και το Ισραήλ. Επειδή τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α. δεν πρέπει να διακυβευτούν από λανθασμένη θεώρηση και λήψη αποφάσεων των μελών του Κογκρέσου και της εκτελεστικής εξουσίας, τα μέλη της νομοθετικής εξουσίας λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των απόψεων και προτιμήσεων που επικρατούν. Για παράδειγμα, τα μέλη της επιτροπής εξωτερικών υποθέσεων ή της επιτροπής εξωτερικής οικονομικής/στρατιωτικής βοήθειας συνυπολογίζουν τις απόψεις όλων των μελών του Κογκρέσου, γενικότερα, για συγκεκριμένο ζήτημα και υιοθετούν την πρόταση που εκφράζει την «μέση γραμμή» όλων των απόψεων, που έχουν διατυπωθεί (Members of various committees of Congress serve the interests of median/pivotal tendency of overall congressional preferences). Επίσης, μια απόφαση θα πρέπει να λάβει υπόψη τις προτιμήσεις της αμερικανικής κοινής γνώμης, άλλων «ομάδων πίεσης» (για παράδειγμα, ενέργειας, άμυνας, άλλων εθνικών ομάδων/κοινοτήτων των Ηνωμένων Πολιτειών) και τα στρατηγικά συμφέροντα πάνω από όλα, αν εξυπηρετούνται από αυτή. Όλοι αυτοί οι δρώντες και παράγοντες που εμπλέκονται κατά τη διαδικασία της διαμόρφωσης πολιτικών στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής δεν αναλύθηκαν συστηματικά από τους δύο παραπάνω καθηγητές.

Jeffrey W. Taliaferro, Steven E. Lobell and Norrin M. Ripsman: “Neoclassical Realism, the state and Foreign Policy (1. Introduction)”, U.S., (Cambridge University Press, 2009), σελ. 2-5, Robert C. Lieberman: “The “Israel Lobby” and American Politics”, U.S., American Political Association, Perspectives on Politics, June 2009, Vol. 7, No. 2 (June 2009), σελ. 237, 240-244, 250-252.

Αναφορικά με τη συνέργεια οργάνων διαφορετικών εξουσιών/λειτουργιών μεταξύ τους για κρίσιμα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, η οποία διευκολύνει την «εμπλοκή» εσωτερικών δρώντων πρέπει να αναφερθεί η διαδικασία νομοθετικής προπαρασκευής με τις υποεπιτροπές και επιτροπές του Κογκρέσου, πριν την εισαγωγή σχεδίου ή πρότασης νόμου για ψήφιση στην ολομέλεια. Η διαδικασία είναι χρονοβόρα (filibuster) και επιτρέπει να ακουστούν και οι απόψεις «ομάδων πίεσης». Επίσης, στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, το αμερικανικό πολιτικό σύστημα βασίζεται στον μηχανισμό «ελέγχου και εξισορρόπησης των βουλήσεων» ανάμεσα στις εξουσίες (Checks and Balances). Ο πρόεδρος δεν ασκεί άμεσα την νομοθετική εξουσία, αλλά έμμεσα μέσω των βουλευτών ή των γερουσιαστών εισάγεται κάποια πρόταση ή σχέδιο νόμου της κυβέρνησης του. Η εκτελεστική εξουσία είναι αρμόδια για την εφαρμογή των νόμων. Η νομοθετική εξουσία ασκείται άμεσα από τα δύο νομοθετικά σώματα (τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία, που απαρτίζουν το Κογκρέσο). Όμως, ο πρόεδρος μπορεί να ασκήσει βέτο σε νομοσχέδιο που έχει ψηφιστεί από την πλειοψηφία των μελών του Κογκρέσου και αναμένεται να πάρει την προεδρική έγκριση (άρθρο 1, εδάφιο 7 του αμερικανικού Συντάγματος). Το βέτο αυτό μπορεί να ανατραπεί αν η πρόταση νόμου ή το νομοσχέδιο πάρει τα 2/3 των ψήφων κάθε νομοθετικού σώματος (άρθρο 1, εδάφιο 7 του αμερικανικού Συντάγματος). Επομένως, η νομοθετική εξουσία χρειάζεται να συνεργαστεί με την εκτελεστική για να υπάρξει η ψήφιση και η έγκριση ενός νόμου. Οι «ομάδες πίεσης» και συγκεκριμένα, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις δεν μπορούν να ελέγξουν στο σύνολο τους όλα τα μέλη των υποεπιτροπών, επιτροπών, την ολομέλεια του Κογκρέσου και το επιτελείο του προέδρου των Η.Π.Α. ή και τον ίδιο ιδίως, όταν οι θέσεις που υποστηρίζουν έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τα στρατηγικά και ζωτικά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αντίθεση του προέδρου G. W. H. Bush στην προσπάθεια της πλειοψηφίας των οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας (δεξιές και κεντρώες) να δοθούν οι αμερικανικές εγγυήσεις για το δάνειο που χρειαζόταν η ισραηλινή πλευρά (απορρόφηση των Εβραίων προσφύγων από την πρώην Σοβιετική Ένωση) παρά τη συνέχιση της εποικιστικής δραστηριότητας από την ισραηλινή κυβέρνηση του Y. Shamir (1991). Η δραστηριότητα αυτή ερχόταν σε αντίθεση με την αμερικανική πολιτική για την ειρήνευση της περιοχής της Μ. Ανατολής, ενώ η Ιντιφάντα συνεχιζόταν και υπήρχε η δέσμευση του Αμερικανού προέδρου προς τους ηγέτες αραβικών κρατών για διεθνή Διάσκεψη ειρήνης επί του θέματος. Αν η όσο μεγαλύτερη πίεση που ασκούσε το Αμερικανο-ισραηλινό lobby για την «χειραγώγηση» της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής επαρκούσε για να λαμβάνονται θετικές προς τα συμφέροντα της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας αποφάσεις, αν δηλαδή, ήταν τόσο αποτελεσματικές, επειδή ασκούσε ολοένα και μεγαλύτερη πίεση προς τα κέντρα λήψης των αποφάσεων (νομοθετική και νομοθετική εξουσία), σύμφωνα με τις απόψεις των δύο καθηγητών Mearsheimer και Walt, τότε θα αποδεικνυόταν από τα γεγονότα, όπως το παραπάνω. Επίσης, άλλη περίπτωση κατά την οποία το Αμερικανο-ισραηλινό/Αμερικανο-εβραϊκό lobby άσκησε πίεση μεγάλη ήταν προς τα μέλη του Κογκρέσου για να περάσει και να γίνει νόμος από αμερικανικής πλευράς η πρόταση νόμου των μελών του Κογκρέσου Menendez-Kirk (2014-2015) για την επιβολή κυρώσεων κατά του Ιράν. Παρά το γεγονός ότι τα μέλη του

Στην περίπτωση της πώλησης των AWACS στη Σαουδική Αραβία (1981), οι «ομάδες πίεσης» δεν μπόρεσαν να παραγκωνίσουν τα στρατηγικά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών, όταν οι δικοί τους στόχοι έρχονταν σε αντίθεση με εκείνα. Προσπάθησαν να επηρεάσουν τα κέντρα λήψης αποφάσεων, καθώς στο Κογκρέσο υπήρχαν ομάδες συντηρητικών ρεπουμπλικάνων, οι οποίοι προσπάθησαν να αποτρέψουν την πώλησή τους. Όμως, έπειτα από κατ' ιδίαν συνάντηση με τον πρόεδρο Reagan η πλάστιγγα έγειρε προς την πώληση. Το Ισραήλ ήταν πράγματι στρατηγικός εταίρος των Αμερικανών, όμως τόσο η ανάγκη να προστατευθούν οι πετρελαιοπηγές (από τη στιγμή που οι Αμερικανοί δεν είχαν στρατιωτικές βάσεις στην αραβική χερσόνησο) όσο και η ανάγκη δημιουργίας ενός σχήματος περιφερειακής συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας, στο οποίο θα συμμετείχαν μετριοπαθή αραβικά καθεστώτα και βεβαίως, η Σαουδική Αραβία, έκαναν τα κέντρα λήψης αποφάσεων να αποφασίσουν την πώληση των AWACS στη Σαουδική Αραβία. Άλλωστε, το Ισραήλ έχαιρε της στρατιωτικής υποστήριξης των Ηνωμένων Πολιτειών με την μορφή Memorandum συνεργασίας στον στρατιωτικό τομέα και είχε το πλεονέκτημα «ποιότητας» όσον αφορά το στρατιωτικό υλικό που ελάμβανε από τις Η.Π.Α. Όπως είχε δηλώσει παλαιότερα ένας από τους στενότερους συμβούλους Ασφαλείας του προέδρου R. Reagan, ο William Patrick Clark

Κογκρέσου γνώριζαν ότι υπήρχε εν εξελίξει πρωτοβουλία από την αμερικανική κυβέρνηση να βρεθεί συμφωνία με την ιρανική κυβέρνηση για το πυρηνικό πρόγραμμα της τελευταίας, προκειμένου να ελεγχθεί από τη διεθνή κοινότητα, υπήρξε η νομοθετική πρωτοβουλία για την επιβολή των κυρώσεων, που ουσιαστικά οδηγούσε σε υπονόμευση των διαπραγματεύσεων μεταξύ αμερικανικής και ιρανικής κυβέρνησης και το ξέσπασμα πολέμου, ενδεχομένως. Μπρος σε αυτή την ενέργεια που αντιστρατευόταν τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα, παρά τις αντίθετες δηλώσεις των δύο μελών του Κογκρέσου ότι δηλαδή, ήθελαν με την πρόταση αυτή νόμου να βοηθήσουν την αμερικανική κυβέρνηση να πείσει ακόμα περισσότερο την ιρανική, ο πρόεδρος Barak Obama απείλησε με την χρήση του προεδρικού δικαιώματος άσκησης βέτο κατά της πρότασης νόμου. Έτσι, ανάγκασε τα δύο μέλη του Κογκρέσου να αποσύρουν για αργότερα την ψήφιση της συγκεκριμένης πρότασης (η Αμερικανο-εβραϊκή οργάνωση "A.I.P.A.C. που είχε πρωτοστατήσει ως «υποστηρικτική» της παραπάνω πρότασης των δύο μελών του Κογκρέσου υπέστη ήττα).

Connie Bruck: "Friends of Israel, the lobbying group AIPAC has consistently fought the Obama Administration on policy. Is it now losing influence?", U.S., (The New Yorker, N. York, August 25th, 2014), <https://www.newyorker.com/magazine/2014/09/01/friends-israel> . Amanda Waldron and Angela Canterbury: "Senate still Deciding: Sanctions or Diplomacy", U.S., (Council for a Livable World, Washington, January 28th, 2015), <https://livableworld.org/senate-still-deciding-sanctions-or-diplomacy/> . John B. Judis: "AIPAC is in Decline - But so are hopes for a Two-state Solution?", U.S., (The New Republic, N. York, August 29th, 2014) <https://newrepublic.com/article/119268/aipac-decline-so-are-hopes-two-state-solution> . Anna Galland and Becky Bond: "Dems: Don't side with Gop on Iran", U.S., (The Daily Herald, Virginia) <https://eu.columbiadailyherald.com/story/opinion/letters/2015/03/03/dems-don-t-side-with/25708413007/> , Νικόλαος Καραμήτρος: «Η σημασία του προεδρικού veto και η διαδικασία παράκαμψης του από το Κογκρέσο», Ελλάδα, (Off-Line Post, Παρατηρητήριο Αμερικανικής πολιτικής, 5/5/2020), <https://www.offlinepost.gr/off-line-post/> , Christine Ockrent and Bruno Perreau: "Le President des Etats-Unis", France, (Editions Dalloz, Paris, 2008), σελ. 101-115, 118-121, Μιχάλης Γ. Παπακωνσταντίνου: «Πολιτική Συγκρότηση και Προεδρικές Εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες», Ελλάδα, (Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Ι. Δ. Κολλάρου και Σια Α.Ε., Αθήνα, α' έκδοση 1968/β' έκδοση 1992), σελ. 12-19, 22, 25, Θανάσης Διαμαντόπουλος: «Το πολιτικό σύστημα των Η.Π.Α., Ένας ιδιόρρυθμος δικομματισμός», Ελλάδα, (Σειρά: Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012), σελ.105-120, 124.

Jr (διατέλεσε επίσης αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών και Εσωτερικών κατά τη διάρκεια της προεδρίας του προέδρου Reagan), η υιοθέτηση της Οδηγίας 111 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Π.Α. καθώς και τα Μνημόνια Στρατηγικής Συνεργασίας με το Ισραήλ (ετών 1981, 1983 και 1988) έγιναν για να μην υπάρξει αμφισβήτηση του στρατηγικού χαρακτήρα της σχέσης των Η.Π.Α. με το Ισραήλ από το ίδιο το εβραϊκό κράτος και τους υποστηρικτές του στην Αμερική. Και αυτό, γιατί θα γίνονταν προσπάθειες για την ανάπτυξη συνεργασιών με τα μετριοπαθή αραβικά κράτη της περιοχής⁴⁶⁴.

Η οργάνωση “A.I.P.A.C.” είχε ανασυγκροτηθεί από τότε που ανέλαβε την ηγεσία της ο Tom Dine στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Έπρεπε να γίνει πιο οργανωτική, να αποκτήσει ηγεσία τέτοια, ώστε να μπορεί να εκφράζει θέσεις και προτάσεις που θα εισακούγονταν αφενός από μια αμερικανική κυβέρνηση η οποία περιλάμβανε στους κόλπους της Νεο-συντηρητικούς, συντηρητικούς Ρεπουμπλικάνους (που ήταν ακόμη υπέρ της χρήσης ένοπλης βίας για την υπεράσπιση των αμερικανικών συμφερόντων), αφετέρου από μια δεξιά, αναθεωρητική ισραηλινή κυβέρνηση. Για αυτό, απομονώθηκαν μετριοπαθείς Αμερικανο-εβραίοι που ανήκαν στους δημοκρατικούς-φιλελεύθερους και προωθήθηκαν στην ηγεσία της πρόσωπα αρεστά στους συντηρητικούς Αμερικανο-εβραίους, που χρηματοδοτούσαν την οργάνωση και όριζαν τα ηγετικά πρόσωπά της. Έτσι, όμως, η οργάνωση έχανε την υποστήριξη της πλειοψηφίας των μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, που δεν ενστερνιζόταν τις απόψεις της δεξιάς ισραηλινής κυβέρνησης, με την οποία η ίδια είχε αρχίσει πλέον να ταυτίζεται⁴⁶⁵.

Όμως, εκτός από την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και οι πολιτικές του αναθεωρητικού πολιτικού Shamir (μέχρι και την πτώση του το 1992) έβαζαν σε δοκιμασία τις αμερικανο-ισραηλινές σχέσεις. Η δοκιμασία αυτή προκαλείτο ακριβώς από την κρίση ταυτότητας που συνέβαινε στο ίδιο το Ισραήλ. Ακόμη και πριν το 1967 το Ισραήλ έχαιρε της υποστήριξης των Η.Π.Α., η οποία όμως ενισχύθηκε περισσότερο μετά τον πόλεμο των Έξι Ημερών. Ήταν η ίδια η δομή του διεθνούς συστήματος και η διάκριση μεταξύ δυτικού, καπιταλιστικού κόσμου και ανατολικού, κομμουνιστικού, που έθετε ρόλους στα κράτη και διαμόρφωνε σε μεγάλο βαθμό την ταυτότητά τους. Βέβαια, η συλλογική κρίση ταυτότητας του Ισραήλ ως δημοκρατικού, πλουραλιστικού κράτους

⁴⁶⁴ Steven R. David: ό.π., σελ. 614-616, Michael Thomas: ό.π., σελ. 74, 76, 99-100, 129-130, 164-166, 169-171, Jonathan Marcus: ό.π., σελ. 545-547, Charles Lipson: ό.π., σελ. 128-129, 136-137, 142-143, David Taras and Morton Weinfeld: ό.π., σελ. 671, Douglas Martin: “William P. Clark, Influential Adviser in Reagan White House is dead at 81”, U.S., (The “New York Times”, August 12, 2013), www.nytimes.com/2013/08/13/us/politics/william-p-clark-influential-adviser-in-reagan-white-house-is-dead-at-81.html .

⁴⁶⁵ Michael Thomas: ό.π., σελ. 102-103, 170-171.

είχε αρχίσει να κλονίζεται από τον πόλεμο του 1967, όταν κατέλαβε τα παλαιστινιακά εδάφη της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Με την άνοδο του Likud στην εξουσία, την Ιντιφάντα και τις εξελίξεις που ακολούθησαν μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, το πρόβλημα της παρατεταμένης κατοχής ερχόταν με επιτακτικό τρόπο στο προσκήνιο και αλλοίωνε την παραπάνω εικόνα ως της μόνης προοδευτικής δημοκρατίας στην Μέση Ανατολή. Έπρεπε να διαλέξουν οι Ισραηλινοί ανάμεσα σε δύο διαφορετικές προοπτικές για το νέο ρόλο και την ταυτότητα που θα έπαιρνε από εδώ και στο εξής το κράτος του Ισραήλ. Με άλλα λόγια, είτε θα παρέμενε στα πριν το 1967 σύνορα με κάποιες εδαφικές διευθετήσεις (με σκοπό την κατοχύρωση της ασφάλειάς του με βάση τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και το χαρακτήρα του) είτε θα συνέχιζε να κατέχει παράνομα τα παλαιστινιακά εδάφη, υπονομεύοντας τον χαρακτήρα του ως δημοκρατικού και εβραϊκού κράτους⁴⁶⁶.

Όπως θα αναφέρει ο ίδιος ο Rabin σε συνέντευξη του, η κατοχή από το Ισραήλ εδαφών που αιώνες πριν αποτελούσαν την Ιουδαία και τη Σαμάρεια, αλλά είχαν πια αναγνωρισθεί με βάση το Διεθνές Δίκαιο ότι ανήκαν στους Παλαιστίνιους, οδηγούσε σε ένα ρατσιστικό κράτος, αφού δεν ήταν διατεθειμένο να αναγνωρίσει πολιτικά δικαιώματα στους Παλαιστίνιους που διαβιούσαν εκεί. Ο ίδιος, όπως χαρακτηριστικά δήλωνε, προτιμούσε την παραχώρηση εδαφών στους Παλαιστίνιους προκειμένου να μην συμβεί το παραπάνω, αλλά το Ισραήλ να παραμείνει ένα δημοκρατικό και εβραϊκό κράτος. Το τελευταίο στοιχείο της ταυτότητας του, άλλωστε, συμπεριλαμβανόταν στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της στρατηγικής σχέσης μεταξύ των Η.Π.Α. και του Ισραήλ. Αυτή βασιζόταν σε μια κοινή κληρονομιά, που δεν ήταν άλλη από τις αρχές και αξίες της δημοκρατίας και των θεμελιωδών ελευθεριών. Αν δεν υπήρχαν αυτές, δεν θα υπήρχε το δέσιμο και οι στενές σχέσεις μεταξύ των δύο αυτών κρατών. Με άλλα λόγια, δεν θα υπήρχε αυτή η κοινότητα όχι μόνο κοινών συμφερόντων, τα οποία μπορεί να μεταβληθούν από την ανακατανομή ισχύος στο διεθνές σύστημα, αλλά κυρίως κοινών αξιών και αρχών. Στα πλαίσια αυτής της κοινής κληρονομιάς, μπορούσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες να βρουν στέρεα ερείσματα για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε είδους συστημικής και ασύμμετρης απειλής. Ανάμεσα στις τελευταίες μπορεί να αναφερθεί η τρομοκρατία και η αναζωπύρωση των ισλαμικών κινημάτων, τα οποία αντιστρατεύονταν τις δυτικές αρχές και αξίες. Άρα, για να αντιμετωπιστούν αυτές, έπρεπε η «κοινότητα αξιών» μεταξύ των Η.Π.Α. και του Ισραήλ να είναι ισχυρή, προκειμένου να υπάρξει δικαιολόγηση στο εσωτερικό ακροατήριο, στην αμερικανική κοινή γνώμη, των μεγάλων ποσών αμερικανικής βοήθειας προς το Ισραήλ. Για αυτό, δεν μπορούσε να ανέχεται η

⁴⁶⁶ Peter J. Katzenstein: ό.π., σελ. 432-434, 437-442, Charles Lipson: ό.π., σελ. 132-133.

αμερικανική πολιτική ηγεσία συμπεριφορές αλλοπρόσαλλες προς τις επιταγές της κοινότητας αξιών, όπως ήταν η συνέχιση της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών, η κατασταλτική πολιτική του Ισραήλ ενάντια στους Παλαιστίνιους και η αποφυγή συμμετοχής σε ειρηνικές διαδικασίες εξεύρεσης λύσης των ζητημάτων μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων⁴⁶⁷.

Επομένως, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, η στενή στρατηγική σχέση μεταξύ Η.Π.Α. και Ισραήλ δεν ήταν απλά μια στρατηγική συνεργασία μεταξύ δύο κρατών, τα οποία αντιμετώπιζαν συστημικές απειλές για τα συμφέροντά τους. Για αυτό το λόγο, έπρεπε τη μεταξύ τους σχέση να τη στηρίζουν και να την αναπτύξουν. Η στρατηγική σχέση τους είχε, παράλληλα, στοιχεία κοινών αναγκών, οι οποίες βασιζόνταν σε κοινές αρχές και αξίες που συνιστούσαν τη βάση μιας κοινότητας. Επομένως, ήταν επιτακτική ανάγκη τα δύο κράτη να προασπίσουν την κοινότητα αυτή. Ήταν εκείνες οι αρχές και οι αξίες που σφυρηλατούσαν τη στρατηγική συνεργασία, η οποία δεν επηρεαζόταν από τις συστημικές αλλαγές, όπως ήταν η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Επειδή η εν λόγω συνεργασία είχε αποκτήσει θεσμικά χαρακτηριστικά, δεν επηρεαζόταν από τις ανακατατάξεις του διεθνούς συστήματος και ήταν ανθεκτική στο χρόνο. Στον οικονομικό τομέα, υπήρχε το καθεστώς του ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ισραήλ και επίσης, κατά την περίοδο ύφεσης της ισραηλινής οικονομίας, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, προσφέρθηκε στο Ισραήλ τεχνική βοήθεια από το αμερικανικό υπουργείο Οικονομικών. Στο στρατιωτικό τομέα, είχε υπογραφεί Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ τους στα 1988 (ως ανανέωση παλαιότερων Μνημονίων), ενώ η στρατιωτική βοήθεια αν και καθηλωμένη εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης των δύο οικονομιών από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, ανερχόταν στα 1,8 εκατομμύρια δολάρια. Επίσης, υπήρχαν θεσμοθετημένες επαφές μεταξύ των δύο υπουργείων Αμύνης, στρατιωτικό υλικό το οποίο είχε αποθηκευτεί στο Ισραήλ για κάθε πολεμικό ενδεχόμενο και, τέλος, υφίστατο συνεργασία στον τομέα των πληροφοριών⁴⁶⁸.

Από όλα τα παραπάνω συνάγεται ότι η θεσμοποιημένη οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη των Η.Π.Α. προς το Ισραήλ δημιουργούσε την υποχρέωση από την μεριά των Ισραηλινών να μην συμπεριφέρονται αντίθετα προς τους σκοπούς και το πνεύμα τους. Για αυτό, στη Διάσκεψη της οργάνωσης “A.I.P.A.C.” στην Ουάσιγκτον το

⁴⁶⁷ Peter J. Katzenstein”: ό.π., σελ. 433-435, 437-445, 447, Jonathan Marcus: “The Politics of Israel’s Security”, U.K., International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 65, No. 2 (Spring, 1989), σελ. 243-244 and Leon T. Hadar: “The Last Days of Likud: The American-Israeli Big Chill”, U.S., Journal of Palestine Studies, Vol. 21, No. 4 (Summer, 1992), σελ. 87-88 και Charles Lipson: ό.π., σελ. 132-133.

⁴⁶⁸ Michael Thomas: ό.π., σελ. 164-165, Jonathan Marcus: ό.π. (“The Politics of Israel’s Security”), σελ. 242-244, Peter J. Katzenstein”: ό.π., σελ. 442-447.

Μάιο του 1989, ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. έκανε μνεία της στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών, των αξιών που τα συνέδεαν καθώς και της πρότασης Shamir για την επίτευξη ειρήνης στην περιοχή. Όμως, δεν δίστασε να διατυπώσει προτάσεις αντίθετες με την πολιτική του Ισραηλινού πρωθυπουργού, όπως την ανάγκη παραχώρησης των κατεχομένων εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας στους Παλαιστίνιους, την εγκατάλειψη του ανεδαφικού οράματος δημιουργίας του «Μεγάλου Ισραήλ» από τους Ισραηλινούς μέσω των εποικισμών καθώς και την ανάγκη σεβασμού των ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού. Το ακροατήριο δεν δέχθηκε με ενθουσιασμό τις δηλώσεις του, μιας και η “A.I.P.A.C.” ήταν η κατ’ εξοχήν «ομάδα πίεσης» υπέρ των κυβερνητικών θέσεων του Ισραήλ στις Η.Π.Α (Pro-Israel lobby). Τότε, τόσο η οργάνωση αυτή όσο και η κυβέρνηση του Ισραήλ ήταν αδιάλλακτες απέναντι στα αιτήματα των Παλαιστίνιων⁴⁶⁹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» (Revisionist Zionism), οι Μιζραχί-Εβραίοι μετανάστες/πρόσφυγες στο Ισραήλ και οι Εβραίοι της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Το ζήτημα των δανειακών εγγυήσεων του Ισραήλ για τη στήριξη τους (Loan Guarantees)

8.1. Ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» (Revisionist Zionism)

Ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» (“Revisionist Zionism”) ήταν πολιτικό κίνημα που ιδρύθηκε από τον Ze’ev Jabotinsky/Vladimir Yevgenyevich Zhabotinsky (τη δεκαετία του 1920). Ο ίδιος δεν κατόρθωσε να γίνει ο ηγέτης της οργάνωσης “World Zionist Organization” και ίδρυσε το δικό του κίνημα/κόμμα, το “New Zionist Organization”. Σκοπός του νέου κινήματος ήταν η δημιουργία κυρίαρχης κρατικής οντότητας των Εβραίων στη γη του βιβλικού, ιστορικού «Μεγάλου Ισραήλ». Χωρίς εδαφική υπόσταση το κράτος αυτό δεν θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει. Βέβαια, το κράτος επιδίωκε να υπάρχει πολυπληθής εβραϊκός πληθυσμός στη γη της Παλαιστίνης, προκειμένου να επιτευχθεί το “Eretz Yisrael”. Επομένως, έπρεπε να συγκεντρωθούν όλο και περισσότεροι Εβραίοι της διασποράς, οι οποίοι επιθυμούσαν να επιστρέψουν στο Ισραήλ μέσω της Aliyah (ευρείας μετανάστευσης), για να αποκτήσουν εκεί την πληθυσμιακή πλειοψηφία έναντι των Αράβων (Αυτός ήταν ο τελικός στόχος του σιωνισμού)⁴⁷⁰.

⁴⁶⁹ William B. Quandt: ό.π., σελ. 296-297, Lawrence Grossman: ό.π. (American Jewry and the Middle East, Jewish Communal Affairs, Communal, American Jewish Year Book, 1991), σελ. 181.

⁴⁷⁰ Eran Kaplan: “The Jewish Radical Right: Revisionist Zionism and its ideological Legacy”, U.S., (“University of Winsonsin Press”, Dissent Magazine/Democratiya 7, Winter 2006), σελ. 89-90, Jan

Ο «νέος Εβραίος» της Παλαιστίνης, που μετανάστευε εκεί, επιδίωκε να απαλλαγεί από την αίσθηση της περιχαράκωσης στα γκέτο της Ευρώπης, στα οποία είχε ζήσει. Επιθυμούσε να κερδίσει πίσω την χαμένη του αξιοπρέπεια ως μέλος της ευρύτερης εθνικής κοινότητας στην οποία ανήκε. Είχε πια τη δική του (ιδιαίτερη) πατρίδα. Ο Herzl (ο πατέρας του πολιτικού Σιωνισμού) αποτελούσε το «πρότυπο», τον «ιδεατό τύπο» Εβραίου. Ο στόχος, λοιπόν, του εβραϊκού Εθνικισμού ήταν η απόκτηση πατρίδας, στην οποία οι Εβραίοι ως πλειοψηφία θα μπορούσαν να οικοδομήσουν τους δικούς τους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς (πέρα από αλλότριες πιέσεις και επιρροές). Τελικά, το “Marai” θα βοηθήσει στην οικοδόμηση των νέων θεσμών του εβραϊκού κράτους με τον David Ben Gurion στη ηγεσία του⁴⁷¹.

Ο Jabotinsky είχε επηρεαστεί από ευρωπαίους διανοούμενους και φιλοσοφικές σχολές (Nietzsche, Spengler), από τον πολωνικό Εθνικισμό, τον Νεορομαντισμό, το Θετικισμό, και το Μονισμό. Ήταν υπέρ της εγκαθίδρυσης φιλελεύθερης δημοκρατίας με κοινοβουλευτικό σύστημα στο μελλοντικό εβραϊκό κράτος. Δεν είχε καμιά σχέση με το φασισμό και την «τυφλή» υποταγή του ατόμου στις επιταγές της κρατικής εξουσίας. Αντίθετα, διακήρυξε ότι η συμμετοχή των ατόμων σε πολιτικά κόμματα και διεργασίες έπρεπε να είναι προϊόν ελεύθερης βούλησης. Δεν υποστήριζε το σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό, γιατί αντιστρατεύονταν τη δημιουργία εθνικών κρατών και τη διαμόρφωση συλλογικής εθνικής ταυτότητας. Ως κίνημα ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» ήταν υπεράνω κοινωνικών τάξεων και θρησκείας⁴⁷².

Κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ο Jabotinsky είχε εργαστεί για τη ανάπτυξη εβραϊκού σώματος μέσα στο βρετανικό στρατό (την «εβραϊκή λεγεώνα») με σκοπό να πολεμήσει κατά των Οθωμανών κατακτητών της Παλαιστίνης. Πριν από τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας (1948) είχε οργανώσει την άμυνα της πόλης της Ιερουσαλήμ με το ένοπλο σώμα της “Haganah”. Αναφορικά με το παράνομο ένοπλο σώμα, το “Irgun” (το πρόπλασμα των ισραηλινών ένοπλων δυνάμεων), ο Jabotinsky προσπάθησε να αποκτήσει τον πολιτικό έλεγχο του όντας διοικητής του για κάποιο διάστημα. Όμως, επειδή το “Irgun” διέθετε οργανωτική, ιδεολογική και επιχειρησιακή αυτονομία, ο Jabotinsky δεν κατόρθωσε να το ελέγξει. Υπήρξε μάλιστα ένταση μεταξύ αυτού και του “Irgun”. Μέλη του θα ιδρύσουν το κόμμα “Herut” (1948), το “Κίνημα Ελευθερίας», το

Zouplna: “State-Forming Zionism and the precedent for Leadership T. Herzl, Z. Jabotinsky, and D. Ben Gurion”, Czech Republic, (“Oriental Institute, Czech Academy of Sciences” (Czechia), σελ. 33-34, Israel Kolatt: “Jabotinsky’s Place in the National Pantheon”, Israel, (“David Ben Gurion University of the Negev”), σελ. I, Arye Naor: “Jabotinsky’s Constitutional Guidelines for Israel”, Israel, (“David Ben Gurion University of the Negev”), σελ. iv, <https://in.bgu.ac.il/bgi/iyunim/DocLib3/abstracts.pdf> .

⁴⁷¹ Jan Souplna: ό.π., σελ. 33-34, 36-38, Eran Kaplan: ό.π., σελ. 89-90

⁴⁷² Eran Kaplan: ό.π., σελ. 87-91, Arye Naor: ό.π., σελ. iii-iv, Yaacov Shavit: “Jabotinsky and the Revisionist Movement 1925-1948”, Great Britain, (Frank Cass and co. ltd, 1988), σελ. 18-20.

οποίο επηρεάστηκε από ιδέες του εθνικιστικού κινήματος του «Αναθεωρητικού Σιωνισμού» του Jabotinsky. Στις εκλογές του 1949 το κίνημα του «Αναθεωρητικού Σιωνισμού» (Revisionist Zionist party) θα συγχωνευτεί με το “Herut”⁴⁷³.

Γενικά, ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» απέρριπτε τη δημιουργία δύο κρατών στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ο Ze'ev Jabotinsky δεν συμμεριζόταν το σχέδιο διαμοιρασμού της Παλαιστίνης σε δύο κράτη, που προκρίθηκε από την επιτροπή Peel (1937) και το Ψήφισμα 181 της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. (1947). Ο λόγος ήταν ότι το σχέδιο διαμοιρασμού ακύρωνε τη βάση του Αναθεωρητικού Σιωνισμού, η οποία ήταν η σύσταση και η επέκταση του εβραϊκού κράτους στα όρια του ιστορικού «Μεγάλου Ισραήλ», στην ανατολική όχθη του Ιορδάνη ποταμού (μέχρι την Υπεριορδανία). Για τον λόγο αυτό, οι Άραβες ως μειοψηφία μέσα σε ένα πολυπληθές εβραϊκό κράτος θα μπορούσαν να έχουν πολιτική αυτονομία (αναγνώριση των δικαιωμάτων τους). Όμως, αν δεν το αποδέχονταν και οι συνθήκες το απαιτούσαν, τότε θα έπρεπε να γίνει αναγκαστικά η μετακίνησή τους πέρα από το εβραϊκό κράτος είτε με ειρηνικό τρόπο (διπλωματικά) είτε δια της βίας⁴⁷⁴.

Ακόμα και η φιλελεύθερη πτέρυγα του «Αναθεωρητικού Σιωνισμού» επεδίωκε αυτό τον στόχο (το εβραϊκό κράτος θα συμπεριελάμβανε την έκταση και στις δύο όχθες του Ιορδάνη ποταμού). Ο Menachem Begin (πρωθυπουργός του Ισραήλ, 1977-1983), οι παραδοσιακοί υποστηρικτές του «Αναθεωρητικού Σιωνισμού» και η νεολαία “Betar” του κόμματος θεωρούσαν ότι η περιοχή στην ανατολική όχθη του Ιορδάνη ποταμού έπρεπε να συμπεριληφθεί στα σύνορα του εβραϊκού κράτους. Για αυτό, αγωνίζονταν με όλα τα μέσα για την «απελευθέρωση» της Παλαιστίνης από τους ξένους. Όμως, από τα μέσα του 1950 και ειδικά μετά τον πόλεμο του 1967, το “Herut” άρχισε να αναθεωρεί τις απαιτήσεις του για την ανατολική όχθη του Ιορδάνη. Ο λόγος ήταν, πρώτα από όλα, η ανάγκη ομαλοποίησης των σχέσεων μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας. Οι νεότερες γενιές των Ισραηλινών-εβραίων, σταδιακά έδειχναν να απομακρύνονται από την ιδέα στρατιωτικής εμπλοκής με την Ιορδανία εξαιτίας των εδαφικών αξιώσεων για το «Μεγάλο Ισραήλ». Δεύτερον, υπήρχαν οι «μαξιμαλιστές» μέσα στο “Herut”, που πίστευαν ότι ο αγώνας θα έπρεπε να συνεχιστεί μέχρι τη δημιουργία του «βιβλικού Ισραήλ». Ωστόσο, υπήρχαν και εκείνα τα στελέχη του κόμματος που θεωρούσαν ότι το

⁴⁷³ Eran Kaplan: ό.π., σελ. 87, Schlomi Reznik: “Jabotinsky and the Irgun: In the beginning, God created Politics”, Israel, (“David Ben Gurion University of the Negev”), σελ. xv-xvi, Jewish Virtual Library: “Herut Movement”, U.S., (“American Israeli Cooperative Enterprise”, Washington (District), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/herut-movement> .

⁴⁷⁴ Arye Naor: ό.π., σελ. ii, iii-iv, Eran Kaplan: ό.π., σελ. 89-90, Jan Souplna: ό.π., σελ. 27, 33, 36.

«Μεγάλο Ισραήλ» είχε επιτευχθεί με τον πόλεμο του 1967 (έλεγχος της Δυτικής Όχθης, της Λωρίδας της Γάζας και των υψιπέδων του Γκολάν)⁴⁷⁵.

Στα 1988 το Likud (στο κόμμα αυτό της δεξιάς ενσωματώθηκε το εθνικιστικό κόμμα “Herut”) άφησε κατά μέρος τις εδαφικές διεκδικήσεις των «μαξιμαλιστών-Εβραίων» του “Herut” (στο σύμβολο του κόμματος αυτού απεικονιζόταν ο χάρτης των μαξιμαλιστικών εδαφικών διεκδικήσεων) πέρα από τη Δυτική Όχθη του Ιορδάνη ποταμού, προς τα ανατολικά. Ουσιαστικά, ο «Αναθεωρητικός Σιωνισμός» υποστήριζε την εγκατάσταση εποίκων στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη μέσω της μετανάστευσης και εγκατάστασης εκεί νέων Εβραίων εποίκων, προερχόμενων κυρίως από τη διασπορά⁴⁷⁶.

8.2. Οι Μιζραχί (Mizrachim) Εβραίοι

Οι Μιζραχί (Mizrachim) ήταν Εβραίοι που είχαν μεταναστεύσει μετά τη δημιουργία του Ισραήλ (κατά τη δεκαετία του 1950 και εξής). Ήταν οι Εβραίοι των κρατών της βόρειας Αφρικής και άλλων αραβικών κρατών στην ευρύτερη Μέση Ανατολή (Ιράν, Ιράκ, Υεμένη)⁴⁷⁷.

Είχαν τη δική τους ιδιαίτερη εβραϊκή κουλτούρα, εμποτισμένη με στοιχεία του τόπου προέλευσής τους (στοιχεία αραβικά, όχι μόνο εβραϊκά, από κάθε αραβικό κράτος της περιοχής). Η γλώσσα τους δεν ήταν η εβραϊκή αυτή καθαυτή, αλλά κάθε υποομάδα Μιζραχί-εβραίων από κάθε αραβική χώρα μιλούσε την ιδιαίτερη γλώσσα της. Παρά τα στοιχεία αυτά, μέσα στο Ισραήλ δεν κατορθώνουν να κερδίσουν την αναγνώριση των ιδιαίτερων παραδόσεών τους και να αποκτήσουν ισότιμη θέση με τους άλλους Εβραίους του Ισραήλ και ειδικά με τους Ασκεναζί-εβραίους. Επειδή η κυρίαρχη κουλτούρα και πολιτική ιδεολογία (σιωνιστική) είχε καλλιεργηθεί από τους ευρωπαίους Εβραίους (Askenazim), που είχαν δημιουργήσει τους κρατικούς θεσμούς, οι μετέπειτα Εβραίοι που μετανάστευαν στο Ισραήλ αναγκαστικά όφειλαν να προσαρμοστούν σε αυτούς. Έπρεπε να «ταυτιστούν» με εκείνους και να συνεργαστούν αποκτώντας την κυρίαρχη εθνική συνείδηση και ταυτότητα, που δεν ήταν άλλη από αυτή που τους επέβαλαν οι Ασκεναζί-εβραίοι (European Zionist hegemony in Israel)⁴⁷⁸.

⁴⁷⁵ Nadav Shelet: ό.π., σελ. 127-133.

⁴⁷⁶ Nadav Shefer: ό.π., σελ. 135-140, Jewish Virtual Library: “Zionism: Revisionist Zionism”, U.S., (“American Israeli Cooperative Enterprise”, Washington (District), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/revisionist-zionism> .

⁴⁷⁷ Rabbi Rachel M. Solomin: “Who are Mizrahi Jews? Though often confused with Sephardic Jews, Mizrahi Jews have a separate Middle Eastern heritage”, the U.S., www.myjewishlearning.com/article/who-are-mizrahi-jews/ , Sami Shalom Chetrit: “Mizrahi politics in Israel: Between Integration and Alternative”, the U.S., (“Journal of Palestine Studies, Vol. 29, No. 4, Autumn, 2000), σελ. 51-52.

⁴⁷⁸ Sami Shalom Chetrit: ό.π., σελ. 52-53.

Όμως, οι Μιζραχί επιθυμούσαν να τους αναγνωριστούν πολιτικά, κοινωνικά (εργασιακά) δικαιώματα, όπως όλων των άλλων ισραηλινών πολιτών. Ήθελαν να έχουν ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, την εργασία, τη στέγαση. Ωστόσο, το καθεστώς των διακρίσεων σε βάρος τους δεν σταμάτησε παρά τις διαμαρτυρίες τους, όπως ήταν εκείνες του “Wadi Salib” (1939) ή των “Black Panthers” μεταγενέστερα. Ως πρώιμες μορφές αντίδρασης των Μιζραχί-Εβραίων στις άνισες ευκαιρίες οικονομικής εξέλιξής τους, υπήρξε η «πολιτική ανυπακοή» στους νόμους, τους θεσμούς (άρνηση στράτευσης για την εκτέλεση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων, εγκατάλειψη του σχολείου από νεαρή ηλικία με όλες, όμως, τις συνέπειες στην κοινωνική τους ανέλιξη)⁴⁷⁹.

Παρά τις κινητοποιήσεις, η οικονομική και κοινωνική κατάσταση δεν βελτιωνόταν για την πλειοψηφία των Μιζραχί. Μπορεί η πολιτική εξουσία την οποία είχε στα χέρια του το Εργατικό κόμμα μέχρι το 1977, στο οποίο κυριάρχησαν οι Ασκεναζί-εβραίοι, να προσπαθούσε να προσεταιριστεί τους μορφωμένους θρησκευτικούς ηγέτες των Μιζραχί με την ικανοποίηση «θελημάτων» τους ή με την τοποθέτηση ηγετικών στελεχών τους σε χαμηλόβαθμες διοικητικές θέσεις, όμως η δυσαρέσκεια για τις εις βάρος τους διακρίσεις δεν έπαψε⁴⁸⁰.

Έτσι, οι εκλογικές νίκες του δεξιού κόμματος Likud (1977, 1981) αποδόθηκαν και στην μετατόπιση Μιζραχί-εβραίων ψηφοφόρων προς αυτό. Αυτοί με την ψήφο τους αντέδρασαν στην επί σειρά ετών «μονοκρατορία» του Εργατικού Κόμματος. Η πολιτική κυριαρχία του κόμματος αυτού παρά την υποστήριξη που του παρείχαν οι Μιζραχί-εβραίοι, δεν επέφερε την εξάλειψη των κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων και των διακρίσεων σε βάρος τους. Η περαιτέρω διαιώνιση της κατάστασης αυτής θα οδηγήσει στη δημιουργία του κόμματος Shas (1983). Μπορεί το εν λόγω κόμμα να ιδρύθηκε από θρησκευτικούς ηγέτες των Μιζραχί (τον αρχираβίνο Eliezer Shach (1899-2001) με τη συμμετοχή και άλλων, όπως των ραβίνων Ovadia Yosef (1920-2013) και Arye Deri (1959-) ως αντίδραση στην ερμηνεία της Torah σύμφωνα με τους Ασκεναζί-εβραίους, αλλά στόχευε στην «κοινωνική αναμόρφωση», δηλαδή την εξάλειψη των παραπάνω διακρίσεων σε βάρος των Μιζραχί στην κοινωνική και πολιτική ζωή. Η συμβολή του στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, εκεί όπου οι επίσημες κρατικές δομές υπολείπονταν, ήταν αδιαμφισβήτητη. Μέσω της παροχής εκπαίδευσης στα θρησκευτικά σχολεία (yeshivas) με βάση τις παραδόσεις και τη διδασκαλία των

⁴⁷⁹ Sami Shalom Chetrit: ό.π., σελ. 51-54 και Meyrak Wurmser: “Post-Zionism and the Sephardi Question”, the U.S., (“Middle East Forum”, the “Middle East Quarterly”, Spring 2005, www.meforum.org/707/post-zionism-and-the-sephardi-question), σελ. 5, William F. S. Miles: “Israel’s religious vote in comparative perspective: an Africanist analysis”, U.K., (Routledge, Taylor and Francis group, 28th January 2010), σελ. 185.

⁴⁸⁰ Sami Shalom Chetrit: ό.π., σελ. 53-54.

Μιζραχί-εβραίων, της παροχής στέγης και εργασίας σε αυτούς, κέρδιζε την ιδεολογική και κατ' επέκταση την κομματική τους αφοσίωση. Κατά αυτόν τον τρόπο, πέτυχαν να το αναδείξουν σε τρίτο κόμμα στην Κνεσέτ και να μεταμορφώσουν το δημοκρατικό σύστημα του Ισραήλ σε πολυκομματικό, όπου οι κυβερνήσεις συνεργασίας δεν εξέλιπταν πια⁴⁸¹.

Παρά το γεγονός, όμως, ότι πολλοί Μιζραχί κατόρθωσαν από τη δεκαετία του 1980 να κατέχουν υψηλές κυβερνητικές θέσεις και να υπηρετούν ως ανώτεροι αξιωματικοί του ισραηλινού στρατού, δεν φαινόταν να έχει εκλείψει το οικονομικό και κοινωνικό χάσμα μεταξύ Ασκεναζί και Μιζραχί-εβραίων. Ακόμα και στα τέλη της δεκαετίας του 1990 το 88% των μεγαλοαστών στο Ισραήλ προερχόταν από τους Ασκεναζί, ενώ το 60% των χαμηλόμισθων οικογενειών ήταν Μιζραχί. Η διαφορά στην οικονομική κατάσταση των Ισραηλινών-εβραίων οφειλόταν στη διαφορά των εισοδημάτων. Οι Ασκεναζί αμείβονταν πολύ περισσότερο λόγω, κυρίως, της φύσης των επαγγελμάτων τους (ελευθέρια) και της ανώτερης μόρφωσης που είχαν αποκτήσει. Οι Μιζραχί είχαν λιγότερες ευκαιρίες για απόκτηση ακαδημαϊκής παιδείας λόγω των διαφορετικών σχολείων (επαγγελματικής κατάρτισης κατά βάση) που παρακολουθούσαν. Αρκετοί, μάλιστα, εγκατέλειπαν πρόωρα το σχολείο. Επίσης, οι συνθήκες στέγασης διέφεραν από τους Ασκεναζί. Οι τελευταίοι είχαν εγκατασταθεί στα μεγάλα αστικά κέντρα. Στα νότια αυτών και σε νέες πόλεις, κοντά στην Πράσινη Γραμμή της εκχειρίδας, διέμεναν οι Μιζραχί. Επίσης, στα νέα εποικιστικά συγκροτήματα της Δυτικής Όχθης εγκαταστάθηκαν και Μιζραχί, όπου οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ήταν φθηνότερες και η αξία των κατοικιών μικρότερη. Για αυτό, η πολιτική δύναμη του κόμματος Shas ήταν πολύ μεγαλύτερη εκεί σε σχέση με τα αστικά κέντρα του Ισραήλ και τα παλαιότερα συγκροτήματα εποίκων. Όμως, οι Μιζραχί προσπαθώντας να διατηρήσουν τα ιδιαίτερα στοιχεία της κουλτούρας τους ως υποομάδα της εθνικής κοινότητας των Εβραίων του Ισραήλ, μεταβάλλονταν σταδιακά σε Εβραίους εθνικιστές, «σκληρούς» υπερασπιστές των εβραϊκών παραδόσεων απέναντι στους μη-Εβραίους και ειδικά τους Παλαιστίνιους. Κοσμικοί Μιζραχί-εβραίοι είχαν υποστηρίξει αρχικά το κόμμα Shas, γιατί δεν ήταν αντίθετο στην αποχώρηση και την παραχώρηση τμημάτων γης από τη Δυτική Όχθη προς τους Παλαιστίνιους. Στη συνέχεια, προκειμένου να μην κινδυνέψουν ζωές Ισραηλινών από μελλοντικές αναταραχές και πολέμους, έφταναν στο σημείο να εκδηλώσουν τη διαφορά τους προς τους Παλαιστίνιους, εμποδίζοντας ακόμα

⁴⁸¹ Meyrak Wurmser: *ό.π.*, σελ. 3, 7-8, Sami Shalom Chetrit: *ό.π.*, σελ. 57-58, William F. S. Miles: *ό.π.*, σελ. 185, 188-189, David Newman: "Voting patterns and the Religious parties in Israel", *Israel*, ("Contemporary Jewry", Vol. 10, No. 2, September 1989), σελ. 68-69, 74 and Roy Duer: "The ethnic split" in contemporary Israeli politics and the Israeli-Palestinian conflict", the Netherlands, ("Thesis in Leiden University", January 5th, 2016), σελ. 16-17.

και με ισραηλινό νόμο τη δυνατότητα επανένωσης μελών των οικογενειών τους. Σύμφωνα με νόμο που ψηφίστηκε το 2000, δεν επιτρεπόταν σε μέλη οικογενειών Ισραηλινών-αράβων να έρθουν σε μόνιμη επαφή με τα υπόλοιπα μέλη τους, που ζούσαν στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Συνεπώς, τα φτωχά, κατώτερα στρώματα του εβραϊκού λαού του Ισραήλ, προκειμένου να αποδείξουν την εθνική τους αφοσίωση και «γνησιότητα», στρέφονταν ολοένα προς τα δεξιά (Likud) και ειδικά την άκρα δεξιά, τα εθνικιστικά και υπερ-ορθόδοξα κόμματα, ενώ τα μεσαία αστικά στρώματα παρέμεναν στις τάξεις του Εργατικού Κόμματος⁴⁸².

8.3. Το ζήτημα της μετανάστευσης των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (1948) και μέχρι και το 1987 (το έτος ανάληψης της εξουσίας από τον Michael Gorbachev), οι Εβραίοι της Σοβιετικής Ένωσης υφίσταντο περιοδικά διακρίσεις σε βάρος των δικαιωμάτων τους και ειδικά των πολιτικών και πολιτιστικών (Υπήρχε μικρός αριθμός συναγωγών, ανυπαρξία κεντρικής οργάνωσης των εκεί ραβίνων, έλλειψη πολιτιστικών οργανώσεων, σχολείων εκμάθησης των Yiddish και εκπαιδευτικών εκμάθησης της εβραϊκής γλώσσας και του πολιτισμού). Παράλληλα, ενώ παλιότερα η μετανάστευση προς τη Δύση ή το Ισραήλ ήταν περιορισμένη, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της Σοβιετικής Ένωσης από τον Leonid Brezhnev μέχρι και το 1973, η μετανάστευση Εβραίων από τη Σοβιετική Ένωση άρχισε να αυξάνεται. Ωστόσο, το έτος 1972, όταν εισήχθη προς ψήφιση στις επιτροπές των δύο σωμάτων του αμερικανικού Κογκρέσου και τελικά εγκρίθηκε ο Νόμος Jackson-

⁴⁸² Roy Duer: ό.π., σελ.18-20, Sami Shalom Chatrit: ό.π., σελ. 58, 63, Meyrak Wurmser: ό.π., σελ. 5, David Newman: ό.π., σελ. 70-71.

Vanik (αργότερα η τροπολογία Stevenson)⁴⁸³, ο αριθμός των αδειών μετανάστευσης Εβραίων προς τις Η.Π.Α. ή το Ισραήλ μειώθηκε δραματικά⁴⁸⁴.

Όπως αναφέρθηκε, στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές του 1970 η σοβιετική ηγεσία υπό τον Brezhnev προχώρησε για λόγους ανθρωπιστικούς στην υιοθέτηση νόμου ευνοϊκού για την μετανάστευση όποιων πολιτών της ήθελαν να εγκατασταθούν σε κράτη εκτός Σοβιετικής Ένωσης. Οι λόγοι αυτοί σχετιζόνταν με τη δυνατότητα της επανασύνδεσης μελών οικογενειών που ζούσαν σε διαφορετικά κράτη (Reunification of families). Εντούτοις, θα στερηθούν το δικαίωμα αυτό Εβραίοι που ήταν διακεκριμένοι στον επιστημονικό τομέα και είχαν μεγάλη αξία για την ασφάλεια του σοβιετικού κράτους. Πολλοί από αυτούς, τους λεγόμενους “Refuseniks”, συγκαταλέγονταν στους Εβραίους της Σοβιετικής Ένωσης που διέτρεξαν κίνδυνο

⁴⁸³ Εμπνευστής της περίφημης τροπολογίας “Jackson-Vanik” του Νόμου περί Εμπορίου του 1974, η οποία ψηφίστηκε από το Κογκρέσο, ήταν ο γερουσιαστής Henry Scoop Jackson (1953-1983). Ο γερουσιαστής αυτός κινήθηκε στη διασύνδεση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των Η.Π.Α και της Ε.Σ.Σ.Δ. με το σεβασμό των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτών της δεύτερης. Σκοπός του ήταν να εκδηλώσει την ιδεολογική αντίθεση του στην αμερικανική πολιτική που ακολουθείτο από την εποχή του Νίξον, της λεγόμενης πολιτικής της «Υφεσης» (Detent, 1969). Η «πολιτική της Υφεσης» απέβλεπε να φέρει τη Σοβιετική Ένωση σε συνεννόηση με το δυτικό κόσμο, μέσω των διαπραγματεύσεων μεταξύ των ηγετών των δύο Υπερδυνάμεων, ώστε να οδηγήσει σταδιακά σε μείωση των εντάσεων με την υπογραφή διμερών ή πολυμερών Συμφωνιών στον τομέα των πυρηνικών και στρατηγικών όπλων. Σε αυτό, θα συνέδραμε και η αύξηση του εμπορίου, η υπογραφή εμπορικών Συμφωνιών, καθώς και η χορήγηση του καθεστώτος του «Μάλλον Ευνοούμενου κράτους» (Most Favored Nation clause) στη Σοβιετική Ένωση. Αυτό όμως, δεν έγινε χάρη στη συγκεκριμένη τροπολογία του νόμου περί Εμπορίου (1974), αφού αυτή εξαρτούσε την χορήγηση του καθεστώτος αυτού με το σεβασμό των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτικών εθνικών ομάδων/μειονοτήτων από τη σοβιετική ηγεσία και ιδίως, το δικαίωμα των μελών τους στην ελεύθερη μετακίνηση και μετανάστευση εκτός της Σοβιετικής Ένωσης (Εβραίοι, Καθολικοί και Προτεστάντες χριστιανοί). Αντιθέτως, ο Δημοκρατικός Γερουσιαστής Jackson δεν πίστευε ότι η χορήγηση του παραπάνω καθεστώτος στη Σοβιετική Ένωση, το οποίο προέβλεπε ότι το ποσοστό των εισαγωγών και οι δασμοί που θα επιβάλλονταν σε αυτή δεν θα διέφεραν από εκείνους που επιβάλλονταν στα προϊόντα και τις υπηρεσίες άλλων τρίτων χωρών και ειδικά οικονομιών που δεν ήταν της Ανοικτής Αγοράς (για παράδειγμα, η Κίνα), θα μπορούσε να δράσει καταλυτικά στην υιοθέτηση οικονομικών και πολιτικών αλλαγών από το σοβιετικό καθεστώς. Η συμμόρφωση της τότε Σοβιετικής Ένωσης στους όρους που έθετε η τροπολογία Jackson-Vanik εξεταζόταν από επιτροπή του Κογκρέσου κάθε εξάμηνο (περιοδικά) με βάση έκθεση προόδου που συντασσόταν για τον λόγο αυτό.

Ηλιάννα Νικολαΐδη, Χριστίνα Σιδέρη, Νίκος Αντωνιάδης, Λυδία Βενέρη: “Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, η GATS, και η Ελληνική Αγορά Υπηρεσιών” Ελλάδα, «Κέντρο Ερευνών Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου» (“Athens Public International Law Research Center”), (Μάιος 2016), σελ. 10-11, http://www.athenspil.law.uoa.gr/fileadmin/athenspil.law.uoa.gr/uploads/Trade_Law_Clinic/2015-2016/gats.pdf, Geoffrey P. Levin: “Before Soviet Jewry’s Happy Ending: The Cold War and the Long Debate over Jackson-Vanik, 1976-1989”, U.S. (Purdue University), SHOFAR: an Interdisciplinary Journal of Jewish Studies, Volume 33, Number 3, Spring 2015, σελ. 65-67, 72, Stuart Altshuler: “From Exodus to Freedom: A History of the Soviet Jewry Movement”, U.S., Rowman and Littlefield Publishing group, INC, 2005, σελ. 115, 140-141, “The White House”: “Jackson-Vanik and Russia, Fact Sheet”, U.S., (The White House, Office of the Press Secretary, Washington, November 13, 2001), <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011113-16.html>.

⁴⁸⁴ Geoffrey Aronson: “Soviet Jewish Emigration, the United States, and the Occupied Territories”, U.S., University of California Press, Journal of Palestine Studies, Vol. 19, No. 4 (Summer, 1990), σελ. 31-32, Stuart Altshuler: “From Exodus to Freedom: A History of Soviet Jewry Movement”, U.S., (Rowman and Littlefield Publishers, Inc, Maryland, 2005), σελ. 121-122, http://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf “The Universal Declaration of Human Rights” the U.N., (United Nations General Assembly, 1948, Art. 13). Sid Resnick: ό.π., σελ. 7, Moshe Decter: ό.π., Section VI, Morris U. Schappes: ό.π., σελ.6, 42.

φυλάκισης ή ακόμα φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν, υπόκεινταν δοκιμασίες από τις σοβιετικές αρχές, γιατί αμφισβήτησαν τον αυταρχικό χαρακτήρα του καθεστώτος⁴⁸⁵.

Μπροστά σε αυτές τις καταστάσεις που αντιμετώπιζαν οι ομοεθνείς τους στη Σοβιετική Ένωση οι Αμερικανο-εβραίοι δεν μπορούσαν να παραμείνουν απαθείς. Η πρώτη τοπική οργάνωση, που πήρε μετέπειτα εθνικό χαρακτήρα στις Η.Π.Α. και αγωνιζόταν για τα δικαιώματα των Εβραίων στη Σοβιετική Ένωση (το λεγόμενο «Κίνημα υπέρ των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης» - Soviet Jewry Movement), ήταν η οργάνωση “Student Struggle for Soviet Jewry” (S.S.S.J) με ιδρυτή τον Jacob Birnbaum. Αυτή συγκροτήθηκε, κυρίως, από φοιτητές του Πανεπιστημίου της Ν. Υόρκης και από Ορθόδοξα εβραϊκά ολοήμερα σχολεία της περιοχής εκείνης. Στόχοι της ήταν η διασφάλιση των πολιτιστικών και θρησκευτικών δικαιωμάτων των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης καθώς και η ελευθερία μετανάστευσης από το κράτος αυτό σε χώρες της Δύσης. Η δράση της θα είναι ενεργητικά διεκδικητική προς την αμερικανική κυβέρνηση (μέσω ειρηνικών διαδηλώσεων, καθιστικών διαμαρτυριών έξω από κυβερνητικά και άλλα κτήρια - πρεσβεία και αποστολή της Σοβιετικής Ένωσης στην Ουάσιγκτον και τη Ν. Υόρκη αντίστοιχα), προκειμένου να αναλάβει πρωτοβουλίες στήριξης των αιτημάτων των ομοεθνών τους. Άλλη οργάνωση στον ίδιο χώρο ήταν η “Union of Councils for Soviet Jews” (U.C.S.J.), η οποία ακολουθούσε “επιθετική” ρητορική και δράση απέναντι στο σοβιετικό καθεστώς εξαιτίας της στάσης του προς τους Εβραίους που βρίσκονταν εκεί. Στηριζόταν από τοπικές οργανώσεις λαϊκής βάσης και, κυρίως, από ακτιβιστές (grassroots activists and organizations)⁴⁸⁶.

Αντιθέτως, οι παραδοσιακές σιωνιστικές, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις θεωρούσαν λαθεμένη την τακτική της ανοικτής, δημόσιας, αντιπαράθεσης με το σοβιετικό καθεστώς. Πίστευαν ότι η ανοιχτή σύγκρουση με αυτή θα οδηγούσε στην απαγόρευση της χορήγησης σε πολλούς Εβραίους αδειών εξόδου από την χώρα. Για αυτό, ακολουθούσαν (όπως και η αμερικανική ηγεσία των αρχών της δεκαετίας του 1970) περισσότερο την τακτική της προσέγγισης με τη σοβιετική πλευρά στο παρασκήνιο και ήταν υπέρ της βελτίωσης της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης των Εβραίων ως πολιτών του κράτους εκείνου, ενώ λιγότερο υιοθετούσαν την άσκηση

⁴⁸⁵ Geoffrey Aronson: *ό.π.*, σελ. 31.

⁴⁸⁶ Fred A. Lazin: *ό.π.*, σελ. 7-11, Michael A.P. Davis: *ό.π.*, σελ. 50-56, Yossi Klein Halevi: “Jacob Birnbaum and the Struggle for Soviet Jewry”, Israel, (The Shalem Center, Azure, Spring 5764/ January 1st, 2004), σελ. 29-31, Philip Spiegel: “Lessons learned: The Soviet Jewry Movement”, the U.S., (Brandeis University, Sh`ma Journal, A journal of Jewish ideas”, December 2012/Tevet 5773), σελ. 15, Jack Wertheimer: “Jewish Organizational Life in the U.S. since 1945”, the U.S., (American Jewish Committee), American Jewish Year Book, 1995, σελ. 61-63, Geoffrey P. Levin: *ό.π.*, σελ.68-69, 72.

πίεσης προς τους Σοβιετικούς, προκειμένου να ανοίξουν τα σύνορά τους για μετανάστευση⁴⁸⁷.

Επίσης, μία ακόμα οργάνωση δραστηριοποιημένη για τα δικαιώματα των ομοεθνών τους στη Σοβιετική Ένωση ήταν η “American Jewish Conference on Soviet Jewry” (A.C.S.J.). Η οργάνωση αυτή ιδρύθηκε το 1964 από Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, αλλά εξαιτίας της έλλειψης επαρκούς χρηματοδότησης και επαγγελματισμού, η δράση της ατόνησε στη συνέχεια. Τελικά, απορροφήθηκε από την οργάνωση “National Conference on Soviet Jewry” (N.C.S.J.), η οποία ιδρύθηκε το 1971 στις Ηνωμένες Πολιτείες από τοπικές επιτροπές υποστήριξης του αγώνα των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης. Συγκεκριμένα, διακόσιες τοπικές ομοσπονδίες, αλλά και οργανώσεις όπως η “Presidents Conference”, η “N.C.J.R.A.C.” συνέδραμαν στη δημιουργία της⁴⁸⁸.

Στην περίπτωση των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης, από το έτος 1968 μέχρι το έτος 1988, περίπου διακόσιοι εβδομήντα χιλιάδες (270.000) Εβραίοι της Σοβιετικής Ένωσης, που έφεραν ισραηλινές άδειες εισόδου, μετανάστευσαν. Όμως, μόνο εκατό εβδομήντα χιλιάδες (170.000) μετανάστευσαν και εγκαταστάθηκαν στο Ισραήλ, ενώ οι υπόλοιποι εκατό χιλιάδες (100.000) από τη Βιέννη μέσω Ρώμης μετανάστευσαν στις Ηνωμένες Πολιτείες⁴⁸⁹.

Άλλωστε, ο δεύτερος προορισμός ήταν για εκείνους ο καλύτερος, μιας και αναζητούσαν μια καλύτερη ζωή. Όμως, οι ίδιες οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, ενώ στις μεταξύ τους συζητήσεις τάσσονταν υπέρ του δικαιώματος των Εβραίων μεταναστών-προσφύγων να επιλέξουν οι ίδιοι το κράτος προορισμού τους, παροτρυνόμενες οι ηγεσίες τους από το κράτος του Ισραήλ υποστήριζαν δημόσια την ανάγκη να ενθαρρυνθούν οι ομοεθνείς τους, ώστε να μεταναστεύσουν στο Ισραήλ. Έτσι, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι στα 1987 κατά την πρώτη επίσκεψή του στην Μόσχα, ο πρόεδρος της οργάνωσης “National Conference on Soviet Jewry” και, παράλληλα, πρόεδρος των οργανώσεων “Presidents Conference” και “World Jewish Congress”, ο Edgar M. Bronfman θα προσπαθήσει να προωθήσει στους Σοβιετικούς την ιδέα μιας Συμφωνίας για τους Εβραίους ομογενείς οι οποίοι επιθυμούσαν να μεταναστεύσουν στο Ισραήλ. Έτσι, με την αναθέρμανση των διπλωματικών σχέσεων

⁴⁸⁷ Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 140-141, 143, 146-147, Geoffrey P. Levin: ό.π., σελ. 81, Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 61, Fred A. Lazin: ό.π., σελ. 17, Philip Spiegel: ό.π., σελ. 15, Michael A. P. Davis: ό.π., σελ. 57.

⁴⁸⁸ Michael A.P. Davis: ό.π., σελ.54-55, 58-59, Fred A. Lazin: ό.π., σελ. 7, 12-13, 15-17, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 50-52, Pauline Peretz: “The action of Nativ’s emissaries in the U.S.”, A trigger for the American movement to aid Soviet Jewry, 1958-1974”, Israel, (Centre de Recherche francais a Jerusalem, Bulletin du Centre de Recherche francais a Jerusalem, 14/30 March 2004 Varia), σελ. 112-113.

⁴⁸⁹ Gregg A. Beyer: ό.π., σελ. 142-143, 145, Geoffrey Aronson: ό.π., σελ. 31-32, Fred A. Lazin: ό.π., σελ. 18-22.

μεταξύ Ε.Σ.Σ.Δ. και Ισραήλ μπορούσαν να πραγματοποιηθούν απευθείας πτήσεις μεταξύ Μόσχας και Τελ Αβίβ. Παράλληλα, οι επικεφαλής των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων προσπαθούσαν με τις δημόσιες δηλώσεις τους να γεφυρώσουν το χάσμα που υπήρχε μεταξύ της ισραηλινής πολιτικής της ενίσχυσης της Aliyah προς το Ισραήλ, του κράτους-προορισμού για τους Εβραίους μετανάστες/πρόσφυγες και του σεβασμού της θεμελιώδους αρχής «της Ελευθερίας της επιλογής», την οποία πρέσβευαν ως φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι⁴⁹⁰.

Γενικότερα, όταν υπήρχε πρόοδος στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων για τα στρατηγικά όπλα, τότε η θετική πρόοδος είχε αντίκτυπο στις μεταξύ τους σχέσεις. Στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής, είναι χαρακτηριστικό ότι τα έτη 1978 και 1979 υπήρξε αύξηση των Εβραίων προσφύγων που εξήλθαν από τη Σοβιετική Ένωση - το 1978 ο αριθμός τους ήταν 28.865, ενώ το επόμενο έτος αυξήθηκε στους 51.320 - καθώς δόθηκαν περισσότερες άδειες εξόδου από τους Σοβιετικούς. Η αύξηση αυτή οφειλόταν στη θετική πρόοδο των διαπραγματεύσεων μεταξύ τους για τα στρατηγικά τους όπλα SALT II (Υπογράφηκε στη Βιέννη, 18-6-1979). Όμως, κατά τα έτη 1983-1986, συνολικά μόνο χίλια άτομα μπόρεσαν να μεταναστεύσουν από τη Σοβιετική Ένωση⁴⁹¹.

Οι “Refuseniks” και οι παραπάνω οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, που ασχολούνταν με τα ανθρώπινα δικαιώματα των ομοεθνών τους στη Σοβιετική Ένωση, ήταν σφοδροί επικριτές των πολιτικών των διακρίσεων της Σοβιετικής Ένωσης. Απέναντί τους έβρισκαν τις άλλες παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις και ιδίως τη μετριοπαθή “National Conference on Soviet Jewry” (N.C.S.J.) εξαιτίας της τακτικής που ακολουθούσαν προς τις σοβιετικές αρχές. Για παράδειγμα, τον Ιούλιο του 1986 η οργάνωση “N.C.S.J.” πρότεινε να χαλαρώσουν οι εμπορικοί περιορισμοί που προβλέπονταν από την τροπολογία Jackson-Vanik, με την προϋπόθεση, βέβαια, ότι θα αυξάνονταν οι άδειες εξόδου/μετανάστευσης των Εβραίων από τη Σοβιετική Ένωση⁴⁹².

⁴⁹⁰ Lawrence Grossman: “Émigré Destination”, U.S., The American Jewish Committee, (Communal, Jewish Communal Affairs, the American Jewish Year Book, 1990), σελ. 266-267, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 104-105, 142-147, 151, Fred A. Lazin: ό.π. “The Struggle for Soviet Jewry in American Politics: Israel versus the American Jewish establishment”, σελ. 1, Fred A. Lazin: ό.π. “We are not one” American Jews, Israel and the struggle for Soviet Jewry”, σελ.18, Staff of “The Washington Post”: “Edgar M. Bronfman, Seagram Billionaire who led the “World Jewish Congress”, dies at 84”, U.S., (The Washington Post, Obituaries, December 22, 2013), https://www.washingtonpost.com/local/obituaries/edgar-m-bronfman-billionaire-who-led-the-world-jewish-congress-dies-at-84/2013/12/22/1e069304-6b17-11e3-aecc-85cb037b7236_story.html .

⁴⁹¹ Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 63, Geoffrey P. Levin: ό.π., σελ. 68-70, 80, Joseph Edelman: ό.π., σελ. 155.

⁴⁹² Stuart Altshuler; ό.π., σελ. 151-152, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 196, Jack Wertheimer: ό.π., σελ. 63.

Το 1988 ο αριθμός των Εβραίων που μετανάστευσαν περίπου τριπλασιάστηκε. Άλλη ενέργεια από την πλευρά των Σοβιετικών ήταν ότι επέτρεψαν σε δύο Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις (B'nai Brith International και World Jewish Congress) να ανοίξουν εκεί τα παραρτήματά τους. Επιπλέον, τον Μάιο του 1988 οι δύο ηγέτες των Η.Π.Α. και της Σοβιετικής Ένωσης συναντήθηκαν στην Μόσχα. Εκεί, ανάμεσα στα θέματα που συζήτησαν, ήταν και το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατ' επέκταση το ζήτημα των Εβραίων πολιτών της Σοβιετικής Ένωσης, που ήθελαν να μεταναστεύσουν. Παράλληλα, την ίδια χρονική περίοδο υπήρξε κινητοποίηση των Αμερικανο-εβραίων και ειδικά των στρατευμένων ακτιβιστών και των «ασυμβίβαστων» οργανώσεων για τα δικαιώματά τους. Αποφασίστηκε να υπάρξει διαδήλωση την 1^η Μαΐου του 1988 στη Ν. Υόρκη, οργανωμένη από την “S.S.S.J.” και την “U.C.S.J.”. Αντίθετα, οργανώσεις όπως “The Coalition to Free Soviet Jews” και “The Long Island Committee for Soviet Jewry” είχαν αρχίσει να θεωρούν ειλικρινείς τις προθέσεις της σοβιετικής ηγεσίας, μιας και είχε υιοθετηθεί η πολιτική της “Glasnost”. Η μετριοπαθής οργάνωση “N.C.S.J.” συναντήθηκε με τον ίδιο τον πρόεδρο Reagan, λίγο πριν τη συνάντησή του με τον Σοβιετικό ομόλογό του για το ζήτημα αυτό (στις 12 Μαΐου 1988), ενώ υπήρξε ολονύκτια συγκέντρωση σιωπηλής διαμαρτυρίας έξω από την αμερικανική πρεσβεία στο Ελσίνκι, όπου παρέμεινε ο Αμερικανός πρόεδρος κατά το ταξίδι του προς την Μόσχα. Τελικά, την επομένη της Συνάντησης Κορυφής δόθηκε στη δημοσιότητα από τη σοβιετική πλευρά ο αριθμός των εγκρίσεων εξόδου από την χώρα για τους Εβραίους μετανάστες-πρόσφυγες. Όλες αυτές οι κινήσεις ήταν ενδείξεις της βελτίωσης της θέσης των Εβραίων της Σοβιετικής Ένωσης⁴⁹³.

Καθώς, τόσο το 1989 όσο και τα επόμενα χρόνια η μετανάστευση Εβραίων στο Ισραήλ θα αυξηθεί – οι ισραηλινές εκτιμήσεις για το έτος 1990 ανέφεραν διακόσιοι πενήντα χιλιάδες (250.000) μετανάστες, ενώ οι αμερικανικές τους υπολόγιζαν στους πεντακόσιους χιλιάδες (500.000) – οι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους προβληματίζονταν κυρίως, για τις υλικές δυνατότητες του εβραϊκού κράτους να τους απορροφήσει. Η ισραηλινή οικονομία ήταν σε ύφεση με 10% ανεργία και η Ιντιφάντα ήταν ακόμα σε έξαρση⁴⁹⁴. Η όλη κατάσταση με τις αυξημένες ροές Εβραίων προσφύγων στο Ισραήλ δημιουργούσε εξάντληση των εθνικών πόρων και των χώρων φιλοξενίας τους. Το δεξιό κόμμα Likud επιζητούσε να εκμεταλλευτεί την όλη κατάσταση προς όφελος των ιδεολογικών επιδιώξεων του, τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ». Όπως

⁴⁹³ Lawrence Grossman: “Soviet Jewry”, U.S., The American Jewish Committee, (Communal, Jewish Communal Affairs, the American Jewish Year Book, 1990), σελ.264-266, Geoffrey P. Levin: ό.π., σελ. 77.

⁴⁹⁴ Geoffrey Aronson: ό.π., σελ. 36-37, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 153-154 και David Clayman: “Soviet Aliyah: Its Impact and Potential”, Israel, (From the Archives of the “American Jewish Historical Society” (Box 712, folder 59), “American Jewish Congress”, Israel office, September 16th, 1990), σελ.1.

θα ανακοινώσει ο τότε υπουργός Γεωργίας Ariel Sharon, υπήρχε σχέδιο να διπλασιαστεί ο πληθυσμός των Εβραίων εποίκων που ζούσαν στη Δυτική Όχθη και κοντά στην Πράσινη Γραμμή της εκχειρίας του 1967. Με αυτόν τον τρόπο, το δημογραφικό πρόβλημα δηλαδή, της υστέρησης του πληθυσμού έναντι των Αράβων στην ευρύτερη περιοχή του «Μεγάλου Ισραήλ», θα εξαλειφόταν λόγω της αύξησης του εβραϊκού πληθυσμού της περιοχής⁴⁹⁵.

Η τακτική του εποίκισμού, λοιπόν, αποτελούσε για το Likud αδιαπραγμάτευτο μέσο στα πλαίσια του παραπάνω στρατηγικού στόχου του, τον οποίο προωθούσε με όλους τους πρόσφορους τρόπους, όπως ο δανεισμός, οι επιχορηγήσεις των κατασκευών στα κατεχόμενα καθώς και οι φορολογικές ελαφρύνσεις για τους εποίκους. Η ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ιερουσαλήμ είχε μπει στο στόχαστρο τόσο του “Jewish Agency” (διαχειριζόταν τα χρήματα των εισφορών των Εβραίων της διασποράς στο Ισραήλ) όσο και του ισραηλινού υπουργείου Οικονομικών, προκειμένου να εποίκιστούν με Εβραίους πρόσφυγες από τη Σοβιετική Ένωση τα προάστεια της Ιερουσαλήμ (όπως τα: Gilo, Ramot, Pisgat Ze’ev, Neve Ya’acov). Έτσι, αυτά δεν θα αποτελούσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των Ισραηλινών και των Παλαιστινίων⁴⁹⁶.

Το παραπάνω γεγονός αποτελούσε μία από τις αιτίες της αρνητικής στάσης του προέδρου Bush στην χορήγηση εγγυήσεων προς το ισραηλινό κράτος, προκειμένου να δανειστεί με ευνοϊκούς όρους από αμερικανικές τράπεζες με σκοπό την ομαλή ένταξη, οικονομική και κοινωνική, των Εβραίων προσφύγων (τόσο από τη Σοβιετική Ένωση όσο και από την Αιθιοπία) στο Ισραήλ. Μέχρι και την πτώση του Y. Shamir από την εξουσία, η αντίθεση της αμερικανικής κυβέρνησης στην χορήγηση των εγγυήσεων προς αυτήν θα παραμείνει καθολική⁴⁹⁷.

8.4. Το ζήτημα των εγγυήσεων για την χορήγηση δανείου στο Ισραήλ (Loan Guarantees), η στάση των Αμερικανών και οι θέσεις των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων

Πράγματι, το θέμα τέθηκε για πρώτη φορά το Φθινόπωρο του 1989, κατά την επίσκεψη του υπουργού οικονομικών του Ισραήλ Shimon Peres στην Ουάσιγκτον, όπου προσπαθούσε να πάρει με το μέρος του μέλη του Κογκρέσου σχετικά με το αίτημα παροχής εγγυήσεων από την αμερικανική κυβέρνηση προς τις τράπεζες της χώρας,

⁴⁹⁵ Geoffrey Aronson: ό.π., σελ. 30, 37-38, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 154-155.

⁴⁹⁶ Geoffrey Aronson: ό.π., σελ. 39-40, Dennis Ross: “Doomed to succeed, The U.S.-Israel Relationship from Truman to Obama”, U.S., Farrar, Straus and Giroux publishers, 2015, σελ. 250.

⁴⁹⁷ Dennis Ross: ό.π., σελ. 219-220, 222, Menachem Shalev: ό.π., σελ. 445-446.

προκειμένου να λάβει το Ισραήλ δάνειο ύψους τετρακοσίων εκατομμυρίων δολαρίων, ώστε να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες των Εβραίων προσφύγων του. Μάλιστα, αναφέρθηκε σε υποεπιτροπή του Κογκρέσου ότι το παραπάνω ποσό θα δινόταν στον κατασκευαστικό τομέα για νέες κατοικίες των Εβραίων προσφύγων, που θα χτιζόνταν κοντά στην Πράσινη Γραμμή. Όμως, όταν ο ίδιος ο πρωθυπουργός του Ισραήλ σε μια εκδήλωση του κόμματος Likud αναφέρθηκε στην ανάγκη δημιουργίας του «Μεγάλου Ισραήλ», ώστε να τακτοποιηθούν οι πρόσφυγες, τότε η αμερικανική κυβέρνηση αντέδρασε στη δήλωσή του αυτή, η οποία έδειχνε τις αληθινές προθέσεις της ισραηλινής κυβέρνησης. Η αντίδραση οφειλόταν τόσο στις αραβικές αντιδράσεις (του Μονάρχη της Ιορδανίας, του Αιγύπτιου προέδρου, της Ισλαμικής Διάσκεψης και άλλων), αλλά και στο γεγονός ότι η αμερικανική οικονομία βρισκόταν σε ύφεση και οι Αμερικανοί πολίτες δεν έδειχναν διατεθειμένοι να επωμιστούν υπερατλαντικές δεσμεύσεις με μεγάλο οικονομικό κόστος, όταν οι ίδιοι υφίσταντο μέτρα λιτότητας (υψηλή φορολογία). Κατά τον Α΄ πόλεμο του Κόλπου δόθηκαν πάνω από 400 εκατομμύρια δολάρια σε εγγυήσεις, τις οποίες είχαν αιτηθεί αρχικά οι Ισραηλινοί και εγκρίθηκε η παροχή τους αργότερα, το Φεβρουάριο του 1990, από την αμερικανική κυβέρνηση. Το αμερικανικό κράτος είχε επιπλέον προσφέρει πολεμικό υλικό προς το κράτος του Ισραήλ, όπως ήταν το αντιβαλλιστικό σύστημα Patriot κατά των scud, που εκτόξευε ο Σαντάμ Χουσεΐν (1979-2003) εναντίον του Ισραήλ. Επίσης, είχαν διατεθεί χρηματικά ποσά προς τους Ισραηλινούς πολίτες προκειμένου να νιώθουν ασφάλεια. Έτσι, καθώς ήδη είχαν δαπανηθεί ποσά για την ισραηλινή πλευρά, μπορούσαν να δοθούν αμερικανικές εγγυήσεις για τις δανειακές ανάγκες του Ισραήλ σχετικά με τη στήριξη των Εβραίων προσφύγων, μόνο στην περίπτωση που δεν θα χρησιμοποιούνταν τα χρήματα στη Δυτική Όχθη και την Ανατολική Ιερουσαλήμ. Θα έπρεπε η ισραηλινή κυβέρνηση να προσφέρει εγγυήσεις προς την αντίστοιχη αμερικανική, διαβεβαιώνοντάς την ότι δεν θα εμπλεκόταν σε κανενός είδους νέα δραστηριότητα εποικισμού των κατεχόμενων⁴⁹⁸.

Επίσης, μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης η Αμερική έμενε ως η μόνη Υπερδύναμη στην περιοχή και μετά τον πόλεμο του Κόλπου ως η μόνη αξιοσέβαστη στρατιωτική δύναμη, τόσο στα μάτια των Αράβων όσο και των Ισραηλινών. Επιπροσθέτως, η αναθεωρητική πολιτική του Ισραηλινού πρωθυπουργού με την ενίσχυση των εποικιστικών σχεδίων στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, που έφερνε αντιμετώπα τα αραβικά κράτη με το Ισραήλ και απομάκρυνε την προοπτική ειρήνευσης στην Μ. Ανατολή, ερχόταν σε αντίθεση με τους μακροχρόνιους στρατηγικούς στόχους

⁴⁹⁸ Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 151, Menachem Shalev: ό.π., σελ. 444-445, Geoffrey Aronson: ό.π., σελ. 42-43.

των Η.Π.Α., όπως ήταν η διατήρηση της σταθερότητας στην περιοχή και η αποτροπή ανάδυσης ενός περιφερειακού ηγεμόνα. Έτσι, τόσο η υποχώρηση της σοβιετικής ισχύος στην περιοχή, η επακόλουθη μείωση της αξίας του Ισραήλ ως «στρατηγικού εταίρου» για την αντιμετώπιση της σοβιετικής απειλής όσο και η ανάγκη να διατηρηθεί η συνεργασία, που είχε αναπτυχθεί με μετριοπαθή αραβικά κράτη αλλά και με τα υπόλοιπα κράτη του Κόλπου κατά του Σαντάμ Χουσεΐν, ωθούσαν τις Ηνωμένες Πολιτείες στη μείωση της στρατιωτικής βοήθειας προς το Ισραήλ και την ενεργοποίηση της ειρηνευτικής διαδικασίας στην περιοχή προκειμένου να υπάρξει επίλυση του παλαιστινιακού ζητήματος. Όσο η ειρήνη μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων δεν επιτυγχανόταν, τόσο η περιοχή παρέμενε ασταθής. Ακόμα, οι αμερικανικές δεσμεύσεις αυξάνονταν προς το Ισραήλ, ενώ θα έπρεπε να μειώνονται, εφόσον χρειαζόταν να ανακατανεμηθούν κεφάλαια αμερικανικής βοήθειας προς τις ευρωπαϊκές χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ⁴⁹⁹.

Πραγματικά, από τις αρχές του 1990 είχαν αρχίσει να ακούγονται φωνές από στελέχη της αμερικανικής κυβέρνησης και του Κογκρέσου, που ζητούσαν επανακαθορισμό των ποσών εξωτερικής βοήθειας που δίνονταν σε χώρες ανά την υφήλιο, ούτως ώστε να ενισχυθούν οι νεοσύστατες Δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης. Ο ίδιος ο Robert (Bob) Dole, αρχηγός της μειοψηφίας στο Κογκρέσο και ρεπουμπλικάνος γερουσιαστής της Πολιτείας του Κάνσας, πρότεινε να περικοπεί το 5% της αμερικανικής εξωτερικής βοήθειας σε χώρες όπως το Ισραήλ, η Αίγυπτος, η Τουρκία, το Πακιστάν ακόμα και οι Φιλιππίνες, προκειμένου να δοθεί σε κράτη της Ανατολικής Ευρώπης. Συνολικά, το Ισραήλ θα έχανε εκατό πενήντα εκατομμύρια δολάρια από τα τρία δις που έπαιρνε ως βοήθεια (στρατιωτική και οικονομική). Τελικά, όμως, το Μάιο του ίδιου έτους ψηφίστηκε να γίνει πολύ μεγαλύτερη περικοπή, ύψους ενός κόμμα οκτώ (1,8 δις) δισεκατομμυρίων δολαρίων, δηλαδή όσο ήταν το ποσό της στρατιωτικής βοήθειας που ελάμβανε το Ισραήλ κάθε χρόνο από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 ως τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Βέβαια, η περικοπή αυτή οφειλόταν στη συνέχιση της ισραηλινής πολιτικής των εποικισμών στη Δυτική όχθη και την Ανατολική Ιερουσαλήμ, γεγονός που δεν μπορούσε να αμφισβητηθεί. Άλλωστε, η αντίθεση της πολιτικής ηγεσίας των Η.Π.Α. απέναντι στην πολιτική αυτή είχε εκφραστεί κατ' επανάληψη (με πιο πρόσφατη την αντίδραση για την κατάληψη από Ισραηλινούς εποίκους του καταλύματος του Αγίου Ιωάννη στην Ανατολική Ιερουσαλήμ, όπου ανήκε στο Ορθόδοξο Πατριαρχείο). Αυτό είχε προκαλέσει την οργή της αμερικανικής κυβέρνησης, φιλο-

⁴⁹⁹ Dennis Ross: ό.π., σελ. 223-224, Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 84, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 149.

ισραηλινών μελών του Κογκρέσου καθώς και των επικεφαλής Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων⁵⁰⁰.

Ειδικότερα, η επίσημη αμερικανική αντίδραση επαναλαμβανόταν συχνά τόσο από τα χείλη του υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. Baker όσο και από τον ίδιο τον πρόεδρο Bush. Τον Μάρτιο του 1990 ο υπουργός Εξωτερικών Baker τόνιζε ότι οι εγγυήσεις για δάνεια προς το Ισραήλ συνδέονταν με τη δέσμευση του Ισραήλ να μην προχωρήσει σε κατασκευή νέων οικισμών στα κατεχόμενα, περιλαμβανομένης της πόλης της Ιερουσαλήμ. Τον ίδιο μήνα ο πρόεδρος Bush διακήρυττε την ίδια, αμετακίνητη θέση των Η.Π.Α., ότι δεν θα έπρεπε να υπάρξουν νέοι εποικισμοί στα εδάφη εκείνα. Επιπλέον, πέρα από την αντίθεση της αμερικανικής πλευράς στην πολιτική των εποικισμών του ισραηλινού πρωθυπουργού Shamir, ο Yitzhak Rabin, ο αρχηγός του Εργατικού Κόμματος, αντιδρούσε και αυτός με τη σειρά του. Πίστευε ότι μόνο μια επιτυχημένη ειρηνευτική διαδικασία, που θα έδινε το μεγαλύτερο μέρος των κατεχομένων εδαφών στους Παλαιστίνιους εκτός από μερικά στρατηγικά σημεία για την ασφάλεια του Ισραήλ ήταν αυτή που χρειαζόταν το κράτος του Ισραήλ. Έπρεπε το ισραηλινό κράτος να προσαρμοστεί στη νέα πραγματικότητα μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης (Δεκέμβριος 1991). Η πραγματικότητα πια ήταν αυτή της παρουσίας των Η.Π.Α., ως της μόνης υπερδύναμης στον κόσμο και της δικής της ανάγκης για σταθερότητα περιφερειακών συστημάτων, όπως της Μέσης Ανατολής. Επίσης, με τη συνέχιση της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών και της καταπίεσης των Παλαιστίνιων, το Ισραήλ ήταν αναγκασμένο να ξοδεύει το 10% του Α.Ε.Π. του στην άμυνα. Έπειτα, αναγκαζόταν να ζητά δανειακές εγγυήσεις και δάνεια για την κάλυψη των αναγκών των Εβραίων προσφύγων που εγκαθίσταντο στο έδαφός του. Ήταν κάτι παράταιρο για μια σύγχρονη δημοκρατία, όπως επιθυμούσε να θεωρείται διεθνώς το Ισραήλ⁵⁰¹.

Όπως έχει προαναφερθεί, αρχικά το Ισραήλ αιτήθηκε εγγυήσεις για ποσό ύψους 400 εκατομμυρίων δολαρίων. Η αμερικανική κυβέρνηση διατύπωσε ενστάσεις για την χρησιμοποίηση του ποσού αυτού στην κατασκευή οικισμών στην Δυτική Όχθη, στην Ανατολική Ιερουσαλήμ. Και ενώ μεταξύ του Μαρτίου και του Ιουνίου του 1990 (περίοδος εκλογών στο Ισραήλ) ανεγέρθηκαν δύο οικισμοί εποίκων στη Δυτική όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, ο νέος Ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ David Levy παρέδωσε στον Αμερικανό ομόλογό του επιστολή, με την οποία διαβεβαίωνε ότι τα χρήματα που ζητούνταν μέσω εγγυήσεων, δεν θα χρησιμοποιούνταν για νέους οικισμούς

⁵⁰⁰ Editorial (Sid Resnick): "Dole's Meaty Message", U.S., The Jewish Currents, (Feb. 7, March 1990), σελ. 3, Menachem Shalev: ό.π. "Jerusalem", σελ. 447.

⁵⁰¹ Geoffrey Aronson: ό.π., σελ. 42-43, Menachem Shalev: ό.π., σελ. 447, Editorial (Sid Resnick): ό.π. "Dole's Meaty Message", σελ. 3, Michael Thomas: ό.π., σελ. 148-150, Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 84-85.

εποίκων στα κατεχόμενα εδάφη (Σεπτέμβριος 1990). Δυστυχώς, παρά τις διαβεβαιώσεις τα ακροδεξιά, εθνικιστικά και θρησκευτικά κόμματα, που στήριζαν την κυβέρνηση του Likud, δεν δέχονταν να ισχύσουν οι δεσμεύσεις αυτές για την περιοχή της Ανατολικής Ιερουσαλήμ, εκεί όπου ήθελαν αυτά να ρίξουν το βάρος της εγκατάστασης των Εβραίων προσφύγων. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους η επιστολή διαβεβαίωσης του Ισραηλινού υπουργού αναθεωρήθηκε ως προς το συγκεκριμένο σημείο, ενώ επιτροπή με τον υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α. στάλθηκε, για να διερευνήσει αν τηρούνταν οι δεσμεύσεις της ισραηλινής κυβέρνησης. Τελικά, η αμερικανική κυβέρνηση ανακοίνωσε επισήμως το Μάρτιο του 1991 ότι θα παρείχε τις εγγυήσεις.⁵⁰²

Το 1991, καθώς ο όγκος των Εβραίων μεταναστών είχε αυξηθεί και κατά συνέπεια οι ανάγκες τους μεγάλωσαν, το Ισραήλ ζήτησε ξανά εγγυήσεις για δάνειο δέκα δισεκατομμυρίων δολαρίων από την αμερικανική κυβέρνηση. Ο πρωθυπουργός Shamir έδειχνε να μην συνδέει το θέμα των εγγυήσεων με την ανέγερση νέων οικισμών εποίκων στα κατεχόμενα και αντιδρούσε, όταν οι Αμερικανοί αξιωματούχοι δήλωναν κατηγορηματικά ότι οι δανειακές εγγυήσεις δεν θα έπρεπε, σε καμιά περίπτωση, να κατευθυνθούν σε νέους εποικισμούς. Η στάση του αυτή συνέχιζε να εξοργίζει τον πρόεδρο Bush⁵⁰³.

Στα πλαίσια της νέας προσπάθειας εξεύρεσης οριστικής συμφωνίας ειρήνης στην περιοχή, που είχε ξεκινήσει ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. το Μάρτιο του 1991, μετά το τέλος του Α΄ Πολέμου του Κόλπου, εντασσόταν και η επιμονή των Αμερικανών για το πάγωμα δημιουργίας νέων ισραηλινών οικισμών στα κατεχόμενα. Παρά τις αμερικανικές αντιδράσεις, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός θεωρούσε ότι αποτελούσε δικαίωμα του ισραηλινού κράτους να κατασκευάζει οικισμούς για τους Εβραίους πρόσφυγες και πολίτες του οπουδήποτε, είτε στα κατεχόμενα εδάφη είτε στο Ισραήλ, γιατί πίστευε ότι τα «βιβλικά» εδάφη του Ισραήλ του ανήκαν. Σε κάθε ταξίδι του υπουργού Εξωτερικών Baker στην περιοχή για να προωθήσει την ειρηνευτική διαδικασία (οκτώ γύροι απαιτήθηκαν για την υπογραφή των Συνθηκών του Όσλο), ο Ariel Sharon ανακοίνωνε νέους εποικισμούς στα κατεχόμενα, με συνέπεια να προκαλεί τη δυσφορία του Αμερικανού προέδρου, που είχε χάσει την εμπιστοσύνη του στον Ισραηλινό πρωθυπουργό. Δεν μπορούσε να αποδεχθεί τη μη τήρηση των υποσχέσεων από την ισραηλινή πλευρά, έτσι όπως είχαν δηλωθεί με την επιστολή διαβεβαίωσης του υπουργού

⁵⁰² Menachem Shalev: ό.π., σελ.443-447, Dennis Ross: ό.π., σελ. 250-251, Michael Phillips Moskowitz: "Israel's National Unity Governments, A Retrospective", U.S., "The Washington Institute for Near East Policy, Policy Watch 330, (June 15th, 2001), "Israel's Fifth National Unity Government (1988-1990)", <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/israels-national-unity-governments-a-retrospective>.

⁵⁰³ Dennis Ross: ό.π., σελ. 251, Michael Thomas: ό.π., σελ.150, Menachem Shalev: ό.π., σελ. 445.

Εξωτερικών του Ισραήλ David Levy (1990-1992, 1996-1998). Εκτός από την αμερικανική ηγεσία, ακόμα και Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις όπως η “Anti-Defamation League” είχαν επισημάνει στην κυβέρνηση Shamir ότι η δημιουργία τέτοιων νέων οικισμών, προκαλούσε την αμερικανική κυβέρνηση και συνεπώς θα έπρεπε να την αποφύγει. Αλλιώς, δεν θα δίνονταν οι δανειακές εγγυήσεις που επιζητούσε⁵⁰⁴.

Τον Μάιο του 1991 το Ισραήλ θα επανέλθει με νέο αίτημά του για εγγυήσεις από την αμερικανική κυβέρνηση. Αυτό αφορούσε δάνειο ύψους 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων, που επρόκειτο να ζητήσει από τις αμερικανικές τράπεζες. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, από τα μέσα του 1989 μέχρι το τέλος του 1990, οι Εβραίοι πρόσφυγες που κατευθύνονταν προς το Ισραήλ για να εγκατασταθούν, ξεπερνούσαν τους διακόσιους χιλιάδες, με αναπόφευκτη συνέπεια την εξάντληση των προβλεπόμενων οικονομικών πόρων του Ισραήλ και την ανάγκη εξεύρεσης νέων για αυτούς. Ο πρόεδρος Bush αν και θετικά διακείμενος στη χορήγηση των εγγυήσεων προκειμένου να βοηθηθούν οι Εβραίοι πρόσφυγες (δηλαδή για ανθρωπιστικούς λόγους), δεν μπορούσε να εγκρίνει το αίτημα των Ισραηλινών, γιατί γνώριζε ότι τα χρήματα από τη στιγμή που θα εκταμιεύονταν, θα πήγαιναν στο δημόσιο ταμείο του Ισραήλ, όπου κανείς Αμερικανός δεν θα μπορούσε να παρακολουθήσει τη διάθεσή τους. Για παράδειγμα, οι πρώτες εγγυήσεις των τετρακοσίων εκατομμυρίων, παρά τις δεσμεύσεις των Ισραηλινών (μέσω της επιστολής του Ισραηλινού υπουργού εξωτερικών David Levy), χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση νέων εποικιστικών σχεδίων στα κατεχόμενα. Για τους παραπάνω λόγους, μελέτη του Γενικού Λογιστηρίου των Η.Π.Α. είχε χαρακτηρίσει τις δεσμεύσεις του Ισραήλ «χωρίς αντίκρισμα». Επομένως, ο πρόεδρος Bush δεν μπορούσε να δώσει τη συγκατάθεσή του για την χορήγησή τους. Επειδή είχε ξεκινήσει νέα ειρηνευτική προσπάθεια από τον υπουργό Εξωτερικών Baker αμέσως μετά το τέλος της επιχείρησης «Καταιγίδα της Ερήμου» στον Κόλπο, ο Bush δεν μπορούσε να αποξενώσει τους Άραβες δείχνοντας ευνοϊκή διάθεση προς το Ισραήλ, ενώ εμφανιζόταν ως αμερόληπτος διαμεσολαβητής στην όλη διαδικασία⁵⁰⁵.

Έτσι, ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών, προκειμένου να αποφύγει να επιτονίσει το ζήτημα των εποικισμών και συνεπώς να υπονομεύσει την ειρηνευτική

⁵⁰⁴ Lawrence Grossman: “Loan Guarantees”, U.S., (The American Jewish Committee, “Communal”, “Jewish Communal Affairs”, American Jewish Yearbook, 1993), σελ. 172-173, Michael Thomas: ό.π., σελ. 149-150, Dennis Ross: ό.π., σελ. 250-251.

⁵⁰⁵ Donald Neff: “Israel Requests 10 Billion dollars in U.S. Loan Guarantees for Soviet Immigrants”, U.S., Washington Report on Middle East Affairs, (Middle East History, it happened in May), April/May 1995. [https://www.wrmea.org/1995-april-may/israel-requests-\\$10-billion-in-u.s.-loan-guarantees-for-soviet-immigrants.html](https://www.wrmea.org/1995-april-may/israel-requests-$10-billion-in-u.s.-loan-guarantees-for-soviet-immigrants.html), Robert O. Freedman: “Israel and the United States, Six Decades of U.S.- Israel Relations”, U.S., Westview Press, (2012), σελ. 88, Dennis Ross: ό.π., σελ. 250-251, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 148-149.

προσπάθεια, θα κατορθώσει να πείσει τους Ισραηλινούς να αναβάλουν το αίτημά τους μέχρι την 6^η Σεπτεμβρίου του 1991. Τότε ήταν η στιγμή, που ο Ισραηλινός πρέσβης στην Ουάσιγκτον Zalman Shoval (1990-1993, 1998-2000), θα υποβάλει επίσημα το αίτημα για τη χορήγηση της εγγύησης των 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Οι Αμερικανοί είχαν προτείνει να μην υποβάλουν το αίτημα ακόμα, αλλά να το αναβάλουν για άλλες 120 ημέρες, προκειμένου να μην επηρεαστεί η διαδικασία των διαπραγματεύσεων για την επίτευξη ειρήνης μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών. Άλλωστε, το θέμα των ισραηλινών εποικισμών αποτελούσε εκ των πραγμάτων στοιχείο προς διαπραγμάτευση μεταξύ των δύο μερών⁵⁰⁶.

Αυτή η εμμονή του Ισραηλινού πρωθυπουργού να μην αναβάλει την υποβολή του αιτήματος για τις εγγυήσεις, πέρα από τη στρατηγική και ιδεολογική βάση της (οι εποικισμοί λειτουργούσαν ως προχωρημένα «φυλάκια» ασφαλείας και ως κέντρα ειδικού βάρους για την ενοποίηση όλου του βιβλικού Ισραήλ), οφειλόταν επίσης σε δύο λόγους: Ο πρώτος ήταν ότι, ενώ το Ισραήλ είχε δεχθεί σειρά πυραυλικών επιθέσεων από το Ιράκ κατά τη διάρκεια του πολέμου του Κόλπου, όταν ο Σαντάμ Χουσεϊν χρησιμοποιούσε το παλαιστινιακό πρόβλημα για να διασπάσει την ενότητα του συνασπισμού των κρατών που μάχονταν εναντίον του, δεν είχε απαντήσει στρατιωτικά, μετά και από προτροπή των Αμερικανών. Όμως, με τη λήξη του Πολέμου του Κόλπου και τη νίκη του συνασπισμού των κρατών με επικεφαλής τις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Yitzhak Shamir θεωρούσε ότι έπρεπε να εκτιμηθεί η όλη πρότερη στάση του και ότι ουσιαστικά οι Η.Π.Α. όφειλαν προς το Ισραήλ. Κατά δεύτερο λόγο, πίστευε ότι η δύναμη του Αμερικανο-ισραηλινού lobby ήταν τέτοια, ώστε θα μπορούσε να κερδίσει άνετα τη μάχη στο Κογκρέσο και να δώσουν την έγκρισή τους οι Αμερικανοί γερουσιαστές, ενώ ο πρόεδρος Bush με τον υπουργό των Εξωτερικών του θα συναινούσε για εσωτερικούς, πολιτικούς λόγους⁵⁰⁷.

Πράγματι, το Αμερικανο-ισραηλινό λόμπι κινητοποιήθηκε. Ειδικά, η “A.I.P.A.C.” προσπάθησε να φέρει σε δύσκολη θέση τον πρόεδρο Bush καλώντας σε διαδηλώσεις μέλη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Έτσι, στις 12 Σεπτεμβρίου του 1991 πάνω από χίλια άτομα συγκεντρώθηκαν στην Ουάσιγκτον, στο Καπιτώλιο, για να εκφράσουν την αντίθεση τους στην πολιτική του Αμερικανού προέδρου, που συνέδεε την χορήγηση των εγγυήσεων με την παύση/πάγωμα των εποικισμών. Παράλληλα, πίεζαν τους εκπροσώπους τους στο Κογκρέσο να εγκρίνουν τις εγγυήσεις που επιζητούσε το Ισραήλ. Ο πρόεδρος Bush συγκάλεσε έκτακτη Συνέντευξη Τύπου την ίδια μέρα και

⁵⁰⁶ Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 150-151, Donald Neff: ό.π. “Israel Requests 10 billion dollars in U.S. Loan Guarantees for Soviet Immigrants” (“The loan Guarantees emerged as a test of strength between Bush and Shamir”), Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 173.

⁵⁰⁷ Donald Neff: ό.π. “The loan Guarantees emerged as a test of strength between Bush and Shamir”, Dennis Ross: ό.π., σελ. 251.

τόνισε ότι δεν θα άφηνε αιτήματα εσωτερικής πολιτικής να υπερκεράσουν ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, που είχαν να κάνουν με τα εθνικά συμφέροντα των Η.Π.Α. και την παγκόσμια ειρήνη. Επίσης, χαρακτήρισε τον εαυτό του «μοναχικό τύπο» απέναντι σε «κάποιες ισχυρές πολιτικές δυνάμεις», αναφερόμενος ειδικά στην οργάνωση “A.I.P.A.C”, που προσπαθούσε να επηρεάσει μέλη του Κογκρέσου για ζητήματα εξωτερικής πολιτικής που άπτονταν των αρμοδιοτήτων της κυβέρνησης⁵⁰⁸.

Ουσιαστικά, με την παρέμβασή του εκείνη ο πρόεδρος Bush κατόρθωσε να αναβάλει την χορήγηση των εγγυήσεων προς το εβραϊκό κράτος καθώς και να αντισταθεί έναντι των πιέσεων του ισραηλινού lobby. Πράγματι, στις 2 Οκτωβρίου του 1991 το Κογκρέσο αποφάσισε να αναβάλει τη συζήτηση για την χορήγησή τους για τέσσερις μήνες (120 μέρες), όπως ζητούσε ο πρόεδρος και, όπως νωρίτερα, ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. είχε παρακινήσει τους Ισραηλινούς να πράξουν. Οι τελευταίοι συνέχισαν να είναι αντίθετοι στο «πάγωμα» των εποικισμών στα κατεχόμενα και έδειχναν την πρόθεση να παραιτηθούν από τη διεκδίκηση των αμερικανικών εγγυήσεων, σε περίπτωση που το «πάγωμα των εποικισμών» αποτελούσε προϋπόθεση χορήγησής τους. Ο πρόεδρος Bush δεν θα εγκρίνει τις εγγυήσεις παρά μετέπειτα, μετά τη διεξαγωγή των ισραηλινών εκλογών στο Ισραήλ (Ιούνιος του 1992) και αφού θα έχει αναλάβει την πρωθυπουργία ο αρχηγός του Εργατικού κόμματος Y. Rabin. Ήθελε να πιέσει την ισραηλινή κυβέρνηση να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις με την “P.L.O”, όπως έγινε ύστερα με τη Διάσκεψη της Μαδρίτης, γιατί το είχε υποσχεθεί στους ηγέτες των αραβικών κρατών της περιοχής προκειμένου να τύχει της στήριξης τους κατά τον Α΄ πόλεμο του Κόλπου. Επιπλέον, δεν υπήρχε περίπτωση ο πρόεδρος Bush να βοηθήσει εκλογικά τον απερχόμενο Ισραηλινό πρωθυπουργό Y. Shamir με την παροχή των εγγυήσεων. Η σχέση τους ήταν προβληματική και συγκρουσιακή, από τη στιγμή που ο τελευταίος δεν υιοθετούσε την αμερικανική πρόταση για «πάγωμα» των εποικισμών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη⁵⁰⁹.

Βέβαια, ο Αμερικανός πρόεδρος είχε την στήριξη της πλειοψηφίας των Αμερικανών πολιτών. Συγκεκριμένα ποσοστό 70% από αυτούς επικροτούσε τις ενέργειες του προέδρου George W. H. Bush στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. για την Μέση Ανατολή. Επιπροσθέτως, δεν υπήρχε αμφισβήτηση ούτε από την

⁵⁰⁸ Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 173, Dennis Ross: ό.π., σελ. 252-253, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 150-152, Donald Neff: ό.π. “The loan Guarantees emerged as a test of strength between Bush and Shamir”, Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 88.

⁵⁰⁹ Dennis Ross: ό.π., σελ. 253-255, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 153, Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 83, John B. Jubis: “AIPAC is in Decline – But so are hopes for a Two-state solution”, U.S., (The New Republic, N. York, August 29th, 2014), <https://newrepublic.com/article/119268/aipac-decline-so-are-hopes-two-state-solution>.

αμερικανική κοινή γνώμη ούτε από την ηγεσία της υποστήριξης που έπρεπε να υπάρχει για το Ισραήλ, ως βασικού συμμάχου των Η.Π.Α. στην περιοχή. Από τη στιγμή επίσης που η αμερικανική οικονομία είχε παρουσιάσει σημάδια επιβράδυνσης, οι Αμερικανοί ήταν λιγότερο ενθουσιώδεις ως προς το μέγεθος της ξένης βοήθειας σε κράτη της περιοχής εκείνης, ανάμεσα στα οποία ήταν και το Ισραήλ. Μάλιστα, η οικονομική κατάσταση των Αμερικανών πολιτών, συμπεριλαμβανομένων και των Αμερικανο-εβραίων, θα παίζει σημαντικό ρόλο στην εκλογή του Bill Clinton στις επικείμενες προεδρικές εκλογές του 1992 και όχι τόσο το γεγονός της αντιπαράθεσης του προέδρου Bush με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Shamir για το ζήτημα των εποικισμών στα κατεχόμενα. Ενώ ποσοστό 32% των Αμερικανο-εβραίων υποστήριζαν εκλογικά τον πρόεδρο Bush το 1988, στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1992 θα το στηρίζει μόνο το 11% από αυτούς. Τη στιγμή, όμως, που εκδηλωνόταν η αντιπαράθεση μεταξύ του προέδρου Bush και του πρωθυπουργού Shamir με την εμπλοκή του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, η αμερικανική κοινή γνώμη ήταν αντίθετη στην παροχή των εγγυήσεων (σύμφωνα με σφυγμομέτρηση που έγινε στις 19 Σεπτεμβρίου του 1991). Η πλειοψηφία των Αμερικανών υποστήριζε τη θέση του προέδρου τους για «πάγωμα» των ισραηλινών εποικισμών στα κατεχόμενα, προκειμένου να δοθεί η κατάλληλη ευκαιρία για ευόδωση της ειρηνευτικής διαδικασίας, που είχε ήδη ξεκινήσει⁵¹⁰.

Γενικά, οι περισσότερες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις ήταν υπέρ της παροχής εγγυήσεων για την κάλυψη των ανθρωπιστικών αναγκών των Εβραίων προσφύγων που κατέφθαναν στο Ισραήλ. Τον Ιούνιο του 1991 ο πρόεδρος της “A.I.P.A.C” Tom Dine είχε δηλώσει ότι οποιαδήποτε προσπάθεια να συνδεθεί το ζήτημα των εγγυήσεων της δανειακής βοήθειας, που ζητούσε το Ισραήλ προκειμένου να απορροφήσει ομαλά τους Εβραίους πρόσφυγες από τη Σοβιετική Ένωση, με τους εποικισμούς στη Δυτική Όχθη ή με την ειρηνευτική διαδικασία, θα αντιμετωπιζόταν με έντονο τρόπο από την πλευρά των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων. Γενικά, οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις υποστήριζαν την βοήθεια αυτή με την μορφή των αμερικανικών εγγυήσεων προς το Ισραήλ. Φαινομενικά, ο πρωθυπουργός Shamir δεν συνέδεε την παροχή των εγγυήσεων με τους εποικισμούς. Από τη στιγμή, όμως, που πολλοί Εβραίοι πρόσφυγες παρακινούνταν με διάφορα κυβερνητικά μέτρα, όπως επιδοτήσεις δανείων και φορολογικές ελαφρύνσεις να κατευθυνθούν προς τη Δυτική Όχθη και την Λωρίδα της Γάζας για να εγκατασταθούν εκεί και να βρουν δουλειά (να ενσωματωθούν κατά κάποιον τρόπο πιο εύκολα στην κοινωνικο-οικονομική ζωή του

⁵¹⁰ Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 151-152, 156, Eric Cortelessa: “How “lonely little” George H. W. Bush changed the U.S. – Israel relationship”, Israel, (The Times of Israel, Jerusalem, December 2nd, 2018), <https://www.timesofisrael.com/how-lonely-little-george-h-w-bush-changed-the-us-israel-relationship/>

Ισραήλ), τότε ήταν αδιαμφισβήτητο ότι στην ουσία συνέδεε την παροχή εγγυήσεων με τους εποικισμούς. Οι Αμερικανοί δεν ήταν, λοιπόν, δυνατόν να μην αντιληφθούν ότι με τη στάση του αυτή ο Shamir υπονόμει τα στρατηγικά συμφέροντά τους⁵¹¹.

Η οργάνωση “A.I.P.A.C.”, που είχε μετακινηθεί στα δεξιά των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων υποστηρίζοντας τις πολιτικές του Likud, νικήθηκε στην παραπάνω αντιπαράθεση έναντι της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας των Η.Π.Α. Το ζήτημα των εγγυήσεων δεν κατόρθωσε να εισαχθεί προς συζήτηση και ψηφοφορία στο Κογκρέσο μετά την απειλή άσκησης βέτο από τον Αμερικανό πρόεδρο. Ο ίδιος ο πρόεδρος της “A.I.P.A.C.” Tom Dine υπογράμμισε ότι η 12^η Σεπτεμβρίου θα έμενε ως «ντροπιαστική μέρα» για την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Υπήρξε πολύ περισσότερη ανησυχία από την μεριά της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, διότι η υποστήριξη των Η.Π.Α. προς το Ισραήλ ήταν στην πραγματικότητα εφήμερη και εξαρτιόταν τελικά από τα στρατηγικά συμφέροντά τους. Πλέον, φαινόταν ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα καταλάβαινε μέχρι ποιο σημείο μπορούσε να φτάσει η επιρροή της⁵¹².

Αν και ηγετικά στελέχη παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, όπως η Shoshana Cardin (1991-1992) της “Presidents Conference”, φοβήθηκαν ότι οι δηλώσεις του προέδρου για «ισχυρές πολιτικές δυνάμεις» μπορούσαν να ξυπνήσουν τον Αντισημιτισμό στις Ηνωμένες Πολιτείες, τελικά δεν συνέβη κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, υπήρξαν φωνές μετριοπάθειας στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, οι οποίες ζήτησαν από το Ισραήλ να έρθει σε κάποιου είδους συμφωνία με την αμερικανική κυβέρνηση. Η οργάνωση-ομπρέλα, η “N.C.R.A.C.”, σε συνέλευση όλων των μελών της, παρότρυνε τις δύο πλευρές να έρθουν σε κάποιου είδους συμφωνία μέσω του διαλόγου, ώστε να μπορέσουν να δοθούν οι εγγυήσεις για τους Εβραίους πρόσφυγες και να μην υπάρχει η καθολική άρνηση από την πλευρά του Ισραηλινού πρωθυπουργού για την παύση των εποικισμών⁵¹³.

Εξαιτίας της αρνητικής αυτής εξέλιξης για το Ισραήλ όσον αφορά τις δανειακές εγγυήσεις και της διασύνδεσής τους με την επεκτατική πολιτική του Ισραήλ στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, οι φιλειρηνικές, σιωνιστικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που δεν έκρυβαν, άλλωστε, τις διαφωνίες τους με την πολιτική του Likud, βγήκαν στο προσκήνιο για να εκφράσουν την αντίθεσή τους στη συνέχιση των ισραηλινών εποικισμών. Αναμφισβήτητα, ήταν υπέρ των εγγυήσεων για ανθρωπιστικούς λόγους, όπως και οι άλλες παραδοσιακές, σιωνιστικές οργανώσεις, αλλά συμφωνούσαν

⁵¹¹ Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 173-174, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 154-155.

⁵¹² Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 154-156, Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 173-174, Dennis Ross: ό.π., σελ. 253, Donald Neff: ό.π. “A Rare Defeat”, Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 88.

⁵¹³ Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 155-156, Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 173-174.

με την αμερικανική απαίτηση περί παύσης των εποίκισμών. Χαρακτηριστικά, το διοικητικό συμβούλιο της φιλειρηνικής οργάνωσης “Project Nishma” (εκπαιδευτικού χαρακτήρα οργάνωση από μέλη τοπικών οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, που ήταν υπέρ της ειρήνης με τους Παλαιστίνιους πάνω στη βάση της αρχής Γη για την Ειρήνη) προέτρεψε το Ισραήλ να σταματήσει προσωρινά τους εποίκισμούς της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, προκειμένου να προωθηθούν οι γενικότεροι ισραηλινοί στόχοι, όπως η καταπολέμηση της ανεργίας, η σταθεροποίηση της οικονομίας και βέβαια, η ομαλή ενσωμάτωση των Εβραίων προσφύγων στο Ισραήλ. Επίσης, η οργάνωση “Americans for Peace Now” κινητοποίησε πενήντα (50) μέλη της, προκειμένου να συναντηθούν με γερουσιαστές για να τους πείσουν να συνδυάσουν το ζήτημα της παροχής των εγγυήσεων με το «πάγωμα» των εποίκισμών, δηλαδή ό,τι ακριβώς απαιτούσε η αμερικανική κυβέρνηση του G. H. W. Bush. Μία μέρα προτού συμμετάσχει στη Γενική Συνέλευση του “Council of Jewish Federations” η οργάνωση “Americans for Peace Now” (20 Νοεμβρίου του 1991) θα αποστείλει επιστολή υπογεγραμμένη από ραβίνους (Rabbis of Reform and Conservative Judaism), στην οποία τονιζόταν ότι οι συνεχιζόμενοι εποίκισμοί ήταν επιζήμιοι τόσο για την επίτευξη ειρήνης με τους Παλαιστίνιους όσο και για την απορρόφηση/ενσωμάτωση των Εβραίων προσφύγων στο Ισραήλ. Βέβαια, υφίστατο διαφωνία στους κόλπους της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, η οποία εκφραζόταν με την άρνηση από την πλευρά των παραδοσιακών, σιωνιστικών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (εκτός της οργάνωσης American Jewish Congress) να πείσουν τον Ισραηλινό πρωθυπουργό να σταματήσει - έστω προσωρινά - τους εποίκισμούς⁵¹⁴.

Καθώς οι πρώτες συνομιλίες για την επίτευξη ειρήνης ξεκινούσαν στην Μαδρίτη της Ισπανίας στις 30 Οκτωβρίου του 1991, οι Αμερικανο-εβραίοι έδειχναν τον ενθουσιασμό τους για το γεγονός ότι τα κράτη της περιοχής με τους αντιπροσώπους τους (ακόμα και η Σαουδική Αραβία ως μέλος του Gulf States Cooperation Council μπορούσε ως παρατηρητής να παρακολουθήσει τις συνομιλίες εκ του σύνεγγυς) παρακάθονταν στο ίδιο τραπέζι, για να επιλύσουν το παλαιστινιακό πρόβλημα και να επιτύχουν την ειρήνευση στην περιοχή. Ήταν μια μεγάλη επιτυχία για την αμερικανική διπλωματία και γενικότερα την αμερικανική κυβέρνηση, που δεν θα έπρεπε να επισκιαστεί από τα εποίκιστικά σχέδια του Ισραηλινού πρωθυπουργού. Ενώ, όμως, υποστήριζαν τα σχέδια αυτά για την περιοχή ακόμα και παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, ο τρόπος έκφρασης της αντίθεσης του Αμερικανού προέδρου προς τον Ισραηλινό

⁵¹⁴ Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 174, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 156, <https://ajpeacearchive.org/initiatives/project-nishma-1989-1997/> Hannah Arendt Center for Politics and Humanities at Bard College, “Project Nishma (1989-1997)”.

πρωθυπουργό, που ήταν εκείνος της αντιπαράθεσης, φόβιζε τους Αμερικανο-εβραίους και αποξένωνε πολλούς από αυτούς⁵¹⁵.

Για παράδειγμα, ενώ ο πρόεδρος της “American Jewish Congress” Henry Siegman (1978-1994), πριν ακόμα από την αναβολή της συζήτησης για τις εγγυήσεις στο Κογκρέσο, ήταν αντίθετος στη συνέχιση των εποικισμών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, όταν ο πρόεδρος Bush θα απορρίψει την πρόταση του Αμερικανού γερουσιαστή Leahy και θα επιμείνει στην άρνηση χορήγησής τους, θα αλλάξει γνώμη. Το Μάρτιο του 1992, ενώ πλησίαζαν οι ισραηλινές εκλογές, ο Αμερικανός πρόεδρος θα σκληρύνει τη στάση του απαιτώντας το «πάγωμα» των εποικισμών. Αυτό θα θορυβήσει την οργάνωση “American Jewish Congress”, γιατί αποτελούσε απροκάλυπτη παρέμβαση στην εσωτερική πολιτική σκηνή του Ισραήλ, και μάλιστα εν όψει εκλογών. Ωστόσο, ως οργάνωση του κεντρώου bloc παρέμενε στο φιλειρηνικό στρατόπεδο, εκφράζοντας τη διαφωνία της με την πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης⁵¹⁶.

Ο πρόεδρος Bush γνώριζε καλά ότι με την άρνηση χορήγησης των εγγυήσεων προς το Ισραήλ έπαιρνε μεγάλο πολιτικό κόστος, γιατί πολλοί Αμερικανο-εβραίοι δεν θα τον ψήφιζαν στις επόμενες εκλογές, που θα γίνονταν το Νοέμβριο του 1992. Όμως, για εκείνον σημασία είχε η εξασφάλιση των αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και όχι η εξυπηρέτηση εσωτερικών, πολιτικών σκοπιμοτήτων, όπως δήλωνε σε δημοσιογράφους κατά τη διάρκεια ταξιδιού του προς την Καλιφόρνια στα πλαίσια της προεκλογικής του εκστρατείας (τον Φεβρουάριο του 1992). Άλλωστε, η δημοφιλία του βρισκόταν στα ύψη μετά τον Πόλεμο του Κόλπου, από τον οποίο η Αμερική με την έγκριση του ΟΗΕ είχε βγει νικήτρια. Έτσι, ο ίδιος άσκησε δημόσια κριτική κατά των προσπαθειών επηρεασμού της νομοθετικής εξουσίας από το Αμερικανο-ισραηλινό lobby (και συγκεκριμένα την οργάνωση A.I.P.A.C.) και πίστευε ότι η επανεκλογή του ήταν σίγουρη. Η δυσaráσκεια που αισθανόταν μια μερίδα Αμερικανο-εβραίων δεν σήμαινε σε καμιά περίπτωση την ιδεολογική μεταστροφή, τουλάχιστον της πλειονότητάς τους, από φιλελεύθερους σε εθνικιστές Αμερικανο-εβραίους. Απλώς, η «σκληρότητα» που έδειξε ο Αμερικανός πρόεδρος για να αντιμετωπίσει την αδιαλλαξία του Ισραηλινού πρωθυπουργού στο θέμα της διασύνδεσης των εγγυήσεων με τους εποικισμούς, τους αιφνιδίασε δυσάρεστα, γιατί θεώρησαν ότι ο Αμερικανός πρόεδρος μπροστά στα μεγάλα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α. στην περιοχή μπορούσε να υποβαθμίσει την «ειδική» σχέση των Η.Π.Α. με το Ισραήλ.

⁵¹⁵ Lawrence Grossman: ό.π. “Loan Guarantees”, σελ. 174, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 156.

⁵¹⁶ Dennis Ross: ό.π., σελ. 253-254, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 153, 156-157, Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 81-82.

Εκείνη την περίοδο δεν υπήρξαν οι κατάλληλοι «διάυλοι επικοινωνίας» μεταξύ των οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και της αμερικανικής κυβέρνησης, ώστε αυτές να αντιληφθούν τις επιδιώξεις της ίδιας της κυβέρνησής τους⁵¹⁷. Όμως, από τον Μάρτιο του 1992 ο Αμερικανός πρόεδρος άνοιξε τους διαύλους επικοινωνίας του με την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Δεν ήρθε την απειλή «βέτο», σε περίπτωση που το Κογκρέσο προσπαθούσε να περάσει τις εγγυήσεις, αλλά υποστήριξε τον Rabin για την πρωθυπουργία του Ισραήλ. Έτσι, πίστευε ότι οι Αμερικανο-εβραίοι θα τον στήριζαν, αφού ο Rabin ήταν υπέρ του εδαφικού συμβιβασμού με τους Παλαιστίνιους και δεν θα είχε πρόβλημα να «παγώσει» τους εποικισμούς. Ήλπιζε ότι, καθώς είχε στηρίξει την μετανάστευση των Εβραίων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Αιθιοπίας στο Ισραήλ, είχε διασώσει το εβραϊκό κράτος από τον Σαντάμ Χουσεΐν και τις απειλές εναντίον του και ακολούθως είχε συνδράμει στην ειρηνευτική διαδικασία. Επιπλέον, θεωρούσε ότι λόγω της στήριξης που παρείχε στον Y. Rabin, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι θα τον ψήφιζαν στις επόμενες εκλογές. Παρά τις ενέργειες του αυτές, έπεσε έξω. Η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων δε τον στήριξε στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1992 και ο Bill Clinton εξελέγη πρόεδρος των Η.Π.Α.⁵¹⁸.

Στις ισραηλινές εκλογές του Ιουνίου του 1992 θα εκλεγεί ο Y. Rabin, ο οποίος διέφερε κατά πολύ από τον προκάτοχό του. Ο Y. Rabin παρουσιαζόταν ως ειλικρινής στις προθέσεις του και ρεαλιστής, γεγονός που εκτιμάτο από τις Η.Π.Α. Γνώριζε τι μπορεί να προσδοκά ο ίδιος από τις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και τι μπορεί να περιμένουν οι τελευταίες από τον ίδιο. Ο Rabin δεν επιθυμούσε το «Μεγάλο Ισραήλ». Όταν μιλούσε για τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, αναφερόταν σε αυτά όχι με τα βιβλικά ονόματα (Ιουδαία και Σαμάρεια) αλλά ως η «Δυτική Όχθη» και η «Λωρίδα της Γάζας.» Πίστευε ότι το Ισραήλ έπρεπε να εκμεταλλευτεί τη θέση του μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης και τον Πόλεμο του Κόλπου. Ουσιαστικά, έπρεπε να επιδιώξει την ειρήνη, γιατί αυτή θα έφερνε σταθερότητα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, που ήταν – άλλωστε - διακαής στόχος των Αμερικανών. Έτσι, θα απελευθερώνονταν πόροι, οι οποίοι αντί να πηγαίνουν στην άμυνα θα πήγαιναν στην παιδεία, την ανάπτυξη της ισραηλινής οικονομίας και την ομαλή ενσωμάτωση των νεοφερμένων Εβραίων προσφύγων⁵¹⁹.

Τελικά, ο πρόεδρος Bush συνείσφερε κατά πολύ στην νίκη του Y. Rabin με την ηθελημένη απροθυμία του να παράσχει στη δεξιά κυβέρνηση του Shamir τις

⁵¹⁷ Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 92-93, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 156.

⁵¹⁸ Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 93, Stuart Altshuler: ό.π., σελ. 153, Dennis Ross: ό.π., σελ. 253-255.

⁵¹⁹ Dennis Ross: ό.π., σελ. 253-255, Bob Lifton: “Bob Lifton Occasional Letter 32” (Chance for Peace, Typical Candor), From the Archives of the “American Jewish Historical Society”, U.S., the “American Jewish Congress”, (September, 1992), σελ. 2-3.

πολυπόθητες εγγυήσεις. Τον Αύγουστο του 1992, με την πρώτη επίσκεψη του νέο-εκλεγέντος πρωθυπουργού του Ισραήλ στις Η.Π.Α., ο πρόεδρος Bush ενέκρινε τη συμφωνία για την παροχή των εγγυήσεων προς την κυβέρνηση Rabin και απέστειλε τη σχετική πρόταση νόμου στο Κογκρέσο προς ψήφιση. Σε διάστημα πέντε ετών, θα εκταμιεύονταν κάθε χρόνο δύο δισεκατομμύρια δολάρια για τη στήριξη των αναγκών του Ισραήλ. Πάντως, τα χρήματα δεν χρησιμοποιήθηκαν τελικά για τον σκοπό που ζητήθηκαν. Αντί για την χρηματοδότηση της εγκατάστασης των Εβραίων προσφύγων, τα χρήματα παρέμειναν ως ένα «μαξιλάρι», γιατί οι πρόσφυγες δεν ξεπέρασαν, όπως αρχικά υπολογιζόταν, το ένα εκατομμύριο (1.000.000) αλλά έφτασαν τους πεντακόσιους χιλιάδες (500.000). Η δέσμευση του Rabin ότι θα συνέχιζε μόνο τους εποικισμούς εκείνους που θα ήταν απαραίτητοι για την ασφάλεια του Ισραήλ, δέσμευση την οποία είχε αποδεχθεί η κυβέρνηση Bush, τηρήθηκε εν μέρει⁵²⁰.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Η διάσκεψη της Μαδρίτης, οι «Συμφωνίες του Όσλο»

Τον Μάρτιο του 1991, αμέσως μετά το τέλος του πολέμου του Κόλπου (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1991), ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. James Baker φτάνει στην Ιερουσαλήμ για διαβουλεύσεις με την κυβέρνηση του Y. Shamir, προκειμένου να επανεκκινήσει την ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή. Η στάση της Υπερδύναμης εδραζόταν στο γεγονός ότι μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης ήταν η μόνη δύναμη στην οποία υπολόγιζαν οι Άραβες ότι θα μπορούσαν να εναποθέσουν τις ελπίδες τους για την επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης. Άλλωστε, η επιρροή της ήταν μεγάλη στο Ισραήλ λόγω της στρατηγικής τους σχέσης. Οι ίδιες οι Ηνωμένες Πολιτείες επιθυμούσαν να επιβραβεύσουν τους Άραβες (κυρίως τα μετριοπαθή αραβικά καθεστώτα - τη Σαουδική Αραβία και τα κράτη του Κόλπου), που είχαν συνασπιστεί μαζί τους κατά του Σαντάμ Χουσεΐν. Κατά αυτόν τον τρόπο, προωθούσαν τα συμφέροντά τους, τα οποία είχαν ως στόχο τη σταθερότητα στην περιοχή με τη διατήρηση της ακεραιότητας του συνασπισμού των αραβικών κρατών μαζί τους και τη μη ανάδειξη περιφερειακού ηγεμόνα, ο οποίος θα μπορούσε να θέσει εν αμφιβόλω τα συμφέροντα αυτά⁵²¹.

⁵²⁰ Dennia Roaa: ό.π., σελ. 253, Donald Neff: ό.π. “A Rare Defeat”, “The Final Irony”, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/us-loan-guarantees-for-israel> Jewish Virtual Library: “U.S. Foreign Aid to Israel: The Loan Guarantees” (The 1992 Loan Guarantees, A success story), Bob Lifton: ό.π. “Bob Lifton Occasional Letter 32” (Economic Issues – The Loan Guarantees), σελ. 7-8.

⁵²¹ Leon Hadar: ό.π., σελ. 84, Moshe Behar: “The Peace Process and Israeli Domestic Politics in the 1990s”, the U.S., Socialism and Democracy, Routledge (2007), σελ. 36.

Χαρακτηριστικά, στις 28 Φεβρουαρίου του 1991 με την επίσημη αναγγελία της λήξης του πρώτου πολέμου του Κόλπου, ο πρόεδρος Bush ανακοίνωσε το όραμά του για μια «Νέα Τάξη πραγμάτων» στον κόσμο. Όσον αφορά την Μέση Ανατολή, η ιδέα αυτή σχετιζόταν με τη δημιουργία δομών ασφάλειας, τον έλεγχο στη διάδοση όλων των όπλων, την αναζήτηση μορφών οικονομικής ολοκλήρωσης (συνεργασίας) καθώς και τη διευθέτηση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης. Κατά συνέπεια, η επίλυσή της αποτελούσε μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την προώθηση της ειρήνης και της ασφάλειας στην περιοχή. Η εμπλοκή, λοιπόν, των Αράβων ήταν επιβεβλημένη και η διευθέτηση του άνω ζητήματος εξυπηρετούσε τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα στην περιοχή. Για αυτόν τον λόγο, ο πρόεδρος Bush απέστειλε τον υπουργό Εξωτερικών του σε περιοδεία εκεί⁵²².

Ο υπουργός Εξωτερικών James Baker θα ασκήσει τη λεγόμενη “Shuttle Diplomacy” στη Μέση Ανατολή. Σε οκτώ γύρους θα συναντήσει εκπροσώπους των κυβερνήσεων της Σαουδικής Αραβίας, της Ιορδανίας, της Συρίας, της Αιγύπτου, του Ισραήλ καθώς και ηγετικές προσωπικότητες των Παλαιστινίων, όχι όμως της οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, με την οποία η Αμερική είχε διακόψει τον διάλογο από το 1990. Στις συναντήσεις του με ξένους ηγέτες αλλά και σε δηλώσεις του στο Κογκρέσο, ο Αμερικανός πρόεδρος δήλωνε κατ’ επανάληψη ότι στόχος της αμερικανικής κυβέρνησης ήταν να σταματήσει η ισραηλινή κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών. Μάλιστα, ο ίδιος θεωρούσε ότι είχε φτάσει η ώρα για μια «συνολική διευθέτηση της Αραβο-ισραηλινής διένεξης» μέσω των απευθείας διαπραγματεύσεων των εμπλεκόμενων μερών, στα πλαίσια Διεθνούς Διάσκεψης για την ειρήνη. Επίσης, τόνιζε ότι τη βάση αυτών των συζητήσεων θα αποτελούσαν οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. αρ. 242 και 338⁵²³.

Με βάση τις παραπάνω αποφάσεις, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έπρεπε να πετύχουν την ειρηνική και βιώσιμη επίλυση της διένεξης καθώς και τον σεβασμό και την αναγνώριση της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της πολιτικής ανεξαρτησίας κάθε κράτους της περιοχής, συμπεριλαμβανομένου του Ισραήλ. Επίσης, ο πρόεδρος Bush είχε σημειώσει, σε συνάντηση που είχε με τον Αιγύπτιο πρόεδρο Mubarak αλλά και μετέπειτα, ότι έπρεπε να επιτευχθεί η ειρήνη επάνω στην αρχή: «Γη για την ειρήνη».

⁵²² Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: “Israel, National Security, Diplomatic Developments: Washington takes the Initiative”, the U.S., the “American Jewish Committee” (American Jewish Year Book, 1993), σελ. 361-362).

⁵²³ Kenneth Jacobson: “Civil and Political: The United States, Israel, and the Middle East” (Review of the Year, United States), the U.S., the “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1991), σελ. 145, Charles Enderlin: “Shattered Dreams, The Failure of the Peace Process in the Middle East, 1995-2002, the U.S., Other Press/N. York, (2003), σελ. 383-385.

Η ισραηλινή πλευρά, όμως, αρνιόταν την εφαρμογή της, γιατί ιδεολογικά διαφωνούσε, καθώς η παραχώρηση γης στους Παλαιστίνιους απαγορευόταν από τον Ιουδαϊκό Νόμο. Κατά δεύτερο λόγο, επειδή με βάση τη «Συμφωνία του Camp David» (1978) μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου οι Ισραηλινοί είχαν παραχωρήσει στην Αίγυπτο τη χερσόνησο του Σινά, που αποτελούσε το 90% των κατεχομένων εδαφών για αυτούς από τον Πόλεμο των Έξι Ημερών, το Ισραήλ υποστήριζε ότι δεν είχε πια καμιά νομική υποχρέωση να παραχωρήσει περαιτέρω έδαφος στους Άραβες, για να υπάρξει ειρήνη στην περιοχή⁵²⁴.

Στους οκτώ γύρους των συνομιλιών του (κατά τη διάρκεια υπηρεσιακών ταξιδιών) στη Μέση Ανατολή, ο James Baker διαπίστωσε τη θετική στάση τόσο της Σαουδικής Αραβίας όσο και της Συρίας στο ζήτημα της έναρξης των διαπραγματεύσεων, στα πλαίσια της σύγκλησης Διεθνούς Διάσκεψης Ειρήνης υπό τον Ο.Η.Ε. Από την άλλη μεριά, οι Ισραηλινοί ήθελαν τη συμμετοχή της Σαουδικής Αραβίας, γιατί δεν είχαν εδαφικές διαφορές με το κράτος αυτό και επιπλέον το Likud ήθελε να δείχνει διαλλακτικό ως προς την επίτευξη της ειρήνης στην περιοχή, χωρίς όμως να δίνει πίσω τμήματα γης στους Παλαιστίνιους. Ουσιαστικά, οι Σαουδάραβες ωθούσαν με την εποικοδομητική τους στάση τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής (και ειδικά το Ισραήλ) να αφήσουν στην άκρη τα διαδικαστικά ζητήματα και να οδηγηθούν τελικά σε διάλογο με τα άλλα εμπλεκόμενα μέρη (ειδικά τους Παλαιστίνιους). Οι ίδιοι οι Αμερικανοί είχαν διαγνώσει ότι οι μαξιμαλιστικές θέσεις των Ισραηλινών για τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ» ήταν ανεδαφικές. Ο υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Baker είχε επανειλημμένως επισημάνει ότι η πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης αποτελούσε τροχοπέδη για την αναγνώριση πολιτικών δικαιωμάτων στους Παλαιστίνιους. Το ίδιο επανέλαβε κατά τη διάρκεια της ετήσιας συνέλευσης της οργάνωσης “A.I.P.A.C.” (στις 22 Μαΐου 1989). Ενώ, λοιπόν, τα ηγετικά στελέχη του Likud θεωρούσαν ότι η αποφυγή συνομιλιών επάνω στα καίρια ζητήματα της διένεξής τους με τους Παλαιστίνιους ήταν ο ενδεδειγμένος τρόπος για την παγίωση των τετελεσμένων επί του εδάφους της Δυτικής όχθης, οι Σαουδάραβες, με την θετική ανταπόκρισή τους στο κάλεσμα των Αμερικανών για την έναρξη των ειρηνευτικών συνομιλιών στα πλαίσια Διεθνούς Διάσκεψης, ωθούσαν τους εμπλεκόμενους σε διάλογο⁵²⁵.

Επίσης, κατά τη διάρκεια του πολέμου του Κόλπου το παλαιστινιακό ζήτημα είχε χρησιμοποιηθεί από τον Ιρακινό ηγέτη για να διαρρήξει τη πολυμερή συμμαχία των Αμερικανών εναντίον του. Επιπλέον, οι Σαουδάραβες και οι Αμερικανοί γνώριζαν ότι αυτό μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον από αποσταθεροποιητικούς δρώντες,

⁵²⁴ Kenneth Jacobson: ό.π., σελ. 145, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 383-385 και Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: ό.π., σελ. 362-363.

⁵²⁵ Kenneth Jacobson: ό.π., σελ. 149-150, Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: ό.π., σελ. 362.

τρομοκράτες και φανατικούς ισλαμιστές. Άρα, η επίλυσή του ήταν επιβεβλημένη. Για αυτό, θα συμμετείχαν στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις της Διάσκεψης για την Ειρήνη στη Μαδρίτη⁵²⁶.

Αναφορικά με τη στάση της Ιορδανίας, ο βασιλιάς Χουσεΐν έδειχνε θετική στάση για τη συμμετοχή της χώρας του στη Διάσκεψη Ειρήνης. Όπως και παλαιότερα, είχε αποδεχθεί την εκλογή μελών της κοινής ιορδανο-παλαιστινιακής αποστολής από τους Παλαιστίνιους κατοίκους της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, όχι όμως της Ανατολικής Ιερουσαλήμ. Ωστόσο, η τελευταία θα συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό του καθεστώτος της αυτονομίας, που θα ίσχυε πριν από τις τελικές συνομιλίες για την υπογραφή της τελικής Συμφωνίας Ειρήνης μεταξύ όλων των πλευρών⁵²⁷.

Ένας άλλος λόγος για την αποδοχή του όρου της κοινής ιορδανο-παλαιστινιακής αποστολής από τον Ιορδανό βασιλιά στις διαπραγματεύσεις ειρήνης ήταν η επιθυμία του να ξανακερδίσει την εύνοια της αμερικανικής πλευράς, μιας και στον πόλεμο του Κόλπου είχε υποστηρίξει ανοικτά τον Σαντάμ Χουσεΐν. Επίσης, δήλωνε την ουσιαστική επιθυμία του να ξαναζωντανέψει την ειρηνευτική διαδικασία, που σερόνταν χρονικά για πάνω από μια δεκαετία (από την υπογραφή της «Συμφωνίας του Camp David» το 1978) εξαιτίας της επίκλησης διαδικαστικών θεμάτων από τους Ισραηλινούς⁵²⁸.

Αρχικά, η Συρία δεν συναινούσε στη συμμετοχή της σε Διεθνή Διάσκεψη για την Ειρήνη, γιατί επεδίωκε να υπάρχει εποπτεία από την πλευρά του Ο.Η.Ε. επί της Διάσκεψης και επιπλέον απαιτούσε να υπάρξει σαφής δέσμευση από την πλευρά του Ισραήλ ότι θα απέσυρε τα στρατεύματά του από τα υψίπεδα του Γκολάν. Τελικά, υπαναχώρησε από τους όρους αυτούς μετά τις επιστολές που απέστειλε ο πρόεδρος Bush (Ιούνιος 1991) στον Ισραηλινό πρωθυπουργό και τους Άραβες. Σε καμιά περίπτωση, η Συρία δεν απεμπολούσε το δικαίωμά της, αλλά ήταν αποφασισμένη να πιέσει το Ισραήλ στην εφαρμογή της αρχής «Γη για την ειρήνη» για την επιστροφή των υψιπέδων⁵²⁹.

Από την πλευρά των Αιγυπτίων, βασική επιδίωξη τους ήταν, πριν ακόμα από τον Πόλεμο του Κόλπου και την υποβολή του σχεδίου του Ισραηλινού πρωθυπουργού, να ανοίξουν οι «διάυλοι επικοινωνίας» μεταξύ των εμπλεκόμενων και να γίνουν οι απευθείας διαπραγματεύσεις ανάμεσά τους, προκειμένου να υπάρξει μια «συνολική διευθέτηση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης» και ειδικά του παλαιστινιακού

⁵²⁶ Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: ό.π., σελ. 366. Editorial: “American Jewish Congress Delegation visits Saudi Arabia”, the U.S., “Jewish Currents” (May 1992), σελ. 3.

⁵²⁷ Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: ό.π., σελ. 363, Kenneth Jacobson: ό.π., σελ. 147-148.

⁵²⁸ Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: ό.π., σελ. 363, Kenneth Jacobson: ό.π., σελ. 147-148.

⁵²⁹ Rochelle Furstenberg, Micha Odenheimer: ό.π., σελ. 366-367.

προβλήματος. Οι Αμερικανοί και οι Αιγύπτιοι στις μεταξύ τους συναντήσεις αυτό ακριβώς τόνιζαν. Επίσης, υπήρχε η διάθεση να τεθούν στο τραπέζι νέες ρηξικέλευθες ιδέες, αρκεί να βοηθούσαν στην έναρξη της διαδικασίας επίλυσης των παραπάνω ζητημάτων. Οι ιδέες αυτές δεν περιορίζονταν μόνο στο ζήτημα της παροχής αυτονομίας στους Παλαιστίνιους κατοίκους των κατεχομένων εδαφών με την απόσυρση των ισραηλινών στρατευμάτων από τα κυριότερα πληθυσμιακά κέντρα της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, όπως προέβλεπαν όλες οι διπλωματικές πρωτοβουλίες της ισραηλινής κυβέρνησης. Έπρεπε, όπως εξέφραζε ο έτερος εταίρος της κυβέρνησης συνασπισμού, ο Y. Rabin (Labor party, το Εργατικό κόμμα του Ισραήλ) και τότε υπουργός Άμυνας, να υπάρξουν εκλογές στα κατεχόμενα, για να επιλεγθούν οι Παλαιστίνιοι αντιπρόσωποι. Αυτοί θα διαπραγματεύονταν τους όρους της αυτονομίας για μια μεταβατική περίοδο, η οποία όμως θα οδηγούσε στη δημιουργία ενός είδους συνομοσπονδίας μεταξύ Ιορδανίας και Παλαιστίνιων. Βέβαια, ούτε ο ίδιος ο Rabin εκφραζόταν ανοικτά υπέρ της δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους κυρίως, για λόγους ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ⁵³⁰.

Πάντως, ούτε στην περίπτωση των Δέκα Σημείων του αιγυπτιακού σχεδίου (παρουσιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 1989), το οποίο προσπαθούσε να ξεκινήσει το διάλογο μεταξύ των δύο πλευρών, του Ισραήλ και των Παλαιστίνιων (της P.L.O.), υπήρξε πρόοδος. Αν και οι Παλαιστίνιοι είχαν ήδη αποδεχθεί το σχέδιο της Αιγύπτου, δεν υπήρξαν δείγματα διαλλακτικότητας από την πλευρά του Likud, που συμμετείχε στην κυβέρνηση συνασπισμού, ώστε να υπάρξει ενεργός ρόλος της P.L.O. στις διαπραγματεύσεις. Οι Ισραηλινοί ήταν διατεθειμένοι μόνο να συζητήσουν (στη βάση του σχεδίου του Ισραηλινού πρωθυπουργού Y. Shamir) για τις επιλογές ανάδειξης των μελών των διαπραγματευτών των Παλαιστίνιων, που θα συνομιλούσαν μαζί τους για το καθεστώς της αυτονομίας. Σε καμιά περίπτωση, δεν συζητούσαν την τελική μορφή της πολιτικής οργάνωσης (ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος ή συνομοσπονδία) που θα μπορούσε να πάρει το καθεστώς της αυτονομίας των παλαιστινιακών εδαφών μετά την παρέλευση της μεταβατικής περιόδου ισχύος της. Σκοπός τους ήταν να διαιωνίσουν την υφιστάμενη κατάσταση της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών με τη συνέχιση της εποικισής τους και της διατήρησης εκεί πλέον των εκατό τριάντα παράνομων οικισμών Ισραηλινών εποίκων. Όλα τα παραπάνω εξυπηρετούσαν τον κύριο ιδεολογικό στόχο του δεξιού κόμματος Likud και των εθνικιστικών, υπερ-ορθόδοξων κομμάτων της Knesset⁵³¹.

⁵³⁰ Kenneth Jacobson: ό.π., σελ. 141-143.

⁵³¹ Kenneth Jacobson: ό.π., σελ. 144, 146-150, 153-155.

Ιδεολογικά, λοιπόν, οι υποστηρικτές του Likud δεν θα μπορούσαν ποτέ να αποδεχθούν κανενός είδους εδαφικό συμβιβασμό με τους Παλαιστίνιους. Θεωρούσαν ότι όλη η γη της Παλαιστίνης, συμπεριλαμβανομένης της Ιουδαίας και της Σαμάρειας (Δυτική Όχθη), δικαιοματικά τους ανήκε (κυρίως επί θεολογικής και εσχατολογικής βάσης), όπως ακριβώς υποστήριζαν οι υπερ-ορθόδοξοι Ισραηλινοί-Εβραίοι. Ειδικά οι ψηφοφόροι του Likud, των εθνικιστικών και υπερ-ορθόδοξων κομμάτων δεν ήθελαν να δουν τη σύγκρουση να καταλήγει σε μια αμοιβαία επωφελή κατάσταση για τους δυο λαούς (win-win)⁵³².

Αντίθετα με την πολιτική του Likud, το οποίο ήταν αποφασισμένο με επικεφαλής τον πρωθυπουργό Shamir να εμποδίσει κάθε σχέδιο λύσης που θα οδηγούσε σε εδαφικές παραχωρήσεις για την ειρήνη (Peace for land) και ουδόλως συζητούσε το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός μελλοντικού παλαιστινιακού κράτους, οι προοδευτικοί φιλειρηνιστές τόσο στο Ισραήλ όσο και στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα υποστήριζαν τις προσπάθειες της αμερικανικής κυβέρνησης για προώθηση της ιδέας των παραχωρήσεων αυτών προς τους Παλαιστίνιους από το Ισραήλ καθώς και τη σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης για την Ειρήνη. Συγκεκριμένα, σε αντίθεση με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό ο υπουργός Εξωτερικών Shimon Peres (κυβέρνηση συνασπισμού ανάμεσα στα δύο μεγάλα κόμματα του Ισραήλ) ήταν θετικός στην παραπάνω αρχή και δεν αρνιόταν τη σύγκληση μιας τέτοιου είδους Διάσκεψης.

Ακόμα, ο ίδιος ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. έδειχνε ενθαρρυσμένος από την παραπάνω στάση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (φιλειρηνικών και κάποιων κεντρικών παραδοσιακών, όπως η American Jewish Congress, Presidents Conference, The Union of American Hebrew Congregations, American Jewish Committee, οι οποίες υποστήριζαν τη σύγκληση διεθνούς Διάσκεψης). Άλλωστε, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων αναγνώριζε το δικαίωμα των Παλαιστίνιων για «εθνική εστία» στη Δυτική Όχθη, αρκεί αυτή να μην απειλούσε την ύπαρξη του Ισραήλ (όπως αποτυπωνόταν σε δημοσκοπική έρευνα του 1986, που διενήργησε η οργάνωση American Jewish Committee). Μάλιστα, η εκδοτική ομάδα του “Tikkun” (περιοδικό του προοδευτικού, φιλειρηνικού χώρου) υποστήριζε σε άρθρο της, ήδη από τον Μάρτιο του 1988, την ανάγκη δημιουργίας αποστρατικοποιημένου, ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Η δημιουργία αυτή θα εμπέδωνε την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή, γιατί οι Παλαιστίνιοι θα πετύχαιναν τη σύσταση και αναγνώρισή του κράτους αυτού από όλους μέσω αμοιβαίων συμβιβασμών με τους Ισραηλινούς. Επειδή κάθε κράτος έχει

⁵³² Ezra Goldstein: “Security: Two peoples, two states”, the U.S., “Jewish Currents” (October 1989), σελ. 14-15, Dov Waxman: “Trouble in the Tribe, The American Jewish Conflict over Israel”, the U.S., the Princeton University Press (Princeton and Oxford, 2016), σελ. 98-99.

στόχο την επιβίωσή του μέσω της διαφύλαξης της εθνικής του ασφάλειας και της προώθησης των συμφερόντων του, οι Παλαιστίνιοι μετά από μακρόχρονους αγώνες για την απόκτηση δικού τους εθνικού κράτους, θα είχαν το κίνητρο να προασπίσουν την ύπαρξή του. Δεν θα ήθελαν να απωλέσουν το επίτευγμά τους αυτό με την επίκληση από μέρους τους μαξιμαλιστικών θέσεων, όπως ήταν η δημιουργία παλαιστινιακού κράτους (ενιαίου) σε όλη την έκταση της Παλαιστίνης⁵³³.

Οι οκτώ γύροι επαφών του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών James Baker με ηγέτες των κρατών της περιοχής κατόρθωσαν να φέρουν αποτέλεσμα. Οι Ισραηλινοί ήταν, από την αρχή μέχρι το τέλος, άκαμπτοι αναφορικά με τη σύγκληση της Διεθνούς Διάσκεψης ειρήνης. Ιδιαίτερως, ήταν επιφυλακτικοί στα θέματα της παρουσίας των Ηνωμένων Εθνών κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης. Φοβόντουσαν ότι τα Ηνωμένα Έθνη θα μπορούσαν να πάρουν αποφάσεις - μέσω των οργάνων τους - δυσμενείς για το Ισραήλ, όπως είχαν κάνει στο παρελθόν για διάφορα άλλα ζητήματα (παραβιάσεις κατά των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Παλαιστινίων από τους Ισραηλινούς). Έτσι όμως, θα επηρέαζαν το αποτέλεσμα των εργασιών της σχεδιαζόμενης διάσκεψης. Αν το Ισραήλ συμμετείχε, ο Ο.Η.Ε. θα έπρεπε να ήταν απλός παρατηρητής. Για αυτό, το εβραϊκό κράτος αρνιόταν βασικό ρόλο στο Διεθνή αυτόν Οργανισμό⁵³⁴.

Μετά τις επιστολές του Αμερικανού προέδρου, με τις οποίες ζητούσε τις τελικές τους αποφάσεις για τη συμμετοχή τους ή μη στη Διάσκεψη, τόσο οι Σύριοι όσο και οι Ισραηλινοί δήλωσαν συμμετοχή. Ωστόσο, όπως είχε ήδη τονιστεί, αν υπήρχε άρνηση συμμετοχής είτε από τη μία ή την άλλη πλευρά, είτε και από τις δύο, ο υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών θα καταλόγιζε δημόσια την ευθύνη αποτυχίας σύγκλησης της Διάσκεψης για την Ειρήνη στο κράτος που την προκάλεσε⁵³⁵.

Ωστόσο, παρά τη θετική τους απόκριση στο σχέδιο σύγκλησης της Διάσκεψης, οι Ισραηλινοί συνέχιζαν να προβάλλουν διαδικαστικές απαιτήσεις. Μάλιστα, πετύχαιναν να μην συμμετέχουν Παλαιστίνιοι κάτοικοι της Ανατολικής Ιερουσαλήμ ως μέλη της κοινής ιορδανο-παλαιστινιακής αντιπροσωπείας. Επίσης, σε καμιά περίπτωση δεν δέχονταν να είναι μέλη της παραπάνω αντιπροσωπείας Παλαιστίνιοι της διασποράς, γιατί κατά τις συζητήσεις σε διμερές επίπεδο, που θα πραγματοποιούνταν στα πλαίσια

⁵³³ Editorial: "An International Conference for the Mideast", the U.S., (Tikkun magazine, Vol. 2, No. 3 (1987)), σελ. 12, Mark P. Cohen: "American Jewish Response to the Palestinian uprising", the U.S., (Journal of Palestine Studies, University of California Press, Vol. 17, No 4, Summer 1988), σελ. 100-103, Editorial: "Mubarak's plan", the U.S., (Tikkun magazine, Vol. 4, No 6, November/December 1989), σελ. 7-8, Editorial: "Madrid: After years of Hatred, they talk", the U.S., (Jewish Currents, December 1991), σελ. 3.

⁵³⁴ Menachem Shalev: "Diplomatic Developments, The Peace Process, Washington takes the initiative", the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1993), σελ. 366-370.

⁵³⁵ Dennis Ross: "Doomed to succeed, The U.S.- Israel Relationship from Truman to Obama", the U.S., Farrar, Strauss and Giroux (N. York, 2015), σελ. 244-245, Menachem Shalev: ό.π., σελ.366-367.

της Διάσκεψης, θα ήταν δυνατό να προβάλουν αιτήματα επιστροφής των Παλαιστινίων εκτοπισμένων-προσφύγων στα εδάφη του ίδιου του εβραϊκού κράτους⁵³⁶.

Μετά τη θετική ανταπόκριση και των Ισραηλινών, ο πρόεδρος Bush ανακοίνωσε ότι η σύγκληση της Διάσκεψης θα γινόταν στα τέλη του Οκτωβρίου του 1991 στην ισπανική πρωτεύουσα, τη Μαδρίτη. Η Διάσκεψη αυτή περιλάμβανε πολυμερείς και διμερείς διαπραγματεύσεις και ήταν η πρώτη φορά που στο ίδιο τραπέζι θα κάθονταν Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι συζητώντας για την ειρήνη. Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, η σύγκληση της Διάσκεψης, με τη συμμετοχή όλων των κρατών της περιοχής, δεν θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί χωρίς τη συστηματική μεταβολή που συντελείτο σε διεθνές επίπεδο λόγω της εξασθένησης και της μετέπειτα πτώσης της άλλοτε κραταιής Σοβιετικής Ένωσης. Το γεγονός αυτό είχε αδιαμφισβήτητες συνέπειες. Κατ' αρχάς, μειώθηκε η στρατηγική σπουδαιότητα του Ισραήλ για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Επίσης, τα αραβικά κράτη επιζητούσαν πλέον την ενδυνάμωση των σχέσεων τους με την μοναδική Υπερδύναμη στον κόσμο, προκειμένου να διατηρήσουν τη θέση τους στο περιφερειακό σύστημα της Μέσης Ανατολής. Η αναζήτηση και η απόκτηση της εύνοιας αυτής εκφραζόταν με τη συμμετοχή στο συνασπισμό των κρατών υπό την ηγεσία των Ηνωμένων Πολιτειών κατά του περιφερειακού ταραξία, του Σαντάμ Χουσεΐν και από τη διαλλακτική στάση του Σύριου ηγέτη, που δέχτηκε να συμμετάσχει στη Διάσκεψη Ειρήνης της Μαδρίτης⁵³⁷.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, λοιπόν, όπως επιθυμούσε και η ισραηλινή πλευρά, θα διευκόλυναν τις διαπραγματεύσεις ως «ειλικρινής διαμεσολαβητής», χωρίς να επιβάλουν συγκεκριμένη θέση. Στα πλαίσια του ρόλου τους, οι Η.Π.Α. ήταν αυτές που υπέδειξαν τον τόπο διεξαγωγής των διμερών επαφών, μιας και οι Ισραηλινοί ήθελαν αρχικά να πραγματοποιηθούν αυτές στη Μέση Ανατολή, ενώ η άλλη πλευρά ήταν αντίθετη⁵³⁸.

Στη Διάσκεψη της Μαδρίτης, ήδη από τις πρώτες δύο μέρες της σύγκλησής της, διαφαίνονταν οι θέσεις και οι στόχοι της κάθε πλευράς. Οι Αμερικανοί επεδίωκαν την εγκαθίδρυση ειρήνης στην περιοχή με τη σταθερότητα και τη συνεργασία ως πυλώνες της. Η εξασθενημένη Σοβιετική Ένωση μιλούσε για μια Συμφωνία Ειρήνης, η οποία ήταν εφικτή και με την οποία όλες οι πλευρές μπορούσαν να βγουν κερδισμένες. Η πλευρά των Ισραηλινών τόνιζε τη σχέση του εβραϊκού λαού με την «γη της

⁵³⁶ Menachem Shalev: *ό.π.*, σελ. 368-369, Dennis Ross: *ό.π.*, σελ. 245.

⁵³⁷ Editorial: "Madrid: After years of Hatred, the Talk", the U.S., "Jewish Currents", (December 1991), Menachem Shalev: *ό.π.*, σελ. 369-374.

⁵³⁸ Editorial: *ό.π.* "Madrid: After years of Hatred, the Talk" (December 1991), Menachem Shalev: *ό.π.*, σελ. 369-374, Dennis Ross: *ό.π.*, σελ. 247, 256, Neil Rubin: "American Jewry and the Oslo years", the U.S., (Palgrave Macmillan, N. York, 2012), σελ. 46.

Επαγγελίας» και την εχθρική στάση των Αράβων απέναντί του. Από την πλευρά τους, οι Άραβες (Σύριοι, Αιγύπτιοι, Άραβες των κρατών του Κόλπου) υποστήριζαν ότι το Ισραήλ όφειλε να δώσει πίσω και την τελευταία «ίντσα» κατεχόμενου παλαιστινιακού εδάφους στους «νόμιμους ιδιοκτήτες» του, χωρίς να αναφέρονται στους ισραηλινούς φόβους ασφάλειας⁵³⁹.

Μετά το πέρας της πρώτης Διμερούς Συνάντησης, αποφασίστηκε τα καθαρώς παλαιστινιακά ζητήματα να συζητούνται μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων (Μαδρίτη, Νοέμβριος 1991). Κατά τη δεύτερη και τρίτη σε σειρά Διμερή Συζήτηση του Ισραήλ με τους Άραβες, ενώ οι Ισραηλινοί επέμειναν ξανά σε θέματα διαδικαστικής φύσεως, προχώρησαν σε συζήτηση ουσιαστικών ζητημάτων, όπως ήταν το καθεστώς της αυτονομίας για τους Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Αντίθετα από τη «Συμφωνία του Camp David», δεν έδειχναν ειλικρινή διάθεση να την εφαρμόσουν επακριβώς ως προς τις λεπτομέρειές της, αναφορικά με το καθεστώς αυτοδιοίκησης των παλαιστινιακών εδαφών. Το μόνο που ανέφερε το ισραηλινό σχέδιο ήταν τα θέματα τα οποία θα αναλάμβαναν οι Παλαιστίνιοι να αυτοδιαχειρίζονται, δηλαδή τους τομείς της φορολογίας, της δικαιοσύνης, της εκπαίδευσης και του κοινωνικού κράτους. Επίσης, η πάγια αρχή της ισραηλινής κυβέρνησης, που αφορούσε την Ανατολική Ιερουσαλήμ, ήταν η εξαίρεσή της από το παραπάνω καθεστώς. Διαφορετικά, θα την καθιστούσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης, υποβιβάζοντας τον αδιαίρετο χαρακτήρα της ιερής πόλης (undivided city), όπως επιθυμούσαν οι ισραηλινοί⁵⁴⁰.

Απέναντι στο σχέδιο αυτό υπήρξε το αντι-σχέδιο των Παλαιστινίων, το οποίο προέβλεπε τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη για τη συγκρότηση του «Νομοθετικού Συμβουλίου» (Legislative Council). Το τελευταίο θα αναλάμβανε τη διοίκηση των περισσότερων τομέων πολιτικής (δικαιοσύνης, εκπαίδευσης, κοινωνικής πολιτικής ακόμα και της εσωτερικής ασφάλειας). Επίσης, η Ανατολική Ιερουσαλήμ θα υπαγόταν στο καθεστώς αυτονομίας, ενώ ζητούσαν την απομάκρυνση των ισραηλινών εποικισμών από τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Στην ισραηλινή πολιτική της συνέχισης των εποικισμών και κατά συνέπεια της δημιουργίας τετελεσμένων επί του εδάφους, υπήρχε αντίδραση με συνεχείς διαμαρτυρίες ισραηλινών φιλειρηνικών οργανώσεων, όπως η “Peace Now”. Συγκεκριμένα, η τελευταία είχε διαμαρτυρηθεί τον Δεκέμβριο του 1991, έξω από το γραφείο του Ισραηλινού πρωθυπουργού, για την παραπάνω πολιτική αναφορικά με το αραβικό τμήμα

⁵³⁹ Menachem Shalev: ό.π., σελ. 370-372, Dov Waxman: ό.π., σελ. 98-99.

⁵⁴⁰ Editorial: “New Realities and the Peace Process”, the U.S., “Jewish Currents” (February 1992), σελ.3, 17 και George E. Gruen: ό.π., σελ. 399, 401.

της Ιερουσαλήμ που παρέμενε κατεχόμενο. Είχε, μάλιστα, συγκεντρώσει πλήθος φιλειρηνικών ακτιβιστών, οι οποίοι μαζί με τους Παλαιστίνιους κατοίκους της Ανατολικής Ιερουσαλήμ ζητούσαν «διαπραγματεύσεις, όχι προκλήσεις». Οι προκλήσεις αφορούσαν την κατάληψη παλαιστινιακών ιδιοκτησιών από Ισραηλινούς εποίκους, με συνέπεια να εμποδίζεται η εξεύρεση ειρηνικής λύσης στο παλαιστινιακό πρόβλημα⁵⁴¹.

Αναφορικά με τους επόμενους γύρους διμερών συζητήσεων, το Ισραήλ υπό τον Y. Shamir θα παραμείνει αδιάλλακτο. Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις Ισραήλ και Συρίας, δεν υπήρξε πρόοδος, γιατί η συριακή πλευρά ζητούσε την πλήρη αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τα υψίπεδα του Γκολάν, ενώ το Ισραήλ δεν αποδεχόταν την αρχή: «Γη για την ειρήνη», όπως υποδεικνυόταν στην Απόφαση αρ. 242 του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. Σχετικά με το Λίβανο, δεν υπήρξε πρόθεση αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων από τη ζώνη ασφαλείας στο νότιο τμήμα της χώρας, ώστε να υπάρξει ομαλοποίηση στις μεταξύ τους σχέσεις. Οι συζητήσεις μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας δεν πήγαιναν καλύτερα, αλλά ανεπίσημες συζητήσεις διεξάγονταν επάνω στους τομείς της υγείας, της οικονομίας και της δικαιοσύνης⁵⁴².

Κατά τον πέμπτο γύρο των Διμερών Συζητήσεων μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων (Ουάσιγκτον, 27-30 Απριλίου 1992), οι Ισραηλινοί προσπαθούσαν ξανά να κωλυσιεργήσουν και δεν αποσαφήνιζαν το καθεστώς της αυτονομίας με την εκλογή των μελών του «Συμβουλίου Διοίκησης» των Παλαιστίνιων. Πρότειναν να γίνουν πρώτα οι τοπικές εκλογές στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας και έπειτα να ακολουθήσουν γενικές πολιτικές εκλογές αναφορικά με την αυτονομία. Οι Παλαιστίνιοι, βέβαια, δεν το δέχθηκαν. Γενικά, ακόμα και μετά την εκλογή του Y. Rabin στον πρωθυπουργικό θώκο του Ισραήλ τον Ιούνιο του 1992, κατά τον έβδομο γύρο των διμερών επαφών μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, οι εξελίξεις δεν ήταν θετικές και υπήρχε η γενική αίσθηση ότι οι μεταξύ τους συνομιλίες θα κατέρρεαν. Για τους Ισραηλινούς η Παλαιστινιακή Αρχή δεν θα έπρεπε να πάρει την μορφή «Νομοθετικού Συμβουλίου» (Νομοθετικού Σώματος), ικανού να ψηφίζει νόμους, αλλά μόνο να εκδίδει κανονισμούς και αποφάσεις (όχι δηλαδή πρωτογενές δίκαιο). Θα εκλεγόταν από τους ίδιους τους Παλαιστίνιους της Δυτικής Όχθης, όχι όμως από εκείνους της Ανατολικής Ιερουσαλήμ. Αντίθετα, οι Παλαιστίνιοι ήθελαν τη δημιουργία «Νομοθετικού Σώματος» (Κοινοβουλίου) που θα νομοθετούσε⁵⁴³.

⁵⁴¹ Editorial: "New Realities and the Peace Process", the U.S., "Jewish Currents" (February 1992), σελ.3, 17 και George E. Gruen: ό.π., σελ. 399, 401.

⁵⁴² George E. Gruen: ό.π., σελ. 400-401.

⁵⁴³ Editorial: "Accelerated Mideast Peace Process", the U.S., "Jewish Currents" (September 1992), σελ. 3, George E. Gruen: ό.π., σελ. 405.

Βέβαια, γίνονταν βήματα από την πλευρά της νέας κυβέρνησης του Ισραήλ υπό την ηγεσία του Y. Rabin για να επιταχυνθεί η όλη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, όπως ήταν η αλλαγή του νόμου που απαγόρευε τις συναντήσεις αξιωματούχων του Ισραήλ με τους εκπροσώπους της “P.L.O.” (Αύγουστος 1992) ή το «πάγωμα» όλων των συμβολαίων οικοδόμησης νέων οικισμών στα κατεχόμενα (6.681 στον αριθμό). Ωστόσο, δεν φαινόταν να επέρχεται συμφωνία μεταξύ τους σε βασικά ζητήματα που αφορούσαν την φύση της αυτονομίας. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο ίδιος ο Rabin πίστευε ότι δεν μπορούσε να επέλθει η πολυπόθητη ειρήνη, σε περίπτωση που η οργάνωση “P.L.O.” αποκλειόταν από τις συζητήσεις. Επιπλέον, είχαν ξεκινήσει σε προηγούμενους γύρους οι συζητήσεις για τα ουσιαστικά αυτά ζητήματα (γύρος έβδομος και επόμενοι). Παρόλα αυτά, οι συζητήσεις δεν καρποφορούσαν και κατά τον δέκατο γύρο της μεταξύ τους διαπραγματεύσεως οι διαφορές στις θέσεις τους επί των ζητημάτων παρέμεναν, κάνοντας την γεφύρωσή τους αδύνατη⁵⁴⁴.

Έτσι, λόγω της έλλειψης προόδου στις διμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων στην Ουάσιγκτον ο Ισραηλινός πρωθυπουργός δεν εμπόδισε τις μυστικές διαπραγματεύσεις που διεξάγονταν στο Όσλο της Νορβηγίας, από τη στιγμή που η παλαιστινιακή οργάνωση (P.L.O.) – εχθρός επί χρόνια του Ισραήλ – έδειχνε σημάδια ευελιξίας και καλή διάθεση για εποικοδομητικούς συμβιβασμούς. Παράλληλα με τις διμερείς συζητήσεις, διεξάγονταν και πολυμερείς, όπως ήδη έχει σημειωθεί. Οι πολυμερείς συζητήσεις ήταν πρωταρχικά ισραηλινή ιδέα, την οποία είχαν ενστερνιστεί οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί ως μέσο για να αυξήσουν την ευόδωση των διμερών επαφών μεταξύ των μερών. Ήθελαν να αποδείξουν ότι η επίτευξη ειρήνης θα οδηγούσε σε πολυμερή σχήματα συνεργασίας (είτε στον οικονομικό είτε στον τομέα της περιφερειακής ασφάλειας). Οι Παλαιστίνιοι είτε μέσω της παρουσίας είτε της απειλής απουσίας τους από τις πολυμερείς συζητήσεις, εξακολουθούσαν να πιέζουν για την αποδοχή των θέσεών τους, οι οποίες – ενδεχομένως - δε θα μπορούσαν να εισακουστούν αλλιώς από την Ισραηλινή πλευρά. Ουσιαστικά, οι πολυμερείς συζητήσεις έφεραν κοντά αντιπροσώπους του Ισραήλ με εκείνους των αραβικών κρατών, οι οποίοι συζητούσαν για θέματα κοινού ενδιαφέροντος μετά από δεκαετίες απουσίας οποιασδήποτε επαφής και διαλόγου μεταξύ τους⁵⁴⁵.

Ο Y. Rabin κέρδισε τις εκλογές μετά από δεκαπενταετή παραμονή του δεξιού κόμματος Likud στην εξουσία, εξασφαλίζοντας την πλειοψηφία των ψήφων του

⁵⁴⁴ Editorial: ό.π. “Accelerated Mideast Peace Process”, σελ. 3, Editorial: “Post-Election Peace Process and U.S. Jews”, the U.S., “Jewish Currents” (January 1993), σελ. 3, Dennis Ross: ό.π., σελ. 261, Rochelle Furstenberg: “Israel, Diplomatic Developments, “The Peace Process”, the U.S., the “American Jewish Committee” (American Jewish Year Book, 1995), σελ. 372-374, George E. Gruen: ό.π., σελ. 403-404.

⁵⁴⁵ George E. Gruen: ό.π., σελ. 400.

ισραηλινού εκλογικού σώματος, το οποίο είχε δυσανασχετήσει με την πολιτική του Likud. Δεν επιθυμούσε να ακολουθήσει πλέον τις κοινωνικοπολιτικές προτεραιότητες της κυβέρνησης του Y. Shamir, οι οποίες οδηγούσαν σε αδιέξοδο. Κατ' αρχάς, η ισραηλινή οικονομία βρισκόταν σε ύφεση. Η Ιντιφάντα που είχε ξεκινήσει από το 1987, δημιούργησε συνθήκες πολιτικής αστάθειας, με το Ισραήλ να εφαρμόζει στρατιωτικά μέτρα στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, τα οποία επέβαλαν την κινητοποίηση των εφέδρων και τις αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες. Έτσι, όμως, πόροι της ισραηλινής εθνικής οικονομίας δαπανιούνταν σε στρατιωτικά μέτρα για την καταστολή της εξέγερσης εις βάρος της κοινωνικής πολιτικής και των δημοσίων δαπανών. Η πολιτική αβεβαιότητα είχε επιπτώσεις και στις επενδύσεις, οι οποίες «πάγωσαν». Επίσης, λόγω της έλευσης των Εβραίων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, η ισραηλινή οικονομία έπρεπε να διαθέσει μεγάλα ποσά για την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία του Ισραήλ (στους τομείς της στέγασης, της εργασίας και της εκμάθησης της εβραϊκής γλώσσας). Συνεπώς, η ισραηλινή κοινωνία ένιωθε παραμελημένη από την κυβέρνησή της, η οποία είχε ρίξει το βάρος της στην πραγμάτωση των ιδεολογικών της στόχων με την ενεργή στήριξη των εποίκων σε βάρος των άλλων τάξεων και ομάδων του πληθυσμού (της εργατικής τάξης, των μειονοτήτων και των Αράβων του Ισραήλ)⁵⁴⁶.

Με βάση τα παραπάνω και έχοντας κατά νου οι Ισραηλινοί (και ειδικά η ισραηλινή κοινή γνώμη) τη δυσφορία των Αμερικανών για την ακολουθούμενη κυβερνητική πολιτική του Likud (την αμερικανική απαίτηση για «πάγωμα» των εποικιστικών σχεδίων), η πλειοψηφία του ισραηλινού λαού έδωσε τη νίκη στο Εργατικό Κόμμα με επικεφαλής τον Y. Rabin. Αυτό συνέβη για έναν ακόμα λόγο, γιατί θεωρούσε ότι ο Y. Rabin ήταν αρκετά σκληρός εκεί που χρειαζόταν, αλλά παράλληλα και ευέλικτος στις διαπραγματεύσεις. Ο “Mr. Security” διέθετε στρατιωτική εμπειρία και είχε επιδείξει σκληρότητα ακόμα και στην αρχή του ξεσπάσματος της Ιντιφάντα, όταν είχε διατάξει τους Ισραηλινούς στρατιώτες να κάμψουν το ηθικό των εξεγερμένων Παλαιστινίων ακόμα και με την άσκηση στρατιωτικής βίας. Βέβαια, η συγκεκριμένη τακτική δεν απέδωσε και η Ιντιφάντα συνεχίστηκε για τρία και πλέον χρόνια⁵⁴⁷.

Επιπλέον, οι περιστάσεις ήταν εξαιρετικές για την επίτευξη ειρήνης, μιας και το Ιράκ, ένα από τα βασικά κράτη – απειλή για τη σταθερότητα στη Μ. Ανατολή αλλά και για το ίδιο το Ισραήλ, είχε αποδυναμωθεί. Τα αραβικά κράτη είχαν συνασπιστεί με

⁵⁴⁶ Moshe Behar: “The Peace Process and Israeli domestic politics in the 1990’s, the U.S., Socialism and Democracy (2002), Routledge, Taylor and Francis group, σελ. 36 -37.

⁵⁴⁷ Harvey Sicherman: “Yitzhak Rabin: An appreciation”, the U.S., published by the “Elsevier Ltd” on behalf of “Foreign Policy Research Institute” (2011), σελ. 451 – 454, Yagil Levy: “Militarizing peace: Why did the Israeli Military spearhead the Oslo Accords?”, the U.S., Taylor and Francis group, (2008), σελ. 147 -148.

τη μοναδική Υπερδύναμη στον πόλεμο του Κόλπου και γνώριζαν ότι μόνο μέσω της διπλωματίας μπορούσαν να επιτύχουν το πολυπόθητο αγαθό, την ειρήνη. Ο Rabin λοιπόν, ως πραγματιστής, άνθρωπος των στρατηγικών σχεδιασμών για την επίτευξη στόχων (έχοντας υπηρετήσει ως αρχηγός του ανώτατου στρατιωτικού επιτελείου του Ισραήλ) ήταν έτοιμος να πάρει «ρίσκα» για την ειρήνη, δείχνοντας αποφασιστικότητα και γενναιότητα, ακόμα και με εδαφικές παραχωρήσεις είτε προς τους Παλαιστίνιους είτε προς τους Σύριους, κατοχυρώνοντας όμως, την ασφάλεια του Ισραήλ. Το τελευταίο αποδεικνυόταν από τη διάκριση που ο ίδιος έκανε μεταξύ των «εποικισμών για λόγους ασφαλείας» και των «πολιτικών εποικισμών», οι οποίοι είχαν να κάνουν με ιδεολογικά και θρησκευτικά κριτήρια, προκειμένου οι εθνικιστές και υπερ-ορθόδοξοι Ισραηλινοί να στηρίζουν εκλογικά με τη σειρά τους το δεξιό κόμμα Likud. Ο ίδιος ο Rabin τόνιζε ότι μπροστά στο όφελος της ειρήνης δεν θα υπολόγιζε κανενός είδους συμφέρον και κυρίως τα «ιδεολογικού τύπου» συμφέροντα, όπως αυτά των εποίκων και των υπερ-ορθοδόξων, αλλά θα προχωρούσε στη διάλυση των «πολιτικών εποικιστικών συγκροτημάτων» τους. Έδειχνε με τις προεκλογικές του εξαγγελίες ότι επιζητούσε πραγματικά την επίτευξη ειρήνης και τη σταθερότητα στην περιοχή, στρατηγικό άλλωστε στόχο των Ηνωμένων Πολιτειών. Γνώριζε πολύ καλά ότι η πολιτική των εποικισμών του Shamir αντιστρατευόταν τον παραπάνω στόχο, για αυτό επανειλημμένως η διοίκηση Bush ήταν έξαλλη με την πρωθυπουργία του⁵⁴⁸.

Επίσης, οι περιστάσεις ήταν ευνοϊκές για τον νέο Ισραηλινό πρωθυπουργό, καθώς κόμματα παραδοσιακά αντίθετα με το Labor, όπως το Likud, είχαν δεχτεί ισχυρό πλήγμα. Πραγματικά, ο Rabin άρχισε την κυβερνητική του θητεία, τη στιγμή που η ηγεσία των εθνικιστικών κομμάτων και των υπερ-ορθοδόξων ήταν αποδυναμωμένη. Βέβαια, επιθυμούσε να εμπλέξει στον κυβερνητικό συνασπισμό περισσότερα κόμματα, ώστε η πλειοψηφία του ισραηλινού λαού να ασπαστεί τις πρωτοβουλίες του για την ειρήνη. Είχε λοιπόν, όλες τις θετικές προϋποθέσεις να προωθήσει την ειρήνη μέσω των «Συμφωνιών του Όσλο» μέσα στους πρώτους έξι με εννέα μήνες της θητείας του, αλλά καθυστερήσεις στην εκτέλεση των Συμφωνιών, ανεπάρκεια στην λήψη των κατάλληλων μέτρων και γενικά κυβερνητικοί δισταγμοί, δεν βοήθησαν. Δυστυχώς, η δολοφονία του θα είναι ένας από τους παράγοντες που θα συμβάλλουν στην μετέπειτα κατάρρευση της διαδικασίας του Όσλο. Ωστόσο, σε αυτό συνέβαλαν και οι τρομοκρατικές επιθέσεις από τους ακραίους, ειδικά τους Παλαιστίνιους της Hamas και του στρατιωτικού σκέλους της παράταξης που συμμετείχε στην P.L.O.⁵⁴⁹.

⁵⁴⁸ George E. Gruen: ό.π., σελ. 403 – 404, 413-414, Moshe Behar: ό.π., σελ. 38- 40, Dennis Ross: ό.π., σελ. 258, 261, Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 380.

⁵⁴⁹ George E. Gruen: ό.π., σελ. 403 – 404, Moshe Behar: ό.π., σελ. 38- 40.

Ο Υ. Rabin ξεκινούσε με βασικό στρατηγικό στόχο να πετύχει την ειρήνη με τους Άραβες και ειδικά τους Παλαιστίνιους, μιας και η Ιντιφάντα είχε καταστήσει σαφές ότι δεν ήταν δυνατό να αγνοούνται οι Παλαιστίνιοι, εφόσον αποτελούσαν ένα ξεχωριστό έθνος από τους Ισραηλινούς. Ωστόσο, δεν θα κατορθώσει να κάνει τα απαραίτητα βήματα εφαρμογής των όρων των Συμφωνιών του Όσλο. Όραμά του είναι να καταστήσει το Ισραήλ ένα σύγχρονο κράτος, με στέρεους δημοκρατικούς θεσμούς και κράτος δικαίου για όλους τους πολίτες του, χωρίς να διατηρήσει το χαρακτήρα που μέχρι τότε είχε, δηλαδή της «κατοχικής δύναμης» που καταδυνάστευε έναν ολόκληρο λαό για χάρη του «Μεγάλου Ισραήλ». Σε αυτό θα έχει συμμάχους του ξένους ηγέτες και λαούς, οι οποίοι θα δείξουν με τη στάση τους ότι το Ισραήλ δε θα πρέπει να φοβάται τους ξένους και να «κλείνεται» στον εαυτό του. Μέχρι τότε το Ισραήλ έμοιαζε να μην μπορεί να έχει συμμάχους, γιατί πολλοί ήταν εχθρικοί προς την ύπαρξή του, και επομένως το Ισραήλ και κατ' επέκταση οι απανταχού Εβραίοι έπρεπε να στηρίζονται στον εαυτό τους για την επιβίωσή τους. Οι θιασώτες, λοιπόν, του "New Jewish Politics" (N.J.Ps) είτε το Likud, τα άλλα εθνικιστικά και θρησκευτικά κόμματα (Tsomet, Shas, New Religious Party) είτε οι νεο-συντηρητικοί στις Η.Π.Α, τα συντηρητικά μέλη του Κογκρέσου καθώς και οι υπερ-ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι δεν αποδέχονταν τις καθολικές (universalist) αξίες και τις φιλελεύθερες ιδέες. Επίσης, θεωρούσαν ότι η προσδοκία του πρωθυπουργού του Ισραήλ Rabin για άρση του φόβου απέναντι στους ξένους – μη εβραίους ήταν απόπειρα. Πίστευαν ότι η «ομαλοποίηση» της λειτουργίας του κράτους του Ισραήλ με εκείνη των υπολοίπων σύγχρονων, δημοκρατικών κρατών εξυπηρετούσε μάλλον την αφομοίωση του εβραϊκού λαού και ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τη βασική θέση ότι ο εβραϊκός λαός είναι μόνος απέναντι στους άλλους⁵⁵⁰.

Αυτή η «μοναχική» θέση του Ισραήλ απέναντι στα άλλα έθνη – κράτη στηριζόταν και στην αντίληψη ότι το Ισραήλ αποτελούσε ειδική περίπτωση, μοναδικό κράτος με δημοκρατικούς θεσμούς, μέσα σε μια ασταθή Μέση Ανατολή με αυταρχικά, ως επί το πλείστον, και όχι δημοκρατικά αραβικά καθεστώτα, τα οποία το αντιμάχονταν και επιθυμούσαν τη διάλυσή του. Ο Rabin με την έλευσή του στην εξουσία, προσπαθούσε να ανατρέψει την όλη ρητορική του Likud και των εθνικιστικών κομμάτων, που ακολουθούσαν αυτού του είδους την εθνικιστική αντίληψη. Σε δήλωσή του ενώπιον της Knesset (τον Οκτώβριο του 1994) κατά τη διάρκεια συζήτησης για την εξωτερική πολιτική του Ισραήλ, καθιστούσε σαφές ότι η «κατάσταση πολιορκίας» για το Ισραήλ δεν μπορούσε να συνεχιστεί, όπως γινόταν στο παρελθόν. Η εξωτερική

⁵⁵⁰ Jonathan Rynhold: ό.π, σελ. 253 – 255, Danny Ben Moshe: "The Oslo Peace Process and Two views on Judaism and Zionism, 1992 – 1996", the U.S., British Journal of Middle Eastern Studies, (Vol. 32, No 1 (May 2005), σελ. 15 – 16).

πολιτική του Ισραήλ δεν μπορούσε να βασίζεται στην αντίληψη ότι «όλος ο κόσμος ήταν εχθρικός προς το Ισραήλ» και στην αναμονή πρωτοβουλιών από την πλευρά των Αράβων με σαφή βήματα υποχωρήσεων μόνο από την πλευρά τους. Επίσης, η υπογραφή των Συμφωνιών του Όσλο κατά του Rabin αποτελούσε νίκη για τον σιωνισμό και επιστέγασμα των προσπαθειών δεκαετιών για την αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ ως ισότιμου κράτους με τα άλλα, και ιδίως με τα αραβικά κράτη⁵⁵¹.

Συνεπώς, η εξωτερική πολιτική του είχε ως στόχο να καταστήσει το Ισραήλ ένα δημοκρατικό, ανεξάρτητο, χωρίς φοβικά σύνδρομα κράτος, αφού ο στρατός του ήταν ισχυρός και η επίτευξη της τελικής Συμφωνίας Ειρήνης με τους Άραβες θα εξασφάλιζε τα ζητήματα της ασφάλειάς του. Οι στόχοι του επικεντρώνονταν στην εμπέδωση της ειρήνης, στην ασφάλεια, στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο μέσω της ανάπτυξης και της παιδείας. Για αυτό, η επιχειρηματική τάξη του Ισραήλ στήριζε το όραμά του. Οι επιχειρηματίες ήθελαν το Ισραήλ να «ανοίξει» την αγορά του στις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης μέσω της αύξησης των ξένων επενδύσεων στη χώρα και της αύξησης του εμπορίου μεταξύ του Ισραήλ και των άλλων κρατών. Εξαιτίας του παλαιστινιακού ζητήματος πολλά από αυτά δε διατηρούσαν οικονομικές σχέσεις με αυτό. Η εξωτερική πολιτική, λοιπόν, αναπροσαρμοζόταν μακριά από τη στρατιωτική παρουσία στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη και το μόνιμο ισραηλινό έλεγχο επί αυτών, με σκοπό την ειρηνική συνύπαρξη των δύο λαών εντός δύο ξεχωριστών κρατικών οντοτήτων, όπου τα κοινά τους συμφέροντα εδράζονταν περισσότερο στην ανάπτυξη των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων. Αυτή ήταν και η λογική πίσω από το όραμα του Shimon Peres για τη «Νέα Μέση Ανατολή», μια νέα οικονομική τάξη, στηριγμένη στην οικονομική συνεργασία. Επομένως, αντί του στρατού, η οικονομία θα έπαιζε σταθεροποιητικό ρόλο στην ευαίσθητη αυτή περιοχή, εξυπηρετώντας και τα αμερικανικά συμφέροντα⁵⁵².

Ήταν ακριβώς αυτή η ιδεολογική θέση του Y. Rabin, που έτρεφε ελπίδες για αλλαγή. Ο ίδιος πίστευε στην καλλιέργεια φιλικών σχέσεων, βασισμένων στην ειλικρίνεια, στην κατανόηση και τη συνεργασία. Επίσης, πίστευε ότι οι Παλαιστίνιοι δεν επιθυμούσαν πια να «ρίξουν τους Ισραηλινούς στη θάλασσα» και ότι έπρεπε να στηριχθεί η ειρηνευτική διαδικασία, όπως εξελισσόταν μετά τη Διάσκεψη της Μαδρίτης,

⁵⁵¹ Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 253 – 256, Danny Ben-Moshe: ό.π., σελ. 17 – 18, Robert K. Lifton: "Steering a new course, Rabin presents a striking change in tone and substance" the U.S. (Washington Jewish Week, September 3, 1992) και Robert K. Lifton: "Strength instead of fear", Israel, "Jerusalem Post", June 28, 1993.

⁵⁵² Yagil Levy: "Militarizing peace: why did the Israeli Military spearhead the Oslo Accords?", the U.S., Contemporary politics, Vol. 14, No 2, June 2008 (Routledge) σελ. 148 – 149, Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 253 – 254, Danny Ben – Moshe: ό.π., σελ. 17 – 20, 23, Henry Siegman: A letter to David Clayman (Director of Israel office of the American Jewish Congress), the U.S., Office of the Executive Director (Henry Siegman), July 20, 1992.

προκειμένου να υπάρξει ειρήνη. Μετά την κατάρρευση του σοβιετικού μπλοκ και τον πόλεμο του Κόλπου έπρεπε να «δοθεί στην ειρήνη μία ευκαιρία», όπως ανέφερε. Πραγματικά, η όλη ατμόσφαιρα και οι συγκυρίες ήταν πολύ θετικές. Στο Ισραήλ, πέρα από τους ψηφοφόρους που είχαν στηρίξει το εργατικό κόμμα, υπήρχαν παλαιότεροι υποστηρικτές του Likud, οι οποίοι θεωρούσαν ότι ο Y. Rabin ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος την κατάλληλη στιγμή για να φέρει την ειρήνη, κατοχυρώνοντας παράλληλα την ασφάλεια του Ισραήλ, και ότι μπορούσε να γίνει ο άνθρωπος της ειρήνης και του συμβιβασμού⁵⁵³.

Το ίδιο συνέβη στην Αμερική. Τόσο η αμερικανική κυβέρνηση όσο και η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, εκτός από τη μερίδα εκείνη των υποστηρικτών του Likud, φάνηκαν ικανοποιημένες με την πολιτική αλλαγή στο Ισραήλ. Η ίδια η αμερικανική κυβέρνηση υπό τον πρόεδρο Bush έβλεπε ένα πρόσωπο αποφασισμένο να προωθήσει την ειρήνη σε βάρος των εποίκων και των ιδεολογικών φραγμών του προκατόχου του, Shamir. Δεν μπορούσαν να ξεχάσουν τόσο ο πρόεδρος Bush όσο και ο υπουργός Εξωτερικών James Baker τις δεσμεύσεις του πρωθυπουργού Shamir για παύση των εποικισμών στη Δυτική Όχθη, οι οποίες δεν τηρήθηκαν. Για τους παραπάνω λόγους, είχε μειωθεί η αξιοπιστία του στα μάτια τους⁵⁵⁴.

Με την έλευση του νέου πρωθυπουργού στην εξουσία και χάρη στη θέλησή του να εργαστεί για την αποκατάσταση των μεταξύ τους σχέσεων, αυτές θα βελτιωθούν, εν τέλει. Ο ίδιος ο Rabin επιθυμούσε να εργαστεί διακυβερνητικά, και όχι μέσω «ενδιαμέσων», για να διευρύνει τους στρατηγικούς δεσμούς του Ισραήλ με τις Η.Π.Α., γιατί έτσι θεωρούσε ότι διασφαλιζόταν η επιβίωση του Ισραήλ. Πρωταρχικό του μέλημα ήταν να δείξει ότι στους στρατηγικούς σχεδιασμούς της Υπερδύναμης για την περιοχή της Μ. Ανατολής εντασσόταν, αναμφισβήτητα, το Ισραήλ. Επομένως, προσπαθούσε να καταστήσει σαφή τη διάθεσή του για αναθέρμανση των σχέσεων των δύο χωρών επάνω σε «υγιείς» βάσεις (ειλικρίνειας και συνεργασίας) με τους διαύλους επικοινωνίας που διέθετε, δηλαδή μέσω των αντιπροσωπειών του Ισραήλ στις Η.Π.Α. αλλά και με τις επαφές που ο ίδιος ανέπτυξε σε ταξίδι που πραγματοποίησε εκεί τον Αύγουστο του 1992. Βέβαια, οι προεκλογικές εξαγγελίες του και η μετέπειτα εφαρμογή τους, δηλαδή η παύση

⁵⁵³ Dr. Emanuel Fischer: "Dissent on Congress", the U.S., the "Jewish Week" (Readers write), October 8, 1992, Bob Lifton: "Occasional letter 32", the U.S., A.J. Congress (Office of the president, September 1992), Sections: "Mr Rabin and Mr. Shamir: The new course", "Chance for Peace", "Typical Candor", Henry Siegman: "Letter to another member of the American Jewish organization", the U.S., A.J. Congress, (Office of the Executive Director, July 20, 1992).

⁵⁵⁴ Bob Lifton: "Occasional letter 32", the U.S., A.J. Congress (Office of the President of the A.J. Congress, September 1992, "Typical Candor", "Israel under the Rabin Administration". Amnon Barzilei: "The U.S. will Re-consider the loan guarantees Amount in light of a lessening of the Soviet Jewish Aliyah. The Executive Director of the "American Jewish Congress, Henry Siegman, arrived in Israel and will meet with personalities designated to serve as Ministers in the New government", Israel, Hadashot, (July 9, 1992).

των «πολιτικών εποικισμών» στη Δυτική Όχθη, η εγκατάλειψη της δημιουργίας του «Μεγάλου Ισραήλ» για χάρη της ισχυροποίησης του Ισραήλ μέσω της ειρήνης και της ανάπτυξης της οικονομίας, αποτελούσαν θετικά σημάδια για την αμερικανική κυβέρνηση. Συνέτειναν, λοιπόν, στη θετική προδιάθεσή της να συνεργαστεί στενά με την κυβέρνηση του Y. Rabin⁵⁵⁵.

Παράλληλα, ηγετικά στελέχη κεντρώων οργανώσεων (όπως, ο Henry Siegman, (εκτελεστικός διευθυντής της American Jewish Congress), ο Lawrence Rubin (εκτελεστικός αντιπρόεδρος της N.J.C.R.A.C., 1990-2000) και ειδικά όσων οργανώσεων έτειναν προς το «φιλειρηνικό χώρο» (στον κεντρο-αριστερό ιδεολογικό χώρο), δήλωναν ανακούφιση για την εκλογή Rabin και έδειχναν εμπιστοσύνη στο πρόσωπό του. Ήταν ευχαριστημένοι που μέσα από τη δημοκρατική διαδικασία το Ισραήλ είχε μια νέα κυβέρνηση με φιλελεύθερες απόψεις, αντίστοιχες των ιδίων. Δε θα δίσταζαν να εκφράσουν δημόσια τη διαφωνία τους, όπως έπρατταν κατά τη διακυβέρνηση του Y. Shamir, όταν αναγκάζονταν να κρύβουν τις ενστάσεις τους για την κυβερνητική πολιτική, προκειμένου να μη διαρραγεί η «ενιαία στάση» της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Χαρακτηριστικά, όπως θα δηλώσει ο Laurence Rubin της οργάνωσης “N.J.C.R.A.C.”, υπήρξε ενθουσιασμός για την εκλογή του Y. Rabin στην πρωθυπουργία. Μιας και οι θέσεις του ισραηλινού πρωθυπουργού συνέπιπταν κατά πολύ με εκείνες της αμερικανικής κυβέρνησης για το Ισραήλ και την περιοχή, το γεγονός αυτό έκανε τους Αμερικανο-εβραίους να νιώθουν καλύτερα και διευκόλυνε το έργο τους. Έτσι, κανείς δεν μπορούσε να αμφισβητήσει την αποστολή τους και το «αμερικανικό στοιχείο» της ταυτότητάς τους (Americanness of their Identity), γιατί τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν υπήρχε διάσταση απόψεων μεταξύ Ισραήλ και Η.Π.Α⁵⁵⁶.

⁵⁵⁵ Henry Siegman: ό.π., “Letter to a friend”, A.J. Congress (July 20, 1992), Robert Bob Lifton: ό.π., “Occasional letter 32”, (A.J. Congress, September 1992), Typical Candor, Mr Rabin and the American Jewish Community), Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 249 – 250.

⁵⁵⁶ Ο Y. Rabin, ο πρόεδρος του Εργατικού κόμματος, πριν εκλεγεί στην πρωθυπουργία (Ιούνιος 1992) είχε ενισχυθεί οικονομικά και πολιτικά (επαφές του H. Siegman με μέλη της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας των Η.Π.Α., δηλώσεις) από τον εκτελεστικό διευθυντή της οργάνωσης “American Jewish Congress”, τον Henry Siegman. Ο τελευταίος είχε ταυτιστεί ως φιλελεύθερος Αμερικανο-εβραίος με το Εργατικό κόμμα και την φιλειρηνική πολιτική που σκόπευε να ακολουθήσει ο Y. Rabin (άρση του καθεστώτος της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών με κάποιες εγγυήσεις ασφάλειας από τους Παλαιστίνιους προς το Ισραήλ, εκδημοκρατισμό του εβραϊκού κράτους, συνεργασία με τα μετριοπαθή αραβικά κράτη στην οικονομία και για τη σταθερότητα της περιοχής απέναντι σε κράτη, επίδοξους ηγεμόνες στη Μέση Ανατολή, όπως το Ιράν, το Ιράκ και η Λιβύη). Πολλές φορές, τον είχαν κακολογήσει για τη στήριξη του αυτή προς τον Rabin υποστηρικτές του Likud στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μάλιστα, σε απαντητική επιστολή του Y. Rabin στον H. Siegman για τη συγχαρητήρια επιστολή του για τη νίκη του πρώτου στις ισραηλινές εκλογές, ο ισραηλινός πρωθυπουργός τον ευχαριστούσε για την υποστήριξη του. Επίσης, ο Rabin σκόπευε να διατηρήσει και να εμβαθύνει τη μεταξύ τους φιλική και ειλικρινή σχέση (Τελικά, ο Henry Siegman θα εξαναγκαστεί σε παραίτηση). Άλλος υποστηρικτής του Y. Rabin προεκλογικά και επί μακρά περίοδο φίλος του ήταν ο πρόεδρος της ίδιας οργάνωσης, της “American Jewish Congress”, ο Robert (Bob) Lifton. Υποστηρικτή προεκλογική είχε υπάρξει προς τον Rabin και από τον πρόεδρο του Συνδέσμου “Golda Meir” (Η.Π.Α.) με το Εργατικό κόμμα του Ισραήλ και ταυτόχρονα πρόεδρο της “American Jewish Committee” Alfred Moses (1991-1995).

Ωστόσο, κατά την δεκαπενταετή κυβερνητική θητεία του Likud, είχε συσταθεί ένα ισχυρό δίκτυο υποστηρικτών του μέσα στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, όπως ήταν οι οργανώσεις: “A.I.P.A.C.”, “Americans for a safe Israel” και “the Presidents’ Conference”. Στην τελευταία είχαν αναλάβει τα ηγετικά πόστα άτομα πιστά στις ιδέες και τις αρχές του Likud, όπως ήταν ο πρόεδρος της Malcolm Hoenlein (1986-2023). Οι οργανώσεις του «δεξιού μπλοκ» δεν επιθυμούσαν κανενός είδους εδαφική παραχώρηση στους Παλαιστίνιους και τους άλλους Άραβες. Επίσης, όσοι κατά το παρελθόν είχαν υποστηρίξει εδαφικές παραχωρήσεις είχαν κατηγορηθεί ως «προδότες». Επομένως, δεν έβλεπαν με θετικό βλέμμα την εκλογή του. Στελέχη της οργάνωσης “Americans for a safe Israel”, τα οποία υποστήριζαν το κόμμα “Tehiyah”, το οποίο όμως δεν πήρε ούτε μία έδρα στις ισραηλινές εκλογές του Ιουνίου του 1992, διατυμπάνιζαν ότι η εκλογή Rabin ισοδυναμούσε με παράδοση της Δυτικής Όχθης στους Παλαιστίνιους⁵⁵⁷.

Επειδή, λοιπόν, παραδοσιακές οργανώσεις, όπως το “A.I.P.A.C.” και η “Presidents’ Conference” είχαν επιδοκιμάσει με τη στάση τους την πολιτική του πρωθυπουργού Y. Shamir, εφημερίδες, όπως η “Haaretz” και η “Hadashot”, προέτρεπαν πλέον τον Rabin να δείξει αποφασιστικότητα απέναντι στις παραπάνω οργανώσεις κατά την επίσκεψή του στις Η.Π.Α. Σε καμιά περίπτωση δεν τον παρακινούσαν να αναμειχθεί στα εσωτερικά τους (στην εσωτερική δομή και λειτουργία των οργανώσεων αυτών) ζητώντας την αλλαγή της ηγεσίας τους μέσω παραιτήσεων και διορισμού άλλης, αλλά να δείξει, με την επιλογή των επαφών του, ποιους προτιμά ως συνομιλητές του για τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος σχετικά με τις αμερικανο-ισραηλινές σχέσεις. Όσον αφορά την κύρια οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, την “A.I.P.A.C.”, ο Rabin έπρεπε να καταστήσει σαφές σε όλους ότι στις σχέσεις του Ισραήλ με τις Η.Π.Α. ο Ισραηλινός πρωθυπουργός ή ο υπουργός Εξωτερικών του ή ο πρέσβης του Ισραήλ ήταν αυτοί που

J.J. Goldberg: “Love of labor”, the U.S. (Jewish World in the Jerusalem Report, July 16, 1992), σελ. 34, Larry Yudelson: “Jewish leaders get a firsthand look at Rabin government’s new priorities”, U.S., (Jewish Telegraphic Agency, N. York, Vol. 70, No. 156, Friday, August 14, 1992), Yitzak Rabin: “Letter to Mr. Henry Siegman, Executive Director of the “American Jewish Congress”, Israel, (Israel Labor party, the Chairman, July 16th, 1992), Daniel M. Singer: “Letter to Robert (Bob) Klifton and Henry Siegman, U.S., (Fried, Frank, Harris and Jacobson Partnership, Washington (1001 Pennsylvania Avenue), July 14th, 1992), Glenn Frankel: “Beyond the Promised Land: Jews and Arabs on the Hard Road to a New Israel”, U.S., (Touchstone, Previously published by Simon and Schuster, N. York, 1994), σελ. 320, 322-323, Don Oberdorfen: “Improved U.S.-Israel Ties Seen”, U.S., (The Washington Post, Washington, June 25th, 1992), <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/06/25/improved-us-israeli-ties-seen/1df7ac74-7563-4448-9f63-f7c6647073b/> .

⁵⁵⁷ David Clayman: “Yitzhak Rabin and the Jews”, the U.S., (A.J. Congress, Inside Israel, Update on what Israelis are thinking, reading, doing and saying, Weekly Report 115, August 10, 1992, Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 254).

θα συνομιλούσαν και θα εξέθεταν τις ισραηλινές θέσεις απευθείας στην κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, χωρίς «ενδιαμέσους»⁵⁵⁸.

Πράγματι, ο πρωθυπουργός Rabin δεν προχώρησε σε τέτοιου είδους κινήσεις. Στη συγκέντρωση που διοργάνωσε η "Presidents Conference" στη Ν. Υόρκη κατά την επίσκεψή του στις Η.Π.Α (και ήταν η μοναδική δημόσια συνάντηση του Ισραηλινού πρωθυπουργού με Αμερικανο-εβραϊκή οργάνωση), ο ίδιος τόνισε ότι δεν επρόκειτο να ασκήσει πιέσεις στις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, ώστε να ακολουθήσουν απαρέγκλιτα την πολιτική του. Αναγνώριζε την ύπαρξη αντιρρήσεων κάποιων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ως προς την πολιτική του και όπως δήλωσε: «καθένας έχει δικαίωμα στη γνώμη του». Σε καμιά όμως περίπτωση δεν αμφισβητούσε τον υποστηρικτικό ρόλο των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων για το Ισραήλ⁵⁵⁹.

Ενώ ο εκτελεστικός διευθυντής της «American Jewish Congress» Henry Siegman έδειχνε, αρχικά, να υιοθετεί την άποψη όσων κατηγορούσαν τον Rabin, ότι δηλαδή υποτιμούσε το ρόλο της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης, ο Malcom Hoenlein, εκτελεστικός διευθυντής της "Presidents Conference", προσπαθούσε να ερμηνεύσει τις παραπάνω αναφορές του. Μετά την ιδιωτική συνάντηση που είχε με τον Y. Rabin, ανάμεσα σε άλλες ιδιωτικές επαφές του Ισραηλινού πρωθυπουργού με μέλη Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στις Η.Π.Α., διευκρίνιζε ότι ο Ισραηλινός πρωθυπουργός απλώς γνωστοποιούσε τις προτεραιότητες της πολιτικής του. Σε αυτές τις συναντήσεις, ο Y. Rabin ενημέρωνε τα ηγετικά στελέχη των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων σχετικά με την τακτική που θα ακολουθούσε για την επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης και την επίτευξη Συμφωνίας ειρήνης με τους Παλαιστινίους⁵⁶⁰.

Πλέον, το υπουργείο Εξωτερικών του Ισραήλ υπό τον Shimon Peres δεν χρειαζόταν τον «διαμεσολαβητικό» τους ρόλο στην ενημέρωση του αμερικανικού κοινού και των ιθυνόντων του για τις ισραηλινές θέσεις (η λεγόμενη Hasbara/η δημόσια εκστρατεία ενημέρωσης), μιας και ο ίδιος ο Rabin έδειχνε αποφασισμένος να προωθήσει την πολιτική εξεύρεσης λύσης στο παλαιστινιακό ζήτημα και στην επίτευξη ειρήνης στην περιοχή, κοινό στόχο, άλλωστε, και της αμερικανικής πλευράς. Υπήρχε τη δεδομένη χρονική στιγμή ταύτιση συμφερόντων μεταξύ του Ισραήλ και των Η.Π.Α., και συνεπώς η εκστρατεία ενημέρωσης από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις για να

⁵⁵⁸ David Clayman: ό.π. "Yitzhak Rabin and the Jews", the U.S., (A.J. Congress, Weekly Report 115, August 10, 1992).

⁵⁵⁹ Robert K. Lifton: "Steering a new course, Rabin presents a striking change in tone and substance", the U.S., Washington Jewish Week, September 3, 1992, Robert K. Lifton: ό.π., Bob Lifton Occasional letter 32, "Typical Condor" (American Jewish Congress, September, 1992), David Makovsky: "Labor victory should not shake up U.S. Jewry-Siegman", Israel, "The Jerusalem Post", July 9th, 1992.

⁵⁶⁰ Lary Yudelson: "Rubin's visit: Questions about role of U.S. Jewry", the U.S., ("The Jewish Week", August 21-27, 1992).

αποσαφηνιστούν οι θέσεις της ισραηλινής πλευράς ήταν περιττή, αφού τα συμφέροντα των δύο κρατών συνέπιπταν ούτως ή άλλως. Η προώθηση της στρατηγικής σχέσης μεταξύ τους και η ενημέρωση της αμερικανικής πλευράς για τις ισραηλινές θέσεις θα γίνονταν πια μόνο σε διακυβερνητικό επίπεδο. Άλλωστε, οι «διάλογοι επικοινωνίας» μεταξύ των δύο κυβερνήσεων ήταν ανοικτοί. Έτσι, η «ειδική σχέση» μεταξύ του ισραηλινού κράτους και των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων έμπαινε σε δεύτερο πλάνο και το Ισραήλ άρχισε να βασίζεται στις δικές του υπηρεσίες, κυρίως στο υπουργείο Εξωτερικών, για την προώθηση των διμερών σχέσεων⁵⁶¹.

Για τον Y. Rabin και το Εργατικό κόμμα του Ισραήλ η ειρήνη με τους Άραβες ήταν εφικτή. Με μία Συμφωνία ειρήνης επωφελή για όλους, το Ισραήλ θα αναγνωριζόταν όχι μόνο από φίλους, αλλά και από παλιούς εχθρούς ως ανεξάρτητο κράτος, οικονομικά και στρατιωτικά ισχυρό, το οποίο επεδίωκε την οικονομική συνεργασία και ειρήνη σε περιφερειακό επίπεδο. Επομένως, μπροστά σε αυτό το όραμα, ο Y. Rabin δεν μπορούσε παρά να επιπλήξει μερίδα των σιωνιστικών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, και ειδικά τη «ναυαρχίδα» του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, την "A.I.P.A.C.". Καθώς ο Ισραηλινός πρωθυπουργός βρισκόταν στο πρώτο του ταξίδι στις Η.Π.Α., συναντήθηκε με ιθύνοντα στελέχη της "A.I.P.A.C." και τα επέκρινε έντονα, γιατί με τη δράση τους είχαν εκθέσει ανεπανόρθωτα το Ισραήλ. Με την έντονη επίδρασή τους τόσο στο Κογκρέσο όσο και σε μέλη της αμερικανικής κυβέρνησης, είχαν προσπαθήσει να επηρεάσουν την άποψη του Αμερικανού προέδρου, ώστε να ενδώσει στις πιέσεις και να εγκρίνει τις εγγυήσεις για το δάνειο των δέκα δισεκατομμυρίων δολαρίων, που επιζητούσε το Ισραήλ. Η ταύτιση των θέσεων της παραπάνω οργάνωσης με εκείνες της κυβέρνησης Y. Shamir να δοθούν δηλαδή όσον το δυνατόν πιο γρήγορα οι εγγυήσεις, ώστε να χρησιμοποιηθούν για την εγκατάσταση των Εβραίων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης σε εδάφη της Δυτικής Όχθης, ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την αμερικανική θέση ότι, για να δοθούν τα χρήματα, έπρεπε να παγώσουν τα εποικιστικά σχέδια της προηγούμενης ισραηλινής κυβέρνησης και να ενισχυθεί η ειρηνευτική διαδικασία. Έτσι όμως, είχε τεθεί σε κίνδυνο η στρατηγική σχέση των Ηνωμένων Πολιτειών με το Ισραήλ. Οι σχέσεις είχαν πραγματικά ψυχρανθεί και χρειάστηκε η κυβερνητική αλλαγή με την κυβέρνηση του Y. Rabin, για να αναθερμανθούν⁵⁶².

⁵⁶¹ Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 249 -250, Horowitz: "Rabin", Israel, "the Jerusalem Post" (22 October 1992), σελ. 27, Bob Lifton: ό.π. "Occasional letter 32" (Mr Rabin and the American Jewish community), Neil Rubin: ό.π., σελ. 49.

⁵⁶² Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 247, 248 – 250, Neil Rubin: σελ. 48 – 49, George E. Gruen: ό.π., σελ. 414 – 415, Larry Yudelson: "Jewish Leaders firsthand look at Rabin government's New Priorities", the U.S., "the Jewish Telegraphic Agency", (75th Anniversary year, Friday, August 14, 1992, Vol. 78, No. 154), σελ. 1 – 2). Larry Yudelson: "Rabin's visit: Questions about role of U.S. Jewry", the U.S., "The Jewish Week" (August 21 – 27, 1992).

Μέχρι τις ισραηλινές εκλογές του Ιουνίου του 1992, η οργάνωση "A.P.N." παρέμενε στο περιθώριο της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και των οργανώσεών της, παρά την αυξημένη δυναμική της (10.000 μέλη, από τις αρχές του 1991, 1,5 εκατομμύριο δολάρια ο προϋπολογισμός της, κατά το έτος 1992). Η δυναμική της οφειλόταν στο γεγονός ότι τις θέσεις της άρχισαν να τις ενστερνίζονται τόσο οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, που είχαν απαυδήσει με τις «σκληροπυρηνικές», συντηρητικές θέσεις του Likud (όχι συμβιβασμός στη βάση εδαφικών παραχωρήσεων με τους Παλαιστίνιους, όχι διάλογος με την P.L.O.) όσο και η τότε αντιπολίτευση, το Εργατικό κόμμα και το κόμμα "Meretz", τα οποία στη συνέχεια, μετά τις εκλογές του Ιουνίου του 1992, αποτέλεσαν την νέα κυβέρνηση συνασπισμού του Ισραήλ. Πραγματικά, μπορεί η φιλειρηνική ακτιβίστρια και μετέπειτα πρόεδρος της "A.P.N.", Gail Pressberg (Φεβρουάριος 1993-Ιούλιος 1993)⁵⁶³, να κατηγορήθηκε για την προτροπή της να ανοίξει ο διάλογος μεταξύ Ισραήλ και "P.L.O.", προκειμένου να υπάρξει ειρηνική επίλυση, αλλά με τη «Συμφωνία του Όσλο» υπήρξε αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ του Ισραήλ και της παραπάνω παλαιστινιακής οργάνωσης. Ουσιαστικά, υπήρξε υιοθέτηση ή τουλάχιστον, ταύτιση των θέσεων μεταξύ της οργάνωσης "Peace Now" και των προοδευτικών Ισραηλινών, που συμμετείχαν στην κυβέρνηση συνασπισμού, της οποίας ηγείτο ο πρωθυπουργός Y. Rabin. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, η επιρροή της οργάνωσης αυξανόταν θεαματικά μέσα στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, αφού οι θέσεις της αποτελούσαν πια την επίσημη κυβερνητική πολιτική του Ισραήλ⁵⁶⁴.

Η προσπάθεια περιθωριοποίησης της οργάνωσης "A.P.N.", η οποία εξέφραζε ανοικτά και δημόσια τους δυσαρεστημένους και ανέντακτους, φιλελεύθερους Αμερικανο-εβραίους, δε θα καρποφορήσει απέναντι στην πολιτική των δεξιών κυβερνήσεων του Likud. Όπως έχει ήδη σημειωθεί, με την άνοδο του Εργατικού κόμματος στην εξουσία και τη συμμετοχή μελών της "Peace Now" στην κυβέρνηση Rabin, η ίδια, αλλά κυρίως η «αδελφική» της οργάνωση στις Ηνωμένες Πολιτείες, η "A.P.N.", άρχισαν να γίνονται σεβαστές στους κόλπους της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και συνεπώς η επιρροή της δεύτερης οργάνωσης σε αυτήν αυξανόταν. Πράγματι, στην κυβέρνηση συνεργασίας του Y. Rabin μεταξύ των δύο κομμάτων, του

⁵⁶³ Larry Yudelson: "Pressberg Resigns as Head of Americans for Peace Now", U.S., (The Jewish Voice, The Jewish Federation of Delaware, Delaware, July 16, 1993), σελ. 2.

⁵⁶⁴ Deborah Kalb: "Behind the Headlines: In a changed Middle East Landscape, Peace Now takes look at its mission", the U.S. (The Jewish Telegraphic Agency, October 20, 1993), Ori Nir: ό.π., "Peace Now in the White House" (January 1993), Morton Klein: ό.π. "Pressberg's past actions aided anti-Israel groups" (March 1993), Leonie Fleishmann: "The Transformation of Israeli Peace Activism since the second Intifada", U.K., (City University (London), Department of International Politics, Degree of Doctor of Philosophy, December 2015), σελ. 67, 72.

Εργατικού και του “Meretz” (συγκροτήθηκε από τα κόμματα Civil Rights Movement (Ratz), Mapam, Shinui) και είχε την ανοχή του κόμματος των Ισραηλινο-αράβων Arab Democratic Party, καθώς και του αριστερού/κομμουνιστικού κόμματος Hadash) συμμετείχαν πρόσωπα του «φιλειρηνικού», αριστερού ιδεολογικού χώρου. Κάποια από αυτά ήταν, επίσης, μέλη «φιλειρηνικών» οργανώσεων, όπως η “B’ Tselem” και η “Peace Now”. Ενδεικτικά, μέλος του κόμματος “Civil Rights Movement” και στη συνέχεια του “Meretz” (βουλευτής της Κνεσέτ) ήταν ο David (Dedi) Zucker (Μέλος της Κνεσέτ 1986-1999). Υπήρξε ένας από τους 348 εφένδρους αξιωματικούς που ίδρυσαν την “Peace Now” (Shalom Achsav). Ο ίδιος ίδρυσε ακόμα την οργάνωση “B’ Tselem” (1988), που μαχόταν για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Επίσης, η Shulamit Aloni ήταν δικηγόρος και υπέρμαχος των ατομικών δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Βοήθησε στη δημιουργία του συνασπισμού κομμάτων με το όνομα “Meretz” και ήταν μέλος της “Peace Now”. Διατέλεσε μέλος των κυβερνήσεων συνεργασίας, στις οποίες συμμετείχε ο Rabin (ως υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, από το 1993 ορίστηκε από τον ίδιο υπουργός Τηλεπικοινωνιών, Επιστημών και Τεχνών). Άλλο ηγετικό μέλος του κόμματος “Meretz”, που συμμετείχε στις δραστηριότητες της “A.P.N.”, ήταν ο Yossi Sarid. Κατείχε το χαρτοφυλάκιο του Περιβάλλοντος στην κυβέρνηση Rabin. Όπως θα αναφερθεί παρακάτω, το Μάρτιο του 1993, ομάδα προοδευτικών βουλευτών του αριστερού χώρου της ισραηλινής πολιτικής σκηνής, απέστειλε επιστολή προς την εφημερίδα “Jerusalem Post” με τον τίτλο “The Presidents Conference and Americans for Peace Now”, με την οποία υπερθεματίζουν την ένταξη της οργάνωσης “A.P.N.” στην οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference”. Ερχόταν ως απάντηση στην επιστολή των μελών Morton Klein (1995-2023 Πρόεδρος της Z.O.A.), Michael Goldblatt (2010-2023, Αντιπρόεδρος της Z.O.A.) των οργανώσεων “American Zionist Movement” και “American Zionist Organization”, η οποία είχε τίτλο “Bar Peace Now from Presidents’ Conference” (εφημερίδα “Broward Jewish World” της Florida, με ημερομηνία έκδοσης 12-13 Μαρτίου 1993), οι οποίοι εξέθεταν τους λόγους, για τους οποίους έπρεπε να απορριφθεί η αίτηση ένταξης. Οι παραπάνω βουλευτές της Κνεσέτ, λοιπόν, ήταν φιλειρηνιστές και προοδευτικοί, προερχόμενοι από τα δύο κόμματα του αριστερού χώρου της ισραηλινής πολιτικής. Συγκεκριμένα, υπέγραφαν οι Avraham Burg (στέλεχος του Εργατικού κόμματος, βουλευτής από το 1988-1995, υπέρμαχος του θρησκευτικού πλουραλισμού και του σεβασμού των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων), Naomi Chazan (στέλεχος του κόμματος Meretz (1992-2003), ακτιβιστής/ενεργός πολίτης για τα Ανθρώπινα δικαιώματα, καθηγήτρια στο “Hebrew University of Jerusalem”), Hagai Meir (μέλος

του Εργατικού κόμματος 1988-1999, δικηγόρος), Ran Cohen (μέλος των κομμάτων Ratz, Meretz (1984-2009), αναπληρωτής υπουργός Στέγασης και Κατασκευών στην κυβέρνηση Rabin), Benjamin (Benny) Temkin (μέλος του κόμματος Meretz 1992-1996), David (Deddy) Zucker (κόμμα Meretz) και Nissim Zvilli (Γενικός γραμματέας του Εργατικού Κόμματος 1992-1999). Όλοι τους συμμερίζονταν τις ιδέες των φιλειρηνικών οργανώσεων, και ειδικά της “Peace Now”, αφού προσπαθούσαν να τις υλοποιήσουν ως κυβερνητική πολιτική και συμμετείχαν σε δραστηριότητές της, εμποδώνοντας, κατά αυτόν τον τρόπο, την αλληλεπίδραση μεταξύ τους⁵⁶⁵.

Παρά τις ενάντιες κατά της ένταξης της “A.P.N.” προσπάθειες οργανώσεων που πρόσκεινταν στο δεξιό bloc των ιδεολογικών τοποθετήσεων της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, όπως οι οργανώσεις “Zionist Organization of America” (Z.O.A.), “World Zionist Organization (American section)” και “Union of Orthodox Jewish Congregations of America” (Orthodox Judaism), το Μάρτιο του 1993 η υποψηφιότητα της φιλειρηνικής αυτής οργάνωσης θα γίνει αποδεκτή και θα αποτελέσει μια ακόμα οργάνωση ενταγμένη εντός της οργάνωσης-ομπρέλας “Presidents Conference”. Παραδοσιακές οργανώσεις, για παράδειγμα η “American Jewish Congress”, η “Anti-Defamation League”, και η “Union of American Hebrew Congregations” (Reform Judaism), θα υποστηρίξουν την υποψηφιότητά της. Θεωρούσαν ότι τα κριτήρια ένταξης στην οργάνωση “Presidents Conference” πληρούνταν από την υποψήφια οργάνωση “A.P.N.”. Βεβαίως, τα κριτήρια για την εισδοχή μιας οργάνωσης, ως μέλους της

⁵⁶⁵ Learning for Justice Staff: “Shulamit Aloni”, the U.S., (Southern Poverty Law Center, Montgomery (Alabama), <https://www.learningforjustice.org/classroom-resources/texts/shulamit-aloni> , Allan Metz: “The Israeli Peace Movement from the outbreak of the Intifada to an uncertain future: An Annotated Bibliography”, the U.K., (Reference Services Review, Emerald Publishing, Vol. 21, Issue3, March 1st 1993), σελ 63-65, 67, 69, 71, 73-74, 78-79, 82-83, Lev Luis Grinberg: “The 2015 Israeli elections: the non-existent “right vs left” reality”, Spain, (Real Instituto “Elcano, Royal Institute, ARI 27/2015, 27 May, 2015), σελ. 2, 4, <https://www.files.ethz.ch/isn/191507/ARI27-2015-Grinberg-The-2015-Israeli-elections-the-non-existent-right-vs-left-reality.pdf> , Aron Heller: “20 years later, little left of Yitzhak Rabin’s legacy”, the U.S., (Associated Press, N. York, October 30, 2015), <https://apnews.com/article/13da0be94ead4981b7e1dab1f6831f2b> , The Knesset: “Members of the Thirteenth Knesset”, Israel, (Knesset, Alphabetical order for Shulamit Aloni, Avraham Burg, Naomi Chazan, Ran Cohen, Hagai Meirum, David Zucker, Yossi Sarid, Benjamin Temkin, Nissim Zvilli), https://www.knesset.gov.il/mk/eng/MKIndexByKnesset_eng.asp?knesset=13&view=0 , David Hoffman: “Rabin seeks to build broad-based coalition”, the U.S., (The Washington Post, Washington, July 11, 1992), <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/07/11/rabin-seeks-to-build-broad-based-coalition/622d4fce-bd91-4618-a887-43fed407a67/> , Jewish Virtual Library: “Israel Political Parties: Citizen’s Rights Movement (Ratz)”, the U.S., (American-Israeli Cooperative (A.I.C.E.), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/citizen-s-rights-movement-ratz-political-party> , Dedi Zucker and Nissim Zvilli: “The “Presidents Conference” and “Americans for Peace Now”, Israel, (Letters to the Editor, Jerusalem, “Jerusalem Post”, March 11, 1993), Avraham Burg, Naomi Chazan, Ran Cohen, Haggai Merom, Benny Temkin, Dedi Zucker and Nissim Zvilli: “The “Presidents Conference” and “Americans for Peace Now”, Israel, (Letters to the Editor, Jerusalem, Jerusalem Post, March 11, 1993), Harris and Helen Barer: “Letter-Invitation to Mr. Siegman (American Jewish Congress), the U.S., Americans for Peace Now, October 22, 1993, σελ. 1-2 και Jonathan Beck and Sara Miller: “Former Meretz leader, left-wing icon Yossi Sarid dies at 75”, Israel, (The Times of Israel, 4 December 2015) <https://www.timesofisrael.com/journalist-and-former-meretz-minister-yossi-sarid-dies-at-75/> .

παραπάνω οργάνωσης-ομπρέλας, δεν ήταν πολιτικής ούτε ιδεολογικής ή θρησκευτικής φύσης. Η ίδια η οργάνωση-ομπρέλα απέστειλε δήλωσή της προς τον εκδότη της εφημερίδας “New York Times”, ως απάντηση σε δημοσιευμένη ανακοίνωση της δεξιάς οργάνωσης “Z.O.A.”, η οποία ήταν αντίθετη στη συμμετοχή της “A.P.N.” ως μέλους της “Presidents Conference” (Ιούνιος 1993). Σε αυτήν τη δήλωσή της, λοιπόν, ξεκαθάριζε ότι η ένταξη μιας οργάνωσης στην ίδια δεν είχε ως προαπαιτούμενο την έγκριση ή την αποδοκιμασία των θέσεων και απόψεων της υποψήφιας από τις υπόλοιπες οργανώσεις της. Οι οργανώσεις που συμμετείχαν σε αυτήν, διατηρούσαν την αυτονομία τους, όσον αφορά τις ιδεολογικές τους τοποθετήσεις. Από την άλλη, δεν μπορούσαν, από τη στιγμή που είχε ληφθεί κοινή απόφαση ή είχε αποφασιστεί κοινή δράση μέσα στους κόλπους της οργάνωσης-ομπρέλας, να την υπονομεύσουν εκ των υστέρων. Άλλωστε, οι κοινές αποφάσεις καθορίζονταν με βάση την αρχή της συναίνεσης, απαιτείτο με άλλα λόγια η ομοφωνία όλων των μελών της. Δεν ήταν δημοκρατική η επίτευξη κοινής θέσης/απόφασης, δηλαδή να παίρνονται οι αποφάσεις κατά πλειοψηφία των οργανώσεων-μελών της, όπως θα περίμενε οποιοσδήποτε προοδευτικός παρατηρητής των δράσεων και των πολιτικών της. Μπορούσε μια μικρή ομάδα από οργανώσεις, αντιτιθέμενες ως προς την θέση που θα υιοθετούσαν όλες οι υπόλοιπες οργανώσεις και οι οποίες αποτελούσαν την πλειοψηφία υπέρ της παραπάνω θέσης μέσα στην οργάνωση-ομπρέλα, να εμποδίσει τη λήψη της με την άσκηση βέτο, έστω και μιας εξ αυτών. Όμως, αυτή ήταν η διαδικασία που ακολουθούσαν μέσα στην οργάνωση-ομπρέλα και έπρεπε να την ασπαστεί οποιαδήποτε οργάνωση, υποψήφια προς ένταξη σε αυτή⁵⁶⁶.

Σύμφωνα με τα κριτήρια της οργάνωσης - αν και δεν ήταν τόσο σαφή - η εισδοχή και συμμετοχή μιας οργάνωσης στην οργάνωση-ομπρέλα προβλεπόταν για τις οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων που δραστηριοποιούνταν σε εθνικό επίπεδο (με παραρτήματα και τοπικές οργανώσεις τους σε όλη την έκταση των Ηνωμένων Πολιτειών) για την υπεράσπιση των συμφερόντων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Επίσης, οι δραστηριότητές τους έπρεπε να είναι συμβατές με τους σκοπούς της “Presidents Conference”. Επομένως, οποιαδήποτε οργάνωση εθνικής εμβέλειας της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας μπορούσε να γίνει μέλος της “Presidents Conference”, εφόσον ήταν σιωνιστική και εξυπηρετούσε τους σκοπούς της οργάνωσης αυτής. Οι σκοποί της εξυπηρετούνταν μέσω των συναινετικών αποφάσεων, τις οποίες τα ίδια τα

⁵⁶⁶ Eric Yoffie: “A people divided by Minority Rule”, the U.S., (“Forward”, October 29, 2004) <https://forward.com/opinion/4417/a-people-divided-by-minority-rule/>, Letty Cottin Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: “Letter to Mr Lester Pollack (Chairman of the Presidents Conference), the U.S., (A.P.N., N. York, March 8, 1993), σελ. 6, Lisa Hostein: “Making room for “Peace Now”, the U.S., (Jewish Exponent, March 12, 1993), σελ. 94, The “Presidents Conference”: “Urgent Notice of the “Presidents Conference”, Ads appeared and Response”, the U.S., (Presidents Conference, June 1993).

μέλη, οι οργανώσεις, έπαιρναν. Μάλιστα, πολλά από τα μέλη της εκείνα πίστευαν ότι, από τη στιγμή που η οργάνωση-ομπρέλα επιζητούσε να εμφανίζεται στην αμερικανική κοινή γνώμη ότι εκφράζει το σύνολο (των απόψεων) της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, έπρεπε να αποδεχθεί την ένταξη σε αυτή της “A.P.N.”. Δεν μπορούσε να λείπει από αυτή μια οργάνωση σιωνιστική, που πρόσβευε ότι η επίτευξη Συμφωνίας ειρήνης μεταξύ των δύο λαών (Ισραηλινών και Παλαιστινίων) θα έφερνε την πολυπόθητη ειρήνη για το εβραϊκό κράτος. Μια συμφωνία ειρήνης που θα βασιζόταν σε εδαφικές παραχωρήσεις, με ταυτόχρονη διασφάλιση, μέσω «εγγυήσεων», της ασφάλειας του Ισραήλ, θα επέφερε ασφάλεια για το ίδιο και σταθερότητα στην περιοχή. Επομένως, η ίδια η υπόσταση του Ισραήλ, το οποίο αποτελούσε, άλλωστε, το «κέντρο» του ενδιαφέροντος των περισσότερων σιωνιστικών, Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, δεν αμφισβητείτο από την παραπάνω υποψήφια προς ένταξη οργάνωση, όπως οργανώσεις του δεξιού ιδεολογικού χώρου προσπαθούσαν να παρουσιάσουν ότι συνέβαινε από την πλευρά της⁵⁶⁷.

Γενικά, οι δεξιές ιδεολογικά, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις αγωνίζονταν να την εμφανίσουν πολύ περισσότερο ως «φιλειρηνική» και λιγότερο ως «σιωνιστική». Όντως, η ίδια η “A.P.N.” ανήκε στον φιλειρηνικό χώρο, χωρίς όμως ουδέποτε κατά τη διάρκεια της δράσης της, να αμφισβητήσει την ύπαρξη του Ισραήλ. Ως η βασική οργάνωση του «φιλελεύθερου σιωνιστικού πόλου» (Liberal Zionist Component) του «φιλειρηνικού κινήματος» (Peace Movement), θεωρούσε ότι η πολυπόθητη ειρήνη θα επερχόταν στη βάση του συμβιβασμού. Ο συμβιβασμός αυτός θα εδραζόταν πάνω στην αρχή «Γη για την ειρήνη». Έτσι, οι Ισραηλινοί θα αναγνώριζαν την ανάγκη ύπαρξης δύο κρατών στη γη της Παλαιστίνης. Όμως, για να υπάρξει συμβιβασμός και ειλικρινής διάθεση για την εξεύρεση ειρηνικής επίλυσης της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης και του παλαιστινιακού ζητήματος, έπρεπε η δημιουργία παλαιστινιακής κρατικής οντότητας να συνοδευτεί με ανάλογες «εγγυήσεις» ασφαλείας για το εβραϊκό κράτος⁵⁶⁸.

Επίσης, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, η “A.P.N.” θα συνέβαλε θετικά μαζί με τις υπόλοιπες οργανώσεις στη διαμόρφωση κοινών θέσεων της οργάνωσης-ομπρέλας

⁵⁶⁷ Julie Wiener: “Jewish group angered by rejection”, the U.S., (Jewish Telegraphic Agency, N. York, January 26, 2000) www.jta.org/2000/01/26/jewish-group-angered-by-rejection, Letty Cottin Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: ό.π. “Letter to Mr. Lester Pollack, Chairman of “The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations”, U.S., (Americans for Peace Now, N. York, March, 8th, 1993), σελ.1-7, Shifra Bronznick: “Peace Now belongs in Conference”, the U.S., (Washington Jewish Week, March 12, 1993).

⁵⁶⁸ Avraham Burg, Naomi Chazan, Ran Cohen, Haggai Merom, Benny Temkin, Dedi Zucker and Nissim Zvilli: “The “Presidents Conference” and “Americans for Peace Now”, Israel, (Letters to the Editor, Jerusalem, “Jerusalem Post”, March 11, 1993), Leonie Fleischmann: “The Transformation of Israeli Peace Activism since the 2nd Intifada”, U.K., (City University – London, Department of International Politics”, December 2015), σελ 39, 48, 51.

“Presidents Conference”. Το γεγονός αυτό είχε μάλιστα αποδειχθεί στην πράξη, όταν τον Ιούνιο του 1992 το “Center for Israeli Peace and Security”, παράρτημα της οργάνωσης “A.P.N.” στην Ουάσιγκτον με επικεφαλής την μετέπειτα πρόεδρο της οργάνωσης αυτής Gail Pressberg, κλήθηκε από τους δημοκρατικούς, προκειμένου να συντάξει το τελικό σχέδιο ανακοίνωσης του Συνεδρίου του δημοκρατικού κόμματος που αφορούσε το Μεσανατολικό, κατά το έτος 1992 (Resolution for the 1992 Democratic National Convention). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η οργάνωση αυτή συνεργάστηκε με την “A.I.P.A.C.” και άλλες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις για τη διατύπωση κοινής θέσης σχετικά με το παλαιστινιακό ζήτημα, βασισμένης στην επιδίωξη της ειρήνης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων μέσω της συνέχισης της ειρηνευτικής διαδικασίας και του μεταξύ τους διαλόγου⁵⁶⁹.

Παρά τις προσπάθειες των αντιτιθέμενων στην ένταξή της οργανώσεων, η “A.P.N.” δεν ξεπέρασε τα ιδεολογικά «ανεκτά» όρια μέσα στα οποία θα μπορούσε να ενεργήσει, ώστε να συνεισφέρει με τις απόψεις της στη λήψη κοινών αποφάσεων με την παραπάνω οργάνωση-ομπρέλα. Με άλλα λόγια, παρέμενε σιωνιστική στον χαρακτήρα της, αν και ασκούσε κριτική απέναντι στις πολιτικές των ισραηλινών κυβερνήσεων, όταν θεωρούσε ότι αυτές έβλαπταν αντικειμενικά τα μακροχρόνια συμφέροντα του εβραϊκού κράτους, προκειμένου οι παραπάνω πολιτικές να αναθεωρηθούν. Θεωρούσε ότι έπρεπε να ληφθούν μέτρα από την Παλαιστινιακή Αρχή για την καταπολέμηση της ωμής και τυφλής βίας από τις άλλες ακραίες παλαιστινιακές οργανώσεις (Hamas, Islamic Jihad). Όλες οι δράσεις της εκκινούσαν από την ανάγκη να διευθετηθεί με διπλωματικό και ειρηνικό τρόπο το παλαιστινιακό ζήτημα και γενικότερα η Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση, για να τερματιστεί η κατοχή. Υπήρχε πάντοτε η μέριμνα να προωθηθούν τα δικαιώματα των Παλαιστινίων χωρίς, ταυτόχρονα, να παραβλεφθούν τα «ζωτικά συμφέροντα» του Ισραήλ, τα οποία είχαν να κάνουν με την επιβίωσή του. Δεν εστίαζε την προσοχή της μόνο στα δεινά των Παλαιστινίων, όπως έκαναν άλλες φιλειρηνικές οργανώσεις κυρίως του «ακρο-αριστερού» ιδεολογικού χώρου, καθώς οι τελευταίες ακολουθούσαν συγκρουσιακές τακτικές απέναντι στις ισραηλινές κυβερνήσεις. Ακόμα και μετά την κατάρρευση της διαδικασίας του Όσλο και την έναρξη της 2^{ης} Ιντιφάντα, η οργάνωση αυτή δεν παρέκκλιε από την πολιτική της προάσπισης του εβραϊκού κράτους, αλλά επέμενε στην ανάγκη να γίνει πιο δημοκρατικό και πατριωτικό. Για αυτό, το πρόγραμμά της για την επίβλεψη των συμφωνηθέντων και ιδίως της εποικιστικής δραστηριότητας

⁵⁶⁹ Gail Pressberg: ό.π. “Letter to the “Presidents Conference’s” Chairman, Lester Pollack”, σελ. 3, Betty Cottin, Shifra Bronznick and Gerald Bubis: ό.π. “Letter to Lester Pollack, Chairman of the “Presidents Conference”, σελ. 1-3, Jacob Kamaras: ό.π. “After J Street rejection, critics target diversity of Conference of Presidents”, the U.S., (“Jewish News Syndicate”, May 4, 2014), www.jns.org/after-j-street-rejection-critics-target-diversity-of-conference-of-presidents/

του Ισραήλ (settlement watch) συνεχίστηκε, προκειμένου να καταδείξει ότι βασικό εμπόδιο στην ειρήνη και μεγάλος κίνδυνος για τον δημοκρατικό χαρακτήρα του εβραϊκού κράτους ήταν οι συνεχείς εποικισμοί των κατεχομένων παλαιστινιακών εδαφών. Και αυτό, γιατί μια μειοψηφία (των υπερ-ορθόδοξων Ισραηλινών και εθνικιστών, υποστηρικτών των εποίκων) όριζε κατά κάποιον τρόπο την κυβερνητική πολιτική, και έτσι τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων ανεξαιρέτως των πολιτών δεν ήταν διασφαλισμένα, όπως θα έπρεπε. Άρα, με την όλη στάση και δράση της, δεν έπαψε να κινείται στα όρια της «συναίνεσης» που επιζητούσε η “Presidents Conference”⁵⁷⁰.

Σε αντιδιαστολή με την αποδοχή της υποψηφιότητας της “A.P.N.”, τα περισσότερα μέλη της “Presidents Conference” (22 εναντίον, 17 υπέρ σε σύνολο 42 οργανώσεων) απέρριψαν την αίτηση ένταξης της οργάνωσης “J Street”, τον Απρίλιο του 2014. Παρά το γεγονός ότι αυτοπροσδιοριζόταν ως σιωνιστική και «φιλειρηνική», οι πράξεις της έδειχναν ότι κινείτο περισσότερο προς τα άκρα-αριστερά του ιδεολογικού φάσματος της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας αναφορικά με τα ζητήματα επίλυσης της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης και ιδίως του παλαιστινιακού. Με βάση τη δράση της δεν ανήκε στις «μετριοπαθείς» φιλειρηνικές οργανώσεις, οι οποίες αποτελούσαν τον «φιλελεύθερο σιωνιστικό πόλο» του «φιλειρηνικού κινήματος». Μάλλον στον «ριζοσπαστικό πόλο» του (Radical component of Peace Movement) εντασσόταν, αφού στόχευε στην ανατροπή του καθεστώτος της κατοχής για τους Παλαιστίνιους, με ενέργειες όπως οι συνεχείς επαφές με σημαίνοντα ηγετικά και μη πρόσωπα των Παλαιστίνιων και των οργανώσεών τους ακόμα και μέσω της στήριξης του μποϊκοτάζ και της αποχής αγοράς προϊόντων προερχόμενων από τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Επικεντρωνόταν, πολλές φορές, στα δεινά των Παλαιστίνιων και στην ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων τους (και ειδικά του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση). Έτσι, όμως, η παραπάνω νεότερη φιλειρηνική οργάνωση ξεπερνούσε τα «ανεκτά» όρια δράσης που μπορούσαν να αποδεχθούν οι άλλες κεντρώες, υποστηρικτικές - κατά βάση - της πολιτικής των ισραηλινών κυβερνήσεων. Αδιαμφισβήτητα, μια οργάνωση μπορούσε να ασκεί ακόμα και έντονη κριτική κατά των πράξεων των ισραηλινών κυβερνήσεων, τις οποίες θεωρούσε επιζήμιες για τα μακροχρόνια συμφέροντα του Ισραήλ, αλλά ποτέ δεν μπορούσαν οι παραδοσιακές οργανώσεις να συναινέσουν σε δράσεις που αποκάλυπτα ενίσχυαν τα αιτήματα και την

⁵⁷⁰ Leonie Fleischmann: ό.π., σελ. 51-53, 75, 79-84, Lisa Hostein: ό.π. “Peace Now” battling for a place in American Jewish Mainstream”, the U.S., (Jewish Exponent, March 22, 1993), James David Besser: ό.π., σελ. 56-58, Gail Pressberg: ό.π. “Letter to the Chairman of the “Presidents Conference” Lester Pollack”, Betty Cottin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: ό.π. “Letter to Mr Lester Pollack (Chairman of the “Presidents Conference””, σελ. 2-3, Avraham Burg, Naomi Chazav, Ran Cohen, Haggai Merom, Benny Temkin, Dedi Zucker and Nissim-Zvilli: ό.π. “The Presidents Conference and Americans for Peace Now”.

θέση των Παλαιστινίων, παρουσιάζοντάς τους ως «θύματα» της ισραηλινής καταπίεσης και κατοχής. Οι ενέργειες εκείνες που επικεντρώνονταν στη δεινή θέση των Παλαιστινίων και στην άρση της κατοχής, χωρίς παράλληλα να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη του Ισραήλ για ασφάλεια, τις έβρισκαν αντίθετες⁵⁷¹.

Οι θέσεις και οι δράσεις της την τοποθετούσαν εκτός των «ανεκτών» ορίων της οργάνωσης-ομπρέλας για την επίτευξη “consensus”, μιας και η υιοθέτηση αποφάσεων δεν γινόταν με την αρχή της πλειοψηφίας αλλά της ομοφωνίας. Ουσιαστικά, δεν μπορούσαν να παραγνωρίσουν την ανάγκη της κυβέρνησης του Ισραήλ να εξασφαλίσει την ευημερία και την ασφάλεια των πολιτών του. Δεν μπορούσε (και δεν έπρεπε) αυτή να τίθεται σε δεύτερη μοίρα έναντι των δικαίων των Παλαιστινίων. Συνεπώς, οι περισσότερες οργανώσεις που συμμετείχαν στην οργάνωση-ομπρέλα δεν ήταν έτοιμες να αφουγκραστούν τις διαφορετικές απόψεις της “J Street”, βασισμένες μόνο στις σκληρά διαμορφωμένες πραγματικότητες για τους Παλαιστίνιους επί του εδάφους της Δυτικής όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Αντιθέτως, όπως έχει τονιστεί πιο πάνω, αν και οι απόψεις της φιλειρηνικής οργάνωσης “A.P.N.” είχαν έρθει σε αντίθεση με το «μονολιθικό» consensus το οποίο είχε διαμορφωθεί παλαιότερα επί πρωθυπουργίας Y. Shamir στο εσωτερικό της “Presidents Conference”, συμβάδιζαν με την φιλειρηνική πολιτική της νέας κυβέρνησης Y. Rabin και τις επιδιώξεις της αμερικανικής κυβέρνησης Clinton. Επομένως, η εισδοχή της “A.P.N.” βοηθούσε στη διαμόρφωση των κατάλληλων αποφάσεων μέσα στους κόλπους της “Presidents Conference” και οδηγούσε στην ισχυροποίηση της φωνής αυτής της Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης στην αμερικανική πολιτική τάξη και την κοινή γνώμη⁵⁷².

⁵⁷¹ Leonie Fleischmann: ό.π., σελ. 51-52, 69, 73, 79, 82-84, Jacob Kamaras: “After “J Street” rejection, critics target diversity of “Conference of Presidents”, the U.S., (Jews News Syndicate, May 4, 2014), <https://www.jns.org/after-j-street-rejection-critics-target-diversity-of-conference-of-presidents/> , Edwin Black: “The Inside story of J Street’s rejection by the “Conference of Presidents”, Israel, (The Times of Israel, 30 May 2014), <https://www.timesofisrael.com/the-inside-story-of-j-streets-rejection-by-the-conference-of-presidents/> , JNS org: “J Street” rejected by American Jewish umbrella group in big tent” litmus test”, the U.S., (Jewish News Syndicate, April 30, 2014), <https://www.jns.org/j-street-rejected-by-american-jewish-umbrella-group-in-big-tent-litmus-test/> , Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 177.

⁵⁷² Shifra Bronznick: “Peace Now” belongs in Conference”, the U.S., (The Washington Jewish week, March 12, 1993), Lisa Hostein: ό.π. “Making room for Peace Now?”, the U.S., σελ. 5, 94 – 95. Lisa Hostein: “Behind the Headlines: Peace Now battling for a Place in American Jewish Mainstream”, the U.S., (Jewish Exponent, March 22, 1993), σελ. 4, Larry Yudelson: “Peace Now” gets New leader as New Jewish Agenda folds”, the U.S., (Jewish Telegraphic Agency, October 13, 1993), σελ. 3, Ori Nir: ό.π. “Peace Now in the White House”, Israel, (Ha’aretz, January 5, 1993), Jacob Kamaras: ό.π. “After “J Street” rejection, critics target diversity of “Conference of Presidents”, <https://www.jns.org/after-j-street-rejection-critics-target-diversity-of-conference-of-presidents/> , Edwin Black: ό.π. “The inside story of “J Street’s” rejection by the “Conference of Presidents”, Gilbert N. Kahn: ό.π., σελ. 31-36, Leonie Fleischmann: ό.π., σελ. 46, 48, 50-52, 66, 69, 78-79, 82.

9.1. Οι «Συμφωνίες του Όσλο» και η «Συμφωνία ειρήνης μεταξύ Ιορδανίας και Ισραήλ»

Ο πρωθυπουργός Rabin, ενώ αρχικά δεν επιθυμούσε να έχει καμία επαφή με τους εκπροσώπους της “P.L.O.”, μιας και η οργάνωση αυτή ήταν ένας από τους βασικούς εχθρούς του Ισραήλ, και επιπλέον ίσχυε ο νόμος για απαγόρευση οποιασδήποτε επαφής των Ισραηλινών με μέλη της, άρχισε με τον καιρό να αναθεωρεί τη στάση του αυτή. Σε αυτό συνέτεινε το γεγονός ότι, ενώ οι Παλαιστίνιοι διαπραγματευτές στις επίσημες διμερείς συνομιλίες με τους Ισραηλινούς στα πλαίσια της Διάσκεψης της ειρήνης, που είχε ξεκινήσει στην Μαδρίτη, ανήκαν στην “P.L.O.”, δεν το δήλωναν δημόσια. Ενώ – υποτίθεται – ότι θα έπρεπε να διαπραγματεύονται ανεξάρτητα από τις θέσεις και επιδιώξεις της οργάνωσης αυτής, τελικά οι ίδιοι απευθύνονταν στην Τύνιδα (όπου ήταν το αρχηγείο της P.L.O.) και έπαιρναν οδηγίες από αυτήν. Επίσης, ο Rabin διαπίστωνε ότι οι επίσημες, διμερείς συνομιλίες μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων στην Ουάσιγκτον δεν οδηγούσαν πουθενά. Είχαν, κατά συνέπεια, βαλτώσει. Ωστόσο, γνώριζε πολύ καλά ότι το ισραηλινό κοινό δεν θα ήταν ενθουσιώδες με μία τέτοια προοπτική, και ενδεχομένως, η κυβέρνησή του να έχανε την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Έτσι, έχοντας κατά νου όλα τα παραπάνω, και ενώ οι μυστικές διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων στο Όσλο είχαν ήδη ξεκινήσει από τον Ιανουάριο του 1993, δε θα αντιταχθεί σε αυτές αλλά θα επιμένει να παραμείνουν μυστικές, γιατί αν τελικά κατέρρεαν, η ισραηλινή κυβέρνηση δεν θα το χρεωνόταν⁵⁷³.

Πράγματι, ο Rabin είχε δηλώσει προεκλογικά ότι θα επιθυμούσε να υπάρξει Συμφωνία ειρήνης με τους Παλαιστίνιους μέσα στους πρώτους έξι με εννέα μήνες της θητείας του. Θα την επεδίωκε να συμβεί, από τη στιγμή μάλιστα που οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Σύριων βρίσκονταν σε τέλμα. Αρχική επιθυμία του Rabin ήταν να ολοκληρώσει τη Συμφωνία ειρήνης με τη Συρία, η οποία θα έφερνε πρόοδο και στα δύο επίπεδα (με τους Λιβανέζους και τους Παλαιστίνιους), αλλά τελικά δεν επιτεύχθηκε. Σε καμία περίπτωση το Ισραήλ δεν ήθελε να υπάρξει ταυτόχρονη πρόοδος και στα δύο επίπεδα των διαπραγματεύσεων, δηλαδή το συριακό και το παλαιστινιακό. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο Rabin πίεζε τη καθεμιά πλευρά με την οποία διεξήγε παράλληλες συζητήσεις (τους Παλαιστίνιους και τους Σύριους) επισημαίνοντας ότι, αν δεν υπήρχε πρόοδος στις μεταξύ τους διαπραγματεύσεις, θα τις σταματούσε και θα συνέχιζε με το

⁵⁷³ Daniel Lieberfeld: “Jarem and “Two level games” in the Oslo Accords: What the Primary sources tell Us”, the U.S., “Martinus Nijhoff Publishers”, International Negotiation 13 (2008), σελ. 136, Rochelle Furstenberg”, ό.π. “Israel, Diplomatic Developments, The Peace Process” (American Jewish Committee, American Jewish Year Bask 1995), σελ. 377.

άλλο μέρος. Έτσι, δημιουργούσε δυναμική στις διαπραγματεύσεις με την άσκηση πίεσης προς τη μία και την άλλη πλευρά⁵⁷⁴.

Από τον Μάιο του 1993 διορίστηκαν στις ανεπίσημες διαπραγματεύσεις, που διεξάγονταν στο Όσλο, επίσημοι διαπραγματευτές της ισραηλινής κυβέρνησης. Έτσι, αυτές αποκτούσαν το χαρακτήρα των επίσημων διαπραγματεύσεων, ενώ είχαν ξεκινήσει τον Ιανουάριο του ίδιου έτους ως «ακαδημαϊκή άσκηση». Τελικά, μπορεί τόσο το Ισραήλ όσο και οι Παλαιστίνιοι να κέρδισαν στο πρώτο επίπεδο διαπραγμάτευσης (Level I of bargaining, το ημι-επίσημο επίπεδο μεταξύ εκπροσώπων των δύο πλευρών) με την ύπαρξη θετικού αποτελέσματος την επίτευξη της «Συμφωνίας του Όσλο», αλλά έχασαν στο δεύτερο επίπεδο (level II of bargaining), αφού δεν κατόρθωσαν να πείσουν την κοινή γνώμη τους για τη σημασία και τα οφέλη από την εφαρμογή των Συμφωνιών (Όπως θα αναφερθεί παρακάτω, όταν θα καταρρεύσει η ειρηνευτική διαδικασία του Όσλο με την αποτυχία σύναψης τελικής Συμφωνίας ειρήνης στο Camp David (1999-2000), οι αντίπαλοι της Συμφωνίας τόσο οι ακροδεξιόι, οι υπερ-ορθόδοξοι και οι έποικοι στο Ισραήλ όσο και η Hamas των Παλαιστινίων θα κερδίσουν σημαντικό προβάδισμα στην κοινή γνώμη)⁵⁷⁵.

Η ιδέα για τη δημιουργία μυστικού καναλιού πίσω από τις επίσημες διμερείς διαπραγματεύσεις, που διεξάγονταν στην Ουάσιγκτον, ήταν του Terje-Rod Larsen (2005-2020), διευθυντή του “Fafo Institute”, ο οποίος είχε πολύ καλές γνωριμίες στο υπουργείο Εξωτερικών της χώρας του, της Νορβηγίας. Το νορβηγικό υπουργείο θα προσφέρει τις υψηλού επιπέδου υπηρεσίες του για τη διεξαγωγή των συνομιλιών μεταξύ των Ισραηλινών και των Παλαιστινίων της “P.L.O.”. Πριν από την έναρξη των μυστικών, διμερών διαπραγματεύσεων στο Όσλο τον Ιανουάριο του 1993, ο Yossi Beilin (1988-1999, 2006-2008 βουλευτής στη Κνεσέτ) είχε εργαστεί συστηματικά για τη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων αυτών μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Επειδή, όμως, διορίστηκε αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ αμέσως μετά από την εκλογική νίκη του Y. Rabin (Ιούνιος του 1992), δεν μπορούσε να συμμετάσχει στις ανεπίσημες διαπραγματεύσεις λόγω της ιδιότητάς του αυτής. Έτσι, ανέθεσε τη διεξαγωγή τους σε δύο Ισραηλινούς ακαδημαϊκούς του Πανεπιστημίου της Χάιφα, τους Dr Yair Hirschfeld και Dr Ron Pundak (οι δύο τους ήταν φιλειρηνιστές και προσπαθούσαν, μέσω του διαλόγου άνευ Πρωτοκόλλου και μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, να ανταλλάξουν απόψεις και ιδέες επάνω στα κρίσιμα ζητήματα). Από τη μεριά των Παλαιστινίων, διαπραγματευτής ήταν ο Abu Ala'a (Ahmed Suleiman Khoury

⁵⁷⁴ Daniel Lieberfeld: ό.π., σελ. 143, Rochelle Furstenberg: ό.π. σελ. 377.

⁵⁷⁵ Daniel Lieberfeld: ό.π., σελ. 138-140, 144, Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 377.

1937-), τραπεζίτης και επικεφαλής του οικονομικού τμήματος της “P.L.O.”, ο οποίος βρισκόταν πολύ κοντά στον Arafat⁵⁷⁶.

Για οκτώ ολόκληρους μήνες οι Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι διαπραγματευτές της «Συμφωνίας του Όσλο» θα συζητούν, κεκλεισμένων των θυρών, σε μία έπαυλη Νορβηγού επιχειρηματία, φίλου του Terje-Rod Larsen⁵⁷⁸. Η μυστικότητα των ανεπίσημων διαπραγματεύσεων στο Όσλο εξυπηρετούσε και το Ισραήλ, αφού διακαής πόθος του Arafat και της παλαιστινιακής οργάνωσης ήταν η αναγνώριση της P.L.O. ως του νόμιμου αντιπροσώπου του παλαιστινιακού λαού. Αυτό θα επιτευχθεί με την υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο». Αν, όμως, δεν κατέληγαν σε θετικό αποτέλεσμα για τις δύο πλευρές, η κυβέρνηση του Ισραήλ θα αρνιόταν ότι διεξάγονταν εκεί συζητήσεις για λογαριασμό της⁵⁷⁹.

Από τους πρώτους μήνες φάνηκαν θετικά σημεία σύγκλισης των δύο πλευρών. Ο Ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών Shimon Peres αποδεχόταν τις ιδέες του Παλαιστίνιου διαπραγματευτή Abu Ala'a για σταδιακή αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τμήματα της Δυτικής όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Στα σημαντικά θέματα, όπως της Ιερουσαλήμ, των εποικισμών και των Παλαιστινίων προσφύγων υπήρξαν, εντούτοις, διαφωνίες. Παρουσιάστηκε, μάλιστα, ο κίνδυνος να «τιναχθούν στον αέρα» οι μυστικές εκείνες διαπραγματεύσεις, για αυτό υπήρξε σύμπνοια από τις δύο πλευρές. Αποφασίστηκε τα θέματα αυτά να συζητηθούν στο τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων, πού θα έκρινε το τελικό καθεστώς των Παλαιστινίων στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Σημασία για τους διαπραγματευτές ήταν να συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις και, όπου υπήρχαν συγκλίσεις, να δημιουργούνται θετικά τετελεσμένα, ώστε να κλείνουν ανοικτά ζητήματα⁵⁸⁰.

Χαρακτηριστικό, λοιπόν, των διαπραγματεύσεων αλλά και των «Συμφωνιών του Όσλο» ήταν η «κατά στάδια εφαρμογή των Συμφωνιών» (Gradual or Incremental Accords). Ακόμα και ο Y. Rabin θεωρούσε ότι η προσωρινή Συμφωνία, που επιτεύχθηκε

⁵⁷⁶ Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 376, Yossi Beilin: “Oslo and Camp David: One and the same? Egypt, The Cairo Review (2019), σελ. 3, (The Cairoreview.com/essays/oslo-and-campdavid-one-andthesame), Daniel Liebenfeld: ό.π., σελ. 137, Joel Singer: “Developing the concept of Palestinian Autonomy. How the Camp David Accords, as well as a littleknown series of Negotiations called the “Autonomy Talks” came to serve as the basis for Palestinian self-rule during the Oslo Negotiations”, Egypt, (No 32 Cairo Review, Winter 2019), σελ. 154, Utenriksdepartementet of the Norwegian Ministry of Foreign Affairs: “Ministry of Foreign Affairs – Norway’s involvement in the peace process in the Middle East”, Norway, (The Oslo channel, Report, Oslo, 31-10-1999), <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/involvering/id420034/>, Herbert C. Kelman: “Some Determinants of the Oslo Breakthrough”, the Netherlands, (Wolters Kluwer Law International, International Negotiation 2, Alphen aan den Rijn, 1997), σελ. 189-191.

⁵⁷⁸ Daniel Lieberfeld: ό.π. σελ. 135-139, Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 377, Herbert C. Kelman: ό.π., σελ. 191.

⁵⁷⁹ Daniel Lieberfeld: ό.π. 137, Herbert C. Kelman: ό.π., σελ. 189-191.

⁵⁸⁰ Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 376-378.

στο Όσλο, ήταν πολύ καλύτερη από την διαπραγμάτευση μιας τελικής Συμφωνίας με τους Παλαιστίνιους. Σε συνάντηση που είχε με τον Yossi Beilin, τον Ισραηλινό διαπραγματευτή στην Ουάσιγκτον και βοηθό υπουργό Εξωτερικών, ο πρωθυπουργός Y. Rabin τόνισε ότι δε συμεριζόταν την άποψη να διαπραγματευτεί το Ισραήλ μία τελική Συμφωνία για τη δημιουργία δύο κρατών, γιατί, εάν κατέρρεαν οι διαπραγματεύσεις επάνω στα κρίσιμα ζητήματα, δεν θα μπορούσαν να ξαναρχίσουν οι συζητήσεις για ένα «προσωρινό καθεστώς αυτονομίας» των Παλαιστίνιων στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Επίσης, η κατά στάδια επιτυχής εφαρμογή της «Συμφωνίας του Όσλο» βοήθησε στη νομιμοποίηση της Συμφωνίας στα μάτια του παλαιστινιακού και ισραηλινού κοινού⁵⁸¹.

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1993 θα υπογραφεί επίσημα η «Συμφωνία του Όσλο» (Όσλο Ι) στον κήπο του Λευκού Οίκου, στην Ουάσιγκτον, ενώπιον τριών χιλιάδων προσκεκλημένων στην τελετή. Ο Y. Arafat, ο οποίος επιζητούσε διακαώς την αναγνώριση της αρχηγίας του διεθνώς, ως επικεφαλής της P.L.O., δημόσια (απέναντι στις άλλες παλαιστινιακές οργανώσεις), δεν μπορούσε σε καμιά περίπτωση να απουσιάζει. Ο νέος πρόεδρος των Η.Π.Α. Bill Clinton είχε εκλεγεί τον Νοέμβριο του 1992. Επιδίωκε, όπως και ο προκάτοχος του George Bush, τους βασικούς αμερικανικούς στρατηγικούς στόχους για την περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ο ίδιος έβλεπε την Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση με συναισθηματικούς όρους εξαιτίας, πρωτίστως, των θρησκευτικών του πεποιθήσεων. Ο B. Clinton, λοιπόν, επιθυμούσε την εκεί παρουσία των δύο ηγετών, Rabin και Arafat, κατά τη διάρκεια της υπογραφής της «Συμφωνίας του Όσλο Ι» ή αλλιώς της «Διακήρυξης Αρχών» (Declaration of Principles), γιατί μόνο έτσι όλοι οι ηγέτες της Μέσης Ανατολής αλλά και άλλων κρατών θα διαπίστωναν τη σταθερή βούλησή τους για πλήρη εφαρμογή των συμπεφωνημένων⁵⁸².

Η «Διακήρυξη Αρχών» αποτελείτο από δεκαεπτά άρθρα, τέσσερα παραρτήματα και «Συμφωνημένα Πρακτικά». Προέβλεπε τη σύσταση μιας προσωρινής παλαιστινιακής αυτοδιοίκησης, το «Συμβούλιο», εκλεγμένο από τους Παλαιστίνιους της Δυτικής όχθης και της Λωρίδας της Γάζας καθώς και από τους Παλαιστίνιους κατοίκους της Ανατολικής Ιερουσαλήμ. Αυτοί θα συμμετείχαν στις εκλογές με βάση μια Συμφωνία μεταξύ Παλαιστίνιων και Ισραηλινών, η οποία θα έκλεινε μεταγενέστερα από τα δύο μέρη. Οι εκλογές θα γίνονταν όχι αργότερα από τους εννέα μήνες από τη θέση σε ισχύ της Συμφωνίας του Όσλο. Η «Διακήρυξη Αρχών» θα τίθετο σε ισχύ ένα μήνα μετά την υπογραφή της. Το «Συμβούλιο» θα είχε εξουσία στη Δυτική όχθη και τη Λωρίδα της

581 Yossi Beilin: ό.π. σελ. 1, 3 (the cairoreview.com/essays/oslo -and-camp-dand-one-and-the-same).

582 Rochelle Furstenberg: ό.π. σελ. 383 – 384, Dennis Ross: ό.π., σελ. 268.

Γάζας, αλλά όχι στην Ιερουσαλήμ και στα εποικιστικά συγκροτήματα της Δυτικής Όχθης ούτε στις στρατιωτικές ισραηλινές εγκαταστάσεις. Οι αρμοδιότητές του κάλυπταν την παιδεία, τον πολιτισμό, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια, την άμεση φορολογία και τον τουρισμό, δηλαδή τους τομείς «χαμηλής» πολιτικής⁵⁸³.

Άλλο σημαντικό σημείο της Συμφωνίας του Όσλο I (Διακήρυξη Αρχών) ήταν η υποχρέωση του «Συμβουλίου» να διορίσει μία ισχυρή αστυνομική δύναμη. Αυτή θα είχε αρμοδιότητα στη διαφύλαξη της δημόσιας τάξης στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, στις περιοχές, βέβαια, από όπου θα αποχωρούσε ο ισραηλινός στρατός και θα παρέδιδε τη διοίκηση στους Παλαιστίνιους (στην Παλαιστινιακή Αρχή). Το Ισραήλ θα συνέχιζε να έχει την προστασία της εξωτερικής ασφάλειας και της ασφάλειας των Ισραηλινών (εποίκων και μη) που θα παρέμειναν στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Επίσης, προβλεπόταν ότι με βάση τη νέα Συμφωνία μεταξύ των δύο μερών, θα αποχωρούσαν τα ισραηλινά στρατεύματα από τις αυτόνομες περιοχές. Η Συμφωνία αυτή θα υπογραφόταν δύο μήνες μετά τη θέση σε ισχύ της «Διακήρυξης Αρχών» (δηλαδή σε τρεις μήνες από την υπογραφή του Όσλο I). Το Ισραήλ θα απέσυρε τα στρατιωτικά τμήματά του από τη Λωρίδα της Γάζας και την Ιεριχώ, μέσα στους επόμενους τέσσερις μήνες από τη θέση σε ισχύ της «Διακήρυξης Αρχών»⁵⁸⁴.

Πριν από την επίσημη υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο» (Όσλο I) ή της «Διακήρυξης Αρχών» στην Ουάσιγκτον, είχε προηγηθεί η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ του κράτους του Ισραήλ και της παλαιστινιακής οργάνωσης με επικεφαλής τον Y. Arafat της "P.L.O.", τον Σεπτέμβριο του 1993. Είχε γίνει ανταλλαγή επιστολών αναγνώρισης μεταξύ του Ισραηλινού πρωθυπουργού Y. Rabin και του Παλαιστίνιου ηγέτη Y. Arafat. Επίσης, ο Arafat τόνιζε ότι όλα εκείνα τα άρθρα του παλαιστινιακού Συντάγματος τα οποία έκαναν αναφορά στην καταστροφή του Ισραήλ, δεν ίσχυαν πλέον. Από τη μεριά του, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Y. Rabin στην απαντητική του επιστολή προς τον Y. Arafat αναγνώριζε την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (την P.L.O.) ως τον νόμιμο αντιπρόσωπο του παλαιστινιακού λαού και έδειχνε την προθυμία του για έναρξη συνομιλιών μαζί της, με σκοπό την επίτευξη της ειρήνης στη Μέση Ανατολή⁵⁸⁵. Η εξουσία του «Συμβουλίου» θα επεκτεινόταν εδαφικά, κατά στάδια, σε τέσσερις φάσεις: πρώτα στην πόλη της Γάζας και την Ιεριχώ, έπειτα σε επτά μεγάλες παλαιστινιακές πόλεις της Δυτικής Όχθης και τέλος σε πρόσθετες περιοχές που θα

583 Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ.386 – 387), Anthony N. Celso: "The Death of the Oslo Accords: Israeli Security Options in the Post-Arafat Era", the U.S., Duke University Press, (Mediterranean Quarterly: Winter 2003), σελ. 69.

584 Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 386 – 387, Anthony N. Celso: ό.π., σελ. 69, Joe Singer: ό.π. σελ. 156.

585 Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 682, Anthony Celso: ό.π., σελ. 69, Dennis Ross: ό.π., σελ 267, Joel Jinger: ό.π., σελ. 154.

καθόριζε το ίδιο το Ισραήλ, το οποίο θα απέσυρε τα στρατεύματά του (Further Redeployment of Israeli Army). Όμως, ενδεχόμενη καθυστέρηση στην εφαρμογή της απόσυρσης των ισραηλινών δυνάμεων από περιοχές της Δυτικής Όχθης θα είχε συνέπειες για την ειρηνευτική διαδικασία, αφού ακραίοι Παλαιστίνιοι θα προέβιναν σε τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον Ισραηλινών πολιτών⁵⁸⁶.

Όσον αφορά το μέγεθος και τη φύση του παλαιστινιακού «Συμβουλίου» θα καθοριστεί σε οκτώ μέλη. Το νομοθετικό σώμα θα πρόκυπτε μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες με τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών, όπως προβλεπόταν από την «Ενδιάμεση Συμφωνία» (Taba Agreement, Ιούνιος – Σεπτέμβριος 1995). Η εκτελεστική εξουσία θα ασκείτο από ένα εκτελεστικό σώμα, την «Παλαιστινιακή Αρχή», η οποία θα εκλεγόταν από τα μέλη του Συμβουλίου. Η δικαστική εξουσία θα ανατίθετο σε δικαστικό σώμα⁵⁸⁷.

Όπως έχει παραπάνω αναφερθεί, οι τομείς πολιτικής την άσκηση των οποίων το Ισραήλ μεταβίβαζε στους Παλαιστίνιους, αφορούσαν εκείνους της «χαμηλής πολιτικής» (low politics), όχι την άμυνα και την ασφάλεια (εξωτερική). Βασικά, από τη στιγμή που το Ισραήλ παρέδιδε την εξουσία στους Παλαιστίνιους και απέσυρε τα στρατεύματά του από μια περιοχή της Δυτικής Όχθης, δεν ξαναέμπαινε στην περιοχή εκείνη με τις δυνάμεις του, παρά μόνο αν επρόκειτο να καταδιώξει τρομοκράτες⁵⁸⁸.

Ο Y. Rabin, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο, θέλοντας να αποσπάσει τη συναίνεση και την αποδοχή του μεγαλύτερου τμήματος του ισραηλινού κοινού, αναγκάζεται να προσφύγει στη βοήθεια ενός από τους στυλοβάτες του εβραϊκού κράτους, του θεσμού εκείνου που ενέπνεε διαχρονικά σιγουριά και περηφάνεια στους Εβραίους: του ισραηλινού στρατού. Ο στρατός του Ισραήλ ήταν πέρα και πάνω από πολιτικές σκοπιμότητες, ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές. Αξιοκρατικός, ακομμάτιστος, προσέφερε κοινωνική καταξίωση και άνοδο στην κοινωνική ιεραρχία μέσω της στράτευσης τμημάτων του πληθυσμού σε αυτόν. Ο στρατός του Ισραήλ ιδρύθηκε και στελεχώθηκε κατ' αρχάς από τους Ασκενάζι Εβραίους, που κατέφυγαν από τη Δυτική Ευρώπη στο Ισραήλ μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτοί αποτέλεσαν το βασικό «κορμό» του και έφτασαν στα ανώτερα στρατιωτικά αξιώματα. Όμως, μετά τον πόλεμο του Λιβάνου (1982), η κοσμική, μεσαία τάξη των Ασκενάζι σταμάτησε να ενδιαφέρεται για τη στρατιωτική καριέρα και την κοινωνική άνοδο των μελών της μέσω της ένταξής τους στον ισραηλινό στρατό. Ως μέλη της μεσαίας και ανώτερης αστικής τάξης της ισραηλινής κοινωνίας ανέβαιναν κοινωνικά μέσω άλλων

⁵⁸⁶ Nasser Alkidwa: ό.π., σελ. 134 – 135, Joel Singer: ό.π., σελ. 154.

⁵⁸⁷ Joe Singer: ό.π., σελ. 152, 155, Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 382.

⁵⁸⁸ Joe Singer: ό.π., σελ. 155 – 156, Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 386 – 387.

επαγγελματιών και δραστηριοτήτων. Το κενό, λοιπόν, που δημιουργήθηκε, ερχόταν να το καλύψει η ομάδα των κοσμικών αλλά περιθωριοποιημένων κοινωνικά, ασθενέστερων Μιζραχί (Mizrachim)⁵⁸⁹.

Οι τελευταίοι μαζί με Ασκενάζι Εβραίους καθώς και Εβραίους προερχόμενους από τη Σοβιετική Ένωση και την Αιθιοπία αποτέλεσαν τη «δεξαμενή» στρατευσίμων και στελεχών των ενόπλων δυνάμεων του Ισραήλ. Επειδή, όμως, ο στρατός ήταν ο βασικός «ενοποιητικός θεσμός» για το κράτος του Ισραήλ, στον οποίο οι Ισραηλινοί έδειχναν σεβασμό, οι πολιτικοί ηγέτες και ειδικά οι Y. Rabin και S. Peres απέβλεπαν στη δραστηριοποίησή του, προκειμένου να αποκτήσει νομιμότητα στα μάτια των Ισραηλινών η όλη ειρηνευτική προσπάθεια με τη Συμφωνία του Όσλο. Όμως, η συναίνεση του μεγαλύτερου τμήματος του ισραηλινού λαού σήμαινε ότι θα έπρεπε ο ισραηλινός πρωθυπουργός να προσεταιριστεί τους Ισραηλινούς εθνικιστές (της άκρας δεξιάς) και τους υπερ-ορθόδοξους, μιας και το κόμμα Shas αμέσως μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο είχε εγκαταλείψει τον κυβερνητικό συνασπισμό. Ο ισραηλινός στρατός με τον υψηλό επαγγελματισμό και το σεβασμό που ενέπνεε, αποτελούσε το «κλειδί» για τα παραπάνω, αφού στις τάξεις του προσέλκυε μέλη των εν λόγω εθνο-θρησκευτικών ομάδων (ethno-national and religious groups)⁵⁹⁰.

Ο στρατός, αφού ανέλαβε διπλωματικό ρόλο προκειμένου να προχωρήσει η άρση της στρατιωτικής κατοχής της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, όπως επιθυμούσε ο Y. Rabin, ξεκίνησε τις επίσημες διαπραγματεύσεις με τους Παλαιστίνιους σχετικά με τις απαιτήσεις ασφαλείας. Ωστόσο, γεγονότα, όπως επιθέσεις αυτοκτονίας από τους εξτρεμιστές της Hamas στα μέσα μαζικής μεταφοράς (λεωφορεία), οι οποίες θα πραγματοποιηθούν τόσο το 1994 όσο και το 1995, θα αποθαρρύνουν τους φιλειρηνιστές και θα ενισχύσουν τα αντιδραστικά στοιχεία κατά της εφαρμογής των Συμφωνιών του Όσλο (I και II). Επειδή η Συμφωνία προέβλεπε τη δημιουργία οιονεί κρατικών δομών και θεσμών, οι έποικοι, αρκετοί από τους οποίους αντιδρούσαν (ιδίως της Δυτικής Όχθης), παρέμεναν στη περιοχή που είχαν εποίκισει, με συνέπεια να υπάγονται στην ισραηλινή δικαιοδοσία. Αποτελούσαν, κατά συνέπεια, εμπόδιο στη δημιουργία ενός ενιαίου εδαφικά παλαιστινιακού κράτους, αφού για την προστασία τους οι Ισραηλινοί στρατιώτες παρέμεναν σε διάφορες περιοχές της Δυτικής Όχθης. Έτσι, οι στρατιωτικοί, που αναλάμβαναν ουσιαστικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις της Συμφωνίας του Καΐρου (4 Μαΐου 1994), κατά τις οποίες οι πόλεις της Ιεριχούς και της Γάζας περνούσαν στον έλεγχο της Παλαιστινιακής Αρχής, δεν αποσύρονταν εξ ολοκλήρου από τις περιοχές

⁵⁸⁹ Yagil Leny: ό.π., σελ. 150 – 151 και Shlomo Swirski: "Seeds of Inequality", Israel, (Tel Aviv: Breirot, 1995), σελ. 107.

⁵⁹⁰ Yagil Levy: ό.π., σελ. 152 – 153.

αυτές. Επιπλέον, με την ενεργό συμμετοχή τους στην «Ενδιάμεση Συμφωνία» (Taba Agreement, Ιούνιος – Σεπτέμβριος του 1995) γίνονταν οι ρυθμιστές των εξελίξεων αναφορικά με τη σταδιακή εφαρμογή της Συμφωνίας του Όσλο I⁵⁹¹.

Βασικά, με τις διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους στην Taba να καταλήγουν στην περίφημη «Ενδιάμεση Συμφωνία ή Συμφωνία Όσλο II», η Δυτική Όχθη χωριζόταν σε διάφορες περιοχές διοικητικής ευθύνης. Η περιοχή Α (ποσοστό 2% της Δυτικής όχθης) περιλάμβανε τα μεγάλα (παλαιστινιακά) αστικά κέντρα (Τζενίν, Κελκίλια, Τουλκαρέμ, Ναμπλούς, Ραμάλλα, Βηθλεέμ και Χεβρόνα). Αυτά περιέρχονταν στο διοικητικό και αστυνομικό έλεγχο της Παλαιστινιακής Αρχής (η εσωτερική ασφάλεια τίθετο στα χέρια των Παλαιστίνιων). Η περιοχή Β περιλάμβανε τμήματα της Δυτικής Όχθης στο 26% αυτής, όπου κατοικούσε παλαιστινιακός πληθυσμός. Αλλά ενώ ο διοικητικός έλεγχος ασκείτο από τους Παλαιστίνιους, ο εσωτερικός έλεγχος ασφαλείας παρέμενε στα χέρια των Ισραηλινών. Τέλος, στην περιοχή C, στο 72% της Δυτικής όχθης, οι Ισραηλινοί θα συνέχιζαν να διατηρούν τον διοικητικό και αστυνομικό έλεγχο. Άρα, οι ισραηλινοί έποικοι που κατοικούσαν στη Δυτική Όχθη υπάγονταν μόνο στη δικαιοδοσία του εβραϊκού κράτους⁵⁹².

Όλα τα παραπάνω, που προβλέπονταν στην «Ενδιάμεση Συμφωνία», είχαν γίνει αντικείμενο επιδοκιμασίας από φιλειρηνικές και κεντρικές οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με γραπτή δήλωση που εκδόθηκε από τον διευθυντή Επικοινωνίας της οργάνωσης “American Jewish Congress” Stephen Steiner το Σεπτέμβριο του 1995, η οργάνωση αυτή έκανε ευχαρίστως αποδεκτή την υπογραφή της «Ενδιάμεσης Συμφωνίας» (Όσλο II). Η Συμφωνία εκείνη επέκτεινε το καθεστώς της αυτονομίας στις μεγάλες παλαιστινιακές πόλεις της Δυτικής Όχθης, όπως έχει προαναφερθεί. Είχε, λοιπόν, εκφράσει την ευαρέσκεια της οργάνωσης για την υπογραφή της Συμφωνίας, η εφαρμογή της οποίας αποτελούσε αναγκαία συνθήκη για την τελική ευόδωση της διαδικασίας ειρήνευσης. Με άλλα λόγια, την είχε υποστηρίξει ένθερμα. Παράλληλα, όμως, είχε εκφράσει την ανησυχία και τις αμφιβολίες της για το κατά πόσο ο Παλαιστίνιος ηγέτης θα μπορούσε να τιθασεύσει τα εξτρεμιστικά παλαιστινιακά

⁵⁹¹ Dennis Ross: ό.π., σελ. 269 – 270, 274, Yagil Levy: ό.π., σελ. 154.

⁵⁹² Nasser Alkidwa: ό.π., σελ.135, Dennis Ross: ό.π., σελ. 275, Yagil Levy: ό.π., σελ.154, Charles Enderlin: “Shattered Dreams, The failure of the peace process in the Middle East, 1995 – 2002”, the U.S. (Other Press, 2003), σελ. 11 – 13, www.infa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/the_20_israeli-palestinian_interim_agreement.aspx, : The Israeli-palestinian Interim Agreement”. (28 September 1995). Chapter 2 “Redeployment and Security arrangements”, Article XI. “Land: “Article XII “Arrangements for security and Public order”, Article XIII “Security”.

στοιχεία, που την αντιστρατεύονταν μέσω τρομοκρατικών επιθέσεων και άλλων, ακραίων ενεργειών⁵⁹³.

Βασικά, η εμπλοκή του στρατού στην εφαρμογή της Συμφωνίας του Όσλο I και II δημιουργούσε ένα είδος κατοχής πιο «ελαφριάς» με την ενίσχυση της “P.L.O.” και ιδίως των παλαιστινιακών δυνάμεων ασφαλείας. Αυτές λειτουργούσαν σαν «επιχειρησιακοί βραχίονες» των ισραηλινών (στρατιωτικών) δυνάμεων ασφαλείας. Χρηματοδοτούνταν με κεφάλαια από το ίδιο το Ισραήλ, δινόταν άδεια σε εκείνες να φέρουν όπλα και επιπλέον τούς παρέχονταν απόρρητες πληροφορίες. Επίσης, η στρατιωτική διάσταση είχε τον πρώτο λόγο αναφορικά με την ασφάλεια των εποίκων. Το σύστημα των κλειστών αυτοκινητοδρόμων για εκείνους (παρακείμενων των μεγάλων παλαιστινιακών πόλεων), οι οποίοι διευκόλυναν την ελεύθερη κυκλοφορία τους εις βάρος των Παλαιστίνιων και η ύπαρξη σημείων ελέγχου του ισραηλινού στρατού για την είσοδο των Παλαιστίνιων στο κράτος του Ισραήλ, οδηγούσαν στην υπονόμευση της ίδιας της φιλοσοφίας των Συμφωνιών του Όσλο. Ωστόσο, βασικός στόχος των Συμφωνιών ήταν να προετοιμάσουν τους Παλαιστίνιους, μετά από μία σύντομη περίοδο αυτοδιοίκησης και με τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων επάνω στα κρίσιμα σημεία, για τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, το οποίο θα συνυπήρχε αρμονικά/ειρηνικά με το Ισραήλ. Η ύπαρξη δύο κρατών, το ένα δίπλα στο άλλο, βασιζόταν στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και υλοποιούσε την αρχή της αυτοδιάθεσης και της παροχής πολιτικών δικαιωμάτων σε όλους τους Παλαιστίνιους. Όμως, όλες οι ρυθμίσεις στις οποίες προέβαιναν οι ισραηλινές στρατιωτικές δυνάμεις οδηγούσαν στο αντίθετο αποτέλεσμα, να συνεχιστεί δηλαδή η κατοχή με μια πιο «εξευγενισμένη μορφή» (The new version of the occupation)⁵⁹⁴.

Κατ’ αυτόν τον τρόπο, οι ακραίοι και από τις δύο πλευρές κέρδιζαν χρόνο και αποδοχή στις αντίστοιχες κοινωνίες. Η δεξιά στο Ισραήλ θεωρούσε ότι οι Συμφωνίες οδηγούσαν στη δημιουργία ενός εχθρικού προς το Ισραήλ παλαιστινιακού κράτους. Οι Παλαιστίνιοι θα χρησιμοποιούσαν τη Δυτική Όχθη ως προπύργιό τους για τις στρατιωτικές και τρομοκρατικές ενέργειες εναντίον του εβραϊκού κράτους. Από την άλλη πλευρά, οι Παλαιστίνιοι της Hamas, οι ισλαμιστές φονταμενταλιστές και οι ανήκοντες στο λαϊκό εθνικιστικό κόμμα “Popular front for the Liberation of Palestine” πίστευαν ότι ο Arafat, με τη στάση και την απόφασή του να υπογράψει τις Συμφωνίες, νομιμοποιούσε ένα νέο-αποικιακό κράτος (το Ισραήλ), το οποίο είχε σφετεριστεί παλαιστινιακή γη και

⁵⁹³ Stephen Steiner: ό.π. “AJCongress calls Interim Agreement between Israel and Palestinians a “Momentous occasion and a cause for Great Hope” for those seeking Mideast Peace, σελ. 1.

⁵⁹⁴ Yagil Levy: ό.π., σελ. 154 – 156.

είχε εκτοπίσει εκατοντάδες χιλιάδες Παλαιστίνιους από την εστία τους, για να στηθεί στην γη της Παλαιστίνης⁵⁹⁵.

Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός είχε ήδη διαπιστώσει, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο, την αντίδραση των Ισραηλινών εποίκων απέναντι σε αυτή. Οι πρώτες βίαιες διαδηλώσεις έξω από το πρωθυπουργικό γραφείο θα επαναληφθούν τόσο τον Αύγουστο του 1993 όσο και τον επόμενο μήνα. Η δεξιά Likud και τα εθνικιστικά κόμματα διοργάνωναν βίαιες διαδηλώσεις σε πόλεις του Ισραήλ με τη συμμετοχή Ισραηλινών εθνικιστών και υπερ-ορθόδοξων εβραίων. Η γνωστή προσφώνηση «προδότης» επανερχόταν στα συνθήματα των διαδηλωτών και αναγραφόταν στα "placard" τους. Όλη αυτή η φορτισμένη ατμόσφαιρα θα κορυφωθεί με τη δολοφονία του Y. Rabin σε συγκέντρωση φιλειρηνιστών για την υποστήριξη της ειρήνης, στην οποία εκφωνούσε λόγο ο ίδιος. Δυστυχώς, δεν θα μπορέσει να ολοκληρώσει τη γενναία προσπάθεια του και να εφαρμόσει στο σύνολό τους τις Συμφωνίες Όσλο I και II. Ο Y. Rabin δεν είχε να αντιμετωπίσει μονάχα τους Παλαιστίνιους εξτρεμιστές (τρομοκράτες για το Ισραήλ) αλλά και τους υπερ-ορθόδοξους Εβραίους εξτρεμιστές⁵⁹⁶.

Τελικά, μετά από διαπραγματεύσεις με βάση την «Κοινή Agenda», που είχε τεθεί την 14η Σεπτεμβρίου του 1993 στην Ουάσιγκτον, το Ισραήλ και η Ιορδανία θα υπογράψουν στην έρημο Wadi Arava την ομώνυμη Συμφωνία ειρήνης μεταξύ των δύο χωρών (26-10-1994). Αυτή η Συμφωνία ειρήνης εντασσόταν στο γενικότερο πλαίσιο της βελτίωσης των σχέσεων του κράτους του Ισραήλ με τους γείτονές του. Η Συμφωνία του Όσλο είχε ανοίξει το δρόμο για αυτό. Στην περίπτωση της Ιορδανίας, όπως έχει ήδη σημειωθεί, το 40% με 50% του πληθυσμού αποτελείτο από Παλαιστίνιους εκτοπισμένους από τις πόλεις και τα χωριά της Δυτικής όχθης. Στις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Κοινοβουλίου της Ιορδανίας, που διεξήχθησαν τον Νοέμβριο του 1993, η επίδραση της Συμφωνίας του Όσλο ήταν εμφανής. Στο ιορδανικό Κοινοβούλιο, λοιπόν, η δύναμη των ισλαμιστών μειώθηκε και ενώ κατείχαν τριάντα δύο (32) έδρες, βρέθηκαν με δεκαοκτώ (18) έδρες. Οι ακραίοι Ισλαμιστές δεν επιθυμούσαν να γίνει κανένα βήμα προς τη συμφιλίωση και την ειρήνη με το Ισραήλ. Για αυτό, ήταν αντίθετοι με τις συνομιλίες ειρήνης μεταξύ Αράβων και Ισραηλινών. Όμως, οι Παλαιστίνιοι της Ιορδανίας είχαν ψηφίσει την αλλαγή αυτή και είχαν ενστερνιστεί την πολιτική ειρήνης που επιδείκνυε προς το Ισραήλ ο Ιορδανός Μονάρχης με τις πράξεις και τις συναντήσεις που διενεργούσε⁵⁹⁷.

⁵⁹⁵ Anthony N. Celso: ό.π., σελ. 70, Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 392 – 393.

⁵⁹⁶ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 15 -17 και Yagil Levy: ό.π., σελ. 154 – 155, Wendy Orange: ό.π. "In the wake of the Hebron Massacre", (March 30, 1994).

⁵⁹⁷ Editorial: "U.S. Jews Back the Peace Process, the U.S.", "Jewish Currents", (November 1993), σελ. 3 και Rochelle Furstenberg: ό.π., σελ. 388 – 389.

Επίσης, στην παραπάνω Συμφωνία Ειρήνης τονιζόταν η σημασία του χασεμιτικού βασιλείου στη διαδικασία ειρήνευσης στην περιοχή, αφού αναγνωριζόταν ο διαχρονικός ρόλος του ως προστάτης των ιερών μουσουλμανικών τοποθεσιών στην Ιερουσαλήμ. Η αναγνώριση αυτή αποτελούσε έναν εύσχημο τρόπο, από τη μεριά των Ισραηλινών κυρίως, να καταδείξουν ότι η Ιορδανία έπαιξε ουσιαστικό ρόλο και είχε λόγο όσον αφορά τη συνολική Συμφωνία ειρήνης, ειδικά για την πόλη της Ιερουσαλήμ. Έτσι, στερούσαν από τον Υ. Arafat το μονοπώλιο διευθέτησης των ζητημάτων των σχετικών με την Ιερή Πόλη στις διαπραγματεύσεις που θα γίνονταν⁵⁹⁸.

9.2. Η στάση των Αμερικανο – εβραϊκών οργανώσεων απέναντι στις «Συμφωνίες του Όσλο»

Η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων ακολουθούσε κεντρώες απόψεις σχετικά με την επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης και ειδικά του παλαιστινιακού ζητήματος. Αποτελούσε το «κεντρικό bloc» της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, που δεν ταυτιζόταν με τους αδιάλλακτους, «πολεμοχαρείς» δεξιούς ή με τους «φιλειρηνιστές» αριστερούς στο θέμα της σύγκρουσης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνιων. Υποστήριζαν, όπως και οι Αμερικανο-εβραίοι του αριστερού bloc, ότι οι Παλαιστίνιοι είχαν και αυτοί πολιτικά δικαιώματα και ειδικά το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση. Επιπλέον, εναντιώνονταν στη συνέχιση της κατοχής, που αλλοίωνε το σιωνιστικό χαρακτήρα του κράτους του Ισραήλ και το έκανε να μοιάζει με «κράτος-Απαρτχάιντ». Δεν αποδέχονταν, όμως, την απαισιόδοξη άποψη ότι η δυνατότητα δημιουργίας δύο κρατών ήταν πολύ μικρή λόγω της άρνησης της ισραηλινής πολιτικής τάξης να συναινέσει πρακτικά σε αυτή. Ούτε, βέβαια, θεωρούσαν ότι η διαδικασία ειρήνευσης, που εγκαινιάστηκε στην Μαδρίτη μετά την υπογραφή των Συμφωνιών του Όσλο, μπορούσε εύκολα να ευοδωθεί στην πράξη, επειδή υπήρχε η σχέση ανισορροπίας ισχύος μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνιων όσον αφορά τη διαπραγματευτική διαδικασία. Επίσης, ένας άλλος λόγος ήταν η στρατηγική σχέση Ηνωμένων Πολιτειών και Ισραήλ, η οποία δεν βοηθούσε να είναι οι πρώτες «ειλικρινής διαμεσολαβητής» στο βαθμό που θα έπρεπε⁵⁹⁹.

Έτσι, κινούμενοι στο κεντρικό bloc των απόψεων (American Jewish Committee, Presidents' Conference, National Jewish Community Relations Advisory Council), αποδέχονταν κάποιες από τις απόψεις του δεξιού bloc και κάποιες του αριστερού. Ήταν υπέρ της ύπαρξης δύο κρατών, ενός παλαιστινιακού και ενός

⁵⁹⁸ Dennis Ross: ό.π., σελ. 272.

⁵⁹⁹ Dov Waxman: ό.π., σελ. 105 – 107, 124.

ισραηλινού. Ωστόσο, οι Παλαιστίνιοι θα έπρεπε να αποδείξουν ότι επιθυμούσαν την ειρηνική συνύπαρξη με τους Ισραηλινούς και ότι δε θα έθεταν σε αμφισβήτηση την ασφάλεια του κράτους του Ισραήλ. Για αυτό, επεδίωκαν εγγυήσεις ασφαλείας τέτοιες, που θα προάσπιζαν το ισραηλινό κράτος μετά την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τμήματα της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Ήθελαν το κράτος του Ισραήλ να διατηρήσει το δημοκρατικό και εβραϊκό χαρακτήρα του και φοβούνταν ότι, αν η κατοχή της Δυτικής Όχθης συνεχιζόταν, αυτός θα τίθετο σε αμφισβήτηση, μιας και δημογραφικά οι Παλαιστίνιοι με το υψηλό ποσοστό γεννητικότητας θα υπερτερούσαν έναντι των Ισραηλινών – Εβραίων. Όσον αφορά την επίτευξη συμφωνίας ειρήνης, ήταν θετικοί προς την παραχώρηση εδαφικών τμημάτων της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας (Land for Peace) αλλά, ταυτόχρονα, δεν ήταν πεπεισμένοι για την ειλικρίνεια των προθέσεων των Παλαιστίνιων. Φοβούνταν, όπως και οι Αμερικανο-εβραίοι του δεξιού μπλοκ, ότι οι Άραβες-Παλαιστίνιοι (και ειδικά η P.L.O.) δε θα τηρούσε τις δεσμεύσεις της. Για αυτό, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο, οι κεντρικοί Αμερικανο-εβραίοι έδειχναν συγκρατημένη αισιοδοξία σχετικά με την πορεία της εφαρμογής των συμφωνηθέντων. Υπήρχε επιφυλακτικότητα από τη μεριά τους αναφορικά με την εφαρμογή της (caution). Όπως θα δηλώσει ο εκτελεστικός Αντιπρόεδρος της οργάνωσης “Presidents Conference”, Malcolm Hoenlein, κατά τη διάρκεια τηλε-διάσκεψης με μέλη της οργάνωσης αυτής (31-8-1993), αμέσως μετά την ανακοίνωση των διαπραγματευτών μεταξύ Ισραήλ και P.L.O. για την επίτευξη Συμφωνίας μεταξύ τους, «Υπάρχει προσδοκία, αλλά υπάρχει επίσης επιφυλακτικότητα. Υποστηρίζουμε την κυβέρνηση του Ισραήλ στις ενέργειες της και στην λήψη των αποφάσεων εκείνων για την ασφάλεια του κράτους». Επίσης, ο εκτελεστικός διευθυντής της οργάνωσης “American Jewish Committee”, David Harris, εξέφρασε τον μεγάλο βαθμό εμπιστοσύνης της πλειοψηφίας των μελών της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας προς την κυβέρνηση Rabin. Επίσης, εκτιμούσε ότι η εντατική προσπάθεια ειρηνικής επίλυσης της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης άνοιγε μεγαλύτερες ευκαιρίες για το Ισραήλ από τη συνέχιση της ισραηλινής κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών. Την ίδια εκτίμηση για επικρατούσα αισιοδοξία, αλλά συγκρατημένη στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης έκανε ο δημοσιογράφος της εφημερίδας “The New York Times” Richard Bernstein μετά από πολλές συνεντεύξεις που πήρε από Αμερικανο-εβραίους. Επίσης, η “U.J.A.” συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό Rabin στο Ισραήλ και του δήλωσε την υποστήριξη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας προς αυτόν όσον αφορά την ειρηνευτική διαδικασία. Επίσης, η οργάνωση-ομπρέλα “N.J.C.R.A.C. συναντήθηκε με κυβερνητικούς αξιωματούχους στο Ισραήλ (Νοέμβριος 1993). Στη

συνάντηση εκείνη εξέφρασε την μεγάλη υποστήριξη των Αμερικανο-εβραίων στην κυβερνητική πολιτική για την ειρήνη μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων (με βάση τα αποτελέσματα δημοσκόπησης για λογαριασμό της “American Jewish Committee”), αλλά παράλληλα, επεσήμανε ότι απαιτούνταν προγράμματα ενημέρωσης/«εκπαίδευσης» των μελών των τοπικών κοινοτήτων στα σημεία της Συμφωνίας, ώστε η εφαρμογή τους από όλες τις πλευρές να καταστεί επιτυχημένη. Στα πλαίσια αυτά, τον Φεβρουάριο του 1994, τα μέλη της παραπάνω οργάνωσης-ομπρέλας υποστήριζαν ομόφωνα την ειρηνευτική διαδικασία κατά τη διάρκεια διαβούλευσης την οποία είχαν με τον εκπρόσωπο της ισραηλινής κυβέρνησης Yossi Beilin και με τον αρχηγό της Αντιπολίτευσης στην Κνεσέτ B. Netanyahu. Επιπλέον, η οργάνωση- ομπρέλα “N.J.C.R.A.C.” εκδήλωσε την πρόθεση της να βοηθήσει με τη στήριξη εκστρατείας ενημέρωσης του αμερικανικού κοινού για να κατανοήσει αυτό καλύτερα τη Συμφωνία του Όσλο και τους κινδύνους που ελλόχευαν από τη μη τήρηση των συμφωνηθέντων από τις δύο πλευρές⁶⁰⁰. Όταν τελικά κατέρρευσαν οι Συμφωνίες του Όσλο και ξέσπασε η δεύτερη Ιντιφάντα (2001), η αρχική θετική στάση, αλλά με επιφυλακτικότητα που είχαν εκδηλώσει γενικά οι οργανώσεις του κεντρώου bloc (παραδοσιακές) εκφράστηκε με την απόδοση της ευθύνης στην P.L.O., στους Παλαιστινίους, για τη μη επιτυχή κατάληξη των διαπραγματεύσεων προς μια τελική Συμφωνία ειρήνης⁶⁰¹.

⁶⁰⁰ Κατά τη διάρκεια της ειρηνευτικής διαδικασίας, είχαν υποβληθεί κάποιες προτάσεις από φιλειρηνικές οργανώσεις προς μετριοπαθείς Παλαιστινίους για να υπάρξουν κοινές δράσεις, οι οποίες θα βοηθούσαν στην έμπρακτη στήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας, ώστε να «γίνει κτήμα» όλων ενόσω εξελισσόταν. Συγκεκριμένα, σε αναφορά που είχε συνταχθεί από τον εκτελεστικό διευθυντή της οργάνωσης “Americans for Peace Now”, Gary E. Rubin, με το τίτλο: “From Theory to Reality: The Crucial Stage of the Peace Process”, μετά την οργανωμένη μετάβαση μελών της συγκεκριμένης οργάνωσης στο Ισραήλ τον Μάιο και Ιούνιο του 1994, προτεινόταν η εντατικοποίηση των επαφών (διαπροσωπικών κυρίως) μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, προκειμένου να αρθεί η καχυποψία και τα αισθήματα φόβου και μίσους. Έπρεπε να κατανοήσει η μια πλευρά τις ανάγκες και τις θέσεις της άλλης. Έτσι, μόνο μέσω του συνεχούς διαλόγου θα μπορούσε να επιτευχθεί η «ενσυναίσθηση» και η ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ των δύο λαών. Τέτοιου είδους επαφές μελών της οργάνωσης είχαν αρχίσει να αναπτύσσονται με ηγετικά πρόσωπα της Παλαιστινιακής Αρχής, αλλά και με Παλαιστινίους της Γάζας, της Χεβρόνας, της Ναμπλούς, της Ραμάλλα και άλλων πόλεων. Ανάμεσα στις εισηγήσεις του εκτελεστικού διευθυντή της “Americans for Peace Now” ήταν ότι φιλειρηνικές οργανώσεις, όπως η αντίστοιχη οργάνωση “Peace Now” στο Ισραήλ, θα έπρεπε να προωθήσουν μια δημόσια εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού (με δημόσιες αναρτήσεις, διαφημιστικά spots, posts, εκπομπές διαλόγου σε M.M.E. και πορείες ειρήνης) για τα προσδοκώμενα οφέλη από μια Συμφωνία Ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων.

Gary E. Rubin: “Letter to the Executive Director of the “American Jewish Congress, Mr. Henry Siegman”, U.S., (Americans for Peace Now, N. York, June 23rd, 1994), Gary E. Rubin: “From Theory to Reality: The Crucial Stage of the Peace Process” (A Report on Americans for Peace Now’s Board Mission to Israel, May 29 - June 2, 1994), U.S., (Americans for Peace Now, N. York, June 23rd, 1994), σελ. 3, 10-11.

⁶⁰¹ Dov Waxman: ό.π., σελ. 95 – 96, 103 – 104, 125 – 126, Robert O. Freedman: “Israel and the U.S., Six decades of U.S - Israeli Relations”, the U.S., (Westview Press, 2012), σελ. 92 – 93, Neil Rubin: ό.π. “American Jewry and the Oslo Years”, σελ. 51-53, Lawrence Grossman: “Communal”, “Jewish Communal Affairs”, U.S, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 154-157, Lawrence Grossman: “Communal”, “Jewish Communal Affairs”, U.S, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 145.

Όπως έχει επισημανθεί πρωτίτερα, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι ήταν φιλελεύθεροι και συνεπώς αγωνίζονταν για τη διασφάλιση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, όχι μόνο των δικών τους, αλλά και των μελών άλλων μειονοτήτων που κατοικούσαν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Για αυτό τον λόγο, η μεγαλύτερη μερίδα των Αμερικανο-εβραίων υποστήριξε τη Συμφωνία του Όσλο. Το 75% από αυτούς εκδήλωνε θετική στάση απέναντί της (σύμφωνα με μέτρηση που διεξήχθη έναν χρόνο μετά την υπογραφή της). Ακόμη και μετά την κατάρρευση των Συμφωνιών και το ξέσπασμα της δεύτερης Ιντιφάντα (2000–2005), η πλειοψηφία τους συνέχιζε πάλι να υποστηρίζει τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους (ως απότοκο μιας τελικής Συμφωνίας ειρήνης) και συνεπώς δεν ήταν αντίθετη με τη διάλυση κάποιων οικισμών ισραηλινών εποίκων στη Δυτική Όχθη. Η στήριξή τους στη διασφάλιση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού, εκτός των Ισραηλινών-αράβων, ήταν εμφανής⁶⁰².

Αυτές τις αξίες προσπαθούσε να προάγει και η νέα κυβέρνηση του Εργατικού κόμματος (Labor party) του Ισραήλ με πρωθυπουργό τον Y. Rabin, ξεφεύγοντας από την εξυπηρέτηση της στενής εθνικής ταυτότητας, που πολλές φορές έφτανε στα όρια του εθνικισμού και την άτεγκτη σιωνιστική παράδοση την οποία ακολουθούσε πιστά η προηγούμενη κυβέρνηση του Y. Shamir. Το Εργατικό κόμμα, ενώ παλαιότερα ήταν αυτό που οργάνωσε το εβραϊκό κράτος επάνω σε δύο ισχυρούς πυλώνες (σύμβολα), το στρατό και τους πολιτικούς θεσμούς (κόμματα, συλλογικά σώματα προστασίας δικαιωμάτων εργαζομένων (Histadrut) και συνεργατικά σχήματα γεωργικής εκμετάλλευσης, όπως τα “kibbutzim” και τα “moshavim”), σταδιακά εγκατέλειψε τα δύο αυτά «σύμβολα» και μετακινήθηκε (από τα τέλη της δεκαετίας του 1980) προς την φιλελεύθερη κοινωνία και «ανοικτή οικονομία»⁶⁰³. Στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής υιοθέτησε θέσεις του φιλειρηνικού κινήματος (αναγνώριση των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων για τη δημιουργία του δικού τους κράτους), με σκοπό την επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης. Έγινε πιο προοδευτικό, επιζητώντας το διαχωρισμό του εβραϊκού κράτους από τους Παλαιστίνιους (Policy of separation between Israelis and Palestinians) με τη δημιουργία ξεχωριστού κράτους για εκείνους, στη βάση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαιωμάτων των δύο λαών στη γη της Παλαιστίνης και, βέβαια, της εμπέδωσης της ασφάλειας του Ισραήλ. Επιζητούσε την ομαλοποίηση των σχέσεων του Ισραήλ με τους

⁶⁰² Dov Waxman: ό.π., σελ.125 – 126, Robert O. Freedman: ό.π. σελ. 92, Editorial: ό.π. “U.S. Jews Back the Peace Process, (“Jewish Currents”, December 1993), σελ. 3.

⁶⁰³ Όπως αναφέρει ο καθηγητής Efraim Inbar στο άρθρο του “The decline of Labor party”, (Israel Affairs – Routledge, 28 January 2010), «η νεότερη ηγεσία του Εργατικού κόμματος του Ισραήλ με τον καιρό αποστασιοποιήθηκε από την εβραϊκή-σιωνιστική παράδοση και υιοθέτησε αξίες της κουλτούρας του κοσμοπολιτισμού και των Ατομικών δικαιωμάτων, δίνοντας έμφαση στη διασφάλιση των Ανθρώπινων δικαιωμάτων και ειδικά, εκείνων των μελών κοινωνικών ομάδων (gays, γυναικών, Ισραηλινο-αράβων) στο κράτος του Ισραήλ» (σελ. 74-75).

γείτονές του και επιπλέον την ειρηνική συνύπαρξη με τους Παλαιστίνιους. Ο στόχος ήταν να καταστεί το Ισραήλ μια σύγχρονη, πλουραλιστική δημοκρατία, που θα σεβόταν τα Ανθρώπινα δικαιώματα, την ατομική πρωτοβουλία και την αξία του ατόμου (ανεξαρτήτως καταγωγής και εθνικής προέλευσης). Για αυτό το λόγο, το Ισραήλ έπρεπε να πάψει να είναι κατοχική δύναμη η οποία καταδυνάστευε έναν άλλο λαό, τον παλαιστινιακό⁶⁰⁴.

Ουσιαστικά, το Εργατικό κόμμα έδειχνε να μεταβάλλεται από υπέρμαχος του εθνικιστικού, σιωνιστικού οράματος σε υπερασπιστή του εβραϊκού κράτους, ενός κράτους με δημοκρατικό, όμως, χαρακτήρα. Ειδικά το «κέντρο βάρους» των προσπαθειών του κόμματος έπεφτε στην ενίσχυση της οικονομίας, με την υιοθέτηση των αρχών της «οικονομίας της αγοράς». Οι νέες επενδύσεις, που προσδοκούσε, θα οδηγούσαν σε ανάπτυξη της οικονομίας, στην αύξηση του εθνικού προϊόντος και σε νέες θέσεις εργασίας, άρα σε μείωση της ανεργίας και βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των πολιτών του Ισραήλ. Όμως, η προσήλωση αυτή στις δυνάμεις της αγοράς δεν θα βελτίωνε τόσο την θέση των μη προνομιούχων Ισραηλινών-Εβραίων όσο εκείνη της επιχειρηματικής και οικονομικής ελίτ της χώρας. Άλλωστε, η τελευταία υποστήριξε τις κυβερνήσεις του Εργατικού Κόμματος του Υ. Rabin και του μετέπειτα πρωθυπουργού E. Barak. Οι μικρομεσαίοι και φτωχοί Ισραηλινοί αποτελούσαν τα κατώτερα στρώματα της ισραηλινής κοινωνίας και προέρχονταν, κυρίως, από τους “Μιζραχί” (Mizrahim)⁶⁰⁵.

Όπως έχει αναφερθεί πρωτότερα, οι θέσεις/ιδέες των μελών της οργάνωσης “A.P.N.” ταυτίζονταν με τις θέσεις της νέας ισραηλινής κυβέρνησης. Άλλωστε, η κυβέρνηση του Υ. Rabin είχε θέσει ως βασική προτεραιότητα της εξωτερικής της πολιτικής την επίτευξη της ειρήνης στην περιοχή, και ιδίως μεταξύ του Ισραήλ και των Παλαιστινίων. Οι ειρηνικές σχέσεις μεταξύ του εβραϊκού κράτους και των γειτονικών κρατών αποτελούσαν την αναγκαία συνθήκη για την ασφάλειά του. Για αυτό, υποστηρίχθηκαν οι μυστικές διαπραγματεύσεις στο Όσλο, καθώς και οι συνακόλουθες επίσημες συνομιλίες μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, οι οποίες είχαν ως στόχο να οδηγήσουν, αν πετύχαιναν, στην υπογραφή Συμφωνίας ειρήνης μεταξύ των δύο πλευρών

⁶⁰⁴ Editorial of “Jewish Currents”: ό.π. “U.S. Jews Back the Peace Process”, (Jewish Currents, December 1993), σελ. 3, Efraim Inbar: “The decline of the Labor party”, the U.S., Routledge, (Israel Affairs, Vol. 16, No. 1, January 2010), σελ. 72-75, Anna Maria Bagaini: “Lost in Peace. Rise and Decline of Labor Party in the Framework of Israeli Political History (1948-2001)”, Italia, (Universita Cattolica den Sacro Cuore, Ciclo XXX, Milano, 2016/2017), σελ. 155, 160-161, 165, 170, 185, Ayşe Ömür Atmaca: “Roots of Labor Zionism: Israel as the New Land of Socialist Ideas?”, Turkey, (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ortadoğu Etütleri, Volume 4, No 1, July 2012), σελ. 165, 168-173, 176-183, 186.

⁶⁰⁵ Efraim Inbar: “The Decline of the Labor party”, the U.S., (Israel Affairs – Routledge, 28 January 2010), σελ. 73-75, Anna Maria Bagaini: ό.π., σελ. 179, 183, Ayşe Ömür Atmaca: ό.π., σελ. 184-186.

(η «Διακήρυξη Αρχών» μεταξύ Ισραήλ και P.L.O.), στον πυρήνα της οποίας βρισκόταν η λύση των δύο κρατών⁶⁰⁶.

Κατά τη διάρκεια της προσπάθειας ένταξης της φιλειρηνικής οργάνωσης “A.P.N.” στους κόλπους της οργάνωσης-ομπρέλας “Presidents Conference”, επειδή σε εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας των Ηνωμένων Πολιτειών είχαν δημοσιευτεί απόψεις δεξιών οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, αντίθετες στην ένταξη της φιλειρηνικής αυτής οργάνωσης, η πρόεδρος της “A.P.N.” Gail Pressberg είχε προχωρήσει στην αποστολή επιστολής προς την οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” (τον Μάρτιο του 1993). Σε αυτήν τόνιζε τις θέσεις της φιλειρηνικής οργάνωσης στην οποία προΐστατο. Επεσήμανε, κυρίως, τη στήριξη της οργάνωσης στη προσπάθεια διασφάλισης της ύπαρξης και της ασφάλειας του Ισραήλ. Οποιαδήποτε Συμφωνία Ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Αράβων έπρεπε να διασφαλίζει τους στόχους αυτούς, οι οποίοι συνιστούσαν επιπλέον χαρακτηριστικά του «φιλελεύθερου σιωνιστικού πόλου» του «φιλειρηνικού κινήματος» (Liberal Zionist component). Οι άλλοι δύο πόλοι, ο «ριζοσπαστικός» (Radical component) και των «Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» (Human Rights component), επιθυμούσαν τη λήξη της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης και την επίτευξη ειρήνης, ως επί το πλείστον, για «ηθικούς λόγους». Επιπλέον, ποτέ η οργάνωση “A.P.N.” δεν υποστήριξε αποφάσεις και ψηφίσματα οργάνων παλαιστινιακών οργανώσεων όπως της “P.L.O.”, ούτε επιβράβευσε τη χρήση τυφλής βίας/τρομοκρατίας για την πραγματοποίηση των πολιτικών στόχων των Παλαιστινίων. Αντίθετα, την αποκήρυσσε και στήριζε το διάλογο μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων ακόμα και με μεταβατικές ρυθμίσεις προς τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους και την χρήση «μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης» μεταξύ των δύο πλευρών. Επίσης, ποτέ η οργάνωση αυτή δεν υποστήριξε την περικοπή της οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας προς το Ισραήλ από τις Η.Π.Α. Επειδή βασική αρχή των οργανώσεων που ανήκαν στο «φιλελεύθερο σιωνιστικό πόλο» ήταν ο τερματισμός της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών, μέσω μιας Συμφωνίας ειρήνης που θα κατοχύρωνε την ασφάλεια του Ισραήλ, η θέση αυτή παρέμενε στο επίκεντρο όλων των ενεργειών της οργάνωσης “A.P.N.”⁶⁰⁷.

⁶⁰⁶ Leonie Fleischmann: ό.π., σελ. 40, 67, Letty Cottin Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: ό.π. “A letter to Mr Lester Pollack (Chairman of the Presidents Conference), the U.S., (“A.P.N.”, N. York, March 8, 1993), σελ. 1-3, James David Besser: ό.π. “Out of the Wilderness”, σελ. 94, Shifra Bronznick: “Peace Now” belongs in Conference”, the U.S., (Washington Jewish Week, March 12, 1993), Gary E. Rubin, Mark Rosenblum and Robert K. Lifton: “Letter to Mr Henry Siegman”, the U.S., (American Jewish Congress, November 3, 1993), σελ. 1.

⁶⁰⁷ Gail Pressberg: ό.π. “Letter to the Chairman of the “Presidents Conference” Lester Pollack”, the U.S., (A.P.N., N. York, March 16, 1993), σελ. 3-4, Jarrod Tanny: “The Loneliness of the Liberal Zionist”, the U.S., (Forward, June 5, 2018), Shifra Bronznick: “Peace Now” belongs in Conference”, the U.S., (Washington Jewish Week, March 12, 1993), Leonie Fleischmann: ό.π., σελ. 39-40, 48-52.

Καθώς η «πολιτική δομή ευκαιρίας» βοηθούσε στην αμφισβήτηση του κυρίαρχου παραδείγματος του «Αναθεωρητικού Σιωνισμού» που ακολούθησαν επί σειρά ετών οι δεξιές κυβερνήσεις του Y. Shamir, οι φιλειρηνικές οργανώσεις στο Ισραήλ και τις Η.Π.Α. με προεξάρχουσα την “A.P.N.” είχαν εντείνει τη δράση τους. Στόχος τους ήταν να αμφισβητήσουν τις παραπάνω ιδέες και να προωθήσουν στην κοινωνία και την πολιτική σκηνή του Ισραήλ και των Η.Π.Α. τις θέσεις τους για την ανάγκη οριστικής λήξης της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών. Αυτό θα γινόταν εφικτό με την αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από εκεί και την παραχώρηση εδαφών στους Παλαιστίνιους για τη δημιουργία του δικού τους κράτους πάντα, όμως, με γνώμονα την ασφάλεια του εβραϊκού κράτους. Οι ιδέες τους έβρισκαν απήχηση στο ευρύ κοινό τόσο το ισραηλινό, όσο και στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα⁶⁰⁸. Επομένως, με την αλλαγή

⁶⁰⁸ Λίγους μήνες μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Y. Rabin (Εργατικό κόμμα του Ισραήλ μαζί με το Meretz, Shas, Ratz), τον Μάρτιο του 1993, υπήρξε διαφήμιση στον τύπο από την οργάνωση “Project Nishma” (φιλειρηνική) η οποία παρουσίαζε τον Rabin, ως το πλέον κατάλληλο πρόσωπο για τη διασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ. Η διαφήμιση συνυπογραφόταν από ηγετικά πρόσωπα της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Ο εκτελεστικός διευθυντής της οργάνωσης, χάρη στο γεγονός αυτό της πολιτικής κινητοποίησης για υποστήριξη προς την κυβέρνηση Rabin και την ευμενή ανταπόκριση από ηγετικά μέλη Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (κεντρώων, κεντρο-αριστερών), δήλωσε ότι υπάρχει «μια σιωπηλή πλειοψηφία που υποστηρίζει την φιλειρηνική πολιτική του πρωθυπουργού και πρέπει να ακουστεί» (Την ίδια δήλωση ξαναέκανε ο Tom Sterling στα 1997, όταν συγχωνεύτηκαν οι δύο οργανώσεις Project Nishma και Israel Policy Forum σε μία, προκειμένου να υπάρξει στενότερη συνεργασία μεταξύ τους και αποτελεσματικότητα στις δράσεις τους για χάρη της ειρήνης). Τον Μάρτιο του 1993 συστήθηκε με πρωτοβουλία του Εργατικού κόμματος του Ισραήλ στις Ηνωμένες Πολιτείες μια άλλη οργάνωση η “Israel Policy Forum” με επικεφαλής τον Jonathan Jacoby, πρώην πρόεδρο της οργάνωσης “Americans for Peace Now”. Αποστολή της ήταν να προωθήσει την φιλειρηνική πολιτική της νέας ισραηλινής κυβέρνησης. Άλλωστε, οι φιλειρηνικές οργανώσεις “Israel Policy Forum”, “Americans for Peace Now”, “Project Nishma” συν-ταυτίζονταν με τις πολιτικές της κυβέρνησης Rabin για την επίτευξη ειρήνης.

Όπως επιβεβαιώνει ο Lawrence Grossman σε κείμενο του στο “American Jewish Year Book, 1996 (American Jewish Committee)” με τίτλο “Debating the Peace Process” (Jewish Communal Affairs), έγραφε ότι «ενώ υφίσταται μια στέρεη (ακλόνητη) πλειοψηφία Αμερικανο-εβραίων και ενώ οι περισσότερες παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις υποστηρίζουν με ενθουσιασμό, μεγαλύτερο ή μικρότερο, την ειρηνευτική διαδικασία του Όσλο, υπάρχει μια πλειοψηφία εχθρική προς τη Συμφωνία του Όσλο. Για παράδειγμα, η οργάνωση-ομπρέλα “N.J.C.R.A.C.” (που συμπεριελάμβανε πάνω από 117 οργανώσεις, εθνικής εμβέλειας και άλλες τοπικού χαρακτήρα) εκδήλωνε την αμέριστη στήριξη της στην ειρηνευτική διαδικασία του Όσλο (οι εκπρόσωποι των οργανώσεων, που αποτελούσαν αυτή την οργάνωση-ομπρέλα, στήριζαν με ομοφωνία την όλη ειρηνευτική προσπάθεια). Θα αναλάμβανε δράση ενημέρωσης για τις λεπτομέρειες της ειρηνευτικής διαδικασίας και των Συμφωνιών για να υπάρξει μεγαλύτερη κατανόηση τους από τους Αμερικανο-εβραίους.

Όπως παρουσιάστηκε στα ανάλογα Κεφάλαια της διατριβής αυτής, υπήρξαν μέλη και υποστηρικτές τόσο της οργάνωσης “Peace Now”, όσο και μέλη και «φίλοι» της οργάνωσης “Americans for Peace Now”, οι οποίοι συμμετείχαν στις ανάλογες κυβερνήσεις. Οι μεν πρώτοι συμμετείχαν στη Κνεσέτ, άλλοι ήταν μέλη του Εργατικού ή του κόμματος Meretz του Ισραήλ και κάποιοι έγιναν μέλη των κυβερνήσεων Rabin, Peres. Οι δεύτεροι δε ήταν φίλοι ή υποστηρικτές του Αμερικανού προέδρου B. Clinton, ακόμα και στενοί σύμβουλοι ή υπουργοί του.

Τέλος, σε δημοσκοπήσεις που πραγματοποιήθηκαν το ποσοστό των Αμερικανο-εβραίων που υποστήριζαν τη φιλειρηνική πολιτική της κυβέρνησης του Ισραήλ και την ειρηνευτική προσπάθεια που ξεκίνησε με τη Συμφωνία του Όσλο I ήταν 90% (Νοέμβριος του 1993, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε για την “American Jewish Committee”). Πριν από την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο (στα τέλη του 1991) σε έρευνα που διενήργησαν οι καθηγητές του Queens College, Steven Cohen και Seymour Martin Lipset για λογαριασμό του “Wilstein Institute of the University of Judaism”- Los Angeles, διαπίστωσαν ότι ποσοστό 88% των ηγετικών στελεχών των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ήταν υπέρ του «εδαφικού συμβιβασμού» με τους Παλαιστίνιους, αρκεί αυτοί να πρόσφεραν ισχυρές εγγυήσεις ασφάλειας στο

της ισραηλινής κυβέρνησης και την ανάληψη της εξουσίας από τον Y. Rabin, ο οποίος έκανε την επίτευξη ειρήνης βασικό στόχο του, μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών στη βάση της αρχής «Γη για την ειρήνη και με την προοπτική δημιουργίας δύο κρατών στην περιοχή, το φιλειρηνικό κίνημα δικαιωνόταν⁶⁰⁹.

Οι πολιτικές των κυβερνήσεων του Ισραήλ και των Ηνωμένων Πολιτειών καθώς και η έμπρακτη υποστήριξη που έδειχναν προς αυτές οι φιλειρηνικές οργανώσεις μπορούσαν πια να αποτελέσουν τη βάση για την εξεύρεση της απαιτούμενης νέας συναίνεσης. Γενικότερα, η οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα σταδιακά εγκατέλειπε την μονολιθική αφοσίωση και τη στήριξη των κυβερνητικών, δεξιών πολιτικών του Ισραήλ. Επιπλέον, μετακινείτο σε μια δυναμική στήριξη του Ισραήλ, μέσα από την δημόσια αντιπαράθεση μεταξύ των απόψεων που εξέφραζαν οργανώσεις του αριστερού bloc και των θέσεων που στήριζαν οργανώσεις του δεξιού bloc. Έτσι, περνούσε τα τελευταία χρόνια από τη «συναινετική αλληλεγγύη» (consensual solidarity) για το Ισραήλ στην «πλουραλιστική αλληλεγγύη» (pluralistic solidarity)⁶¹⁰.

Ουσιαστικά, η νέα ισραηλινή κυβέρνηση του Εργατικού κόμματος και του κόμματος Meretz, την οποία είχαν αναδειξει με την ψήφο τους οι Ισραηλινοί ψηφοφόροι κινείτο στα πλαίσια των θέσεων/ιδεών της οργάνωσης “Peace Now”, την οποία υποστήριζε η “A.P.N.”. Οι ιδέες της “A.P.N.” έβρισκαν πια απήχηση στο μεγαλύτερο τμήμα των Αμερικανο-εβραίων και των οργανώσεών τους. Άλλωστε, η ίδια η αμερικανική κυβέρνηση υποστήριζε την ειρηνευτική διαδικασία, που είχε ξεκινήσει με τη «Συμφωνία του Όσλο». Επομένως, όταν ο εκτελεστικός διευθυντής της παραπάνω οργάνωσης δήλωνε ότι «ενεργούμε υποστηρικτικά των θέσεων της ισραηλινής κυβέρνησης» για την ευόδωση της ειρήνης και της ασφάλειας του εβραϊκού κράτους

Ισραήλ (Το 76% από τους επικεφαλής των οργανώσεων που πήραν μέρος στην έρευνα αυτή θεωρούσαν ότι η συνέχιση της κατοχής ήταν επιζήμια για τα μακροχρόνια συμφέροντα του κράτους του Ισραήλ και για το δημοκρατικό πολίτευμα του).

Debi Rowe: “Two Jewish groups emerge amid alarm over flagging peace process (Lifestyle)”, U.S., (Jewish Telegraphic Agency, June 5th, 1997), <https://www.jta.org/1997/06/05/lifestyle/two-jewish-groups-merge-amid-alarm-over-flagging-peace-process>, Editorial: “U.S. Jews Back the Peace Process”, U.S., (Jewish Currents, December 1993), σελ. 3, Lawrence Grossman: “Communal, Jewish Communal Affairs”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 152-157, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Debating the Peace Process”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 144-145, 150, Editorial: “US Jews on the Peace Process”, U.S., (Jewish Currents, Issue 500, December 11th, 1991- January 1992), σελ. 3, Richard H Curtiss: “Rabin-Arafat Agreement splits American Jewish leaders (Special Report)”, U.S., (The Washington Report on Middle East Affairs”, November - December 1993, Posted on December 2nd, 2009), σελ. 40.

⁶⁰⁹ Leonie Fleischmann: ό.π., σελ. 21-23, 39-40, Deborah Kalb: “Behind the Headlines: in a changed Middle East Landscape, “Peace Now” takes look at its mission”, the U.S., (J.T.A., October 20, 1993).

⁶¹⁰ Betty Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: ό.π. “Letter to Mr Lester Pollack (Chairman of the Presidents Conference)”, σελ. 1-3, Lisa Hostein: ό.π. “Making room for “Peace Now”?”, σελ. 94, Shifra Bronznick: ό.π. “Peace Now” belongs in Conference”, the U.S., (The Washington Jewish week, March 12, 1993), Avraham Burg, Naomi Chazav, Ran Cohen, Raggai Merom, Benny Temkin, Dedi Zucker and Nissim Zvilli: ό.π. “The Presidents Conference and Americans for Peace Now”, Israel, (The Jerusalem Post, March 11, 1993) και Jonathan Reynolds: ό.π., σελ. 167-168.

μέσω της ισχύουσας ειρηνευτικής διαδικασίας, φανέρωνε την στήριξη της στη νέα πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης την οποία μπορούσαν να ακολουθήσουν και οι οργανώσεις που απάρτιζαν την “Presidents Conference” κατά τη διαδικασία επίτευξης συναίνεσης. Βέβαια, το χάσμα μεταξύ των κεντρικών οργανώσεων που έκλιναν προς το «φιλειρηνικό χώρο» και των δεξιών οργανώσεων – οι τελευταίες είχαν στηριχτεί με θέρμη τις ασυμβίβαστες πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ προς τους Παλαιστίνιους – δεν έπαψε να υφίσταται. Άλλωστε, για αυτό δεξιές οργανώσεις όπως, η “Z.O.A.”, η “World Zionist Organization”, η “Union of Orthodox Jewish Congregations of America” είχαν προσπαθήσει ανεπιτυχώς να εμποδίσουν με όλα τα μέσα (συγκέντρωση υπογραφών, τηλεφωνήματα, δημοσιεύσεις στον τύπο, επιστολές, επαφές με μέλη της οργάνωσης-ομπρέλας) την είσοδο της “A.P.N.” στην “Presidents Conference”⁶¹¹. Συνέχιζαν να την θεωρούν σκόπιμα αντι-ισραηλινή οργάνωση (not a pro-Israel organization), ανήκουσα στον ακρο-αριστερό ιδεολογικό χώρο (χώρος κατ’εξοχήν διακατεχόμενος από τον «Μετα-σιωνισμό»/Post-Zionism και της υποστήριξης των δικαιωμάτων μόνο των Παλαιστίνιων). Για εκείνες, λοιπόν, η οργάνωση δεν θα έπρεπε να είχε ενταχθεί στην “Presidents Conference”⁶¹².

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, κεντρικές, παραδοσιακές οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων, που έκλιναν προς τα δεξιά του ιδεολογικού φάσματος εντός της κοινότητας, είχαν επιδείξει (κατά την περίοδο διακυβέρνησης δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ όπως του Y. Shamir, αλλά και αργότερα, κατά τη διάρκεια της πρωθυπουργίας του B. Netanyahu) «τυφλή» αφοσίωση στις πολιτικές τους, οι οποίες κάθε άλλο παρά

⁶¹¹ Ο διευθυντής της “Z.O.A.” Paul Flacks θεωρούσε ότι οι πιθανότητες να απορριφτεί η αίτηση της οργάνωσης “A.P.N.” ξεπερνούσαν το 50%. Μάλιστα, σε Σημείωμα της “Z.O.A.” (17/12/1992) οι ηγέτες της υποστήριζαν ότι οι θέσεις της παραπάνω φιλειρηνικής οργάνωσης δεν είχαν απήχηση στην πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων και των Ισραηλινών, αλλά μόνο σε μια μικρή μερίδα τους. Στην εκστρατεία της “Z.O.A.” κατά της ένταξης της “A.P.N.” στην οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” πήραν μέρος με άρθρα, δηλώσεις και άλλες ενέργειες οι ακτιβιστές και μέλη της οργάνωσης Michael Goldblatt και Morton Klein. Επίσης, το ηγετικό στέλεχος της “World Zionist Organization” Herman L. Sainer (με επιστολή που απέστειλε προς τον πρόεδρο της οργάνωσης “American Jewish Congress” Henry Siegman) είχε εκφράσει την αντίθεση του στην ένταξη αυτή. Συγκεκριμένα, στην επιστολή του στρεφόταν κατά της ένταξης της φιλειρηνικής οργάνωσης στην “Presidents Conference”, γιατί θα έφερνε κατά κύριο λόγο τη διαίρεση ανάμεσα στα μέλη της οργάνωσης-ομπρέλας όσον αφορά την λήψη αποφάσεων υποστηρικτικών των πολιτικών του Ισραήλ.

David Twersky: “Welcome to Washington: The Real World”, U.S., (Forward, March 12, 1993), Lisa Hostein (Exponent Staff): “Making Room for Peace Now?”, U.S., (Jewish Exponent, March 12, 1993), σελ. 94-95, Shifra Bronznick: ό.π. “Peace Now” belongs in Conference”, the U.S., (“The Washington Jewish week”, March 12, 1993), Morton A. Klein and Michael Goldblatt: “Bar Peace Now from Presidents’ Conference”, U.S., (Broward Jewish World, Florida, March 12-13, 1993), Herman L. Sainer: “Letter to Mr. Henry Siegman, executive director of the “American Jewish Congress”, U.S., (World Zionist Organization, American section, N. York, March 22, 1993).

⁶¹² Deborah Kalb: ό.π. “Behind the Headlines in a changed Middle East Landscape, Peace Now takes look at its mission”, the U.S., (J.T.A., October 20, 1993), Larry Yudelson: “Peace Now gets new leader as new Jewish Agenda folds”, the U.S., (J.T.A., October 13, 1993), Larry Yudelson: “Peace Now” affiliate gains entry to premier Jewish umbrella group”, the U.S., (J.T.A., Thursday March 30, 1993), Lisa Hostein (Exponent Staff): “Making Room for Peace Now?”, U.S., (Jewish Exponent, March 12, 1993), σελ. 95.

φιλελεύθερες ήταν. Κατά τη διάρκεια εκείνης της χρονικής περιόδου, οι οργανώσεις αυτές όχι μόνο δεν εξέφραζαν δημόσια κριτική κατά των πολιτικών αυτών, αλλά προσπαθούσαν να εμποδίσουν άλλα μέλη Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων να αρθρώσουν τη διαφωνία τους. Με τη στάση τους εκείνη απομάκρυναν τους νεαρούς σε ηλικία, μη ενταγμένους σε Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις Αμερικανούς από τη συμμετοχή τους σε οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, αφού οι αξίες και οι προσδοκίες τους δεν συμφωνούσαν με τη συνέχιση της κατοχής της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Κατά βάση, τους έσπρωχναν μακριά από την οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και το Ισραήλ⁶¹³.

Επομένως, με την ανάληψη της εξουσίας από τον Υ. Rabin, οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, που είχαν επιδείξει ιδεολογική προσκόλληση στις θέσεις των δεξιών κυβερνήσεων του Likud, ήλπιζαν ότι ο νέος πρωθυπουργός δεν θα καθόριζε τη συμπεριφορά του απέναντι τους με βάση αυτό το προηγούμενο. Ωστόσο, ο ίδιος είχε ασκήσει αυστηρή κριτική προς αυτές και ειδικά στην οργάνωση “A.I.P.A.C.”, γιατί υποστήριζαν πολιτικές που έρχονταν σε ευθεία αντίθεση με την αμερικανική πολιτική στην περιοχή, και κατά συνέπεια οι παρεμβάσεις τους με την μορφή επιστολών διαμαρτυρίας ή διαδηλώσεων προς την αμερικανική κυβέρνηση, ήταν εκ των πραγμάτων καταδικασμένες σε αποτυχία. Επίσης, δεν άφηναν να έρθουν στο προσκήνιο οι διαφωνούντες μέσα από την ίδια την οργανωμένη κοινότητα (American Jewish Congress, Americans for Peace Now, Israel Policy Forum). Ενδεικτικά, έφταναν στο σημείο να κατηγορούν ως «προδότη» όποιον μιλούσε για εδαφικές παραχωρήσεις, καθώς και ως «εχθρό» του Ισραήλ (Αντι-σιωνιστή) όποιον πρότεινε θέσεις περί «ανταλλαγής εδαφών για την ειρήνη». Ήταν οργανώσεις που σαφώς αντιπροσώπευαν μια μικρή μερίδα Αμερικανο-εβραίων, η οποία έκλινε ιδεολογικά προς τα δεξιά ή τα μέλη της ανήκαν στους υπερ-ορθόδοξους Εβραίους⁶¹⁴.

Μάλιστα, ηγέτες των παραπάνω Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων προσπαθούσαν να γίνουν αρεστοί στον Υ. Rabin, δείχνοντας ότι ενστερνίζονται το όραμά του για την ειρήνη με δημόσιες πράξεις και δηλώσεις που εξέφραζαν ανακούφιση για την πτώση του πρώην πρωθυπουργού Υ. Shamir (για παράδειγμα, ο Abe Foxman εκτελεστικός διευθυντής της “A.D.L.” (1987-2015)). Υπήρχαν ακόμα και εκείνες, που ενώ είχαν τις ίδιες αντιλήψεις με την κυβέρνηση Rabin όλο το προηγούμενο διάστημα, δεν είχαν βγει να τις εκφράσουν δημόσια (για παράδειγμα, American Jewish Congress, American Jewish Committee). Επίσης, παρά τις φήμες ότι η νέα κυβέρνηση μπορούσε

⁶¹³ Dov Waxman: ό.π., σελ. 178-179 και Jonathan Rynhold: ό.π., σελ. 177-179.

⁶¹⁴ Dov Waxman: ό.π., σελ. 176-177, David Clayman: ό.π., σελ. 2-4, Neil Rubin: ό.π., σελ. 48-49.

να ζητήσει την αλλαγή της ηγεσίας των παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, οι οποίες είχαν συνδεθεί ιδεολογικά με τις κυβερνήσεις του Likud, αυτές δεν επιβεβαιώθηκαν. Μόνο αργότερα, μετά την υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο», ο Y. Rabin θα καλέσει τα ηγετικά στελέχη της “Presidents Conference” και της “A.I.P.A.C.” να παραιτηθούν, γιατί παρέμεναν προσκολλημένα στις πολιτικές θέσεις του Likud. Αρχικά, Ο Y. Rabin έκανε έκκληση να μην εμπλέκονται οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής με την προώθηση των δικών τους θέσεων και την ανάληψη ιδίων πρωτοβουλιών, αλλά να παρακολουθούν και, αν χρειαστεί, να υποστηρίζουν εκείνες που θα είχε διαμορφώσει η ισραηλινή κυβέρνηση και τις οποίες η κυβέρνηση του θα έκανε γνωστές στην αμερικανική πλευρά. Ωστόσο, κατέκρινε οργανώσεις του δεξιού χώρου, όπως τις: “Zionist Organization of America” (Z.O.A.), καθώς και υπερ-ορθόδοξες οργανώσεις της κοινότητας (επί παραδείγματι, την Orthodox Union). Οι παραπάνω οργανώσεις με τη δράση τους δεν υποστήριζαν τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης για την περιοχή της Μέσης Ανατολής ενώπιον του Κογκρέσου και της αμερικανικής διοίκησης. Για παράδειγμα, μέλη της “Z.O.A.” είχαν έρθει σε επαφή με στελέχη του Κογκρέσου, προκειμένου να μην εγκριθεί το πακέτο της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας προς την Παλαιστινιακή Αρχή, ύψους πεντακοσίων εκατομμυρίων δολαρίων, καθώς και δανειακές εγγυήσεις προς αυτήν για διάστημα πέντε ετών. Σκοπός τους ήταν να εκτροχιάσουν την ειρηνευτική διαδικασία, την οποία υποστήριζε και η τότε ισραηλινή κυβέρνηση και οι Αμερικανοί, αφού άφηναν δίχως οικονομικούς πόρους την παλαιστινιακή διοίκηση (Παλαιστινιακή Αρχή). Κατά συνέπεια, δεν θα μπορούσε η τελευταία να πληρώσει τους μισθούς των υπαλλήλων της ούτε να παρέχει υπηρεσίες προς τον παλαιστινιακό λαό, προκαλώντας δυσφορία και απογοήτευση. Έτσι, θα ενισχύονταν στη συνείδηση του λαού τα ακραία ισλαμικά στοιχεία, που ήταν αντίθετα στην ειρηνευτική διαδικασία⁶¹⁵.

Πάντως, η συμπεριφορά του Rabin απέναντι στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα διέφερε από του προκατόχου του. Δεν πίεζε ασφυκτικά τους ηγέτες της να συμμορφωθούν προς τις πολιτικές του επιλογές. Αντίθετα, ο Shamir που τα τελευταία χρόνια της θητείας του ήταν σε συνεχή διαφωνία με τον στρατηγικό εταίρο του Ισραήλ, τις Ηνωμένες Πολιτείες, προσπαθούσε να εμπλέξει τις κυριότερες παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις στη μεταξύ των δύο κυβερνήσεων σχέση προκειμένου να επηρεάσει την αμερικανική κυβέρνηση, μιας και ο ίδιος δεν ήταν σε θέση να το κάνει. Ωστόσο, δεν κατόρθωσε να το πετύχει, γιατί το «ενιαίο μέτωπο», η

⁶¹⁵ Dov Waxman: ό.π., σελ. 177, David Clayman: ό.π., σελ. 2-5, Neil Rubin: ό.π., σελ. 48-49, Neil Rubin: ό.π. “American Jewry and the Oslo years” (Thesis in Towson University), σελ. 89-90, Lisa Hostein: ό.π. “Making room for Peace Now?”, the U.S., σελ. 95 και Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 93.

«ενιαία φωνή» που προσπαθούσε να παρουσιάσει η οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα εμφάνιζε σημάδια έντονης διαφοροποίησης. Κεντρικές οργανώσεις, όπως οι “A.J.Congress” και η “American Jewish Committee”, πέρα από τις φιλειρηνικές οργανώσεις, όπως η “Americans for Peace Now”, έβγαιναν πια δημόσια (μετά το ξέσπασμα της πρώτης Ιντιφάντα και την ισραηλινή απάντηση σε αυτή) και κατέκριναν τις πολιτικές της δεξιάς κυβέρνησης του Ισραήλ, κινούμενες οι οργανώσεις αυτές κατά αυτόν τον τρόπο προς τον αριστερό (φιλελεύθερο και φιλειρηνικό) ιδεολογικό χώρο. Γενικά, μπορεί οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις να υποστήριζαν κάποιες από τις θέσεις του Ισραήλ στην Αμερική, πάντα, όμως, με γνώμονα τα δικά τους συμφέροντα και τις προσδοκίες των μελών τους.⁶¹⁶

Ενώ ο Rabin εκθείαζε την υποστήριξη και την προσφορά των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων στην ασφάλεια και την ευημερία του Ισραήλ, δεν επιθυμούσε πια, όπως έχει ήδη αναφερθεί, την παρέμβασή τους ως «ενδιαμέσων» για την προώθηση των ισραηλινών θέσεων στους Αμερικανούς αξιωματούχους και πολιτικούς. Κατά τη θητεία του ως πρέσβης του Ισραήλ στις Η.Π.Α., θεωρούσε ότι αρκούσε η επικοινωνία σε διακυβερνητικό επίπεδο. Από τη στιγμή, μάλιστα, που οι δύο κυβερνήσεις είχαν αναλάβει την ίδια δέσμευση, να προωθήσουν δηλαδή την ειρηνευτική διαδικασία ώστε να επέλθει ειρήνη και ομαλοποίηση των σχέσεων μεταξύ των κρατών και των λαών της περιοχής, δεν απαιτείτο η «μεσολάβηση» τρίτου μέρους, δηλαδή η άσκηση επιρροής στις μεταξύ τους σχέσεις (lobbying effort). Επιπροσθέτως, κατά την πρώτη επίσκεψή του στις Ηνωμένες Πολιτείες, την παρουσία του στο Συνέδριο της “Presidents Conference” καθώς και στις ιδιωτικές συνομιλίες του με μέλη της “A.I.P.A.C.” και άλλων οργανώσεων, ο Rabin δήλωνε ότι συμεριζόταν τις διαφορετικές απόψεις των οργανώσεων εκείνων που έκλιναν προς το δεξιό ιδεολογικό χώρο. Δεν θα τις πίεζε να αλλάξουν θέση, αλλά ο ίδιος ήταν αυτός που έθετε τις προτεραιότητες και τις πολιτικές που θα ακολουθούσε για την υλοποίηση του κυβερνητικού του προγράμματος. Άρα, ήταν αποφασισμένος να προχωρήσει την ειρηνευτική διαδικασία και την πορεία προς την ομαλοποίηση των σχέσεων του Ισραήλ με τους γείτονές του, ανεξάρτητα από τις αντιδράσεις των άλλοτε υποστηρικτικών οργανώσεων προς το Likud, τιμώντας κατά αυτόν τον τρόπο την ψήφο των Ισραηλινών πολιτών οι οποίοι τον εμπιστεύτηκαν⁶¹⁷.

⁶¹⁶ J.J. Goldberg: ό.π., σελ. 34, Larry Yudelsohn: ό.π., σελ. 3, 28, David Clayman: ό.π., σελ. 2-5, Henry Siegman: “A letter to another leader of an American-jewish organization”, the U.S., A.J.Congress (July 20, 1992), σελ. 2, James David Besser: ό.π., σελ. 56-58, Kenneth Bialkin: “Israel’s elections and the U.S. Jewish community”, the U.S., the “New York Post” (17/7/1992), Robert K. Lifton: “Steering a new course, Rabin presents a striking change in tone and substance”, the U.S., “Washington Jewish Week” (September 3, 1992).

⁶¹⁷ J. J. Goldberg: ό.π., σελ. 34, Kenneth Bialkin: “Israel’s elections and the U.S. Jewish community”, the U.S., the “New York Post” (17/7/1992), Robert K. Lifton: “Strength instead of fear”, Israel, (The

Η κυβέρνηση Rabin δεν επιδίωξε μέσω του διαλόγου και της πληροφόρησης να ενημερώσει επαρκώς την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα για τους κυβερνητικούς στόχους της εξωτερικής της πολιτικής. Ο εκτελεστικός διευθυντής της “American Jewish Congress” Henry Siegman, ήδη από τον Ιούνιο του 1993, προειδοποιούσε για το κενό πληροφόρησης, το οποίο θα δημιουργούσε σύγχυση ανάμεσα στα μέλη της οργανωμένης κοινότητας αλλά και στην κυβέρνηση Clinton, γιατί δεν θα υπήρχε κοινή θέση διατυπωμένη επί τούτου. Επιπροσθέτως, η ανυπαρξία επαρκούς πληροφόρησης από την κυβέρνηση Rabin ενίσχυε τις φωνές του δεξιού ιδεολογικού bloc, το οποίο διαφωνούσε ριζικά με τις «Συμφωνίες του Όσλο». Άφηνε την καλά εδραιωμένη - εδώ και δεκαετίες - αντίληψη των υποστηρικτών του Likud στις Η.Π.Α. να κυριαρχήσει, ενώ η πολιτική της, που στηριζόταν στην αρχή των εδαφικών παραχωρήσεων προς την άλλη πλευρά με ισχυρές διευθετήσεις ασφαλείας προς το κράτος του Ισραήλ, εμφανιζόταν ως «μειοδοσία». Η συγκεκριμένη κατάσταση θα έχει στο εξής καθοριστική σημασία για την έλλειψη συναινετικής διάθεσης από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις σχετικά με την επίλυση της Αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το ζήτημα της ειρηνικής επίλυσής της αφηνόταν στα χέρια της ισραηλινής κυβέρνησης, η οποία υποστήριζε μαζί με την αμερικανική πλευρά τη διαδικασία των «Συμφωνιών του Όσλο». Από τη στιγμή που οι επίσημοι «διάλογοι επικοινωνίας» μεταξύ των δύο κυβερνήσεων είχαν αποκατασταθεί και δεν υπήρχε δυσπιστία από την αμερικανική πλευρά ως προς τις προθέσεις και την ετοιμότητα της νέας ισραηλινής κυβέρνησης να προχωρήσει στην υλοποίηση των δεσμεύσεών της για χάρη της ειρήνης, δεν απαιτείτο πλέον η εμπλοκή «ενδιαμέσων» Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων⁶¹⁸.

Όπως έχει ήδη διατυπωθεί παραπάνω, πολλές ιδέες και απόψεις της κυβέρνησης Rabin συνιστούσαν συνάμα τους βασικούς στόχους της αποστολής της οργάνωσης “Peace Now” και της «αδελφικής» της οργάνωσης “Americans for Peace Now”. Η υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας για τον τερματισμό της κατοχής, η διαπραγμάτευση των κρίσιμων ζητημάτων του παλαιστινιακού ζητήματος στη βάση της ειλικρινούς διάθεσης για εξεύρεση λύσης και η παύση της εποικιστικής δραστηριότητας αποτελούσαν στόχους και των παραπάνω φιλειρηνικών οργανώσεων. Έτσι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η “Peace Now” είχε αποκτήσει πρόσβαση σε κυβερνητικά στελέχη της κυβέρνησης Rabin, αφού η αξιοπιστία της είχε ενισχυθεί και στελέχη της είχαν ενταχθεί

“Jerusalem Post”, June 28, 1993), Larry Yudelso: ό.π., σελ. 3, 28, Yitzhak Rabin: “Letter to Henry Siegman (Executive Director of A.J. Congress)”, the U.S., “Israel Labor Party” (16/7/1992).

⁶¹⁸ Cynthia Mann: “A.J. Congress head slams Labor party for not connecting with U.S. Jewry”, the U.S., the “Jewish Telegraphic Agency” (June 21, 1993) και Lisa Hostein: “Behind the Headlines: Peace Now Battling for a Place in American Jewish Mainstream”, the U.S., the “Jewish Telegraphic Agency” (March 22, 1993), σελ. 4.

στη νέα ισραηλινή κυβέρνηση. Με αυτόν τον τρόπο, η αξία της και της “A.P.N.” στον χώρο της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας μεγάλωνε. Ενώ παλαιότερα η “A.I.P.A.C.” και η “Presidents Conference” είχαν πρόσβαση και επιρροή σε στελέχη παλαιότερων ισραηλινών κυβερνήσεων αλλά και σε μέλη της αμερικανικής κυβέρνησης και του Κογκρέσου, τη δεδομένη χρονική περίοδο το ρόλο αυτόν αναλάμβανε η οργάνωση “Americans for Peace Now”. Καλείτο να διαμορφώσει μαζί με τις άλλες οργανώσεις τις κοινές θέσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, μιας και πλέον συμμετείχε ως οργάνωση-μέλος της “Presidents Conference”⁶¹⁹.

Πέρα από τη συμμετοχή μελών της οργάνωσης “Peace Now” στη νέα ισραηλινή κυβέρνηση με επικεφαλής τον Y. Rabin, μέλη της “A.P.N.” βοήθησαν στην εκλογή του Αμερικανού προέδρου Bill Clinton, τόσο στην ανάδειξη του ως υποψηφίου του Δημοκρατικού κόμματος όσο και στην εκλογή του στον προεδρικό θώκο των Η.Π.Α. Είχαν επεξεργαστεί την «πλατφόρμα δράσης του Δημοκρατικού κόμματος», στην οποία αναφερόταν η πολιτική που θα ακολουθούσε ο δημοκρατικός υποψήφιος για την Μέση Ανατολή και ειδικότερα την Αραβο-ισραηλινή διένεξη. Στον πυρήνα της βρισκόταν η ειρηνευτική διαδικασία, η προώθηση και η ενίσχυσή της, βασισμένη στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και ιδίως η αρ. 242 Απόφαση, καθώς και στη διατήρηση του στρατηγικού δεσμού μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ισραήλ. Τα μέλη της προεκλογικής εκστρατείας του υποψηφίου των Δημοκρατικών και μετέπειτα προέδρου, Bill Clinton, ανήκαν στη γενιά των σαραντάρηδων και πολλοί από αυτούς ήταν εβραϊκής καταγωγής ή είχαν έρθει σε επαφή με Εβραίους διανοούμενους. Αντίθετα από τον προκάτοχό του, ο Clinton δεν συνέδεε το θέμα της χορήγησης των δανειακών εγγυήσεων με την παύση των εποικισμών στα κατεχόμενα. Αν και ο ίδιος ήταν αντίθετος με τον εποικισμό της Δυτικής όχθης από το Ισραήλ, θεωρούσε ότι αυτός μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο πλευρών. Σε καμιά περίπτωση, όμως, η Αμερική δεν θα έπρεπε να συνδέει το ζήτημα αυτό με την ανάγκη του Ισραήλ για τις δανειακές εγγυήσεις. Έτσι, δε θα διαταρασσόταν η στρατηγική σχέση μεταξύ των δύο χωρών⁶²⁰.

Επειδή ο Bill Clinton ήταν υπέρμαχος της οικονομικής και πολιτικής παγκοσμιοποίησης, η οποία δεν άφηνε περιθώρια για τοπικές συγκρούσεις και

⁶¹⁹ Henry Siegman: “Letter to Mr Sainer (“World Zionist Organization”, the U.S., “A.J. Congress, (March 25, 1993), James David Besser: ό.π., σελ. 56-57, Larry Yudelsohn: ό.π. “Peace Now Affiliate gains entry to premier Jewish umbrella group”, the U.S., “Jewish Telegraphic Agency” (Vol. 71, No 60, 76th Year, Tuesday, March 30,1993).

⁶²⁰ Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 89-90, William B. Quandt: ό.π., σελ. 321-323, Ori Nir: ό.π. “Peace Now in the White House”, Israel, “Haaretz” (5-1-1993), Herman L. Sainer: “Letter to Henry Siegman”, the U.S., “World Zionist Organization” (New York, March 22, 1993).

περιφερειακούς πολέμους, ένιωθε πιο κοντά στη «φιλειρηνική» πτέρυγα του Δημοκρατικού κόμματος των Ηνωμένων Πολιτειών. Η φιλειρηνική του, λοιπόν, στάση ενισχυόταν τόσο στην προεκλογική του εκστρατεία όσο και μετέπειτα ως εκλεγμένου προέδρου από την παρουσία Αμερικανο-εβραίων συμβούλων και συνεργατών, οι οποίοι προέρχονταν, κατά βάση, από την οργάνωση “A.P.N.”. Συγκεκριμένα, πριν από την εκλογή του περιστοιχιζόταν από τον δικηγόρο του Λος Άντζελες Mickey Kantor (1993-1997) και τον David Ifshin (μέλος της A.I.P.A.C., 1985-1996). Η οργάνωση αυτή, με την έλευση του Rabin στην πρωθυπουργία του Ισραήλ, άρχισε να προωθεί στις Η.Π.Α. τις φιλειρηνικές θέσεις του (αναπροσαρμογή των θέσεών της). Επίσης, ο Clinton είχε στο πλάι του ως συμβούλους τους Αμερικανο-εβραίους Stephen Joshua Solarz (πρώην βουλευτή, 1975-1993) και Michael Mandelbaum (1946-). Ο Peter Edelman, πρώην επικεφαλής της οργάνωσης “A.P.N.” (τη δεκαετία του 1990), παραιτήθηκε, για να προσφέρει τις νομικές του υπηρεσίες στον πρόεδρο. Δεν έπαψε να είναι στενός φίλος της οικογένειας Clinton, αφού και η γυναίκα του ήταν φίλη με την Hillary Clinton (1947-). Άλλη οικογενειακή φίλη και σύμβουλος στα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής ήταν η Sara Ehrman (1919-2017). Η ίδια ήταν μέλος της “A.P.N.” και κατά την προεκλογική εκστρατεία των Clinton-Gore για το προεδρικό αξίωμα, συμμετείχε στην «Εθνική επιτροπή» του Δημοκρατικού κόμματος. Επιπλέον, αποτελούσε το σύνδεσμο μεταξύ της ομάδας Clinton και της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Η ομάδα των Αμερικανο-εβραίων συμβούλων-συνεργατών του προέδρου συμπληρωνόταν από ειδικούς που είχαν εργαστεί σε κυβερνητικές θέσεις παλαιότερα, και επομένως είχαν την απαιτούμενη εμπειρία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν ο Dennis Ross, διπλωμάτης, ο οποίος ορίστηκε από τον πρόεδρο Clinton ειδικός συντονιστής των δύο πλευρών (Ισραηλινών και Παλαιστινίων) για την Μέση Ανατολή. Είχε εργαστεί στον Λευκό Οίκο, το Πεντάγωνο και το υπουργείο Εξωτερικών κατά τη διάρκεια της προεδρίας τόσο του R. Reagan όσο και του Bush του πρεσβύτερου (διευθυντής του τμήματος Σχεδιασμού Πολιτικής του αμερικανικού υπουργείου των Εξωτερικών). Υπήρξε μέλος της πολύ ισχυρής «δεξαμενής σκέψης», της “Washington Institute for Near East Policy” (W.I.N.E.P.). Άλλος σύμβουλος (ειδικός βοηθός) του προέδρου B. Clinton ήταν ο Martin Indyk⁶²¹, ο οποίος ήταν πρέσβης των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τις κρίσιμες

⁶²¹ Ο Martin Indyk ήταν από τα βασικά πρόσωπα-ιδρυτές ενός ινστιτούτου σκέψης (think tank) στην Ουάσιγκτον, του “Washington Institute of Near East Policy” (W.I.N.E.P.). Διατέλεσε ειδικός βοηθός (σύμβουλος) του προέδρου Clinton και διευθυντής για τις υποθέσεις της Εγγύς Ανατολής και της Νοτιοανατολικής Ασίας στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας των Η.Π.Α. (1993-1995). Υπήρξε πρέσβης των Ηνωμένων Πολιτειών στο Ισραήλ (1995-1997, 2000-2001). Επίσης, διορίστηκε βοηθός Υπουργός Εξωτερικών για υποθέσεις Εγγύς Ανατολής (1997-2000) και ειδικός απεσταλμένος στις διαπραγματεύσεις μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών (Ιούλιος 2013-Ιούνιος 2014). Διατηρούσε στενούς δεσμούς με την οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. (John Mearsheimer and Stephen Walt: “Το Ισραηλινό λόμπι

διαπραγματεύσεις μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών στο Camp David. Άλλο στέλεχος της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας δίπλα στον πρόεδρο ήταν ο αναπληρωτής σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας Samuel “Sandy” Berger (1945-2015). Ήταν φιλικά διακείμενος προς το «φιλειρηνικό» κίνημα “Peace Now” και ειδικά την οργάνωση “Americans for Peace Now”⁶²².

Με την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο (13 Σεπτεμβρίου 1993) στην Ουάσιγκτον, οι βασικοί στόχοι της οργάνωσης “Peace Now” και της «αδελφικής» της οργάνωσης “Americans for Peace Now” υλοποιούνταν. Τόσο η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων όσο και η ανάγκη έναρξης διαπραγματεύσεων με την οργάνωση “P.L.O” των Παλαιστινίων γινόταν πραγματικότητα. Έτσι, λοιπόν, ήταν από τις λίγες οργανώσεις οι οποίες ανήκαν στα κεντρο-αριστερά της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και μπορούσαν να υποστηρίξουν έμπρακτα την ειρηνευτική πολιτική τόσο της κυβέρνησης Rabin όσο και της αμερικανικής⁶²³.

Μαζί με αυτήν «φιλειρηνικές», προοδευτικές οργανώσεις, όπως “Project Nishma”, “Yesh Gvul” (There is a Border/Limit), “New Jewish Agenda”, αλλά και παραδοσιακές κεντρώες, “American Jewish Congress”, “N.J.C.R.A.C.” εκδήλωναν την υποστήριξή τους σε αυτές τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης. Συγκεκριμένα, η “Project Nishma” (πλέον η οργάνωση Israel Policy Forum), η οποία είχε εργαστεί για να πείσει τους ηγέτες των παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων για την ανάγκη διαλόγου μεταξύ του Ισραήλ και της P.L.O., συνδιοργάνωσε δεξίωση για την υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο» με τις οργανώσεις “American Jewish Congress” και την “National Association of Arab Americans”. Μάλιστα, η εκδήλωση αυτή

και η πολιτική των Η.Π.Α.”, Ελλάδα, (Εκδόσεις Θύραθεν, Θεσσαλονίκη, 2006), σελ. 41, 44-45, Israel Policy Forum: “Martin S. Indyk, convener, Advisory Council”, U.S., (“Israel Policy Forum”), <https://israelpolicyforum.org/about/leadership/martin-s-indyk/>.

⁶²² William B. Quandt: ό.π., σελ. 322-323, Leon T. Hadar: ό.π., σελ. 90-91, Ori Nir: “Peace Now in the White House” (Haaretz, January 5, 1993), David Twersky: ό.π. “Hatikvah in New Key: Is song of Peace Now”, (Forward, January 31, 1992), James David Besser: ό.π. “Out of the Wilderness”, the U.S., (Baltimore Jewish Times, “National”), Lisa Hostein: ό.π. “Making room for “Peace Now”?”, the U.S., (Jewish Exponent, March 12, 1993), Deborah Kalb: ό.π. “Behind the headlines: in a changed Middle East Landscape, Peace Now takes look at its mission”, the U.S., (J.T.A, October 20, 1993), Leon T. Hadar: “Thawing the American-Israeli chill”, the U.S., (University of California on behalf of Institute of Palestine Studies, Journal of Palestine Studies, Winter 1993, Vol. 22, No 2, (Winter 1993), σελ. 80, Editorial: “Dennis Ross”, U.S., (The Washington Institute for Near East Policy, Experts), <https://www.washingtoninstitute.org/experts/dennis-ross>, Editorial: “Dennis Ross”, U.S., (Militarist Monitor, Profile, February 26th, 2018), <https://militarist-monitor.org/profile/dennis-ross/>, Leon T. Hadar: “The Friends of Bibi (FOBs) vs “The New Middle East”, U.S., (The University of California Press, Journal of Palestine Studies, Autumn 1996, Vol. 26, No. 1 (Autumn 1996), σελ. 89-90.

⁶²³ Jeffrey Dekro και Rabbi Brian Walt: “September 13, 1993: Making History on the South Lawn”, the U.S., “Jewish Currents”, (November 1993), σελ. 11, Aaron Back and Gordon Fellman: “Peace Soon? Israeli Protest Politics and the Intifada”, the U.S., (Tikkun Magazine, Vol. 3, No 6, November/December 1988), σελ. 33-35, Larry Yudelson: ό.π. “Peace Now gets New Leader as New Jewish Agenda folds”, the U.S., “Jewish Telegraphic Agency”, (October 13, 1993), Deborah Kalb: “Behind the Headlines, In a changed Middle East Landscape, Peace Now takes look at its Mission”, the U.S., “Jewish Telegraphic Agency” (October 20, 1993).

πραγματοποιήθηκε το βράδυ της υπογραφής της παραπάνω Συμφωνίας στην Ουάσιγκτον (Σεπτέμβριος 1993). Επίσης, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους αντιπροσωπεία από δεκαεπτά μέλη της οργάνωσης-ομπρέλα “National Jewish Community Relations Advisory Council”, στην οποία συμμετείχε η πλειοψηφία των “Jewish Federations”, των τοπικών ομοσπονδιών εβραϊκών κοινοτήτων μεγαλουπόλεων των Ηνωμένων Πολιτειών, επισκέφτηκε τον Ισραηλινό πρωθυπουργό για να του γνωστοποιήσει τη στήριξη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και την πρόθεσή της να συμβάλει στην προώθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας με όποιους τρόπους επιθυμούσε η ισραηλινή κυβέρνηση.⁶²⁴

Άλλωστε, το ποσοστό των Αμερικανο-εβραίων το οποίο υποστήριζε τη «Συμφωνία του Όσλο», όπως καταγράφηκε σε δημοσκόπηση που έγινε το Νοέμβριο του 1993, άγγιζε το 90%. Οι περισσότερες παραδοσιακές οργανώσεις, που ανήκαν στον κεντρώο ιδεολογικό χώρο, στοιχήθηκαν στο πλευρό της ισραηλινής κυβέρνησης. Ήταν, πράγματι, η πρώτη φορά που η σιωπηρή πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων φιλελευθέρων μέσω των οργανώσεών τους έβγαине δημόσια να εκφράσει τη γνώμη της υποστηρίζοντας την πολιτική του Y. Rabin. Το τελευταίο έχει επισημανθεί από ακαδημαϊκούς, όπως ο καθηγητής και κοσμήτορας του εβραϊκού Πανεπιστημίου της Βαλτιμόρης και μέλος της “A.P.N” Robert O. Freedman και ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Kean (New Jersey) Gilbert N. Kahn. Μπροστά στις επικριτικές φωνές κατά της παραπάνω πολιτικής, προερχόμενες από το δεξιό ιδεολογικό bloc, διαχρονικά υποστηρικτικό των κυβερνήσεων του Likud, στελέχη οργανώσεων όπως ο Tomas (Tom) Robert Smerling (1988-1997), εκτελεστικός διευθυντής της “Project Nishma”, θα στηρίζουν ανοικτά τον Ισραηλινό πρωθυπουργό. Ο συγκεκριμένος διευθυντής θα δηλώσει ότι «δεν υπάρχει πρόσωπο άλλο που να γνωρίζει καλύτερα τις ανάγκες ασφαλείας του Ισραήλ» και πως αυτές μπορούν να απαντηθούν με την «παραχώρηση γης» στους Παλαιστίνιους από την παρούσα ισραηλινή κυβέρνηση του Y. Rabin. Έτσι, ο Y. Rabin έμοιαζε να είναι το μοναδικό πρόσωπο που μπορούσε να καθησυχάσει το φόβο και τον πόνο του εβραϊκού λαού (τα δύο αυτά συναισθήματα ήταν διαχρονικά και δικαιολογημένα στους Εβραίους εξαιτίας του Ολοκαυτώματος και των διώξεων που είχαν υποστεί ανά τους αιώνες)⁶²⁵.

⁶²⁴ Jeffrey Dekro και Rabbi Brian Walt: ό.π., σελ. 11, Editorial: “U.S. Jews Back the Peace Process”, the U.S., “Jewish Currents” (December 1993), Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs” (The American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 156 και Neil Rubin: σελ. 96-97.

⁶²⁵ Aaron Back and Gordon Fellman: “Peace Soon? Israeli Protest Politics and the Intifada”, the U.S., Tikkun Magazine, (Vol. 3, No 6, November/December 1988), σελ. 35, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 153, 156, James David Besser: ό.π. “Out of the Wilderness”, the U.S., (Baltimore Jewish Times, September 25, 1992), σελ. 56-58, David Twerky: “Welcome to Washington: the Real World”, the U.S., (Forward, March 12, 1993), Lisa Hostein: ό.π. “Making room for Peace Now?”, the U.S., (Jewish Exponent, March 12, 1993), Gilbert N. Kahn: ό.π., σελ. 26-27 και Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ. 178-179.

Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως η “Presidents Conference” και η “American Jewish Committee”, εξέφραζαν θετική στάση απέναντι στη «Συμφωνία του Όσλο», αλλά συνέστηναν επιφυλακτικότητα (caution), επειδή ο Υ. Arafat εμφανιζόταν πλέον ως ο διεθνώς αναγνωρισμένος ηγέτης του παλαιστινιακού λαού και έπρεπε να επιδείξει συνέπεια στην εφαρμογή των συμφωνηθέντων. Υπήρχε, λοιπόν, συγκρατημένη αισιοδοξία ότι η παλαιστινιακή αυτονομία, αρχικά στην Γάζα και την Ιεριχώ, θα οδηγούσε σταδιακά στην ειρήνη και την κατοχύρωση της ασφάλειας του Ισραήλ. Έτσι, η έμπρακτη διάθεση της Παλαιστινιακής Αρχής (όπως δηλωνόταν μέσα από τη «Συμφωνία του Όσλο») να αναγνωρίσει την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ, χαιρετιζόταν και από την “A.I.P.A.C.”, την επικεφαλής οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού lobby στις Η.Π.Α. Μάλιστα, οργανώσεις όπως η “Anti-defamation League” (A.D.L.) θα προβούν σε εκδηλώσεις/σεμινάρια ενημέρωσης (παιδευτικού χαρακτήρα) των Αμερικανο-εβραίων και Παλαιστινίων της Αμερικής για τη Συμφωνία, ώστε να εξαλειφθούν τα αρνητικά στερεότυπα και να καλλιεργηθεί το πνεύμα της συνύπαρξης και της μεταξύ τους συνεργασίας. Επίσης, η εκστρατεία ενημέρωσης θα υποστηριχθεί και από άλλες οργανώσεις όπως η “Americans for Peace Now”. Συγκεκριμένα, από τον επόμενο μήνα της υπογραφής της παραπάνω Συμφωνίας, θα διοργανώσει ενημερωτικές συζητήσεις-σεμινάρια για τις συνέπειες και τις προκλήσεις για κάθε μία πλευρά από την εφαρμογή της Συμφωνίας. Η ισραηλινή κυβέρνηση καλείτο να αντιμετωπίσει κυρίως τις προκλήσεις ασφαλείας και οικονομικής στήριξης των Παλαιστινίων, προκειμένου να εφαρμοστεί επιτυχώς η Συμφωνία. Στο τελευταίο αυτό σημείο που αφορούσε την επιτυχή εφαρμογή της, ο ρόλος της Αμερικής ήταν μεγάλος, ενώ θα έπρεπε να ενεργήσουν οργανώσεις όπως η “Americans for Peace Now” για την ενημέρωση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας αλλά και ευρύτερα του αμερικανικού κοινού σχετικά με τους όρους και τους σκοπούς της Συμφωνίας. Έπρεπε, με άλλα λόγια, να υπάρξει ευρεία και πληρέστερη ενημέρωση για τα παραπάνω, γιατί ακόμα και οι υποστηρικτές της Συμφωνίας στις Η.Π.Α. δεν ήταν γνώστες των λεπτομερειών της. Άλλωστε, η ενημέρωση αυτού του είδους ήταν ένας από τους στόχους της οργάνωσης “Americans for Peace Now”, από τη στιγμή που ανέλαβε τα ηνία της ο Gary Rubin, πρωτότερα διευθυντής Εθνικών θεμάτων της οργάνωσης “American Jewish Committee” και κατά τη στιγμή της υπογραφής της «Συμφωνίας του Όσλο» εκτελεστικό μέλος του διοικητικού Συμβουλίου της “Americans for Peace Now”. Ανάμεσα στους στόχους της - σε συνέργεια με την «αδελφική» της οργάνωση “Peace Now” - ήταν αυτός ακριβώς, της πληροφόρησης για την καλύτερη κατανόηση των όρων της Συμφωνίας από τους Αμερικανούς και τους

Ισραηλινούς, προκειμένου να παρακαμφθούν εμπόδια κατά την εφαρμογή των συμφωνηθέντων από τις άμεσα ενδιαφερόμενες πλευρές (Το ενημερωτικό/εκπαιδευτικό πρόγραμμα της οργάνωσης “Americans for Peace Now” είχε την ονομασία Options for Peace). Άρα, οι «εκπαιδευτικές» δραστηριότητες και ο διάλογος μεταξύ Αμερικανο-εβραίων και Παλαιστινίων των Η.Π.Α. αποτελούσαν στόχους και της οργάνωσης “Americans for Peace Now” για την επίτευξη των σκοπών της «Συμφωνίας του Όσλο»⁶²⁶.

Συνεπώς, υπήρχε ευρεία συναίνεση στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και ιδίως ανάμεσα στις οργανώσεις που βρίσκονταν στο κέντρο και τον κεντρο-αριστερό, προοδευτικό χώρο, για τη «Συμφωνία του Όσλο» και γενικότερα την ειρηνευτική διαδικασία. Στοιχίζονταν δίπλα στον Ισραηλινό πρωθυπουργό Rabin και υποστήριζαν τις προσπάθειές του. Μάλιστα, πολλοί από τους Αμερικανο-εβραίους ηγέτες που ανήκαν στη “National Jewish Community Relations Advisory Council” (N.J.C.R.A.C.) - η σημερινή ονομασία της οργάνωσης είναι “Jewish Council for Public Affairs” - καθώς και ραβίνοι προερχόμενοι από τον «Μεταρρυθμιστικό» Ιουδαϊσμό (Reform Judaism), σε αντίθεση με την πλειοψηφία των ορθόδοξων Εβραίων και των οργανώσεών τους⁶²⁷, εξέφραζαν την υποστήριξή τους προς την πολιτική ειρήνης της ισραηλινής κυβέρνησης. Επιπλέον, καλούσαν την αμερικανική κυβέρνηση καθώς και άλλους ιδιωτικούς φορείς χρηματοδότησης να συνεισφέρουν οικονομικά προς την Παλαιστινιακή Αρχή, προκειμένου να οικοδομήσει και να χρηματοδοτήσει τις οιονεί κρατικές δομές της⁶²⁸.

Η Παλαιστινιακή Αρχή αλλά και το ίδιο το Ισραήλ χρειάζονταν την αμερικανική βοήθεια, προκειμένου να επιτύχει η «Συμφωνία του Όσλο». Η αμερικανική βοήθεια προς την Παλαιστινιακή Αρχή ήταν περίπου πεντακόσια εκατομμύρια δολάρια και θα δινόταν σε διάστημα πέντε ετών. Η βοήθεια αυτή θα κάλυπτε την λειτουργία των υπηρεσιών και την πληρωμή των μισθών των υπαλλήλων της Παλαιστινιακής Αρχής. Όταν τον Ιούλιο του 1994 η Επιτροπή του Κογκρέσου, που ήταν αρμόδια για την

⁶²⁶ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 154-157, Neil Rubin: ό.π., σελ. 52, Gary E. Rubin και Mark Rosenblum: “Letter-invitation to Mr. Siegman and Mr. Lifton (American Jewish Congress), the U.S., “Americans for Peace Now”, November 3, 1993, σελ. 1-2, Harris and Helen Barer: “Letter-Invitation to Mr. Siegman (American Jewish Congress), the U.S., “Americans for Peace Now”, October 22, 1993, σελ. 1-2, Deborah Kalb: ό.π. “Behind the Headlines: In a changed Middle East Landscape, Peace Now takes look at its Mission”, the U.S., “Jewish Telegraphic Agency”, (October 20, 1993), Letty Cottin Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: “Letter to Mr. Lester Pollack, Chairman of the Conference of Major American Jewish Organizations”, U.S., (Americans for Peace Now, N. York, March 8th, 1993), σελ. 2-3. .

⁶²⁷ Σχετικά με τους ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους και τις οργανώσεις τους, βλ. παρούσα διδακτορική διατριβή, σελ. 327-329, 331-333.

⁶²⁸ Editorial: ό.π., “U.S. Jews Back the Peace Process”, the U.S., “Jewish Currents”, December 1993, σελ. 3, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, “American Jewish Committee” (American Jewish Year Book 1995), σελ. 154-157.

χορήγηση της βοήθειας αυτής, δημοσίευσε την έκθεσή της, με την οποία υποστήριζε την παροχή της, οργανώσεις του δεξιού bloc - και ιδίως η “Z.O.A.”- προσπάθησαν μέσω συναντήσεων με μέλη του Κογκρέσου να την εμποδίσουν. Μάλιστα, η “Z.O.A.” ήταν η οργάνωση που προσπαθούσε να επηρεάσει τα μέλη του Κογκρέσου (η πλειοψηφία ήταν στα χέρια του ρεπουμπλικανικού κόμματος) για την υιοθέτηση της τροπολογίας “Shelby-Sprecter”, σύμφωνα με την οποία η χορήγηση της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους εξαρτιόταν από τις ενέργειές τους για την εκπλήρωση των όρων της Συμφωνίας. Τέτοια ενέργεια ήταν η εγκαθίδρυση δικαστικού συστήματος από την παλαιστινιακή διοίκηση και ιδιαίτερα η πάταξη της τρομοκρατίας (πάταξη της δράσης των οργανώσεων Hamas, Islamic Jihad). Ο ίδιος ο πρόεδρος της οργάνωσης Morton Klein παρουσιάστηκε στα μέλη της Επιτροπής και τα προέτρεψε να ψηφίσουν υπέρ της παραπάνω τροπολογίας. Τελικά, η τροπολογία πέρασε από τα δύο νομοθετικά σώματα των Η.Π.Α. Σε αυτό συνέβαλε και η παραπάνω δεξιά οργάνωση της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας με την εκστρατεία πληροφόρησης, προκειμένου να επηρεάσει τα μέλη του Κογκρέσου. Η δράση της, όμως, εξόργισε την κατ’ εξοχήν οργάνωση του ισραηλινού lobby, την “A.I.P.A.C.”, επειδή δεν είχε εκ των προτέρων ενημερωθεί για τις ενέργειες της “Z.O.A.”. Γενικά, η “A.I.P.A.C.” είχε από το παρελθόν το μονοπώλιο του επηρεασμού των μελών του Κογκρέσου και δεύτερον η κεντρο-δεξιά αυτή οργάνωση - τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή – ακολουθούσε την πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων και την φιλειρηνική πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης, που επιθυμούσαν να προχωρήσει η ειρηνευτική διαδικασία. Επειδή, λοιπόν, η “A.I.P.A.C.” θεωρείτο ότι ήταν η κατ’ εξοχήν οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, στην περίπτωση αυτή αντέδρασε οργισμένα. Ζήτησε από την οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” να πάρει πειθαρχικά μέτρα εναντίον της “Z.O.A.”. Αυτό, βέβαια, δεν έγινε αλλά επιβεβαιώθηκε από την οργάνωση-ομπρέλα ο ρόλος της “A.I.P.A.C.”. Επιπροσθέτως, φανερώθηκε για μια ακόμα φορά η διαίρεση στο εσωτερικό της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Έτσι, με βάση την τροπολογία αυτή, κάθε έξι μήνες το State Department θα έπρεπε να ενημερώνει με έκθεσή του τα μέλη του Κογκρέσου για τη συμμόρφωση-εκτέλεση των όρων της Συμφωνίας από τους Παλαιστίνιους, προκειμένου να τους χορηγείται η οικονομική βοήθεια⁶²⁹.

Το ίδιο σενάριο επαναλήφθηκε έναν χρόνο μετά, τον Σεπτέμβριο του 1995 (λίγο πριν την επίσημη υπογραφή της «Ενδιάμεσης Συμφωνίας» (Όσλο II) από τους

⁶²⁹ Neil Rubin: ό.π., σελ. 51, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs” (American Jewish Year Book 1996), σελ. 149-151, Linda Heller Kamm: “Why Israel and Egypt deserve U.S. aid”, the U.S., (Commentary, Saturday, March 13, 1993), Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 89-90 και Editorial: “MEPFA takes leap forward with Senate subcommittee vote”, the U.S., (Jewish Telegraphic Agency, September 1995), σελ. 3.

Ισραηλινούς και τους Παλαιστίνιους στην Ουάσιγκτον), όταν η αρμόδια επιτροπή της βουλής των Αντιπροσώπων των Ηνωμένων Πολιτειών (The House of Representatives Committee on International Relations) αποφάσιζε για την παράταση της οικονομικής βοήθειας προς το Ισραήλ, την Αίγυπτο και την Παλαιστινιακή Αρχή. Ενώ η οργάνωση “A.I.P.A.C.” μαζί με τις οργανώσεις “American Jewish Committee” “American Zionist Movement” προσπάθησαν να ακυρώσουν την ακρόαση αντιπροσώπων άλλων οργανώσεων της κοινότητας που στρέφονταν κατά της απόφασης αυτής, δεν το κατόρθωσαν. Έτσι, μπροστά στα μέλη της συγκεκριμένης Επιτροπής εμφανίστηκαν οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας να διαφωνούν για την ψήφιση ή μη της παράτασης οικονομικής βοήθειας προς την Παλαιστινιακή Αρχή. Αυτή την φορά, η οργάνωση “Z.O.A.” (Σιωνιστική Οργάνωση της Αμερικής) με τον νεοεκλεγέντα πρόεδρό της Morton Klein προσπαθούσε να βρει, κατά την εφαρμογή της Συμφωνίας, σημεία με τα οποία οι Παλαιστίνιοι δεν θα συμμορφώνονταν (παραβιάσεις), ώστε να μπορέσει το Ισραήλ να καταγγείλει τη συγκεκριμένη Συμφωνία. Όπως προαναφέρθηκε, θα παίξει ρόλο στον έλεγχο που πραγματοποιούσε η επιτροπή της Γερουσίας, με τον οποίο προσπαθούσε η επιτροπή να βρει παραλείψεις ή καθυστερήσεις στην εφαρμογή των συμφωνηθέντων από τους Παλαιστίνιους, ώστε να μην εγκριθεί η χορήγηση της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας προς την Παλαιστινιακή Αρχή. Έτσι, η οικονομική παράλυση της Αρχής αυτής, εξαιτίας της έλλειψης πόρων από εξωτερική βοήθεια, θα επέφερε τελικά την απόγνωση και κατ’ επέκταση την εξέγερση των Παλαιστίνιων. Άρα, η κατάρρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας θα επερχόταν εκ των πραγμάτων, εξαιτίας δηλαδή του παραπάνω γεγονότος. Οι ακραίοι θα εκμεταλλεύονταν την όλη κατάσταση προς όφελός τους. Επίσης, μία άλλη οργάνωση προσκολλημένη στο κόμμα Likud, η “Americans for a Safe Israel”, είχε χαρακτηρίσει την ημέρα της υπογραφής της «Συμφωνίας του Όσλο» ως αποφράδα. Επιπλέον, οι υπέρ-ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι, που ήταν πιο σκληροπυρηνικοί και αμετακίνητοι στις θέσεις τους (μη παραχώρηση εδάφους στους Παλαιστίνιους) μέσω των οργανώσεών τους όπως: “Rabbinical Council of America”, “The Association of Modern Orthodox Rabbis”, “Lubavitch Hassidic Movement”, είχαν δείξει την ενόχληση και την αντίθεσή τους στη Συμφωνία. Η πρώτη είχε καλέσει σε νέες εκλογές το Ισραήλ ή σε διεξαγωγή δημοψηφίσματος για τη Συμφωνία. Η δεύτερη είχε ξεκινήσει εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων, με σκοπό να οδηγήσει στην κατάρρευσή της⁶³⁰.

⁶³⁰ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, the U.S., “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1995), σελ. 157-158, Dov Waxman: ό.π., σελ. 197-198, Neil Rubin: ό.π., σελ. 56-57, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1996), σελ. 149, Lawrence Grossman: Jewish Communal Affairs, “American Jewish

Πάντως, η κυβέρνηση Rabin, αλλά και οι οργανώσεις του «φιλειρηνικού» χώρου, όπως “Americans for Peace Now”, “Israel Policy Forum”, καθώς και η “Presidents Conference”, υποστήριζαν την χορήγηση ποσών οικονομικής βοήθειας, γιατί είχαν γίνει βήματα από τους Παλαιστίνιους. Συγκεκριμένα, η οργάνωση “A.P.N.”, ήδη από τον Μάιο του 1992 και καθ’ όλη τη διάρκεια του 1993, τασσόταν δημόσια υπέρ της χορήγησης οικονομικής βοήθειας από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών προς τους Παλαιστίνιους. Με επιστολές προς άλλες κεντρικές οργανώσεις (American Jewish Congress), μέλη του Κογκρέσου (όπως ο βουλευτής της Ιντιάνα και μέλος της Επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων Lee Hamilton (1965-1999) και με καταθέσεις σε αρμόδιες Επιτροπές του (Committee on Foreign Affairs of the House of Representatives, the House of Representatives Subcommittee on Foreign Operations) η οργάνωση “A.P.N.” εκδήλωνε δημόσια τη στήριξή της στη “Middle East Peace Facilitation Act” (η M.E.P.F.A. διήρκησε από το 1993-1997) πιέζοντας για την χορήγηση αμερικανικής οικονομικής βοήθειας προς την Αίγυπτο, το Ισραήλ και τους Παλαιστίνιους. Για την περιφερειακή ειρήνη και ασφάλεια η συνέχιση της παροχής της βοήθειας αυτής ήταν επιβεβλημένη προς όλες τις πλευρές. Ειδικά, μέρος της βοήθειας αυτής προς τους Παλαιστίνιους θα συντελούσε στην οικονομική ανάπτυξη των υποδομών και των κρατικών δομών τους, αν επρόκειτο να επιτύχει η ειρηνευτική διαδικασία⁶³¹.

Πάντως, εμφανιζόταν μια μαχητική μειοψηφία Αμερικανο-εβραίων μαζί με τις οργανώσεις της, η οποία δεν δίσταζε να βγει στο προσκήνιο και να εκφράσει τη διαφωνία της για τις “Συμφωνίες του Όσλο”. Εναντιωνόταν στην ειρηνευτική διαδικασία και στην εφαρμογή των Συμφωνιών, γιατί θεωρούσε ότι οδηγούσαν στην καταστροφή του Ισραήλ, αφού προωθείτο η δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, το οποίο θα απειλούσε το εβραϊκό κράτος. Αποτελείτο από υπερ-ορθόδοξους Αμερικανο-

Committee”, (American Jewish Year Book, 1997), σελ. 179-180, Editorial: “Mepfa takes leap forward with Senate subcommittee vote”, the U.S., (Jewish Telegraphic Agency, September 1995), σελ. 3.

⁶³¹ Letty Cottin Pogrebin, Shifra Bronznick, Gerald Bubis: ό.π. “Letter to Mr Lester Polleck (Chairman of the Presidents Conference), σελ. 3-4, 6, “A.P.N.”: “A.P.N.’s Policy Guidelines”, the U.S., (A.P.N., Confidential, not for publication, November 1992), σελ. 4-5, Linda Heller Kamm: “Testimony of Linda Heller Kamm, APN before the House of Representatives subcommittee on Foreign Operations, export financing, and related programs of the Committee on Appropriations”, the U.S., (A.P.N., March 1, 1993), σελ. 1-4, Linda Heller Kamm: “Why Israel and Egypt deserve U.S. aid”, the U.S., (Commentary, Saturday March 13, 1993), Peter Edelman, Letty Cottin Pogrebin: “Letter to the Hon. Representative Lee Hamilton”, the U.S., (A.P.N., September 22, 1992), Peter Edelman: “Testimony of Peter Edelman co-chair, “Americans for Peace Now” before the subcommittee of the House of Representatives on Foreign Operations, Export financing and Related programs”, the U.S. (A.P.N., May 1, 1992), σελ. 2-4, B.P.C.: “Experts, Lee H. Hamilton co-chair, Task Force on Terrorism and Ideology; Former Representative from Intiana”, the U.S., (Bipartisan Policy Center), <https://bipartisanpolicy.org/person/lee-h-hamilton-0/>, Clyde Mark: “Palestinians and Middle East Peace: Issues for the United States”, the U.S., (CRS Issue Brief for Congress, Received through the CRS web, April 26, 2005), <https://fas.org/sgp/crs/mideast/IB92052.pdf>, σελ. 4-6.

εβραίους σε ποσοστό 10% της κοινότητας (έντονα θρησκευόμενους και αφοσιωμένους στον τρόπο σκέψης και ζωής που επέβαλλε η Torah και οι διδαχές των προφητών της Παλαιάς Διαθήκης) και πολύ συντηρητικούς Αμερικανο-εβραίους (υποστήριζαν τις δεξιές πολιτικές των κυβερνήσεων του Likud και ψήφιζαν τους ρεπουμπλικάνους των Ηνωμένων Πολιτειών). Σε αντίθεση με αυτούς, υπήρχε η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων, η οποία αποτελείτο από τους φιλελεύθερους πολιτικά, μη-ορθόδοξους και νέους, κυρίως, σε ηλικία. Οι τελευταίοι, στην πλειονότητά τους, δεν ήταν ενταγμένοι στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα⁶³².

Όσον αφορά την Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση και ειδικά το παλαιστινιακό ζήτημα, οι περισσότεροι έντονα θρησκευόμενοι Αμερικανο-εβραίοι έτειναν προς το δεξιό ιδεολογικό χώρο, τον οποίο εξέφραζε πιστά το Likud στο Ισραήλ με τις πολιτικές του. Αντίθετα, οι μη-ορθόδοξοι (οι ανήκοντες στο Μεταρρυθμιστικό/Reform, «Αναθεωρητικό/Reconstructionist» και «Συντηρητικό/Conservative» Ιουδαϊσμό) καθώς και οι κοσμικοί (φιλελεύθεροι) Εβραίοι των Η.Π.Α. υιοθετούσαν τις ιδέες και αξίες του κεντρώου και κεντρο-αριστερού ιδεολογικού χώρου. Ωστόσο, όλοι οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι δεν μπορούσαν να τοποθετηθούν αποκλειστικά στο δεξιό χώρο. Ούτε, επίσης, όλοι οι κοσμικοί Αμερικανο-εβραίοι μπορούσαν να ταυτιστούν απόλυτα με τον αριστερό, αντίστοιχα. Με την υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο» οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι παρουσιάζονταν διασπασμένοι ανάμεσα σε αυτούς που την υποστήριζαν (52%) και στη μειοψηφία που την απέρριπτε (32%). Η μειοψηφία αυτή συνιστούσε τους λεγόμενους υπερ-ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους. Μέλη τους είχαν εδώ και χρόνια αρχίσει να μεταναστεύουν και να εγκαθίστανται, κατά βάση, στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Όσοι επέστρεψαν οριστικά στο Ισραήλ από τη Σοβιετική Ένωση (1989-2003) μαζί με Σεφαρδίτες Εβραίους αποτέλεσαν τους σύγχρονους Ισραηλινούς εποίκους της Δυτικής όχθης. Η οικονομική τους κατάσταση δεν τους άφηνε πολλές πιθανότητες παρά να εγκατασταθούν σε «φτηνή» σε αξία γη. Αποτελούσαν μερίδα του εκλογικού σώματος των δεξιών κομμάτων και ιδίως του Likud στο Ισραήλ, σε αντίθεση με τους ευκατάστατους της μεσαίας και υψηλής αστικής τάξης Ασκεναζί. Οι τελευταίοι συνέχιζαν να ψηφίζουν το Εργατικό Κόμμα, αν και ψηφοφόροι του είχαν στραφεί προς τα κεντρώα κόμματα Kadima και Shinui μετά τα αντιφατικά μηνύματα του Εργατικού Κόμματος επί Barak, την αποτυχία του να φέρει την πολυπόθητη ειρήνη (παρά τις υπερβολικές εδαφικές παραχωρήσεις του προς τους

⁶³² Dov Waxman: ό.π., σελ. 132-134, 194-195, Neil Rubin: ό.π., σελ. 57-58.

Παλαιστίνιους στο Camp David) και την χρήση ωμής, αστυνομικής βίας για την καταστολή της 2^{ης} Ιντιφάντα⁶³³.

Η μειοψηφία, λοιπόν, των ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων, που συνιστούσε τους υπερ-ορθόδοξους, θα είναι εξαιρετικά εκδηλωτική, μαχητική στο δημόσιο πεδίο τόσο των Η.Π.Α. όσο και στο Ισραήλ. Οι διαδηλώσεις, η συμμετοχή τους σε εκπομπές στην τηλεόραση, οι δημόσιες αναρτήσεις τους στον τύπο (έντυπο και μη) και γενικότερα οι δραστηριότητές τους στα πλαίσια της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας θα είναι ζωηρές. Το Ισραήλ είχε μεγάλη σημασία για την ίδια την υπόστασή τους, για την ίδια την ταυτότητα τους. Διατηρούσαν, όσο περισσότερο γινόταν, επαφή με φίλους ή συγγενικά τους πρόσωπα στο Ισραήλ. Επισκέπτονταν το εβραϊκό κράτος οι ίδιοι ή έστελναν τα παιδιά τους εκεί μετά το Λύκειο και πριν πάνε στο Κολέγιο. Παρακολουθούσαν τα τεκταινόμενα στο Ισραήλ πολύ περισσότερο από τους μη-ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους. Κινητοποιούνταν άμεσα για το Ισραήλ, δείχνοντας τη στήριξη τους προς αυτό, σε στιγμές δοκιμασίας για εκείνο. Με άλλα λόγια, είχαν μια ιδιαίτερη εικόνα για το εβραϊκό κράτος ως τη βιβλική γη των προγόνων τους, την οποία ο ίδιος ο Θεός την παραχώρησε. Επομένως, δεν γινόταν ούτε λόγος για παραχώρησή της γης εκείνης στους μη-Εβραίους, τους Παλαιστίνιους⁶³⁴.

Απέναντι σε αυτούς βρίσκονταν οι κοσμικοί Αμερικανο-εβραίοι (φιλελεύθεροι, μη-ορθόδοξοι, και νέοι εβραϊκής καταγωγής, μη προσκολλημένοι σε οργανώσεις ή άλλους φορείς της ιδιαίτερης κοινότητας) που ενστερνίζονταν κυρίως τις θέσεις του κεντρώου και κεντρο-αριστερού ιδεολογικού bloc. Όπως έχει προαναφερθεί, ήταν υπέρ της παραχώρησης εδαφών στους Άραβες και τους Παλαιστίνιους, εφόσον οι ανάγκες ασφαλείας του Ισραήλ καλύπτονταν⁶³⁵.

Ανάμεσά τους διακρίνονταν οι νέοι μη-προσκολλημένοι στις παραδοσιακές οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Αισθάνονταν αποστασιοποιημένοι από τη δράση των παραδοσιακών, κεντρώων οργανώσεων, όχι εξαιτίας της στάσης των οργανώσεων αυτών, που ήταν κατά βάση υποστηρικτικές προς το Ισραήλ (όταν κυβερνούσε το Likud), αλλά λόγω των μεγάλων αλλαγών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και τεχνολογικών που συνέβαιναν μέσα στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και γενικότερα στο εσωτερικό της αμερικανικής κοινωνίας. Οι παραδοσιακές

⁶³³ Efraim Inbar: ό.π., σελ. 75-77, Dov Waxman: ό.π., σελ. 129-130, Neil Rubin: ό.π., σελ. 57-58.

⁶³⁴ Neil Rubin: ό.π., σελ. 57-58, Dov Waxman: ό.π., σελ. 129-130, Steven M. Cohen: "Relationships of American Jews with Israel: what we know and what we need to know", the U.S., (The Hebrew University), "Conference: "Establishing a Research Agenda for the Jewish Community" sponsored by the Mandell L. Berman Institute and the North American Jewish Data Bank, N. York, (October 12-13, 1999), σελ. 150-151.

⁶³⁵ Dov Waxman: ό.π., σελ. 132-133, Steven M. Cohen: ό.π., σελ. 134.

οργανώσεις παρέμεναν «ελιτίστικες», οι ενέργειες τους ακολουθούσαν τα κελεύσματα των ηγετικών στελεχών τους, προερχόμενα κατά βάση από τους μεγάλους χορηγούς- χρηματοδότες τους. Οι πλούσιοι αυτοί Αμερικανο-εβραίοι θεωρούσαν την υποστήριξη προς το Ισραήλ αναγκαία, γιατί οι περισσότεροι ήταν μεσήλικες και είχαν στο μυαλό τους την εικόνα των «απειλούμενων» Εβραίων, καθώς για αυτούς, το Ισραήλ βρισκόταν σε διαρκή κίνδυνο αφάνισης (απόγονοι είτε Εβραίων που είχαν διασωθεί από το Ολοκαύτωμα είτε οι ίδιοι είχαν ζήσει τους πολέμους του 1967, 1973). Επομένως, οι νέοι Αμερικανο-εβραίοι ένιωθαν ότι αυτές οι οργανώσεις δεν τους εκπροσωπούσαν ούτε μπορούσαν να προωθήσουν τα αιτήματά τους σε πολιτικό επίπεδο. Στρέφονταν σε νέες οργανώσεις, που δημιουργούσαν οι ίδιοι μέσα σε ακαδημαϊκά ιδρύματα όπως: “J Street U”, “Open Hillel”, “Jewish Voice for Peace”. Επίσης, έκαναν την εμφάνισή τους νέες οργανώσεις τοπικού χαρακτήρα, μη ιεραρχικές, με χαμηλό προϋπολογισμό, αποκεντρωμένες και με μεγάλη συμμετοχή μελών. Τέτοιες οργανώσεις, όπως: “American Jewish World Service”, “Bend the Arc”, “Avodah and Hazon”, ασχολούνταν τόσο με τη στήριξη του Ισραήλ όσο και με θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος, όπως κοινωνικής δικαιοσύνης, ζητήματα ειρήνης και αφοπλισμού σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, έμφαση στην «πνευματική» ζωή (αλλαγή τρόπου ζωής πέρα από τον καταναλωτισμό, τον υλισμό), προστασία του περιβάλλοντος. Αναφορικά με το Ισραήλ, ενδιαφέρονταν για την ασφάλειά του και ήταν αντίθετοι στον αντισημιτισμό, αλλά δεν αποτελούσε το «κέντρο βάρους» των δράσεων τους. Οι ίδιες ασχολούνταν με το «πώς θα βελτιωνόταν, θα αναμορφωνόταν ο κόσμος» (Tikkun Olam and Post-Zionism)⁶³⁶.

Για αυτό, η αμερικανο-εβραϊκή ταυτότητά τους δεν περιοριζόταν στα στενά όρια της διασφάλισης της ύπαρξης του Ισραήλ. Βεβαίως, η επιδίωξη ειρήνης με τους Παλαιστίνιους και τους Άραβες ήταν πρωταρχικός στόχος του ισραηλινού κράτους και για αυτό νοιάζονταν και οι Αμερικανο-εβραίοι. Όμως, τα τελευταία χρόνια η ανάγκη τους να στηρίζουν οικονομικά και πολιτικά το Ισραήλ είχε αλλάξει. Δεν χρειαζόταν, πλέον, να πιέζουν την ιθύνουσα πολιτική τάξη των Η.Π.Α. για να στηρίξει οικονομικά, διπλωματικά και στρατιωτικά το Ισραήλ, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Δεν βρισκόταν σε τέτοια εμπόλεμη κατάσταση με τους Άραβες και τους Παλαιστίνιους, ώστε να κινδυνεύει η επιβίωσή του και κατ’ επέκταση η επιβίωση ενός ολόκληρου λαού. Το Ισραήλ ήταν ισχυρό πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά κατά την περίοδο της διακυβέρνηση Rabin. Μπορούσε να προστατευθεί και να παρέχει όλες τις κοινωνικές

⁶³⁶ Steven M. Cohen: ό.π., σελ. 139-143, Dov Waxman: ό.π., σελ. 124-129, 134-137, 187-188.

υπηρεσίες στους νεοφερμένους Εβραίους πρόσφυγες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Αιθιοπίας, που είχαν πια εγκατασταθεί στο Ισραήλ⁶³⁷.

Παράλληλα, ζώντας σε μια πολυπολιτισμική και πολυφυλετική κοινωνία όπως η αμερικανική, οι νεαροί Αμερικανο-εβραίοι δεν θεωρούσαν τόσο απαραίτητη την επιδίωξη διατήρησης ισχυρών δεσμών με το εβραϊκό κράτος. Πίστευαν ότι η υπερβολική προσκόλλησή τους στον εβραϊκό χαρακτήρα της ιδιαίτερης εθνικής τους ταυτότητας αποτελούσε στοιχείο οπισθοδρομικό και τους έβλαπτε, αφού τους διαχώριζε από τους υπόλοιπους Αμερικανούς πολίτες, που ανήκαν σε άλλες εθνικές ομάδες των Η.Π.Α. Μπορεί να αποτελούσε στοιχείο ενσωμάτωσης σε μια ιδιαίτερη ομάδα, αλλά λειτουργούσε ως αποσχιστικό από το σύνολο του αμερικανικού λαού. Με άλλα λόγια, διάλεγαν το κατά πόσο θα παρέμεναν ενεργά μέλη της ιδιαίτερης, εθνικής τους κοινότητας, καθώς και τον βαθμό και την φύση της εβραϊκότητάς τους. Μπορούσαν να είναι ταυτόχρονα Αμερικανοί πολίτες και μέλη της εβραϊκής κοινότητας εκεί, αν και αρκετοί είχαν ήδη αφομοιωθεί (Assimilated American-Jews). Οι υπόλοιποι μπορούσαν να διατηρούν επαφή με το Ισραήλ, που τους υπενθύμιζε ότι παράλληλα είναι μέλη μιας ευρύτερης κοινότητας, ενός λαού με ιστορία, με βαθιά θρησκευτική συνείδηση, που ζούσε επί αιώνες στη «Γη της Επαγγελίας». Όμως, οι ίδιοι καθόριζαν το βαθμό του δεσμίματός τους με τους ομοεθνείς τους στο Ισραήλ. Επειδή ακριβώς ήταν φιλελεύθεροι, υποστηρικτές πανανθρώπινων αξιών, όπως πρέσβευε και ο Ιουδαϊσμός στο ανώτερο επίπεδο των ιδεών του, έρχονταν σε δύσκολη θέση στις Ηνωμένες Πολιτείες όταν έπρεπε να υπερασπιστούν το σύστημα καταπίεσης εναντίον των Παλαιστινίων που είχε εγκαθιδρυθεί στη Δυτική Όχθη με τον ισραηλινό στρατό. Έτσι, το Ισραήλ εμφανιζόταν ως κράτος-παρίας, καταπιεστικό, απάνθρωπο και κατά συνέπεια οι ίδιοι ως φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι δίσταζαν πολύ να το υπερασπίζονται δημόσια⁶³⁸.

Επειδή οι νεότεροι Αμερικανο-εβραίοι δεν ήταν τόσο θρησκευόμενοι ώστε ένα από τα στοιχεία της ιδιαίτερης ταυτότητας τους, η εβραϊκότητά τους (Jewishness), να καθορίζεται από τις εντολές της “Torah”, τις διδαχές των Προφητών και την πιστή εφαρμογή λειτουργικών καθηκόντων (Ritual Observance) της θρησκείας τους, όπως συνέβαινε στους υπερ-ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους, δεν μπορούσαν παρά να διαφοροποιούνται. Το ίδιο συνέβαινε και με τους μεγαλύτερης ηλικίας Αμερικανο-εβραίους. Όπως επισημάνθηκε παραπάνω, οι ηγεσίες των παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων που ήταν στην ηλικία των πενήντα, εξήντα και εβδομήντα χρόνων, δεν μπορούσαν να αφουγκραστούν τις ανησυχίες και τις επιδιώξεις των

⁶³⁷ Steven M. Cohen: ό.π., σελ. 143-144.

⁶³⁸ Steven M. Cohen: ό.π., σελ. 137-138, 140-143, 145, Dov Waxman: ό.π., σελ. 124-125, 137, 179, 184-185, 187-188, 191, 199-202, 204-205, Neil Rubin: ό.π., σελ. 54-55.

ηλικιακά νεότερων της κοινότητάς τους. Οι ηγεσίες, λοιπόν, των οργανώσεων αυτών επέμεναν στα ζητήματα ασφάλειας του Ισραήλ και τις ανησυχίες τους για την ύπαρξη της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας λόγω του αντι-σημιτισμού. Δεν ασχολούνταν, δυστυχώς, με τα ζητήματα που απασχολούσαν τους νεότερους, μη-προσκολλημένους στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και τα οποία σχετίζονταν με την προάσπιση πανανθρώπινων αξιών και ιδεών ούτε ενδιαφέρονταν για την πολιτιστική ανανέωση (cultural creativity), την ενασχόληση με την πνευματική ζωή (spirituality), το περιβάλλον και την κοινωνική δικαιοσύνη. Άρα, υπήρχε διάσταση μεταξύ νεότερων και παλαιότερων γενιών Αμερικανο-εβραίων, για αυτό και ήταν αναμενόμενη η αποξένωση και η χαλαρή συμμετοχή τους στις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις⁶³⁹.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η «πόλωση» (Polarization) στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας είχε ήδη ξεκινήσει. Όντας η ίδια «διασπασμένη» δεν είχε τη δυνατότητα να εκφέρει εύκολα ενιαία θέση επάνω σε ζητήματα ουσιώδους σημασίας όπως ήταν η Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση. Οι οργανώσεις της, και ειδικά οι οργανώσεις-ομπρέλα, όπως η “Presidents Conference” και η “N.J.C.R.A.C.”, δεν μπορούσαν παρά με μεγάλη δυσκολία και με χαρακτηριστική αμφισημία να μιλούν εκ μέρους της κοινότητας, και συνεπώς δεν πετύχαιναν, όπως παλιότερα, ξεκάθαρες συναινετικές θέσεις. Για παράδειγμα, μπροστά στη διαφωνία που υπήρξε για τη συνέχιση παροχής βοήθειας προς την Παλαιστινιακή Αρχή μετά την υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο Ι» (Σεπτέμβριος 1993), και παρά τη θετική γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής του Κογκρέσου, η οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” μετά από πολύ μεγάλη προσπάθεια έβγαλε κοινή θέση, με την οποία από την μία πλευρά στήριζε την παροχή βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους, από την άλλη ασκούσε δριμυία κριτική προς τον επικεφαλής της Παλαιστινιακής Αρχής για ανεπαρκή εφαρμογή των όρων της παραπάνω Συμφωνίας. Μετά το ξέσπασμα της Ιντιφάντα και όλα τα συνακόλουθα γεγονότα, οι διαφωνίες απέναντι, κυρίως, στις πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων έβγαιναν στο προσκήνιο. Από την υπογραφή του Όσλο και στο εξής, τα σημάδια της «πόλωσης» έκαναν ακόμα πιο έντονη την εμφάνισή τους. Από τη μια μεριά, υπήρχε η «θορυβώδης» μειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων, υποστηρικτών των δεξιών, εθνικιστικών πολιτικών του Ισραήλ, οι οποίοι ήταν συντηρητικοί στις πολιτικές τους απόψεις και συνεπώς περισσότερο αφοσιωμένοι στο Ισραήλ. Από την άλλη πλευρά, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων κινούνταν στον ιδεολογικό χώρο του κέντρου με τάση προς τα αριστερά, όπου οι πιο «μετριοπαθείς» δεν έκαναν πια τόσο αισθητή την παρουσία τους όσο οι πιο «ριζοσπαστικοί, φιλειρηνιστές».

⁶³⁹ Dov Waxman: ό.π., σελ. 187-188, 201-202, Neil Rubin: ό.π., σελ. 54.

Αναμφισβήτητα, οι τελευταίοι αυτοί Αμερικανο-εβραίοι ήταν περισσότερο «συγγενείς» ιδεολογικά με τους Ισραηλινούς-εβραίους του αριστερού χώρου⁶⁴⁰.

Όπως έχει αναφερθεί πρωτύτερα, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Rabin επιθυμούσε μέσω της ειρηνευτικής διαδικασίας να ομαλοποιήσει τις σχέσεις του με όλα τα γειτονικά αραβικά κράτη και τους Παλαιστίνιους, προκειμένου να μπορούν στο μέλλον μέσω συνεργασιών να αντιμετωπίσουν το Ιράν και τις τρομοκρατικές οργανώσεις που δρούσαν στην περιοχή. Η προσαρμογή του κράτους του Ισραήλ στα πρότυπα λειτουργίας σύγχρονων, πλουραλιστικών δημοκρατιών δημιούργουσε την ανάγκη να μην είναι τόσο απαραίτητη η «ειδική σχέση» μεταξύ αυτού και της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Μάλιστα, με την υπογραφή των «Συμφωνιών του Όσλο (I και II)» και την ορθή εφαρμογή τους, θα επιτυχανόταν η παραπάνω προσαρμογή του κράτους, ώστε να μην εξαρτάται οικονομικά και διπλωματικά από την εβραϊκή κοινότητα της Αμερικής για να προβαίνει στην κάλυψη κοινωνικών και αμυντικών αναγκών του. Όσο η ανασφαλής κατάσταση διαιωνιζόταν, τόσο το εβραϊκό κράτος ήταν αναγκασμένο να έχει αυξημένες αμυντικές δαπάνες. Ποσά που συγκεντρώνονταν από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις μέσω της “United Jewish Appeal” διοχετεύονταν – στο μεγαλύτερο μέρος τους - μέσω της “Israel Jewish Appeal” στο κράτος του Ισραήλ για τις αμυντικές ανάγκες του. Έτσι, αντί οι τοπικές εβραϊκές κοινότητες να συγκεντρώνουν χρήματα για την κάλυψη των δικών τους αναγκών προκειμένου να ενισχύσουν την εκπαίδευση και τα ταξίδια προς το Ισραήλ, που ήταν απαραίτητα για τους νεαρούς Αμερικανο-εβραίους, ώστε να καλλιεργηθεί η ιδιαίτερη εθνική τους συνείδηση και να ικανοποιηθούν άλλες εθνικές ανάγκες, συγκεντρωναν ποσά από τα μέλη τους, των οποίων το μεγαλύτερο μέρος κατευθυνόταν προς το Ισραήλ⁶⁴¹.

Ο πρωθυπουργός Rabin είχε διαισθανθεί ορθώς ότι, αν πετύχαινε η εφαρμογή των Συμφωνιών, και καθώς η οικονομική και διπλωματική θέση του Ισραήλ θα βελτιωνόταν σημαντικά, η άσκηση πίεσης των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων για χάρη του Ισραήλ δεν θα απαιτείτο πλέον. Έπρεπε να υπάρξει ένα νέο «Σύμφωνο» μεταξύ Ισραήλ και Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, όπως ο ίδιος δήλωνε ως προσκεκλημένος στην ετήσια Συνέλευση του «Συμβουλίου των Εβραϊκών Ομοσπονδιών» (Council of

⁶⁴⁰ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs” (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 150-151, Steven M. Cohen: ό.π., σελ. 136-138, Dov Waxman: ό.π., σελ. 111-112, 194-196 και Dov Waxman: “American Jews and the Israeli-Palestinian Conflict: Part of the Problem or Part of the Solution?”, the U.S., Academy of Political Science, Political Science Quarterly, (Vol. 132, No. 2, 2017), σελ. 333.

⁶⁴¹ Steven M. Cohen: ό.π., σελ.135, 143-144, Neil Rubin: ό.π., σελ. 53, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 155.

Jewish Federations) το Νοέμβριο του 1993. Αποστολή ενός τέτοιου «Συμφώνου» αποτελούσε η ενίσχυση της εβραϊκής συνείδησης των νεότερων Αμερικανο-εβραίων, γιατί ο κίνδυνος της σταδιακής απώλειας της επαφής τους με στοιχεία της ιδιαίτερης αυτής παράδοσης (μέσω και της αφομοίωσης που συντελείτο από τους μεικτούς γάμους Αμερικανο-εβραίων με μη-εβραϊκής καταγωγής Αμερικανούς) ήταν υπαρκτός. Στην ατζέντα της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας δεν θα ήταν πια τα ζητήματα ασφαλείας του Ισραήλ, αλλά τα θέματα της επιβίωσης του εβραϊκού στοιχείου της Αμερικής (μέσω της ενίσχυσης προγραμμάτων εβραϊκής παιδείας, ταξιδιών εκπαιδευτικής φύσεως στο Ισραήλ και εκμάθησης της εβραϊκής γλώσσας). Επίσης, σε αυτήν τη Συνέλευση αλλά και σε συγκεντρώσεις άλλων οργανώσεων όπως η “A.I.P.A.C.”, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός ξεκαθάριζε ότι δεν χρειαζόταν την οικονομική τους βοήθεια με την μορφή της δωρεάς και της φιλανθρωπίας, αλλά τις επενδύσεις κεφαλαίων από τους Αμερικανο-εβραίους επιχειρηματίες στην ισραηλινή οικονομία. Στο ίδιο πνεύμα κινούνταν και οι υπουργοί του, όπως ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών Yossi Beilin, όταν εξέφραζε την άποψη ότι το Ισραήλ δεν χρειαζόταν πλέον την οικονομική ενίσχυση της διασποράς για την κάλυψη των κοινωνικών του αναγκών. Όμως, χρειαζόταν την αμερικανική οικονομική βοήθεια των τριών δισεκατομμυρίων δολαρίων, που εγκρινόταν κάθε χρόνο από το Κογκρέσο. Βασικά, ο πρωθυπουργός Rabin και οι προοδευτικοί Αμερικανο-εβραίοι με τις νέες οργανώσεις τους διέβλεπαν ότι η ορθή εφαρμογή της «Συμφωνίας του Όσλο I» αλλά και της δεύτερης (Όσλο II) μπορούσε να μεταβάλει το κέντρο βάρους του ενδιαφέροντος της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας από τις ανάγκες ασφάλειας του Ισραήλ προς τις ανάγκες της διατήρησης και επιβίωσης της ίδιας της εβραϊκής κοινότητας της Αμερικής, προκειμένου να μην συρρικνωθεί μελλοντικά⁶⁴².

Δυστυχώς, όμως, οι εξελίξεις αναφορικά με την εφαρμογή της «Συμφωνίας του Όσλο» δεν ήταν τόσο ομαλές και το «πολωτικό» κλίμα στο εσωτερικό της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας θα ενταθεί, με αρνητικές συνέπειες για την ειρηνευτική

⁶⁴² Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs” (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 153-155, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs” (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 164, Steven M. Cohen: ό.π., σελ. 144, Neil Rubin: ό.π., σελ. 53-54, <https://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook9/Pages/138%20Address%20by%20Prime%20Minister%20Rabin%20to%20the%20General.aspx> , Mfaisl: “Address by Prime Minister Rabin to the General Assembly of the Council of Jewish Federations- Montreal- 18 November 1993”, Israel, (Israel Ministry of Foreign Affairs, Vol. 13-14: 1992-1994, 18th November 1993), <https://jcfa.org/article/israel-and-american-jewry-oslo-and-beyond/> , Steven Bayme: “Israel and the American Jewry: Oslo and Beyond”, Israel, “Jerusalem Center for Public Affairs”, No. 28 (January 6, 2008), <https://www.nytimes.com/1994/06/26/weekinreview/the-world-prosperity-in-israel-rich-is-one-thing-happy-is-another.html> , Clyde Haberman: “The World: Prosperity in Israel; Rich is one thing. Happy is Another”, the U.S., “The New York Times” (June 26, 1994).

διαδικασία. Από τους πρώτους μήνες του 1994, η κοινή γνώμη των Ισραηλινών και κυρίως των Παλαιστινίων θα αρχίσουν να δυσανασχετούν και στη συνέχεια να απογοητεύονται με τον ρυθμό και τη διάθεση όλων των μερών για εφαρμογή των συμφωνηθέντων. Συγκεκριμένα, υπήρχαν διαφωνίες σχετικά με τα όρια της πόλης της Ιεριχούς, που θα αποδιδόταν στους Παλαιστίνιους, όπως και των διευθετήσεων - συνοριακών ελέγχων στα περάσματα από την Ιεριχώ στην Ιορδανία και από την Αίγυπτο στην Γάζα. Επίσης, από τον Ιούλιο του 1994 θα έπρεπε ο Ισραηλινός στρατός να έχει αποχωρήσει από τις μεγάλες παλαιστινιακές πόλεις και να τις έχει αποδώσει στη διοίκηση των Παλαιστινίων, οι οποίοι θα προέβιναν σε εκλογές για τα μέλη της Παλαιστινιακής Αρχής. Αντίθετα, από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1994 συνεχίζονταν οι συζητήσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων εκπροσώπων. Οι πρώτοι έθεταν συνεχώς νέες ημερομηνίες αποχώρησης του ισραηλινού στρατού από τα παλαιστινιακά κέντρα και τη διεξαγωγή των παλαιστινιακών εκλογών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας⁶⁴³.

Η παραπάνω κατάσταση με τις καθυστερήσεις στην εφαρμογή των συμφωνηθέντων, κυρίως από την ισραηλινή πλευρά, είχε αποτέλεσμα να τροφοδοτείται η δυσφορία και η απογοήτευση των Παλαιστινίων. Σε τέτοιες περιστάσεις, οι ακραίοι και από τα δύο μέρη παίρνουν την πρωτοβουλία, όπως πράγματι έγινε. Από τις αρχές του 1994 υπήρξαν επιθέσεις Παλαιστινίων εναντίον πολιτικών και στρατιωτικών ισραηλινών στόχων. Επίσης, σημειώθηκαν συγκρούσεις μεταξύ του ισραηλινού στρατού και των Παλαιστινίων καθώς και επιθέσεις Ισραηλινών εποίκων κατά Παλαιστινίων. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις θα συνεχιστούν το 1994 και το 1995. Χαρακτηριστικές ήταν η σφαγή Παλαιστίνιων πιστών στο τζαμί της Χεβρώνας (το «τζαμί Ιμπραήμι» για τους Άραβες ή «ο τάφος των Πατριαρχών» για τους Εβραίους) και οι αιματηρές επιθέσεις αυτοκτονίας σε λεωφορεία στις πόλεις Afula και Hadera (Απρίλιος 1994), με συνέπεια η ισραηλινή αντιπολίτευση να εισηγείται στην κυβέρνηση τη μονομερή διακοπή των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων με τους Παλαιστίνιους. Οι δύο αυτές επιθέσεις αυτοκτονίας έγιναν σε στιγμή προόδου των διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών, όταν είχαν συμφωνήσει για την περαιτέρω απόσυρση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Γάζα και την Ιεριχώ. Από την πλευρά του, το Ισραήλ απαντούσε με αντίποινα (συλλήψεις) κατά μελών της Hamas⁶⁴⁴.

⁶⁴³ David Horovitz: "Israel", the U.S., "the American Jewish Committee", (American Jewish Year Book, 1996), σελ. 368-369, 378-379.

⁶⁴⁴ David Horovitz: ό.π., σελ. 368-369, 372-374, Rochelle Furstenberg: "Israel", the U.S. (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ. 429.

Όπως σημειώθηκε παραπάνω, τον Φεβρουάριο του 1994 ο Ισραηλινός έποικος Dr. Baruch Goldstein, υπερ-ορθόδοξος Αμερικανο-εβραίος, μεγαλωμένος στο Brooklyn και έχοντας σπουδάσει σε θρησκευτικό σχολείο της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας (Yeshiva of N. York), μπήκε στο τζαμί Al Ibrahimi της Χεβρώνας και άνοιξε πυρ κατά των συγκεντρωμένων που προσεύχονταν. Ο απολογισμός της αποτρόπαιης αυτής πράξης ήταν είκοσι εννέα Παλαιστίνιοι νεκροί. Η πράξη του αυτή καταδικάστηκε σχεδόν από το σύνολο της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας εκτός της οργάνωσης “Americans for a Safe Israel” (η οργάνωση αυτή προσπάθησε να δικαιολογήσει τη δολοφονία τόσων αθώων Παλαιστίνιων πιστών ως ανταπάντηση στη μη τιμωρία όσων Παλαιστίνιων είχαν σκοτώσει Ισραηλινούς κατά τη διάρκεια της Ιντιφάντα) και εκτός των υπερ-ορθοδόξων, κυρίως όσων από αυτούς διέμεναν ως έποικοι στον ισραηλινό οικισμό Kiryat Arba, κάτοικος του οποίου ήταν και ο δολοφόνος. Το μένος τους εναντίον των Αράβων ήταν τόσο μεγάλο, ώστε έφταναν στο σημείο να ισχυρίζονται ότι το κάλεσμα του μουεζίνη από εκείνο το τέμενος δεν ήταν για προσευχή, αλλά για να κεντρίσει του Εβραίου της πόλης και συνάμα για να παροτρύνει τους Παλαιστίνιους να τους σκοτώσουν! Επίσης, οργάνώσεις όπως η “Union of Orthodox Jewish Congregations of America” (Orthodox Union) μέσω του εκτελεστικού διευθυντή της Pinchas Stolper (1931-2022), επέμειναν στη συνέχιση της εποικιστικής πολιτικής στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, παρά το γεγονός ότι οι ακραίοι εθνικιστές με τις δηλώσεις και τις πράξεις τους υπονόμειναν την ειρηνευτική διαδικασία. Για αυτό τον λόγο, είχε ζητηθεί από οργάνώσεις φιλειρηνικές, όπως η “A.P.N”, να διακοπεί η υποστήριξη των εποίκων (οικονομική και πολιτική), χωρίς όμως αποτέλεσμα. Άλλες οργάνώσεις που δεν καταδίκασαν απερίφραστα τη δολοφονία των Παλαιστίνιων στην Χεβρώνα και έριχναν τις ευθύνες για αυτή την ακραία πράξη βίας στους Παλαιστίνιους, οι οποίοι δεν είχαν σταματήσει τα εξτρεμιστικά στοιχεία που δρούσαν ανάμεσά τους, ήταν οι “Betar Youth organization” και “National Council of Young Israel” (σιωνιστική οργάνωση των ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων)⁶⁴⁵.

Η πολιτική ηγεσία του Ισραήλ, ο πρωθυπουργός Rabin, ο υπουργός Εξωτερικών Peres και ο Ισραηλινός πρόεδρος Weizmann καταδίκασαν τη δολοφονία. Ο ίδιος ο πρόεδρος Clinton πίεζε προς τη συνέχιση της ειρηνευτικής διαδικασίας, γιατί οι φωνές του μίσους και της μισαλλοδοξίας θα νικούσαν. Έπρεπε να τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα της «Συμφωνίας του Όσλο» με τη Συμφωνία για την αποχώρηση των

⁶⁴⁵ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 145-148, David Horovitz: ό.π., σελ. 370-372, Wendy Orange: “In the Wake of the Hebron Massacre”, the U.S., (Tikkun Magazine 9(3), (Kiryat Arba, March 31, 1994), Yagil Levy: ό.π., σελ. 154, Neil Rubin: ό.π., σελ. 106-108.

Ισραηλινών στρατευμάτων από τη Γάζα και την Ιεριχώ και την παράδοση της διοίκησης στους Παλαιστίνιους. Ο Arafat ανέστειλε τις διαπραγματεύσεις, ενώ ο ίδιος και αραβικά κράτη (Συρία, Λίβανος και Ιορδανία) ζήτησαν την αποστολή διεθνούς αστυνομικής δύναμης στην Χεβρόνα για να προστατεύσει τους Παλαιστίνιους, τη στιγμή που οι έποικοι όφειλαν να αποπλιστούν. Ο Rabin δεν απομάκρυνε τους τετρακόσιους εποίκους από το κέντρο της Χεβρόνας, όπου διέμεναν μέσα σε αμιγώς παλαιστινιακό πληθυσμό (αίτημα οργανώσεων που έκλιναν προς το αριστερό ιδεολογικό χώρο, όπως η Americans for Peace Now). Το λάθος του αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ισραηλινός στρατός είχε αναλάβει το σκέλος των διαπραγματεύσεων στα θέματα ασφαλείας με τους Παλαιστίνιους, όπως έχει ήδη αναφερθεί εκτενώς. Δεν κατανόησε ότι η παραμονή τους θα αποτελούσε μόνιμη εστία σύγκρουσης με τους άλλους κατοίκους και ουσιαστικά υπονόμευση της όλης διαδικασίας. Μια ενδεχόμενη εξήγηση είναι ότι στο τέμενος βρισκόταν ο τάφος των Πατριαρχών και, μάλλον, η απομάκρυνσή τους θα αποτελούσε πρόκληση όχι μόνο για τους υπερ-ορθόδοξους αλλά και για τους ορθόδοξους Ισραηλινούς-εβραίους, αφού μέλη τους ήταν οι Ισραηλινοί έποικοι του κέντρου της Χεβρόνας, οι οποίοι ήταν καλά οργανωμένοι πολιτικά. Παράλληλα, έπρεπε να καλλιεργηθεί το πνεύμα συνύπαρξης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, και ενδεχομένως μια τέτοια κίνηση θα αποξένωνε τους θρησκευόμενους Εβραίους του Ισραήλ⁶⁴⁶.

Η αποκρουστική αυτή πράξη της δολοφονίας ανθρώπων που προσεύχονταν μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο όλη την προσπάθεια επίτευξης Συμφωνίας, αφού «πόλωνε» το κλίμα μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων. Παραδοσιακές οργανώσεις Αμερικανο-εβραίων προσκείμενες στο ιδεολογικό κέντρο, όπως η “N.J.C.R.A.C.”, η “Presidents Conference”, καθώς και οργανώσεις του κεντρο-αριστερού χώρου, όπως η “Americans for Peace Now”, η “Israel Policy Forum” καταδίκασαν τη δολοφονία των Παλαιστίνιων στο τέμενος και τόνισαν την ανάγκη να εξακολουθήσει η διαδικασία ειρήνης και συμφιλίωσης μεταξύ των δύο λαών. Από την άλλη πλευρά, οι οργανώσεις του δεξιού ιδεολογικού χώρου και όσοι Αμερικανο-εβραίοι υποστήριζαν τις ιδέες του ραβίνου Kahane δεν μπορούσαν παρά να δικαιολογήσουν την αποτρόπαια πράξη του υπερ-ορθόδοξου Goldstein. Οι υποστηρικτές του Meir Kahane θεωρούσαν ότι η κυβέρνηση Rabin δεν δρούσε με τρόπο νόμιμο για το καλό του Ισραήλ. Συνεπώς,

⁶⁴⁶ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 145-148, David Horowitz: ό.π., σελ. 370-372, Wendy Orange: “In the Wake of the Hebron Massacre”, the U.S., (Tikkun Magazine 9(3)), (Kiryat Arba, March 31, 1994), Yagil Levy: ό.π., σελ. 154.

έβλεπαν την πράξη του Goldstein, όχι τόσο ως πολιτική ενέργεια εκδίκησης κατά των Παλαιστινίων, αλλά ως ιερή αποστολή και απόδειξη θρησκευτικής μαχητικότητας⁶⁴⁷.

Από την άλλη, οι τρομοκρατικές επιθέσεις των ακραίων Παλαιστινίων και των οργανώσεών τους οδηγούσαν σε εξασθένιση την υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας από τους Ισραηλινούς, ενώ παράλληλα ενισχύονταν οι ακραίες φωνές (υπερ-ορθόδοξοι και εθνικιστές) μέσα στο Ισραήλ. Πράγματι, ενώ αρχικά η υποστήριξη των Ισραηλινών για τη διαδικασία των «Συμφωνιών του Όσλο» ήταν συντριπτική και άγγιζε το 84% (1993), η υποστήριξή τους έπεσε στο 77% (1994) και στο 68% (1995). Επίσης, το επόμενο έτος (1994) από την υπογραφή της «Συμφωνίας του Όσλο», υπερ-ορθόδοξοι και άλλοι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι άρχισαν να δηλώνουν την αντίθεσή τους πιο σθεναρά. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι φωνές αντίθεσης κατά της «Συμφωνίας του Όσλο» από Ισραηλινούς υπερ-ορθόδοξους είχαν πυροδοτήσει, στις αρχές του 1994, δύο βομβιστικές επιθέσεις στη Ν. Υόρκη από δύο ακραίες οργανώσεις, άγνωστες έως τότε, τις “Maccabee Squad”, “Shield of David” κατά γραφείων φιλειρηνικών οργανώσεων, των “Americans for Peace Now” και “New Israel Fund”. Πάντως, το κλίμα αυτό των τρομοκρατικών επιθέσεων είτε από τη μια είτε από την άλλη πλευρά, ενίσχυε τους ακραίους⁶⁴⁸.

Τελικά, τα ακραία κηρύγματα μίσους και αντίθεσης στην ειρηνευτική διαδικασία οδήγησαν στη δολοφονία του Ισραηλινού πρωθυπουργού Yitzhak Rabin, κατά τη διάρκεια μιας ειρηνικής συγκέντρωσης στο Τελ Αβίβ, στις 4 Νοεμβρίου του 1995. Βέβαια, η ατμόσφαιρα ήταν βαριά πριν από την ημέρα της ειδικής δολοφονίας. Η διάσταση των απόψεων μεταξύ των δύο «στρατοπέδων», των πολύ συντηρητικών υπερ-ορθόδοξων και εθνικιστών Ισραηλινών-εβραίων, κυρίως εποίκων, και από την

⁶⁴⁷ David Horowitz: ό.π., σελ. 370, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ.145-146, Tzvi Marx: “A Post-Hebron Letter to my son Michael who just went from Yeshiva to Basic Training”, the U.S., (Tikkun Magazine, 9(3), 1994, Allan C. Brownfeld: “Extremism in Israel is fueled by a growing ultra-orthodox Movement in the U.S.”, the U.S., (The Lincoln Institute for Research and Education, Lincoln Review, Washington Report, Jan. – Feb. 2001), σελ. 4, Ehud Sprinzak: “The Israeli Right and the Peace Process 1992-1996”, Israel, (The Leonard Davis Institute for International Relations, The Hebrew University of Jerusalem, Davis Occasional Papers, No. 59, July 1998), σελ. 10-11, E. F. Marc D. Angel, Louis Bernstein, Gerald J. Blistein, Gerald D. Blidstein, Reuven P. Burka, Shalom Carmy, Aharon Feldman, Hillel Goldberg, Immanuel Jakobovits, Shlomo Riskin, Sol Roth, Yigal Shafran, Avi Walfish, Avraham Weiss, Joel B. Wolowelsky and Walter S. Wurzbarger: “Religious Zionism Revisited”, the U.S., (Tradition: a Journal of Orthodox Jewish Thought, Summer 1994, Vol. 28, No. 4), σελ. 44-45, 48-53, 57-58, Chaim I. Waxman: “An Americann Tragedy – Meir Kahane and Kahanism: A Review Essay”, Reviewed work(s): Heil Kahane by Yair Kotler, Meir Kahane: Ideologue, Hero, Thinker by S. Daniel Breslauer: Uncomfotable Questions for Comfortable Jews by Meir Kahane”, the U.S., (American Jewish History, March 1989, Vol. 78, No. 3 (March 1999), σελ. 431-435.

⁶⁴⁸ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, (“American Jewish Committee”, “American Jewish Year Book, 1996), σελ. 144-145, 150, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 156, Neil Rubin: ό.π., σελ. 56, Dov Waxman: ό.π., σελ. 329, Neil Rubin: ό.π. “American Jewry and the Oslo years” (Thesis in Towson University), σελ. 104-105.

άλλη πλευρά, των φιλειρηνιστών, κεντρο-αριστερών Ισραηλινών-εβραίων, είχε παγιωθεί. Το ίδιο πολωτικό/διχαστικό κλίμα επικρατούσε και στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Μήνες πριν από τη δολοφονία, σε εφημερίδες, όπως στην υπερ-ορθόδοξη “Jewish Press” (με έδρα το Μπρούκλιν) και αναγνωστικό κοινό ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους, δημοσιεύονταν άρθρα και στήλες με αρνητικά σχόλια για την ειρηνευτική διαδικασία και την πολιτική Rabin. Υπήρχαν σχόλια παραλληλισμού της κυβερνητικής πολιτικής του Ισραήλ με εκείνη της ναζιστικής Γερμανίας. Πολλές φορές, ραβίνοι του ορθόδοξου Ιουδαϊσμού (προσκειμένοι στους “Religious Zionists”) προσέδιδαν στον Ισραηλινό πρωθυπουργό τον χαρακτηρισμό “Judenrat”/“Moser”, δηλαδή Εβραίου που καταδίδει, παραδίδει άλλους Εβραίους και την περιουσία τους στον εχθρό. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν ο ραβίνος Shlomo Riskin (1940-) στη δυτική πόλη Efrat του Ισραήλ, ο οποίος ανήκε στον ορθόδοξο Ιουδαϊσμό. Δεν ήταν αντίθετος με τις ακραίες πράξεις των φανατικών Ισραηλινών-εβραίων, διαφωνούντων με την πολιτική της κυβέρνησης Rabin, ειδικά ως προς τους εποικισμούς. Μάλιστα, συμμετείχε σε ένα πρόγραμμα συγκέντρωσης χρημάτων για την ενίσχυση των εποίκων που αντιστέκονταν στην επικείμενη παραχώρηση γης της Δυτικής Όχθης στους Παλαιστίνιους. Επίσης, ο ραβίνος Avraham Hecht (Πρόεδρος της ορθόδοξης οργάνωσης “Rabbinical Alliance of America” και ραβίνος της συναγωγής Shaare Zion με δύο χιλιάδες Αμερικανο-εβραίους ως μέλη της, 1922-2013) υποστήριζε ότι όποιοι Ισραηλινοί ηγέτες παραχωρήσουν τμήματα της βιβλικής γης του Ισραήλ σε μη-Εβραίους Παλαιστίνιους, αξίζουν την ποινή του θανάτου. Επίσης, γίνονταν διαδηλώσεις, όπως εκείνη μπροστά από το ισραηλινό προξενείο της Ν. Υόρκης από Αμερικανο-εβραίους του δεξιού ιδεολογικού χώρου, εναντίον του Rabin και της φιλειρηνικής πολιτικής του. Τόσο οι υπερ-ορθόδοξοι Ισραηλινοί-εβραίοι και οι έποικοι όσο και οι υποστηρικτές τους στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν μπορούσαν να αποδεχθούν την παραχώρηση ιερής γης στους Παλαιστίνιους, όταν μάλιστα ομοεθνείς τους με τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, θα βρίσκονταν μελλοντικά υπό την εξουσία των Παλαιστίνιων. Ο χαρακτηρισμός του Rabin ως «προδότη» επαναλαμβανόταν στις διαδηλώσεις υποστηρικτών των εποίκων και των πολιτικών του Likud με τη συμμετοχή Αμερικανο-εβραίων του δεξιού ιδεολογικού χώρου στις μεγαλουπόλεις των Η.Π.Α. Ένα μήνα πριν τη δολοφονία του, υπήρξε ανάλογη διαδήλωση με πλακάτ, που πάλι έφεραν πάνω τους την λέξη «προδότης». Αυτό συνέβη αμέσως μετά την επιστροφή του Y. Rabin στο Ισραήλ από την Ουάσιγκτον, όπου υπέγραψε την «Ενδιάμεση Συμφωνία» (Interim Agreement or Oslo II)⁶⁴⁹.

⁶⁴⁹ Daniel Williams: “Rabbi’s Reaction to Killing: We have to make a tear in our shirt”, the U.S., “the Washington Post”, (November 10, 1995), Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1997), σελ. 176-180, Neil Rabin: ό.π., σελ.

Ο χαρακτηρισμός «προδότης» δεν ήταν ο μόνος που ακουγόταν και αναγραφόταν στα πανό των διαδηλωτών, των ακραίων εθνικιστών και υπερ-ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων. Άλλοι χαρακτηρισμοί και συνθήματα ήταν επίσης: «Ο Rabin πρόδωσε τη Σιών», «Ένα Ολοκαύτωμα είναι αρκετό». Σύμφωνα με τον εβραϊκό νόμο, όποιος Εβραίος παρέδιδε γη του Ισραήλ σε μη-Εβραίους παρέδιδε και τους Εβραίους εποίκους που διέμεναν στη Δυτική Όχθη, για αυτό έπρεπε να τιμωρηθεί με θάνατο. Αυτό υποστήριξε ο ραβίνος Avraham Hecht και πολύ περισσότερο, δήλωνε ότι δε θα αισθανόταν τίποτα, αν δολοφονείτο ο Ισραηλινός πρωθυπουργός. Όπως αποδείχτηκε, ουσιαστικά άνοιγε ο δρόμος σε φανατισμένους (υπερ-ορθόδοξους, θρησκευόμενους Εβραίους), διαφωνούντες με την ειρηνευτική προσπάθεια του Rabin, να προβούν σε αποτρόπαιες πράξεις⁶⁵⁰.

Οργανώσεις του δεξιού ιδεολογικού χώρου είχαν αντιταχθεί στην ειρηνευτική διαδικασία και στις Συμφωνίες του Όσλο I, II. Μεταξύ αυτών ήταν η “Z.O.A.”, η “Anti-Defamation League of B’nai Brith” και η “Union of Orthodox Jewish Congregations”. Οι οργανώσεις αυτές, πριν από τη δολοφονία Rabin, έκαναν ό,τι μπορούσαν για να παρακωλύσουν την ομαλή εφαρμογή των συμφωνηθέντων μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Η “A.D.L.”, όπως είχε πράξει και ομάδα ορθόδοξων ραβίνων, καλούσε τους Ισραηλινούς στρατιώτες σε απείθεια προς τους ανωτέρους τους σχετικά με την αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από εδάφη της Δυτικής όχθης και την εκκένωση οικισμών Ισραηλινών εποίκων. Χαρακτηριστικά, ο πρώην αρχι-ραβίνος του Ισραήλ Avraham Shapira (1914-2007) μαζί με άλλους ορθόδοξους ραβίνους (διακόσιους στον αριθμό) συγκεντρώθηκαν στο σπίτι του (Μάρτιος του 1995) με σκοπό να πάρουν απόφαση ότι απαγορευόταν από τον Ιουδαϊκό Νόμο η παραχώρηση εδαφών σε μη-Εβραίους. Συνεπώς οι Ισραηλινοί στρατιώτες δεν θα έπρεπε σε καμιά περίπτωση να υπακούσουν στις εντολές εκκένωσης εδαφών όπου ζούσαν Εβραίοι έποικοι. Ίδιου τύπου συνάντηση επαναλήφθηκε τον Ιούλιο του 1995, όταν στο σπίτι του Shapira συγκεντρώθηκαν ορθόδοξοι ραβίνοι, Αμερικανο-εβραίοι από το Brooklyn, οι οποίοι προέτρεπαν τους Ισραηλινούς στρατιώτες να μην συνδράμουν στην εκκένωση οικισμών Ισραηλινών εποίκων. Ήδη από τον Μάρτιο του 1994, ο Ασκεναζί, πρώην αρχιραβίνος του Ισραήλ Shlomo Goren (1917-1994) είχε βγάλει απόφαση, η οποία αντιτίθετο στην επικείμενη απομάκρυνση των εποίκων της Χεβρόνας από τον ισραηλινό στρατό.

58, Joseph Brewda: “The A.D.L.’s showdown with Yitzak Rabin”, the U.S., “Executive Intelligence Report”, (Feature, Vol. 23, No. 18, April 26, 1996), σελ. 22, Neil Rubin: ό.π. “American Jewry and the - Oslo years” (Thesis in Towson University), σελ. 104-105, Ehud Sprinzak: ό.π., σελ. 17-19, L.T. Mark Munson: ό.π., σελ. 5-6.

⁶⁵⁰ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1997), σελ. 179-181, Joseph Brewda: ό.π., σελ. 21-22, Neil Rubin: ό.π., σελ. 107.

Μάλιστα, προέτρεπε όλους τους Εβραίους σε ενεργή αντίσταση κατά της πρόθεσης αυτής της ισραηλινής κυβέρνησης. Το ίδιο, δηλαδή τη μη εκκένωση οικισμών εποίκων, είχε ζητήσει και ο πρώην Ισραηλινός πρωθυπουργός Yitzhak Shamir. Όλοι αυτοί οι υπερ-ορθόδοξοι ραβίνοι χαρακτηρίστηκαν από τον ίδιο τον πρωθυπουργό Rabin ως “Αγιατολάχ”⁶⁵¹.

Τα παραπάνω προκάλεσαν την σφοδρή αντίδραση του Ισραηλινού πρωθυπουργού, που δεν μπορούσε σε καμιά περίπτωση να ανεχθεί την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής του Ισραήλ από τους «ενδιαμέσους» και ιδίως από τη βασική οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, την “A.I.P.A.C.” (Επιφανειακά, η οργάνωση αυτή έδειχνε ότι υποστήριζε την πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης Rabin, ενώ στην πραγματικότητα επιθυμούσε την ανατροπή της). Η στάση και η δράση των οργανώσεων αυτών του δεξιού ιδεολογικού χώρου έρχονταν σε ευθεία αντίθεση με την πολιτική ειρήνης της εκλεγμένης κυβέρνησης του λαού του Ισραήλ, η πλειοψηφία του οποίου, όπως και της ευρύτερης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, ήταν υπέρ των «Συμφωνιών του Όσλο». Σε άρθρα των εφημερίδων “Jewish Telegraph Agency” (October 5, 1995), “Jerusalem Post” (October 7, 1995) και “Washington Jewish Week” (October 12, 1995), σημειωνόταν ότι ο Υ. Rabin καταφέρθηκε εναντίον των δεξιών οργανώσεων που προσπαθούσαν να επηρεάσουν τα μέλη του Κογκρέσου και τους αξιωματούχους της αμερικανικής κυβέρνησης κατά της εξωτερικής πολιτικής του, δηλαδή εναντίον της ειρηνευτικής προσπάθειας μέσω της διαδικασίας του Όσλο. Επίσης, όλη αυτή η προσπάθεια άσκησης επιρροής κατά της πολιτικής της κυβέρνησης Rabin υπονόμει και τα στρατηγικά συμφέροντα της Αμερικής. Η ειρήνευση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων ήταν, άλλωστε, στόχος της αμερικανικής κυβέρνησης. Ακόμα μια φορά ο Ισραηλινός πρωθυπουργός, σε κλειστή συνάντηση που είχε με τους ηγέτες της “Presidents Conference” (Οκτώβριος 1995), θα ξεσπάσει εναντίον όσων υπονόμειαν την πολιτική του για την επίλυση της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης και προσπαθούσαν να επηρεάσουν τα μέλη του Κογκρέσου εναντίον της⁶⁵².

⁶⁵¹ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., “American Jewish Committee”, (American Jewish Year Book, 1997), σελ. 179-180, Joseph Brewda: ό.π., σελ. 21-22, Shmuel Katz: “Yitzhak Rabin’s Chutzpah”, Israel, (October 20, 1995), www.shmuelkatz.com/articles/YitzhakRabinsownchutzpah.pdf, σελ. 1-2, Alissa Symon and Yael Patir: ό.π. “A big tent or a Divided Community?”, Israel, (Heinrich Boll Stiftung, Tel Aviv), E. F. Marc D. Angel, Louis Bernstein, Gerald J. Blidstein, Gerald D. Blidstein, Reuven P. Bulka, Shalom Carmy, Aharon Feldman, Hillel Goldberg, Immanuel Jakobovits, Shlomo Riskin, Sol Roth, Yigal Shafran, Avi Walfish, Avraham Weiss, Joel B. Wolowelsky and Walter S. Wurzbarger: “Religious Zionism Revisited”, the U.S., (Tradition: a Journal of Orthodox Jewish Thought, Summer 1994, Vol. 28, No. 4), σελ. 49, University of California: “Chronology, 16 February - 15 May 1994”, the U.S., (University of California, Institute of Palestine Studies, Journal of Palestine Studies, Summer 1994, Vol. 23, No. 4 (Summer 1994), σελ. 159, 164, Ehud Sprinzak: ό.π., σελ. 13-14.

⁶⁵² Richard H. Curtiss: “American Jews and Israel, Just before his death, Rabin made unprecedented attack on U.S. Jewish Leaders”, the U.S., “Washington Report on Middle East Affairs”, (December 1995), σελ. 74, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., “American Jewish Committee”,

Επομένως, όλο αυτό το φορτισμένο κλίμα, πολωμένο από την αντίθεση της μειοψηφίας των Αμερικανο-εβραίων του δεξιού ιδεολογικού χώρου εναντίον της μεγάλης πλειοψηφίας τους, που υποστήριζε κατά την περίοδο εκείνη την ειρηνευτική πολιτική του Rabin και τη διαδικασία που είχε καθοριστεί με τη «Συμφωνία του Όσλο Ι», λειτουργούσε υπέρ των ακραίων (υπερβολικά θρησκευόμενων ή εθνικιστών) τόσο της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας όσο και των Εβραίων του Ισραήλ. Πράγματι, όπως έχει προαναφερθεί, στην ετήσια δημοσκοπική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την οργάνωση “American Jewish Committee” το έτος 1995 – είχαν προηγηθεί ανάλογες δημοσκοπήσεις για τα έτη 1993, 1994 - η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων σε ποσοστό 68% υποστήριζε την ειρηνευτική διαδικασία και πολιτική του Υ. Rabin. Επίσης, το 63% των Αμερικανο-εβραίων δεν συμφωνούσε στην παροχή οικονομικής ενίσχυσης από αμερικανικής πλευράς προς την Παλαιστινιακή Αρχή, για να καλυφθούν οι ανάγκες της. Βέβαια, σε αυτή την έρευνα κοινής γνώμης δεν είχε αναφερθεί στους συμμετέχοντες, κατά την υποβολή του αντίστοιχου ερωτήματος, ότι η ισραηλινή κυβέρνηση ήταν θετικά διακείμενη στην χορήγησή της. Όμως, δεν έπαυε να υπάρχει δυσπιστία ως προς τους Αραβες, ειδικά τους Παλαιστινίους, σχετικά με την εκπλήρωση των συμφωνηθέντων. Οι ακραίοι, λοιπόν, εκδήλωσαν έμπρακτα με τον χειρότερο τρόπο την αντίθεσή τους στην ειρηνευτική προσπάθεια. Η δολοφονία του Ισραηλινού πρωθυπουργού το Νοέμβριο του 1995, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, δικαιολογήθηκε από το δολοφόνο του Yigal Amir στη βάση των αποφάσεων και των προτροπών ορθόδοξων ραβίνων, που θεωρούσαν τον Rabin «προδότη» και ασεβή προς τον Ιουδαϊκό Νόμο⁶⁵³.

Η δολοφονία συγκλόνισε την Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Για πολλούς Αμερικανο-εβραίους, η βίαιη απώλεια του Rabin έγινε πολύ προσωπική υπόθεση, «σαν να είχε χαθεί δικό τους συγγενικό πρόσωπο». Αυτό οφειλόταν, όπως επεσήμανε ο Dr. Richard T. Foltin (διευθυντής εθνικών και νομικών θεμάτων της οργάνωσης “American Jewish Committee” (2009-2018), στο γεγονός ότι «η κοινή μοίρα ένωνε τους Αμερικανο-εβραίους και το Ισραήλ», αφού οι ίδιοι είχαν ως ένα από τα κύρια στοιχεία της αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητας τη διασφάλιση της ύπαρξής του ως ιδιαίτερης πατρίδας τους και το «τελευταίο καταφύγιο» όλων των Εβραίων. Οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις καταδίκασαν τη δολοφονία. Αμερικανο-εβραϊκές τοπικές οργανώσεις

(American Jewish Year Book, 1997), σελ.180, Joseph Brewda: ό.π., σελ. 21-22, Shmuel Katz: “Yitzhak Rabin’s Chutzpah”, Israel, (October 20, 1995), www.shmuelkatz.com/articles/YitzhakRabinsownchutzpah.pdf, σελ. 1-2, Alissa Symon and Yael Patir: ό.π. “A big tent or a Divided Community?”, Israel, (Heinrich Boll Stiftung, Tel Aviv).

⁶⁵³ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, (Israel Related Matters, Prelude to Assassination) the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ. 178-179, 183, Neil Rubin: ό.π., σελ. 58, Daniel Williams: “Rabbi’s Reaction to Killing: We have to make a tear in our shirt”, the U.S., “the Washington Post”, (November 10, 1995).

οργάνωσαν ολονυκτίες για την μνήμη του, ενώ το ίδιο συνέβη και στο Ισραήλ. Ο Henry Siegman (της American Jewish Congress) αποδοκίμασε τη δολοφονία και κατηγόρησε τους ορθόδοξους και τις οργανώσεις τους ως ηθικά υπεύθυνες για τη δολοφονία, αφού πολλές είχαν «κυριευθεί» από ηγέτες μισαλλόδοξους, ξενόφοβους και αντιδημοκρατικούς. Μάλιστα, πρότεινε τη διακοπή χρηματοδότησης των ορθόδοξων οργανώσεων από τους μη-ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους. Τις συγκεκριμένες θέσεις, όμως, δεν συμμερίστηκαν άλλες οργανώσεις όπως οι “Z.O.A.”, “A.D.L.”, ακόμα και η “American Jewish Committee”⁶⁵⁴.

Πράγματι, η κοινότητα των ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων ένιωσε πολύ άβολα, επειδή η πλειοψηφία των μελών της και οι περισσότερες οργανώσεις της, όπως η “Union of Orthodox Jewish Congregations of America”, η “Rabbinical Alliance of America”, η “Rabbinical Council of America”, η “Agudah Israel of America” και η “National Council of Young Israel” είχαν αντιταχθεί στην ειρηνευτική διαδικασία, η οποία στηριζόταν στην παράδοση τμημάτων της ιερής γης στους Παλαιστίνιους ως αντιστάθμισμα και αναγκαία προϋπόθεση για την ειρήνη μαζί τους. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο Yigal Amir ήταν ορθόδοξος Εβραίος, φοιτητής του Πανεπιστημίου Bar Ilan και δολοφόνος του Ισραηλινού πρωθυπουργού, επικαλούμενος μάλιστα για τις πράξεις του τον Ιουδαϊκό Νόμο, έφερνε σε δύσκολη θέση την ορθόδοξη εβραϊκή κοινότητα των Η.Π.Α. Υπήρχε, βεβαίως, διάσταση μεταξύ των ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων σχετικά με την ευθύνη την οποία έφεραν, γιατί κάποιοι από αυτούς δεν απέτρεψαν εγκαίρως ή ενθάρρυναν ειδικές πράξεις όπως αυτές (εκτέλεση Παλαιστίνιων πιστών στο τζαμί της Χεβρώνας, δολοφονία του Ισραηλινού πρωθυπουργού Y. Rabin). Ωστόσο, ηγετικά πρόσωπα του ορθόδοξου Ιουδαϊσμού της Ν. Υόρκης δεν έβγαιναν απερίφραστα να αποκηρύξουν όσους ήταν φυσικοί αυτουργοί ή σχεδίαζαν (ηθικοί αυτουργοί) ακραίες, δολοφονικές ενέργειες, δικαιολογώντας τις στη βάση του Ιουδαϊκού Νόμου⁶⁵⁵. Αυτό το παράπονο εξέφρασε η Γενική πρόξενος του Ισραήλ στη Ν. Υόρκη Colette Avital. Οι καθηγητές του Yigal Amir στο “Bar Ilan University” αποδοκίμασαν την επίκληση του Ιουδαϊκού Νόμου για δικαιολόγηση της εγκληματικής αυτής πράξης. Γενικά, οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι αποδοκίμασαν τη δολοφονία Rabin και συντάχθηκαν σε αυτό μαζί με τις άλλες οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων. Οργανώσεις που ήταν κατ’

⁶⁵⁴ Richard T. Foltin: “U.S., National Affairs”, “The Political Arena” (The Clinton Administration), U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ. 145, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, “Israel Related Matters” (Coping with Tragedy), the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ.182.

⁶⁵⁵ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, “Israel Related Matters” (Prelude to Assassination, Coping with Tragedy), the U.S., “American Jewish Committee”, “American Jewish Year Book, 1997, σελ. 176, 178-182. Richard T. Foltin: “U.S., National Affairs”, “The Political Arena” (The Clinton Administration), U.S., “American Jewish Committee”, “American Jewish Year Book, 1997, σελ. 145.

εξοχήν επικριτικές απέναντι στον δολοφονηθέντα πρωθυπουργό, όπως η “Rabbinical Council of America” και η “Agudah Israel of America” (Haredi organization), διαχώρισαν τη θέση τους από τον Yigal Amir⁶⁵⁶.

Επιπλέον, τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους αποφασίστηκε να γίνει μια εκδήλωση μνήμης για τον αδικοχαμένο Ισραηλινό πρωθυπουργό υπό την αιγίδα της οργάνωσης-ομπρέλας “Presidents Conference”, της “A.I.P.A.C.”, και της “Jewish Council for Public Affairs”. Μεταξύ των προσκεκλημένων θα ήταν η “Z.O.A.” και η “National Council of Young Israel”. Τελικά, οι τελευταίες αρνήθηκαν να παρευρεθούν, γιατί δεν θα συμμετείχαν εκπρόσωποι του κόμματος Likud, ως ομιλητές και συνεπώς θα ακουγόταν μόνο η φωνή του κυβερνώντος κόμματος, του Εργατικού. Ενώ εκπρόσωποι των οργανώσεων αυτών δεν παρουσιάστηκαν στην εκδήλωση, μεμονωμένα μέλη οργανώσεων των ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων παρευρέθηκαν, για να τιμήσουν την μνήμη του.⁶⁵⁷

Μετά το θάνατο του Rabin την πρωθυπουργία ανέλαβε ο Shimon Peres, ο οποίος θα οδηγήσει την χώρα σε εκλογές, τον Ιούνιο του 1996, τις οποίες θα χάσει από τον αντίπαλό του Benjamin Netanyahu. Η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων θα στηρίζουν τον Peres και την ειρηνευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα, το Δεκέμβριο του 1995 με καταχώρισή τους στην εφημερίδα “New York Times” τριάντα έξι από τις πενήντα τρεις οργανώσεις της “Presidents Conference” θα υποστηρίξουν τον Peres και την διαδικασία, όπως προβλεπόταν από τις «Συμφωνίες του Όσλο». Επίσης, οι φιλειρηνικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις θα προσπαθήσουν να πείσουν μέλη του Κογκρέσου για τη σημασία της συνέχισης της οικονομικής βοήθειας και προς τους Παλαιστίνιους, αντίθετα από δεξιές οργανώσεις όπως η “Z.O.A.”⁶⁵⁸.

Αμέσως μετά τις παλαιστινιακές εκλογές, το Φεβρουάριο του 1996, θα γίνει μία σειρά τρομοκρατικών χτυπημάτων από την Hamas και ειδικότερα από ένα ένοπλο παρακλάδι της, το οποίο αποκαλείτο «Ταξιαρχία νέας γενιάς του Yahiah Ayyash» προς τιμήν του δολοφονηθέντος στρατιωτικού επικεφαλής του ένοπλου τμήματος της οργάνωσης αυτής. Το πρώτο χτύπημα θα γίνει σε λεωφορείο που εκτελούσε δρομολόγιο στην Ιερουσαλήμ, όπου θα σκοτωθούν είκοσι-έξι και θα τραυματιστούν σαράντα έξι Ισραηλινοί-εβραίοι. Αυτή η βομβιστική κίνηση θα αναγκάσει τον τότε πρωθυπουργό

⁶⁵⁶ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs” (Coping with Tragedy), the U.S., “American Jewish Committee”, “American Jewish Year Book, 1997, σελ.182-183, Neil Rubin: ό.π., σελ. 61.

⁶⁵⁷ Neil Rubin: ό.π., σελ. 60-61, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ.185-186.

⁶⁵⁸ Neil Rubin: ό.π., σελ. 59, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ.186-187, Editorial of “Jewish Currents: “We mourn – and Fight Back!”, U.S., (Jewish Currents, November 10, 1995 in the issue of December 1995), σελ. 3.

Shimon Peres να σφίξει τον στρατιωτικό κλοιό γύρω από τις παλαιστινιακές πόλεις και να αναβάλει την αποχώρηση των Ισραηλινών στρατιωτών από την Χεβρόνα, που είχε προγραμματιστεί για τον Μάιο του 1996. Επίσης, θα ακολουθήσουν αρκετές επιθέσεις αυτοκτονίας (σε σημείο συνάντησης Ισραηλινών στρατιωτών όπου περίμεναν την μεταφορά τους σε μονάδες, εκείνη σε εμπορικό κέντρο στο Τελ Αβιβ και άλλη σε στάση λεωφορείου στην Ιερουσαλήμ) καθώς και απόπειρα επίθεσης αυτοκτονίας με εκρηκτικά από Παλαιστίνιους, τα οποία προσπάθησαν ανεπιτυχώς να τα ενεργοποιήσουν σε οικισμό Ισραηλινών εποίκων⁶⁵⁹.

Όλα αυτά ήταν αναμενόμενο να ενισχύσουν τις φωνές της ισραηλινής δεξιάς, που θεωρούσε ότι ο Υ. Arafat δεν ήταν παρά ένας τρομοκράτης και στην ουσία προωθούσε τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους με σκοπό να καταλύσει το Ισραήλ. Συνέπεια των παραπάνω γεγονότων ήταν η συνεχής ενίσχυση της ισραηλινής δεξιάς. Και αυτό, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες του ίδιου του Arafat να βοηθήσει τους Ισραηλινούς πολιτικούς του «Εργατικού κόμματος» και ειδικά τον Shimon Peres στην εκλογική του προσπάθεια, με την εντολή προς τις παλαιστινιακές δυνάμεις ασφαλείας να θέσουν υπό τον έλεγχό τους τα ισλαμικά κέντρα κοινωνικής πρόνοιας που είχε οργανώσει η “Hammas”. Σε αυτό συνέτεινε και η πολιτική αστάθεια στο Λίβανο, όπου στο Νότο της χώρας η υποστηριζόμενη από το Ιράν “Hezbollah” αποφάσισε να προχωρήσει σε επίθεση κατά του Ισραήλ με πυραύλους που εκτόξευσαν μαχητές της. Στην επίθεση αυτή, που δεν ήταν η μοναδική κατά τη διάρκεια του Απριλίου του 1996, τραυματίστηκαν τριάντα έξι Ισραηλινοί πολίτες, αναγκάζοντας τον ισραηλινό στρατό να εισηγηθεί στον πρωθυπουργό Shimon Peres τη στρατιωτική επιχείρηση “The Grapes of Wrath” (Τα σταφύλια της οργής) στο Λίβανο. Παρά τις επιχειρήσεις του ισραηλινού στρατού, δεν υπήρξε επιτυχία μετά και από το τραυματισμό μεγάλου αριθμού αμάχων Λιβανέζων στην πόλη Kfar Kana, η οποία τελούσε υπό την προστασία των δυνάμεων του Ο.Η.Ε.. Τελικά, οδηγήθηκαν σε Συμφωνία κατάπαυσης του πυρός τόσο οι Ισραηλινοί όσο και η Hezbollah. Επίσης, ακόμα και η σύγκληση του «Εθνικού Παλαιστινιακού Συμβουλίου» στη Γάζα για να αποφασίσει την κατάργηση των άρθρων εκείνων του παλαιστινιακού Συμφώνου που έκαναν αναφορά στην καταστροφή του εβραϊκού κράτους, δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, γιατί ανέθεσε στη Νομική Επιτροπή του παλαιστινιακού Συμβουλίου να προτείνει εκείνη τις διορθώσεις που απαιτούνταν. Δεν υπήρχε, δηλαδή, ούτε εδώ σαφής πρόοδος για την υλοποίηση μίας από τις βασικές δεσμεύσεις των Παλαιστίνιων στις «Συμφωνίες του Όσλο». Τα παραπάνω ενίσχυναν την

⁶⁵⁹ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 30-32, Erika Lee Berland: ό.π., σελ. 29-30

εικόνα του Netanyahu, υποψήφιου για την πρωθυπουργία και αντιπάλου του Shimon Peres, ως εγγυητή της ασφάλειας του Ισραήλ από τους Άραβες «τρομοκράτες»⁶⁶⁰.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Η πρωθυπουργία Netanyahu και η εφαρμογή της διαδικασίας του Όσλο

Αν και η αμερικανική κυβέρνηση με πρόεδρο τον Bill Clinton ήταν προβληματισμένη με την εκλογή του Benjamin Netanyahu ως πρωθυπουργού του Ισραήλ (τον Μάιο του 1996) τελικά, ο νέος Ισραηλινός πρωθυπουργός δεν αποκήρυξε τις «Συμφωνίες του Όσλο I και II», αλλά αντίθετα υποσχέθηκε να τις τηρήσει και να προχωρήσει στα επόμενα βήματα που προέβλεπε η ειρηνευτική διαδικασία. Ωστόσο, δεν απέκρυψε το γεγονός ότι θα ήταν πιο σκληρός διαπραγματευτής από τους προκατόχους του, Y. Rabin και Shimon Peres, προκειμένου ο Y. Arafat να τηρήσει τις δικές του δεσμεύσεις αναφορικά με τη καταδίωξη των τρομοκρατών και τη δημόσια αποκήρυξη τρομοκρατικών απειλών και πράξεων ως μεθόδων για την επίλυση των διαφορών μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων. Είχε υποστηρίξει ότι οι Συμφωνίες του Όσλο αποτελούσαν κίνδυνο για το Ισραήλ, ο Παλαιστίνιος ηγέτης Y. Arafat ήταν τρομοκράτης και ότι, αν εκλεγόταν στον πρωθυπουργικό θώκο, δε θα έκανε καμιά εδαφική παραχώρηση στους Παλαιστίνιους για την ειρήνη, αποσταθεροποιώντας την όλη ειρηνευτική διαδικασία.⁶⁶¹.

Άλλωστε, με την «Ενδιάμεση Συμφωνία» προβλεπόταν ότι το Ισραήλ θα αποχωρούσε από επτά παλαιστινιακές πόλεις, όπου ο πληθυσμός ήταν - αμιγώς ή σχεδόν αμιγώς - παλαιστινιακός: Τζενίν, Καλκίγια, Τουλκαρέμ, Ναμπλούς, Ραμάλλα, Βηθλεέμ, και από το μεγαλύτερο τμήμα της Χεβρώνας. Ήδη από τον Νοέμβριο του 1995, το Ισραήλ έδειχνε έμπρακτη διάθεση να εφαρμόσει τις παραμέτρους της παραπάνω Συμφωνίας. Ο Ισραηλινός στρατός είχε αποχωρήσει από την Τζενίν το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, από την Ναμπλούς (το Ισραήλ είχε παράλληλα απελευθερώσει χίλιους Παλαιστίνιους κρατούμενους από τις φυλακές του), καθώς και από τη Βηθλεέμ. Έτσι, τα εδάφη περνούσαν στα χέρια της Παλαιστινιακής Αρχής, η οποία έλεγχε πια το 6% της Δυτικής Όχθης, καθώς και τα 2/3 της Γάζας. Η παράδοση, όμως, της Χεβρώνας από το Ισραήλ στην Παλαιστινιακή αρχή θα καθυστερήσει, μέχρι τον Ιανουάριο του 1997. Θα

⁶⁶⁰ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 32-33, 36-39, William B. Quandt: ό.π., σελ. 343, Erika Lee Berland: ό.π., σελ. 30-38.

⁶⁶¹ Erika Lee Berlant: "The Peace Process: A case study", the U.S., (University of Nevada, Las Vegas, 1995, Department of Political Science (May 1998), σελ. 28-29, Robert Kagan and William Kristol: "Present Dangers, Crisis and Opportunity in American Foreign and Defense Policy", the U.S., (Encounter Books, San Francisco, California, 2000), σελ. 225-227, William B. Quandt: ό.π., σελ. 342-343, Lawrence Grossman: "Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews", the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1998), σελ. 109.

προηγηθεί η δολοφονία του επικεφαλής του ένοπλου σκέλους της Hamas (Ezzedin al-Qassam), του Yahiah Ayyash, ο οποίος σύμφωνα με τους Ισραηλινούς, προετοίμαζε τρομοκρατικά χτυπήματα στο Ισραήλ. Επίσης, τον Ιανουάριο του 1996 θα πραγματοποιηθούν οι παλαιστινιακές εκλογές για την ανάδειξη των μελών του παλαιστινιακού νομοθετικού σώματος. Την πλειοψηφία των εδρών θα κερδίσει η Fatah, γεγονός που δήλωνε ότι ο Y. Arafat κυριαρχούσε ακόμα στην πολιτική σκηνή, αλλά υπήρχε αμφισβήτηση για τις κινήσεις του όσον αφορά τη διαδικασία του Όσλο τόσο από τους ισλαμιστές όσο και από διαφωνούντες μέσα στους κόλπους της ίδιας της οργάνωσής του, της Fatah⁶⁶².

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο νέος Ισραηλινός πρωθυπουργός δεν ήταν διατεθειμένος να κάνει εδαφικές παραχωρήσεις για την ειρήνη στους Παλαιστίνιους. Κινείτο στην γραμμή όλων εκείνων που ήταν αντίθετοι στις Συμφωνίες του Όσλο, δηλαδή των υπερ-ορθόδοξων εποίκων, της εθνικιστικής δεξιάς και του μεγαλύτερου μέρους των υποστηρικτών του Likud, οι οποίοι προέβαλαν την ανάγκη εδαφικής επέκτασης του Ισραήλ σε όλη τη Δυτική Όχθη με τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ». Για αυτούς, ο διαμοιρασμός της Παλαιστίνης μεταξύ δύο εθνικών κρατών, ενός εβραϊκού και ενός παλαιστινιακού, δεν υφίστατο. Στη δεξιά, εθνικιστική οπτική των ακραίων δεξιών, υπερ-ορθόδοξων υποστηρικτών του Likud δεν υπήρχε αντίθεση μεταξύ της ιδέας του «Μεγάλου Ισραήλ» και της ανάγκης ισχυρής στρατιωτικής δύναμης από την πλευρά του εβραϊκού κράτους, καθώς και επίδειξης ή ακόμα και χρήσης της. Η στρατιωτική δύναμη και η πολεμική ισχύς ήταν αυτές που καθόριζαν τις διεθνείς σχέσεις, και όχι η διεθνής αλληλεξάρτηση και συνεργασία⁶⁶³.

Επομένως, ο Netanyahu ακολουθούσε θέσεις και ιδέες του Vladimir Ze'ev Zlotinsky με το "Revisionist Movement" καθώς και του M. Begin με τον "Neo-Revisionism", εμπλουτισμένων με τις δικές του ιδεολογικές αντιλήψεις. Για αυτόν η προοπτική συνύπαρξης και η λύση δύο κρατών, ενός εβραϊκού και ενός παλαιστινιακού, δεν ήταν δυνατή. Το Ισραήλ έπρεπε να προσαρτήσει τη Δυτική Όχθη, η οποία θα τελούσε

⁶⁶² Charles Enderlin: ό.π., σελ. 12-13, 19-24, 30-34, Erika Lee Berland: ό.π., σελ. 27-32, Gary E. Rubin: "Letter to Mr Phil Baum (executive director of the "American Jewish Congress"), the U.S., (Americans for Peace Now, A Letter introducing the report of the Americans for Peace Now's Mission to Israel in July 1995, N. York, September 9th, 1995), Gary E. Rubin: "The Peace Process at the Crossroads, A Report on the Americans for Peace Now Mission to Israel, July 3-10, 1995", the U.S., (Americans for Peace Now, N. York, July 3-10, 1995), σελ. 1.

⁶⁶³ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 42-46, 50, William B. Quandt: ό.π., σελ. 343, Robert O. Freedman: "Israel under Netanyahu: Domestic Politics and Foreign Policy", the U.S., (Routledge), "Preface-Introduction to Israel in the Netanyahu Era", "Israel Domestic Politics (Part I), Ilan Peleg: "The Likud under Benjamin Netanyahu. Re-adjusting Revisionism to the 21st century", "A brief historical sketch of the Likud (1973-2018)", "Likud's Ideological Foundations". "The Ideological Revolution of the Right, including Likud", "Likud's Foreign Policy under Netanyahu".

υπό ισραηλινή κυριαρχία, και μόνο τέσσερις παλαιστινιακές αστικές περιοχές (συνιστώντας το 20% της Δυτικής Όχθης) θα μπορούσαν να έχουν αυτονομία. Οι Ισραηλινοί έπρεπε να κατέχουν τη Δυτική Όχθη και να ελέγχουν όλα τα στρατηγικά σημεία που κρίνονταν απαραίτητα για την ασφάλεια του Ισραήλ. Η Δυτική Όχθη αποτελούσε το «σιδηρούν παραπέτασμα» μεταξύ αυτών ως έθνους και των Αράβων, για να μπορέσουν να κυριαρχήσουν σε έναν εχθρικό κόσμο. Άλλωστε, ο Netanyahu όπως και ο M. Begin ήταν δύσπιστοι απέναντι στους Παλαιστίνιους και τους Άραβες. Δεν ήταν αληθινός ο αγώνας των Παλαιστίνιων για εθνική ολοκλήρωση με τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Σύμφωνα με την εθνικιστική δεξιά του Ισραήλ, η επιθετική στάση τους κατά του Ισραήλ δεν είχε ως αφορμή την κατοχή της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας από τον ισραηλινό στρατό, αλλά το μίσος τους για τον δυτικό κόσμο. Ακόμα, η επιθετική τους συμπεριφορά βασιζόταν στον παν-αραβικό εθνικισμό, τον ισλαμικό φονταμενταλισμό και την ανυπαρξία δημοκρατικών θεσμών. Όσον αφορά τους Ισραηλινούς-Άραβες, θα είχαν δικαιώματα ως άτομα, αλλά όχι ως εθνική ομάδα. Θα μπορούσαν οι Παλαιστίνιοι της Δυτικής Όχθης μετά μια περίοδο είκοσι ετών, εφόσον είχαν επιδείξει ειλικρινή διάθεση συνύπαρξης με τους Ισραηλινούς, να αποκτήσουν πολιτικά δικαιώματα⁶⁶⁴.

Ουσιαστικά, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός ήταν αντίθετος με οποιαδήποτε εδαφική παραχώρηση για την ειρήνη. Δεν αποκήρυττε την ειρηνευτική διαδικασία και τις Συμφωνίες του Όσλο. Έτσι, τουλάχιστον, έδειχνε δημόσια εξαιτίας της διεθνούς πίεσης και ειδικά της αμερικανικής καθώς και της εσωτερικής πολιτικής κατάστασης. Στο εσωτερικό πολιτικό πεδίο, οι υποστηρικτές της ειρηνευτικής διαδικασίας, οι κεντρο-αριστεροί και φιλειρηνιστές Ισραηλινοί, οι οργανώσεις τους καθώς και μεγάλο τμήμα του ισραηλινού πληθυσμού ήθελαν τη συνέχισή της. Με την εκλογή του, όμως, ζητούσαν να υπάρξει πίεση προς τον Y. Arafat να τηρήσει τις δεσμεύσεις του, να πατάξει την τρομοκρατία και να αναθεωρήσει τη ρητορική και τα άρθρα του παλαιστινιακού Συμφώνου που πρόβαλαν την καταστροφή του Ισραήλ. Από την πλευρά της, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων σε ποσοστό 81% στήριζε την ειρηνευτική διαδικασία των Rabin-Peres, όπως αποτυπωνόταν σε δημοσκόπηση που είχε διενεργήσει η οργάνωση “Israel Policy Forum”. Επίσης, το ποσοστό υπέρ της συνέχισης της διαδικασίας αυτής από το νέο πρωθυπουργό ήταν συντριπτικό και έφτανε το 95% των Αμερικανο-εβραίων. Οι τελευταίοι πίστευαν ότι η συνέχιση αυτή της ειρηνευτικής

⁶⁶⁴ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 42-46, William B. Quandt: ό.π., σελ. 339, 343, Robert O. Freedman and Ilan Peleg: ό.π. “A brief historical sketch of the Likud (1973-2018)”, “Likud’s Ideological Foundations”. “The Ideological Revolution of the Right, including Likud”, “Likud’s Foreign Policy under Netanyahu”, σελ. 23.

διαδικασίας εξυπηρετούσε τους στόχους της αμερικανικής κυβέρνησης, της δικής τους κυβέρνησης. Επίσης, το 64% των Αμερικανο-εβραίων θεωρούσε τον Netanyahu «μετριοπαθή», ότι δηλαδή ενδιαφερόταν ειλικρινά για την ειρήνη, αλλά η ειρηνευτική διαδικασία θα προχωρούσε επί της πρωθυπουργίας του με πιο αργούς ρυθμούς. Ωστόσο, για τον Netanyahu οι Συμφωνίες του Όσλο έπρεπε να αποτύχουν, και για αυτό τον λόγο πρόβαλε συνεχώς νέες απαιτήσεις προς τους Παλαιστίνιους σχετικά με την περαιτέρω εφαρμογή των Συμφωνιών από ισραηλινής πλευράς. Η ίδια η ιδεολογική βάση του «Δεξιού σιωνισμού» βασιζόταν τόσο στην εδαφική επέκταση μέσω των εποικισμών, όσο και την χρήση της στρατιωτικής ισχύος για την κατοχύρωση της ασφάλειας του κράτους του Ισραήλ. Αντίθετα, η ιδεολογική βάση του «Αριστερού σιωνισμού» δεν αποδεχόταν την εικόνα του περιχαρακωμένου, εθνικά διαχωρισμένου, ισχυρού στρατιωτικά, εβραϊκού κράτους, αλλά πρόβαλε την ανάγκη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, των ίσων δικαιωμάτων προς όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως θρησκείας και εθνικής ομάδας καταγωγής (Right Zionism versus Left Zionism)⁶⁶⁵.

Τον Ιούλιο του 1996 ο πρόεδρος Clinton κάλεσε τον Ισραηλινό πρωθυπουργό στον Λευκό οίκο, προκειμένου να υποστηρίξει την ειρηνευτική διαδικασία. Πράγματι, ο Netanyahu δήλωσε την πρόθεσή του να συνεχίσει την εφαρμογή των συμφωνηθέντων, αλλά οποιαδήποτε νέα παραχώρηση εδάφους καθίστατο εξαρτώμενη από την υλοποίηση των παλαιστινιακών δεσμεύσεων (με βάση τις Συμφωνίες για την εκπλήρωση των όρων των σχετικών με τη διασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ). Οι όροι που χρησιμοποίησε ο Ισραηλινός πρωθυπουργός ήταν «ασφάλεια» και «αμοιβαιότητα», αλλιώς δε θα υπήρχε το ενδεχόμενο της συνάντησης με την παλαιστινιακή ηγεσία. Στα πλαίσια αυτά, όταν επέστρεψε στο Ισραήλ, δήλωσε ότι, παρά το γεγονός ότι θα έπρεπε το Ισραήλ να έχει αποσύρει τα στρατεύματά του από την πόλη της Χεβρώνας και να έχει παραδώσει τη διοίκησή της στην Παλαιστινιακή αρχή, δεν θα το έπραττε. Σκόπευε να την επαναδιαπραγματευτεί, αλλά ο Παλαιστίνιος ηγέτης δεν συμφωνούσε σε αυτό⁶⁶⁶.

Με τη θέση του Netanyahu για εκπλήρωση των δεσμεύσεων από την Παλαιστινιακή αρχή στον τομέα της ασφάλειας, προκειμένου να επανεκκινηθεί η ειρηνευτική διαδικασία συμφώνησαν οργανώσεις του δεξιού bloc των Αμερικανο-

⁶⁶⁵ Charles Ederlin: *ό.π.*, σελ. 42-46, William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 339, 343, Robert O. Freedman and Ilan Peleg: *ό.π.* “A brief historical sketch of the Likud (1973-2018)”, “Likud’s Ideological Foundations”, “The Ideological Revolution of the Right, including Likud”, “Likud’s Foreign Policy under Netanyahu”, Robert Kagan and William Kristol: *ό.π.*, σελ. 225-227, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, “Israel Related Matters”, “Netanyahu and American-Jews”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1998), σελ. 109.

⁶⁶⁶ Mira Sucharov: “Values, Identity, and Israel Advocacy”, Canada, (Carleton University (Ottawa), Foreign Policy Analysis 7, 2011), σελ. 373, William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 343-344, Charles Enderlin: *ό.π.*, σελ. 49-53.

Εβραίων, όπως η “Z.O.A.”. Ο πρόεδρος της Morton Klein εξέφρασε ικανοποίηση από τη στάση του Ισραηλινού πρωθυπουργού, αφού «οι παραβιάσεις των Συμφωνιών του Όσλο από τον Y. Arafat έθεταν εμπόδια για να υπάρξει διαρκής και πραγματική ειρήνη». Από την άλλη, εκπρόσωπος της φιλειρηνικής οργάνωσης “Americans for Peace Now”, σε ομιλία του Ισραηλινού πρωθυπουργού σε Συνέδριο της “Presidents Conference” κατά την επίσκεψή του στις Ηνωμένες Πολιτείες (Ιούλιος του 1996), τον ρώτησε για την εκπλήρωση των προσδοκιών των Παλαιστινίων, οι οποίες καθυστερούσαν να γίνουν πράξη με την εισαγωγή περαιτέρω όρων και προϋποθέσεων από την ισραηλινή πλευρά. Οι τελευταίες μπορούσαν να λειτουργήσουν ανασταλτικά για την ειρήνη. Με την απογοήτευση να μεγαλώνει και στις δύο πλευρές, τα ακραία στοιχεία των δύο μερών θα μπορούσαν με τις ενέργειές τους να ακυρώσουν την ειρηνευτική διαδικασία. Οι παραδοσιακές οργανώσεις του κεντρικού χώρου, που έκλιναν προς το φιλειρηνικό bloc (American Jewish Congress), οι οποίες είχαν στηρίξει την ειρηνευτική πολιτική των Rabin-Peres, έδειχναν μια στάση αναμονής απέναντι στις πολιτικές προθέσεις και κινήσεις του B. Netanyahu. Με την έλευσή του στις Η.Π.Α. συναντήθηκε με μέλη του Κογκρέσου και ηγετικά πρόσωπα των οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας⁶⁶⁷.

Καθώς η συνάντηση μεταξύ Netanyahu και Arafat είχε πραγματοποιηθεί στο συνοριακό πέρασμα Erez μεταξύ Ισραήλ και Γάζας (4 Σεπτεμβρίου 1996), για να υπάρξει επανέναρξη των συζητήσεων σχετικά με την υλοποίηση της επόμενης αποχώρησης του ισραηλινού στρατού από την Χεβρόνα, διατυπώθηκε κριτική στο εσωτερικό του δεξιού κόμματος Likud όσον αφορά την προσέγγιση με την P.L.O. Για αυτόν τον λόγο, προκειμένου ο Netanyahu να δείξει προς το κόμμα του αλλά και προς τους εταίρους του στην κυβέρνηση (National Religious Party, Shas) ότι είναι «σκληρός»/ανυποχώρητος απέναντι τους Παλαιστινίους, αποφάσισε να ανοίξει ένα προ-υπάρχον υπόγειο πέρασμα, το “Hasmonean tunnel”, ένα τούνελ που ξεκινούσε από την “Via Dolorosa”, διέτρεχε κατά μήκος το «Τείχος των Δακρύων» και κατέληγε σε μία είσοδο στο “Temple Mount or, Haram al-Sharif” (Σεπτέμβριος του 1996). Είχαν γίνει και παλαιότερα προσπάθειες να ανοίξει το τούνελ (από τον πρωθυπουργό Y. Rabin, σε συνεννόηση με τη μουσουλμανική διεύθυνση διαχείρισης των ιερών χώρων), αλλά δεν καρποφόρησαν. Παρά τις εισηγήσεις του υπουργού Άμυνας και του επικεφαλής των μυστικών υπηρεσιών του Ισραήλ, τελικά πραγματοποιήθηκε το άνοιγμα, προκαλώντας αντιδράσεις από τους Παλαιστινίους. Κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων Παλαιστίνιοι φοιτητές που συμμετείχαν έριξαν πέτρες κατά των ισραηλινών δυνάμεων, που βρίσκονταν επί τόπου,

⁶⁶⁷ Laurence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews” the U.S., “American Jewish Committee”, American Jewish Year Book, 1998, σελ. 109-110, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 49-50.

ενώ υπήρξε ανταπόδοση από αυτές με πυρά από καουτσούκ. Αρκετοί τραυματίστηκαν σοβαρά, και καθώς πολύ κοντά βρίσκονταν δυνάμεις της παλαιστινιακής αστυνομίας, εκείνες έριξαν πυρά κατά των Ισραηλινών. Σκοτώθηκαν δεκατέσσερις Ισραηλινοί και διακόσιοι πενήντα τρεις Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι τραυματίστηκαν. Ανάλογο σκηνικό, με παγιδευμένους Ισραηλινούς στρατιώτες που βρίσκονταν στον τάφο των Πατριαρχών, σημειώθηκε στην πόλη Nablus. Στις ταραχές αυτές ενεπλάκησαν και Παλαιστίνιοι αστυνομικοί στην ανταλλαγή πυρών με τις ισραηλινές δυνάμεις. Η έκρυθμη κατάσταση έφερε την κινητοποίηση των Ισραηλινών. Τανκς αναπτύχθηκαν στη Δυτική Όχθη και την Λωρίδα της Γάζας. Ύστερα από επιτυχή διαπραγμάτευση, απελευθερώθηκαν οι εγκλωβισμένοι Ισραηλινοί στρατιώτες. Μπροστά στην κλιμάκωση αυτή, ο Αμερικανός πρόεδρος θα καλέσει σε συζητήσεις τον Ισραηλινό πρωθυπουργό και τον Παλαιστίνιο ηγέτη στην Ουάσιγκτον (Οκτώβριος 1996)⁶⁶⁸.

Όλα τα παραπάνω έδειχναν ότι υπήρχε έλλειμμα αξιοπιστίας από την ισραηλινή πλευρά ή συσκότιση ως προς τις αληθινές προθέσεις της, που σχετιζόνταν με τη «Συμφωνία του Όσλο». Ενώ δημόσια δήλωνε ότι θα έκανε το παν για να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις τις απορρέουσες από τις Συμφωνίες του Όσλο και ότι εργαζόταν για να φτάσουν οι δύο πλευρές σε τελική Συμφωνία, οι πράξεις της κινούνταν σε διαφορετική κατεύθυνση. Ακόμα, εκδηλώνονταν δυσπιστία από τις εβραϊκές κοινότητες ανά τον κόσμο για τις προθέσεις της δεξιάς κυβέρνησης Netanyahu (ειδικά από την οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα). Οι φιλειρηνικές οργανώσεις είτε κινούνταν στον κεντρο-αριστερό είτε στον αριστερό χώρο, όπως η “American Jewish Congress”, η “Americans for Peace Now”, και η “Israel Policy Forum” χαρακτήριζαν την πράξη του ανοίγματος του τούνελ ως προκλητική ενέργεια απέναντι στους Παλαιστίνιους και μη χρήσιμη για την προώθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Επίσης, το Ισραήλ έδινε πλέον την εντύπωση στη Διεθνή κοινή γνώμη ότι ήταν υπεύθυνο για την αργή εφαρμογή των συμφωνηθέντων, ενώ οι Παλαιστίνιοι δεν είχαν πάρει τα κατάλληλα εκείνα μέτρα ελάττωσης της βίας και των τρομοκρατικών χτυπημάτων. Επίσης, οι παραδοσιακές οργανώσεις αναγνώριζαν μεν τον προκλητικό χαρακτήρα της πράξης ανοίγματος, θεωρούσαν δε ότι η παλαιστινιακή απάντηση ήταν - το λιγότερο - δυσανάλογη. Δεν χρειαζόταν να φτάσουν στις βίαιες μορφές διαδήλωσης και την ανταλλαγή πυρών. Από την άλλη πλευρά, δεξιές οργανώσεις όπως η “Z.O.A.”, υποστήριζαν ότι η ισραηλινή κυβέρνηση δεν ήταν τόσο αποφασιστική απέναντι στις βίαιες μορφές διαδήλωσης των Παλαιστινίων. Σύμφωνα με αυτή την οργάνωση, η βίαιη απάντηση των παλαιστινιακών

⁶⁶⁸ Peter Hirschberg: “Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1998), σελ. 414, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 53-60, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews”, σελ.110, William B. Quandt: ό.π., σελ. 344-345.

δυνάμεων της αστυνομίας αποδείκνυε ότι η περαιτέρω εφαρμογή των Συμφωνιών του Όσλο οδηγούσε σε «καταστροφή» το Ισραήλ⁶⁶⁹.

Όπως αναφέρθηκε προτύτερα, ο Αμερικανός πρόεδρος ανήσυχος για τις αιματηρές συγκρούσεις στην Ιερουσαλήμ εξαιτίας του ανοίγματος του τούνελ, κάλεσε τον Ισραηλινό πρωθυπουργό και τον Παλαιστίνιο ηγέτη στην Ουάσιγκτον για συζητήσεις. Μαζί τους προσερχόταν και ο Ιορδανός μονάρχης Hussein. Ο Αμερικανός πρόεδρος, δρώντας ως «ειλικρινής διαμεσολαβητής» κατά τις διαπραγματεύσεις, δεν έπρεπε να αναμειγνύεται στην ουσία τους κατά τη διάρκεια διεξαγωγής τους (θα το έπραττε στο τέλος της θητείας του με τις παραμέτρους ως βάση για την επίτευξη μιας τελικής Συμφωνίας). Η έκτακτη αυτή Σύνοδος Κορυφής βοήθησε στη διάσωση της ειρηνευτικής διαδικασίας, που κινδύνεψε μετά τα αιματηρά γεγονότα του Σεπτεμβρίου του 1996. Χαιρετίστηκε από οργανώσεις, φιλειρηνικές και παραδοσιακές, όπως η “American Jewish Congress”. Συγκεκριμένα, σε δήλωση που δόθηκε στη δημοσιότητα από τον εκτελεστικό διευθυντή της οργάνωσης αυτής, τον Phil Baum (1993-2002), εκφράστηκε η αισιοδοξία ότι η διατήρηση των συνομιλιών κατά τη διάρκεια κρίσιμων στιγμών της ειρηνευτικής διαδικασίας, αποτελούσε εγγύηση ότι θα μπορούσε να βρεθεί λύση στα δύσκολα ζητήματα και ότι τα μέρη αναγνώριζαν τη σημασία τους, για να μην επιστρέψουν στην πρότερη κατάσταση της βίας, της τρομοκρατίας, και της πολιτικής και οικονομικής απομόνωσης. Μόνο με την επιμονή και την αποφασιστικότητα των δύο μερών μπορούσε και έπρεπε να υπάρξει επίλυση των «ακανθωδών» ζητημάτων, αλλιώς η απογοήτευση και η πικρία θα οδηγούσαν στην αναζωπύρωση της βίας⁶⁷⁰.

Τον Αύγουστο του 1996 η κυβέρνηση Netanyahu με πρωτεργάτη τον τότε υπουργό Εσωτερικών και μετέπειτα πρωθυπουργό Ariel Sharon, ξεκινάει ένα νέο γύρο κατασκευής οικισμών εποίκων σε διάφορα μέρη της Δυτικής Όχθης και όχι μόνο στα περίχωρα της Ιερουσαλήμ, όπως είχαν κάνει οι προηγούμενες κυβερνήσεις των Rabin και Peres. Πράγματι, η κατασκευαστική δραστηριότητα επί Rabin αυξήθηκε κατά 50%, αλλά περιοριζόταν στην ολοκλήρωση των οικισμών που είχε αποφασίσει η προηγούμενη κυβέρνηση Shamir. Δεν αφορούσε «ιδεολογικούς οικισμούς εποίκων», δηλαδή οικισμούς Εβραίων προσκείμενων στην άκρα δεξιά, εθνικιστική και θρησκευτική. Όμως, με την έλευση της νέας ισραηλινής κυβέρνησης είκοσι-τρεις χιλιάδες (23.000) νέες κατοικίες σε υπάρχοντες οικισμούς εποίκων προβλεπόταν να κατασκευαστούν σε όλη την έκταση της Δυτικής Όχθης, γεγονός που θα περιόριζε τις δυνατότητες επίτευξης

⁶⁶⁹ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, ό.π., σελ. 110-111, David Clayman: ό.π., σελ. 1, 4, David V. Kahn: ό.π., σελ. 1-2.

⁶⁷⁰ William B. Quandt: ό.π., σελ. 344-345, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 58-59, Phil Baum: “Statement of American Jewish Congress following Emergency Netanyahu – Arafat Summit Meeting”, the U.S., “American Jewish Congress” (News, New York, October 2nd, 1996).

τελικής Συμφωνίας ειρήνης. Η κατασκευή ενός τόσο μεγάλου αριθμού οικισμών για τους Ισραηλινούς εποίκους, είτε ήταν «ιδεολογικοί» είτε όχι, προοριζόταν προς τους Εβραίους που θα μετανάστευαν από άλλες χώρες για να διαμείνουν μόνιμα στο Ισραήλ. Επιπλέον, δημιουργούσαν αρνητική εικόνα για το Ισραήλ, καθώς υπονόμευαν τις διμερείς σχέσεις μεταξύ αυτού και των Αράβων, Παλαιστινίων⁶⁷¹.

Ουσιαστικά, το πλάνο ανέγερσης νέων οικισμών σε οποιαδήποτε περιοχή της Δυτικής Όχθης, για να διευκολυνθεί στην πράξη η μετανάστευση και εγκατάσταση νέων Εβραίων, και κατά συνέπεια να αυξηθεί ο αριθμός του εβραϊκού στοιχείου εκεί κατά πενήντα χιλιάδες (50.000), προωθούσε την πραγμάτωση της ιδεολογικής βάσης του κόμματος Likud, το οποίο απέβλεπε στην ενσωμάτωση των κατεχομένων στο Ισραήλ και τη δημιουργία του Μεγάλου βιβλικού εβραϊκού κράτους. Αυτό τονίστηκε από φιλειρηνικές οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων όπως η “Americans for Peace Now” και η “Israel Policy Forum”. Μάλιστα, οι δυο τους έπεισαν την οργάνωση-ομπρέλα των “Jewish Federations”, την “N.J.C.R.A.C.”, να υιοθετήσει Ψήφισμα όπου υποστήριζε απερίφραστα την ειρηνευτική διαδικασία, όπως καθορίστηκε με τις Συμφωνίες του Όσλο, και να παροτρύνει τον Ισραηλινό πρωθυπουργό να επιδείξει «μέγιστη αυτοσυγκράτηση» ως προς τους εβραϊκούς οικισμούς εποίκων στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Από την άλλη πλευρά, οργανώσεις όπως η “National Council of Young Israel” και άλλες ομάδες ορθόδοξων Εβραίων δικαιολογούσαν τη σχεδιαζόμενη εποικιστική πολιτική του. Επίσης, η “A.I.P.A.C.”, η βασική οργάνωση του Αμερικανο-ισραηλινού lobby, προσπαθώντας να δικαιολογήσει την παραπάνω εποικιστική δραστηριότητα της κυβέρνησης Netanyahu, κυκλοφόρησε ένα ενημερωτικό έντυπο, για να αντιπαραβάλει την πολιτική που ακολούθησαν οι κυβερνήσεις Rabin και Peres στο συγκεκριμένο θέμα με την πολιτική του πρωθυπουργού Netanyahu. Τονίζόταν ότι ο σχετικά αργός ρυθμός κατασκευής νέων οικισμών στη Δυτική Όχθη αφορούσε έργα ανέγερσης σε υφιστάμενους οικισμούς της Δυτικής Όχθης, για να μπορέσουν να βρουν σπίτι οικογένειες νεο-εισερχόμενων Εβραίων από το εξωτερικό και ότι τα ποσά που είχαν προϋπολογιστεί ήταν μικρότερα από εκείνα που δόθηκαν επί κυβερνήσεων του «Εργατικού Κόμματος»⁶⁷².

⁶⁷¹ David Clayman: “Inside Israel, Update on what Israelis are thinking, reading, doing and saying, Report 188”, Israel, (American Jewish Congress, Israel office (Jerusalem, December 12th, 1996), σελ. 1-2, 4, Laurence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews”, σελ.111-112.

⁶⁷² Theodore Sasson: “The New American Zionism”, the U.S., (New York University Press, N. York and London, 2014), σελ. 36-37, Laurence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews”, σελ. 111-112, David Clayman: ό.π., σελ. 2-6.

Η πολιτική αυτή των εποικισμών συνεχίστηκε και το Δεκέμβριο του 1996, όταν πάρθηκε συλλογική απόφαση σε επίπεδο ισραηλινής κυβέρνησης να επιδιωχθεί η ανέγερση νέων οικισμών εποίκων στη Δυτική Όχθη, την ίδια χρονική στιγμή που γίνονταν διαπραγματεύσεις για την αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από τμήματα της Χεβρώνας. Έχοντας επανεκλεγεί ο Bill Clinton, δεν είχε πια φόβο να χάσει Αμερικανο-εβραίους ψηφοφόρους, αν γινόταν δημόσια επικριτικός κατά της ισραηλινής κυβέρνησης στην προσπάθειά του να την πιέσει σε αυστηρή τήρηση των δεσμεύσεων που είχε αναλάβει. Γενικά, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων σε ποσοστό 9 προς 1 (όπως αποτυπώθηκε σε μετέπειτα δημοσκόπηση του Σεπτεμβρίου του 1997) ήθελε η αμερικανική κυβέρνηση να είναι «ακριβοδίκαη/ισοβαρής» (even-handed) με τις παρεμβάσεις της προς τα δύο μέρη κατά τη διάρκεια της ειρηνευτικής διαδικασίας. Επομένως, όπως δήλωσαν μετέπειτα οι επικεφαλής της οργάνωσης “American Jewish Congress”, ο πρόεδρος David V. Kahn (1931-2019) και ο εκτελεστικός διευθυντής Phil Baum, μερίδα των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (κυρίως των κεντρώων) δεν επιθυμούσε να εκφράζονται δημόσια οι διαφωνίες μεταξύ Ισραήλ και αμερικανικής κυβέρνησης, γιατί έτσι η παλαιστινιακή πλευρά δεν θα είχε διάθεση να διαπραγματευτεί σοβαρά και κατ’ επέκταση να κάνει η ίδια τα απαραίτητα βήματα (για παράδειγμα στον τομέα της τρομοκρατίας). Αντίθετα, οι Παλαιστίνιοι θα αρκούνταν στο να πιέζει η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών μονομερώς το Ισραήλ να ενεργήσει, χωρίς η δική τους πλευρά να κάνει τα δέοντα (εφαρμογή των δεσμεύσεων που συμβατικά είχαν αναλάβει). Παρόλα αυτά, σε συνέντευξη τύπου στις 16 Δεκεμβρίου 1996, ο Αμερικανός πρόεδρος άσκησε δημόσια κριτική κατά των αποφάσεων της ισραηλινής κυβέρνησης για τα εποικιστικά σχέδιά της στη Δυτική Όχθη. Παράλληλα, την ίδια χρονική στιγμή δημοσιεύτηκε επιστολή οκτώ πρώην Αμερικανών διπλωματών, ανάμεσα στους οποίους βρίσκονταν τα ονόματα τριών πρώην υπουργών Εξωτερικών των Η.Π.Α., οι οποίοι προέτρεπαν τον Netanyahu να μην προχωρήσει με τους εποικισμούς. Πράγματι, τα σχέδια αυτά αποτελούσαν τόσο για την αμερικανική πλευρά όσο και για τις φιλειρηνικές οργανώσεις, όπως την “Americans for Peace Now”, την “Project Nishma” και την κεντρώα “American Jewish Congress”, πράξεις προκλητικές, οι οποίες υπονόμευαν την εφαρμογή των συμφωνηθέντων μεταξύ Ισραήλ και της παλαιστινιακής οργάνωσης P.L.O.⁶⁷³.

⁶⁷³ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews”, σελ. 111, 113-115, David V. Kahn: “The President of the “American Jewish Congress’s” Letter to the Israeli Ambassador in the U.S.”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, December 20, 1996), σελ. 1-3, Stephen Steiner: “In Response to New York Times story: Unilateral U.S. Pressure on Netanyahu to make concessions won’t work”, U.S., (American Jewish Congress, Communication Office, Stephen Wise Congress House, N. York, November 25th, 1997), σελ. 1-2.

Συγκεκριμένα, η “American Jewish Congress” δεν δίστασε να εκφράσει δημόσια τις ανησυχίες της για την επέκταση των οικισμών εποίκων. Σε επιστολή του προς τον Ισραηλινό πρέσβη ο ίδιος ο πρόεδρος της οργάνωσης αυτής, ο David V. Kahn, εξέφραζε τους προβληματισμούς του για την πολιτική των εποικισμών (ίδρυση νέων οικισμών εποίκων και επέκταση προ-υπαρχόντων οικισμών, ειδικά στην πόλη της Χεβρώνας). Τη θεωρούσε ως ενέργεια αντίθετη προς το πνεύμα και την ουσία των Συμφωνιών του Όσλο, των οποίων στόχος ήταν η προαγωγή της κατανόησης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων και η επίλυση της σύγκρουσης. Εξέφραζε την έκπληξή του για το χρόνο, ο οποίος είχε επιλεγθεί από την κυβέρνηση Netanyahu για την ανακοίνωση της απόφασης ανέγερσης νέων σπιτιών σε οικισμούς εποίκων στη Δυτική Όχθη, η οποία είχε «παγώσει» κατά τις προηγούμενες κυβερνήσεις του «Εργατικού κόμματος». Καθώς έπρεπε η κυβέρνηση να επικεντρώνεται στις διαπραγματεύσεις για την ολοκλήρωση της σταδιακής αποχώρησης από τα μεγάλα παλαιστινιακά κέντρα όπως της Χεβρώνας και να εξαναγκάζεται η Παλαιστινιακή Αρχή να παίρνει τα μέτρα εκείνα για την παύση των τρομοκρατικών χτυπημάτων κατά Ισραηλινών από την Hamas και άλλους ακραίους, η πολιτική των εποικισμών μείωνε την αξιοπιστία της ισραηλινής κυβέρνησης σε φίλους και συμμάχους στο εξωτερικό. Φαινόταν διεθνώς ότι υπεύθυνη για το ξέσπασμα της τρομοκρατίας ήταν πρωτίστως η ισραηλινή κυβέρνηση, γιατί με την πολιτική της αυτή προκαλούσε το αίσθημα των Παλαιστινίων και δεν προωθούσε την ειρηνευτική διαδικασία, όπως όφειλε⁶⁷⁴.

Μπροστά στη δημόσια κριτική που δεχόταν η ισραηλινή κυβέρνηση και έχοντας υπόψη την διαβεβαίωση από τον Ισραηλινό πρέσβη στην Ουάσιγκτον Ben-Elissar ότι οι σχέσεις των δύο χωρών δεν είχαν διαταραχθεί, αλλά παρέμεναν καλές, οι παραδοσιακές, κεντρο-δεξιές και δεξιές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως “Presidents Conference”, “A.I.P.A.C.”, “American Jewish Committee” και “A.D.L.”, απέφυγαν να κάνουν δηλώσεις ή να εκδώσουν ανακοινώσεις για τη δημόσια αναφορά του Αμερικανού προέδρου, μολονότι ήταν ανήσυχες για το γεγονός της δημόσιας καταδίκης της πολιτικής των εποικισμών από τον ίδιο τον πρόεδρο. Αντιθέτως, οι φιλειρηνικές, κεντρο-αριστερές οργανώσεις της κοινότητας έδειχναν ικανοποίηση για την παραπάνω στάση του προέδρου των Η.Π.Α.⁶⁷⁵.

Η πολιτική αυτή των εποικισμών από τη δεξιά κυβέρνηση Netanyahu στηριζόταν πάνω στην ίδια την ιδεολογία του κόμματος Likud και των υποστηρικτών

⁶⁷⁴ Stephen Steiner: “Resolution on Middle East Policy, as amended by the Governing Council”, the U.S., (New York, September 7, 1997), σελ. 1, David V. Kahn: ό.π., σελ. 1-3, David Clayman: ό.π., σελ. 5-6.

⁶⁷⁵ David V. Kahn: ό.π., σελ. 2-3, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs, Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews”, σελ. 111-112.

του. Οι τελευταίοι - και ειδικά οι έποικοι - ένιωθαν ιδεολογικά απογοητευμένοι, γιατί η ισραηλινή κυβέρνηση, που είχαν υποστηρίξει εκλογικά, δεν μετέτρεπε τις υποσχέσεις της σε πράξεις. Βέβαια, υπήρχαν οι εξαγγελίες του υπουργού Υποδομών Ariel Sharon, ο οποίος είχε προαναγγείλει το σχέδιο κατασκευής είκοσι τριών χιλιάδων (23.000) νέων σπιτιών σε υπάρχοντες οικισμούς εποίκων, όχι πια στην Ιερουσαλήμ, αλλά σε όλη τη Δυτική Όχθη. Τόσο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα όσο και τα αραβικά κράτη της περιοχής είχαν εκφράσει την αποδοκιμασία τους. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν αρχίσει να ανησυχούν για τα εποίκιστικά σχέδια της ισραηλινής κυβέρνησης, που ουσιαστικά υπονόμευαν την ειρηνευτική διαδικασία. Βασικός στόχος του Netanyahu ήταν να αντισταθμίσει την υπογραφή της επικείμενης Συμφωνίας για την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από την Χεβρόνα (Hebron Agreement) με την επέκταση των εποίκιστικών σχεδίων στη Δυτική Όχθη, καθιστώντας σαφές στους υποστηρικτές του κόμματός του και του υπερ-ορθόδοξου κόμματος Shas ότι δεν υπήρχε ιδεολογική παρέκκλιση από τις βασικές αρχές και τους στόχους του Likud (γενικότερα της σιωνιστικής δεξιάς) για την ανασύσταση του «Μεγάλου Ισραήλ»⁶⁷⁶.

Η παραπάνω συμφωνία επιτεύχθηκε με τη σθεναρή επιμονή και εμπλοκή της αμερικανικής πλευράς τον Ιανουάριο του 1997 (Hebron Agreement). Προηγήθηκαν διαπραγματεύσεις, που είχαν αρχίσει τον Οκτώβριο του 1996, μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Ο υπουργός Εξωτερικών Warren Christopher (1993-1997) συναντήθηκε με τους δύο ηγέτες, Netanyahu και Arafat, προκειμένου να τους πείσει να προχωρήσουν στην εν λόγω Συμφωνία αποχώρησης από την Χεβρόνα, από τη στιγμή που το Ισραήλ είχε δεσμευτεί από τις Συμφωνίες του Όσλο να αποχωρήσει από τα μεγάλα παλαιστινιακά κέντρα της Δυτικής Όχθης. Ο βοηθός υπουργός Εξωτερικών Dennis Ross παρέμεινε στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, για να εξετάζει πώς εξελίσσονταν οι διαπραγματεύσεις. Επειδή, αρχικά, οι διαπραγματεύσεις δεν προχωρούσαν ικανοποιητικά, είτε από την επιμονή των δύο πλευρών είτε από άλλα γεγονότα, ο Dennis Ross πίεζε περιοδικά τη μία ή την άλλη πλευρά με αυστηρές υποδείξεις και απειλές, όπως με το ενδεχόμενο να εγκαταλείψει την αποστολή του και να αναχωρήσει για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Απόδειξη αποτελεί η δημοσίευση που έκαναν στους “New York Times” εκατό εξέχοντες Αμερικανο-εβραίοι (συμπεριλαμβανομένων μελών του «Μεταρρυθμιστικού» και «Συντηρητικού» ρεύματος του Ιουδαϊσμού στις Η.Π.Α.) μαζί

⁶⁷⁶ David Clayman: ό.π., σελ. 2, 4-6, Peter Hirschberg: ό.π., σελ. 417, Lawrence Grossman: Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, ό.π., σελ. 111-112, Gary E. Rubin: “Letter to Mr Henry Siegman (executive director of the American Jewish Congress), the U.S., (Americans for Peace Now, N. York, June 23, , 1994) και Gary E. Rubin: “From Theory to Reality: the Crucial Stage of the Peace Process, A Report on Americans for Peace Now’s Board Mission to Israel”, the U.S., (Americans for Peace Now, N. York, May 29-June 2, 1994), σελ. 9.

με θητεύσαντας, πρώην προέδρους του Διοικητικού Συμβουλίου της οργάνωσης “Presidents Conference”, στην οποία εκφράζονταν ευχαριστίες και δηλωνόταν απερίφραστα η ευγνωμοσύνη τους προς την νέα υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α. Madeleine Albright (1997-2001) για τον ενεργό ρόλο της στην ειρηνευτική διαδικασία. Η ευχαριστήρια αυτή δημοσίευση έγινε με την υποστήριξη της φιλειρηνικής οργάνωσης “Israel Policy Forum” (την 10^η Αυγούστου του 1997). Αντίστοιχη δήλωση επιδοκίμασας για τον εποικοδομητικό ρόλο της αμερικανικής πλευράς, που έδειχνε τον βαθμό της εμπλοκής της στην ειρηνευτική διαδικασία, προκειμένου η τελευταία να μην ατονήσει, θα γίνει από τον εκτελεστικό διευθυντή Phil Baum της οργάνωσης “American Jewish Congress”, τον Σεπτέμβριο του 1997. Πράγματι, η αμερικανική πλευρά κατόρθωσε να οδηγήσει τα μέρη σε συζητήσεις παρά την εχθρότητα και την καχυποψία που υφίσταντο μεταξύ τους. Η ικανοποίηση της παραπάνω οργάνωσης ήταν έκδηλη, γιατί, αλλιώς, δεν θα μπορούσαν οι διαπραγματεύσεις για την ειρήνη να προχωρήσουν περαιτέρω στα πιο δύσκολα ζητήματα⁶⁷⁷.

Τελικά, η Συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ των δύο πλευρών μπορεί να έκανε το κόμμα Likud να συμμορφωθεί με τις δεσμεύσεις που είχαν αναληφθεί με την υπογραφή των Συμφωνιών του Όσλο και να εγκαταλείψει εν μέρει τη «σκληρή γραμμή» του για τη μη παραχώρηση τμήματος γης της «Ιουδαίας και της Σαμάρειας» προς τους Παλαιστίνιους, όμως ο Netanyahu κατόρθωσε να μην γίνεται αναφορά σε υποχρέωση της ισραηλινής πλευράς να προχωρήσει σε νέες παραχωρήσεις τμημάτων γης της Δυτικής Όχθης στους Παλαιστίνιους. Επίσης, δεν υπήρχε αναφορά ούτε στο ποσοστό της γης που θα παραχωρείτο μελλοντικά, όταν - και αν - αυτό πραγματοποιείται. Ακόμα, οποιαδήποτε μελλοντική παραχώρηση, θα γινόταν μόνο όταν οι Παλαιστίνιοι θα εφάρμοζαν το τμήμα εκείνο των δεσμεύσεων που τους αναλογούσε από τις Συμφωνίες του Όσλο. Δηλαδή, δηλωνόταν ότι το Ισραήλ δεν θα έκανε περαιτέρω βήματα, αν δεν υπήρχε αμοιβαία εκπλήρωση υποχρεώσεων και από την μεριά των Παλαιστινίων (η λεγόμενη «αρχή της αμοιβαιότητας»), η οποία αποτελούσε τη βάση της αρχής “Peace with security or, Peace for peace”, που είχε δηλώσει ότι θα εφάρμοζε ο Ισραηλινός πρωθυπουργός για την προώθηση της ειρήνης)⁶⁷⁸.

⁶⁷⁷ William B. Quandt: ό.π., σελ. 346-347, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 62-64, Stephen Steiner: “A.J. Congress encouraged by Resumption of Talks between Israel and Palestinian Authority”, the U.S., (American Jewish Congress, September 30th, 1997), Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, ό.π., σελ. 114-115, Israel Policy Forum’s and other organizations’ leaders: “Thank you, Secretary of State Albright (The New York Times Op-ed Sunday, August 10, 1997), the U.S., (Ad of American Jewish Orgs in the New York Times, August 10th, 1997).

⁶⁷⁸ William B. Quandt: ό.π., σελ. 346-347, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 64-66, Gary E. Rubin: “The Peace Process at the Crossroads, A Report on the Americans for Peace Now Mission in Israel, July 3-10, 1995”, the U.S., (Americans for Peace Now, July 3-10, 1995), σελ. 5, Neil Rubin: “American Jewry and the Oslo Years”, the U.S., (Palgrave Macmillan, N. York, 2012), σελ. 64, 66-67.

Όπως καθοριζόταν από τη «Συμφωνία του Όσλο II», το Ισραήλ όφειλε να προχωρήσει σε περαιτέρω παραχωρήσεις από τις ζώνες B και C, ώστε να καταστούν περιοχές της ζώνης A, δηλαδή να περάσουν από το Μάρτιο του 1997 στον πλήρη έλεγχο, αστυνομικό και διοικητικό, της Παλαιστινιακής Αρχής. Επίσης, προβλεπόταν ότι θα προχωρούσε στην απελευθέρωση Παλαιστινίων κρατουμένων που είχαν συμμετάσχει στην Ιντιφάντα. Ακόμα, θα έπρεπε να ξαναρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για τα κρίσιμα ζητήματα της τελικής Συμφωνίας μέσα στον Μάρτιο του 1997, από το σημείο που είχαν σταματήσει. Οι διαπραγματεύσεις για άλλα σημαντικά θέματα όπως το αεροδρόμιο και το λιμάνι της Γάζας, το βιομηχανικό πάρκο, τα συννοριακά περάσματα μεταξύ Γάζας και Δυτικής Όχθης θα έπρεπε να ξεκινήσουν από τις δύο πλευρές. Μέχρι τα μέσα του 1998, η ισραηλινή κυβέρνηση έπρεπε να είχε εκπληρώσει τις τρεις φάσεις αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων μετά την υπογραφή της Συμφωνίας της Χεβρώνας⁶⁷⁹.

Μέχρι και τον Μάρτιο του 1998, δεν υπήρξε πρόοδος για τα παραπάνω θέματα που αφορούσαν την ειρηνευτική διαδικασία. Οι Ισραηλινοί δεν εκπλήρωναν τις τρεις φάσεις αποχώρησης των ισραηλινών δυνάμεων, με τη δικαιολογία ότι οι Παλαιστίνιοι δεν εκπλήρωναν τις δικές τους δεσμεύσεις ασφαλείας όσον αφορά την πάταξη της τρομοκρατίας, προερχόμενης κυρίως από τις ακραίες ισλαμικές οργανώσεις. Ο ίδιος ο Netanyahu προσπαθούσε να αποτρέψει την επιτυχή έκβαση της ειρηνευτικής διαδικασίας τόσο μέσω της πολιτικής των εποικισμών όσο και μέσω της αναβολής περαιτέρω αποχώρησης του ισραηλινού στρατού. Αρχικά, έδωσε την εντύπωση ότι εγκατέλειψε την ιδεολογία του Likud για το «Μεγάλο Ισραήλ» έχοντας συμφωνήσει με τους Παλαιστίνιους στην παραχώρηση του μεγαλύτερου τμήματος της πόλης της Χεβρώνας σε αυτούς. Όμως, η αναβλητικότητα και η κωλυσιεργία στην υλοποίηση των δεσμεύσεων της ισραηλινής πλευράς προς τους Παλαιστίνιους με την επίκληση της «αρχής της αμοιβαιότητας» οδηγούσε σε απογοήτευση τόσο τους Αμερικανούς όσο και τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους στην ειρηνευτική προσπάθεια. Η τακτική αυτή είχε σαν στόχο να μην αποχωρήσει ο ισραηλινός στρατός πέρα από το 40% με 50% της Δυτικής Όχθης και να δημιουργήσει παλαιστινιακούς θύλακες, περιτριγυρισμένους από τμήματα εδάφους που θα περνούσαν στην ισραηλινή κυριαρχία, ώστε να μην υπάρξει στην ουσία

⁶⁷⁹ Stephen Steiner: “A.J.Congress calls Interim Agreement between Israel and Palestinians a “Momentous occasion and a cause for Great Hope” for those seeking Mideast Peace”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, September 28th, 1995), σελ. 1, David Harris: “State Department’s Daily Press briefing on March 30th, 1998 about the outcome of Dennis Ross’s trip to the Middle East”, the U.S., (American Jewish Congress, Washington, March 31th, 1998), σελ. 2-3, 5.

ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος, αλλά καθεστώς περιορισμένης αυτονομίας. Έτσι, υπηρετούσε τη δεξιά ιδεολογία περί εδαφικής επέκτασης του κράτους του Ισραήλ⁶⁸⁰.

Η υπογραφή της «Συμφωνίας της Χεβρώνας» αποτελούσε ένα σημαντικό βήμα για την «επανεκκίνηση» της ειρηνευτικής διαδικασίας και τη συμμόρφωση του Likud στο συμφωνηθέν πλαίσιο πέρα από τις όποιες προσκολλήσεις σε ιδεολογικές θέσεις. Αυτή την εντύπωση έδινε στην επιφυλακτική διεθνή κοινότητα και ειδικά τις Η.Π.Α., τουλάχιστον όσον αφορά τις προθέσεις της ισραηλινής κυβέρνησης. Αυτό τονίζοταν από ηγετικά στελέχη της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, όπως του αναπληρωτή εκτελεστικού αντιπροέδρου της οργάνωσης “N.J.C.R.A.C.” Morton Raffel. Παρόλα αυτά, η “American Jewish Congress” διατηρούσε τους φόβους της, μιας και αμέσως μετά τη διαπραγμάτευση της «Συμφωνίας της Χεβρώνας», ο Ισραηλινός πρωθυπουργός εξήγγειλε την επέκταση των οικισμών εποίκων, όχι μόνο στην Ανατολική Ιερουσαλήμ αλλά και στη Δυτική Όχθη. Αυτή η ενέργεια προκαλούσε τριγμούς στην ειρηνευτική προσπάθεια που γινόταν μέσω των διαπραγματεύσεων, γιατί το ζήτημα των εποικισμών έπρεπε να είχε «παγώσει» και να είχε συζητηθεί στις διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς μιας Συμφωνίας ειρήνης⁶⁸¹.

Στην πολιτική ενίσχυσης των εποικισμών ως μοχλού πραγμάτωσης της εδαφικής επέκτασης του Ισραήλ και την καθ’ ολοκληρίαν εκπλήρωση του σιωνιστικού σχεδίου, όπως το αντιλαμβανόταν η ισραηλινή δεξιά με ρίζες στο “Revisionism” του Jabotinsky, εντάσσονταν δύο σχέδια εποικιστικά: το πρώτο στη Har Homah, και το δεύτερο στη Ras el-Amud. Τα δύο αυτά σχέδια είχαν ως στόχο να αποκόψουν τη Δυτική Όχθη και ειδικά τα παλαιστινιακά κέντρα από τη σύνδεσή τους με την Ανατολική Ιερουσαλήμ, όπου ήταν εγκατεστημένοι κυρίως Άραβες-παλαιστίνιοι (η μουσουλμανική συνοικία της Ιερής Πόλης). Τα χρήματα για την υλοποίηση του σκοπού αυτού προέρχονταν από χορηγίες φιλανθρωπικού χαρακτήρα, κυρίως από πλούσιους Αμερικανο-εβραίους, ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο Dr Irving Moskowitz (1928-2016). Τα χρήματα αυτά ήταν, συνεπώς, αφορολόγητα ως προϊόν φιλανθρωπικής δράσης και κατευθύνονταν στην εξαγορά αραβικής γης στην Ανατολική Ιερουσαλήμ. Η πρακτική αυτή είχε επικριθεί από φιλειρηνικές οργανώσεις όπως η “Americans for Peace Now” καθώς και Αμερικανο-αραβικές οργανώσεις που υποστήριζαν τα δικαιώματα των

⁶⁸⁰ David Harris: *ό.π.*, σελ. 1-3, Robert O. Freedman: “Israel under Netanyahu: Domestic Politics and Foreign Policy”, *Netanyahu*, the U.S., (Routledge, N. York, 2020), σελ. 23-25, Ilan Peleg: “Israel Domestic Politics (Part I)”, “The Likud under Benjamin Netanyahu (Re-adjusting Revisionism in the 21st Century)” in Robert O. Freedman: “Israel under Netanyahu: Domestic Politics and Foreign Policy”, σελ. 9-12.

⁶⁸¹ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, *ό.π.*, σελ.112.

Παλαιστινίων. Μετά την υπογραφή των Συμφωνιών του Όσλο, οι διάυλοι επικοινωνίας μεταξύ φιλειρηνικών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων και αντίστοιχων Αμερικανο-αραβικών είχαν πολλαπλασιαστεί και κοινά οικονομικά σχέδια καταστρώνονταν για την μετά-Όσλο εποχή⁶⁸².

Το πρώτο σχέδιο στην Har Homah αφορούσε την οικοδόμηση ενός νέου ισραηλινού οικισμού στα νοτιο-ανατολικά της Ιερουσαλήμ. Τα 2/3 της γης αυτής είχαν απαλλοτριωθεί από Εβραίους ιδιοκτήτες, ενώ οι Παλαιστίνιοι ισχυρίζονταν ότι η νέα συνοικία θα χτιζόταν σε δική τους γη. Επειδή το θέμα της Ιερουσαλήμ δεν συμπεριλαμβανόταν στις Συμφωνίες του Όσλο και θα συζητείτο, όπως τα άλλα δύσκολα ζητήματα στις τελικές Διαπραγματεύσεις Ειρήνης κατά το έτος 1999 (έτσι, τουλάχιστον, προβλεπόταν), οι Ισραηλινοί δεν ένιωθαν υποχρεωμένοι να απόσχουν από οποιαδήποτε ενέργεια δημιουργούσε αναστάτωση στους Παλαιστίνιους στην ευρύτερη περιοχή της Ιερουσαλήμ. Όμως, επειδή το ποσοστό γης που θα αποδιδόταν στους Παλαιστίνιους σε μια τελική Συμφωνία Ειρήνης με το Ισραήλ ήταν ζωτικής σημασίας για τη συγκρότηση και βιωσιμότητα ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, αυτοί δεν μπορούσαν να αποδεχθούν τις ενέργειες της ισραηλινής κυβέρνησης. Η γη αποτελούσε το μέλλον για αυτούς, και χωρίς μέλλον δεν υπήρχε ειρήνη⁶⁸³.

Το δεύτερο οικιστικό σχέδιο αφορούσε την κατασκευή από τον πολυεκατομμυριούχο Dr Irving Moskowitz εκατό τριάντα δύο κατοικιών στο αραβικό προάστειο Ras el-Amud, στην Ιερουσαλήμ. Αν και ο Ισραηλινός πρωθυπουργός άφησε να εννοηθεί ότι δεν ήταν σύμφωνος με αυτό το σχέδιο, στην πράξη δεν το ακύρωσε. Απλώς, το ανέβαλε μέχρι η κυβέρνηση να πάρει την τελική απόφαση για αυτό. Αν εφαρμοζόταν, ο οικισμός αυτός των εποίκων μαζί με τους οικισμούς “Beit Orot” και τη συνοικία “Ir David” στο παλαιστινιακό προάστειο Silwan της Ιερουσαλήμ, θα αποτελούσαν «οικιστικά εμπόδια» στη γεωγραφική σύνδεση της Δυτικής Όχθης με την πλατεία του τεμένους Al-Aqsa και τον «Θόλο του Βράχου». Όμως, αποτελούσε έναν από τους στόχους του Likud και ειδικά του Netanyahu ως συνεχιστή της ιδεολογικής παράδοσης των Jabotinsky, Begin⁶⁸⁴.

⁶⁸² Gary E. Rubin: *ό.π.*, σελ. 6-7, Neil Rubin: *ό.π.*, σελ. 66-67, David Clayman: *ό.π.*, σελ. 4-6, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, *ό.π.*, σελ.112, Robert O. Freedman: *ό.π.* “A brief historical scetch of the Likud (1973-2018)”, σελ. 13-16, and Robert O. Freedman: *ό.π.* “The Ideological Revolution of the Right, including Likud, Jabotinsky”, σελ. 20.

⁶⁸³ Peter Hirschberg: *ό.π.*, σελ. 417-419, Gary E. Rubin: *ό.π.* “The Peace Process at the Crossroads, A Report on the Americans for Peace Now Mission to Israel, July 3-10, 1995”, σελ. 4, 6-7, Gary E. Rubin: “From Theory to Reality: The crucial Stages of the Peace Process (A Report on Americans for Peace Now’s Board Mission to Israel)”, the U.S., (Americans for Peace Now, May 29-June 2, 1994), σελ 8-9, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, *ό.π.*, σελ.113-114, Charles Enderlin: *ό.π.*, σελ. 67-68.

⁶⁸⁴ Charles Enderlin: *ό.π.*, σελ. 71-73, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Israel Related Matters, Netanyahu and American Jews”, *ό.π.*, σελ.112.

Ως επακόλουθο της πολιτικής της συνέχισης των εποικισμών, και καθώς είχαν δημιουργηθεί αμφιβολίες στους Παλαιστίνιους για τις τελικές προθέσεις του Netanyahu – αν θα έκανε παραχωρήσεις υπέρ της ειρήνης στο ζήτημα της Ιερουσαλήμ - υπήρξαν αλληπάλληλα τρομοκρατικά χτυπήματα κατά Ισραηλινών από Παλαιστίνιους, κυρίως από την Hamas. Εκρηκτικός μηχανισμός εξερράγη στο καφέ “A Propos” του Τελ Αβίβ (21 Μαρτίου του 1997) σκοτώνοντας τρεις Ισραηλινούς και τραυματίζοντας άλλους δώδεκα. Καθημερινά περιστατικά βίας εξελίσσονταν στην είσοδο της Βηθλεέμ και στην Χεβρώνα. Για μια ακόμα φορά, η ειρηνευτική διαδικασία διακοπτόταν⁶⁸⁵.

Οι Αμερικανοί είχαν αρχίσει να ανησυχούν έντονα για τα παραπάνω γεγονότα, που δημιουργούσαν αστάθεια και οδηγούσαν την ειρηνευτική διαδικασία, πιθανώς, σε «ναυάγιο». Ο ίδιος ο πρόεδρος Clinton, που είχε επανεκλεγεί το Νοέμβριο του 1996, τόνιζε ότι η ισραηλινή κυβέρνηση δεν θα έπρεπε να προχωρήσει στα εποικιστικά σχέδιά της, που υπονόμειαν τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων. Όμως, δεν καταδίκασε δημόσια τα σχέδια αυτά. Αντιθέτως, άσκησε για δεύτερη φορά βέτο – είχε προηγηθεί η προσπάθεια υιοθέτησης ανάλογης Απόφασης από το Συμβούλιο Ασφάλειας του Οργανισμού την 7^η Μαρτίου του 1997 - στην Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. (21-3-1997), που καταδίκασε τη δημιουργία του οικισμού Har Homah/Jabal Abu Ghneim (εβραϊκά/αραβικά) στην ανατολική Ιερουσαλήμ⁶⁸⁶.

Η αμερικανική πλευρά είχε υποστηρίξει ενεργά την ειρηνευτική διαδικασία μέσω των διπλωματικών επαφών με τους εμπλεκόμενους, τις αποστολές ειδικών απεσταλμένων ή βοηθών υπουργών Εξωτερικών στην περιοχή (ακόμα και των ίδιων των αρμόδιων υπουργών της), τη διοργάνωση Διασκέψεων Κορυφής στην Ουάσιγκτον (αλλά και αλλού) καθώς και την οικονομική βοήθεια που είχε προσφέρει προς το Ισραήλ και την Παλαιστινιακή Αρχή. Ήταν ο «ειλικρινής διαμεσολαβητής» για τις δύο πλευρές και ο «θεματοφύλακας» της διαδικασίας, ο οποίος με την ενεργή εμπλοκή και συνεχή δέσμευση του στην ειρηνευτική διαδικασία, βοήθησε τα δύο μέρη να προχωρούν τις διμερείς διαπραγματεύσεις για την εξεύρεση ειρηνικής λύσης των εκκρεμών ζητημάτων. Αυτό αναγνωριζόταν από τις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, τις φιλειρηνικές, τις παραδοσιακές (κεντρώες και τις κεντρο-αριστερές). Τα ηγετικά στελέχη της οργάνωσης “Presidents Conference”, οι Mel Salberg (1997-1999) και Malcolm Hoenlein, εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τη συνεχή δέσμευση της αμερικανικής κυβέρνησης στην

⁶⁸⁵ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 71-73, William B. Quandt: ό.π., σελ. 68-70, Peter Hirschberg: ό.π., σελ. 420-421.

⁶⁸⁶ William B. Quandt: ό.π., σελ. 67-68, David Clayman: ό.π., σελ. 1-2, 4-6, David V. Kahn: ό.π., σελ. 1-2, CNN World News (Story Page): “U.S. again vetoes U.N. resolution on Israeli housing”, U.S., (CNN broadcasting company, March 21, 1997), <http://edition.cnn.com/WORLD/9703/21/israel.un/index.html> .

ειρηνευτική διαδικασία μέσω επιστολής που απέστειλαν προς τον Αμερικανό πρόεδρο Bill Clinton. Χάρη σε αυτήν, μπόρεσαν να πραγματοποιηθούν ξανά απευθείας διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών, οι οποίες οδήγησαν στη «Συμφωνία της Χεβρώνας». Γενικά, η παραπάνω δέσμευση της αμερικανικής πλευράς και η άσκηση πίεσης προς τα δύο μέρη να τηρήσουν τις υποσχέσεις τους και να μην προχωρούν σε μονομερείς ενέργειες, επιζήμιες για την ειρηνευτική διαδικασία, ήταν που προήγαγαν τις μεταξύ τους συνομιλίες. Τέτοιες μονομερείς ενέργειες ήταν από ισραηλινής πλευράς, τα εποικιστικά σχέδια για τους ισραηλινούς εποίκους και από παλαιστινιακής πλευράς, οι τρομοκρατικές επιθέσεις, ιδίως επιθέσεις αυτοκτονίας μαχητών της Hamas. Δυναμίτιζαν το κλίμα και οδηγούσαν στη διακοπή των διαπραγματεύσεων καθώς και στην καλλιέργεια κλίματος καχυποψίας και μίσους⁶⁸⁷.

Σταδιακά, όμως, μετά τις νέες τρομοκρατικές επιθέσεις κατά Ισραηλινών πολιτών, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, κατά βάση παραδοσιακές (η American Jewish Congress για παράδειγμα), άρχισαν να απαιτούν από την αμερικανική ηγεσία να πιέζει πιο πολύ τον Arafat να πάρει όλα εκείνα τα μέτρα προκειμένου να αδρανοποιήσει τα ακραία παλαιστινιακά στοιχεία, που κατέφευγαν στη βία και την τρομοκρατία. Θεωρούσαν ότι δεν μπορούσαν οι Αμερικανοί να πιέζουν τον Ισραηλινό πρωθυπουργό να κάνει μεγαλύτερες εδαφικές παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους, ενώ οι τελευταίοι δεν είχαν κάνει αυτό που τους αναλογούσε για να παύσει η τρομοκρατική δράση των ακραίων στοιχείων τους. Ενδεικτικά, σε γραπτή δήλωση της οργάνωσης “American Jewish Congress” υπογραμμιζόταν ότι η άσκηση πίεσης της αμερικανικής κυβέρνησης προς τον Ισραηλινό πρωθυπουργό να κάνει «εδαφικές παραχωρήσεις» προς τους Παλαιστίνιους και γενικότερα να σταματήσει την «εποικιστική δραστηριότητα» συνιστούσε «κακή τακτική και κακή στρατηγική». Απαντώντας σε άρθρο της εφημερίδας “New York Times” που σημείωνε ότι, παρόλο που ο Ισραηλινός πρωθυπουργός βρισκόταν στις Ηνωμένες Πολιτείες το Νοέμβριο του 1997, ο Αμερικανός πρόεδρος δε συναντήθηκε μαζί του, αλλά προτίμησε να συναντηθεί με την χήρα του Y. Rabin «ανεβάζοντας έτσι τους τόνους απέναντι στον Ισραηλινό πρωθυπουργό», ο Stephen Steiner εξέφρασε τη δυσφορία της A.J. Congress για τη στάση του Αμερικανού προέδρου. Διαφωνούσε με την τακτική του να πιέζει έντονα την ισραηλινή πλευρά να τηρήσει τις δεσμεύσεις της, ενώ δεν έκανε το ίδιο με τους Παλαιστίνιους. Μπορεί η ισραηλινή πλευρά να μην είχε ανταποκριθεί επαρκώς στην υλοποίηση των συμφωνηθέντων κατά την ειρηνευτική διαδικασία, αλλά δεν δικαιολογείτο η άσκηση

⁶⁸⁷ Mel Salberg and Malcolm Hoenlein: “Text of Letter to President Clinton, Text of Letter to members of the Senate”, the U.S., (The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations, N. York, April 9th, 1998), σελ. 1-2.

μονομερούς πίεσης προς το Ισραήλ από την αμερικανική πλευρά για την υλοποίηση των δεσμεύσεων. Και αυτό, γιατί με βάση τις αρχές της «αμοιβαιότητας» και της «συμμόρφωσης» στις Συμφωνίες, κάθε φορά που το Ισραήλ έκανε κάποιου είδους εδαφική παραχώρηση, οι Παλαιστίνιοι δεν ανταποκρίνονταν στις δικές τους υποχρεώσεις (καταπολέμηση της επιθετικής ρητορικής κατά του Ισραήλ και εξάλειψη της τρομοκρατίας). Η οργάνωση αυτή δικαιολογούσε, κατά κάποιον τρόπο, τις απαιτήσεις της ισραηλινής κυβέρνησης για την αλλαγή των άρθρων του παλαιστινιακού Συμφώνου, στα οποία γινόταν αναφορά στην καταστροφή του Ισραήλ και την απαίτηση της δεύτερης για καταπολέμηση της τρομοκρατίας από την παλαιστινιακή ηγεσία. Στο ίδιο πλαίσιο κινούνταν και οι δεξιές, αδιάλλακτες, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις όπως η “Z.O.A.”. Επίσης, στην παραπάνω γραπτή δήλωση της οργάνωσης “A.J. Congress” γινόταν μνεία στην πρόταση των επικεφαλής της οργάνωσης αυτής, των David V. Kahn και Phil Baum, να υποβοηθήσει η αμερικανική πλευρά τα δύο μέρη να προχωρήσουν σε συζητήσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης, δηλαδή για τα κρίσιμα ζητήματα. Όπως θα σημειωθεί παρακάτω, η πρότασή τους θα βρει πρόσφορο έδαφος με την ανάληψη του υπουργείου Εξωτερικών των Η.Π.Α. από την Madeleine Albright (Αύγουστος 1997)⁶⁸⁸.

Ωστόσο, άλλες οργανώσεις που βρίσκονταν στο κεντρικό ιδεολογικό χώρο, οι οποίες παραδοσιακά υιοθετούσαν την επίσημη ισραηλινή κυβερνητική θέση ή έπαιρναν στις συζητήσεις μαζί με άλλες οργανώσεις, οι οποίες συμμετείχαν με τις πρώτες σε οργάνωση-ομπρέλα, συναινετικές θέσεις (στη βάση του «ελάχιστου δυνατού παρονομαστή»), τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή διαφώνησαν με τις δεξιές οργανώσεις και την οργάνωση “A.J. Congress”. Για παράδειγμα, η οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” σε επιστολή της προς τον Αμερικανό πρόεδρο (τον Νοέμβριο του 1997) δεν θεωρούσε ότι οι ενέργειες και οι προτροπές της αμερικανικής κυβέρνησης συνιστούσαν αδικαιολόγητη και υπέρμετρη πίεση προς την κυβέρνηση Netanyahu. Μάλιστα, οργανώσεις που συμμετείχαν στην παραπάνω οργάνωση-ομπρέλα και ανήκαν στο «φιλειρηνικό στρατόπεδο», όπως η οργάνωση “Americans for Peace Now”, έβλεπαν ότι η «συναινετική» πρόταση σχετικά με τη δικαιολόγηση της αμερικανικής στάσης, όπως εκφραζόταν μέσα από την επιστολή, ήταν ορθή. Πράγματι, οι οργανώσεις του κεντρο-αριστερού και αριστερού ιδεολογικού χώρου πίστευαν ότι η αμερικανική κυβέρνηση καλώς έπραττε, όταν πίεζε τόσο τους Ισραηλινούς όσο και τους Παλαιστίνιους να εκπληρώσουν τις δεσμεύσεις τους (οι πρώτοι τις προβλεπόμενες αποχωρήσεις του

⁶⁸⁸ Stephen Steiner: “In Response to New York Times story: Unilateral U.S. pressure on Netanyahu to make concessions won’t work, A.J. Congress tells Clinton”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, November 25, 1997), σελ. 1-3, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 116., Jack Rosen: “A letter to the American President Bill Clinton”, the U.S., (American Jewish Congress, New Jersey (N. York), December 26th, 1997).

ισραηλινού στρατού από τμήματα εδάφους της Δυτικής Όχθης και οι δεύτεροι να πάρουν όλα εκείνα τα μέτρα για την καταπολέμηση των τρομοκρατικών απειλών και ενεργειών). Εξέφραζαν, επίσης, την αντίθεσή τους στις επικριτικές φωνές που ακούγονταν μέσα στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και καταφέρονταν ενάντια στην πιο φιλο-ισραηλινή κυβέρνηση, αυτή του Bill Clinton⁶⁸⁹. Η τελευταία είχε πάρει εκείνες τις αποφάσεις και είχε στηρίξει διπλωματικά τη συνέχιση της ειρηνευτικής διαδικασίας, αν υπονομευόταν από έντονη ασυμφωνία των πλευρών ή άλλες ενέργειες (για παράδειγμα από τρομοκρατικές ενέργειες). Παράλληλα, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων υποστήριζε τις ενέργειες της κυβέρνησής της, της κυβέρνησης Bill Clinton, για την ειρήνη στην περιοχή της Μέσης Ανατολής (το Μάιο του 1998 δημοσκόπηση έδειχνε ότι το 80% των Αμερικανο-εβραίων υποστήριζε την αμερικανική κυβέρνηση στις προσπάθειές της να αναθερμάνει την ειρηνευτική διαδικασία). Το ποσοστό αυτό διατηρείτο αναλλοίωτο από την άνοιξη του 1997). Παράλληλα, τόσο οι Αμερικανο-εβραίοι σε ποσοστό 83% όσο και οι Ισραηλινοί-εβραίοι σε ποσοστό 88% ήθελαν την ενεργή συμμετοχή των Η.Π.Α. στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, ακόμα και με την υποβολή ιδεών για το γεφύρωμα των διαφορών μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων⁶⁹⁰.

Για μια ακόμα φορά, η πόλωση που επικρατούσε ανάμεσα στις οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας εκφραζόταν με την αδυναμία διατύπωσης κοινής θέσης. Με άλλα λόγια, η έλλειψη συναίνεσης ανάμεσα στις Αμερικανο-εβραϊκές

⁶⁸⁹ Χαρακτηριζόταν έτσι, επειδή ο B. Clinton, πέρα από την ευνοϊκή, προσωπική του προδιάθεση υπέρ του εβραϊκού κράτους, την οποία είχε καλλιεργήσει στον ίδιο ο ιεροκήρυκας της ενορίας του, περιστοιχίζόταν από φίλους Αμερικανο-εβραίους (όπως σημειωνόταν σε άρθρο της δημοσιογράφου Netty C. Gross στο περιοδικό "Jerusalem Report" (1995)). Οι φιλικές σχέσεις του με Αμερικανο-εβραίους και η συμμετοχή του σε συζητήσεις, συναντήσεις και δρώμενα της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ενίσχυαν τη θέση του κατά τις εκλογικές αναμετρήσεις ως υποψηφίου του δημοκρατικού κόμματος για την προεδρία των Η.Π.Α.. Επίσης, έχοντας κοντά του μέλη της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, αυξανόταν κατά κάποιον τρόπο, η επιρροή τους σε αυτόν. Επιπλέον, έδινε πολύ μεγάλη βαρύτητα στον ρόλο του Ισραήλ ως του μόνου δημοκρατικού κράτους στην περιοχή της Μ. Ανατολής. Επίσης, πέρα από τους φίλους και συμβούλους, τους οποίους είχε στο πλευρό του ως πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (στις σελίδες 310-311 της παρούσας διδακτορικής διατριβής, αναφέρονται τα ονόματα και τα επώνυμα των συμβούλων, συνεργατών και φίλων που βρίσκονταν δίπλα στον Αμερικανό πρόεδρο B. Clinton κατά την άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας από τον ίδιο), ο Bill Clinton διόρισε και τέσσερις Αμερικανο-εβραίους ως υπουργούς κατά την πρώτη ακόμα, προεδρική του θητεία. Συγκεκριμένα, στη θέση του νεκρού από ατύχημα (στην Κροατία, 1996) υπουργού Εμπορίου Ron Brown διορίστηκε ο Mickey Kantor. Επίσης, το έτος 1996, το υπουργείο Γεωργίας ανέλαβε ο Dan Glickman, το υπουργείο Οικονομικών ο Robert Rubin και τέλος, υπουργός Εργασίας ορίστηκε ο Robert Reich. (Richard T. Foltin: "Review of the Year 1996", U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997)), σελ. 145-146, Neil Rubin: ό.π. "American Jewry and the Oslo years", σελ. 87-88).

⁶⁹⁰ Lewis Roth: "APN asks AIPAC, Presidents Conference to Reflect American Jewish Opinion and Support U.S. Middle East Peace Plan", the U.S., (Americans for Peace Now, Washington, May 13th, 1998), σελ. 1-2, Debra DeLee, Patricia A. Barr, Mary Ann Stein, Ernest Bogen: "A letter towards Mr. Melvin Salberg (Chairman of the Presidents Conference, the U.S., (Americans for Peace Now, Washington, May 13th, 1998)), σελ. 1-2, Davis Harris: "A fax to Phil Baum concerning the transcript of March 30th, 1998 State Department's briefing conducted by James Rubin", the U.S., (American Jewish Congress, Washington, March 31th, 1998), σελ. 1-4, Gary E. Rubin: "Americans for Peace Now, Advocacy Day, Spring 1997, in Washington D.C.", the U.S., (Americans for Peace Now, March 4th-5th, 1997), σελ. 2, Mel Salberg and Malcolm Hoenlein: ό.π., σελ. 1.

οργανώσεις ως προς τον χαρακτήρα της πολιτικής που εφαρμοζόταν από την αμερικανική κυβέρνηση, για να διατηρήσει «ζωντανή» την ειρηνευτική διαδικασία μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, ήταν πρόδηλη. Μολονότι το 80% των Αμερικανο-εβραίων υποστήριζε την ειρηνευτική διαδικασία, που είχε ήδη εγκαινιαστεί με την υπογραφή των Συμφωνιών του Όσλο, και ενώ έπρεπε η πλειοψηφία των οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας να την υποστηρίζει με κάθε τρόπο ενάντια στα «επεκτατικά» σχέδια της κυβέρνησης Netanyahu μέσω των εποικισμών, οργανώσεις του δεξιού ιδεολογικού χώρου θεωρούσαν άδικη και κακοπροαίρετη την πίεση προς την ισραηλινή κυβέρνηση από αμερικανικής πλευράς, επειδή οι ακραίοι Παλαιστίνιοι συνέχιζαν τις τρομοκρατικές επιθέσεις τους ανενόχλητοι, χωρίς η Παλαιστινιακή Αρχή να παίρνει τα κατάλληλα κατασταλτικά μέτρα εναντίον τους⁶⁹¹.

Παρά την εμμονή της κυβέρνησης Netanyahu στην «αρχή της αμοιβαιότητας» στη βάση του «ειρήνη με ασφάλεια», η αμερικανική κυβέρνηση συνέχιζε να ζητεί επανειλημμένως από την ισραηλινή κυβέρνηση να παραχωρήσει εδάφη της Δυτικής Όχθης στους Παλαιστινίους προς όφελος της ειρήνης, όπως είχε συμφωνηθεί. Αυτό συνέβαινε, επειδή η αμερικανική κυβέρνηση γνώριζε πολύ καλά ότι η ειρηνευτική διαδικασία έπρεπε να διατηρηθεί και να προχωρά ακόμα και με μικρά βήματα, γιατί αλλιώς ο κίνδυνος επιστροφής στη βία και την αστάθεια ήταν δεδομένος. Από τη στιγμή που πίστευε ότι ο ρόλος της ως «ειλικρινούς διαπραγματευτή» ήταν να βοηθήσει τις δύο πλευρές στις διμερείς διαπραγματεύσεις για την εξεύρεση λύσης στα κρίσιμα ζητήματα, και συνάμα με την ενεργή συμμετοχή της στην ειρηνευτική διαδικασία εξυπηρετούσε τα εθνικά της συμφέροντα, δεν επρόκειτο η αμερικανική κυβέρνηση να επηρεαστεί και να αποδεχθεί τις επιδιώξεις των (κεντρο)δεξιών, αδιάλλακτων, οργανώσεων, όπως η “Z.O.A”, η “A.I.P.A.C.” η “Emergency Committee for Israel”⁶⁹². Δεν εξυπηρετούνταν τα αμερικανικά συμφέροντα με την ακύρωση των συμφωνηθέντων ή την οριστική παύση των διμερών συνομιλιών μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων πλευρών, γιατί κατά πρώτον θα κατέρρεαν όλα όσα είχαν επιτευχθεί μέσω των Συμφωνιών. Επιπλέον, η καχυποψία και η έλλειψη εμπιστοσύνης θα επανέρχονταν στο προσκήνιο ανεπιστρεπτί, οι ακραίες δυνάμεις (οι ισλαμικές, φονταμενταλιστικές οργανώσεις, όπως η Hamas και η Islamic Jihad) θα ενισχύονταν τόσο εντός των Παλαιστινίων όσο και στον υπόλοιπο αραβικό κόσμο, και τέλος τα αυταρχικά αραβικά κράτη θα κατόρθωναν, ενδεχομένως, να αποκτήσουν τέτοιου είδους όπλα, ώστε να είναι

⁶⁹¹ Lewis Roth: ό.π., σελ. 1-2, Debra DeLee, Patricia A. Barr, Mary Ann Stein, Ernest Bogen: ό.π., σελ. 1-2, Stephen Steiner: ό.π., σελ. 1-2.

⁶⁹² Ανάλυση του σχετικού επιχειρήματος σε αντιδιαστολή με τη θέση των καθηγητών Mearsheimer και Walt μπορεί να αναζητηθεί στην παρούσα μελέτη στις σελίδες 236-238 και συγκεκριμένα στην παραπομπή με τον αριθμό 462.

σε θέση να απειλήσουν το Ισραήλ. Ένας γενικευμένος πόλεμος μεταξύ του Ισραήλ και των αραβικών κρατών με αφορμή το παλαιστινιακό ζήτημα θα ήταν πιθανός για ακόμα μια φορά⁶⁹³.

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, στα τέλη Αυγούστου του 1997, η νέα κυβέρνηση Clinton παίρνει μορφή και η Madeleine Albright αναλαμβάνει τη θέση του Warren Christopher ως η νέα υπουργός Εξωτερικών της Υπερδύναμης. Μάλιστα, η πρώτη της αποστολή ήταν να επισκεφτεί την Μέση Ανατολή, παρά το γεγονός ότι υπήρχαν φόβοι για ακύρωση της επίσκεψης εξαιτίας της επίθεσης αυτοκτονίας της Hamas σε λαϊκή αγορά της Ιερουσαλήμ, στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1997 (ήταν η δεύτερη επίθεση σε λαϊκή αγορά της Ιερουσαλήμ μετά από εκείνη του Ιουλίου του ίδιου έτους). Σε συνέντευξη τύπου στις 6 Αυγούστου – πριν από το ταξίδι της στην Μέση Ανατολή – στο κέντρο τύπου της Ουάσιγκτον, παρουσίασε μια νέα πρωτοβουλία, για να αναθερμάνει τις διαπραγματεύσεις κατά την ειρηνευτική διαδικασία. Τόσο οι Παλαιστίνιοι όσο και οι Ισραηλινοί θα έπρεπε να συζητούν από τότε και στο εξής όχι μόνο θέματα που άπτονταν της εφαρμογής της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, αλλά και τα κρίσιμα ζητήματα που είχαν αφηθεί για συζητήσεις σχετικές με το τελικό καθεστώς ειρήνης. Για ακόμα μια φορά, η υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. τόνισε την αμερικανική θέση ότι δεν νοούνταν τρομοκρατικές ενέργειες από την πλευρά των Παλαιστινίων, αν επιθυμούσαν εμπράκτως την ειρήνη και ότι θα έπρεπε η Παλαιστινιακή Αρχή να κάνει τα πάντα για να εξαλείψει την τυφλή βία. Ωστόσο, ήταν επικριτική και απέναντι στο Ισραήλ αναφορικά με τις μονομερείς ενέργειες της ισραηλινής κυβέρνησης, τις σχετικές με τους εποικισμούς των κατεχομένων. Αναμφισβήτητα, έπρεπε το Ισραήλ να προχωράει στην υλοποίηση των δεσμεύσεών του. Το τελευταίο δεν άρεσε σε μερίδα Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (ανάμεσά τους ήταν η American Jewish Congress) και χαρακτήριζαν την επικριτική, προτρεπτική, στάση της αμερικανικής κυβέρνησης ως άσκηση έντονης πίεσης προς το Ισραήλ, ενώ με βάση τη «Συμφωνία της Χεβρώνας» το ίδιο το εβραϊκό κράτος θα καθόριζε το εύρος και τα μέρη από όπου θα αποχωρούσε ο ισραηλινός στρατός στη Δυτική Όχθη⁶⁹⁴.

Αντιθέτως, φιλειρηνικές οργανώσεις όπως η “Israel Policy Forum” (είχε συγχωνευτεί πλέον με την οργάνωση Project Nishma) χαιρέτισαν τη στάση της Αμερικανίδας υπουργού Εξωτερικών σε δημοσίευσή τους στην εφημερίδα “New York

⁶⁹³ Arthur S. Berger: “AJC Board of Governors adopts policy statement on Arab-Israeli Peace Process”, the U.S., (American Jewish Committee, News, New York, June 29th, 1998), σελ. 1, Debra DeLee, Patricia A. Barr, Mary Ann Stein, Ernest Bogen: ό.π., σελ. 2, Gary E. Rubin: ό.π. “The Peace Process at the Crossroads, A Report on the “Americans for Peace Now”, σελ. 4, 8.

⁶⁹⁴ Stephen Steiner: ό.π., σελ. 1-3, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 114, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 74, William B. Quandt: ό.π., σελ. 351.

Times” (στις 10-8-1997). Η άσκηση, μάλιστα, πίεσης από αμερικανικής πλευράς έμοιαζε να αποδίδει εκείνη την χρονική στιγμή, μιας και ο Παλαιστίνιος ηγέτης θα προχωρούσε σε μέτρα εναντίον της Hamas προκειμένου να περιορίσει την τρομοκρατική της δράση, ενώ ο Netanyahu θα μπορούσε να προχωρήσει ως ένδειξη καλής θέλησης σε αναστολή των εποικιστικών δραστηριοτήτων, προκειμένου να διευκολυνθεί ο διάλογος που επανεκκινήθηκε με την επίσκεψη της Madeleine Albright στην περιοχή και τις συναντήσεις που πραγματοποίησε. Βέβαια, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων την επιδοκίμαζε καθώς και οργανώσεις που έκλιναν προς τον αριστερό ιδεολογικό χώρο και ήταν εξόχως φιλειρηνικές, όπως οι “American Jewish Congress” και “Israel Policy Forum”. Παραδοσιακές οργανώσεις που συνέχιζαν να υποστηρίζουν την ειρηνευτική διαδικασία, όπως ήταν η “B’nai Brith” και η “N.J.C.R.A.C.” έδειχναν ανησυχία από τα τρομοκρατικά χτυπήματα των ακραίων Παλαιστίνιων και των οργανώσεων τους κατά Ισραηλινών πολιτών. Δεν έπαυαν να επιθυμούν τη συνέχιση της διαδικασίας του Όσλο, αλλά ήθελαν επίσης την λήψη μέτρων από παλαιστινιακής πλευράς, όπως είχε δεσμευτεί με τις Συμφωνίες ότι θα έπαιρνε η παλαιστινιακή ηγεσία κατά των τρομοκρατών. Η ασφάλεια του Ισραήλ και των πολιτών του προείχε για εκείνες τις οργανώσεις. Χαρακτηριστικά, ο πρόεδρος της “B’nai Brith, Tommy Baer σκλήραινε τη στάση του κατά της Παλαιστινιακής Αρχής και υιοθετούσε τις απόψεις δεξιών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (όπως, της Z.O.A.). Συγκεκριμένα, ζητούσε να διακόψει κάθε επαφή η αμερικανική πλευρά με τους Παλαιστίνιους, ακόμα και τη συμμετοχή της C.I.A. στις συζητήσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων για την λήψη των κατάλληλων μέτρων ασφάλειας στα πλαίσια των Συμφωνιών. Παρομοίαζε την Παλαιστινιακή Αρχή με τις ηγεσίες κρατών «παριών», τα οποία δεν μπορούσαν να προστατεύσουν ούτε τους πολίτες τους από εσωτερικό ή εξωτερικό εχθρό. Τέλος, άφηνε την υπόνοια ότι ο Y. Arafat δεν ήταν σε θέση να φέρει σε πέρας την αποστολή του, δηλαδή να προσφέρει μέσω των διαπραγματεύσεων την πολυπόθητη ειρήνη στους Παλαιστίνιους⁶⁹⁵.

Η Αμερικανίδα υπουργός Εξωτερικών συνέχισε την αμερικανική πολιτική της πίεσης προς τις δύο πλευρές. Όπως αναφέρθηκε, κατόρθωσε να αποσπάσει από τον Παλαιστίνιο ηγέτη τη δέσμευση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Επίσης, διαπίστωσε η ίδια, κατά την επίσκεψή της στην περιοχή, κάποιες από τις επιπτώσεις (ψυχολογικής φύσης, κυρίως) που είχαν δημιουργήσει οι ισραηλινές πολιτικές στους

⁶⁹⁵ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1998), σελ.114-115, Stephen Steiner: “AJ Congress encouraged by Resumption of Talks between Israel and the Palestinian Authority”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, September 30th, 1997), σελ. 1, Matthew Dorf: “U.S. Jewish groups, Congress rally against Palestinian leader”, U.S., (Jewish Telegraphic Agency, Lifestyle, September 10th,1997), <https://www.jta.org/1997/09/10/lifestyle/u-s-jewish-groups-congress-rally-against-palestinian-leader> .

Παλαιστίνιους. Πραγματικά, τα μέτρα κατά της Hamas από την Παλαιστινιακή Αρχή βοήθησαν στην προώθηση των διαπραγματεύσεων, ενώ ο Netanyahu απελευθέρωσε μέρος των φορολογικών εσόδων που παρακρατούσε το προηγούμενο διάστημα και προέρχονταν από έσοδα που εισέπραττε το Ισραήλ για λογαριασμό της παλαιστινιακής πλευράς. Η “American Jewish Congress”, μία από τις κεντρικές οργανώσεις, η οποία είχε αρχίσει να ενστερνίζεται θέσεις της δεξιάς ισραηλινής κυβέρνησης και ιδίως την επιμονή της τελευταίας για λήψη «μέτρων ασφάλειας» από τον Υ. Arafat κατά της Hamas και γενικότερα, κατά της τρομοκρατίας, εξέφραζε την ανησυχία της ότι η επανάληψη των συζητήσεων ανάμεσα στις δύο πλευρές μπορούσε να ανατραπεί ανά πάσα στιγμή από κάποια τρομοκρατική ενέργεια εναντίον Ισραηλινών. Όπως έχει καταγραφεί παραπάνω, οι επικεφαλής της “American Jewish Congress”, ο πρόεδρος David V. Kahn και ο εκτελεστικός διευθυντής Phil Baum, πρέσβευαν ότι η μονομερής άσκηση πίεσης από αμερικανικής πλευράς προς την ισραηλινή κυβέρνηση για να κάνει περισσότερα βήματα κατά την ειρηνευτική διαδικασία δεν ήταν η ενδεδειγμένη τακτική/μέθοδος. Οι Παλαιστίνιοι θα αδρανούσαν στην υλοποίηση των δικών τους δεσμεύσεων και θα άφηναν τους Αμερικανούς να πιέζουν το Ισραήλ για την εφαρμογή των δικών του δεσμεύσεων. Έτσι όμως, η διαπραγματευτική δύναμη του Ισραήλ θα μειωνόταν, αφού το ίδιο θα προέβαινε σε εδαφικές παραχωρήσεις χωρίς ανταπόκριση από παλαιστινιακής πλευράς. Πέρα από τα παραπάνω, μπρος στο γενικευμένο φόβο να «σέρνεται» επί μακρόν η ειρηνευτική διαδικασία (το Ισραήλ δεν είχε υλοποιήσει και αυτό τις δικές του δεσμεύσεις μέχρι εκείνη την χρονική στιγμή, Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1997) και να ενισχύονται παράλληλα οι ακραίοι από τις δύο πλευρές («αρνητές» της Συμφωνίας του Όσλο, εξτρεμιστικές παλαιστινιακές οργανώσεις και υπερ-ορθόδοξοι, εθνικιστές Εβραίοι), οι δύο ηγέτες της Αμερικανο-εβραϊκής αυτής οργάνωσης πρότειναν η αμερικανική κυβέρνηση να προωθήσει την ειρηνευτική διαδικασία από το να πιέζει το Ισραήλ. Οι δύο επικεφαλής της οργάνωσης, David Kahn και Phil Baum, πρότειναν στην αμερικανική πλευρά να γίνει πιο «ευέλικτη» διπλωματικά και να θέσει στις δύο πλευρές την ανάγκη άμεσης έναρξης διαπραγματεύσεων για τα κρίσιμα ζητήματα των διαφορών τους, προκειμένου να μην αποτελεσματοθετεί η ειρηνευτική διαδικασία. Επομένως, δεν είχαν η οργάνωση “American Jewish Congress”, καθώς και η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων χάσει την εμπιστοσύνη τους στη δυναμική των διαπραγματεύσεων για την ειρήνη⁶⁹⁶.

⁶⁹⁶ Phil Baum in his statement following the Emergency Netanyahu-Arafat Summit Meeting (October 1996): “It must be observed that nothing in life is interminable. If the talks are endlessly protracted, it still can happen that simple frustration can produce a descent into irrational self-defeating violence. (...) We urge the parties to move swiftly towards establishment of a genuine and meaningful peace”, Stephen Steiner: “Phil Baum’s statement following Emergency Netanyahu-Arafat Summit Meeting”, U.S.,

Έχοντας υπόψη ότι η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων ήταν φιλελεύθεροι και ότι όσοι συμμετείχαν σε οργανώσεις της κοινότητάς επιδείκνυαν την υποστήριξή τους στην ειρηνευτική διαδικασία και επιθυμούσαν τον αμοιβαίο, επωφελή συμβιβασμό με τους Παλαιστίνιους, δεν μπορούσαν παρά να εκφράζουν τη δυσφορία τους μέσω της οργανωμένης δράσης τους για την πολιτική των εποικισμών του Ισραηλινού πρωθυπουργού. Η ολοένα αυξανόμενη απογοήτευση για τις πολιτικές του στα κρίσιμα ζητήματα της διαπραγμάτευσης δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητη από την αμερικανική ηγεσία. Επίσης, όπως έχει προαναφερθεί, οι σύμβουλοι του Αμερικανού προέδρου προέρχονταν ή είχαν σχέση με την οργάνωση “Americans for Peace Now”, δηλαδή με τον φιλειρηνικό χώρο. Έτσι, σε δείπνο εργασίας με τον πρόεδρο Clinton και την υπουργό Εξωτερικών Madeleine Albright στον Λευκό Οίκο στις 6 Οκτωβρίου του 1997, προσκλήθηκαν μόνο ηγετικά στελέχη φιλειρηνικών οργανώσεων. Ανάμεσα τους οι: Jack Bendheim (1947-, Israel Policy Forum), S. Daniel Abraham ((1924-), Center for Middle East Peace and Economic Cooperation) και η οικογενειακή φίλη του προεδρικού ζεύγους, η Sara Ehrman (1919-2017, ηγετικό μέλος του Δ.Σ. της Americans for Peace Now). Μέσω των συζητήσεων ο Αμερικανός πρόεδρος διαπίστωσε για ακόμα μια φορά ότι δεν συμφωνούσαν όλοι οι Αμερικανο-εβραίοι με την πολιτική του Ισραηλινού πρωθυπουργού, η οποία δημιουργούσε προσκόμματα κατά τη διαδικασία του Όσλο⁶⁹⁷.

Μετά την επίσκεψη της υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. στο Ισραήλ και τη σαφή δήλωση από την μεριά της ότι ο Ισραηλινός πρωθυπουργός όφειλε να εκπληρώνει τις δεσμεύσεις του (δεύτερη και τρίτη φάση της αποχώρησης του ισραηλινού στρατού από περιοχές της Δυτικής Όχθης), η ισραηλινή κυβέρνηση πήρε την απόφαση με ευρεία πλειοψηφία να το πράξει. Όμως, δεν υπήρχε σαφής αναφορά από τους

(American Jewish Congress, N. York, October 2, 1996), σελ. 1, Phil Baum’s statement on September 30, 1997: “In a peace process in which every positive gesture is a welcome relief, we hope that the two sides will at some point be prepared to advance the talks to the next and more substantive level”, Stephen Steiner: “A.J. Congress encouraged by Resumption of Talks between Israel and Palestinian Authority”, U.S., (A.J. Congress, Communication Office, September 30, 1997), σελ. 1, Phil Baum and David V. Kahn: “Let there be no mistake – the vast majority of American Jews support the government of Israel in its quest for peace”, (David V. Kahn and Phil Baum’s Letter to the House of International Relations Chairman Benjamin Gilman (Washington)), David V. Kahn and Phil Baum” Letter to the House of International Relations Chairman Benjamin Gilman: “A.J. Congress urges support for Middle East Peace Process, Aid to Palestinians”, U.S., (A.J. Congress, N. York, September 20, 1995), σελ. 1, Stephen Steiner: “In Response to New York story: “Unilateral U.S. pressure on Netanyahu to make concessions won’t work, A.J. Congress tells Clinton”, U.S., (A.J. Congress, Communication Office, N. York, November 25, 1997), σελ. 1-3, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 115, Peter Hirschberg: “Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1998), σελ. 425.

⁶⁹⁷ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 115, Gary E. Rubin: “Americans for Peace Now’s Advocacy Day, Spring 1997, in Washington D.C. (Schedule)”, the U.S., (Americans for Peace Now, Washington, March 1997), σελ. 1-2, Dov Waxman: “American Jews and the Israeli-Palestinian conflict: Part of the problem or Part of the solution?”, the U.S., ((Political Science Quarterly, Academy of Political Science), Volume 132, No. 2, 2017), σελ. 324-325, 329-331, 334-335, και Laurence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1999), σελ. 165.

Ισραηλινούς ούτε ως προς το εύρος της αποχώρησης ούτε για τον χρόνο εκτέλεσής της. Ουσιαστικά, ο Netanyahu ήθελε να αποχωρήσει ο ισραηλινός στρατός από το 6% με 8% της Δυτικής Όχθης, ενώ ήδη ο Arafat κατείχε το 27%. Οι Αμερικανοί ήθελαν διψήφιο νούμερο. Υπήρχαν, βέβαια, οι έποικοι, οι οποίοι είχαν υποστηρίξει προεκλογικά το Likud και ήταν αντίθετοι στην οποιαδήποτε παραχώρηση εδάφους στους Παλαιστίνιους. Επιπλέον, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός είχε ζητήσει για στρατηγικούς λόγους ασφαλείας δύο «νεκρές» ζώνες, μία κατά μήκος του Ιορδάνη ποταμού και μία κατά μήκος του δυτικού ορίου της Δυτικής Όχθης.⁶⁹⁸

Καθώς η Αμερική είχε απογοητευθεί με την αναβλητικότητα και κατά συνέπεια τη στασιμότητα που εμφάνιζε η ειρηνευτική διαδικασία και ενώ ο Netanyahu δεν προέβαινε σε εκείνα τα βήματα τα οποία όφειλε να κάνει από την μεριά του, ο Παλαιστίνιος ηγέτης δεν μπορούσε να αποδείξει στο λαό του ότι το Ισραήλ τηρούσε τις δικές του υποχρεώσεις και ότι η ειρηνευτική διαδικασία είχε «ξεπαγώσει». Έτσι, περίμεναν όλοι στο Ισραήλ και την οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα ότι ο Netanyahu θα δεχόταν ασφυκτικές πιέσεις από την Αμερικανίδα υπουργό Εξωτερικών κατά τη συνάντησή τους στο Παρίσι (Δεκέμβριος του 1997). Όμως, αυτό δεν έγινε και μάλιστα δεν παρουσίασε κανέναν είδους χάρτη για την προτεινόμενη αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Δυτική Όχθη. Απεναντίας, παρουσίασε τον χάρτη της Συμφωνίας του Όσλο. Είχαν ετοιμαστεί δύο χάρτες από ισραηλινής πλευράς. Ο πρώτος παρουσίαζε τα σημεία ενδιαφέροντος ασφάλειας για το Ισραήλ (buffer zones, settlements) και ο άλλος έδειχνε τους οικισμούς εποίκων που μελλοντικά θα προσαρτώνταν στο Ισραήλ (Εθνικού συμφέροντος χάρτης). Κατ' επέκταση, δεν συζητήθηκε το ποσοστό παραχώρησης εδαφών στους Παλαιστίνιους, το οποίο μετατέθηκε προς συζήτηση στην προσεχή συνάντηση του Ιανουαρίου του 1998 μεταξύ του Αμερικανού προέδρου και του Ισραηλινού πρωθυπουργού⁶⁹⁹.

Η ήπια στάση της αμερικανικής κυβέρνησης απέναντι στον Ισραηλινό πρωθυπουργό δικαιολογούνταν από το γεγονός ότι η Παλαιστινιακή Αρχή δεν είχε κάνει τα απαιτούμενα για να υπάρξει αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Επιπροσθέτως, υπήρχε βάσιμος κίνδυνος να καταρρεύσει ο κυβερνητικός συνασπισμός στον οποίο βασιζόταν η κυβέρνηση Netanyahu (τα κόμματα Likud, Shas, National Religious Party) κατά την ψήφιση του προσχεδίου του προϋπολογισμού για το έτος 1998 (έπρεπε να ψηφιστεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 1997). Πέρα από τα δεξιά κόμματα, ο Netanyahu είχε να αντιμετωπίσει τις διαφορετικές φατρίες μέσα στο ίδιο του το κόμμα, το Likud. Οι Dan

⁶⁹⁸ Peter Hirschberg: ό.π., σελ. 427. Charles Enderlin: ό.π., σελ. 81.

⁶⁹⁹ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 81, Peter Hirschberg: ό.π., σελ. 427-428, David Clayman: ό.π. "Inside Israel, Update on what Israelis are Thinking, Reading, Doing and Saying", Report 196, σελ. 1-2.

Meridor (1947-) και Benny Begin (1943-) δεν διορίστηκαν υπουργοί στην κυβέρνηση Netanyahu, ο Roni Milo (δήμαρχος του Τελ Αβίβ, 1993-1998) σκεφτόταν να αποχωρήσει από το κόμμα και να δημιουργήσει ένα νέο, το “Atid” και τέλος, ο Ehud Olmert (δήμαρχος της Ιερουσαλήμ, 1993-2003) είχε αρχίσει να αμφισβητεί την ηγεσία Netanyahu. Επομένως, η σταθερότητα της κυβέρνησής του, οι διαφωνούντες εντός του κόμματός του (η εσωτερική πολιτική κατάσταση) ήταν τα καίρια ζητήματα που απασχολούσαν τον Ισραηλινό πρωθυπουργό και όχι τόσο το να ανταποκριθεί, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, στις πιέσεις των Αμερικανών και να παρουσιάσει χάρτες με τα εδάφη από όπου θα αποχωρούσε ο ισραηλινός στρατός για χάρη των Συμφωνιών⁷⁰⁰.

Κατά την επίσκεψή του στην Ουάσιγκτον (Ιανουάριος 1998), ο Ισραηλινός πρωθυπουργός δεν αντιμετωπίστηκε αυστηρά από τον Πρόεδρο Clinton. Αυτό δεν οφειλόταν τόσο στο γεγονός ότι υψηλόβαθμα στελέχη της οργάνωσης “Presidents Conference” είχαν συναντηθεί πρωτύτερα με τον πρόεδρο Clinton για να τον πείσουν να μην πιέσει υπερβολικά τον Ισραηλινό πρωθυπουργό στο θέμα της συμμόρφωσης της κυβέρνησής του προς τις δεσμεύσεις, τις οποίες όριζε η ειρηνευτική διαδικασία όσο στο ότι η ίδια η αμερικανική κυβέρνηση είχε ενδείξεις της πρόθεσης της ισραηλινής πλευράς να προχωρήσει σε αποσύρσεις στρατού από τη Δυτική Όχθη. Βέβαια, αυτό θα συνέβαινε στην περίπτωση που υπήρχε αμοιβαία ανταπόκριση από τους Παλαιστίνιους μέσω ενεργειών κατά της τρομοκρατίας. (Όταν η Αμερικανίδα υπουργός Εξωτερικών M. Albright επισκέφτηκε τη Μέση Ανατολή το Φεβρουάριο του 1998 και διαπίστωσε τη διάσταση πράξεων και ενεργειών και από τις δύο πλευρές (Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους) παρά τις προηγούμενες διαβεβαιώσεις που είχαν δώσει - ειδικά οι Ισραηλινοί στην αμερικανική πλευρά - έγινε εξόχως επικριτική και προς τους δύο). Πριν τη συνάντηση του Αμερικανού προέδρου με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό ο δεύτερος είχε επαφές με μέλη του Κογκρέσου (Ρεπουμπλικάνους γερουσιαστές, όπως ο εισηγητής του ρεπουμπλικανικού κόμματος στη Βουλή των Αντιπροσώπων Newt Gingrich) και συντηρητικούς, Προτεστάντες Ευαγγελιστές (μέλη της “National Unity Coalition of Israel”, της πολιτικά συντηρητικής, θρησκευτικής ομάδας των Προτεστάντων αυτών, όπως ο αιδεσιμότατος Jerry Falwell και άλλοι Προτεστάντες Βαπτιστές από τον νότο των Ηνωμένων Πολιτειών), προκειμένου το Ισραήλ να τύχει υποστήριξης στις επιδιώξεις του από όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μερίδα του αμερικανικού κοινού, όπως υπογράμμιζε ο εκτελεστικός διευθυντής της οργάνωσης “American Jewish Committee” David Harris σε δήλωσή του στην εφημερίδα “New York Times” (21/1/1998). Πάντως, οι

⁷⁰⁰ David Clayman: ό.π. “Inside Israel, Update on what Israelis are Thinking, Reading, Doing and Saying”, Report 196, σελ. 1-4.

ρεπουμπλικάνοι ήταν πολιτικοί αντίπαλοι του Αμερικανού προέδρου. Ήταν εχθρικά διακείμενοι σε ιδέες του Αμερικανού προέδρου (όχι μόνο πολιτικής φύσης) και ήταν πρόθυμοι να κινητοποιήσουν διακόσιες χιλιάδες μέλη τους για να υποστηρίξουν την πολιτική της ισραηλινής κυβέρνησης και γενικότερα το εβραϊκό κράτος. Οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις δεν είχαν μεγάλη εμπιστοσύνη στους Προτεστάντες Ευαγγελικούς, για αυτό δεν αντιμετώπισαν θετικά τις επαφές του Ισραηλινού πρωθυπουργού μαζί τους. Η ίδια η οργάνωση “Presidents Conference” δήλωσε προσβεβλημένη από τη συνάντηση αυτή⁷⁰¹.

Πάντως, η αμερικανική πλευρά συνέχιζε να επιμένει στην υλοποίηση των δεσμεύσεων από την πλευρά των Παλαιστινίων και των Ισραηλινών. Στην παραπάνω συνάντησή τους υπήρξε αμερικανική πρόταση για αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από το 13,1% της Δυτικής Όχθης σε τρεις φάσεις μέσα σε περίοδο τριών μηνών. Κάθε αποχώρηση των Ισραηλινών θα ακολουθείτο από ανάλογη εκπλήρωση δέσμευσης ασφαλείας από τους Παλαιστινίους σύμφωνα με τις Συμφωνίες του Όσλο. Επίσης, θα υπήρχε μηχανισμός παρακολούθησης της συμμόρφωσης των Παλαιστινίων στις δεσμεύσεις ασφαλείας. Σε καμιά περίπτωση οι Αμερικανοί δεν αποδέχθηκαν την πρόταση των Παλαιστινίων για αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από το 40% της Δυτικής Όχθης. Παράλληλα, υπήρξε η πρώτη αναφορά για επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων σχετικά με το τελικό καθεστώς ειρήνης⁷⁰².

Η πίεση απέναντι στις δύο πλευρές για την προώθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας συνέχιζε να γίνεται αποδεκτή από τμήμα της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Σε έρευνα γνώμης της “Jewish Council for Public Affairs” (η νέα ονομασία της οργάνωσης-ομπρέλας N.J.C.R.A.C.), η οποία παρουσιάστηκε στην ετήσια συνέλευσή της το Φεβρουάριο του 1998, βρέθηκε ότι το 70% των έξι χιλιάδων οκτακοσίων εγγεγραμμένων μελών της σε δεκατέσσερις τοπικές Αμερικανο-εβραϊκές κοινότητες ήταν υποστηρικτικό στην άσκηση αμερικανικής πίεσης αυτού του είδους. Όμως, ενώ ποσοστό 45% των Αμερικανο-εβραίων επικροτούσε την άσκηση πίεσης από την αμερικανική κυβέρνηση προς τον Netanyahu, ποσοστό 65% από αυτούς επιθυμούσε να υπάρξει πίεση για τη συμμόρφωση του Αραφάτ στα συμφωνηθέντα, όπως αποτυπωνόταν σε δημοσκόπηση της οργάνωσης “American Jewish Committee”. Άρα, υπήρχε απογοήτευση και κούραση σημαντικής μερίδας Αμερικανο-εβραίων εξαιτίας της αναβλητικότητας του Υ. Arafat ως προς την εφαρμογή των Συμφωνιών. Επίσης, οι

⁷⁰¹ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1999), σελ. 165-167.

⁷⁰² Debra DeLee, Patricia A. Barr, Mary Ann Stein, Ernest Bogen: ό.π., σελ. 2, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 166-167, William B. Quandt: ό.π., σελ.352-353.

προσπάθειες της αμερικανικής πλευράς για την επανεκκίνηση της ειρηνευτικής διαδικασίας με την άσκηση πίεσης προς τα δύο μέρη επιδοκιμάζονταν από την οργάνωση “Americans for Peace Now”. Σε επιστολή προς τον πρόεδρο της οργάνωσης-ομπρέλας “Presidents Conference” οι επικεφαλής της οργάνωσης “A.P.N.” εύχονταν να υπάρξει θετική συναινετική θέση από όλες τις οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας σχετικά με τις παραπάνω προσπάθειες για την επίτευξη «ειρήνης με εμπέδωση της ασφάλειας για το Ισραήλ». Παρά την προσδοκία τους αυτή, δεν υπήρξε τέτοιου είδους θέση, καθολικά υποστηρικτική από όλες τις οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας αναφορικά με την αμερικανική πολιτική άσκησης πίεσης προς τα δύο μέρη για την ειρήνη, που τόσο υποστήριζε η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων (σε ποσοστό 80% σύμφωνα με δημοσκόπηση του 1998), αλλά και των Ισραηλινών-εβραίων (ποσοστό 69% σε ανάλογη δημοσκόπηση στο Ισραήλ). Κατά συνέπεια, καλούσαν την “Presidents Conference” να αποτυπώσει στις θέσεις της τη βούληση της πλειοψηφίας των Αμερικανο-εβραίων. Έπρεπε η αμερικανική πλευρά να πιέζει τα δύο μέρη, για να συμμορφωθούν στις δεσμεύσεις που είχαν αναλάβει με βάση τις Συμφωνίες του Όσλο και της Χεβρόνας. Επιπροσθέτως, αιτούνταν από τους επικεφαλής της παραπάνω οργάνωσης-ομπρέλας να προτρέψουν τον Ισραηλινό πρωθυπουργό να αποδεχθεί την πρόταση του Αμερικανού προέδρου για την αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από ποσοστό 13,1% επί του εδάφους της Δυτικής Όχθης σε τρεις φάσεις, όπως έχει ήδη αναφερθεί ⁷⁰³.

Σε συνάντηση με τον αρχηγό της Αξιωματικής αντιπολίτευσης του Ισραήλ Ehud Barak (Φεβρουάριος 1998), φημιολογούταν ότι ο Αμερικανός πρόεδρος παρουσίασε σε γενικές γραμμές το παραπάνω σχέδιο για τις επόμενες αποχωρήσεις του ισραηλινού στρατού, προκειμένου να σταματήσει την αποτελμάτωση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Μάλιστα, ο ίδιος ο Barak τόνισε σε συγκέντρωση της οργάνωσης “Presidents Conference” ότι το σχέδιο αυτό δεν θα έπρεπε να ληφθεί ως «μέσο πίεσης» και, μάλλον, ήταν καλοδεχούμενο από την ισραηλινή κοινή γνώμη. Όμως, ο ισραηλινός πρωθυπουργός απέστειλε τον σύμβουλό του David Bar-Ilan για να προσπαθήσει να επηρεάσει μέλη του Κογκρέσου εναντίον της άσκησης τέτοιου είδους πίεσης. Το σχέδιο μπορεί να αποτελούσε πρωτοβουλία παρουσίασης «δέσμης ιδεών», όπως το χαρακτήρισε η Αμερικανίδα υπουργός Εξωτερικών σε τηλεφωνική επικοινωνία με ηγετικά στελέχη της “Presidents Conference”, και όχι ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την

⁷⁰³ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 167, Lewis Roth: “APN asks AIPAC, Presidents Conference to Reflect American Jewish Opinion and Support U.S. Middle East Peace Plan”, the U.S., (Americans for Peace Now, Washington D.C., May 13, 1998), σελ. 1-2, Patricia A. Barr, Mary Ann Stein, Debra DeLee and Ernest Bogen: “A letter to Mr Mervin Salberg (President of the Conference of Presidents of Major American Jewish Orgs), the U.S., (Americans for Peace Now, Washington D.C., May 13, 1998), σελ. 1-2.

ειρήνη, όμως δεν έπαυε να αποτελεί μέσο πίεσης απέναντι στους Ισραηλινούς. Η ίδια η αμερικανική κυβέρνηση είχε, άλλωστε, εκδηλώσει τη δυσφορία της για το τέλμα στο οποίο βρισκόταν η ειρηνευτική προσπάθεια⁷⁰⁴.

Τέλη Μαρτίου με αρχές Απριλίου του 1998 ξεσπά η περίφημη «μάχη των επιστολών» ανάμεσα σε μέλη του Κογκρέσου, τα οποία υπέγραφαν επιστολές προς τον Αμερικανό πρόεδρο. Κάποια μέλη από αυτά εξέφραζαν την υποστήριξή τους προς τις ενέργειες της αμερικανικής κυβέρνησης και ειδικά προς το σχέδιο για την προώθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας και άλλα, όχι. Επίσης, με τη μια πλευρά συντάσσονταν οργανώσεις φιλειρηνικές (όπως η Israel Policy Forum) και με την άλλη οργανώσεις του δεξιού ιδεολογικού χώρου και ειδικά η «ναυαρχίδα» του ισραηλινού lobby, η “A.I.P.A.C.”. Η πρώτη επιστολή του δημοκρατικού γερουσιαστή του Connecticut Joseph Lieberman (1989-2013) και του ρεπουμπλικάνου γερουσιαστή της Florida Connie Mack (1989-2001), υποστηριζόμενη από γερουσιαστές του δημοκρατικού και του ρεπουμπλικανικού κόμματος (bi-partisan support), συγκέντρωσε ογδόντα μία υπογραφές από μέλη του Κογκρέσου. Ήταν ιδιαίτερος επικριτική για την άσκηση αμερικανικής πίεσης στο Ισραήλ μέσω του υπό επεξεργασία σχεδίου. Η οργάνωση “A.I.P.A.C.” κινητοποιήθηκε μέσω τηλεφωνημάτων και φαξ σε μέλη της, ώστε να έρθουν σε επαφή με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους στη Βουλή και τη Γερουσία και να υπογράψουν την επιστολή (διαμαρτυρίας). Βέβαια, ενώ η οργάνωση “Presidents Conference” συμφωνούσε με το περιεχόμενο της επιστολής, εξέφρασε τη δυσφορία της για το γεγονός ότι δεν υπήρξε διαβούλευση μεταξύ των δύο οργανώσεων για αυτή. Η άλλη επιστολή προωθήθηκε από τη φιλειρηνική οργάνωση “Israel Policy Forum” και βρήκε στήριξη αρχικά από τον βουλευτή Sani Gejdenson (1981-2000), δημοκρατικό του Connecticut. Υπογράφηκε από τριάντα ένα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων⁷⁰⁵.

Η οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” αρχικά αγνόησε την επιστολή που είχε προωθήσει η άλλη Αμερικανο-εβραϊκή οργάνωση, η “A.I.P.A.C.”, αλλά τελικά χαιρέτισε την στάση των ογδόντα ένα μελών του Κογκρέσου να τη στηρίζουν. Συνάμα, επιδοκίμασε την αμερικανική κυβέρνηση για τις προσπάθειές της να φέρει κοντά τα δύο μέρη, Ισραηλινούς και Παλαιστινίους, ώστε να ανοίξει ο δρόμος του διαλόγου για την ειρήνη. Σε επιστολές της προς τον Αμερικανό πρόεδρο και μέλη του Κογκρέσου τον Απρίλιο του 1998, τόνιζε τον ουσιαστικό ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών, ώστε να υπάρξει αμοιβαία κατανόηση των θέσεων των δύο μερών και ενεργοποίηση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Επιπλέον, επικροτούσε τη στάση της Αμερικανίδας υπουργού

⁷⁰⁴ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 167-168.

⁷⁰⁵ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 168-169, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 37.

Εξωτερικών να μην θέσει η αμερικανική πλευρά «τελεσίγραφα» προς το Ισραήλ ούτε κανενός είδους σχέδιο για την επίλυση των καίριων ζητημάτων της ειρηνευτικής διαδικασίας (μη άσκηση πίεσης προς το Ισραήλ). Επίσης, σημείωνε ότι οι Η.Π.Α. δεν θα έπρεπε να θέσουν σε δεύτερο πλάνο τις ανάγκες ασφάλειας του Ισραήλ. Οι αρχές που έπρεπε να διέπουν τις διαπραγματεύσεις ήταν η «τήρηση των συμπεφωνημένων» και η «αρχή της αμοιβαιότητας». Σε αυτό, η οργάνωση-ομπρέλα έτεινε προς την μεριά των οργανώσεων του δεξιού ιδεολογικού τόξου και δεν εξέφραζε με τη θέση της το σύνολο των οργανώσεων που την απάρτιζαν. Δεν υπήρχε, δηλαδή, συναινετική θέση που να εκφράζει όλα τα μέλη και τις οργανώσεις της (φιλειρηνικές και μη). Χαρακτηριστικά, άλλες οργανώσεις έθεταν ως πρώτη προτεραιότητα για τα μέλη τους που κινούνταν προς τα δεξιά την κατοχύρωση των αναγκών ασφάλειας του Ισραήλ, κυρίως με τη συμμόρφωση των Παλαιστινίων προς αυτές (καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλαγή της ρητορικής μίσους, κατάργηση των άρθρων του παλαιστινιακού συμφώνου). Η “Anti-Defamation League” και η “Z.O.A” ανήκαν σε αυτές. Ειδικά, ο πρόεδρος της οργάνωσης “Z.O.A.” Morton A. Klein κατέκρινε τη στάση της Αμερικανίδας υπουργού Εξωτερικών να θέσει τελικά πιεστική προθεσμία για την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τμήματα εδάφους της Δυτικής Όχθης (μέχρι την 11^η Μαΐου του 1998). Ερχόταν σε αντίθεση με την παραπάνω υπόσχεση που είχε δώσει προς τα μέλη της οργάνωσης-ομπρέλας “Presidents Conference” ότι δεν υπήρχε αμερικανικό σχέδιο ή «τελεσίγραφο» προς το Ισραήλ για την προώθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Επιπλέον, σύμφωνα με τις οργανώσεις αυτές, ο Παλαιστίνιος ηγέτης δεν είχε συμμορφωθεί στις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει, ειδικά στο θέμα της τρομοκρατίας. Έφτανε στο σημείο να εκθειάζει δημοσίως σε αραβικά μέσα ενημέρωσης τις πράξεις των τρομοκρατών ως «μαρτύρων», ενώ υποβίβαζε τον χαρακτήρα των Συμφωνιών που είχε υπογράψει με την άλλη πλευρά χαρακτηρίζοντάς τες ως «προσωρινές». Επομένως, ο πρόεδρος της “Z.O.A.” πρότρεπε την “Presidents Conference” να εκφράσει δημοσίως την αντίθεσή της στις πιεστικές προθεσμίες που έθετε η αμερικανική πλευρά προς το Ισραήλ και, παράλληλα, στη μη συμμόρφωση της Παλαιστινιακής Αρχής όσον αφορά την υλοποίηση των συμφωνηθέντων⁷⁰⁶.

Με άλλα λόγια, η οργάνωση-ομπρέλα “Presidents Conference” συντάχθηκε με την πλευρά των δεξιών οργανώσεων που υποστήριζαν ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχουν

⁷⁰⁶ Howard P. Berkowitz, Abraham H. Feldman, David V. Kahn, Phil Baum: “A letter to his Excellency, the Prime Minister of Israel, B. Netanyahu”, the U.S., (Anti-Defamation League and American Jewish Congress, N. York, April 27, 1998), σελ. 1, Mel Salberg, Malcom Hoenlein: “Texts of Letters sent to President Clinton and members of the Senate”, the U.S., (Presidents Conference, N. York, April 9, 1998), σελ. 1-2, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 169, Morton Klein: “A letter to the President and Executive Director of the “Presidents Conference”, the U.S, (Z.O.A., May 1998), σελ. 1-2

«προθεσμίες» εκπλήρωσης δεσμεύσεων (με την μορφή «τελεσιγράφων»). Δεν θα έπρεπε η αμερικανική κυβέρνηση του Bill Clinton να πιέζει την κυβέρνηση του Ισραήλ για να προβεί σε άμεσες αποχωρήσεις του στρατού από τμήματα της Δυτικής Όχθης. Άλλωστε, όπως υποστήριζε η κατ' εξοχήν αδιάλλακτη και υπέρ του Netanyahu οργάνωση "Z.O.A.", το θέμα των περαιτέρω αποχωρήσεων και παραχωρήσεων προς τους Παλαιστίνιους αποτελούσε απόφαση αποκλειστική της ισραηλινής κυβέρνησης και όχι αντικείμενο διαπραγματεύσεων. Δηλαδή, το Ισραήλ καθόριζε το ποσοστό του εδάφους της Δυτικής Όχθης που θα παραχωρούσε στην Παλαιστινιακή Αρχή, ανάλογα με τις ανάγκες ασφάλειάς του. Συναρτούσε το τελευταίο με την επιτυχή αντιμετώπιση των τρομοκρατικών επιθέσεων, η οποία δεν είχε γίνει πράξη ακόμα, ενώ η αρχή του γενικευμένου πολέμου δεν αποκλειόταν, αν κατέρρεαν οι διαπραγματεύσεις. Για αυτό, το Ισραήλ έπρεπε να πάρει εκείνα τα μέτρα για την προστασία του⁷⁰⁷.

Μπροστά στην παραπάνω αντίδραση οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, η αμερικανική πλευρά ανέστειλε προσωρινά την προώθηση του σχεδίου. Έτσι, τουλάχιστον, έδειχνε, γιατί στις αρχές Μαΐου η υπουργός Εξωτερικών Madeleine Albright επανήλθε με την πρότασή της να υπάρξει διαπραγμάτευση επάνω στα εκκρεμή ζητήματα της προσωρινής Συμφωνίας και ταυτόχρονη έναρξη συζήτησης για τα κρίσιμα ζητήματα της Ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης, δηλαδή το καθεστώς της Ιερουσαλήμ, τα σύνορα, τους πρόσφυγες και τους παράνομους οικισμούς εποίκων στα κατεχόμενα. Είχε προηγηθεί η άκαρπη συνάντηση Ισραηλινών και Παλαιστίνιων διαπραγματευτών στο Λονδίνο (αρχές Μαΐου 1998). Επειδή εκείνη την περίοδο υπήρξε από την Hillary Clinton η νύξη ότι οι Παλαιστίνιοι δικαιούνταν το δικό τους κράτος πια, οργανώσεις του δεξιού και κεντρο-δεξιού χώρου αντέδρασαν. Μεταξύ των οργανώσεων που αντέδρασαν ήταν η οργάνωση-ομπρέλα "Presidents Conference", η οποία υποστήριζε ότι μόνο η κυβέρνηση του Ισραήλ ήταν αυτή που θα έπαιρνε τις δύσκολες αποφάσεις για την ασφάλειά του, πριν η προοπτική ίδρυσης ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους γινόταν πραγματικότητα. Επίσης, κατά την επίσκεψή του στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός συναντήθηκε με το σύνθημα θετικά διακεείμενο προς την πολιτική του ακροατήριο Αμερικανών και Αμερικανο-εβραίων (Ρεπουμπλικάνοι γερουσιαστές, οργανώσεις του δεξιού και κεντρο-δεξιού χώρου, όπως η A.I.P.A.C., η American Jewish Committee). Από τον ενθουσιασμό που επικράτησε στις συναντήσεις και τις ομιλίες του η οργάνωση του ισραηλινού lobby στην Ουάσιγκτον, η

⁷⁰⁷ Morton Klein: ό.π., σελ. 1-2, Stephen Steiner: "Statement of American-Jewish Congress following Emergency Netanyahu-Arafat summit meeting", the U.S., (American Jewish Congress, N. York, October 2nd, 1996), σελ. 1, Marshall J. Breger and Steven L. Spiegel: "Why Likud needs the Peace Process (Mistaken Assumptions: Weakening Arafat)", the U.S., (Middle East Forum, the Middle East Quarterly, Philadelphia, March 1999), σελ. 3.

“A.I.P.A.C.”, συμπέρανε λανθασμένα ότι οι Αμερικανο-εβραίοι άρχιζαν να εκτιμούν τη σθεναρή στάση του απέναντι στις αμερικανικές πιέσεις⁷⁰⁸.

Επίσης, η οργάνωση “American Jewish Congress” απαντώντας στην πρόταση Henry Kissinger για την πιθανότητα δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, αν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων κατέληγαν σε συμφωνία για τα οριστικά σύνορα μεταξύ τους, δεν άφηνε περιθώρια για ένα τέτοιο ενδεχόμενο τη δεδομένη χρονική στιγμή (τέλη 1997 με αρχές 1998). Δεν ήταν ακόμα δυνατόν οργανώσεις του δεξιού, κεντρο-δεξιού χώρου αλλά και οργανώσεις που έκλιναν προς τα αριστερά όπως η “American Jewish Congress”, να αποδεχθούν την ανακήρυξη ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, μιας και η έννοια της κρατικής οντότητας ήταν συνυφασμένη με την ύπαρξη στρατού και την χάραξη εξωτερικής πολιτικής. Επίσης, υπολόγιζαν το γεγονός ότι δεν είχαν ξεκινήσει ακόμα οι διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης. Η ισραηλινή κοινή γνώμη και ηγεσία δεν θα αποδεχόταν την ύπαρξη ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, αν δεν ήταν αποστρατικοποιημένο και επιπλέον αν η Παλαιστινιακή Αρχή δεν είχε καταπολεμήσει τα ακραία, ισλαμιστικά στοιχεία. Η ίδια στάση τηρήθηκε από τις οργανώσεις “Z.O.A.”, “A.I.P.A.C.” και “Presidents Conference”, οι οποίες κατέκριναν την τοποθέτηση του Αμερικανού προέδρου (κατά την παραμονή του στη Γάζα, προκειμένου να παρακολουθήσει την αναθεώρηση του παλαιστινιακού Συμφώνου) για τα «νόμιμα δικαιώματα» των Παλαιστινίων, εννοώντας το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση⁷⁰⁹.

Απεναντίας, οι φιλειρηνικές οργανώσεις, θιασώτες της λύσης των δύο κρατών, τόνιζαν ότι η στάση των δεξιών οργανώσεων δεν αντιπροσώπευε την πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων. Όπως κατ’ επανάληψη έχει επισημανθεί, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι ήταν φιλειρηνικοί και ήθελαν τη δημιουργία δύο κρατών μέσα από τη διαδικασία του Όσλο, που θα πρόσφερε, όμως, εγγυήσεις ασφάλειας στο εβραϊκό κράτος. Παρόλη, όμως, την προσπάθεια των φιλειρηνικών οργανώσεων να εμψυχώσουν τα μέλη τους αλλά και όσους Αμερικανο-εβραίους ήταν υπέρ της διαδικασίας του Όσλο (με τη συγκέντρωση τετρακοσίων υποστηρικτών για την ειρήνη στην Ουάσιγκτον για να ακούσουν την χήρα του πρωθυπουργού Rabin και να αποδείξουν έμπρακτα ότι η ειρηνευτική διαδικασία ήταν ακόμα ζωντανή), αυτή δεν προχωρούσε και το αδιέξοδο ήταν εμφανές. Είχαν αντιληφθεί οι αμερικανικές κυβερνήσεις και η αμερικανική γραφειοκρατία (το υπουργείο Εξωτερικών) ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν μπορούσαν να διατηρούν καλές σχέσεις με το Ισραήλ και ταυτόχρονα με τα (φιλικά προς

⁷⁰⁸ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 169-171.

⁷⁰⁹ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 170, 172, Phil Baum: “A letter to Dr. Henry Kissinger”, the U.S., (American Jewish Congress, N. York, November 26th, 1997), σελ. 1-2.

αυτές) αραβικά κράτη χωρίς την ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ Παλαιστινίων-αράβων και Ισραήλ. Κατά συνέπεια, η αμερικανική πλευρά προχώρησε στη Διάσκεψη του Wye River Plantation (Maryland) τον Οκτώβριο του 1998. Ο πρόεδρος Clinton ακολουθούσε το μοντέλο των Διασκέψεων Κορυφής του πρώην προέδρου Jimmy Carter, προκειμένου να φέρει απτά αποτελέσματα και να δεσμεύσει τους ηγέτες όσο το δυνατόν περισσότερο. Παρά το «σκάνδαλο Monica Lewinsky» η δημοτικότητά του παρέμενε υψηλή. Κατά ένα μέρος, αυτή οφειλόταν στους πολύ ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης της αμερικανικής οικονομίας, που οδηγούσαν στη δημιουργία πλεονασματικών προϋπολογισμών. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, ο Clinton άφηνε τα δύο μέρη να συνομιλούν χωρίς να παρευρίσκεται εκεί όλες τις στιγμές. Όταν, όμως, υπήρχε στασιμότητα, τότε επενέβαινε προκειμένου να τις τονώσει⁷¹⁰.

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν σε ένα κείμενο εννέα σελίδων, το «Μνημόνιο του Wye River Plantation» (Wye River Memorandum). Το κείμενο συντάχθηκε με βάση τη διαπραγμάτευση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων κάτω από την εποπτεία του Αμερικανού προέδρου. Επρόκειτο για ένα δεσμευτικό νομικό κείμενο, στο οποίο αποτυπωνόταν η κοινή βούληση των μερών στην ειρηνευτική διαδικασία και η «οικοδόμηση εμπιστοσύνης» μέσω μέτρων. Επίσης, προωθείτο η οικονομική συνεργασία με τη δημιουργία «Προσωρινής Οικονομικής Επιτροπής», η οποία σκοπό είχε να βοηθήσει στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των Παλαιστινίων προκειμένου να αντιληφθούν με τρόπο ρεαλιστικό τι μπορούσε να αποφέρει η επίτευξη ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων. Κάθε πλευρά είχε να εκπληρώσει δεσμεύσεις, οι οποίες θα έπρεπε να εκπληρωθούν παράλληλα, δηλαδή η μία πλευρά θα εκπλήρωνε την πρώτη, το ίδιο θα έπραττε η άλλη. Έπειτα, θα προχωρούσαν παρακάτω. Ωστόσο, η «παράλληλη κατά φάσεις προσέγγιση» δεν είχε καθοριστεί επακριβώς μέσα στο χρονικό πλαίσιο που είχε συμφωνηθεί. Υπήρχαν ασάφειες και εννοιολογικά κενά σχετικά με τους χρόνους εκπλήρωσης, τα βήματα για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων καθώς και τα μέσα που θα χρησιμοποιούνταν από κάθε πλευρά. Σχετικά με το ποιος θα επέβλεπε την εφαρμογή, αναφερόταν ότι η C.I.A. θα αναλάμβανε το ρόλο αυτό. Όμως, κατά το παρελθόν η C.I.A., πέρα από αναφορές που συνέταξε, δεν είχε προχωρήσει ποτέ στην επιβολή μέτρων ούτε σε καταγγελία των μερών περί μη συμμόρφωσης στην εκτέλεση των δεσμεύσεων που είχαν αναλάβει. Επομένως, από τη στιγμή που η κυβέρνηση Clinton είχε θέσει σαν στόχο να προχωρά η ειρηνευτική διαδικασία με πλήρη ή μερική συμμόρφωση των μερών, δεν θα υπερτονίζονταν οι παλαιστινιακές παραβάσεις των

⁷¹⁰ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 170-171, William B. Quandt: ό.π., σελ. 354-355, Robert O. Freedman: "U.S. Policy towards the Middle East in Clinton's second term", the U.S., (Middle East Review of International Affairs, Vol. 3, No. 1, (March 1999), σελ. 55.

συμφωνηθέντων. Αυτές παραλείπονταν, για να μην ανακύψει ξανά προσωρινό «πάγωμα» της ειρηνευτικής διαδικασίας⁷¹¹.

Οι Η.Π.Α. ήταν ο κατ' εξοχήν σύμμαχος και η «στρατηγική σχέση» που είχε με το Ισραήλ έπρεπε να διαφυλαχθεί πάση θυσία. Θα συνέχιζαν να παίζουν τον ρόλο του «ειλικρινούς διαπραγματευτή» και να πιέζουν τα δύο μέρη για την επίτευξη συμφωνίας ειρήνης καθ' όσον δεν θα τίθετο εν αμφιβόλω αυτή ακριβώς η σχέση. Μολονότι υπήρχε η «απειλή» του Υ. Arafat να ανακηρύξει μονομερώς ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος με όσα εδάφη είχε υπό παλαιστινιακή διοίκηση, το Μάιο του 1999 (στις αρχές Μαΐου του έτους αυτού προβλεπόταν στις Συμφωνίες του Όσλο και Γάζας-Ιεριχούς η ολοκλήρωση των συζητήσεων μεταξύ των δύο μερών για το «τελικό καθεστώς» ειρήνης), η αμερικανική πλευρά δεν διατύπωσε γραπτώς στο υπογραφέν Μνημόνιο την αντίθεσή της σε μια τέτοια μονομερή ενέργεια. Εντούτοις, σε επιστολή που παραδόθηκε στον γραμματέα της ισραηλινής κυβέρνησης, η οποία προερχόταν από τον Αμερικανό πρέσβη στο Ισραήλ, γινόταν σαφές ότι η αμερικανική πλευρά αντιτίθετο σε τέτοιου είδους μονομερείς ενέργειες, που θα αποσταθεροποιούσαν την περιοχή με ενδεχόμενο ξέσπασμα γενικευμένου πολέμου. Επίσης, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν ασχολούνταν με άλλα θέματα, όπως η μετακίνηση της πρεσβείας τους από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ⁷¹². Αυτό το ζήτημα, το είχε υποστηρίξει κατ' επανάληψη ο ρεπουμπλικάνος

⁷¹¹ Douglas Feith: "Wye and the Road to War", the U.S., (Commentary magazine, January 1999), σελ. 44-46, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 171.

⁷¹² Το θέμα της μετακίνησης της πρεσβείας των Η.Π.Α. από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ είχε τεθεί με την κατάθεση πρότασης νόμου από τους ρεπουμπλικάνους και συγκεκριμένα, τον επικεφαλής της πλειοψηφίας στη Γερουσία, τον γερουσιαστή Robert Dole (1969-1996) μαζί με τον γερουσιαστή John Kyl (1995-2013, 2018-) σε συνεννόηση με τον εισηγητή της πρότασης στη Βουλή των Αντιπροσώπων Newt Gingrich. Με τις ενδιάμεσες εκλογές για τα μέλη του Κογκρέσου, το έτος 1994, οι ρεπουμπλικάνοι είχαν την πλειοψηφία στα δύο νομοθετικά σώματα. Η πρόταση αυτή προέβλεπε την μεταφορά, εγκατάσταση της αμερικανικής πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ. Για την εγκατάσταση και διατήρηση της εν λόγω πρεσβείας, η αρμοδιότητα του Κογκρέσου στη διανομή/διάθεση κονδυλίων ήταν απαραίτητη. Αν το έτος 1999, ο υπουργός Εξωτερικών με έκθεση του προς το Κογκρέσο δεν είχε πιστοποιήσει ότι η πρεσβεία είχε ανοίξει και λειτουργούσε κανονικά, το 50% των ποσών που προβλέπονταν για την «Απόκτηση και λειτουργία» της για το έτος εκείνο, θα καταβαλλόταν, ενώ το υπόλοιπο θα παρακρατούταν. Στο σχέδιο νόμου των Dole-Kyl που ψηφίστηκε τόσο από τη Γερουσία (πέρασε με πλειοψηφία στη Γερουσία την 24^η Οκτωβρίου 1995), όσο και από τη Βουλή των Αντιπροσώπων (στις 8 Νοεμβρίου 1995), προβλέπονταν ότι μέχρι τα τέλη Μαΐου του 1999, θα έπρεπε να είχε ανοίξει και να λειτουργεί κανονικά η πρεσβεία στην Ιερουσαλήμ και δεύτερον, ο Αμερικανός πρόεδρος από τη στιγμή που είχε την αποκλειστική εξουσία να αναγνωρίζει ξένα κράτη και κυβερνήσεις, καθώς και εδαφικές απαιτήσεις-ζητήματα (territorial claims), μπορούσε να ασκήσει το δικαίωμα «επιφύλαξης» (Waiver clause) από την 1^η Οκτωβρίου του 1998 (οι δύο αυτές προϋποθέσεις τέθηκαν στην πρόταση νόμου για να είναι συνταγματική). Η «επιφύλαξη» σήμαινε ότι μπορούσε να αναβληθεί για διαδοχικά εξάμηνα η καταβολή του 50% των ποσών που προβλέπονταν από τον νόμο για την «ίδρυση και λειτουργία πρεσβείας των Η.Π.Α. στην Ιερουσαλήμ, εφόσον επηρεάζονταν τα εθνικά συμφέροντα ασφάλειας του κράτους. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο πρόεδρος στερούσε τη διάθεση του 50% του ποσού που είχε προβλεφθεί από το οικονομικό έτος 1999 και εξής, αν ασκούσε την «επιφύλαξη» αυτή (για διαδοχικά έτη). Ο πρόεδρος Clinton δεν ήταν ευνοϊκά διακείμενος με την πρόταση αυτή και όταν ψηφίστηκε, δεν άσκησε βέτο, ούτε την προσυπέγραψε. Η συγκεκριμένη πρόταση μπορούσε να εκτροχιάσει την ειρηνευτική διαδικασία, για αυτό, η αμερικανική κυβέρνηση ήταν αντίθετη. Η προώθηση της έγινε από τους ρεπουμπλικάνους γερουσιαστές (Robert Dole, John Kyl) γιατί ήθελαν να αυξήσουν την επιρροή τους στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και να κερδίσουν οι υποψήφιοι "congressmen" του ρεπουμπλικανικού κόμματος μεγαλύτερη χρηματοδότηση από τους Αμερικανο-

βουλευτής Newt Gingrich (1995-1999), αλλά δεν απασχολούσε την αμερικανική κυβέρνηση, γιατί ήταν εκτός των θεμάτων τα οποία ρύθμιζε η «Συμφωνία του Wye River Plantation». Επιπλέον το παραπάνω ζήτημα μπορούσε να ακυρώσει στην πράξη τον χαρακτήρα του «ειλικρινούς διαμεσολαβητή» και «θεματοφύλακα» που είχε αναλάβει η Αμερική στην ειρηνευτική διαδικασία⁷¹³.

Στη «Συμφωνία του Wye River» μεταξύ Netanyahu και Arafat προβλεπόταν η συνέχιση της διαδικασίας διασφάλισης της ειρήνης με την αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από τη Δυτική Όχθη σε ποσοστό 13%, μέσα σε διάστημα ενενήντα ημερών, ενώ ποσοστό 3% από το παραπάνω για λόγους ασφάλειας του Ισραήλ θα παρέμενε ως «προστατευόμενος βιότοπος» (Natural reserve), όπου οι Παλαιστίνιοι δεν θα μπορούσαν να οικοδομήσουν. Επίσης, το Ισραήλ όφειλε να απελευθερώσει επτακόσιους πενήντα Παλαιστίνιους (πολιτικούς) κρατούμενους. Εξάλλου, στα πλαίσια της προώθησης της οικονομικής συνεργασίας, θα έθεταν σε λειτουργία το αεροδρόμιο στη Γάζα και θα κατασκεύαζαν ένα βιομηχανικό πάρκο στην περιοχή. Οι Παλαιστίνιοι αναλάμβαναν την υποχρέωση να πάρουν μέτρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, να συλλέξουν τον παράνομο οπλισμό των ομάδων εκείνων που δρούσαν πέρα από τη δικαιοδοσία της Παλαιστινιακής Αρχής, να δώσουν στο Ισραήλ τον επίσημο αριθμό των Παλαιστίνιων αστυνομικών - των επιφορτισμένων με την εσωτερική τάξη και ασφάλεια - να αναθεωρήσουν/καταργήσουν τα άρθρα εκείνα του παλαιστινιακού Συμφώνου/Καταστατικού Χάρτη που έκαναν λόγο για την καταστροφή του κράτους του

εβραίους για τις προεκλογικές τους εκστρατείες. Η πρόταση νόμου υποστηρίχθηκε από τις δεξιές ιδεολογικά οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας (Z.O.A., Americans for a Safe Israel). Οι κεντρώες οργανώσεις, όπως η "A.I.P.A.C.", "N.J.C.R.A.C." δεν απέρριπταν την πρόταση αλλά σε καμιά περίπτωση, δεν θα έπρεπε να επηρεαστεί αρνητικά η ειρηνευτική διαδικασία. Οι φιλειρηνικές οργανώσεις (A.P.N., Project Nishma) υποστήριζαν τη θέση της αμερικανικής κυβέρνησης ότι ο νόμος για την εγκατάσταση αμερικανικής πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ μπορούσε να αποβεί επιζήμιος για την ειρηνευτική διαδικασία (η πάγια αμερικανική πολιτική, που είχε ακολουθηθεί επίσης, από προηγούμενες αμερικανικές κυβερνήσεις μετά το 1967, ήταν ότι το τελικό καθεστώς της Ιερουσαλήμ θα διευθετούταν μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ των μερών).

U.S. Congress: "Jerusalem Embassy Act of 1995", U.S., (Authenticated US government Information, GPO, Jerusalem Embassy Act of 1995, Foreign Relations, (Public Law 104-45, 104th Congress), November 8th, 1995 (S. 1322), σελ. 398-401, <https://www.congress.gov/104/plaws/publ45/PLAW-104publ45.pdf>, Rowland and Evans; Robert D. Novak: "Bad Move for Mideast Peace", U.S., (The Washington Post, October 30th, 1995), <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1995/10/30/bad-move-for-mideast-peace/2f5cc96b-15d4-4798-894d-758c4d9297c0/>, Lawrence Grossman: "Jewish Communal Affairs", U.S., (American Jewish Year Book, 1996), σελ. 150-153, Richard T. Foltin: "Review of the Year, U.S.", U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ. 142, Malvina Halberstam: "The Jerusalem Embassy Act", U.S., (Fordham International Law Journal, Vol. 19, Issue 4, 1995, Art. 4), σελ. 1380-1383, 1386-1388, Geoffrey R. Watson: "The Jerusalem Embassy Act of 1995", U.S., (CUA, Columbus School of Law, Scholarly Articles and other contributions, Faculty scholarship, 1996), σελ. 837-841, 843-847,

⁷¹³ Douglas Feith: ό.π., σελ. 45-46, Lawrence Grossman: "Jewish Communal Affairs", U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1999), σελ. 166.

Ισραήλ. Μετά την εκπλήρωση των παραπάνω υποχρεώσεων θα ξεκινούσαν οι διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης⁷¹⁴.

Η υπογραφή του “Wye River Memorandum” χαιρετίστηκε από την πλειοψηφία των παραδοσιακών οργανώσεων. Ωστόσο, οργανώσεις του δεξιού ιδεολογικού χώρου, με επικεφαλής τη “Z.O.A.” δεν επικροτούσαν τη Συμφωνία αυτή, γιατί παραχωρούσε έδαφος της Δυτικής Όχθης στους Παλαιστίνιους, ενώ ενίσχυε το κύρος του Αμερικανού προέδρου, ήδη εμπλεκόμενου στο (σεξουαλικό) σκάνδαλο «Lewinsky». Επίσης, η εμπλοκή της C.I.A. ως εποπτεύουσας την εφαρμογή των συμφωνηθέντων δεν ικανοποιούσε την παραπάνω οργάνωση, η οποία κινητοποίησε Ρεπουμπλικάνους γερουσιαστές, ώστε να ερευνήσουν το ρόλο της αμερικανικής υπηρεσίας πληροφοριών. Θεωρούσαν οι δεξιές οργανώσεις ότι η συγκεκριμένη υπηρεσία, ενώ θα έλεγχε την εφαρμογή των συμφωνηθέντων, δεν θα καταλόγιζε την ευθύνη για την καθυστέρηση λήψης ή την παρακώλυση εκτέλεσης μέτρων στην παλαιστινιακή πλευρά, για να μην υπονομευτεί η ειρηνευτική διαδικασία. Εκτός από τις δεξιές οργανώσεις, υπήρξε αντίδραση στη Συμφωνία από υπερ-ορθόδοξους ραβίνους, οι οποίοι θεωρούσαν ότι η αποχώρηση του ισραηλινού στρατού και η παραχώρηση εδάφους της Δυτικής Όχθης αντίβαιναν τον Ιουδαϊκό Νόμο και έθεταν σε κίνδυνο ζωές εποίκων. Από την άλλη πλευρά, η “A.P.N.” υποστήριζε την παραπάνω Συμφωνία και δημοσίευσε λίστα όπου φαινόταν περισσότερο η μη εφαρμογή των συμφωνηθέντων από ισραηλινής πλευράς, προκαλώντας την οργή της “Z.O.A.”, η οποία υποστήριζε ότι με αυτόν τον τρόπο δικαιολογούσαν την αναβλητικότητα του Y. Arafat. Επίσης, υποστηρικτές της ειρηνευτικής διαδικασίας υποστήριζαν ότι με την εμπλοκή της C.I.A στη «Συμφωνία του Wye River Plantation», τα δύο εμπλεκόμενα μέρη (Ισραήλ και Παλαιστινιακή Αρχή) θα συμμορφώνονταν καλύτερα ως προς τις δεσμεύσεις που είχαν αναλάβει. Δεν θα ήθελαν να στοχοποιηθούν ως υπεύθυνα για την επιβράδυνση ή την κατάρρευση της διαδικασίας, όταν ο Αμερικανός πρόεδρος θα έκανε αναφορά στο ποιος ευθύνεται για τα παραπάνω και για ποιον λόγο. Επίσης, από τη στιγμή που η αμερικανική υπηρεσία πληροφοριών θα επέβλεπε την συμμόρφωση των Παλαιστινίων, Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως η “Presidents Conference” δήλωναν ότι θα γινόταν πιο εύκολο για την αμερικανική πλευρά να ασκεί κριτική προς το Ισραήλ, αν και εκείνο παράβλεπε πτυχές της Συμφωνίας,

⁷¹⁴ Douglas Feith: ό.π., σελ. 44, William B. Quandt: ό.π., σελ. 354-355. Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 171, Jane Glezin: “The Wye River Memorandum: Making Economic Prosperity for Palestinians a Reality”, the U.S., (Washington College of Law, American University, International Business Law Review, Washington, November 1, 2003), σελ. 1-9, Mahmoud M.A. Abdou: “The Middle East Peace Process and U.S. Special Interest Groups”, Germany, (Ruprecht Karls Universität Heidelberg, Heidelberg Center for American Studies, Heidelberg, January 27, 1998), σελ. 36-37.

προκειμένου η Αμερική να διατηρεί τον χαρακτήρα του «ειλικρινούς διαπραγματευτή» (honest broker)⁷¹⁵.

Ουσιαστικά, οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι και οι οργανώσεις τους ήθελαν να έχει αυξημένο ρόλο η Αμερική στην ειρηνευτική διαδικασία, προκειμένου να μην υπάρξει στασιμότητα από την παρελκυστική πολιτική του Netanyahu. Ωστόσο, όπως παρατηρούσε ο Phil Baum, εκτελεστικός διευθυντής της “American Jewish Congress”, όταν υπήρχε ενεργή συμμετοχή των Η.Π.Α. και προσπάθεια αναβίωσης της όλης διαδικασίας, τότε αντιδρούσαν αξιωματούχοι της τότε ισραηλινής κυβέρνησης και Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις (A.I.P.A.C., Z.O.A, Americans for a Safe Israel, Orthodox Union) που υποστήριζαν την πολιτική του Likud και των άλλων δεξιών κομμάτων. Επιπροσθέτως, αν η C.I.A. διαπίστωνε παραβάσεις από τους Παλαιστίνιους και από την ισραηλινή κυβέρνηση, με την εμφάνιση των πρώτων διαφωνιών για το ποιος ευθύνεται για την μη εκπλήρωση της Συμφωνίας θα εμφανιζόταν το ρήγμα ανάμεσα στις Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, δηλαδή ανάμεσα σε αυτές που υποστήριζαν και σε εκείνες που ασκούσαν κριτική κατά της κυβέρνησης Netanyahu. Άρα, για μια ακόμα φορά, θα γινόταν εμφανής η αυξανόμενη πόλωση στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα⁷¹⁶.

Το αμερικανικό σχέδιο, που αποτέλεσε τη βάση της «Συμφωνίας του Wye River Plantation», είχε προταθεί στην ισραηλινή πλευρά από τις αρχές του 1998, και σκοπό είχε να επανεκκινήσει την ειρηνευτική διαδικασία, όπως έχει καταγραφεί πιο πάνω. Επιπροσθέτως, η αμερικανική πλευρά ήθελε να υπάρξει ευρύτερη αραβική υποστήριξη για να αντιμετωπιστεί η ιρακινή άρνηση όσον αφορά τη μη συμμόρφωσή της στα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας που αφορούσαν την έρευνα του ιρακινού οπλοστασίου. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει αυτού του είδους η υποστήριξη, αν οι Άραβες διαπίστωναν ότι οι Αμερικανοί άφηναν τους Ισραηλινούς ανενόχλητους στην άσκηση της πολιτικής των εποικισμών και την μη συμμόρφωση στους όρους των Συμφωνιών, τις οποίες είχαν συνυπογράψει με τους Παλαιστίνιους. Με άλλα λόγια, δεν μπορούσαν να υπάρχουν «δύο μέτρα και δύο σταθμά» ως προς την υλοποίηση των δεσμεύσεων. Η ειρηνευτική διαδικασία είχε «παγώσει» εξαιτίας της πολιτικής των εποικισμών, που εξόργιζε τους Παλαιστίνιους και είχε ως συνέπεια την αύξηση των πράξεων τρομοκρατίας από τα ακραία στοιχεία τους. Αναφορικά με αυτό, η αμερικανική πλευρά έδειχνε γενικά διατεθειμένη να μην πιέζει τους Ισραηλινούς να κάνουν τα

⁷¹⁵ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 171-172, James Besser: “Once Oslo Cheerleader, America Now Referee”, the U.S. (The Jewish Week, N. York, October 30, 1998), www.jewishweek.timesofisrael.com/once-oslo-cheerleader-america-now-referee/

⁷¹⁶ James Besser: “Once Oslo Cheerleader, America Now Referee”, the U.S. (The Jewish Week, N. York, October 30, 1998), www.jewishweek.timesofisrael.com/once-oslo-cheerleader-america-now-referee/

απαραίτητα βήματα, ενώ όσον αφορά το Ιράκ απαιτούσε τη συμμόρφωση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν στα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. Συνεπώς, έπρεπε να πιεστεί και το Ισραήλ, προκειμένου να συμμορφωθεί. Για αυτό, μετά την απόφαση του Ισραήλ να οικοδομήσει νέα γειτονιά εποίκων στα περίχωρα της ανατολικής Ιερουσαλήμ (Har Homa), υπήρξε έκκληση της υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. να μην συνεχίσει η ισραηλινή κυβέρνηση για ένα χρονικό διάστημα την κατασκευή νέων οικισμών στη Δυτική Όχθη, την οποία ο Ισραηλινός πρωθυπουργός απέρριψε μέσω του εκπροσώπου του David Bar-Ilan⁷¹⁷.

Η «Συμφωνία του Wye River» ήταν λοιπόν αποτέλεσμα διπλωματικών κινήσεων από την αμερικανική πλευρά μέσω, κυρίως, άσκησης διπλωματικών πιέσεων προς τους Ισραηλινούς, για να προωθήσει ο Ισραηλινός πρωθυπουργός την ειρηνευτική προσπάθεια. Οι Αμερικανοί έδιναν βάρος όχι τόσο σε αρχές (principles), στις οποίες βασιζόταν η ειρηνευτική διαδικασία του Όσλο και η ενδεχόμενη Συμφωνία ειρήνης, όπως για παράδειγμα αυτές που διατυπώνονταν σε Ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης ή Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. όσο στην ίδια την διαδικασία των διαπραγματεύσεων. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, στη «Συμφωνία του Wye River» προβλεπόταν ότι οι ισραηλινές δυνάμεις θα αποχωρούσαν κατά ποσοστό 13% της Δυτικής Όχθης. Αν δεν αποδέχονταν το ποσοστό αυτό με αντάλλαγμα δεσμεύσεις ασφάλειας από την μεριά των Παλαιστινίων, θα καθίστατο ο Netanyahu ο βασικός υπεύθυνος για την αποτυχία της ειρηνευτικής διαδικασίας και θα έχανε την υποστήριξη, υλική και πολιτική, του βασικού συμμάχου του Ισραήλ, των Ηνωμένων Πολιτειών. Έτσι όμως, οι Η.Π.Α. θα είχαν αποτύχει ως «ειλικρινής διαμεσολαβητής» κατά την ειρηνευτική διαδικασία. Επίσης, ο ισραηλινός πρωθυπουργός θα αποξενωνόταν από τμήμα του ισραηλινού εκλογικού σώματος που πίστευε στην ειρήνη. Το χειρότερο ήταν ότι με την αποτυχία αυτή ούτε ειρήνη ούτε ασφάλεια θα πετύχαινε ο Netanyahu, αν και την τελευταία τόσο ευαγγελιζόταν⁷¹⁸.

Επίσης, με τη «Συμφωνία του Wye River Plantation» ο Αμερικανός πρόεδρος κατόρθωνε να αποκαταστήσει την εικόνα του ως ηγέτη με αρχές. Πριν από την υπογραφή, ηγετικά πρόσωπα των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, των

⁷¹⁷ Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 56-58, 60, Barton Gellman: “Ultimatums were a U.S. tool in Middle East Talks”, the U.S., (Washington Post, Wednesday, November 4, 1998), σελ. A13, https://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/me_peace/stories/ult110498.htm, Mahmoud M.A. Abdou: ό.π., σελ. 36-37.

⁷¹⁸ Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 56-58, 60, Barton Gellman: “Ultimatums were a U.S. tool in Middle East Talks”, the U.S., (Washington Post, Wednesday, November 4, 1998), σελ. A13, https://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/me_peace/stories/ult110498.htm, Naseer H. Aruri: “The Wye Memorandum: Netanyahu’s Oslo and Unreciprocal”, the U.S., (Journal of Palestine Studies XXVIII, No. 2, Winter 1999), σελ. 26.

υποστηρικτικών προς την κυβέρνηση Netanyahu (Z.O.A., A.I.P.A.C.), είχαν εκφράσει την αισιοδοξία τους ότι το σκάνδαλο «Lewinsky» θα αποδυνάμωνε ηθικά και πολιτικά τον Αμερικανό πρόεδρο B. Clinton, ώστε να μην πιέζει το Ισραήλ παίρνοντας πρωτοβουλίες για την αναζωογόνηση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Τελικά, οι ελπίδες τους διαψεύστηκαν. Διεθνώς, αποδεικνυόταν ότι ο Clinton ήταν ηγέτης με δυνατότητα επιρροής για ειρηνικούς σκοπούς. Κατόρθωσε με την ενεργή παρέμβασή του μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων να βάλει στις «ράγες» ξανά την ειρηνευτική διαδικασία, έπειτα από δεκαοκτώ μήνες αποτελμάτωσης. Επίσης, με την σκληρή του στάση απέναντι στους Ισραηλινούς αποδείκνυε προς τους Άραβες ότι δεν ακολουθούσε ετεροβαρή πολιτική, αλλά όπου απαιτείτο, ασκούσε κριτική και προσπαθούσε να επαναφέρει τους Ισραηλινούς στο πνεύμα και την ουσία της ειρηνευτικής διαδικασίας. Ο πρόεδρος Clinton έβγαине ενισχυμένος απέναντι στους πολιτικούς του αντιπάλους στο Κογκρέσο, τους Ρεπουμπλικάνους, τους οποίους προσπάθησε να κινητοποιήσει ο Ισραηλινός πρωθυπουργός για να υποστηρίξουν τις θέσεις του μέσω της οργάνωσης “A.I.P.A.C.” αλλά και απέναντι στους χριστιανούς φονταμενταλιστές (η επιστολή των ογδόντα ένα μελών του Κογκρέσου προς τον πρόεδρο Clinton για να μην πιέζει το Ισραήλ)⁷¹⁹.

Ουσιαστικά, με τη Συμφωνία αυτή διασφαλιζόνταν οι εδαφικές απαιτήσεις και εκείνες της ασφάλειας του Ισραήλ με μια μικρή παραχώρηση εδάφους της Δυτικής Όχθης προς τους Παλαιστινίους, ενώ κάθε μορφή αντίστασης με ένοπλο τρόπο «βαπτιζόταν» ως τρομοκρατική ενέργεια. Το Ισραήλ θα αποχωρούσε από το 13% του εδάφους της Δυτικής Όχθης σε τρία στάδια μέσα σε διάστημα δώδεκα εβδομάδων (τριών μηνών), ενώ οι Παλαιστίνιοι έπρεπε να προβαίνουν στην υλοποίηση των δικών τους δεσμεύσεων, οι οποίες θα αξιολογούνταν και θα επιβεβαιώνονταν από τη C.I.A. Ωστόσο, παρά τις δεσμεύσεις που ανέλαβε ο Netanyahu και παρά τις δηλώσεις του κατά τη διαπραγμάτευση για την παραπάνω Συμφωνία, ότι δηλαδή το πρώτο στάδιο της αποχώρησης θα άρχιζε από τα βόρεια και νότια της Δυτικής Όχθης, προχώρησε στην παραχώρηση μόνο του 2% της Δυτικής Όχθης και απελευθέρωσε διακόσιους πενήντα Παλαιστίνιους κρατούμενους από τις ισραηλινές φυλακές και όχι πολιτικούς κρατούμενους της Fatah, όπως είχε δεσμευτεί. Επίσης, παρά τις τρομοκρατικές επιθέσεις ή τις απόπειρες τρομοκρατικών επιθέσεων κατά σχολικού λεωφορείου από την Hamas και κατά της ισραηλινής αγοράς της Ιερουσαλήμ μετά την ημερομηνία υπογραφής της «Συμφωνίας του Wye River» και παρά τις μονομερείς δηλώσεις του Παλαιστίνιου ηγέτη περί ίδρυσης παλαιστινιακού κράτους ακόμα και με τα όπλα, η ισραηλινή κυβέρνηση

⁷¹⁹ Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 60-61, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1999), σελ. 167, 171-172.

επικύρωσε τη Συμφωνία. Όμως, οι επιθέσεις ακραίων Παλαιστινίων συνεχίστηκαν, όπως εκείνη κατά Ισραηλινού στρατιώτη και πολίτη, θέτοντας σε κίνδυνο τη διαδικασία⁷²⁰.

Μετά από αυτές τις επιθέσεις, ο υπουργός Εξωτερικών Ariel Sharon δήλωσε ότι δεν θα προχωρούσε η δεύτερη φάση της αποχώρησης του στρατού από τμήματα εδάφους της Δυτικής Όχθης (Δεκέμβριος 7, 1998), ενώ δηλώσεις του να υπάρξει κινητοποίηση των εποίκων για να διεκδικήσουν και άλλη γη από τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, δυναμίτιζαν το κλίμα. Επίσης, ο Netanyahu έθετε νέους όρους προς τους Παλαιστίνιους για τη συνέχιση της ειρηνευτικής διαδικασίας, πέρα από αυτούς που είχαν συμφωνηθεί. Οι όροι αυτοί αφορούσαν τον τερματισμό της βίας ή της υποκίνησης σε βία (τρομοκρατικές ενέργειες), τη μη απελευθέρωση από τους Παλαιστίνιους κρατουμένων με βεβαρημένο ποινικό μητρώο, και ειδικά όσων είχαν εμπλακεί σε πράξεις δολοφονίας Ισραηλινών και τη μη ανακήρυξη ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους την 4^η Μαΐου του 1999, μέρα κατά την οποία προβλεπόταν η ολοκλήρωση της προσωρινής διοίκησης από τους Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας⁷²¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Ο Ehud Barak και η ειρηνευτική διαδικασία

Στις 17 Μαΐου 1999 έγιναν πρόωρες εκλογές στο Ισραήλ, οι οποίες είχαν προκηρυχθεί από τα τέλη Δεκεμβρίου του 1998, με την παραίτηση της κυβέρνησης του κυβερνητικού συνασπισμού στον οποίο ηγείτο το Likud και τη διάλυση της Knesset (4-1-1999). Μπορεί ο Netanyahu να είχε επιδείξει πραγματισμό με τη σύναψη των «Συμφωνιών της Χεβρόνας και του Wye River», όμως στη δεύτερη περίπτωση η σύνδεση της αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων με την επαλήθευση της εκτέλεσης των δεσμεύσεων ασφαλείας, που έπρεπε να επιτελέσουν οι Παλαιστίνιοι, ήταν προϊόν της εμπλοκής του υπουργού Εξωτερικών Ariel Sharon στην ειρηνευτική διαδικασία. Ήταν μια κίνηση τακτικής από την μεριά του Ισραηλινού πρωθυπουργού, προκειμένου να μπορεί να γίνει αποδεκτή η αποχώρηση του Ισραήλ από τμήματα του εδάφους της Δυτικής Όχθης, η οποία ήταν αντίθετη στην ιδεολογία των δεξιών και ακραίων δεξιών κομμάτων. Μόνο ο Ariel Sharon θα μπορούσε να καθησυχάσει το δεξιό πολιτικό ακροατήριο και τα κόμματα που στήριζαν την κυβέρνηση Likud με τους σκληρούς όρους επαλήθευσης και «αμοιβαιότητας» που προβλέπονταν στη «Συμφωνία

⁷²⁰ Mahmoud M.A. Abdou: ό.π., σελ. 35-38, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 87-94, Justus R. Weiner: “Wye River Memorandum: A Transition to Final Peace”, the U.S., (Hastings International and Comparative Law Review, Vol. 24, No. 1, San Francisco, Fall 2000), σελ. 32-35.

⁷²¹ Mahmoud M.A. Abdou: ό.π., σελ. 35-38, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 87-94, Justus R. Weiner: ό.π., σελ. 32-35.

του Wye River», ώστε να την αποδεχθούν. Παρόλα αυτά, δεν το πέτυχε. Δεν είχε κατορθώσει, επίσης, ο Netanyahu να σχηματίσει κυβέρνηση εθνικής ενότητας με το Εργατικό κόμμα. Και αυτό, διότι ο επικεφαλής του, Ehud Barak, δεν ήταν διατεθειμένος να είναι δεύτερος στην ιεραρχία αυτής της κυβέρνησης και να βρίσκεται στον «ίσκιο» του Netanyahu. Επιπλέον ο E. Barak δεν είχε ανάγκη κυβερνητικές θέσεις για να ισχυροποιήσει τη θέση του μέσα στο κόμμα⁷²².

Στις εκλογές εκείνες πήραν μέρος έφεδροι αξιωματικοί σε αντίπαλα κόμματα από το Likud, γιατί ήθελαν να καταστήσουν σαφή τη σημασία του ισραηλινού στρατού στη χάραξη της πολιτικής για το Παλαιστινιακό και επειδή ο Netanyahu είχε έρθει σε αντιπαράθεση με τον στρατό (δεν έδινε βάση στις εισηγήσεις των ειδικών επί των στρατιωτικών θεμάτων). Μάλιστα, είχε απομακρυνθεί από την κυβέρνηση ο υπουργός Άμυνας του Ισραήλ Yitzak Mordechai (1996-2001) κατά τα τέλη του Ιανουαρίου του 1999. Συμμετείχε ως υποψήφιος για την πρωθυπουργία στις εκλογές, αλλά τελικά νικητής με 56% των ψήφων του εκλογικού σώματος αναδείχτηκε ο Ehud Barak. Ο Netanyahu παραιτήθηκε από αρχηγός του Likud, ενώ τη θέση του πήρε ο Ariel Sharon. Ο Ehud Barak, στρατιωτικός καριέρας, παρασημοφορεμένος στρατηγός, είχε συμμετάσχει σε διάφορες στρατιωτικές επιχειρήσεις από τον πόλεμο του 1948 μέχρι το 1991 σε θέσεις επίλεκτων μονάδων διοίκησης και του Γενικού Επιτελείου. Κατά τη διάρκεια της πρωθυπουργίας του Y. Rabin, διατέλεσε υπουργός Εσωτερικών από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1995 και υπουργός Εξωτερικών από τον Νοέμβριο του 1995 μέχρι τον Ιούνιο του 1996⁷²³.

Προκειμένου να προωθήσει την στάσιμη ειρηνευτική διαδικασία, έπρεπε να δημιουργήσει μια ευρεία σε συμμετοχή κυβέρνηση από όσον το δυνατόν περισσότερα κόμματα της Knesset. Αν δημιουργούσε κυβέρνηση εθνικής ενότητας με το Likud, δεν θα μπορούσε να δώσει ώθηση στην ειρηνευτική διαδικασία για μια συνολική Συμφωνία ειρήνης τόσο με τους Σύριους όσο και με τους Παλαιστινίους, επειδή ηγείτο του Likud ο κατ' εξοχήν αρνητής της ειρηνευτικής προσπάθειας, ο Ariel Sharon. Έτσι, προχώρησε στο σχηματισμό κυβέρνησης με το αριστερό κόμμα "Meretz", τα δύο δεξιά κόμματα, το "National Religious Party", το "Yisrael Ba' Aliyah" και το κόμμα των υπερ-ορθοδόξων "Shas". Στόχος του ήταν να συνάψει με τα αραβικά κράτη και τους Παλαιστινίους την «ειρήνη των γενναίων» για να τερματιστεί η μακροχρόνια σύγκρουση ανάμεσά τους. Αυτό περιλαμβανόταν στις κυβερνητικές εξαγγελίες της κυβέρνησης του αμέσως μετά

⁷²² Neil Lochery: "The Netanyahu era: From crisis to crisis, 1996-99", the U.S., (Routledge, Israel Affairs, 11/4/2007), σελ. 232-233, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 102-103.

⁷²³ William B. Quandt: ό.π., σελ. 358-359, Baruch Kimmerling: "From Barak to the Road Map", the U.S., (New Left Review, No. 23, September-October 2003), σελ. 135-136, Neil Rubin: ό.π., σελ. 87-88.

την ορκωμοσία της. Για αυτό, δεν θα προχωρούσε στην υλοποίηση των δεσμεύσεων της «Ενδιάμεσης Συμφωνίας», αλλά θα έμπαινε σε τελικές διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης με τους Παλαιστίνιους, που όμως άγγιζε τα πιο κρίσιμα ζητήματα της Ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης⁷²⁴.

Οι υποστηρικτές του στην Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, κυρίως οι «φιλειρηνικές» οργανώσεις της (Americans for Peace Now, Israel Policy Forum), ήταν ενθουσιασμένες με την εκλογή του. Οι παραδοσιακές οργανώσεις, όπως οι “American Jewish Committee”, “American Jewish Congress”, και “Anti-Defamation League”, χαιρέτισαν την εκλογή του ως απτό δείγμα της εφαρμογής της δημοκρατικής αρχής στο Ισραήλ. Αντίθετα, οργανώσεις του δεξιού μπλοκ και των υπερ-ορθόδοξων φοβόντουσαν ότι δεν θα διατηρούνταν οι οικισμοί εποίκων στη Δυτική Όχθη, αφού οι περισσότεροι έπρεπε να διαλυθούν με τη σύναψη Συμφωνίας ειρήνης με τους Παλαιστίνιους. Η οργάνωση “Z.O.A.” συνέχιζε να εκφράζει τη δυσπιστία της για την Παλαιστινιακή Αρχή, καθώς θεωρούσε ότι το Ισραήλ δεν θα έπρεπε να την εμπιστευτεί ότι θα εκπλήρωνε τα συμπεφωνημένα. Ήταν αυτή η οργάνωση που προσπαθούσε να κερδίσει την υποστήριξη μελών του Κογκρέσου, προκειμένου να πειστεί η αμερικανική κυβέρνηση για να προχωρήσει στη μεταφορά της πρεσβείας της από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ. Η οργάνωση A.I.P.A.C. βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση, όταν κάλεσε τον απερχόμενο πρωθυπουργό Netanyahu να απευθυνθεί σε ακροατήριο κατά το ετήσιο συνέδριό της, που διοργανωνόταν τον Μάιο κάθε έτους. Θεωρούσε ότι στις εκλογές του Μαΐου δεν θα κατόρθωνε κανένα κόμμα να κερδίσει την πλειοψηφία των ψήφων του εκλογικού σώματος, για να βγει πρώτο και να σχηματίσει κυβέρνηση και θα ξαναγίνονταν εκλογές πάλι με υπηρεσιακό πρωθυπουργό τον Netanyahu. Όμως, με την εκλογή Barak όχι μόνο δεν παρέμεινε πρωθυπουργός, αλλά αναγκάστηκε να παραιτηθεί από την ηγεσία του κόμματος. Έτσι, η οργάνωση “A.I.P.A.C.” έστειλε πρόσκληση στο νέο πρωθυπουργό του Ισραήλ για να παρευρεθεί, ο οποίος όμως την απέρριψε ευγενικά⁷²⁵.

Ο νέος πρωθυπουργός του Ισραήλ Ehud Barak δεν ήταν διατεθειμένος να διαθέσει χρόνο, προκειμένου να καλλιεργήσει πολύ καλές δημόσιες σχέσεις με μέλη της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Άλλωστε, δεν είχε πολλές γνωριμίες με σημαίνοντα μέλη των οργανώσεών της, αφού είχε εισέλθει στην ενεργό πολιτική αργά (το 1995), ως υπουργός Εσωτερικών στην κυβέρνηση Rabin. Ήταν, επίσης, ευθύς στις θέσεις του και δεν απέκρυψε ότι διαφωνούσε με τις θέσεις της “A.I.P.A.C.”, η οποία είχε

⁷²⁴ Baruch Kimmerling: ό.π., σελ. 137, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 113-114, William B. Quandt: ό.π., σελ. 358-359.

⁷²⁵ Neil Rubin: ό.π. “American Jewry and the Oslo years” (Thesis at Towson University), σελ. 94-97, Baruch Kimmerling: ό.π., σελ. 137, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2000), σελ. 230-233.

ενστερνιστεί τη δυσπιστία του Likud απέναντι στην Παλαιστινιακή Αρχή σχετικά με τη βούλησή της να εργαστεί ειλικρινά για την ειρήνη. Είχε ασκήσει κριτική κατά της στήριξης που είχε επιδείξει η οργάνωση αυτή προς την προηγούμενη ισραηλινή κυβέρνηση, κινητοποιώντας τα μέλη του Κογκρέσου τόσο για τη σύνδεση του πακέτου οικονομικής στήριξης των Παλαιστινίων με την εκπλήρωση όρων όσο και την αντιμετώπιση της διπλωματικής πίεσης που δεχόταν η κυβέρνηση Netanyahu, για να αναθερμάνει την ειρηνευτική διαδικασία με την αναστολή των εποικισμών της Δυτικής Όχθης, όπως ζητούσαν οι Αμερικανοί⁷²⁶.

Προκειμένου να συμμορφωθεί με τις επιταγές της πολιτικής της νέας ισραηλινής κυβέρνησης, δηλαδή της ανάγκης να προωθηθεί η ειρηνευτική διαδικασία, η “A.I.P.A.C.” αναπροσαρμόζει τις θέσεις της σχετικά με τη διαδικασία ειρήνης. Μετακινείται ξανά από τα δεξιά προς τα αριστερά δηλώνοντας ότι υποστήριζε το δικαίωμα των Παλαιστινίων να «αυτοδιαχειρίζονται» τις υποθέσεις τους και ότι η ύπαρξη παλαιστινιακού κράτους δίπλα στο εβραϊκό θα ήταν εφικτή, σε περίπτωση που οι ανάγκες ασφαλείας του Ισραήλ διασφαλιζόνταν στο έπακρο. Παρά τις όποιες προσπάθειές της, η δημοφιλία της ως «ομάδας πίεσης» στο πολιτικό σκηνικό των Η.Π.Α. θα μειωθεί και από τη δεύτερη θα βρεθεί στην τέταρτη θέση κατάταξης. (Το “Fortune Magazine” θα την κατατάξει έτσι μετά από έρευνα της κοινής γνώμης, που θα διεξαχθεί από το ίδιο). Πράγματι, η επιρροή της μειωνόταν, ενώ των «φιλειρηνικών» οργανώσεων, όπως ήταν αναμενόμενο, αυξανόταν, καθώς στρατηγικός στόχος της νέας ισραηλινής κυβέρνησης αλλά και δικός τους σκοπός ήταν η επίτευξη συνολικής Συμφωνίας ειρήνης με τους Παλαιστινίους στην περιοχή. Ο ίδιος ο Ehud Barak δεν ενστερνιζόταν τόσο τη διαδικασία της «Συμφωνίας του Όσλο». Δεν πίστευε ότι μπορούσε να φέρει αποτέλεσμα η «βήμα προς βήμα» διαδικασία, η προσέγγιση αυτού του είδους μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Η δική του στρατηγική ήταν να πετύχει καθολική Συμφωνία σε όλα τα κρίσιμα, εκκρεμή ζητήματα της σύγκρουσης. Μόνο που η άλλη πλευρά έπρεπε να αποδείξει ότι ήταν διατεθειμένη να πάρει σκληρές, δύσκολες αποφάσεις για αυτά, έτσι ώστε να υπάρξει Συμφωνία σε βασικές αρχές και παραμέτρους, ενώ οι λεπτομέρειες εφαρμογής να αφεθούν για συζήτηση στο τέλος. Γνώριζε καλά ότι ο χρόνος δεν ήταν σύμμαχος, μιας και ο κυβερνητικός συνασπισμός μπορούσε να διαλυθεί ανά πάσα στιγμή, αν κατέρρεε η διαδικασία, και επιπλέον σε λίγους μήνες θα γίνονταν οι αμερικανικές εκλογές, με συνέπεια τη λήξη της δεύτερης θητείας του Clinton ως προέδρου⁷²⁷.

⁷²⁶ Neil Rubin: ό.π., σελ. 94-95, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 231-232.

⁷²⁷ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 232, Neil Rubin: ό.π., σελ. 94-95, Eran Halperin and Daniel Bar-Tal: “The fall of the Peace camp in Israel: The influence of Prime Minister Ehud Barak on Israeli public opinion;

Η αμερικανική κυβέρνηση, ενώ είχε αναλάβει το ρόλο του «διαμεσολαβητή» μεταξύ των δύο πλευρών για την επίλυση της σύγκρουσης, στη διαπραγμάτευση των «Συμφωνιών του Όσλο» δεν έπαιξε παρά έναν μικρό ρόλο, του «άριστου τελετάρχη» με την διοργάνωση της επίσημης τελετής υπογραφής της «Συμφωνίας του Όσλο» (Σεπτέμβριος του 1993). Η Συμφωνία αυτή, όπως και η επόμενη, ήταν αποτέλεσμα της διμερούς διαπραγμάτευσης του Ισραήλ και των Παλαιστινίων (στο Όσλο I υπήρξε η διαμεσολάβηση της νορβηγικής κυβέρνησης). Με τις «Συμφωνίες, όμως, της Χεβρώνας και του Wye River» ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών γινόταν πιο ενεργός. Δεν έπαιζαν μόνο τον ρόλο του εγγυητή της διαδικασίας διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών, αλλά και του «ενεργού διαμεσολαβητή». Ακόμα περισσότερο, με τη «Συμφωνία του Wye River» οι Αμερικανοί θα αποκτήσουν «προστακτικό» ρόλο στη διαδικασία, και ειδικά με τη συμμετοχή τους στις πέντε επιτροπές που συστήθηκαν. Οι Παλαιστίνιοι έπρεπε να αποδεικνύουν στην πράξη ότι εφαρμόζουν τα συμφωνηθέντα, ενώ η C.I.A. είχε και άλλο ρόλο, πέραν του τεχνικού. Δεν ήταν τα μέρη μόνα τους, αλλά η παρουσία των Ηνωμένων Πολιτειών στην εφαρμογή της Συμφωνίας αυτής (ακόμα και με την «αναγκαστική επίβλεψη» για να εφαρμοστούν τα μέτρα κατά της τρομοκρατίας και των συναφών θεμάτων ασφάλειας για το Ισραήλ) ήταν, πλέον, περισσότερο από εμφανής. Η επιτροπή «επίβλεψης και εφαρμογής» και η ενεργοποίηση της δράσης της C.I.A. στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και της συγκέντρωσης πληροφοριών στα θέματα ασφαλείας για το Ισραήλ φανέρωναν ακριβώς ότι οι Αμερικανοί βρίσκονταν «μέσα στη διαδικασία» και είχαν αποκτήσει «προστακτικό» ρόλο για την εφαρμογή των αποφάσεων που λαμβάνονταν στα πλαίσια της Συμφωνίας του Wye River. Επίσης, η παροχή οικονομικής βοήθειας προς τους Ισραηλινούς και την Παλαιστινιακή Αρχή ήταν απότοκο της Συμφωνίας, όχι μέρος της Συμφωνίας, και σκοπό είχε να κρατήσει ζωντανή την όλη διαδικασία. Είχε αποφασιστεί από αμερικανικής πλευράς η παροχή ενός κόμματος δύο δισεκατομμυρίων δολαρίων (1,2.000.000.000\$) για διάστημα πέντε χρόνων στους Ισραηλινούς, προκειμένου να καλυφθεί το κόστος της αποχώρησης των εποίκων από τμήματα της Δυτικής Όχθης και, βέβαια, το κόστος της μετεγκατάστασής τους σε άλλα μέρη. Επίσης, τετρακόσια εκατομμύρια δολάρια (400.000.000\$) θα δίνονταν στους Παλαιστίνιους για να ενισχυθεί η οικονομία τους. Μάλιστα, είχε γίνει συγκέντρωση τριών κόμματος δύο δισεκατομμυρίων δολαρίων (3,2.000.000.000\$) για αυτούς σε Διεθνή Διάσκεψη δωρητών το Νοέμβριο του 1998. Η αμερικανική πλευρά δεν έθετε ως όρο για την παροχή της οικονομικής βοήθειας προς το Ισραήλ την τήρηση από αυτό των

July 2000-February 2001”, Germany, (Verlag Irena Reneger, Berlin, Conflict and Communication on line, Vol. 6, No. 2, 2007), σελ. 4, Baruch Kimmerling: ό.π., σελ. 137, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 33-38.

συμφωνηθέντων με βάση τις Συμφωνίες και την παύση των εποικιστικών σχεδίων, τα οποία αποτελούσαν εμπόδιο για την επίτευξη ειρήνης. Αντίθετα, καθώς οι Παλαιστίνιοι θα δηλώσουν δημοσίως, πριν από τις διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης στο Camp David, ότι προτίθενται να προχωρήσουν στην ανακήρυξη ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, η αμερικανική πλευρά θα τους απειλήσει με τη στέρηση της οικονομικής βοήθειας. Με την πίεση Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων (κυρίως από την A.I.P.A.C.), θα υπάρξει ψήφισμα του Κογκρέσου (S. Res. 2938, 26/7/2000) ότι δεν θα τους χορηγηθεί κανενός είδους οικονομική βοήθεια περαιτέρω, αν προχωρούσαν σε αυτή τους την κίνηση⁷²⁸.

Επειδή με τη «Συμφωνία του Wye River» (Wye River Plantation Memorandum) η Αμερική είχε γίνει άμεσα εμπλεκόμενο μέρος της Συμφωνίας, αφού δεν διευκόλυνε απλώς τα μέρη να βρουν συναινετικές λύσεις για την επίλυση του προβλήματος, αλλά έπαιζε ρόλο στη συμμόρφωση των μερών μέσω της C.I.A. είχε, λοιπόν, χάσει τον αυστηρό «διαμεσολαβητικό» της ρόλο. Εξάλλου, κάποιοι αξιωματούχοι της ισραηλινής κυβέρνησης (ανάμεσα τους ο πρωθυπουργός Netanyahu, που είχε υπογράψει την παραπάνω Συμφωνία) είχαν κρίνει θετική την παρουσία της C.I.A. στην επίβλεψη και αξιολόγηση των μέτρων ασφαλείας, που θα έπρεπε να εφαρμόσουν ειδικά οι Παλαιστίνιοι, ενώ άλλοι δεν τη θεωρούσαν τόσο θετική ως εξέλιξη. Σκοπός ήταν, αν μία πλευρά από τις δύο (Ισραηλινοί ή Παλαιστίνιοι) δεν τα εφάρμοζε, να γίνεται καταλογισμός της ευθύνης ευθέως από τη C.I.A. στην πλευρά που αθέτησε τη Συμφωνία. Το τελευταίο δεν άρεσε τόσο στην ισραηλινή πλευρά. Επίσης, υπήρχε η γενικότερη εκτίμηση ότι η επίβλεψη των δύο μερών από την C.I.A., δηλαδή η άμεση αμερικανική εμπλοκή, δεν βοηθούσε στην επίλυση των προβλημάτων με την καλλιέργεια του διαλόγου από τα ίδια τα μέρη, έτσι ώστε να εμπεδώνεται η συνύπαρξη μεταξύ τους και περαιτέρω να καταλήγουν σε συναινετικές λύσεις μέσω του διαλόγου τον οποίο θα ανέπτυσαν τα ίδια. Όλα αυτά δεν μπορούσε να τα αποδεχθεί ο Ehud Barak ως μέθοδο επίλυσης των διαφορών, καθώς οι Η.Π.Α είχαν αποκτήσει αποφασιστική επιρροή επάνω στις δύο πλευρές. Για αυτόν, η όλη διαδικασία του Όσλο με βάση το “Wye River Plantation Memorandum” στερούσε από τα μέρη τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν τον μεταξύ τους διάλογο για τα κρίσιμα ζητήματα της σύγκρουσης, ενώ αναλώνονταν σε εκπλήρωση σταδιακών βημάτων, που δεν έφερναν τα ανάλογα επιθυμητά αποτελέσματα. Έτσι, θεωρούσε ότι μια συνολική διαπραγμάτευση για όλα τα κρίσιμα ζητήματα ήταν αναγκαία, προκειμένου να υπάρξει το τελικό καθεστώς επίλυσης της σύγκρουσης. Την άποψη του αυτή, τη στήριζε στις περιστάσεις και τις αντικειμενικές

⁷²⁸ Justus R. Weiner: ό.π., σελ. 21-23, Mahmoud M.A. Abdou: ό.π., σελ. 41, 46.

συνθήκες της στιγμής: το πρώτο ήταν η αποφασιστικότητα και η αυτοπεποίθησή του ότι μπορούσε να επιτευχθεί η επίλυση των διαφορών. Το δεύτερο ήταν η προχωρημένη ηλικία του Arafat, ο οποίος ήταν προτιμότερος ως εταίρος στις διαπραγματεύσεις αντί των εκπροσώπων ισλαμικών οργανώσεων και παρατάξεων. Το τρίτο ήταν η προεδρία Clinton. Ο Αμερικανός πρόεδρος ήθελε να ολοκληρώσει τη θητεία του ως «ο ειρηνοποιός» με μια Συμφωνία Ειρήνης για την περιοχή. Το τέταρτο ήταν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτελούσαν τον απαραίτητο διαπραγματευτή για να βοηθήσουν εποικοδομητικά με τις προτάσεις «γέφυρα» τα δύο μέρη να βγουν από το αδιέξοδο. Επομένως, κατά τη συνάντηση του Ισραηλινού πρωθυπουργού με τον Αμερικανό πρόεδρο στην Ουάσιγκτον τον Ιούλιο του 1999, ο πρώτος τόνισε την ανάγκη να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις για την ειρήνη στην Μέση Ανατολή μέσα στους επόμενους δεκαπέντε μήνες και άσκησε κριτική για την έντονη ανάμειξη των Ηνωμένων Πολιτειών στις λεπτομέρειες (τα μέτρα εκπλήρωσης των συμφωνηθέντων και την επαλήθευσή τους) της «Συμφωνίας του Wye River». Επίσης, επεσήμανε ότι ο ρόλος της C.I.A. δεν ήταν ο αρμόζων για τις περιστάσεις εκεί⁷²⁹.

Ο Barak έπρεπε να λαμβάνει υπόψιν του τις παραμέτρους της εσωτερικής πολιτικής, όπως ότι στηριζόταν σε μια κυβέρνηση συνασπισμού κομμάτων διαφορετικής ιδεολογικής κατεύθυνσης και πολιτικών επιδιώξεων. Αναπόφευκτα, λοιπόν, οι περαιτέρω αποχωρήσεις του ισραηλινού στρατού θα οδηγούσαν σε κλυδωνισμούς την κυβέρνησή του. Επειδή το γνώριζε, ήθελε να προχωρήσουν το γρηγορότερο οι διαπραγματεύσεις στα κρίσιμα ζητήματα για το τελικό καθεστώς, κατά το οποίο η κυβερνητική συνοχή θα δοκιμαζόταν, αλλά αν κατόρθωναν να επιτύχουν ειρήνη, θα κέρδιζε στον πολιτικό στίβο. Ο Clinton άρχισε να προσαρμόζει τις θέσεις του στις επιλογές του Ισραηλινού πρωθυπουργού και, έτσι, δήλωσε ότι οι Η.Π.Α. δεν θα έπαιζαν το ρόλο του «επιτακτικού διαμεσολαβητή», αλλά του «φιλικού παρατηρητή», αφήνοντας τα μέρη να έχουν την πρωτοβουλία των κινήσεων για συναινετικές προτάσεις για την ειρήνη. Σε αυτό συνέτεινε το γεγονός ότι πλησίαζαν οι αμερικανικές προεδρικές εκλογές και έπρεπε να στηρίξει με τη στάση του τόσο τον αντιπρόεδρο που θα έθετε υποψηφιότητα, τον Al

⁷²⁹ Neil Rubin: ό.π., σελ. 88-89, Barruch Kimmerling: ό.π., σελ. 137, Ken Stein: “The Wye River Memorandum on Unilateral Actions, Security, and other Matters between the Palestinian Authority and Israel”, U.S., (The Center of Israel Education (C.I.E.), Atlanta (Georgia)), 23/10/1998), σελ. 1-2, <https://israeled.org/wp-content/uploads/2015/05/1998-10-October-23-Wye-River.pdf>, Eugene Bird: “Twenty years Late: From Camp David to Wye”, U.S., (Washington Report on Middle East, December 1998), σελ. 12-14, <https://www.wrmea.org/1998-december/twenty-years-late-from-camp-david-to-wye.html>, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book 1999), σελ. 171-172.

Gore, όσο και τη σύζυγό του Hillary Clinton για το Κογκρέσο, οι οποίοι χρειάζονταν τις ψήφους των Αμερικανο-εβραίων⁷³⁰.

Για αυτό, ο Ehud Barak επιθυμούσε να συναντηθεί με μέλη Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, που ήταν υποστηρικτές της ειρήνης, συνεπώς και της ειρηνευτικής διαδικασίας. Οι ιδεολογικές απόψεις «φιλειρηνικών» οργανώσεων, όπως η “Israel Policy Forum”, ήταν συμβατές με τις κυβερνητικές επιδιώξεις και εξαγγελίες. Η παραπάνω οργάνωση είχε υποστηρίξει την αλλαγή της σημασίας του όρου «υποστηρικτικές» προς το Ισραήλ οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, δηλώνοντας δημόσια ότι αυτό σήμαινε, πλέον, ότι είναι υπέρ της ειρηνευτικής διαδικασίας και ότι στήριζαν το αίτημα των Παλαιστινίων στην αυτοδιάθεση και τη δημιουργία ανεξάρτητου, αλλά αποστρατικοποιημένου, παλαιστινιακού κράτους. Επίσης, υποστήριζαν την παροχή οικονομικής βοήθειας στους Παλαιστινίους και την αποχώρηση των Ισραηλινών από τα υψίπεδα του Γκολάν, ώστε να υπάρξει ειρήνη με τη Συρία. Έτσι, με βάση τις εξαγγελίες της κυβέρνησης του Ehud Barak δεν μπορούσαν παρά να έχουν αυτού του είδους οι οργανώσεις σημαντικό ρόλο στο εσωτερικό της κοινότητας και να αναλαμβάνουν να προωθήσουν τις θέσεις της ισραηλινής κυβέρνησης, που ήταν άλλωστε θέσεις και των ίδιων των «φιλειρηνικών» οργανώσεων στο πολιτικό στερέωμα των Η.Π.Α. Στις συναντήσεις που είχε χωριστά με μέλη τόσο της “Israel Policy Forum” όσο και της “Presidents Conference” δεν παρέλειψε να τονίζει ότι έπρεπε όλες να στρατευθούν μαζί του για να προωθήσουν την ειρηνευτική διαδικασία. Ακόμα, υπέδειξε στην “A.I.P.A.C.” να μην πιέζει τα μέλη του Κογκρέσου και την κυβέρνηση Clinton για την μετακίνηση της πρεσβείας των Η.Π.Α. στην Ιερουσαλήμ. Αν συνέχιζε κατ’ αυτόν τον τρόπο, η ειρηνευτική διαδικασία θα κινδύνευε να «παγώσει» πάλι εξαιτίας της αντίδρασης των Παλαιστινίων να προσέλθουν σε διάλογο⁷³¹.

Όπως σημειώθηκε παραπάνω, ο Ehud Barak στόχευε να ξεκινήσουν άμεσα οι διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης και όχι τόσο να εφαρμοστεί η «Συμφωνία του Wye River». Εκείνη τη χρονική στιγμή είχε τη δυνατότητα να εφαρμόζει την ίδια πολιτική την οποία ακολουθούσε αμέσως μετά τη συγκρότηση της κυβέρνησης του. Γνώριζε ότι, καθώς θα προχωρούσαν οι συνομιλίες μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, η κυβερνητική συνοχή θα δοκιμαζόταν από τα κόμματα των ορθοδόξων και εθνικιστών Ισραηλινών-εβραίων, οι οποίοι δεν θα ήθελαν σε καμιά περίπτωση να ακούσουν - ακόμα περισσότερο να συζητήσουν - την πιθανότητα να γίνει η ανατολική Ιερουσαλήμ πρωτεύουσα του μελλοντικού παλαιστινιακού κράτους. Αυτό επανέλαβε

⁷³⁰ William B. Quandt: ό.π., σελ. 361-362, Mahmoud M.A. Abdou: ό.π., σελ. 38-39, Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 235-236.

⁷³¹ Lawrence Grossman: ό.π., σελ. 232-234, 236, Neil Rubin: ό.π., σελ. 96-97.

στην πρώτη επαφή που είχε με τον Παλαιστίνιο ηγέτη στο συνοριακό σταθμό “Erez/Beit Hanoun” (11-7-1999). Ο Arafat το εξελάμβανε ως προσπάθεια να μην εκπληρώσει η ισραηλινή πλευρά τις υποχρεώσεις της και βέβαια την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τμήματα της Δυτικής Όχθης, όπως προβλεπόταν από την παραπάνω Συμφωνία (Wye River Agreement) που είχε υπογραφεί από τον απερχόμενο ισραηλινό πρωθυπουργό Netanyahu.

Τελικά, το Σεπτέμβριο του 1999 υπογράφεται στο Sharm el-Sheik η ομώνυμη Συμφωνία ή αλλιώς «Μνημόνιο της Εφαρμογής του χρονοδιαγράμματος των δεσμεύσεων και των Συμφωνιών που είχαν υπογραφεί καθώς και της επανέναρξης των διαπραγματεύσεων για το τελικό καθεστώς ειρήνης» μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων υπό την παρουσία ολόκληρης της αμερικανικής αποστολής για την ειρηνευτική διαδικασία με επικεφαλής την Madeleine Albright. Σε αυτήν ο Ehud Barak κατορθώνει να περάσει τη θέση του για την έναρξη των διαπραγματεύσεων για το τελικό καθεστώς ειρήνης με σαφές χρονοδιάγραμμα. Μέχρι τον Φεβρουάριο του 2000 θα διαμορφωνόταν ένα προσύμφωνο και τον Σεπτέμβριο του 2000 θα υπογραφόταν η τελική Συμφωνία ειρήνης. Μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου του 2000 θα είχε ολοκληρωθεί η 2^η φάση της αποχώρησης του ισραηλινού στρατού από το 6,1% (περαιτέρω τμήμα) της Δυτικής Όχθης, όπως ζητούσε επανειλημμένως να εφαρμοστεί ο Arafat. Όμως, δεν υπήρχε καμιά αναφορά για την 3^η φάση της αποχώρησης, όπως προβλεπόταν από τις προηγούμενες συμφωνίες (επί πρωθυπουργίας Netanyahu). Επίσης, προβλεπόταν η απελευθέρωση τριακοσίων πενήντα Παλαιστίνιων κρατουμένων καθώς και το άνοιγμα δύο ασφαλών διαδρόμων σύνδεσης μεταξύ Γάζας και Δυτικής Όχθης όπως και η κατασκευή λιμανιού στη Γάζα⁷³².

Προκειμένου να πιέσει τους Παλαιστίνιους, η ισραηλινή κυβέρνηση στρέφεται προς τη Συρία του Hafez al Assad, για να πετύχει Συμφωνία ειρήνης μαζί της. Πιστεύει ότι πλέον είναι πολύ καλύτερες οι προοπτικές, καθώς τα ζητήματα μοιάζουν να είναι λιγότερο φορτισμένα ιδεολογικά από εκείνα που έπρεπε να διαπραγματευτεί με τους Παλαιστίνιους. Επίσης, αν επιτυγχανόταν η ειρήνη μεταξύ Ισραήλ και Συρίας, η παλαιστινιακή ηγεσία θα ήταν πιο δοτική, γιατί θα βρισκόταν μόνη της πια και χωρίς τους άλλους Άραβες ως συμμάχους. Κατά συνέπεια, η επίτευξη Συμφωνίας μεταξύ Ισραήλ και Συρίας θα διευκόλυνε τη Συμφωνία με τους Παλαιστίνιους. Στις προπαρασκευαστικές επαφές μεταξύ Ισραηλινών και Σύριων απεσταλμένων στη Βέρνη

⁷³² Mahmoud M.A. Abdou: ό.π., σελ. 39, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 119-121, William B. Quandt: ό.π., σελ. 362, David Sharrock: “Barak and Arafat hail “new road of trust, New Israeli PM and Palestinian leader affirm commitment to peace at first summit”, Israel, (The Guardian, International Edition, Jerusalem, Mon. 12th, 1999), <https://www.theguardian.com/world/1999/jul/12/israel>.

της Ελβετίας τον Αύγουστο του 1999, υπήρχε καλό κλίμα και ο Ισραηλινός απεσταλμένος έδειχνε να αποδέχεται τη γραμμή εκχειρίδας του Ιουνίου του 1967 ως βάση συζήτησης, αν και τα ακριβή σημεία καθορισμού της έπρεπε να συζητηθούν. Ο Σύριος πρόεδρος ήταν διατεθειμένος να συζητήσει με τον πρωθυπουργό Rabin με βάση τα σημεία σύγκλισης που υπήρχαν (rocket commitment) και προέβλεπαν την παραπάνω αρχή καθώς και τη γενικότερη πρόθεση των Ισραηλινών να αποχωρήσουν - με κάποιες εγγυήσεις ασφάλειας - από τα υψίπεδα του Γκολάν για χάρη της ειρήνης. Παρόλα αυτά, ο Ehud Barak αισθανόταν πιεσμένος από την εσωτερική πολιτική σκηνή, μιας και τα περισσότερα μέλη της Knesset, τον Δεκέμβριο του 1999, δεν ήταν διατεθειμένα να αποδεχθούν την αποχώρηση του ισραηλινού στρατού από τα υψίπεδα του Γκολάν. Παρά τις συναντήσεις του προέδρου Clinton με τον Assad στη Γενεύη (Φεβρουάριος του 2000) δεν επετεύχθη σύγκλιση και κατά συνέπεια Συμφωνία⁷³³.

Η αντίδραση της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας στις προσπάθειες ειρήνευσης μεταξύ Ισραήλ και Συρίας δεν ήταν ενιαία. Άλλες οργανώσεις ήταν υπέρ της αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων από τα υψίπεδα του Γκολάν για να επιτευχθεί ειρήνη, άλλες κατά. Συγκεκριμένα, η δεξιά οργάνωση “Americans for a Safe Israel” δεν τη στήριζε, γιατί από στρατηγικής άποψης, το Ισραήλ θα ήταν ευάλωτο στο βόρειο τμήμα του, σε περίπτωση που δεχόταν επίθεση από αραβικές δυνάμεις. Για αυτό, συμμετείχε σε διαδηλώσεις όπως εκείνη που διοργανώθηκε από υπερ-ορθόδοξους Αμερικανο-εβραίους (σαράντα μέλη των Hassidim Lubavitch στην πόλη όπου συναντήθηκαν Ισραηλινοί και Σύριοι διαπραγματευτές, τη Sepherdstown, Ιανουάριος 2000). Επίσης, άσκησε επιρροή σε μέλη του Κογκρέσου να μην ψηφίσουν την οικονομική βοήθεια που προβλεπόταν να πάρει το Ισραήλ για την μετεγκατάσταση των Ισραηλινών εποίκων από τα υψίπεδα του Γκολάν. Επίσης, η οργάνωση “Z.O.A.” πίεζε και αυτή τους Αμερικανούς νομοθέτες να μην εγκρίνουν με την ψήφο τους την οικονομική βοήθεια προς το Ισραήλ (μέρος της οποίας προοριζόταν για τη Συρία), γιατί η Συρία συνέχιζε την αντισημιτική στάση και τη στήριξη της στην τρομοκρατία (με την Hezbollah). Απέναντι στις προσπάθειες της “Americans for a Safe Israel” και της “Z.O.A.” βρισκόταν η οργάνωση “A.I.P.A.C.”, η οποία, όπως έχει προαναφερθεί, έκλινε ξανά προς τον κεντρο-αριστερό χώρο υποστηρίζοντας τις προσπάθειες της κυβέρνησης Barak. Η ίδια προσπαθούσε να πείσει τα μέλη του Κογκρέσου να υποστηρίξουν το πακέτο των δεκαεπτά δισεκατομμυρίων δολαρίων βοήθειας προς το Ισραήλ (μέρος του

⁷³³ William B. Quandt: ό.π., σελ. 362-364, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 126-135, Barruch Kimmerling: ό.π., σελ.137.

θα έπαιρνε και η Συρία), γιατί έτσι προωθούσαν τη σταθερότητα και την ειρήνη στην Μέση Ανατολή⁷³⁴.

Μετά την αποτυχημένη προσπάθεια να υπάρξει ειρήνη μεταξύ Ισραηλινών και Σύριων, οι Ισραηλινοί στρέφονται προς τους Παλαιστίνιους προκειμένου να διαπραγματευτούν. Οι τελευταίοι είναι απογοητευμένοι, γιατί το Ισραήλ καθυστερεί την υλοποίηση των δεσμεύσεων που είχε αναλάβει με τη Συμφωνία του Sharm el-Sheik και δεν τηρεί τα χρονοδιαγράμματα για την αποχώρηση του ισραηλινού στρατού κατά την τρίτη φάση της δεύτερης αποχώρησης από έδαφος της Δυτικής Όχθης. Επίσης, σαράντα δύο νέοι οικισμοί εποίκων είχαν δημιουργηθεί στη Δυτική Όχθη και οι περισσότεροι από αυτούς, αν όχι όλοι, ήταν παράνομοι. Κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων στο Eilat (Μάιος του 2000), ο Ισραηλινός διαπραγματευτής Oded Eran (1941-) αναφέρει στην άλλη πλευρά ότι τα τρία κριτήρια για τον καθορισμό των κοινών συνόρων μεταξύ ενός παλαιστινιακού κράτους και του Ισραήλ θα ήταν: η πράσινη γραμμή της ανακωχής του πολέμου του 1967, ο δημογραφικός παράγοντας (εδώ εννοείται η παρουσία μεγάλου αριθμού ισραηλινού πληθυσμού εποίκων στη Δυτική Όχθη) και η ασφάλεια. Ο Ehud Barak θα θέσει αλλιώς τη σειρά: πρώτα η ασφάλεια, έπειτα ο δημογραφικός παράγοντας και τέλος η γραμμή ανακωχής του πολέμου του 1967. Σκοπός ήταν να διασφαλιστεί ακριβώς η πιθανότητα να μην εξαπολύσουν μια γρήγορη επίθεση οι αραβικές χώρες χρησιμοποιώντας ως «προγεφύρωμα» τη Δυτική Όχθη. Για αυτό, η ισραηλινή πρόταση στις διαπραγματεύσεις στο Eilat ήταν να δοθεί το 66% του εδάφους της Δυτικής Όχθης στους Παλαιστίνιους, 20% θα προσαρτιόταν στο Ισραήλ και 14% θα παρέμενε υπό ισραηλινό έλεγχο για χρόνο απροσδιόριστο. Το ποσοστό του εδάφους που θα παραχωρείτο στους Παλαιστίνιους αυξήθηκε σταδιακά κατά την υποβολή των προτάσεων των Ισραηλινών και μέσω των διαπραγματεύσεων του Camp David II θα φτάσει στο 91% της Δυτικής Όχθης κάτω από παλαιστινιακή κυριαρχία. Μετά το Eilat θα ακολουθήσουν μυστικές διαπραγματεύσεις στη Στοκχόλμη και την Ιερουσαλήμ (από τον Μάιο του 2000 μέχρι την έναρξη των διαπραγματεύσεων στο Camp David (Ιούλιος 2000)) στα πρότυπα των «Διαπραγματεύσεων του Όσλο» και θα ονομαστούν “Stockholm Channel”. Θα εστιάσουν, κυρίως, στο θέμα των οικισμών των εποίκων⁷³⁵.

⁷³⁴ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, American Jews and Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2001), σελ. 242-243.

⁷³⁵ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 135-140, 144-147, Raphael Cohen-Almagor: “The Failed Peace Process in the Middle East 1993-2010”, Austria, (The Vienna Institute for International Dialogue and Cooperation (V.I.D.C.)), November 23, 2010), www.ssrn.com/abstract=1908941, σελ. 4-5, William B. Quandt: ό.π., σελ. 364.

Επίσης, το καλοκαίρι του 2000 θα ολοκληρωθεί η αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από το Νότιο Λίβανο. Βέβαια, αυτή η ενέργεια έδινε την αίσθηση στους Παλαιστίνιους ότι η σκληρή στάση και οι τρομοκρατικές επιθέσεις είχαν ως αποτέλεσμα την αναδίπλωση και την υποχώρηση των Ισραηλινών, αν και το Γενικό Επιτελείο του Ισραήλ τόνιζε ότι η αποτρεπτική δύναμή του δεν επηρεαζόταν από την παραπάνω αποχώρηση⁷³⁶.

Στις 11 Ιουλίου του 2000 ξεκινούν οι επίσημες διαπραγματεύσεις στο Camp David μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων για τη σύναψη Συμφωνίας για το τελικό καθεστώς ειρήνης. Σε αυτήν τα μέρη θα συζητούσαν όλα τα κρίσιμα ζητήματα, όπως τα σύνορα μεταξύ τους, τους ισραηλινούς οικισμούς εποίκων, το καθεστώς της Ιερουσαλήμ και τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες. Δεν θα κατέληγαν σε οριστική Συμφωνία, αν δεν υπήρχε συμφωνία των μερών σε όλα. Επίσης, προκειμένου να μην θεωρούν οι Παλαιστίνιοι τις προτάσεις των Ισραηλινών οριστικές από την μεριά τους, θα υποβάλλονταν εκείνες μέσω του διαπραγματευτή, την αμερικανική πλευρά. Ενώ αρχικά ο Παλαιστίνιος ηγέτης ήταν αντίθετος στην έναρξη των επίσημων διαπραγματεύσεων στο υψηλότερο επίπεδο, καθώς δεν είχε επέλθει αρχική συμφωνία σε κάποια ζητήματα σε προπαρασκευαστικό στάδιο με τις προηγούμενες μυστικές διαπραγματεύσεις, πείστηκε από τον Αμερικανό πρόεδρο να προχωρήσει. Δεν μπορούσε, άλλωστε, να απορρίψει την πρόταση του προέδρου Clinton. Ο τελευταίος είχε πιεστεί από τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Ehud Barak, του οποίου ο κυβερνητικός συνασπισμός διέτρεχε κίνδυνο να καταρρεύσει. Το κόμμα του Natan Sharansky, εθνικιστικό δεξιό, ήθελε τη διάλυση του υπάρχοντος συνασπισμού και τη συγκρότηση κυβέρνησης εθνικής ενότητας, προκειμένου να είναι ισχυρή και να διαπραγματευτεί σθεναρά για τα κρίσιμα ζητήματα. Ακόμα, το υπερ-ορθόδοξο κόμμα Shas επιδίωκε να δεσμευτεί ο Barak δημόσια ότι δεν θα προχωρούσε σε παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως ήταν το καθεστώς της Ιερουσαλήμ. Ωστόσο, επειδή δεν συμφώνησε σε αυτήν την απαίτηση, τις αμέσως επόμενες μέρες το Shas εγκατέλειψε τον κυβερνητικό συνασπισμό και συνεπώς η κυβέρνηση Barak ήταν μειοψηφούσα. Για αυτό, έπρεπε να προχωρήσει η ειρηνευτική διαδικασία ως προς τη διαπραγμάτευση του τελικού καθεστώτος που θα ίσχυε στα παλαιστινιακά εδάφη⁷³⁷.

⁷³⁶ William B. Quandt: ό.π., σελ. 364, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 151-153.

⁷³⁷ William B. Quandt: ό.π., σελ. 365, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 170-172, Daniel Pipe: “The Oslo Process: An Israeli choice”, the U.S., (Middle East Forum, Jerusalem Post, January 3, 2001), www.meforum.org/4000/the-oslo-process-an-israeli-choice, Steven David Masters: “Letter to Hon. Ehud Barak (Prime Minister of Israel)”, the U.S., (American Jewish Congress, Pennsylvania Region, 28-6-2000).

Από την άλλη, ο Arafat ήθελε να γίνει ο πρώτος πρόεδρος ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Όμως, δεν ίσχυε η κατηγορία που του απέδιδαν κάποιοι από τους Παλαιστίνιους, ότι για αυτόν τον λόγο θα έφτανε στο σημείο να δώσει τη συγκατάθεσή του για να παραμείνουν εδάφη της Δυτικής Όχθης στον έλεγχο των Ισραηλινών ή να παραιτηθεί από δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού στην Ανατολική Ιερουσαλήμ. Ο Clinton προτίμησε να πάρουν οι διαπραγματεύσεις την μορφή της Διάσκεψης Κορυφής, προκειμένου να πιεστούν στο ανώτατο επίπεδο οι ηγέτες να βρουν συναινετικές λύσεις. Οι διαπραγματεύσεις θα γίνονταν μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, προκειμένου να μην υπάρξει παρέμβαση από εσωτερικούς παράγοντες τόσο των Παλαιστίνιων όσο και των Ισραηλινών. Σε αυτό, θα βοηθούσε και η αμερικανική πλευρά προσφέροντας προτάσεις συμβιβαστικές ή τουλάχιστον προτάσεις που λειτουργούσαν ως «γέφυρα» μεταξύ διαφορετικών θέσεων. Αυτό είχε προταθεί από την ισραηλινή πλευρά για τον ρόλο των Η.Π.Α⁷³⁸.

Όταν ξεκίνησε αυτού του είδους η διαπραγμάτευση στα πλαίσια της «ταχείας διπλωματίας» (speedy diplomacy), την οποία επιθυμούσε ο Ehud Barak, οι θέσεις των δύο πλευρών ήταν διαμετρικά αντίθετες. Από την μια, οι Ισραηλινοί επιδίωκαν να μην υπάρξει υποχώρηση και επιστροφή των συνόρων ακριβώς στη γραμμή της εκχειρίας του πολέμου του 1967. Επίσης, επιθυμούσαν να παραμείνει η Ιερουσαλήμ ανοικτή και αδιαίρετη πόλη υπό ισραηλινή κυριαρχία. Η πόλη αυτή στα ευρύτερα όρια του δήμου της θα αποτελούσε από κοινού την πρωτεύουσα του εβραϊκού και του παλαιστινιακού κράτους (το δεύτερο θα ήταν «αποστρατικοποιημένο»). Ένας περιορισμένος αριθμός προσφύγων θα επέστρεφε στο Ισραήλ στα πλαίσια της «επανένωσης των οικογενειών», ενώ οι υπόλοιποι θα παρέμεναν στις χώρες που διέμεναν ή θα κατευθύνονταν στο νέο παλαιστινιακό κράτος λαμβάνοντας, όμως, κάποια αποζημίωση. Τα μεγαλύτερα οικιστικά blocs των Ισραηλινών εποίκων, όπου διέμενε το 80% από αυτούς, θα προσαρτιόνταν στο Ισραήλ, ενώ το ανατολικό σύνορο του σχεδιαζόμενου παλαιστινιακού κράτους με την Ιορδανία στη Δυτική Όχθη (κατά μήκος της κοιλάδας του Ιορδάνη ποταμού) θα παρέμενε σε ισραηλινό έλεγχο για μια περίοδο είκοσι χρόνων και έπειτα θα παραδιδόταν στους Παλαιστίνιους. Οι θέσεις αυτές δεν μπορούσαν να γίνουν αποδεκτές από τους Παλαιστίνιους, και όταν εμφανίστηκαν ως προσχέδιο Συμφωνίας στον Arafat, οι περισσότερες απορρίφθηκαν. Αντίθετα, οι Παλαιστίνιοι επιθυμούσαν την παραχώρηση της Δυτικής Όχθης και της ανατολικής Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας για εκείνους (μαζί με το Haram al Sharif/Temple Mount εκτός του δυτικού

⁷³⁸ William B. Quandt: ό.π., σελ. 365-367, Daniel Pipe: ό.π. “The Oslo Process: An Israeli choice”, the U.S., (Middle East Forum), www.meforum.org/4000/the-oslo-process-an-israeli-choice, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 269.

τείχους του ναού του Σολομώντα). Επίσης, επεδίωκαν την επιστροφή στο Ισραήλ όσων Παλαιστίνιων προσφύγων το επιθυμούσαν, ενώ όσοι δεν επέστρεφαν θα έπαιρναν την αποζημίωσή τους⁷³⁹.

Τελικά, αυτό που προτάθηκε από τον Ισραηλινό πρωθυπουργό και δεν το αποδέχθηκε ο Παλαιστίνιος ηγέτης ήταν το 91% της Δυτικής Όχθης και το 100% της Λωρίδας της Γάζας. Το Ισραήλ θα προσαρτούσε το 9% της περιοχής αυτής, όπου θα συμπεριλαμβάνονταν επτά οικιστικά σύνολα των ισραηλινών εποίκων (settlements blocs). Το 1% του εδάφους της Δυτικής Όχθης θα περνούσε σε ισραηλινή κυριαρχία, ενώ ανάλογο ποσοστό, κατά πάσα πιθανότητα από την έρημο του Negev ή κοντά στη Γάζα, θα παραχωρείτο στους Παλαιστίνιους. Μόνο ένας μικρός αριθμός προσφύγων θα επέστρεφε για λόγους «επανένωσης των οικογενειών» στο Ισραήλ, ενώ οι υπόλοιποι θα παρέμεναν είτε στα κράτη διαμονής τους με αποζημίωση είτε θα κατευθύνονταν στο νέο παλαιστινιακό κράτος. Ένας κλειστός αυτοκινητόδρομος θα ένωνε την Λωρίδα της Γάζας με τη Δυτική Όχθη. Το 85% της κοιλάδας του Ιορδάνη στα ανατολικά θα περνούσε σε παλαιστινιακό έλεγχο, αλλά τρία σημεία όπου θα στήνονταν σταθμοί έγκαιρης προειδοποίησης, θα παρέμεναν στους Ισραηλινούς για περίοδο δώδεκα ετών. Αυτό συνέβαινε και για έναν ακόμα λόγο: η Ιορδανία φοβόταν μήπως εξαιτίας του μεγάλου αριθμού Παλαιστίνιων υπήρχαν αποσχιστικές τάσεις στο εσωτερικό της και οι δύο όχθες κατέληγαν στα χέρια των Παλαιστίνιων. Όσον αφορά την Ιερουσαλήμ, το Ισραήλ θα είχε τον έλεγχο στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορικής πόλης (εβραϊκή και αρμενική συνοικία), ενώ μία έως δύο συνοικίες θα περνούσαν σε παλαιστινιακό έλεγχο. Στις υπόλοιπες συνοικίες (μουσουλμανικές και χριστιανικές) οι Παλαιστίνιοι θα είχαν περιορισμένη κυριαρχία. Τα διοικητικά όρια της Ιερουσαλήμ θα αυξάνονταν, έτσι ώστε να μπορούν τα προάστια της Ανατολικής Ιερουσαλήμ να αποτελέσουν την πρωτεύουσα των Παλαιστίνιων (σε αυτήν, ενδεχομένως, θα συμπεριλαμβάνονταν η μουσουλμανική και η χριστιανική συνοικία από την παλιά πόλη). Στο «Όρος του Ναού» (Temple Mount) ή αλλιώς “Haram al-Sharif”, οι Παλαιστίνιοι θα είχαν επί του εδάφους κυριαρχία, ενώ κάτω του εδάφους και στο δυτικό τείχος του άλλοτε ναού του Σολομώντα, όχι. Οι Παλαιστίνιοι θα ήταν, δηλαδή, οι «επίτροποι» (φύλακες) του ιερού αυτού μουσουλμανικού προσκυνήματος. Σε αυτό το σημείο υπήρξε έντονη διαφωνία μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, γιατί οι τελευταίοι ήθελαν να έχουν πλήρη κυριαρχία στο τέμενος και στον αυλόγυρό του, όπως και κάτω από το έδαφός του. Για το δυτικό τείχος

⁷³⁹ William B. Quandt: ό.π., σελ. 366-367, Daniel Pipe: “The Oslo Process: An Israeli choice”, the U.S., (Middle East Forum, Jerusalem Post, January 3, 2001), www.meforum.org/4000/the-oslo-process-an-israeli-choice, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 177-225, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 201, 208, 211 και Barruch Kimmerling: ό.π., σελ. 138.

του ναού του Σολομώντα, δεν είχαν αντίρρηση να τεθεί σε ισραηλινό έλεγχο, σεβόμενοι τον ιερό χαρακτήρα του για τους Εβραίους⁷⁴⁰.

Τελικά, οι προτάσεις απορρίφθηκαν από τον Υ. Arafat. Ο πρόεδρος Clinton, προκειμένου να βοηθήσει τον Ισραηλινό πρωθυπουργό δεν καταλόγισε την απόρριψη σε αυτόν. Από την άλλη, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός κατηγορήσε τον Παλαιστίνιο ηγέτη ότι απέρριπτε τις προτάσεις που του υποβάλλονταν από ισραηλινής πλευράς, ενώ δεν έκανε αντιπροτάσεις. Ωστόσο, για πρώτη φορά στις 21 Ιουλίου του 2000 η παλαιστινιακή πλευρά είχε παρουσιάσει χάρτη, όπου τα τρία οικιστικά σύνολα των ισραηλινών εποίκων στην περιοχή παρουσιάζονταν πιο περιορισμένα γεωγραφικά, προκειμένου να μην περιλαμβάνουν μεγάλη έκταση της Δυτικής Όχθης (πολλές πόλεις και χωριά της) και ουσιαστικά να τεμαχίζουν το παλαιστινιακό κράτος σε ξεχωριστά τμήματα, «καντόνια», τα οποία θα συνδέονταν με «κλειστούς αυτοκινητοδρόμους» μεταξύ τους (Η κατάσταση αυτή είχε διαμορφωθεί με τη Συμφωνία του Όσλο II, όταν διαιρέθηκε η Δυτική Όχθη σε τρεις περιοχές Α, Β και C, ανάλογα με το αν γινόταν η άσκηση της διοίκησης σε θέματα πολιτικά ή εσωτερικής ασφάλειας στις περιοχές αυτές από τους Παλαιστίνιους ή τους Ισραηλινούς). Κατά το πρότυπο του καθεστώτος “Apartheid” στη Νότια Αφρική, οι Παλαιστίνιοι ονόμαζαν την «καντονοποίηση» αυτή “Bantustans”. Το παραπάνω είχε επισημανθεί αρκετά ωρίς από τον ίδιο τον Arafat πριν τις συνομιλίες και αποτελούσε βασική αιτία της αποτυχίας τους. Το δεύτερο στοιχείο της αποτυχίας ήταν ότι δεν είχε προετοιμαστεί σωστά από ωρίς η σύγκληση της Διάσκεψης. Αναμφισβήτητα, δεν είχε πραγματοποιηθεί πρότερη συζήτηση και συμπερίληψη των κρίσιμων θεμάτων στις Συμφωνίες Όσλο I και II, πριν δηλαδή από τη σύγκληση της Διάσκεψης του Camp David II. Κατά τη διάρκεια αυτής της Διάσκεψης, αναγνωριζόταν από όλους ότι πρώτη φορά συζητήθηκαν σε βάθος τα κρίσιμα ζητήματα που αποτελούσαν τον πυρήνα της σύγκρουσης μεταξύ των δύο μερών (Ισραηλινών και Παλαιστινίων). Επίσης, το γεγονός ότι το παλαιστινιακό κράτος δεν θα ήταν στην πραγματικότητα βιώσιμο, κυρίαρχο, με εδαφική συνέχεια στη Δυτική Όχθη, έπαιξε ρόλο στην απόρριψη των προτάσεων της ισραηλινής πλευράς. Δεν μπορούσε ο Arafat να αποδεχθεί ένα κράτος το οποίο θα διαιρείτο από την ύπαρξη τριών ξεχωριστών οικιστικών συγκροτημάτων Ισραηλινών εποίκων, και χωρίς έλεγχο από τους Παλαιστίνιους της κοιλάδας του Ιορδάνη ποταμού για μακρό χρονικό διάστημα. Επιπλέον, κάποιες από τις αραβικές γειτονιές της Ιερουσαλήμ, όπως Sheikh-Jarah, Wadi-Joz, Silwan, θα παρέμεναν υπό ισραηλινό έλεγχο,

⁷⁴⁰ Barruch Kimmerling: ό.π., σελ. 138-139, Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ. 4-7, William B. Quandt: ό.π., σελ. 368-369, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 217-220, 228-232, 245-250, 257-260, Eran Halperin and Daniel Bar-Tal: ό.π., σελ. 5.

με περιορισμένη διοικητική αυτονομία για τους Παλαιστίνιους, ενώ το Ισραήλ θα είχε κυριαρχία επάνω στο “Temple Mount”⁷⁴¹.

Οι διαπραγματεύσεις στο Camp David II έγιναν εσπευσμένα. Ο Ehud Barak πίεσε τον Clinton να επισπεύσει τη διαδικασία, ενώ οι Παλαιστίνιοι διαφωνούσαν και ο Dennis Ross, ο Αμερικανός διαπραγματευτής, τού είχε συστήσει να τις πραγματοποιήσει αργότερα. Διήρκησαν από τις 11 Ιουλίου του 2000 μέχρι τις 25 του ίδιου μηνός. Ο Ehud Barak, πιεσμένος από την εσωτερική πολιτική σκηνή, πίστευε ότι τότε ήταν η κατάλληλη στιγμή για να διαπραγματευτεί. Θεωρούσε ότι θα έβγαινε νικητής με την επίτευξη Συμφωνίας ειρήνης με τους Παλαιστίνιους και θα κυριαρχούσε στο πολιτικό σκηνικό του Ισραήλ. Πίστευε ότι μπορούσε να κάνει τον Arafat να υπογράψει τη Συμφωνία ειρήνης. Δεν αντιλαμβανόταν ότι, ενώ οι Παλαιστίνιοι ήθελαν την πραγμάτωση των εθνικών τους στόχων, των δικαιωμάτων τους μέσω διαπραγματεύσεων με τους Ισραηλινούς, οι οποίες θα είχαν τη βάση τους στο Διεθνές Δίκαιο (τις αρχές, τις αποφάσεις και τα ψηφίσματα των οργάνων των Ηνωμένων Εθνών για την περιοχή), οι Ισραηλινοί ήθελαν τον συμβιβασμό με την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί στο έδαφος και ειδικά την κατοχύρωση της ασφάλειας του κράτους τους και των δικαιωμάτων των περισσότερων εποίκων. Δηλαδή, δεν υπήρχαν κοινές αρχές, κοινή και σαφής βάση στη μεταξύ τους διαπραγμάτευση. Για αυτό, ενώ οι Ισραηλινοί μιλούσαν για τις ανάγκες τους (διασφάλιση της ασφάλειας του εβραϊκού κράτους) και έθεταν όρους μιας πιθανής Συμφωνίας, δεν ελάμβαναν υπόψη τις ανησυχίες και γενικότερα τα συμφέροντα των Παλαιστινίων. Όταν για παράδειγμα η παλαιστινιακή πλευρά συζητούσε το θέμα των προσφύγων, εξαιτίας του ξεριζωμού τους από τη γη της Παλαιστίνης και της ανάγκης να ικανοποιηθούν σε μεγάλο βαθμό οι ίδιοι ή οι απόγονοί τους (ακόμα και με την επιστροφή κάποιων από αυτούς στο Ισραήλ), οι Ισραηλινοί δεν συναινούσαν, γιατί φοβούνταν την απώλεια του εβραϊκού χαρακτήρα του κράτους τους λόγω της παρουσίας μεγάλου αριθμού Παλαιστινίων⁷⁴².

Ο Arafat αισθάνθηκε ότι πιέστηκε να έρθει σε διαπραγμάτευση με τους Ισραηλινούς για να του επιβληθεί μια Συμφωνία, η οποία οδηγούσε σε παραχωρήσεις στο θέμα της Ιερουσαλήμ και του “Temple Mount” (Haram al-Sharif). Εντούτοις, ο Arafat χρησιμοποίησε την «τακτική των ελιγμών», να δείχνει δηλαδή ότι μπορούσε να

⁷⁴¹ Barruch Kimmerling: ό.π., σελ.5-7, William B. Quandt: ό.π., σελ. 369-372, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 163-164, Sara Roy: “Why Peace Failed-An Oslo Autopsy”, U.S., (Journal of Current History, Vol. 100, Number 651, Philadelphia, January 8, 2002), σελ. 15-18, 22-24, 27.

⁷⁴² Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ.6-7, Eran Halperin and Daniel Bar-Tal: ό.π., σελ. 5, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 160, 169-172, 175, 269, Hussein Agha and Robert Malley: “The Last Negotiations: How to end the Middle East Peace Process”, U.S., (Foreign Affairs, Vol. 81, Issue 3, May 1st, 2002), https://prn.mcgill.ca/research/papers/gha_malley.htm, Sara Roy: ό.π., σελ. 14-15.

αποδεχθεί μια εναλλακτική πρόταση αλλά, κυρίως, να μην δεσμεύεται προς τους συνομιλητές του. Παράλληλα, επειδή γνώριζε την ανάγκη του Ισραηλινού πρωθυπουργού για απτά αποτελέσματα με την υπογραφή μιας Συμφωνίας ειρήνης που θα τον ισχυροποιούσε στο εσωτερικό του Ισραήλ, δεν δίσταζε να πει «όχι» σε προτάσεις επί των κρίσιμων ζητημάτων. Οι προτάσεις αυτές είχαν παρουσιαστεί ως οι «κόκκινες γραμμές» για το Ισραήλ. Μόλις όμως τις απέρριπτε η παλαιστινιακή αντιπροσωπεία, και καθώς η ισραηλινή πλευρά επειγόταν για Συμφωνία, αναγκαζόταν η τελευταία να θέτει νέες «κόκκινες γραμμές» κάνοντας στη συνέχεια επιπλέον παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους επί των θεμάτων. Έτσι, ο παλαιστίνιος ηγέτης υπολόγιζε ότι θα κέρδιζε περισσότερα με την τακτική αυτή⁷⁴³.

Πριν από τις διαπραγματεύσεις στο Camp David για το θέμα της Ιερουσαλήμ, κάποιες οργανώσεις αλλά και μέλη του «Μεταρρυθμιστικού» Ιουδαϊσμού (Reform Judaism), θρησκευτικοί ηγέτες της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, διασαφήνιζαν ότι θα μπορούσαν να αποδεχθούν κυριαρχία των δύο κρατών, ισραηλινού και μελλοντικού παλαιστινιακού, σε ξεχωριστά τμήματα της πόλης της Ιερουσαλήμ. Μάλιστα, οι οργανώσεις αυτές ανήκαν στο «φιλειρηνικό», προοδευτικό, πόλο που είχε σχηματιστεί σταδιακά μετά την υπογραφή των «Συμφωνιών του Όσλο». Ενδεικτικά, τον Ιανουάριο του 2000 τριακόσιοι ραβίνοι του «Μεταρρυθμιστικού», «Συντηρητικού» και “Reconstructionist” Ιουδαϊσμού υπόγραψαν δήλωση ότι «για χάρη της δικαιοσύνης και της ειρήνης η Ιερουσαλήμ μπορούσε με κάποιο τρόπο να διαμοιραστεί με τους Παλαιστίνιους». Το ίδιο θα συμβεί και μετά ένα χρόνο, όταν ένα άλλο εξέχον ηγετικό πρόσωπο του «Μεταρρυθμιστικού» Ιουδαϊσμού, ο ραβίνος Charles Kroloff (1966-2002), ο επικεφαλής της οργάνωσης “The Central Conference of American Rabbis” (Reform Judaism) στήριξε τη θέση της διαίρεσης της Ιερουσαλήμ σε τμήματα, όπου σε άλλα θα διοικούσαν απόλυτα οι Ισραηλινοί και σε άλλα οι Παλαιστίνιοι με την αιτιολογία ότι η Ιερή Πόλη αποτελούσε κεντρικό σύμβολο/σημείο θρησκευτικής αναφοράς και για τους Παλαιστίνιους. Στην ίδια γραμμή κινούνταν φιλειρηνικές οργανώσεις όπως οι “Americans for Peace Now”, “Israel Policy Forum”. Ενώ δημόσια, ο πρωθυπουργός Barak δήλωνε ότι η Ιερουσαλήμ θα έμενε αδιαίρετη και ο χαρακτήρας αυτός δεν θα αποτελούσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους Παλαιστίνιους, για χάρη της ειρήνης ήταν διατεθειμένος να αποδεχθεί ότι η μουσουλμανική και η χριστιανική συνοικία της Ιερουσαλήμ θα τελούσαν υπό παλαιστινιακή κυριαρχία. Οι προαναφερθείσες οργανώσεις ακολουθούσαν την παρακάτω θέση της «διαίρεσης» της Ιερουσαλήμ. Αλλωστε, στο προσχέδιο της πρωτοβουλίας για τη σύγκληση διάσκεψης στο Camp

⁷⁴³ Raphael Cohen-Almagor: ό.π., σελ.6-8.

David, που είχε ήδη παρουσιαστεί τον Μάιο του 2000 από την αμερικανική πλευρά, γινόταν λόγος για αυτό⁷⁴⁴.

Γενικά, στις παραπάνω οργανώσεις με την έναρξη των διαπραγματεύσεων για τα κρίσιμα ζητήματα αναφορικά με το τελικό καθεστώς ειρήνης, υπήρχε αισιοδοξία και η πεποίθηση ότι, αφού είχαν ξαναρχίσει οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, οι δύο πλευρές θα κατέληγαν - κατά πάσα βεβαιότητα - σε Συμφωνία ειρήνης. Αυτή την αντίληψη είχαν ενστερνιστεί οργανώσεις του θρησκευτικού φάσματος, όπως οι “Union of American Hebrew Congregations” (Reform Judaism), “United Synagogue of Conservative Judaism”, όσο και οργανώσεις υποστηρικτικές για την ειρήνη, παραδοσιακές και εξόχως φιλειρηνικές, όπως οι “Americans for Peace Now”, “Israel Policy Forum”, “American Jewish Congress”, “American Jewish Committee”, “Jewish Council for Public Affairs” (η νέα ονομασία της οργάνωσης N.J.C.R.A.C.), “Council of Jewish Federations”. Μάλιστα, σε επιστολή τους προς τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Ehud Barak, λίγο πριν από την έναρξη των κρίσιμων διαπραγματεύσεων στο Camp David (τον Ιούλιο του 2000), εξέφραζαν την αμέριστη υποστήριξη των περισσότερων Αμερικανο-εβραίων και της πλειοψηφίας των Αμερικανών σε αυτόν για τις διαπραγματεύσεις που είχαν στόχο την επίτευξη τελικής Συμφωνίας ειρήνης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Για αυτούς, δεν υπήρχε πιο ικανό πρόσωπο να επιδιώξει αυτή τη Συμφωνία ειρήνης για τη διασφάλιση των αναγκών ασφάλειας του Ισραήλ (με τις κατάλληλες παραχωρήσεις προς τους Παλαιστινίους) από εκείνον. Υπήρξε ο περισσότερο παρασημοφορεμένος Ισραηλινός στρατιωτικός, διετέλεσε υπουργός Εξωτερικών και Εσωτερικών επί πρωθυπουργίας Y. Rabin και είχε εμπλακεί τα πρώτα έτη ως στρατιωτικός στην εφαρμογή των στρατιωτικών παραμέτρων των Συμφωνιών του Όσλο. Συμμεριζόταν το όραμα του εκλιπόντος πρωθυπουργού του Ισραήλ για τη δυνατότητα να υπάρξει ειρήνη μεταξύ των δύο λαών, ώστε το Ισραήλ να ασχοληθεί με απειλές μεγάλης κλίμακας κατά της ύπαρξής του, όπως ήταν η ισχυροποίηση ισλαμικών οργανώσεων (Hamas, Hezbollah, Islamic Jihad) στην περιοχή, αυταρχικά, θεοκρατικά κράτη, όπως το Ιράν ή το επεκτατικό Ιράκ καθώς και η πιθανότητα απόκτησης πυρηνικών όπλων από κράτη-παρίες.⁷⁴⁵

⁷⁴⁴ Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2001), σελ. 243-244, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2002), σελ. 222., Neil Rubin: ό.π., σελ. 90-91.

⁷⁴⁵ Neil Rubin: ό.π., σελ. 88-89, 94-95, 112-113, Debra Wasserman: “A letter to Barak: 359 Prominent American Jews pledge to unify Community in support of Peace Initiative, Signatories include current and past heads of “Major American Jewish Organizations”, the U.S., (Israel Policy Forum, Gene Burger’s Fax to Phil Baum (American Jewish Congress, this letter dated from July 6th, 2000), N. York, July 11th, 2000), σελ. 2-7.

Η παραπάνω ενέργεια, συντονισμένη από την οργάνωση “Israel Policy Forum” με την επιστολή υποστήριξης από πληθώρα ηγετικών προσωπικοτήτων και οργανώσεων της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, σκοπό είχε να δηλώσει τη συστράτευσή τους με τον Ehud Barak όσον αφορά την ειρηνευτική πρωτοβουλία της αμερικανικής πλευράς και την πρόθεσή της να υπάρξει συνολική και τελική διευθέτηση των ζητημάτων με τους Παλαιστίνιους για την ειρήνη. Ουσιαστικά, εκδηλωνόταν δημόσια με τον πλέον σαφή τρόπο η υποστήριξη της πλειοψηφίας των Αμερικανο-εβραίων στην αμερικανική πρωτοβουλία Διάσκεψης μεταξύ Arafat και Barak για την ειρήνη. Άλλωστε, η εκλογική νίκη του Εργατικού Κόμματος αποδείκνυε την εμπιστοσύνη με την οποία τον περίβαλε το εκλογικό σώμα του Ισραήλ, έχοντας δώσει στον ίδιο την εντολή να ολοκληρώσει την ειρηνευτική διαδικασία, η οποία προχωρούσε πολύ αργά επί τρία συνεχή χρόνια. Επίσης, γνώριζε ότι ο καλύτερος εταίρος του για να πραγματοποιηθεί η Συμφωνία ειρήνης μεταξύ του Ισραήλ και των Παλαιστίνιων ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, γιατί το ρίσκο από την μη επίτευξη ειρήνης ήταν μεγάλο για τα μακροπρόθεσμα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή, όπως και του Ισραήλ. Ο ακραίος ισλαμισμός θα ισχυροποιείτο μέσω των οργανώσεων του στην περιοχή, η προοπτική περιφερειακών συνεργασιών θα έμενε στα χαρτιά και η μακροπρόθεσμη ασφάλεια του Ισραήλ και γενικότερα η σταθερότητα της περιοχής θα διακυβεύονταν⁷⁴⁶.

Απέναντί τους είχαν οργανώσεις της δικής τους κοινότητας, που βρίσκονταν στο δεξιό ιδεολογικό τόξο, υποστηρίζοντας ότι καμιά εδαφική παραχώρηση προς τους Παλαιστίνιους δεν έπρεπε να γίνει από την μεριά της ισραηλινής κυβέρνησης στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων του Camp David, ούτε πολύ περισσότερο να διαιρεθεί η Ιερουσαλήμ σε ισραηλινό και παλαιστινιακό τομέα. Πέρα από τις θρησκευτικές οργανώσεις των υπερ-ορθόδοξων και ορθόδοξων, όπως για παράδειγμα το κεντρικό όργανο των ορθόδοξων ραβίνων (Rabbinical Council of America), οι οποίες αντιτίθεντο στο διαμοιρασμό της Ιερουσαλήμ μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, υπήρχαν οργανώσεις που ήταν στα δεξιά ή είχαν μετακινηθεί από τα κεντρο-δεξιά προς τα δεξιά. Μια από αυτές ήταν η “Z.O.A.”, η οποία αντιτίθετο με σφοδρότητα σε οποιαδήποτε εδαφική παραχώρηση των Ισραηλινών προς τους Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη, την απεγκατάσταση Ισραηλινών εποίκων από εκεί και τη διαίρεση της Ιερουσαλήμ. Αμέσως μετά την κατάρρευση των συνομιλιών στο Camp David, η παραπάνω οργάνωση εξέφραζε την έκπληξή της για την πρόθεση του Ισραηλινού πρωθυπουργού να αναγνωρίσει κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων την παλαιστινιακή κυριαρχία σε

⁷⁴⁶ Debra Wasserman: ό.π., σελ. 2, Neil Rubin: ό.π., σελ. 87-89, 112-113, Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, American Jewish Year Book, 2001, σελ. 245-246.

συνοικίες της Ιερουσαλήμ, ειδικά στη μουσουλμανική (διαιρώντας την ιερή πόλη στην πράξη). Η πρόταση αυτή ερχόταν σε αντίθεση με την παγιωμένη θέση ισραηλινών κυβερνήσεων και των παραδοσιακών οργανώσεων των Αμερικανο-εβραίων για τον αδιαίρετο χαρακτήρα της ιερής πόλης. Στην ίδια γραμμή είχε κινηθεί και η δεξιών καταβολών οργάνωση “Americans for a Safe Israel”, η οποία καθ’ όλη τη διάρκεια των κρίσιμων διαπραγματεύσεων του Camp David προσπαθούσε να επηρεάσει μέλη του Κογκρέσου να μην συναινέσουν σε χρηματοδότηση των δύο πλευρών, αν μέσα στο κείμενο της τελικής Συμφωνίας ειρήνης υπήρχε αναφορά σε διαίρεση κυριαρχίας μεταξύ ισραηλινής και παλαιστινιακής αρχής στην πόλη της Ιερουσαλήμ καθώς και σε άλλες παραχωρήσεις από την ισραηλινή πλευρά. Στο ίδιο κλίμα ο πρέσβης των Η.Π.Α. στο Ισραήλ Martin Indyk, σε δημόσια ομιλία του στο “Hebrew Union College” (Ιερουσαλήμ) στις 14 Σεπτεμβρίου του 2000, επεσήμανε ότι η μοναδική λύση που προέκρινε για την Ιερουσαλήμ ήταν να «διαμοιραστεί» μεταξύ των δύο πλευρών. Όπως ήταν αναμενόμενο, προκλήθηκαν αντιδράσεις από μέλη του Likud αλλά και από την “Z.O.A.”. Όμως, ο λόγος του δεν αναφερόταν στο ζήτημα της κυριαρχίας και δεν υπήρχε σχετική φράση για διοικητική/πολιτική «διαίρεση» της Ιερουσαλήμ. Η ομιλία του εστιαζόταν στην ανοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό καθώς και στη θρησκευτική διάσταση της Ιερουσαλήμ ως Ιερής Πόλης των τριών Μονοθεϊστικών θρησκειών. Όπως ο ίδιος σημειώνει σε επιστολή του προς τον επικεφαλής της Αμερικανο-εβραϊκής οργάνωσης “Presidents Conference”, Malcolm Hoenlein (με ημερομηνία, 21/9/2000), «ο Ιουδαϊσμός ποτέ δεν μονοπώλησε την Ιερουσαλήμ ως αποκλειστικότητά του σε θρησκευτικό επίπεδο, ενώ άλλες δύο θρησκείες την θεωρούν ιερή, επίσης». Στο τέλος της επιστολής του επαναλάμβανε τη σταθερή θέση των Αμερικανών, ότι δηλαδή το τελικό καθεστώς της Ιερουσαλήμ έπρεπε να καθοριστεί μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Η θέση αυτή συνέπιπτε με εκείνη των Ισραηλινών⁷⁴⁷.

Επιπλέον, οι εθνικιστές Ισραηλινοί πολιτικοί, μαζί με τους υπερ-ορθοδόξους, έκαναν τα πάντα για να ακυρώσουν τη δυνατότητα εξεύρεσης συναινετικών προτάσεων για την ειρήνη. Ο αρχηγός του εθνικιστικού κόμματος “Yisrael B’Aliya”, ο Natan Sharansky, απαίτησε δημοσίως από τον Ehud Barak να μην κάνει καμιά παραχώρηση/υποχώρηση στους Παλαιστινίους, για να πετύχει την ειρήνη μαζί τους. Επειδή δεν βρήκε ανταπόκριση, διέρρευσε πληροφορίες για το αμερικανικό προσχέδιο της Συμφωνίας. Αυτές αφορούσαν την προσάρτηση μεγάλων οικιστικών blocs εποίκων

⁷⁴⁷ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, American Jewish Year Book, 2001, σελ. 243-244, 246, Martin Indyk: “A letter (of clarification) to Mr. Malcolm Hoenlein, (Executive Director of Presidents Conference), the U.S., (United States Department of State, Washington D.C., September 21, 2000), σελ. 1-2 και “The Center for Security Policy”: “Memo to Clinton-Arafat: Hold Everything”, the U.S., (The Center for Security Policy, N. York, No. 01-F1, January 2nd, 2001), σελ. 1-2.

της Δυτικής Όχθης στο Ισραήλ (με αποζημίωση των Παλαιστινίων) και τη διάλυση των εναπομεινάντων ή την παράδοση της αραβικής συνοικίας της Ιερουσαλήμ σε παλαιστινιακό έλεγχο. Αυτό προκάλεσε την εκδήλωση διαμαρτυρίας (μέσω επιστολής προς τον Ισραηλινό πρωθυπουργό) από μέλη οργανώσεων ορθοδόξων Αμερικανο-εβραίων (υπερ-ορθοδόξων), από πρώην και νυν μέλη της οργάνωσης “A.I.P.A.C.” καθώς και από τον εκτελεστικό διευθυντή της συγκεκριμένης οργάνωσης ο οποίος την υπέγραψε. Η οργάνωση A.I.P.A.C. δεν υιοθέτησε τη στάση αυτή του προέδρου της εκτελεστικής επιτροπής της, δηλαδή να επικρίνει δημόσια την ισραηλινή κυβέρνηση. Αλλά ο Natan Sharansky δεν σταμάτησε εκεί. Αργότερα, σε επίσκεψή του στις Η.Π.Α. τον Ιανουάριο του 2001, ενώ είχε ήδη παραιτηθεί από υπουργός αντιδρώντας στον Ehud Barak, ζήτησε να συμμετάσχουν αντιπρόσωποι της οργάνωσης-ομπρέλας “Presidents Conference” σε επικείμενη διαδήλωση στην Ιερουσαλήμ κατά των συνεχιζόμενων μετά το Camp David διαπραγματεύσεων μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων, προκειμένου να εκδηλωθεί η αντίθεση μερίδας των Ισραηλινών σε αυτές⁷⁴⁸.

Γενικά, οι παραδοσιακές οργανώσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας ακολουθούσαν πιστά την τακτική να μην εκδηλώνουν δημόσια τη διαφωνία τους, όταν οι δικές τους θέσεις έρχονταν σε αντίθεση με πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης. Όπως έχει διατυπωθεί πρωτύτερα στην παρούσα μελέτη, απέναντι στην πάγια αυτή πολιτική των παραδοσιακών, κεντρο-δεξιών (κυρίως) οργανώσεων των Αμερικανο-εβραίων υπήρξε η εμφάνιση νέων, δυναμικών, οργανώσεων του κεντρο-αριστερού και αριστερού ιδεολογικού χώρου (1970-2000), που επέφερε την ανατροπή της. Η κύρια οργάνωση του Αμερικανο-εβραϊκού lobby, η “A.I.P.A.C., μετά την εκλογή του Ehud Barak είχε πάλι συνταχθεί με την πολιτική που ακολουθούσε ο νέος πρωθυπουργός για την επίτευξη ειρήνης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων. Αυτό συνέβαινε και με άλλες παραδοσιακές οργανώσεις που έκλιναν προς τα δεξιά, γιατί έπρεπε η κοινότητα να εμφανίζεται με ενιαία φωνή για να μπορεί να προωθεί τις θέσεις και τα συμφέροντα του Ισραήλ στα αμερικανικά κέντρα λήψης αποφάσεων με αποτελεσματικό τρόπο. Έτσι, όταν ο Gerald Charnoff (1930-2018) ως εκτελεστικός διευθυντής της “A.I.P.A.C.” μαζί με διατελέσαντες προέδρους της οργάνωσης υπέγραψαν την επιστολή, έμοιαζε να υπάρχουν διαφορετικές γραμμές πολιτικής μέσα στην οργάνωση αυτή. Συγκεκριμένα, στην επιστολή αυτή αιτούνταν την μη παροχή άλλων παραχωρήσεων προς τους Παλαιστινίους, ειδικά στο θέμα της διαίρεσης της Ιερουσαλήμ σε τομείς (εβραϊκό και παλαιστινιακό). Η αντίδραση της οργάνωσης ήταν να εκφράσει την αποστασιοποίησή

⁷⁴⁸ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2001, σελ. 244-245, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs”, ό.π. “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ. 221.

της από τη θέση αυτή του εκτελεστικού διευθυντή και να ζητήσει την παραίτησή του, την οποία έλαβε. Το ίδιο περίπου συνέβη με τον πρόεδρο της οργάνωσης “Presidents Conference” Ronald Lauder, ο οποίος συμμετείχε σε διαδήλωση μαζί με άλλους Αμερικανο-εβραίους που ήταν αντίθετοι με τις «Συμφωνίες του Όσλο» και την προσπάθεια σύναψης τελικής Συμφωνίας ειρήνης (Ιανουάριος 2001). Πάλι, το θέμα της κινητοποίησης αυτής ήταν η αποφυγή της διαίρεσης της Ιερουσαλήμ, ένα από τα βασικότερα ζητήματα για τα οποία δεν είχε επιτευχθεί τελική Συμφωνία. Επειδή ήταν παραμονές εκλογών στο Ισραήλ, η οργάνωση “Presidents Conference” διαφώνησε με την ενέργεια του προέδρου της, γιατί έπαιρνε το μέρος του αρχηγού της Αντιπολίτευσης Ariel Sharon, ο οποίος ήταν κάθετα αντίθετος σε παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους. Η στάση αυτή ήταν προσωπική, μιας και η οργάνωση-ομπρέλα δεν είχε καταλήξει ακόμη σε συναινετική θέση. Το παραπάνω γεγονός προκάλεσε την αλλαγή των προνομίων του προέδρου, ώστε να μην χρησιμοποιεί την αναγνωρίσιμη ιδιότητα του (πρόεδρος της οργάνωσης), ενώ εξέφραζε την προσωπική του άποψη. Όλα τα παραπάνω καταδείκνυαν ακόμα μια φορά την πόλωση που υπήρχε μέσα στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα και την έντονη διαφοροποίηση των μελών της σχετικά με την ειρηνευτική διαδικασία καθώς και το μελλοντικό, τελικό καθεστώς ειρήνης μεταξύ των δύο λαών⁷⁴⁹.

Με την κατάρρευση των διαπραγματεύσεων στο Camp David και ενώ ο Αμερικανός πρόεδρος είχε συμφωνήσει πριν από τη σύγκληση της Διάσκεψης ότι δεν θα κατηγορούσε καμιά πλευρά στην περίπτωση που κατέληγαν άγονες οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, θεώρησε με δημόσια δήλωση υπεύθυνο για την αποτυχία τους τον Παλαιστίνιο ηγέτη. Αντίθετα, εκθείασε τον Ισραηλινό πρωθυπουργό για το θάρρος, το όραμα και την συνειδητοποίηση της κρισιμότητας των στιγμών. Έπρεπε να τον βοηθήσει, από τη στιγμή που η κυβέρνησή του δεν είχε την πλειοψηφία των βουλευτών στην Knesset. Σύμφωνα με αυτόν, ήταν εκείνος που είχε κάνει τις μεγάλες παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους για χάρη της ειρήνης. Παρά όλα αυτά, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών συνεχίστηκαν στην Ιερουσαλήμ (King David hotel) και στις Η.Π.Α. (Virginia, N. York, Washington). Σκοπός των διαπραγματευτών ήταν να αποτυπώσουν τα σημεία στα οποία υπήρξε σύγκλιση και να συζητήσουν για εκείνα στα οποία διαφωνούσαν, ώστε να βρεθεί συμβιβαστική, συναινετική, πρόταση⁷⁵⁰.

⁷⁴⁹ Lawrence Grossman: ό.π. “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, American Jewish Year Book, 2001, σελ. 244-245, Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ. 221-222.

⁷⁵⁰ Charles Enderlin: ό.π., σελ. 267-271, 277-284, Baruch Kimmerling: ό.π., σελ. 139-140, Neil Rubin: ό.π., σελ. 91-92.

Καθώς η διαδικασία του Όσλο δεν επέφερε το προσδοκώμενο αποτέλεσμα ιδίως για τους Παλαιστίνιους, ήταν αναπόφευκτη η έκρηξη βίας. Υπήρξε, βέβαια, η επίσημη αναγνώριση της ύπαρξης του Ισραήλ από τους Παλαιστίνιους στο 78% του εδάφους της ιστορικής Παλαιστίνης με την υπογραφή της Συμφωνίας στην Ουάσιγκτον (Όσλο Ι), αλλά δεν επιτεύχθηκε η δημιουργία ανεξάρτητου και βιώσιμου κράτους για τους Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Επιπροσθέτως, οι ισραηλινές κυβερνήσεις κατά τα επτά χρόνια της εφαρμογής των «Συμφωνιών του Όσλο» δεν σταμάτησαν την εποικιστική πολιτική στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Η αφορμή, λοιπόν, για το ξέσπασμα της βίας δόθηκε με την επίσκεψη του αρχηγού του Likud στον προαύλιο χώρο του τεμένους Al-Aqsa της Ιερουσαλήμ αλλά και κάτω από την πλατεία του Temple Mount/Haram al-Sharif, κοντά στην πύλη του υπόγειου τεμένους (28 Σεπτεμβρίου 2000). Σκοπός του Ariel Sharon ήταν να υποδηλώσει τη σπουδαιότητα του χώρου και για την ιουδαϊκή θρησκεία (εκεί βρισκόταν παλαιότερα το σύμπλεγμα του ναού του Σολομώντα) καθώς και την αντίθεσή του στην πολιτική παραχωρήσεων από τον Ehud Barak προς τους Παλαιστίνιους. Την επόμενη μέρα (29^η Σεπτεμβρίου) μετά τη μεσημεριανή προσευχή, ξεκίνησαν οι βίαιες ταραχές με την ρίψη πετρών εναντίον των ισραηλινών δυνάμεων, οι οποίες απάντησαν με σφαίρες από καουτσούκ κατά των Παλαιστίνιων διαδηλωτών. Έτσι, άρχισε η δεύτερη Ιντιφάντα που θα εξαπλωθεί στη Δυτική Όχθη και την Λωρίδα της Γάζας και θα διαρκέσει μέχρι το 2005⁷⁵¹.

Ενώ η Ιντιφάντα έκλεινε ένα μήνα συνεχών συγκρούσεων μεταξύ Παλαιστίνιων διαδηλωτών και οπλισμένων Ισραηλινών στρατιωτών με εκατό δύο (102) Παλαιστίνιους νεκρούς και δέκα (10) Ισραηλινούς αντίστοιχα, στις 4 Οκτωβρίου συγκλήθηκε Διάσκεψη Κορυφής στο Παρίσι. Εκεί ο Υ. Arafat θα θέσει τρεις όρους για να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις. Ζήτησε να υπάρξει παρακολούθηση της κατάπαυσης του πυρός, αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από «σημεία τριβής» και οπωσδήποτε μια επιτροπή έρευνας για την αναζήτηση του «ποιος ευθύνεται για την έναρξη των εχθρικών ενεργειών που οδήγησαν στην 2^η Ιντιφάντα». Ήταν απόλυτος στη δημιουργία της ονομαζόμενης Επιτροπής Διερεύνησης των αιτιών του ξεσπάσματος της 2^{ης} Ιντιφάντα (η λεγόμενη Επιτροπή Mitchell, από το όνομα του πρώην γερουσιαστή George Mitchell, 1980-1995), καθώς έπρεπε να λογοδοτήσει για τον αριθμό των νεκρών. Από την πλευρά του, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός ζήτησε αμέσως να επιληφθεί της κατάστασης ο Παλαιστίνιος ηγέτης και να σταματήσει τις βίαιες ενέργειες των Παλαιστίνιων. Όλο το παραπάνω διάστημα ο ισραηλινός στρατός απάντησε με πολύ βίαιο τρόπο απέναντι στους Παλαιστίνιους διαδηλωτές. Κατηγορούσε τον Arafat επειδή

⁷⁵¹ Baruch Kimmerling: ό.π., σελ 140, Neil Rubin: ό.π., σελ. 92, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 284-291.

στις διαδηλώσεις μαζί με τους διαδηλωτές έπαιρναν μέρος εν γνώσει του και Παλαιστίνιοι αστυνομικοί. Τελικά, αποφασίστηκαν οι τεχνικοί όροι εφαρμογής της κατάπαυσης του πυρός, η σύσταση της Ερευνητικής Επιτροπής (όχι όμως και τα μέλη της) και οι λεπτομέρειες της «Συμφωνίας του Sharm el-Sheikh» για τη συνεργασία Ισραηλινών και Παλαιστινίων στα θέματα ασφάλειας⁷⁵².

Στις 16 Οκτωβρίου 2000 ο Y. Arafat, ο Ehud Barak, ο Αμερικανός πρόεδρος, ο Αιγύπτιος πρόεδρος Hosni Mubarak, ο βασιλιάς της Ιορδανίας Abdullah II (1999-) και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. για την Κ.Ε.Π.Π.Α. Javier Solana (1999-2009) θα παρευρεθούν στη Διάσκεψη του Sharm el-Sheik. Εκεί θα γίνουν βήματα αναφορικά για την παύση των πράξεων βίας από την μια και την άλλη πλευρά. Με δημόσιες δηλώσεις τους εξέφρασαν τη βούλησή τους να σταματήσει η βία. Μερικά από τα μέτρα για την αποκατάσταση της τάξης και της ασφάλειας ήταν η αποχώρηση δυνάμεων των Ισραηλινών από σημεία τριβής, η ενίσχυση της συνεργασίας για την υλοποίηση των μέτρων ασφάλειας και την αποφυγή ξεσπάσματος νέας βίας ή υποκίνησης σε βίαιες ενέργειες. Το σημαντικότερο επίτευγμα της Διάσκεψης αυτής ήταν η σύσταση της ερευνητικής “Επιτροπής Mitchell” από τις Ηνωμένες Πολιτείες σε διαβούλευση με τον Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε. για να ερευνήσει τις αιτίες των βίαιων γεγονότων των τελευταίων εβδομάδων, δηλαδή της 2^{ης} Ιντιφάντα, τον τρόπο με τον οποίο αυτά μπορούσαν να αποφευχθούν στο μέλλον και για να βοηθήσει τον διάλογο μεταξύ των δύο πλευρών⁷⁵³.

Τον Δεκέμβριο του 2000 ο Αμερικανός πρόεδρος κάλεσε τους διαπραγματευτές των δύο πλευρών στην Ουάσιγκτον, όπου τους παρουσίασε τις «παραμέτρους Clinton». Ήταν το πιο «προχωρημένο» πλαίσιο προτάσεων επάνω στα κρίσιμα ζητήματα, προκειμένου να κατορθώσουν οι δύο πλευρές να καλύψουν τα κενά και να υπάρξει Συμφωνία. Το σημαντικό ήταν ότι αναγνωριζόταν ξεκάθαρα η παλαιστινιακή κυριαρχία στην αραβική συνοικία της Ιερουσαλήμ επί του εδάφους και του τεμένους του Al-Aqsa, ενώ η ισραηλινή κυριαρχία παρέμενε επί του Δυτικού Τείχους. «Από κοινού λειτουργική κυριαρχία» (shared functional sovereignty) θα είχαν οι δύο πλευρές πίσω από το Δυτικό τείχος και κάτω από τον Temple Mount, αν ήταν απαραίτητο να γίνει εκσκαφή. Για άλλη μια φορά ο Παλαιστίνιος ηγέτης δεν συναίνεσε στις προτάσεις και ζήτησε παράταση των συζητήσεων⁷⁵⁴.

Η τελευταία προσπάθεια για την εμπέδωση της ειρηνευτικής διαδικασίας στα πλαίσια των «Συμφωνιών του Όσλο» έγινε στην Τάμπα της Αιγύπτου (21-27 Ιανουαρίου

⁷⁵² Neil Rubin: ό.π., σελ. 92, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 297-310.

⁷⁵³ Neil Rubin: ό.π., σελ. 92-93, Charles Enderlin: ό.π., σελ.311-319.

⁷⁵⁴ Neil Rubin: ό.π., σελ. 93, Charles Enderlin: ό.π., σελ. 323-338.

2001) χωρίς την παρουσία Αμερικανών μεσολαβητών. Εκεί, για πρώτη φορά οι Παλαιστίνιοι παρουσίασαν έναν χάρτη με τα εδάφη της Δυτικής Όχθης που θα παρέμεναν σε ισραηλινό έλεγχο και εκείνα που θα περνούσαν στην παλαιστινιακή κυριαρχία. Όμως, παρά τις «παραμέτρους Clinton», οι οποίες αδιαμφισβήτητα έφερναν πιο κοντά τα μέρη σε Συμφωνία και αποτελούσαν στέρεη βάση για αυτή, οι Παλαιστίνιοι δεν μπορούσαν να αποδεχθούν την ισραηλινή κυριαρχία στο Δυτικό Τείχος του Temple Mount, πίσω από αυτό και κάτω από την πλατεία του τεμένους Al-Aqsa. Ο περίβολος και το τέμενος παραχωρούνταν στην κυριαρχία των Παλαιστινίων. Τελικά, η βία έφερε την λήξη των διμερών διαπραγματεύσεων με τη δολοφονία δύο Ισραηλινών που γευμάτιζαν σε εστιατόριο της Δυτικής Όχθης⁷⁵⁵.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12. Η νίκη του Ariel Sharon στο Ισραήλ και η εκλογή του George W. Bush στην προεδρία των Η.Π.Α.

Στις εκλογές του Νοεμβρίου του 2000 ο George W. Bush εκλέχθηκε νέος πρόεδρος των Η.Π.Α. Είχε αποφασίσει η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. να μην είναι τόσο επεμβατική στο εξωτερικό, αν και οι νεοσυντηρητικοί, σύμβουλοί του και αξιωματούχοι, όπως ο Douglas Feith (2001-2005), Paul Wolfowitz (2001-2005), Lewis “Scooter” Libby (2001-2005), στήριζαν τη χρήση ένοπλης στρατιωτικής βίας (όχι μόνο για την άμυνα αλλά και για την αλλαγή των αυταρχικών καθεστώτων), προωθώντας τις αρχές της δημοκρατίας και της ελευθερίας. Αναφορικά με την ειρηνευτική διαδικασία, αρχικά, η κυβέρνησή του δεν θα πίεζε τα μέρη ή δεν θα αναμιγνυόταν ενεργά σε αυτήν, (δεν θα έπαιζε τον ρόλο του ενεργού διαμεσολαβητή). Η τελευταία προσπάθεια διαμεσολάβησης με τις διαπραγματεύσεις στο Camp David II αλλά και με τις «παραμέτρους Clinton» δεν στέφθηκαν με επιτυχία. Τα μέρη θα μπορούσαν να περιμένουν αμερικανική βοήθεια, όχι όμως αντίστοιχη της αμερικανικής κυβέρνησης Clinton. Αν οι δύο πλευρές ήθελαν να κάνουν πραγματικά βήματα για την ειρήνη, τότε θα βοηθούσε η αμερικανική κυβέρνηση. Όμως, δεν θα υπήρχαν αμερικανικές πρωτοβουλίες και σχέδιο επανεκκίνησης των διαπραγματεύσεων από αμερικανικής πλευράς, όπως επί προεδρίας Clinton⁷⁵⁶.

Βασική προτεραιότητα των Αμερικανών ήταν η ασφάλεια του Ισραήλ. Αυτό εξέφραζαν με την στάση τους, ο υπουργός Άμυνας Donald Rumsfeld (2001-2006) και η σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας Condoleeza Rice (2001-2006). Πέρα από αυτό το οποίο

⁷⁵⁵ Neil Rubin: ό.π., σελ. 93, Charles Enderlin: ό.π., 339-346.

⁷⁵⁶ Robert O. Freedman: “The Bush Administration and the Israeli-Palestinian Conflict: A Preliminary Evaluation”, the U.S., (Foreign Policy, American Foreign Policy Interests, 18th June, 2010), σελ. 505, William B. Quandt: ό.π., σελ. 378-379, 386-389

ενστερνιζόταν ο υπουργός Εξωτερικών Collin Powell (2001-2005), θεωρούσε ότι το Ισραήλ έπρεπε να πιέζεται από την αμερικανική πλευρά για να υπάρξει αναθέρμανση της ειρηνευτικής προσπάθειας. Δεν μπορούσε η αμερικανική πλευρά να παραμένει απαθής και αμέτοχη σε γεγονότα όπως η συνέχιση της εποικιστικής πολιτικής, η διατήρηση της κατοχής της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας, τα οποία οδήγησαν με την κατάρρευση της διαδικασίας του Όσλο στη 2^η Ιντιφάντα. Αραβικές χώρες, όπως η Αίγυπτος, η Ιορδανία και η Σαουδική Αραβία, οι οποίες είχαν ακολουθήσει τις Η.Π.Α. στον Α' πόλεμο του Κόλπου επιθυμούσαν ενεργό αμερικανικό ρόλο για το θέμα αυτό στην περιοχή. Ενώ, λοιπόν, αρχικά ο πρόεδρος Bush είχε δείξει ότι θα ακολουθούσε πολιτική αποστασιοποίησης από την Ισραηλινο-παλαιστινιακή σύγκρουση, γιατί θεωρούσε ότι ήταν υπόθεση σπατάλης πόρων και χρόνου από την πλευρά της Αμερικής, τελικά η συνέχιση της βίας (επιθέσεις αυτοκτονίας) στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη τον έκαναν να αναθεωρήσει. Πίστευε μέχρι τότε, τον Ιούλιο του 2001, ότι η σκληρή στάση του Sharon και η χρήση βίας θα έκαναν τους Παλαιστίνιους πιο συγκαταβατικούς. Άλλωστε, η άσκηση βίας από ισραηλινή πλευρά υποστηριζόταν από τους νεο-συντηρητικούς συμβούλους και αξιωματούχους που βρίσκονταν κοντά στην αμερικανική κυβέρνηση.⁷⁵⁷

Η δημοσίευση της Έκθεσης Mitchell δεν καταλόγισε εξ ολοκλήρου το ξέσπασμα της Ιντιφάντα στην επίσκεψη του Ariel Sharon στο “Temple Mount/Haram al-Sharif”, αν και ο χρόνος που επιλέχθηκε η επίσκεψη να γίνει ήταν ατυχής. Τα αίτια της πρόκλησης της παλαιστινιακής εξέγερσης ήταν βαθύτερα και οφείλονταν στην αδυναμία των δύο πλευρών να συμμορφωθούν πλήρως στα συμφωνηθέντα και να τα εφαρμόσουν με καλή πίστη. Κατά κάποιον τρόπο, η αμερικανική κυβέρνηση προσπαθούσε πάλι να «ξαναζωντανέψει» την ειρηνευτική διαδικασία. Η Έκθεση, αν και θεώρησε ότι η επίσκεψη του Sharon ήταν προκλητική, έπρεπε και η ισραηλινή και η παλαιστινιακή πλευρά να σταματήσουν τις βίαιες ενέργειες. Ακόμα, η ισραηλινή πλευρά έπρεπε να παύσει την εποικιστική δραστηριότητά της στη Δυτική Όχθη. Επειδή ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Collin Powell θεωρούσε ότι μία από τις αιτίες της ισλαμικής τρομοκρατίας ήταν το άλυτο πρόβλημα της ειρήνευσης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, ο ίδιος θα επισκεπτόταν την περιοχή για να προτρέψει τα δύο μέρη σε διάλογο. Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών και ο Πρόεδρος Bush, κατά τη διάρκεια ομιλιών τους (Νοέμβριος 2001), καλούσαν τα ενδιαφερόμενα μέρη σε λύση δύο κρατών στη γη της Παλαιστίνης, ενώ καταδίκαιζαν απερίφραστα την τρομοκρατία και γενικότερα τη βία. Είχαν ήδη προηγηθεί οι τρομοκρατικές επιθέσεις στους Δίδυμους Πύργους στη

⁷⁵⁷ Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 505, William B. Quandt: ό.π., σελ. 386-395.

Ν. Υόρκη και στο Πεντάγωνο. Οι Αμερικανοί ετοιμάζονταν πλέον να χτυπήσουν το Αφγανιστάν, όπου είχε τη βάση της η Al Qaeda, και χρειάζονταν ως συμμάχους τα μετριοπαθή και φιλικά προς τις Η.Π.Α. αραβικά κράτη. Το ίδιο θα συμβεί με τον πόλεμο κατά του Σαντάμ Χουσεΐν (Ιράκ, 2003). Κάθε φορά, λοιπόν, που θα χρειάζονταν την υποστήριξη των αραβικών κρατών για τη δημιουργία συνασπισμού χωρών για την εκστρατεία τους, πίεζαν το Ισραήλ να είναι διαλλακτικότερο προς τους Παλαιστίνιους και κατά συνέπεια να είναι δοτικό για την επίτευξη μιας Συμφωνίας⁷⁵⁸.

Έτσι, αποστέλλεται (στις 14 Μαρτίου του 2002) ο πρώην ναύαρχος του πολεμικού ναυτικού των Η.Π.Α. Anthony Zinni στο Ισραήλ για να υπάρξει κατάπαυση του πυρός μεταξύ των ισραηλινών δυνάμεων και των Παλαιστίνιων, καθώς η Ιντιφάντα κορυφωνόταν με βιαιότητα και από τις δύο πλευρές (Από την μεριά των Παλαιστίνιων το ένοπλο παρακλάδι της Fatah, η ταξιαρχία των Μαρτύρων της Al Aqsa, σκότωσε στη Βηθλεέμ δύο άτομα ως πληροφοριοδότες των Ισραηλινών, ενώ οι Ισραηλινοί στην πόλη Τουλκαρέμ σκότωσαν στέλεχος της παραπάνω οργάνωσης). Σκοπός της αποστολής του πρώην ναυάρχου ήταν λοιπόν να επέλθει η ανακωχή μεταξύ τους και να ξαναρχίσουν οι συζητήσεις για μια Συμφωνία Ειρήνης. Κατηγορείτο ο Arafat ότι ήταν απρόθυμος ή ανίκανος να αποτρέψει τη βία. Ο ισραηλινός στρατός επέβαλε περιορισμό του Arafat στην έδρα της Παλαιστινιακής Αρχής στην Ραμάλλα, εισέβαλε με τανκ στην πόλη Βηθλεέμ, γεγονότα που δυσκόλεψαν κατά πολύ το έργο του Αμερικανού απεσταλμένου. Επίσης, θα προταθεί το σχέδιο της Σαουδικής Αραβίας για επανέναρξη της ειρηνευτικής πρωτοβουλίας (δημιουργία δύο κρατών στη βάση της Πράσινης Γραμμής της εκχειρίας του 1967, αναγνώριση του Ισραήλ από όλα τα αραβικά κράτη και διευθέτηση του ζητήματος των προσφύγων με βάση το Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. 194 του 1949. Ειδικά, το τελευταίο σημείο ήταν πολύ δύσκολο να το αποδεχθεί το Ισραήλ). Ωστόσο, οι τρομοκρατικές ενέργειες των Παλαιστίνιων (βομβιστικές επιθέσεις κατά Ισραηλινών στη Netanya, το Tel Aviv, την Haifa, την Jerusalem) σε συνδυασμό με την εισβολή των ισραηλινών δυνάμεων στη Ραμάλλα και στο διοικητικό σύμπλεγμα των κτηρίων όπου στεγαζόταν η Παλαιστινιακή Αρχή, επέφεραν την κατάρρευση της σαουδαραβικής πρωτοβουλίας. Όλα αυτά συνέβησαν στα πλαίσια της επιχείρησης “Operation Defensive Shield”, κατά την οποία οι Ισραηλινοί εισέβαλαν στις μεγάλες παλαιστινιακές πόλεις της Δυτικής Όχθης.

⁷⁵⁸ Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 505-507, William B. Quandt: ό.π., σελ. 391-395, 399, Brian Whitaker: “The Mitchell report, End the violence now, so that peace talks can start again”, U.K., (The Guardian, Special Report: Israel and the Middle East, Tuesday, 22 May 2001), <https://www.theguardian.com/world/2001/may/22/israel1> .

Επειδή, όμως, ακολούθησαν διαδηλώσεις στον αραβικό κόσμο και η αμερικανική κυβέρνηση χρειαζόταν την στήριξη των μετριοπαθών αραβικών καθεστώτων για την επιχείρηση την οποία σχεδίαζε κατά του Σαντάμ Χουσεΐν (οι Νεο-συντηρητικοί σύμβουλοι και αξιωματούχοι της αμερικανικής κυβέρνησης πρωτοστατούσαν σε αυτό), ο Αμερικανός πρόεδρος ανακοίνωσε ότι θα έστελνε εκεί τον υπουργό Εξωτερικών του, για να βοηθήσει στην κατάπαυση πυρός. Ύστερα, κάλεσε το Ισραήλ να αποσύρει τα στρατεύματά του από τις παλαιστινιακές πόλεις και το «κυβερνείο» του Παλαιστίνιου ηγέτη⁷⁵⁹.

Τόσο, όμως, οι Νεο-συντηρητικοί όσο και κάποιες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις του κεντρο-δεξιού ιδεολογικού χώρου εξέφρασαν την ενόχλησή τους για την άσκηση πίεσης από την αμερικανική πλευρά προς το Ισραήλ, ισχυριζόμενοι ότι ο Ισραηλινός πρωθυπουργός μαχόταν κατά της τρομοκρατίας. Μάλιστα, τον Απρίλιο του 2002 διοργανώθηκε συγκέντρωση με συμμετοχή υπερ-ορθόδοξων Αμερικανο-εβραίων μαθητών από εκκλησιαστικά σχολεία, όπως το “Yeshiva University of New York” (συμμετοχή 2.500 φοιτητών), την “Orthodox Union”, την “Presidents Conference”, την “Jewish Federation of Greater Washington” καθώς και «χριστιανών σιωνιστών» (Christian Zionists)). Συμμετείχαν, ακόμα, μέλη του Κογκρέσου και από τα δύο κόμματα. Το αίτημα ήταν να υποστηρίζουν οι Ηνωμένες Πολιτείες το Ισραήλ στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Έχοντας ακόμα νωπή την μνήμη των τρομοκρατικών χτυπημάτων στην Ν. Υόρκη, οι Νέο-συντηρητικοί έκαναν παραλληλισμό μεταξύ των τρομοκρατών της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 και των Παλαιστίνιων ακραίων βομβιστών αυτοκτονίας. Χαρακτηριστικά, ο αναπληρωτής υπουργός Άμυνας των Η.Π.Α. Paul Wolfowitz δήλωσε ότι «εκείνοι που ανατινάζονται δεν είναι μάρτυρες αλλά δολοφόνοι». Ο δημοκρατικός βουλευτής του Μιζούρι Richard Gephardt (1977-2005) ανέφερε ότι «για να συμμετάσχει μαζί μας η Παλαιστινιακή Αρχή ή άλλο κράτος της περιοχής πρέπει να στραφεί ξεκάθαρα κατά της τρομοκρατίας. Δεν πρέπει να υποστηρίζεται η τρομοκρατία ούτε να συγχωρείται ούτε να επιβραβεύεται, καθώς εργαζόμαστε για ειρηνική επίλυση της σύγκρουσης». Επίσης, ο ρεπουμπλικάνος βουλευτής του Τέξας Dick Armey (1985-2003)

⁷⁵⁹ Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 506-507, William B. Quandt: ό.π., σελ. 393-400, Suzanne Goldenberg: “Spies Lynched as Zinni flies in”, U.K. (The Guardian, Palestinian Territories, Friday, 15th March 2002), <https://www.theguardian.com/world/2002/mar/15/israel> , Joseph Kostiner: “Saudi Arabia and the Arab-Israeli peace process: the Fluctuation of Regional Coordination”, U.K., (British Journal of Middle Eastern Studies, December 2009, Vol. 36, No. 3, Gulf Security: Legacy of the Past, Prospects for the Future (December 2009), σελ. 417, 422-425, Nasim Ahmed: “Remembering the 2002 Arab Peace, A Saudi lead Peace Initiative endorsed by the Arab League’s 22 member states offered Israel a comprehensive formula for peace based on International norms”, U.K., (Middle East Monitor, MEMO, March 28, 2021), <https://www.middleeastmonitor.com/20210328-remembering-the-2002-arab-peace-initiative/> .

δήλωσε ότι «οι Η.Π.Α. και το Ισραήλ στέκονται αλληλέγγυες μπρος στην μάχη κατά της τρομοκρατίας»⁷⁶⁰.

Ουσιαστικά, η παραπάνω δημόσια εκδήλωση διαμαρτυρίας που διοργανώθηκε βιαστικά από την “Jewish Federation of Greater Washington” (οργάνωση τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων της ευρύτερης περιοχής της Ουάσιγκτον, κλίνουσα προς τον κεντρο-δεξιό χώρο) φανέρωνε τη συσπείρωση των Αμερικανο-εβραίων και των οργανώσεών τους μπροστά στα συνεχή τρομοκρατικά χτυπήματα κατά ισραηλινών στόχων. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι, κάθε φορά που το Ισραήλ βρισκόταν σε κίνδυνο, οι Αμερικανο-εβραίοι έδειχναν τη συμπαράσταση και την αλληλεγγύη τους προς τους ομοεθνείς τους. Για αυτό, μετά την κατάρρευση των «Συμφωνιών του Όσλο» και το ξέσπασμα της δεύτερης Ιντιφάντα, οι Αμερικανο-εβραίοι, ειδικά όσοι ήταν ενταγμένοι σε οργανώσεις της κοινότητας, στρέφονταν προς τα δεξιά και γίνονταν περισσότερο υποστηρικτικοί των πολιτικών που λαμβάνονταν από τη δεξιά κυβέρνηση Sharon για την ασφάλεια του Ισραήλ. Το σύνθημα της συγκέντρωσης εκείνης του Απριλίου του 2002 στην Ουάσιγκτον αλλά και άλλων, παρόμοιων εκδηλώσεων ήταν «είμαστε δίπλα στο Ισραήλ» (we stand with Israel). Εντούτοις, υπήρχε και εκείνη η μερίδα των Αμερικανο-εβραίων, ιδιαίτερα οι νέοι σε ηλικία, οι οποίοι δεν έδειχναν την ίδια μαχητική διάθεση για το Ισραήλ, και ήθελαν να βρουν νέους τρόπους μέσω της πνευματικής ενασχόλησης και του τρόπου ζωής τους, ώστε να διατηρήσουν στοιχεία της εβραϊκής ταυτότητας τους⁷⁶¹.

Ενώ οι Η.Π.Α. προετοιμάζονταν για την επίθεση κατά του Ιράκ, που θα πραγματοποιείτο τον Απρίλιο του 2003, ετοίμασαν τον «Οδικό χάρτη». Αυτός γινόταν σε συνεργασία με την Ε.Ε., τη Ρωσία και τα Ηνωμένα Έθνη (το λεγόμενο «κουαρτέτο») και ήταν σχέδιο τριών σταδίων που θα οδηγούσε σε ειρήνευση την περιοχή. Παράλληλα, οι Αμερικανοί είχαν αρχίσει να επιζητούν την αντικατάσταση του Υ. Arafat, επειδή θεωρούσαν ότι δεν είχε δείξει πραγματικό ζήλο ή ότι ήταν «ανίκανος» να καταστείλει την τρομοκρατική δράση των ακραίων Παλαιστινίων (Hamas, Islamic Jihad) αλλά και τη δράση της Tanzim (ένοπλο σώμα που είχε συσταθεί από τον ίδιο τον Arafat ως αντίβαρο στην αύξηση της δύναμης ισλαμικών ενόπλων οργανώσεων όπως της Hamas και της Islamic Jihad). Η τελευταία κάποιες στιγμές δεν έμενε στα όρια των εντολών που

⁷⁶⁰ William B. Quandt: ό.π., σελ.397, Robert O. Freedman: ό.π., σελ.507-508,

Lauren Rivera: “Supporters of Israel rally in Washington”, the U.S., (CNN , Inside Politics, Washington, April 15, 2002) <https://edition.cnn.com/2002/ALLPOLITICS/04/15/pro-israel.rally/> , “Voice of America”’s Correspondent: “Thousands of U.S. Jews march in D.C. in support of Israel”, the U.S., (Voice of America, Washington, October 29, 2009), <https://www.voanews.com/archive/thousands-us-jews-march-dc-support-israel-2002-04-15> .

⁷⁶¹ Neil Rubin: ό.π., σελ. 121-122, Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ. 226.

είχε πάρει από την παλαιστινιακή ηγεσία, αλλά προκειμένου να προκαλέσει τον πρωθυπουργό του Ισραήλ Sharon, ο οποίος είχε υποσχεθεί ασφάλεια και ηρεμία στους Ισραηλινούς ψηφοφόρους, προέβαινε σε παράταιρες ενέργειες. Για να μετριάσει την αμερικανική δυσφορία, ο Arafat θα δημιουργήσει το πόστο του πρωθυπουργού, το οποίο ανέλαβε ο Abu-Mazin (Mahmud Abbas). Ο Παλαιστίνιος ηγέτης θα συνεχίσει να ελέγχει τις δυνάμεις ασφαλείας των Παλαιστίνιων. Στην πρώτη φάση του ο «Οδικός χάρτης» προέβλεπε την παύση των εχθρικών ενεργειών από τις δύο πλευρές και της εποικιστικής δραστηριότητας από το Ισραήλ. Ακολούθως, προέβλεπε την αναμόρφωση των θεσμών της Παλαιστινιακής Αρχής και τη δημιουργία, τελικώς, δύο κρατών. Οι εκλογές για τη νέα παλαιστινιακή κυβέρνηση θα πραγματοποιούνταν στο τέλος του 2003, όταν ένα παλαιστινιακό κράτος με εξουσίες και θεσμικά όργανα (αλλά και προσωρινά σύνορα) θα δημιουργείτο. Παρόλα αυτά, η προσπάθεια των Αμερικανών δεν καρποφόρησε εξαιτίας της σύγκρουσης που συνεχίστηκε. Πριν την έναρξη του πολέμου στο Ιράκ, ο «Οδικός χάρτης» ήταν ένα μέσο με το οποίο προσπαθούσαν οι Αμερικανοί να προσεταιριστούν τα μετριοπαθή αραβικά κράτη, να συνασπιστούν μαζί τους και να τους στηρίξουν. Με τη νικηφόρα λήξη του και την πτώση του Σαντάμ Χουσεΐν οι Αμερικανοί μπορούσαν να ελπίζουν ότι οι Ισραηλινοί έχοντας απαλλαγεί από τον Ιρακινό πρόεδρο, τον οποίο οι δεύτεροι έβλεπαν ως θανάσιμο αντίπαλο, θα ήταν πιο διαλλακτικοί προς τους Παλαιστίνιους και θα έκαναν παραχωρήσεις προς εκείνους για την ειρήνη. Άρα, ο «Οδικός χάρτης» ήταν έτσι προσαρμοσμένος, ώστε να εξυπηρετήσει τα μακροχρόνια στρατηγικά συμφέροντα της Αμερικής στην περιοχή (αμερικανική κυριαρχία στη Μέση Ανατολή με την εξουδετέρωση εχθρικών προς τα συμφέροντά της καθεστώτων (οιονεί περιφερειακών δυνάμεων όπως του Σαντάμ Χουσεΐν). Ένας άλλος στόχος ήταν η προώθηση του εκδημοκρατισμού μέσω επιβολής (ιδέα και αυτή των Νεο-συντηρητικών) και η ενίσχυση του Ισραήλ, προκειμένου να εξαναγκαστούν οι αδύναμοι Παλαιστίνιοι να συμβιβαστούν.⁷⁶²

Με την εκλογή του Ariel Sharon υπήρξαν φόβοι τόσο από τους Ευρωπαίους όσο και τους Άραβες και τους Παλαιστίνιους για τη μη συνέχιση της ειρηνευτικής προσπάθειας μετά την ανεπιτυχή κατάληξη της Διάσκεψης του Camp David II. Ο Ariel Sharon είχε την φήμη του σκληροπυρηνικού και αδιάλλακτου. Είχε αντιταχθεί σθεναρά στις Συμφωνίες του Όσλο, δεν επιθυμούσε τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους και υποστήριζε απερίφραστα τους Ισραηλινούς εποίκους. Η φήμη του

⁷⁶² Charles Enderlin: ό.π., σελ. 299, William B. Quandt: ό.π., σελ. 387, 400-404, Robert O. Freedman: ό.π., σελ. 507-509, Barruch Kimmerling: ό.π., σελ. 142, Samuel Segev: "Turning a Page in the Middle East", the U.S., (Foreign Policy, American Foreign Policy Interests, Nov. 30th, 2010), σελ. 79, 81, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 38-39.

επιβεβαιωνόταν από τα έργα του ως στρατιωτικού που δεν απέτρεψε την σφαγή των Παλαιστίνιων προσφύγων στα στρατόπεδα Sabra και Satilla, κατά τον πόλεμο του Λιβάνου, από τους χριστιανούς φαλαγγίτες (1982). Μια εφημερίδα της Γάζας είχε τίτλο: «Η σιωνιστική οντότητα (το Ισραήλ) αντικατέστησε τον «εγκληματία» Barak με τον «σφαγέα» Sharon». Ο A. Sharon, έχοντας το προσωνύμιο αυτό, δεν θα μπορούσε να προωθήσει τις θέσεις του περί ειρήνης με ταυτόχρονη διασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ μέσω προσωρινών διευθετήσεων, αν και τις επιδίωκε επάνω στα κρίσιμα ζητήματα της διαπραγμάτευσης. Προκειμένου να επιτύχει τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση στην ισραηλινή πολιτική σκηνή, ο σχηματισμός κυβέρνησης συνασπισμού από εθνικιστικά και θρησκευτικά κόμματα καθώς και από το κόμμα των παλιννοστούντων Ρωσο-εβραίων του Sharansky δεν τον εξυπηρετούσε. Για αυτό, πρότεινε στον αρχηγό του Εργατικού Κόμματος Peres τη συμμετοχή σε κυβέρνηση συνεργασίας, την οποία αποδέχθηκε ο Peres. Άλλωστε, ο πρώην πρωθυπουργός Ehud Barak παραιτήθηκε από αρχηγός του Εργατικού Κόμματος, δεν αποδέχθηκε την θέση του υπουργού Άμυνας στη νέα κυβέρνηση, και επιπλέον σκόπευε να παραιτηθεί από βουλευτής.⁷⁶³

Έτσι, με τον σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας από τα δύο μεγάλα κόμματα, ο Ariel Sharon έδειχνε μετριοπάθεια και διάθεση να συνεχίσει την ειρηνευτική προσπάθεια. Μάλιστα, ήταν διατεθειμένος να κάνει κάποιες οικονομικές παραχωρήσεις προς τους Παλαιστίνιους ως μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, αλλά όχι υπό το βάρος των τρομοκρατικών επιθέσεων κατά του Ισραήλ από εκείνους. Όμως, σε καμιά περίπτωση δεν θα προέβαινε στο μέγεθος των εδαφικών και άλλων παραχωρήσεων που είχε προτείνει ο E. Barak προς τους Παλαιστίνιους. Μετά το Όσλο τα συμφωνηθέντα σημεία κατά τη διαπραγμάτευση δεν αποτελούσαν για αυτόν δεδομένο. Δεν αποτελούσαν, δηλαδή, δεσμεύσεις οι οποίες έπρεπε να τηρηθούν. Τις μόνες δεσμεύσεις που θα υλοποιούσε ήταν εκείνες του «Memorandum of Wye River Plantation» και της «Συμφωνίας του Sharm el-Sheikh». Υποστήριζε όχι τόσο την επίτευξη μιας συνολικής Συμφωνίας ειρήνης με τους Παλαιστίνιους, αλλά ένα είδος Συμφωνίας προσωρινού χαρακτήρα, βασισμένης στις αρχές της αμοιβαιότητας και της αυστηρής εφαρμογής των συμφωνηθέντων κατά στάδια. Στη Συμφωνία αυτή θα συμπεριλαμβάνονταν βήματα τα οποία αποτέλεσαν το λεγόμενο «σχέδιο Sharon». Το πρώτο βήμα ήταν η αποχώρηση των Ισραηλινών εποίκων από την Λωρίδα της Γάζας, αν και θα ήταν αποκλεισμένη γύρω-γύρω από φράκτη και θα υπήρχε η παρουσία ισραηλινών στρατευμάτων και ναυτικών δυνάμεων, ώστε να μην μπορούν οι μαχητές των παλαιστινιακών οργανώσεων “Hamas”

⁷⁶³ Samuel Segev: ό.π., σελ. 78-79, William B. Quandt: ό.π., σελ. 388-389.

και “Islamic Jihad” να προμηθεύονται παράνομα όπλα είτε από την ξηρά είτε από την θάλασσα. Το δεύτερο ήταν η ανέγερση φράκτη, ο οποίος θα διαχώριζε τις παλαιστινιακές πόλεις από το Ισραήλ. Ο φράκτης κατασκευάστηκε, όμως κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να εισέρχεται βαθιά μέσα σε περιοχές της Δυτικής Όχθης, όπου κατοικούσαν ή είχαν τη γη τους οι Παλαιστίνιοι. Το τρίτο βήμα ήταν η προσάρτηση των μεγάλων οικιστικών συγκροτημάτων Ισραηλινών εποίκων της Δυτικής Όχθης στο Ισραήλ. Έτσι, θα υλοποιείτο η ιδέα του Sharon για την «μονομερή αποδέσμευση» (Unilateral Disengagement) των Ισραηλινών από τη Δυτική Όχθη (2004). Επομένως, ο Ariel Sharon δεν θεωρούσε δεσμευτικές τις προτάσεις που είχε υποβάλει ο πρόεδρος Clinton (οι «παράμετροι Clinton», τον Δεκέμβριο του 2000, λίγο πριν την αποχώρησή του από τον Λευκό Οίκο), ούτε αυτές στις οποίες υπήρξε προσωρινή συμφωνία σε διάφορα θέματα της διαπραγματεύσεως στο Camp David. Για αυτόν ίσχυε η αρχή που είχε συμφωνηθεί μεταξύ των δύο πλευρών, κατά τη συνάντησή τους στη Ραμάλλα το Νοέμβριο του 1999, δηλαδή ότι «τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί, μέχρις ότου συμφωνηθούν όλα»⁷⁶⁴.

Για την εκλογή του Ariel Sharon στην πρωθυπουργία του Ισραήλ οι περισσότεροι Αμερικανο-εβραίοι, οι οποίοι ήταν φιλελεύθεροι και υποστηρικτές της πολιτικής του Ehud Barak για την επίτευξη ειρήνης, θεώρησαν αποκλειστικά υπεύθυνο τον Y. Arafat. Θεώρησαν ότι με την τακτική του να επιδιώκει ακόμα περισσότερα από τις ήδη μεγάλες παραχωρήσεις (εδαφικές), στις οποίες είχε προβεί ο Barak, βοήθησε στο ξέσπασμα της 2^{ης} Ιντιφάντα, την κατάρρευση της όποιας προοπτικής ειρήνης μεταξύ των δύο λαών και, βέβαια, στην επάνοδο του Likud στην εξουσία. Οι «Μεταρρυθμιστές» Αμερικανο-εβραίοι (Reformist American-Jews) μέσω του προέδρου τους, του ραβίνου Yoffie, δήλωναν ότι δεν θα υποχωρούσαν σε οποιαδήποτε πολιτική κίνηση του νέου πρωθυπουργού που θα υπονόμεινε τις ελάχιστες πια πιθανότητες επίτευξης ειρήνης. Ειδικότερα, θα αποδοκίμαζαν ανοικτά την κυβέρνηση Sharon, αν προχωρούσε σε επέκταση των παράνομων οικισμών εποίκων στη Δυτική Όχθη. Αντίθετα, οργανώσεις όπως η “Presidents Conference” ξεκίνησαν εκστρατεία «απο-δαιμονοποίησης» του Ariel Sharon, δηλώνοντας ότι η Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα θα εργαζόταν μαζί του⁷⁶⁵.

Η εικόνα του Ισραήλ ως επιτιθέμενου και καταπατητή των δικαίων του παλαιστινιακού λαού, που ασκεί βία εναντίον διαδηλωτών οπλισμένων με πέτρες και ξύλα απέναντι σε πάνοπλους Ισραηλινούς στρατιώτες, έπρεπε να αντιμετωπιστεί από την οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα. Στη συγκεκριμένη προσπάθεια, οργανώσεις όπως οι “Presidents Conference”, “American Jewish Committee”, “Anti-defamation

⁷⁶⁴ Samuel Segev: ό.π., σελ. 79-80, William B. Quandt: ό.π., σελ. 404-405.

⁷⁶⁵ Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ. 223, Samuel Segev: ό.π., σελ. 79.

League” και άλλες επιστράτευσαν Αμερικανούς συμβούλους και δημοσκόπους για να δουν την τάση που υπήρχε μέσα στην αμερικανική κοινωνία αναφορικά με το Ισραήλ. Αυτό που τις εξέπληξε ήταν η απάθεια των νεαρών σε ηλικία Αμερικανο-εβραίων, που δεν ένιωθαν το Ισραήλ ως ένα από τα βασικά στοιχεία της ιδιαίτερης ταυτότητας τους, της εβραϊκής. Γενικά, όμως, το αμερικανικό κοινό στην πλειονότητά του ταυτιζόταν με την αντίδραση της ισραηλινής κυβέρνησης και την θεωρούσε επιβεβλημένη (51% των Αμερικανών, ενώ το ποσοστό των Αμερικανο-εβραίων έφτανε το 83%). Αντίστοιχα, το 42% των Αμερικανών θεωρούσε ότι για το ξέσπασμα της βίας ευθύνονταν περισσότερο οι Παλαιστίνιοι, ενώ το 54% από αυτούς έβλεπαν υπερβολική την αντίδραση των ισραηλινών δυνάμεων με τους πυροβολισμούς εναντίον των Παλαιστινίων που εκτόξευαν πέτρες και ξύλα⁷⁶⁶.

Παράλληλα, κάποιες από τις παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις όπως η “American Jewish Congress” έδειχναν απογοήτευση για τη στάση των Παλαιστινίων και μετανιωμένες για τον ενθουσιασμό και την εμπιστοσύνη που είχαν δείξει στις προθέσεις των Παλαιστινίων και της ηγεσίας τους, οι οποίοι, τελικά, δεν αποδείχθηκαν ισάξιοι των προσδοκιών των πρώτων. Έπρεπε να είχαν ζητήσει περισσότερα μέτρα, για να μειώνονται αισθητά οι πράξεις υποκίνησης βίας κατά των Ισραηλινών πολιτών και γενικά κατά του Ισραήλ. Άλλη προοδευτική οργάνωση των Αμερικανο-εβραίων ήταν η “Union of American Hebrew Congregations” (Reform Judaism), ο επικεφαλής της οποίας, ο ραβίνος Eric Yoffie, κινήθηκε στην ίδια γραμμή δηλώνοντας σε συνάντηση του διοικητικού συμβουλίου της οργάνωσης σε εθνικό επίπεδο ότι οι Εβραίοι επικεντρώθηκαν περισσότερο στις σκληρές επιλογές που έπρεπε να κάνουν (τις εδαφικές παραχωρήσεις), ενώ δεν εστίασαν σε εκείνες που έπρεπε να ακολουθήσουν οι γείτονες τους, οι Παλαιστίνιοι (να καταπολεμήσουν, δηλαδή, αποτελεσματικά την τρομοκρατία και τη ρητορική ακραίων στοιχείων στους κόλπους τους). Επειδή είχαν αρχίσει πάλι να νιώθουν ανησυχία για την ασφάλεια του κράτους του Ισραήλ και απογοήτευση από την αποτυχία της όλης ειρηνευτικής διαδικασίας και των πρωτοβουλιών που αναλήφθηκαν, οι περισσότερες παραδοσιακές οργανώσεις μετακινούνταν προς τα δεξιά υιοθετώντας προτάσεις και κάνοντας αυτοκριτική για τις «φιλειρηνικές» θέσεις που ακολούθησαν επί πρωθυπουργίας των Rabin, Peres και Ehud Barak (κατά σειρά)⁷⁶⁷.

⁷⁶⁶ Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ.223-224.

⁷⁶⁷ Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ.225-226, Neil Rubin: ό.π., σελ. 106-107, 133.

Έτσι, με την σκλήρυνση της στάσης τους απέναντι στις βίαιες, τρομοκρατικές ενέργειες των ακραίων Παλαιστινίων, οι παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις εμφανίζονταν αποφασισμένες να ορθώσουν ενιαίο μέτωπο κατά της παλαιστινιακής εξέγερσης και να αγωνιστούν, όσο ήταν δυνατόν, για την πιθανότητα επανέναρξης διαλόγου για την ειρήνη μεταξύ των δύο πλευρών. Προς την οικοδόμηση αυτού του μετώπου, όπως προαναφέρθηκε, τόσο εθνικά όσο και τοπικά εδραιωμένες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις ξεκίνησαν δράσεις ενημέρωσης με διαδηλώσεις, συναντήσεις και αποστολή φαξ και επιστολών σε Αμερικανούς πολιτικούς. Άφηναν κατά μέρος τις ιδεολογικές διαφορές και τις διαφορετικές τους προσεγγίσεις για την επίτευξη ειρήνης, προκειμένου να υπερασπιστούν ξανά το «καλό όνομα» του Ισραήλ, δηλαδή ότι ήταν το μοναδικό κράτος στην περιοχή με δημοκρατικό και φιλελεύθερο σύστημα διακυβέρνησης. Χαρακτηριστικά, η οργάνωση “Union of American Hebrew Congregations” εγκαινίασε το πρόγραμμα “Seeking Peace, Pursuing Justice”. Σκοπός του ήταν να αναζητήσουν οι Αμερικανο-εβραίοι τις προκλήσεις και τις ανταμοιβές που θα προκύπταν για το Ισραήλ, τις Ηνωμένες Πολιτείες και τους γείτονες του εβραϊκού κράτους από την επίτευξη ειρήνης με τους Παλαιστίνιους και να τεθούν σε ουσιαστική συζήτηση τα θέματα που αντιμετώπιζε η ισραηλινή κοινωνία (τα δικαιώματα πληθυσμιακών ομάδων, όπως ήταν οι Ισραηλινοί-Άραβες, καθώς και θέματα ανισοτήτων ή διακρίσεων). Επίσης, η οργάνωση των τοπικών εβραϊκών κοινοτήτων, η “United Jewish Communities”, διοργάνωσε εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων από τον Ιούλιο του 2001 μέχρι τον Ιούλιο του 2002 για το Ισραήλ, προκειμένου να το βοηθήσει στην αντιμετώπιση της 2^{ης} Ιντιφάντα. Το ποσό που συγκεντρώθηκε έφτασε τα εκατό εβδομήντα πέντε εκατομμύρια δολάρια (175.000.000\$)⁷⁶⁸.

Όπως έχει ήδη τονιστεί, οι Ηνωμένες Πολιτείες κάθε φορά που χρειάζονταν τη στήριξη των μετριοπαθών αραβικών κρατών στην περιοχή αναφορικά με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και τα συμφέροντά τους, εστίαζαν στα δικαιώματα των Παλαιστινίων για αυτοδιάθεση (την πιθανότητα δημιουργίας του δικού τους ανεξάρτητου κράτους δίπλα στο εβραϊκό). Συνάμα, πίεζαν την ισραηλινή κυβέρνηση να προχωρήσει την ειρηνευτική διαδικασία με τους Παλαιστίνιους σταματώντας τις ενέργειες εκείνες (συνέχιση εφαρμογής εποικιστικών σχεδίων, πλημμελής υλοποίηση πρότερων δεσμεύσεων που είχαν αναλάβει οι Ισραηλινοί για την προώθηση της ειρήνης) που δυναμίτιζαν το ευνοϊκό κλίμα της συνεννόησης. Για παράδειγμα, το Νοέμβριο του 2001 ο Αμερικανός πρόεδρος George W. Bush κατά τη διάρκεια ομιλίας του στον Ο.Η.Ε.

⁷⁶⁸ Neil Rubin: ό.π., σελ. 106-107, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 38, Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ. 224-225.

αναφέρθηκε, όπως είχε κάνει ο προκάτοχος του, στην προοπτική ύπαρξης δύο κρατών, ένα εβραϊκό και ένα παλαιστινιακό, τα οποία θα συνυπήρχαν αρμονικά μεταξύ τους. Επιθυμούσε να οικοδομήσει ένα συνασπισμό κρατών κατά της τρομοκρατίας, ενώ είχε ξεκινήσει η εκστρατεία αντιμετώπισης των Taliban στο Αφγανιστάν. Το ίδιο θα επαναληφθεί τον επόμενο χρόνο, μετά την υποβολή του αραβικού σχεδίου των Σαουδαραβών και πριν την υποβολή του «Οδικού χάρτη». Τότε, ο Πρόεδρος G. W. Bush επεσήμανε την ανάγκη για καταπολέμηση της τρομοκρατίας και για θεσμική αλλαγή με την αντικατάσταση του Y. Arafat από επικεφαλής της Παλαιστινιακής Αρχής και τη θέσπιση θέσης πρωθυπουργού από τους Παλαιστίνιους⁷⁶⁹.

Με όλες αυτές τις προτάσεις και τις ενέργειες της αμερικανικής πλευράς παραδοσιακές και φιλειρηνικές οργανώσεις έδειχναν να συμπορεύονται. Το φθινόπωρο του 2002 η οργάνωση “Americans for Peace Now”, βασιζόμενη σε μια έκθεση που ανέφερε ότι για πρακτικούς λόγους (φθηνά δάνεια, χαμηλότερους λογαριασμούς κοινής ωφέλειας, φορολογικά κίνητρα) οι Ισραηλινοί έποικοι προτιμούσαν περισσότερο να ζουν σε οικισμούς στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη παρά στο καθαυτό Ισραήλ, πρότεινε τη μετεγκατάστασή τους στο δεύτερο με χορήγηση οικονομικών κινήτρων. Ανάλογη κίνηση θα κάνει η οργάνωση “Brit Tzedek”, η οποία τον Απρίλιο του 2004 θα αποστείλει ανοικτή επιστολή προς την κυβέρνηση Sharon, υπογεγραμμένη από δέκα χιλιάδες Αμερικανο-εβραίους, στην οποία γινόταν έκκληση προς την αμερικανική και την ισραηλινή κυβέρνηση να χρηματοδοτήσουν τη μετεγκατάσταση των Ισραηλινών εποίκων στο καθαυτό Ισραήλ. Επίσης, προκειμένου να υπάρξει αναθέρμανση της ειρηνευτικής διαδικασίας, η οργάνωση “Central Conference of American Rabbis” (Reform Judaism), αποτελούμενη από Αμερικανο-εβραίους φιλελεύθερους, πρότεινε η αμερικανική βοήθεια που δινόταν προς το Ισραήλ και την Παλαιστινιακή Αρχή να μειωθεί, ώστε η μείωση να δράσει ως μέσο πίεσης για την αναθέρμανση της ειρηνευτικής διαδικασίας. Αντίθετα, η “A.I.P.A.C.” και η “Z.O.A” αρνούνταν την προοπτική δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Παρόλο που επικρατούσε η αντίληψη στην πλειοψηφία των παραδοσιακών οργανώσεων της κοινότητας ότι οι τρομοκρατικές ενέργειες των Παλαιστίνιων έθεταν σε κίνδυνο την ασφάλεια του Ισραήλ, δεν έπαυαν οι «φιλειρηνικές», κεντρο-αριστερές και αριστερές οργανώσεις της κοινότητας να προσδοκούν την επανεκκίνηση της ειρηνευτικής διαδικασίας μέσω της λήψης μέτρων από τους Παλαιστίνιους κατά της τρομοκρατίας⁷⁷⁰.

⁷⁶⁹ Robert O. Freedman: *ό.π.*, σελ. 506-507, William B. Quandt: *ό.π.*, σελ. 395-396, 401-402.

⁷⁷⁰ Laurence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Focus on the Middle East, Gauging the Administration”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2003), σελ. 116-118, Esther Kaplan: “The Jewish Divide on Israel, A growing grassroots movement has challenged the artificial AIPAC consensus”, the U.S., (The Nation, June 24th, 2004), σελ. 5-6.

Στην πραγματικότητα, οι παραδοσιακές οργανώσεις μετά το ξέσπασμα της 2^{ης} Ιντιφάντα έθεταν το ζήτημα της ασφάλειας του Ισραήλ ως το πρώτο ζητούμενο και έπειτα συζητούσαν το ζήτημα της ειρήνης μεταξύ των δύο λαών. Μάλιστα, η έξαρση της βίας έκανε όλο και περισσότερους Αμερικανο-εβραίους να υιοθετούν ευκολότερα τη ρητορική των δεξιών ισραηλινών κυβερνήσεων, που έλεγαν ότι βαθύτερος στόχος των Αράβων και των Παλαιστινίων δεν ήταν η ειρηνική συνύπαρξη με το Ισραήλ, αλλά η δημιουργία παλαιστινιακού κράτους που θα δρούσε ως εφιαλτήριο για την τελική καταστροφή του εβραϊκού κράτους. Οι Ισραηλινοί και οι οργανώσεις των Αμερικανο-εβραίων που στήριζαν τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης δεν αναγνώριζαν, εξαιτίας των τρομοκρατικών χτυπημάτων, ότι υπήρχαν και εκείνοι οι Παλαιστίνιοι που ήταν αντίθετοι στις πράξεις βίας⁷⁷¹.

Στις δημοσκοπήσεις εμφανίζονταν οι νεότερες ηλικιακές ομάδες να τείνουν ιδεολογικά προς τα δεξιά αναφορικά με την ειρηνευτική διαδικασία. Και αυτό, γιατί οι ορθόδοξοι Αμερικανο-εβραίοι που είχαν νεαρή ηλικία, ήταν εκείνοι που συμμετείχαν σε δημοσκοπήσεις εκφράζοντας τις ανησυχίες τους για την ασφάλεια του Ισραήλ. Όμως, δεν ήταν συντηρητικοί πολιτικά, όπως θα αναμενόταν. Ήταν φιλελεύθεροι, αλλά η θρησκευτική παράμετρος μαζί με τις αμφιβολίες τους για την αποτελεσματικότητα της ειρηνευτικής διαδικασίας οδηγούσαν στην μετακίνησή τους προς τα δεξιά. Από όλα τα παραπάνω, λοιπόν, συμπεραίνονταν η σκλήρυνση της στάσης των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων όπως της “American Jewish Congress” και της “Presidents Conference”. Κατά βάση, εξαιτίας του τρομοκρατικού κινδύνου συσπειρώνονταν για την ασφάλεια του Ισραήλ. Επιπλέον, κατ’ αυτόν τον τρόπο εκδήλωναν την απογοήτευση αλλά και το θυμό τους για τη στάση της Παλαιστινιακής Αρχής που δεν προήγαγε την ειρηνευτική διαδικασία⁷⁷².

Με την υποχρέωση, όμως, των περισσότερων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων που βρίσκονταν στο κέντρο του ιδεολογικού τόξου (κυρίως των παραδοσιακών) να στηρίζουν τις ενέργειες των κυβερνήσεων του Ισραήλ εξαιτίας της 2^{ης} Ιντιφάντα, ακόμα και όταν διαφωνούσαν με αυτές για χάρη της ασφάλειας του, η πλειοψηφία των Αμερικανο-εβραίων της κοινότητας δεν έπαυε να δυσανασχετεί. Επιπλέον, οι φωνές που αμφισβητούσαν το κυβερνητικό αφήγημα ότι ο «Ehud Barak είχε κάνει μεγάλες παραχωρήσεις, ενώ οι Παλαιστίνιοι δεν τις αποδέχθηκαν ούτε υπέβαλαν εποικοδομητικές προτάσεις», άρχιζαν να πολλαπλασιάζονται. Τόσο η “Israel

⁷⁷¹ Esther Kaplan: ό.π., σελ. 3-4, 7, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 38-39.

⁷⁷² Mervin F. Verbit: “American Jews – More Right than Left on the Peace Process”, the U.S., (Jewish Political Studies Review, May 4th, 2012), σελ. 49-55, Lawrence Grossman: ό.π., “Jewish Communal Affairs”, “American Jews and Israel”, “American Jewish Year Book, 2002, σελ. 226, Esther Kaplan: ό.π., σελ.3-4.

Policy Forum” όσο και η “Americans for Peace Now” έδειχναν αποκαρδιωμένες (αποθαρρημένες) από την αποτυχία των διαπραγματεύσεων στο Camp David και χωρίς προτάσεις απέναντι στην έξαρση της παλαιστινιακής βίας, ώστε να την αντιμετωπίσουν μαζί με τους μετριοπαθείς Παλαιστίνιους⁷⁷³.

Πριν από την κατάρρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας, η οργάνωση “Peace Now” στο Ισραήλ είχε αναπτύξει στρατηγική μαζί με την οργάνωση “Americans for Peace Now” η οποία προέβλεπε εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού για τα συμφωνηθέντα μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, για τη δράση των εποίκων στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη (τη λεγόμενη “Settlement Watch Public Education Campaign” στα πλαίσια του προγράμματος “Options for Peace”). Επίσης, ανάμεσα στις πρωτοβουλίες της οργάνωσης αυτής για την ειρήνη ήταν ο διάλογος που αναπτυσσόταν μεταξύ νέων Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, αν και αφορούσε έναν μικρό αριθμό τους (περισσότεροι από εκατό έφηβοι), ο οποίος ωστόσο, θα μπορούσε να διευρυνθεί. Τελικά, όμως, η κατάρρευση της ειρηνευτικής διαδικασίας και το ξέσπασμα της δεύτερης Ιντιφάντα απέδειξαν ότι παρά τις εισηγήσεις του εκτελεστικού διευθυντή Gary E. Rubin της οργάνωσης “Americans for Peace Now” (Εκθεση του Gary E. Rubin με τίτλο “From Theory to Reality: The Crucial Stage of the Peace Process”, Ιούνιος 1994), δεν εντατικοποιήθηκαν ή δεν έγιναν εκείνα τα βήματα για τη διάσωση της ειρηνευτικής διαδικασίας, αλλά τα μέρη στηρίχθηκαν λανθασμένα μόνο στη δυναμική των διαπραγματεύσεων για την επίτευξη της πολυπόθητης ειρήνης. Τότε, βρέθηκαν μπροστά στην επιλογή είτε να συνταχθούν με την κυβερνητική επιλογή της απάντησης δια της βίας κατά των Παλαιστίνιων είτε να πιέσουν για την μονομερή απόσυρση των ισραηλινών δυνάμεων από τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη (με ή χωρίς Συμφωνία ειρήνης)⁷⁷⁴.

Επιπροσθέτως, παραδοσιακές οργανώσεις, όπως η “American Jewish Committee”, η “Presidents Conference” δεν είχαν αποδεχτεί τόσο με θέρμη τη διαδικασία του Όσλο, ώστε να κινητοποιήσουν την πλειοψηφία των μελών τους με θέσεις και προτάσεις πολιτικής που προήγαγαν την ειρηνική συνύπαρξη με τους

⁷⁷³ Lawrence Grossman: ό.π., “American Jews and Israel (Jewish Communal Affairs)”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2001), σελ 245-248, Lawrence Grossman: ό.π., “American Jews and Israel (Jewish Communal Affairs, American Jewish Year Book, 2002), σελ. 222-227, Yoram Meital: “Peace in Tatters: Israel, Palestine and the Middle East (an excerpt from the homonym entitled book)”, U.S., (University of Massachusetts Lowell, 2007), σελ. 5-6. https://www.uml.edu/docs/peace%20in%20tatters%20-%20excerpt_tcml18-3242.pdf, Esther Kaplan: ό.π., σελ. 4-5, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 41.

⁷⁷⁴ Esther Kaplan: ό.π., σελ. 4-5, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 41 και Gary E. Rubin: ό.π. “From Theory to Reality: The Crucial Stage of the Peace Process”, σελ. 3, 10-11.

Παλαιστίνιους⁷⁷⁵. Έδειξαν ότι δεν πίστευαν απόλυτα στην επιτυχία της προσπάθειας των κυβερνήσεων του Εργατικού Κόμματος. Αυτό αποδείχθηκε με την κατάρρευση των

⁷⁷⁵ Η “Presidents’ Conference”, όπως κάθε οργάνωση-ομπρέλα της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, επιδιώκει τη συναίνεση των μελών της κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Όπως έχει αναλυθεί στη παρούσα διατριβή, η συναινετική απόφαση είναι αποτέλεσμα διαβούλευσης και «ζυμώσεων» ανάμεσα στις οργανώσεις που απαρτίζουν την οργάνωση-ομπρέλα. Η λήψη αποφάσεων τους βασίζεται γενικά στην επίτευξη συναίνεσης και στην αρχή του «ελάχιστου κοινού παρονομαστή». Για αυτό, πολλές φορές, οι αποφάσεις των οργανώσεων-ομπρέλα είναι διφορούμενες, αμφίσημες προσπαθώντας να ικανοποιήσουν όλες τις πλευρές (υιοθετώντας στοιχεία των θέσεων της μιας και της άλλης πλευράς, αν υπάρχει διχογνωμία). Βέβαια, όταν η συναίνεση δεν υφίσταται στην πραγματικότητα και η πόλωση κυριαρχεί ανάμεσα στα μέλη τους - όπως συνέβαινε γενικά κατά τη διάρκεια των ετών της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο - οι αποφάσεις των οργανώσεων-ομπρέλα προκαλούσαν τη δυσφορία των οργανώσεων-μελών τους, οι οποίες ένιωθαν ότι δεν ικανοποιούνταν από τις αμφίσημες, «συναινετικές» αποφάσεις. Έτσι, υπήρχε η περίπτωση οι οργανώσεις αυτές να αυτονομηθούν και να εκφράζουν δημόσια την δική τους τοποθέτηση ή θέση, αντίθετα με ό,τι είχε συμφωνηθεί εντός της οργάνωσης-ομπρέλας, πέρα δηλαδή από τις «συναινετικές» αποφάσεις. Τέλος, κεντρικές οργανώσεις που έκλιναν κατά την περίοδο της ειρηνευτικής διαδικασίας προς το αριστερό, φιλειρηνικό «στρατόπεδο» (όπως, οι American Jewish Committee, American Jewish Congress, American Zionist Movement, The Union of American Hebrew Congregations) πίστευαν ότι η οργάνωση-ομπρέλα “Presidents’ Conference” δεν έβγαине κάποιες φορές ανοικτά να υποστηρίξει τις φιλειρηνικές ενέργειες της ισραηλινής κυβέρνησης ή της διοίκησης B. Clinton εναντίον των επικριτών τους (δεξιές οργανώσεις κυρίως), γιατί ήθελε να κρατήσει τις ισορροπίες στο εσωτερικό της. Αναμφισβήτητα, υπήρχαν και δεξιές οργανώσεις ως μέλη της. Έτσι, αποσιωπούσε την υποστήριξη της πλειοψηφίας των μελών της προς την ειρηνευτική διαδικασία. Εδώ, βέβαια, για την λήψη απόφασης χρειαζόταν να υπάρχει η συναίνεση όλων των μελών. Για παράδειγμα, τον Ιούλιο του 1994, τα μέλη της Επιτροπής του Κογκρέσου θα έπαιρναν απόφαση για την τροπολογία Specter-Shelby, η οποία έθετε όρους στην Παλαιστινιακή Αρχή για την χορήγηση της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας προς την ίδια. Οι όροι ήταν να προχωρά η ειρηνευτική διαδικασία με την λήψη αποφάσεων από την Παλαιστινιακή Αρχή σχετικά με τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει με τη Συμφωνία του Όσλο (καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ακύρωση των άρθρων του Παλαιστινιακού Συμφώνου για την καταστροφή του Ισραήλ). Αν δεν τηρούνταν αυτοί οι όροι, δεν θα έπαιρνε την οικονομική βοήθεια από τις Η.Π.Α.. Ενώ γινόταν η συνεδρίαση της Επιτροπής του Κογκρέσου, ο πρόεδρος της “Z.O.A.” Morton Klein εμφανίστηκε ενώπιον της και προέτρεψε τα μέλη της επιτροπής να ψηφίσουν υπέρ. Τελικά, η τροπολογία πέρασε. Η μη ενημέρωση της οργάνωσης “A.I.P.A.C.” και πολύ περισσότερο ο μη συντονισμός των ενεργειών μεταξύ των δύο οργανώσεων, αφού η “A.I.P.A.C.” ήταν η κατ’ εσχόλην οργάνωση που είχε στόχο να προσπαθεί να επηρεάζει με τις δράσεις της τα μέλη του Κογκρέσου για να υιοθετούν θέσεις της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας, προκάλεσε την οργισμένη αντίδραση της. Η “A.I.P.A.C.” ζήτησε από την οργάνωση-ομπρέλα, την “Presidents’ Conference”, μέλος της οποίας ήταν η “Z.O.A.”, να πάρει πειθαρχικά μέτρα εναντίον της. Η “Z.O.A.” δεν ενήργησε για το συλλογικό συμφέρον της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και υπέρ της ειρήνης, που αποτελούσε στόχο/συμφέρον του Ισραήλ. Αν δεν έπαιρνε τα ποσά της αμερικανικής οικονομικής βοήθειας η Παλαιστινιακή Αρχή, δεν θα μπορούσε να επιτελέσει τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις της, με συνέπεια να σταματήσει η εφαρμογή της Συμφωνίας του Όσλο. Οι ακραίοι των ισλαμικών οργανώσεων θα κέρδιζαν έδαφος στην παλαιστινιακή κοινή γνώμη και κοινωνία. Άρα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η “Z.O.A.” είχε ενεργήσει εκτός του πλαισίου της “Presidents’ Conference” και της πλειοψηφικής τάσης που επικρατούσε στην οργανωμένη και μη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα για την ειρήνη.

Άλλη περίπτωση ήταν όταν τον Νοέμβριο του 1997 – είχαν προηγηθεί τρομοκρατικές ενέργειες κατά του Ισραήλ από ακραίους Παλαιστίνιους – η οργάνωση “A.J. Congress” εξέφραζε μέσω του εκπροσώπου τύπου Stephen Stainer την ανάγκη η αμερικανική πλευρά να πιέσει πιο πολύ την Παλαιστινιακή Αρχή να πάρει μέτρα κατά των τρομοκρατών, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει από τις Συμφωνίες του Όσλο. Μαζί της είχαν συνταχθεί οι δεξιές οργανώσεις της κοινότητας και ειδικά, η “Z.O.A.”. Από την άλλη πλευρά, οι φιλειρηνικές (A.P.N.) θεωρούσαν εποικοδομητική τη στάση της αμερικανικής πλευράς. Εκείνη τη στιγμή δεν ασπάζονταν την άποψη της οργάνωσης “A.J. Congress” και των δεξιών οργανώσεων. Αυτές δεν θεωρούσαν ότι οι ενέργειες της αμερικανικής κυβέρνησης συνιστούσαν υπέρμετρη πίεση προς το Ισραήλ. Τη θέση αυτή υιοθετούσε ως επίσημη θέση της και η οργάνωση-ομπρέλα “Presidents’ Conference”. Συνεπώς, η θέση αυτή έπρεπε να αποτελεί τη «συναινετική» απόφαση των μελών της τελευταίας, την οποία αυτά ακολουθούσαν στις δημόσιες τοποθετήσεις τους (Η Ζ.Ο.Α. και η Α.Ρ.Ν. ήταν μέλη της). Όμως, αυτό δεν συνέβαινε στην πράξη και η πόλωση δεν άφηνε ανεπηρέαστη ούτε αυτή την οργάνωση-ομπρέλα (δημόσια διαφοροποίηση οργανώσεων απέναντι στη «συναινετική» θέση της παραπάνω οργάνωσης-ομπρέλας) .

Από την παρούσα διατριβή, ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η αυξανόμενη πόλωση στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα επί πρωθυπουργίας Netanyahu, η εφαρμογή της διαδικασίας του Όσλο από την ισραηλινή

συνομιλιών στο Camp David και την έναρξη των τρομοκρατικών χτυπημάτων από τους ακραίους Παλαιστίνιους. Οι παραπάνω οργανώσεις από τη διαλλακτική στάση τους απέναντι στους Παλαιστίνιους και την ηγεσία του Y. Arafat μετακινήθηκαν προς σκληρές θέσεις για την αντιμετώπιση της βίας (όχι πλέον με την ενίσχυση του διαλόγου με τους μετριοπαθείς Παλαιστίνιους αλλά με τα όπλα και την καταστολή από τις ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις). Η εμπέδωση της ασφάλειας του Ισραήλ έγινε πρωταρχικό μέλημά τους, ενώ η προοπτική ειρήνης εξασθενούσε. Χαρακτηριστικά, η οργάνωση “United Jewish Communities” (η οργάνωση American Jewish Federations είχε μετονομαστεί έτσι) χορήγησε για πρώτη φορά φιλανθρωπικά ποσά στους Ισραηλινούς εποίκους της Δυτικής Όχθης. Επίσης, η οργάνωση “Anti-Defamation League” μαζί με άλλες οργανώσεις δημοσίευσε εγχειρίδια για το πώς μπορούν να απονομιμοποιηθούν στην κοινή γνώμη οι θέσεις ομάδων ή οργανώσεων που δρούσαν στα ακαδημαϊκά ιδρύματα των Η.Π.Α. εναντίον του Ισραήλ. Ακόμα και οργανώσεις Αμερικανο-εβραίων που κινούνταν στον αριστερό ιδεολογικό χώρο ή στον κεντρο-αριστερό κατηγορούνταν ως «εχθρικές» προς το Ισραήλ λόγω της τοποθέτησής τους να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού η οποία ερχόταν σε αντίθεση με την κυβερνητική ρητορική και πράξη. Ενδεικτικά, οργανώσεις όπως η “Jewish Voice for Peace”, “Brit Tzedek”, “United for Peace and Justice” αγωνίζονταν μέσω της συμμετοχής τους σε διάφορες εκδηλώσεις να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των Αμερικανο-εβραίων που δεν υποστήριζαν την ειρήνη ή ήταν αδιάφοροι απέναντι στη διαδικασία ειρήνευσης στην περιοχή και τα ζητήματα που προέκυπταν από την ισραηλινή κατοχή. Επίσης, επεδίωκαν να κερδίσουν μέλη οργανώσεων οι οποίες συνήθιζαν να αποφεύγουν να εκφράσουν τη διαφωνία τους για τις ισραηλινές κυβερνητικές πολιτικές. Απέναντί τους έβρισκαν οργανώσεις του κεντρο-δεξιού και δεξιού χώρου, οι οποίες προσπαθούσαν να αποδομήσουν τα επιχειρήματα ή τις θέσεις τους με την κατασκευοφάντησή τους ως εχθρών του Ισραήλ, και επιπλέον την ίδια την κυβέρνηση του Ισραήλ να τις θεωρεί «Αντισιωνιστικές» (anti-Israel, anti-Semites)⁷⁷⁶.

Η αδυναμία φιλειρηνικών οργανώσεων (Americans for Peace Now) να προβάλουν σθεναρά εναλλακτικές προτάσεις στη δεξιά πολιτική του Sharon και να

κυβέρνηση και η αμερικανική πολιτική ως προς αυτήν, υπάρχουν αναφορές στα γεγονότα και τις ενέργειες, θέσεις των παραπάνω οργανώσεων στις σελίδες 360-364, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Continuing controversies”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1996), σελ. 149, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, Picking up the Pieces”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1997), σελ. 185-186, Lawrence Grossman: “Jewish Communal Affairs, American Jews and a Dovish Israel”, U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 1995), σελ. 151.

⁷⁷⁶ Esther Kaplan: ό.π., σελ. 3, 8-13, Theodore Sasson: ό.π., σελ. 44-45, Laurence Grossman: “Jewish Communal Affairs, focus on the Middle East, Gauging the Administration”, the U.S., (American Jewish Committee, American Jewish Year Book, 2003), σελ. 114-116, Neil Rubin: ό.π., σελ. 139-140.

προωθήσουν ουσιαστικά τις «φιλειρηνικές», μετριοπαθείς, φωνές τόσο στους Ισραηλινούς όσο και στους Παλαιστίνιους, έκανε πολλούς Αμερικανο-εβραίους (είτε μη συμμετέχοντες σε οργανώσεις της κοινότητας είτε ήδη μελών σε οργανώσεις, όπως η Israel Policy Forum, Americans for Peace Now), να δημιουργήσουν νέες οργανώσεις τοπικής και εθνικής εμβέλειας. Έπρεπε να προσπαθήσουν για την άρση της κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών και τη διάλυση των περισσότερων εποικιστικών συγκροτημάτων στη Δυτική Όχθη για χάρη της ειρήνης. Δεν μπορούσαν να ανεχθούν την κυβερνητική ρητορική που προωθούσαν οι παραδοσιακές και δεξιές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, η οποία υποστήριζε ότι το Ισραήλ έδινε μάχη για την επιβίωσή του, ενώ η τρομοκρατία των Παλαιστίνιων θα το οδηγούσε στον αφανισμό του. Οι φιλειρηνιστές αυτοί Αμερικανο-εβραίοι γνώριζαν καλά ότι το εβραϊκό κράτος ήταν τόσο καλά εξοπλισμένο με εκπαιδευμένο στρατό, που η ύπαρξή του ήταν διασφαλισμένη έναντι των Παλαιστίνιων. Δεν μπορούσαν να αποδεχθούν την κυβερνητική πολιτική Sharon ως την επιθυμητή λύση ειρήνης, εφόσον δεν οδηγούσε σε δύο ανεξάρτητα κράτη. Διαχρονικά οι οργανώσεις “Breira”, “American Jewish Agenda”, “A.P.N.” είχαν εναντιωθεί και εκφράσει δημόσια τη διαφωνία τους για τις κυβερνητικές επιλογές των δεξιών, κυρίως, κυβερνήσεων στο Ισραήλ. Είχαν εκφράσει τη στήριξή τους στο Εργατικό Κόμμα των Rabin, Peres, που είχε προωθήσει με τη συμμετοχή του σε κυβερνήσεις συνεργασίας την ειρηνευτική διαδικασία μαζί με τους Αμερικανούς για τη δημιουργία δύο κρατών στην περιοχή. Όμως, δεν έφτανε αυτό. Για τους προοδευτικούς Αμερικανο-εβραίους η δημιουργία των δύο κρατών, ώστε οι Ισραηλινοί να ζουν χωριστά από τους Παλαιστίνιους και έτσι να μην κινδυνεύει ο εβραϊκός χαρακτήρας του κράτους, δεν έφτανε. Έπρεπε να γίνει μετασχηματισμός του κράτους σε φιλελεύθερο, ώστε να σέβεται τα δικαιώματα των πολιτών του και να τα διασφαλίζει νομικά, δικαστικά, ανεξαρτήτως θρησκευτικής τοποθέτησης, εθνικής καταγωγής, φύλου ή ηλικίας. Το Ισραήλ όφειλε να γίνει ένα σύγχρονο και φιλελεύθερο κράτος, όπου το παλαιστινιακό ζήτημα και γενικότερα το ζήτημα της μεταξύ τους σύγκρουσης, να αποτελέσει μέρος συζήτησης και με τους Ισραηλινούς-άραβες (Παλαιστίνιους που διαβιούσαν στο Ισραήλ ως πολίτες του)⁷⁷⁷.

Νέες οργανώσεις που κατεδείκνυαν τη διάσταση (πόλωση) που επικρατούσε μέσα στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα μεταξύ των παραδοσιακών, δεξιών οργανώσεων και εκείνων του κεντρο-αριστερού, αριστερού ιδεολογικού χώρου, ήταν οι “J Street”, “Tikkun community”, “Jewish Voice for Peace”, “Brit Tzedek”, “United for Peace and Justice”. Αυτές φάνερωναν όχι μόνο την πολιτική διάσπαση αλλά

⁷⁷⁷ Esther Kaplan: ό.π., σελ. 4-8 και Neil Rubin: ό.π., σελ. 126.

και την «υπαρξιακή ρήξη», αφού οι Αμερικανο-εβραίοι προσπαθούσαν να συστήσουν οργανώσεις μέσω των οποίων να εκφράζουν ανοικτά τις θέσεις τους για τον ίδιο τον εβραϊκό χαρακτήρα του σιωνιστικού κράτους και την καλύτερη πολιτική επίλυση της αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης (μέσω της ειρηνευτικής διαδικασίας). Δεν περιορίζονταν μόνο στο ζήτημα της ύπαρξης του Ισραήλ και της ασφάλειάς του αλλά και στην επίλυση της παραπάνω σύγκρουσης με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (δημιουργία δύο ξεχωριστών, ανεξάρτητων κρατών στη γη της Παλαιστίνης). Επίσης, η θεματολογία τους επεκτεινόταν στα Ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα των πολιτών του Ισραήλ (καταπολέμηση διακρίσεων), το ζήτημα της αναγνώρισης του Αμερικανο-εβραίου ή οποιουδήποτε άλλου Εβραίου επέστρεφε στο Ισραήλ και δεν ήταν ορθόδοξος-εβραίος ως εβραϊκής καταγωγής και το θέμα της διατήρησης της εβραϊκής ταυτότητας στους νεότερους Αμερικανο-εβραίους. Βέβαια, σε κάποια από αυτά τα ζητήματα έβρισκαν συμπαραστάτες άλλες οργανώσεις (παραδοσιακές), όπως ήταν οι “A.D.L.”, “A.J.C.”, “Reform Movement”⁷⁷⁸.

Με λίγα λόγια, η οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα δεν ήταν μονολιθική, αφού οι απόψεις των οργανώσεων της διέφεραν πολλές φορές μεταξύ τους. Κυρίως, οι οργανώσεις του κεντρο-αριστερού και αριστερού χώρου εξέφραζαν τις διαφωνίες τους και προσπαθούσαν να επηρεάσουν τα αμερικανικά κέντρα λήψης απόφασης, για να πιάσουν και εκείνα με τη σειρά τους την ισραηλινή κυβέρνηση να κάνει αυτό που τη δεδομένη χρονική στιγμή θεωρούσαν ορθό οι οργανώσεις αυτές. Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του διευθυντή του γραφείου της οργάνωσης “Jewish Federations of North America” στην Ουάσιγκτον, William Daroff (2005-2019), ότι «η εβραϊκή διασπορά έχει υποχρέωση να βγαίνει μπροστά και να εκφράζεται ανοικτά. Οι Εβραίοι της διασποράς και ειδικότερα οι Αμερικανο-εβραίοι δεν πρέπει να είναι «προπαγανδιστές» κυβερνητικών θέσεων»⁷⁷⁹.

Συμπεράσματα

Στο δέκατο ένατο αιώνα οι Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις είχαν συσταθεί με σκοπό την αλληλεγγύη των μελών τους μέσω της ανάληψης φιλανθρωπικών και κοινωνικών δράσεων (εκπαίδευση, περίθαλψη, ψυχαγωγία, μαθήματα αμερικανικής κουλτούρας και γλώσσας). Σταδιακά έκαναν την εμφάνισή τους οργανώσεις με αποστολή την πολιτική κινητοποίηση και δράση. Πρώτα, οι οργανώσεις αυτές

⁷⁷⁸ Theodore Sasson: ό.π., σελ. 44-45, 59, Esther Kaplan: ό.π., σελ. 5-8.

⁷⁷⁹ Theodore Sasson: ό.π., σελ. 42, 59, American Jewish Congress: “The 16th American Israel Dialogue, Opening Session: “The Right to Participate in Each Other’s Affairs and the Limits of that Right”, “Second Session, Discussion”, the U.S., (American Jewish Congress, Congress Monthly, a Journal of Opinion and Jewish Affairs), Vol. 47, No. 7, Nov. – Dec. 1980), σελ. 6, 10-13, Dov Waxman: ό.π., σελ. 314, 319-321.

δημιουργήθηκαν για την αντιμετώπιση του αντισημιτισμού, την υπεράσπιση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των μελών τόσο της ευρύτερης εβραϊκής κοινότητας ανά τον κόσμο (οπουδήποτε δηλαδή στον κόσμο οι Εβραίοι υφίσταντο διακρίσεις ή διώξεις) όσο και της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας. Συγκεκριμένα, συστάθηκαν οργανώσεις όπως η “American Jewish Congress” (1918), η “American Jewish Committee” (1906), η “Anti-defamation League” (1933). Στη συνέχεια, πριν από την ίδρυση του εβραϊκού κράτους, δημιουργήθηκαν κατ’ εξοχήν σιωνιστικές (Zionist Organization of America, World Jewish Congress, American Zionist Emergency Council), οι οποίες μαζί με τις προϋπάρχουσες προσπάθησαν να επηρεάσουν την αμερικανική κοινή γνώμη και την πολιτική ηγεσία της καθώς και την κρατική γραφειοκρατία, για να στηρίξουν τις προσπάθειες των Εβραίων για τη δημιουργία του δικού τους κράτους στην Παλαιστίνη.

Από πολύ νωρίς, λοιπόν, οι Αμερικανο-εβραίοι είχαν αντιληφθεί ότι η συλλογική δράση μέσω των οργανώσεων μπορεί να φέρει αποτελέσματα στην πληροφόρηση και προώθηση των δικών τους θέσεων σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο αμφισβητώντας συγκεκριμένες στάσεις και πολιτικές, οι οποίες εμπόδιζαν την ισότιμη μεταχείριση τους ως μελών της αμερικανικής κοινωνίας. Επίσης, μέσω της έκφρασης των δικών τους ιδεών και θέσεων οι ίδιοι και οι οργανώσεις τους αποσκοπούσαν να στηρίξουν τους ομοεθνείς τους σε άλλα κράτη, που είχαν υποστεί διώξεις εξαιτίας της ιδιαίτερης ταυτότητας και καταγωγής τους. Στήριξη πρόσφεραν και στο ίδιο το Ισραήλ μετά την ίδρυσή του.

Βέβαια, από τη στιγμή που είχαν ενσωματωθεί κοινωνικά και οικονομικά στην αμερικανική κοινωνία και τα πολιτικά και ατομικά τους δικαιώματα γίνονταν σεβαστά (ιδίως, μετά τους αγώνες για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα των Αφρο-αμερικανών και γενικότερα των μελών εθνικών κοινοτήτων/μειονοτήτων των Η.Π.Α. κατά τη δεκαετία του 1960), μπόρεσαν να υποστηρίξουν ανεμπόδιστα και δημόσια θέσεις υποστηρικτικές για το Ισραήλ, χωρίς να φοβούνται μήπως κατηγορηθούν για «διπλή αφοσίωση».

Οι πλούσιοι Αμερικανο-εβραίοι παύουν με τον καιρό να συνεισφέρουν, κατά κόρον, σε φιλανθρωπικές και κοινωνικές δράσεις, όπως γινόταν στο παρελθόν για να ενισχύσουν το κύρος και την κοινωνική τους θέση εντός της αμερικανικής κοινωνίας. Οι νέοι Αμερικανο-εβραίοι λόγω της πετυχημένης ενσωμάτωσής τους στην αμερικανική κοινωνία, αισθάνονταν ισότιμοι με όλους τους άλλους πολίτες της αμερικανικής πολιτείας. Ωστόσο, η σιγουριά τους αυτή δεν τους αποξένωνε από τα εβραϊκά στοιχεία της Αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητάς τους, κατά την οποία το Ισραήλ αποτελεί

αναπόσπαστο στοιχείο της. Για αυτό, όταν απειλήθηκε η ύπαρξή του κατά τους πολέμους του 1967 και του 1973, οι Αμερικανο-εβραίοι θα το στηρίζουν ακόμα περισσότερο, ηθικά, διπλωματικά και οικονομικά. Με τη νίκη στον πόλεμο του 1967 οι Αμερικανο-εβραίοι αισθάνθηκαν περήφανοι για την ιδιαίτερη πατρίδα τους. Είχαν και εκείνοι μια πατρίδα καταγωγής, όπως και οι περισσότερες εθνικές κοινότητες των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία είχε νικήσει τους εχθρούς της, που την απειλούσαν με αφανισμό. Αλλωστε, το Ισραήλ αποτελούσε το πνευματικό και πολιτιστικό σημείο ενδιαφέροντος/αναφοράς για τους Αμερικανο-εβραίους. Έτσι, μέσα στη δημοκρατική και ανεκτική αμερικανική κοινωνία μπορούσαν να εκφράζουν ανοικτά τη στήριξή τους προς εκείνο. Από την άλλη, επιθυμούσαν το Ισραήλ να γίνει μια σύγχρονη δημοκρατία, όπως ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες των οποίων ήταν οι ίδιοι πολίτες, ένα κράτος «πρότυπο» ίσων δικαιωμάτων για όλους τους κατοίκους του, χωρίς να καταδυναστεύει έναν άλλο λαό, τον παλαιστινιακό.

Σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε επιβεβαιώνεται η υπόθεση εργασίας για την έντονη πολιτική και οργανωτική διαφοροποίηση στους κόλπους της Αμερικανο-εβραϊκής διασποράς με καταλύτη τις εξελίξεις στο Παλαιστινιακό. Δεν μπορούσε η πλειοψηφία των φιλελεύθερων Αμερικανο-εβραίων να δικαιολογήσει τη συνεχιζόμενη κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας. Μπορεί να στήριζαν το Ισραήλ, όταν η ασφάλεια του απειλούταν, αλλά η κατοχή και η στέρηση των δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού δεν μπορούσαν να γίνουν ανεκτές από την αμερικανική κοινωνία, πολύ περισσότερο να είναι συμβατές με την Αμερικανο-εβραϊκή ταυτότητά τους. Ακόμα και η ίδια η αμερικανική κυβέρνηση δεν μπορούσε να βασίσει την πολιτική της σε εθνικές ή θρησκευτικές προτιμήσεις κρατών-συμμάχων της, οι οποίες έρχονταν σε αντίθεση τόσο με τα στρατηγικά συμφέροντα όσο και με διακηρυγμένες αξίες και αρχές της εξωτερικής της πολιτικής (δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τον πολιτικό φιλελευθερισμό, τον πλουραλισμό).

Έτσι, στις δεκαετίες του 1980, του 1990 και του 2000 εμφανίζονται νέες οργανώσεις, φιλειρηνικές στις στοχεύσεις τους, όπως: “Breira”, “American Jewish Agenda”, “Americans for Peace Now”, “Israel Policy Forum”, “Americans for a Progressive Israel”, “J Street”, οι οποίες θα αμφισβητήσουν τις αναθεωρητικές πολιτικές και το αφήγημα περί «Μεγάλου Ισραήλ» των δεξιών κυβερνήσεων του Likud (κυβερνήσεις συνασπισμού με τη συμμετοχή και θρησκευτικών κομμάτων, των υπερ-ορθόδοξων Εβραίων, κατά τις δεκαετίες του 1980 και 1990). Οι πολιτικές διατήρησης και επέκτασης οικισμών Ισραηλινών εποίκων στη Δυτική Όχθη έφεραν σε δύσκολη

θέση τους περισσότερους Αμερικανο-εβραίους. Ειδικά, ακόμα και όσοι δεν ήταν ενταγμένοι στις κυρίαρχες παραδοσιακές οργανώσεις δεν μπορούσαν να μην προβάλουν την αντίθεσή τους στις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης για χάρη μιας υποτιθέμενης, «ενιαίας» στάσης της οργανωμένης κοινότητάς τους. Έτσι, από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 μέχρι την εκλογική νίκη του Εργατικού κόμματος του Ισραήλ, το έτος 1992, σταδιακά, όλο και περισσότεροι φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι υποστήριζαν τις θέσεις του αρχηγού της Αξιωματικής αντιπολίτευσης και επικεφαλής του Εργατικού Κόμματος Υ. Rabin και την αρχή «Γη για την Ειρήνη». Βέβαια, αν οι διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς ειρήνης κατέληγαν στη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, θα έπρεπε, συνάμα, να διασφαλίζεται η επιβίωση και η ασφάλεια του εβραϊκού κράτους. Το τελευταίο επιθυμούσαν φιλειρηνικές οργανώσεις που κινούνταν στο κεντρο-αριστερό ιδεολογικό bloc για την ειρήνη (δηλαδή αναγνώριση των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων με σεβασμό, ταυτόχρονα, της ύπαρξης και ασφάλειας του Ισραήλ). Τέτοιες οργανώσεις ήταν οι “Americans for Peace Now” (A.P.N.), “Labor Zionist Alliance”, “Israel Policy Forum”.

Με την εμφάνιση των νέων Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων επιβεβαιωνόταν η διαφοροποίηση των φιλελεύθερων και νέων σε ηλικία Αμερικανο-εβραίων από τις επίσημες πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ (των πρωθυπουργών Begin, Shamir, Netanyahu, Sharon), τις οποίες θεωρούσαν «καταστροφικές» για το ίδιο το εβραϊκό κράτος, αλλά και από τις δεξιές ιδεολογικά Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, υποστηρικτικές προς τις δεξιές κυβερνήσεις του Ισραήλ. Η διαχρονική στήριξή τους στην ασφάλεια του Ισραήλ δεν σήμαινε την αποδοχή των εθνικιστικών πολιτικών του. Για αυτό, εκδήλωναν πλέον δημόσια (μέσω των νέων οργανώσεων) τις διαφωνίες τους απέναντι στις παραπάνω πολιτικές, οι οποίες αντιστρατεύονταν τις ηθικές αξίες της εβραϊκής παράδοσης και ταυτότητάς τους καθώς και τις δημοκρατικές, φιλελεύθερες αρχές τις οποίες οι ίδιοι ενστερνίζονταν και πρόσβευαν ως Αμερικανοί πολίτες. Γενικά, αν τα συμφέροντα και οι αξίες τους συνέπιπταν με τις πολιτικές του Ισραήλ εκτός αυτών που χάρασαν οι δεξιές κυβερνήσεις του, τότε η υποστήριξη τους ήταν αμέριστη, αφού αποτελούσαν ταυτόχρονα αξίες της ταυτότητάς τους, της Αμερικανο-εβραϊκής.

Οι φιλειρηνικές οργανώσεις, κινούμενες στον κεντρο-αριστερό και αριστερό ιδεολογικό χώρο (φιλελεύθερο bloc), με τη δημόσια άσκηση κριτικής και την προσπάθεια επηρεασμού της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς το Ισραήλ προκειμένου εκείνο να αναθεωρήσει την ασυμβίβαστη και πολεμοχαρή στάση του κατά των Παλαιστινίων για χάρη της ειρήνης, ουσιαστικά, ξεπερνούσαν τα όρια που είχε

διαγράψει η περίφημη «Συμφωνία Ben Gurion – Jacob Blaustein» (1950). Από τη στιγμή, όμως, που το Ισραήλ αποτελούσε βασικό στοιχείο της Αμερικανο-εβραϊκής ταυτότητας, ήταν η «ιδιαίτερη πατρίδα» τους και το «ασφαλές καταφύγιο» όλων των Εβραίων, δεν μπορούσαν παρά να ασκούν κριτική κατά των πολιτικών του, που τους αποξένωναν από εκείνο. Εν τέλει οι πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων κινούνταν κατά των μακροχρόνιων συμφερόντων των Ηνωμένων Πολιτειών (της πατρίδας τους) και των συμφερόντων των ίδιων, ως μελών της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας.

Στα πλαίσια της παραπάνω Συμφωνίας είχαν κινηθεί οι κεντρώες, παραδοσιακές οργανώσεις, οι οποίες, ακόμα και αν διαφωνούσαν με τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης, δεν εκδήλωναν δημόσια την όποια διαφωνία τους. Η δημόσια κριτική θεωρείτο ότι εξασθένιζε τη δική τους θέση, να εμφανίζονται με ενιαία τοποθέτηση σε θέματα εξωτερικής πολιτικής ή γενικότερα κοινού ενδιαφέροντος ενώπιον της αμερικανικής κοινής γνώμης και πολιτικής τάξης. Επίσης, φοβούνταν ότι μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η διαφορετική τους θέση από εχθρούς του Ισραήλ. Για αυτό, απέφευγαν να παίρνουν αποφάσεις για δύσκολα ζητήματα που αφορούσαν το Ισραήλ, και αν έπαιρναν τελικά, οι αποφάσεις τους χαρακτηρίζονταν από αμφισημία, γιατί παίρνονταν στη βάση του «ελάχιστου κοινού παρονομαστή», συναινετικά, όπως έχει καταδειχθεί στην παρούσα μελέτη αναφορικά με τις «οργανώσεις-ομπρέλα». Οι τελευταίες προσπαθούσαν κατά κάποιον τρόπο να συνταιριάζουν την ανάγκη διατήρησης της ειρηνευτικής διαδικασίας, όπως επιθυμούσαν οι Αμερικανοί και οι φιλειρηνικές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις (ακόμα και με παράβλεψη της πλημμελούς εφαρμογής των συμφωνηθέντων από τους Παλαιστίνιους) με την επίσημη κυβερνητική θέση περί «αμοιβαιότητας», εφόσον η ειρηνευτική διαδικασία έπρεπε να προχωρήσει παραπέρα (Οι Η.Π.Α. προσπαθούσαν να πιέζουν τις δύο πλευρές να προχωρούν στην υλοποίηση των δεσμεύσεων τις οποίες είχαν αναλάβει με τις Συμφωνίες και να μην παρεκκλίνουν από τους όρους, καθυστερώντας έτσι την εφαρμογή τους). Γενικά, οι κεντρώες, παραδοσιακές οργανώσεις δεν τάσσονταν ξεκάθαρα υπέρ της ειρηνικής επίλυσης του παλαιστινιακού ζητήματος ή της συνέχισης της κατοχής και των εποικισμών στη Δυτική Όχθη από ιδεολογικά κίνητρα, όπως έκαναν οι οργανώσεις του αριστερού (φιλειρηνικού) ή του δεξιού bloc. Αντίθετα, όσον αφορά την εξωτερική πολιτική υποστήριζαν γενικά τις θέσεις της εκάστοτε κυβέρνησης του Ισραήλ (όποιου κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων βρισκόταν στην εξουσία).

Πάντως, ήδη από την δεκαετία του 1980 κάποιες κεντρώες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως η “American Jewish Congress”, σε αντίθεση με εκείνες του δεξιού ιδεολογικού χώρου, άρχισαν να διαφοροποιούνται από τις δεξιές ισραηλινές

κυβερνήσεις και να εκφράζουν την αντίθεσή τους. Μαζί με τις φιλειρηνικές οργανώσεις, που δημιουργήθηκαν από τον πόλεμο του Λιβάνου αλλά και πριν από αυτόν, εξέφραζαν τη δυσαρέσκεια και τη διαφωνία τους - ανοικτά πια - για τις πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων. Προσέφεραν τη στήριξή τους στο Ισραήλ για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς του, όταν απειλούταν η επιβίωσή του, όμως δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν θέσεις της κυβέρνησής του που ήταν αντίθετες με τις φιλελεύθερες αρχές και αξίες τους. Μάλιστα, θεωρούσαν χρέος των απανταχού Εβραίων, όχι μόνο των ιδίων των Αμερικανο-εβραίων, μέσω των οργανώσεών τους να εκφράζουν ανοικτά τη διαφωνία τους και να αντιτάσσονται σε εκείνες τις πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης που θεωρούσαν επιζήμιες για τα εθνικά συμφέροντα του Ισραήλ (διατυπωμένη άποψη του διευθυντή της κεντρικής οργάνωσης “A.D.L” Kenneth Jacobson στο προοδευτικό περιοδικό “Tikkun”).

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του Όσλο, οι φιλειρηνικές οργανώσεις (A.P.N., Israel Policy Forum, New Israel Fund, Center for Middle East Peace and Economic Cooperation, Labor Zionist Alliance) υποστήριξαν τις αμερικανικές πρωτοβουλίες, οι οποίες πραγματοποιούνταν με την αποστολή Αμερικανών αξιωματούχων στην περιοχή και τις συναντήσεις αυτών με τις δύο πλευρές. Ήταν θετικά διακείμενες στο σχέδιο του προέδρου Clinton, το οποίο είχε παρουσιαστεί στον Αρχηγό της αξιωματικής Αντιπολίτευσης του Ισραήλ Ehud Barak κατά την επίσκεψή του στο Ισραήλ (Φεβρουάριος του 1998)

Οι δεξιές παραδοσιακές Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις, όπως οι “Z.O.A.”, “A.D.L.”, “Rabbinical Council of America”, “Rabbinical Alliance of America” και νεότερες, όπως η “Americans for a Safe Israel”, δεν επιθυμούσαν την άσκηση κανενός είδους πίεσης προς το Ισραήλ από την αμερικανική ή άλλη πλευρά. Την κατέκριναν ως «μονόπλευρη». Για εκείνους, η άσκηση πίεσης έπρεπε να κατευθύνεται προς την παλαιστινιακή πλευρά, ώστε να προβεί στην αλλαγή των άρθρων του παλαιστινιακού συμφώνου που αναφέρονταν στην ανάγκη καταστροφής του εβραϊκού κράτους και στην καταπολέμηση των τρομοκρατικών ενεργειών από ακραία παλαιστινιακά στοιχεία. Υποστήριζαν σθεναρά την πολιτική των δεξιών κυβερνήσεων για τη μη παραχώρηση «βιβλικής» γης στους Παλαιστίνιους, και την πολιτική των εποικισμών των εδαφών της Δυτικής Όχθης.

Με βάση την ανάλυση που έχει προηγηθεί στα αντίστοιχα τμήματα της διδακτορικής διατριβής, καταδεικνύεται η πόλωση που είχε πια εδραιωθεί κατά τη διάρκεια της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο μεταξύ των αντιτιθέμενων στις Συμφωνίες αυτές, ασυμβίβαστων (ακόμα περισσότερο πολεμοχαρών (hawks)) απέναντι στους Παλαιστίνιους για χάρη της διασφάλισης της ασφάλειας του Ισραήλ και των

προοδευτικών, έτοιμων για συμβιβασμό με τους Παλαιστίνιους επάνω στην αρχή των εδαφικών παραχωρήσεων προς αυτούς για χάρη της ειρήνης (φιλειρημιστές - doves). Η πόλωση αυτή δεν ήταν εμφανής μόνο στο εσωτερικό πολιτικό πεδίο του Ισραήλ, πόλωση μεταξύ των δεξιών κομμάτων (του Likud, εθνικιστικών και θρησκευτικών κομμάτων των (υπερ)-ορθόδοξων Εβραίων) και των προοδευτικών, φιλειρηνικών κομμάτων (Εργατικό κόμμα, Mapam, Ratz), αλλά και εντός της Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας και ειδικά ανάμεσα στις οργανώσεις της. Η αποσιώπηση των διαφωνιών έδωσε τη θέση της στην δημόσια έκφρασή τους, αφού οι πολιτικές των δεξιών κυβερνήσεων του Ισραήλ έθιγαν την ταυτότητα των Αμερικανο-εβραίων. Δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί ηθικά και διπλωματικά η συνεχιζόμενη κατοχή εδαφών (με την παραμονή των στρατευμάτων και την εγκατάσταση Ισραηλινών εποίκων) καθώς και η καταπίεση των δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού. Συνεπώς, μετά τον πόλεμο του Λιβάνου η διαφοροποίηση στους κόλπους της οργανωμένης Αμερικανο-εβραϊκής κοινότητας γιγαντωνόταν με την έκφραση της διαφωνίας απέναντι στις πολιτικές αυτές. Σταδιακά, ακόμα και παραδοσιακές, κεντρικές οργανώσεις, όπως οι “American Jewish Congress”, “Presidents Conference”, “American Jewish Committee”, “Union of American Hebrew Congregations”, μετακινούνταν ιδεολογικά από το κέντρο προς τα αριστερά, προς το φιλειρηνικό στρατόπεδο. Η πόλωση αυτή, δηλαδή η δημιουργία δύο αισθητά ιδεολογικών πόλων, του δεξιού (πολεμοχαρή, ασυμβίβαστου απέναντι στους Παλαιστίνιους) και του αριστερού (φιλειρηνικού, φιλελεύθερου πολιτικά και συμβιβαστικού προς τους Παλαιστίνιους) θα παγιωθεί κατά βάση με την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο I και θα διατηρηθεί καθ’ όλη τη διάρκεια της ομώνυμης διαδικασίας.

Η μονολιθικότητα στην οργανωμένη Αμερικανο-εβραϊκή κοινότητα, δηλαδή η διατήρηση «ενιαίας» θέση σε θέματα εξωτερικής πολιτικής που είχαν να κάνουν με το Ισραήλ, ουσιαστικά δεν υπήρξε. Η στήριξη που δινόταν από τις οργανώσεις προς το Ισραήλ, όταν εκείνο απειλούταν, δε σήμαινε αυτομάτως και την υποστήριξη των πολιτικών των κυβερνήσεων του, στην περίπτωση που αυτές υπονόμευαν το χαρακτήρα της συλλογικής ταυτότητάς των Αμερικανο-εβραίων και τη θέση τους ως εσωτερικών δρώντων στο δημοκρατικό, αμερικανικό πολιτικό σύστημα. Συνεπώς, η επιδίωξη διατήρησης της ενότητας, όταν διακυβευόταν η ίδια η ταυτότητά τους, καθώς οι περισσότεροι, φιλελεύθεροι Αμερικανο-εβραίοι με τις οργανώσεις τους αναγκάζονταν να υποστηρίξουν θέσεις ισραηλινών (δεξιών) κυβερνήσεων αντίθετες με τις ίδιες τις αρχές και τις αξίες τους, δεν υλοποιούνταν στην πράξη.

Άλλωστε, η έκφραση διαφορετικών θέσεων και αντίθετων απόψεων είναι δείγμα δημοκρατικότητας. Η δημοκρατικότητα αυτή δεν μπορούσε να προαχθεί με τις υπάρχουσες ηγεσίες των παραδοσιακών, κεντρικών οργανώσεων της κοινότητας. Όπως ίσχυε ανέκαθεν, οι μεγαλύτεροι χρηματοδότες των παραδοσιακών Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ήταν - τις περισσότερες φορές - οι ηγέτες τους ή διόριζαν οι ίδιοι τις ηγεσίες τους. Επομένως, η έλλειψη δημοκρατικότητας ήταν εμφανής σε εκείνες. Για αυτό, μεγάλη μερίδα Αμερικανο-εβραίων είτε δεν ήταν ενταγμένη σε αυτές, είτε στρεφόταν σε νεότερες Αμερικανο-εβραϊκές οργανώσεις που τους εξέφραζαν και η ηγεσία τους ήταν εκλεγμένη από τα ίδια τα μέλη τους.

Αναφορικά με την επίδραση των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων ως ομάδων πίεσης στα κέντρα διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων πολιτικής των Η.Π.Α., από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι παίζουν ρόλο μέχρι ενός σημείου και συμβάλλουν στο γενικό περίγραμμα που ακολουθείται στην εξωτερική πολιτική ενός κράτους. Για παράδειγμα, στα πλαίσια της ενημέρωσης και διάδοσης των θέσεων της ισραηλινής πλευράς στην αμερικανική, όταν οι διπλωματικές επαφές μεταξύ των δύο μερών έχουν μειωθεί εξαιτίας αντίθετων πολιτικών τις οποίες εφαρμόζουν ή πρόκειται να εφαρμόσει μία εκ των δύο κυβερνήσεων (του Ισραήλ ή των Ηνωμένων Πολιτειών), ο «ειδικός» ρόλος των «ομάδων πίεσης» ενισχύεται. Ωστόσο, οι ίδιες οι οργανώσεις, ανάλογα με την ιδεολογική τους τοποθέτηση στα ζητήματα ειρήνης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και ειδικά στο παλαιστινιακό ζήτημα (δεξιές οργανώσεις, ασυμβίβαστες απέναντι στα αιτήματα των Παλαιστινίων ή κεντροαριστερές, αριστερές, φιλειρηνικές), έχουν τις δικές τους θέσεις. Αυτές οι θέσεις (ιδέες) τους μπορεί να έρχονται σε αντίθεση με τις θέσεις της ισραηλινής κυβέρνησης ή να είναι σύμφωνες με εκείνες της δικής τους κυβέρνησης, της αμερικανικής, και το αντίστροφο. Επομένως, η επιρροή τους εξαρτάται από τις συγκυρίες και τα πρόσωπα που, τελικά, έχουν την αρμοδιότητα και ευθύνη λήψης αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής με γνώμονα, όμως, τα (γεω)στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α.

Και τη δεκαετία του 1990, καταδείχθηκε ότι οι απόψεις των προοδευτικών, φιλειρηνικών οργανώσεων, όπως των “A.P.N.”, “Israel Policy Forum”, “Zionist Labor Alliance”, “New Israel Fund”, είχαν επίδραση τόσο στις ισραηλινές κυβερνήσεις των Rabin, Peres, Barak όσο και στις αμερικανικές κυβερνήσεις B. Clinton. Υιοθετήθηκαν οι θέσεις τους και αποτέλεσαν κυβερνητικές πολιτικές, γιατί η πολιτική της ειρήνευσης με τους Άραβες (και ειδικά με τους Παλαιστινίους μέσω αμοιβαίων παραχωρήσεων) έγιναν κυβερνητικές επιλογές εξαιτίας συγκυριών και γεγονότων. Ο ίδιος ο Rabin κατά την πρωθυπουργική του θητεία ήθελε να «δώσει ευκαιρία» στην ειρήνη και να καταστήσει

το Ισραήλ ένα σύγχρονο, δημοκρατικό, πλουραλιστικό και ειρηνικό κράτος. Η διαδικασία του Όσλο, που ξεκίνησε με την υπογραφή της ομώνυμης Συμφωνίας στην Ουάσιγκτον (1993), του έδινε τη δυνατότητα, μέσω εδαφικών παραχωρήσεων προς τους Παλαιστίνιους και ταυτόχρονης κατοχύρωσης της ασφάλειας του Ισραήλ, να κάνει πραγματικότητα την ειρηνική διευθέτηση του παλαιστινιακού ζητήματος. Άλλωστε, μέλη της οργάνωσης “Peace Now” συμμετείχαν στη κυβέρνησή του και στην μετέπειτα κυβέρνηση Peres. Το ίδιο συνέβαινε με την αμερικανική, όπου τα στρατηγικά συμφέροντα των Η.Π.Α. θα διασφαλιζόνταν μέσω της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο, εφόσον τα δύο μέρη κατέληγαν σε τελική και συνολική Συμφωνία ειρήνης. Μέλη της οργάνωσης “A.P.N.” συνομιλούσαν με τον Αμερικανό πρόεδρο ή ανήκαν στο επιτελείο των συμβούλων του. Επίσης, ο ίδιος προτιμούσε να λαμβάνει υπόψη τις θέσεις των φιλειρηνικών και όσων κεντρώων οργανώσεων είχαν στραφεί προς τα αριστερά, δηλαδή προς τον φιλειρηνικό χώρο. Συνεπώς, όταν οι θέσεις των Αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων εξυπηρετούν τα μακροχρόνια, αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα (ή έστω κινούνται εντός του πλαισίου τους, συμπληρωματικά προς αυτά), τότε η επίδραση των θέσεών των οργανώσεων αυτών στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής/πολιτικών είναι σημαντική και ουσιαστική.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Βεντούρα Λ. (2006), «Διασπορά, Παγκοσμιοποίηση και Συλλογικότητες», Ελλάδα, *Σύγχρονα Θέματα* (Επιστημονικό περιοδικό τριμηνιαίας έκδοσης), Τεύχος 92, Αθήνα, Ιανουάριος-Μάρτιος 2006

Cohen R. (2003, [α' έκδοση 1997/β' έκδοση 1999]), «*Παγκόσμια Διασπορά*» (μτφ. Τ. Πλυτά), Ελλάδα, (Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης Πανεπιστημίου Αθηνών), Εκδόσεις Παπαζήση (Σειρά Ειδικών Μελετών της Μετανάστευσης και Διασποράς No 1), Αθήνα

Διαμαντόπουλος Θ. (2012), «*Το πολιτικό σύστημα των Η.Π.Α., Ένας ιδιόρρυθμος δικομματισμός*», Ελλάδα, (Σειρά: Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία – 40), Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012

Παπακωνσταντίνου Μ. Γ. (1968), «*Πολιτική Συγκρότηση και Προεδρικές Εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες*», Ελλάδα, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείο της «Εστίας», Ι. Δ. Κολλάρου και Σία, Α.Ε., Αθήνα, Α' έκδοση 1968/ Β' έκδοση 1992

Χατζηθεοφάνους Γ. Η. (2018), «*Εθνική Στρατηγική, Πρόταση για ένα νέο θεσμικό πλαίσιο*», Ελλάδα, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Β' Αναθεωρημένη Έκδοση, Αθήνα

Ξενόγλωσση

Abdou M. M. A. (1998), “*The Middle East Peace Process and U.S. Special Interest Groups*”, Germany, “Ruprecht Karls Universität Heidelberg, Heidelberg Center for American Studies”, Heidelberg.

Agha H., Feldman S., Khalidi A., and Schiff Z. (2003), “*Track II Diplomacy, Lessons from the Middle East*”, the United States, BCSIA Studies in International Security, the M.I.T. Press.

Ahuvia A. (2011), “*The social marketing of peace: grassroots movements, U.S. foreign policy and the Israel – Palestinian conflict*”, the United States, (College of Business, University of Michigan-Dearbon).

Allerfeldt K. (2010), “*And We Got Here First*”: Albert Johnson, National Origins and Self-Interest in the Immigration Debate of the 1920s”, the United States, (*Journal of Contemporary History*, Sage Publications, Ltd, Vol. 45, No. 1 (Jan. 2010).

Altshuler S. (2005), “*From Exodus to Freedom: A History of Soviet Jewry Movement*”, the United States, (Rowman and Littlefield Publishers, Inc, Maryland).

American Jewish Congress (1980), “*The 16th American Israel Dialogue, Opening Session: “The Right to Participate in Each Other’s Affairs and the Limits of that Right”, “Second Session, Discussion”*”, the United States, (American Jewish Congress, *Congress Monthly* (a Journal of Opinion and Jewish Affairs), Vol. 47, No. 7.

- Anderlini S. N. and Stanski V. (2004), “Peace Negotiations and Agreements” of “Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action”, the United Kingdom, (International Alert, Women Waging Peace).
- Anderlini S. N. and Stanski V. (2004), “Conflict Prevention” of “Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action”, the United Kingdom, (International Alert, Women Waging Peace).
- Anderson T. J. (1965), “Pressure groups and Intergovernmental Relations”, the United States, (*The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Sage publications).
- Angel M. D., Bernstein L., Blistein G., Blidstein G. D., Reuven P., Burka R. P., Carmy S., Feldman A., Goldberg H., Jakobovits I., Riskin S., Roth S., Shafran Y., Walfish A., Weiss A., Wolowelsky J. B. and Wurzbarger W. S. (1994), “Religious Zionism Revisited”, the United States, (*Tradition: a Journal of Orthodox Jewish Thought*, Vol. 28, No. 4).
- Americans for Peace Now (1992), “A.P.N.’s Policy Guidelines”, the United States, (A.P.N., Confidential, not for publication).
- Aronson G. (1990), “Soviet Jewish Emigration, the United States, and the Occupied Territories”, the United States, University of California Press, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 19, No. 4.
- Aruri N. (1989), “The United States and Palestine: Reagan’s Legacy to Bush”, the United States, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 18, No 3, University of California Press.
- Aruri N. H. (1999), “The Wye Memorandum: Netanyahu’s Oslo and Unreciprocal”, the United States, (*Journal of Palestine Studies* XXVIII, No. 2).
- Arvanitis E. (2003), “Greek Ethnic schools in a globalizing context”, Australia, (Modern Greek Studies Association of Australia and New Zealand, University of Sydney, Department of Modern Greek, Published by Brandl and Schlesinger Pty Ltd, Australia).
- Atmaca A. Ö (2012), “Roots of Labor Zionism: Israel as the New Land of Socialist Ideas?”, Turkey, (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, *Ortadoğu Etütleri*, Volume 4, No 1).
- Back A. and Fellman G. (1988), “Peace Soon? Israeli Protest Politics and the Intifada”, the United States, *Tikkun Magazine*, Vol. 3, No 6.
- Bagaini A. M. (2016-17), “Lost in Peace. Rise and Decline of Labor Party in the Framework of Israeli Political History (1948-2001)”, Italia, (Universita Cattolica del Sacro Cuore, Ciclo XXX, Milano).
- Baram H. (1989), “The Pathology of the occupation, The Decline of the Labor Party”, the United States, *Tikkun magazine*, Vol. 4, No. 5.
- Bar-On M. (1986), “Israel’s National Unity Government, 1984-1988: A Retrospective”, the United States, *Tikkun*, Vol. 1, No.2.
- Barer H. (1993), “Letter-Invitation to Mr. Siegman (American Jewish Congress)”, the United States, “Americans for Peace Now”.

- Barr P.A., Stein M.A., DeLee D. and Bogen E. (1998), "A letter to Mr. Mervin Salberg (President of the Conference of Presidents of Major American Jewish Orgs)", the United States, "Americans for Peace Now", Washington D.C.
- Barzilei A. (1992), "The U.S. will Re-consider the loan guarantees Amount in light of a lessening of the Soviet Jewish Aliyah. The Executive Director of the "American Jewish Congress, Henry Siegman, arrived in Israel and will meet with personalities designated to serve as Ministers in the New government", Israel, *Hadashot*.
- Bauboeck R. (2010), "*Charter 15 "Cold constellations and hot identities: Political Theory questions about Trans - nationalism and Diaspora"*", the Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press).
- Baum P. (1996), "Statement of American Jewish Congress following Emergency Netanyahu – Arafat Summit Meeting", the United States, "American Jewish Congress" "News", New York.
- Baum P. (1997), "A letter to Dr. Henry Kissinger", the United States, "American Jewish Congress", N. York.
- Bauman M. K. (2018), "*The Ben-Gurion-Blaustein Agreement, A Milestone in Israel-Diaspora Relations*", the United States, (Jewish Museum of Maryland (Herbert Bearman Campus), Maryland, 4-5-2018).
- Bayme S. (2008), "American Jewry and the State of Israel: How intense the bonds of Peoplehood?", Israel, (The Jerusalem Center for Public Affairs, *Jewish Political Studies Review*, Vol.20, No. 1/2).
- Behar M. (2007), "The Peace Process and Israeli Domestic Politics in the 1990s", the United States, *Socialism and Democracy*, Routledge.
- Beilin Y. (2019), "Oslo and Camp David: One and the same?", Egypt, *The Cairo Review*.
- Berger A. S. (1998), "AJC Board of Governors adopts policy statement on Arab-Israeli Peace Process", the United States, "American Jewish Committee's News", New York.
- Berkowitz H. P., Feldman A. H., Kahn D. V., Baum P. (1998), "A letter to his Excellency, the Prime Minister of Israel, B. Netanyahu", the United States, "Anti-Defamation League" and "American Jewish Congress", N. York.
- Berlant E. L. (1998), "*The Peace Process: A case study*", the United States, (University of Nevada, Las Vegas, 1995, Department of Political Science).
- Berman L. C. (2007), "American Jews and the Ambivalence of Middle Classness", the United States, (The John Hopkins University Press, *American Jewish History*, Vol. 93, No. 4, N. York, December 2007).
- Besser J. D. (1992), "Out of the wilderness" (National), the United States, (*The Baltimore Jewish Times*).
- Biale D. (1987), "J'accuse: L' Affaire Pollard and the American Jews", the United States, (*Tikkun Magazine*, Editorials II).
- Bialkin K. (1992), "Israel's elections and the U.S. Jewish community", the United States, The "*New York Post*".

- Bosley D. (2008), "The United States and Israel: A (Neo)Realist Relationship: "U.S.A. in-spire", the United States, (*Journal of Law, Politics and Societies*, Vol. 3, No. 2).
- Brackman N. (1999), "Who is a Jew? The American Jewish Community in Conflict with Israel", the United States, Oxford University Press, *Journal of Church and State*, Vol. 41, No. 4.
- Breger M. J. and Spiegel S. L. (1999), "Why Likud needs the Peace Process "Mistaken Assumptions: Weakening Arafat", the United States, "Middle East Forum", *the "Middle East Quarterly"*, Philadelphia.
- Brewda J. (1996), "The A.D.L.'s showdown with Yitzak Rabin", the United States, "Executive Intelligence Report", (*Feature*, Vol. 23, No. 18).
- Brinkley J. and Special to the New York Times (1989), "Israeli Cabinet approves Baker Plan, with Conditions", the United States, The "*New York Times*".
- Bronznick S. (1993), "Peace Now" belongs in Conference", the United States, "*Washington Jewish Week*".
- Brownfeld A. C. (2001), "Extremism in Israel is fueled by a growing ultra-orthodox Movement in the U.S.A.", the United States, The "Lincoln Institute for Research and Education", "*Lincoln Review*", "Washington Report".
- Bruneau M. (2010), "*Chapter 2 "Diasporas, transnational spaces and communities"*", The Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press).
- Burg A., Chazan N., Cohen R., Merom H., Temkin B., Zucker D. and Zvilli N. (1993), "The "Presidents Conference" and "Americans for Peace Now", Israel, Letters to the Editor, Jerusalem, "*The Jerusalem Post*".
- Carter S. (2004), "*The geopolitics of Diaspora*", the United Kingdom, (School of Geography, Archaeology and Earth Resources, University of Exeter).
- Celso A. N. (2003), "The Death of the Oslo Accords: Israeli Security Options in the Post-Arafat Era", the United States, Duke University Press, (*Mediterranean Quarterly*).
- Chetrit S. S. (2000), "Mizrahi politics in Israel: Between Integration and Alternative", the United States, "*Journal of Palestine Studies*", Vol. 29, No. 4.
- Chiswick C. U. (2010), "*How Economics Helped Shape American Judaism*", the United States & Germany, (University of Illinois at Chicago and IZA, Discussion Paper No. 5068, July 2010)
- Christison K. (1994), "Splitting the Difference: The Palestinian-Israeli policy of James Baker", the United States, "University of California Press", "*Journal of Palestine Studies*", Vol. 24, No. 1.
- Clayman D. (1990), "Soviet Aliyah: Its Impact and Potential", Israel, From the Archives of the "American Jewish Historical Society" (Box 712, folder 59), "American Jewish Congress", Israel office.
- Clayman D. (1996), "Inside Israel, Update on what Israelis are thinking, reading, doing and saying, Report 188", Israel, "American Jewish Congress", Israel office (Jerusalem).

- Cobban H. (1989), "The U.S. – Israeli Relationship in the Reagan Era", the United States, Conflict Quarterly, *The Journal of Conflict Studies*, The GREGG Centre for the Study of War and Society, Vol. 9, No.2.
- Cohen M. J. (1982), "Truman and Palestine, 1945-1948: Revisionism Politics and Diplomacy", Israel, (*Modern Judaism*, Bar Ilan University, February 1982, Vol. 2, No. 1.
- Cohen S. M. and Fein L. J. (1985), "From Integration to Survival: American Jewish Anxieties in transition", the United States, (*Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, Vol. 480, Religion in America Today).
- Cohen-Almagor R. (1989), "*The Intifada: causes, consequences and future trends*", the United States, *Small wars and insurgencies*", (published by Routledge, on Nov. 26th, 2007).
- Cohen M. P. (1998), "American Jewish Response to the Palestinian uprising", the United States, "*Journal of Palestine Studies*", University of California Press, Vol. 17, No 4.
- Cohen S. M. (1999), "*Relationships of American Jews with Israel: what we know and what we need to know*", the United States, (The Hebrew University), Conference: "Establishing a Research Agenda for the Jewish Community" sponsored by the Mandell L. Berman Institute and the North American Jewish Data Bank, N. York.
- Constas D. C. and Platias A. G. (1993), "*Diasporas in World Politics, the Greek in Comparative Perspective*", the United Kingdom, (Palgrave, The Macmillan Press Ltd, Hampshire and London).
- Curtiss R. H. (1995), "American Jews and Israel, just before his death, Rabin made unprecedented attack on U.S. Jewish Leaders", the United States, "*Washington Report on Middle East Affairs*".
- David S. R. (2006), "American Foreign Policy towards the Middle East: A necessary Change?", the United States, "*Israel Affairs*", Routledge.
- Davtyan L. (2012), "*Israel's Diaspora Policy: The Changing Relations between the State and the Diaspora*", Armenia, (Faculty of the Graduate School of Political Science and International Affairs, Yerevan).
- Dekro J. και Walt R. B. (1993), "September 13, 1993: Making History on the South Lawn", the United States, "*Jewish Currents*".
- DeLee D., Barr P. A., Stein M. A., Bogen E. (1998), "A letter towards Mr. Melvin Salberg Chairman of the "Presidents Conference", the United States, "Americans for Peace Now", Washington.
- Dimow J. (1993), "Letter to a member of the A.D.L.", the United States, "*Jewish Currents*".
- Druks H. (1981), "Harry Truman and the Recognition of Israel", the United States, "*Journal of Thought*", Vol. 16.
- Duer R. (2016), "*The ethnic split*" in contemporary Israeli politics and the Israeli-Palestinian conflict", the Netherlands, "Thesis in Leiden University".
- Eban A. (1989), "Negotiations Now", the United States, *Tikkun Magazine*, Vol. 4, No. 2.

Edelman P. and Pogrebin L. C. (1992), "Letter to the Hon. Representative Lee Hamilton", the United States, "A.P.N."

Edelman P. (1992), "Testimony of Peter Edelman co-chair, "Americans for Peace Now" before the subcommittee of the House of Representatives on Foreign Operations, Export financing and Related programs", the United States, "A.P.N."

Editorial (1987), "An International Conference for the Mideast", the United States, (*Tikkun magazine*, Vol. 2, No. 3).

Editorial (1989), "Mubarak's plan", the United States, (*Tikkun magazine*, Vol. 4, No 6).

Editorial (1991), "Madrid: After years of Hatred, they talk", the U.S.A., (*Jewish Currents*).

Editorial (1991-1992), "US Jews on the Peace Process", the United States, (*Jewish Currents*, Issue 500, December 11th, 1991- January 1992).

Editorial (1992), "Accelerated Mideast Peace Process", the United States, "*Jewish Currents*".

Editorial (1992), "American Jewish Congress Delegation visits Saudi Arabia", the United States, "*Jewish Currents*".

Editorial (1992), "New Realities and the Peace Process", the United States, "*Jewish Currents*".

Editorial (1993), "U.S. Jews Back the Peace Process", the United States, "*Jewish Currents*".

Editorial (1993), "Post-Election Peace Process and U.S.A. Jews", the United States, "*Jewish Currents*".

Editorial (1995), "Mepfa takes leap forward with Senate subcommittee vote", the United States, "*Jewish Telegraphic Agency*".

Editorial (1995), "We mourn – and Fight Back!", the United States, "*Jewish Currents*".

Eizenstat S. E. (1985), "Report on his visit to Israel in August, 1985", the United States, Institute of American Jewish-Israeli Relations, Appendix to Minutes of Advisory Board Meeting.

Enderlin C. (2003), "*Shattered Dreams, The Failure of the Peace Process in the Middle East, 1995-2002*", the United States, Other Press/N. York.

Erlbaum G. E. (1993), "Palestinian statehood high on group's Agenda", the United States, "*The Jewish Exponent*".

Feith D. (1999), "Wye and the Road to War", the United States, "*Commentary*" magazine.

Finkelstein N. H. (2007), "*American Jewish History*", U.S.A., The Jewish Publications Society.

Fischer E. Dr. (1992), "Dissent on Congress", the United States, "*Jewish Week*" (Readers write).

Foltin R. T. (1997), "*Review of the Year, U.S.*", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).

Foltin R. T. (1997), "*U.S., National Affairs*", "*The Political Arena*", "The Clinton Administration", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).

Fleishmann L. (2015), "*The Transformation of Israeli Peace Activism since the second Intifada*", the United Kingdom, City University (London), Department of International Politics, (Degree of Doctor of Philosophy).

Frankel G. (1994), "Beyond the Promised Land: Jews and Arabs on the Hard Road to a New Israel", the United States, (*Touchstone*, Previously published by Simon and Schuster, N. York, 1994).

Freedman R. O. (2010), "The Bush Administration and the Israeli-Palestinian Conflict: A Preliminary Evaluation", the United States, "*Foreign Policy*", "American Foreign Policy Interests".

Freedman R. O. (2012), "*Israel and the United States, Six Decades of U.S.- Israel Relations*", the United States, Westview Press, Routledge.

Freedman R. O. (1999), "U.S. Policy towards the Middle East in Clinton's second term", the United States, "*Middle East Review of International Affairs*", Vol. 3, No. 1

Freedman R. O. (2020): "*Israel under Netanyahu: Domestic Politics and Foreign Policy*", Netanyahu", the United States, "Routledge", N. York.

Furstenberg R., Odenheimer M. (1993), "*Israel, National Security, Diplomatic Developments: Washington takes the Initiative*", the United States, The "American Jewish Committee" (American Jewish Year Book).

Furstenberg R. (1995), "*Israel, Diplomatic Developments, The Peace Process*", the United States, the "American Jewish Committee" (American Jewish Year Book).

Furstenberg R. (1997), "*Israel*", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).

Galnoor I. (1989), "The Israeli Elections: The flight from Freedom and Responsibility", U.S.A., *Tikkun magazine*, (Vol. 4, No. 1).

Gavin Z. (2005), "*An Uneasy Relationship: American Jewish Leadership and Israel, 1948-1957*", the United States, (Syracuse University Press).

Gilboa E. (1986), "*Attitudes of American Jewry Towards the Arab-Israeli Conflict*", the United States, (American Jewish Year Book), Vol. 86.

Glanz D. (1977), "An interpretation of the Jewish counter-culture", the United States, (*Jewish social studies*, Vol. 39, No ½ (American bicentennial II).

Clayman (1992), "Yitzhak Rabin and the Jews", the United States, (A.J. Congress, "Inside Israel, Update on what Israelis are thinking, reading, doing and saying", Weekly Report 115).

- Glezin J. (2003), "The Wye River Memorandum: Making Economic Prosperity for Palestinians a Reality", the United States, "Washington College of Law", American University, *"International Business Law Review"*, Washington.
- Goldberg J.J. (1992), "Love of labor", the United States, "Jewish World" in the *"Jerusalem Report"*.
- Goldberg J.J. (1997), *"Jewish Power, Inside the American Jewish establishment"*, the United States, (Basic Books, a member of the "Perseus Books Group").
- Goldstein E. (1989), "Security: Two peoples, two states", the United States, *"Jewish Currents"*.
- Gordon M. (1964), *"Assimilation and Pluralism: From Immigrants to white ethnics"*, the United States, (Assimilation in American Life, Sage publications).
- Grosfeld I., Sakolli S. O. and Zhuravskaya E. (2020), "Anti-Jewish Pogroms in the Russian Empire", the United States, (Oxford University Press, *The Review of Economic Studies Limited* (87)).
- Grossman L. (1988), *"Israel's Law of Return (Communal, Jewish Communal Affairs)"*, the United States, American Jewish Committee's Archives.
- Grossman L. (1989), *"Jewish Communal Affairs: The Pollard Affair"*, the United States, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1989), *"Who is a Jew?"*, the United States, American Jewish Committee (Archives), Communal, Jewish Communal Affairs.
- Grossman L. (1990), *"Emigré Destination"*, the United States, The American Jewish Committee, (Communal, Jewish Communal Affairs, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1990), *"Soviet Jewry"*, the United States, The American Jewish Committee, (Communal, Jewish Communal Affairs, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1990), *"Jewish Communal Affairs, Reaction to the Intifada (Communal)"*, the United States, American Jewish Committee, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1990), *"Who is a Jew? Once More"*, the United States, American Jewish Committee (Archives), Communal, Jewish Communal Affairs, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1993), *"Loan Guarantees"*, the United States, "The American Jewish Committee", "Communal", "Jewish Communal Affairs", (American Jewish Yearbook).
- Grossman L. (1995), *"Jewish Communal Affairs"*, the United States, "The American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1996), *"Jewish Communal Affairs, Debating the Peace Process"*, the United States, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1997), *"Jewish Communal Affairs, Israel"*, the United States, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1997), *"Jewish Communal Affairs"*, "Israel Related Matters" "Prelude to Assassination", "Coping with Tragedy", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).

- Grossman L. (1998), *"Jewish Communal Affairs"*, "Israel-Related Matters, Netanyahu and American Jews", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Grossman L. (1999), *"Jewish Communal Affairs"*, the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Grossman L. (2001), *"Jewish Communal Affairs, American Jews and Israel"*, the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Grossman L. (2002), *"Jewish Communal Affairs, American Jews and Israel"*, the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Grossman L. (2003), *"Jewish Communal Affairs, Focus on the Middle East, Gauging the Administration"*, the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Gruen G. E. (1984), *"The U.S., Israel and the Middle East"*, the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book), Vol. 84, Springer Publisher.
- Gruen G.E. and Brandris M. (1987), *"The U.S., Israel and the Middle East: The Pollard Affair"*, the United States, "The American Jewish Committee", (American Jewish Book).
- Gurin A. (1959), "Impact of Israel on American Jewish Community organization and Fund-raising", the United States, *Jewish Social Studies*, Vol. 21, No 1, Papers and Proceedings of the Joint Conference on the Impact of Israel on the American Jewish Community.
- Hadar L. T. (1992), "The Last Days of Likud: The American-Israeli Big Chill", the United States, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 21, No. 4.
- Hadar L. T. (1993), "Thawing the American-Israeli chill", the United States, (University of California on behalf of Institute of Palestine Studies, *"Journal of Palestine Studies"*, Vol. 22, No 2.
- Hadar L. T. (1996), "The Friends of Bibi (FOBs) vs "The New Middle East", the United States, "The University of California Press", *"Journal of Palestine Studies"*, Vol. 26, No. 1.
- Halberstam M. (1995), "The Jerusalem Embassy Act", the United States, *"Fordham International Law Journal"*, Vol. 19, Issue 4, Art. 4.
- Halevi Y. K. (2004), "Jacob Birnbaum and the Struggle for Soviet Jewry", Israel, "The Shalem Center", *"Azure"*, Spring 5764.
- Halperin E. and Bar-Tal D. (2007), "The fall of the Peace camp in Israel: The influence of Prime Minister Ehud Barak on Israeli public opinion; July 2000-February 2001", Germany, "Verlag Irena Reneger", Berlin, *"Conflict and Communication on line"*, Vol. 6, No. 2.
- Harris D. (1998), "A fax to Phil Baum concerning the transcript of March 30th, 1998 State Department's briefing conducted by James Rubin", the United States, "American Jewish Congress", Washington.

- Harris D. (1998), "State Department's Daily Press briefing on March 30th, 1998 about the outcome of Dennis Ross's trip to the Middle East", the United States, "American Jewish Congress", Washington.
- Hasan R. Md (2010), "From Policy Research Advocacy: Differentiating Think Tanks from Pressure groups in American Politics", the United States, (*India Quarterly*, Sage publications).
- Heilman S. C. (1998), "*Portrait of American Jews (The last half of the 20th Century)*", the United States, University of Washington Press, Seattle and London.
- Hellman G. S. (1951), "Joseph Seligman, American Jew", the United States, "The John Hopkins University Press", Publications for the "*American Jewish Historical Society*", Vol. 41, No. 1, 27
- Hertzberg A. (1982), "American Jewry and Hardheaded Zionism", the United States, (*Journal of Palestine Studies*, Review, Vol. 11, No 3).
- Hirschberg P. (1998), "*Israel*", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Hodgson G. (2008), "*Reagan as President*", the United States, (Contemporary Record, Routledge (Taylor and Francis group)).
- Honig A. (2008), "The Whisper in the Leader's Ear: How do foreign policy advisers perform their job?", the United States, *International Relations*.
- Horowitz D. (1992), "Rabin", Israel, "*The Jerusalem Post*".
- Horovitz D. (1996), "*Israel*", the United States, "the American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).
- Hostein L. (1993), "Behind the Headlines: Peace Now battling for a Place in American Jewish Mainstream", the United States, "*Jewish Exponent*".
- Hostein L. (1993), "Making room for Peace Now", the U.S., "*Jewish Exponent*".
- Howe I. (1989), "American Jews and Israel, (Papers from the Tikkun Conference (II), Banquet Address)", the United States, *Tikkun magazine*, Vol. 4, No. 3).
- Huff E. D. (1972), "A study of a successful Interest group: the American Zionist movement", the United States, (*The Western Political Quarterly*, Vol. 25, No 1).
- Hurvitz N. (1958), "Sources of Middle-class values of American Jews", the United Kingdom and the United States, (Oxford University Press, *Social Forces* (Dec. 1958), Vol. 37, No. 2 (Dec. 1958).
- Inbar E. (2002), "Nurturing natural Allies", Israel, (*The Jerusalem Post*).
- Inbar E. (2010), "The decline of the Labor party", the United States, Routledge, "*Israel Affairs*", Vol. 16, No. 1.
- Indyk M. (1987), "Reagan and the Middle East: Learning the art of the possible", the United States, (*SAIS Review*, Vol. 71, Number 1).

Indyk M. (2000), "A letter (of clarification) to Mr. Malcolm Hoenlein, Executive Director of "Presidents Conference", the United States, "United States Department of State, Washington D.C.

Israel Policy Forum's and other orgs' leaders (1997), "Thank you, Secretary of State Albright, "The New York Times" Op-ed Sunday, the United States, Ad of American Jewish Orgs in the "New York Times".

Jacobson K. (1991), "*Civil and Political: The United States, Israel, and the Middle East*" (Review of the Year, United States), the United States, The "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).

Jacobson K. (1992), "*The United States, Israel, and the Middle East*", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book), Review of the Year 1990, the U.S.A.

Joffe L. (2003), "Shlomo Argov, Israeli diplomat whose shooting triggered the invasion of Lebanon", the United Kingdom, (*The Guardian*, on Israel).

Kagan R. and Kristol W. (2000), "*Present Dangers, Crisis and Opportunity in American Foreign and Defense Policy*", the United States, (Encounter Books, San Francisco, California).

Kahan A. (1978), "Economic opportunities and some pilgrims' progress: Jewish immigrants from Eastern Europe in the U.S., 1890-1914", the United States, (*The Journal of Economic History*, vol 38, No 1, The Tasks of Economic History).

Kahn D. V. (1996), "The President of the "American Jewish Congress's" Letter to the Israeli Ambassador in the U.S.", the United States, "American Jewish Congress", N. York.

Kahn G. N. (2012), "Jewish Activism in the U.S., Is J Street a passing phenomenon?", the United States, (IFRI U.S. Program, *Potomac Paper* 11).

Kalb D. (1993), "Behind the Headlines: In a changed Middle East Landscape, Peace Now takes look at its mission", the United States, "*The Jewish Telegraphic Agency*".

Kamm L. H. (1993), "Why Israel and Egypt deserve U.S. aid", the United States, "*Commentary*".

Kamm L. H. (1993), "Testimony of Linda Heller Kamm, APN before the House of Representatives subcommittee on Foreign Operations, export financing, and related programs of the Committee on Appropriations", the United States.

Kaplan E. (2004), "The Jewish Divide on Israel, A growing grassroots movement has challenged the artificial AIPAC consensus", the United States, "*The Nation*".

Kaplan E. (2006), "The Jewish Radical Right: Revisionist Zionism and its ideological Legacy", the United States, "University of Wisconsin Press", *Dissent Magazine/Democratiya* 7.

Karpf M. J. (1937), "*Jewish Community Organization in the U.S.: an Outline of Types of Organizations, Activities and Problems*", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book), Vol. 39.

- Kitchen N. (2010), "Systemic pressures and domestic ideas: a neoclassical realist model of grand strategy formation", the United States, *Review of International Studies* 36.
- Klein M. A. (1993), "Letter to another Jewish Leader", the United States, *The Jewish Voice*.
- Klein M. A. (1993), "Pressberg's past actions aided anti-Israel groups", the United States, *Jewish Exponent*.
- Klein M. (1998), "A letter to the President and Executive Director of the "Presidents Conference", the United States, "Z.O.A."
- Klein M. A. and Goldblatt M. (1993), "Bar Peace Now from the Presidents' Conference", the United States, *Broward Jewish World*, Florida, March 13th, 1993.
- Koinova M. (2010), "*Chapter 8. Diasporas and International politics: Utilizing the universalistic creed of liberalism for particularistic and nationalist purposes*", The Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press).
- Kolatt Israel (2004), "*Jabotinsky's Place in the National Pantheon*", Israel, (David Ben Gurion University of the Negev).
- Kostiner J (2009), "Saudi Arabia and the Arab-Israeli peace process: the Fluctuation of Regional Coordination", the United Kingdom, "*British Journal of Middle Eastern Studies*", Vol. 36, No. 3. Gulf Security: Legacy of the Past, Prospects for the Future.
- Lacqueur W. (1972), "*A History of Zionism, from the French Revolution to the Establishment of the state of Israel*", the United States, (Schocken books).
- Lambroza S. (1987), "The Tsarist government and the Pogroms of 1903-06", the United States, (Oxford University Press, *Modern Judaism*, Oct. 1987, Vol. 7, No. 3).
- Lang B. (2005), "Hyphenated Jews and the Anxiety of Identity", the United States, (*Jewish Social Studies*, New series), Vol. 12, No 1.
- Layne C. (2006), "*The Peace of Illusions: American Grand Strategy from 1940 to the Present*", the United States, Cornell University Press.
- Lerner M. (1987), "The Disastrous Occupation (Twenty Years on the West Bank, Editorial)", U.S., *Tikkun*, Vol. 2, No. 2.
- Lerner M. (1988), "The Uprising, The Occupation: Immoral and Stupid", the United States, *Tikkun magazine*, Vol. 3, No. 2.
- Levin Geoffrey P. (2015), "Before Soviet Jewry's Happy Ending: The Cold War and the Long Debate over Jackson-Vanik, 1976-1989", the United States, (Purdue University), *SHOFAR: an Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*, Volume 33, Number 3.
- Levy C. (1995), "Le "lobby" juif americain" France, (*Revue francaise d' etudes americaines*), no 63, Lobbying et Lobbyists.
- Levy Y. (2008), "*Militarizing peace: Why did the Israeli Military spearhead the Oslo Accords?*", the United States, Taylor and Francis group.

- Lichtman A. J. (2007), "The Neoconservative Revolution: Jewish Intellectuals and the Shaping of Public Policy" (Review), the United States, *American Jewish History*, Volume 93, Number 3.
- Lieberfeld D. (2008), "Jarem and "Two level games" in the Oslo Accords: What the Primary sources tell Us", the United States, Martinus Nijhoff Publishers", *International Negotiation* 13.
- Lieberman R. C. (2009), "The "Israel Lobby" and American Politics", U.S., American Political Association, *Perspectives on Politics*, Vol. 7, No. 2.
- Liebman C. S. (1974), "Diaspora Influence on Israel: The Ben-Gurion-Blaustein "Exchange" and its Aftermath", the United States, "Indiana University Press", *Jewish Social Studies*, Jul. – Oct. 1974, Vol. 36, No. ¾ (July-October 1974).
- Lifton B. (1992), "Bob Lifton Occasional Letter 32", "Chance for Peace", "Typical Candor", From the Archives of the "American Jewish Historical Society", the United States, The "American Jewish Congress".
- Lifton B. (1992), "Occasional letter 32, Sections: Mr. Rabin and Mr. Shamir: The new course", "Chance for Peace", "Typical Candor", the United States, A.J. Congress (Office of the president).
- Lifton R. K. (1992), "Steering a new course, Rabin presents a striking change in tone and substance", the United States, "*Washington Jewish Week*".
- Lifton R. K. (1993), "Strength instead of fear", Israel, "*The Jerusalem Post*".
- Lipson C. (2007), "American support for Israel: History, Sources, Limits", the United States, (*Israel Affairs*, Routledge editions).
- Lloyd P. - Gartner L. P. (1986), Jewish Migrants en route from Europe to North America: "Traditions and Realities", the United States, *Jewish History*, Vol.1, No 2.
- Lochery N. (2007), "The Netanyahu era: From crisis to crisis, 1996-99", the United States, "Routledge, *Israel Affairs*.
- MacGillivray I. (2016), "The impact of Gush Emunim on the social and political fabric of Israeli society", the United Kingdom, (Middle East Technical University (Ankara), *E-IR Publications* ltd).
- Makovsky D. (1992), "Labor victory should not shake up US Jewry-Siegman", Israel, "*The Jerusalem Post*", Jerusalem, Thursday, July 9, 1992,
- Mandel A. (1984), "*France, Relations with Israel*", the United States, (American Jewish Committee, (American Jewish Year Book, Vol. 84).
- Mandel R. (1989), "*Israel, Israel-U.S. Relations*", the United States, the American Jewish Committee, (American Jewish Year Book).
- Mandel R. (1989), "*Israel, Continuing Violence*", the United States, the American Jewish Committee, (American Jewish Year Book).

- Mandel R. (1990), *"The intifada, The Peace Process"*, the United States, American Jewish Committee, (American Jewish Year Book).
- Mandel R. (1989), *"Israel, The Uprising begins"*, the United States, The American Jewish Committee Archives.
- Mandel R. (1989), *"Israel, Peace Initiatives"*, the United States, the American Jewish Committee, American Jewish Year Book.
- Mann C. (1993), "A.J. Congress head slams Labor party for not connecting with U.S. Jewry", the United States, *"Jewish Telegraphic Agency"*.
- Marc E.F., Angel D., Bernstein L., Blistein G.J., Blidstein G.D., Burka R.P., Carmy S., Feldman A., Goldberg H., Jakobovits I., Riskin S., Roth S., Shafran Y., Walfish A., Weiss A., Wolowelsky J.B. and Wurzburger W. S. (1994), "Religious Zionism Revisited", the United States, *"Tradition: a journal of Orthodox Jewish Thought"*, Vol. 28, No. 4.
- Marcus J. (1990), 'Discordant Voices: The US Jewish Community and Israel during the 1980s', the United States, *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 66, No. 3.
- Marcus J. (1990), "The US Jewish Community and Israel during the 1980s", the United States, (*International Affairs*, Royal Institute of International Affairs 1944-, Vol. 66, No. 3).
- Marmura S. (2008), "A net Advantage? The Interner, grassroots activism and American Middle-Eastern policy", Canada, (Queen's University, *New Media and Society* 10(2)), Sage Publications.
- Marx T. (1994), "A Post-Hebron Letter to my son Michael who just went from Yeshiva to Basic Training", the United States, (*Tikkun Magazine*, 9(3)).
- Masters S. D. (2000), "Letter to Hon. Ehud Barak (Prime Minister of Israel)", the United States, "American Jewish Congress", Pennsylvania Region.
- Mearsheimer J. and Stephen Walt S. (2006), "The Israel Lobby" (London Review of Books), the United States, The University of California Press on behalf of the Institute for Palestine Studies, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 35, No. 3.
- Metz A. (1993), "The Israeli Peace Movement from the outbreak of the Intifada to an uncertain future: An Annotated Bibliography", the United Kingdom, *"Reference Services Review"*, "Emerald Publishing", Vol. 21, Issue 3.
- Miles W. F. S. (2010), *"Israel's religious vote in comparative perspective: an Africanist analysis"*, the United Kingdom, (Routledge, Taylor and Francis group).
- Morris B. (1990), "Book Review "Intifada", the United States, *Tikkun Magazine*, Vol. 5, No 3.
- Moshe B. D. (2005), "The Oslo Peace Process and Two views on Judaism and Zionism, 1992 – 1996", the United States, *British Journal of Middle Eastern Studies*, (Vol. 32, No 1).

Munson M. L.T. (2008), “*Gush Emunim and the Israeli Settlers of the Occupies Territories: A social Movement Approach*”, the United States, (The Center of Contemporary Conflict, Center of Homeland Defense and Security (Naval Postgraduate School, Monterey (California)).

Neff D. (1995), “Israel Requests 10 billion dollars in U.S. Loan Guarantees for Soviet Immigrants”, the United States, *Washington Report on Middle East Affairs*, (Middle East History, it happened in May).

Neimark M. (1992), “American Jews and Palestine: The Impact of the Gulf War”, the United States, *Middle East Report*, no. 175, Palestine and Israel in the New Order.

Nelson N. J. (1980). “The Zionist Organizational Structure”, the United States, (The University of California Press on behalf of the Institute for Palestine Studies, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 10, No. 1.

Newhouse J. (2009), “The influence of Lobbies on U.S. Foreign Policy”, the United States, *Foreign Affairs*, Vol. 88, No 3.

Newman D. (1989), “Voting patterns and the Religious parties in Israel”, Israel, “*Contemporary Jewry*”, Vol. 10, No. 2.

Newman D. and Tamar Hermann T. (1992), “A comparative study of Gush Emunim and Peace Now”, the United States, (*Middle Eastern Studies*, Jul. 1992, Vol. 28, No. 3).

Newman D. (2005), “From Hitnachalut to Hitnatkut (Disengagent). The Impact of Gush Emunim and the Settlement Movement on Israeli Politics and Society”, the United States, (Indiana University Press, *Israeli Studies*, Vol. 10, No. 3, The Right in Israel).

Nir O. (1993), “Peace Now in the White House”, Israel, *Ha’aretz*.

Olegario R. (1999), “That Mysterious People: Jewish Merchants, transparency and community in Mid-Nineteenth Century America”, the United States, *The Business History Review*, vol. 73, No 2.

Orange W. (1994), “In the Wake of the Hebron Massacre”, the United States, (*Tikkun Magazine* 9(3), “Kiryat Arba”).

Ostergaard-Nielsen E. (2001), “*Diasporas in World Politics*”, the United Kingdom, (Palgrave, The Macmillan Press).

Panitz E. (1965), “In Defense of the Jewish Immigrant (1891-1924)”, the United States, (The John Hopkins University Press, *American Jewish Historical Quarterly*, September 1965).

Patterson R. (2006), “Transnationalism: Diaspora – Homeland Development”, the United States, (The University of North Carolina Press, *Social Forces*, Vol. 84, Number 4).

Peace Now (1979), “Peace Now, Peace is Greater than Greater Israel”, Israel, (Peace Now, Jerusalem, October 1979).

Peleg I. (2019), “The Likud under Benjamin Netanyahu. Re-adjusting Revisionism to the 21th century”, “A brief historical sketch of the Likud (1973-2018)”, “Likud’s Ideological

Foundations”. “The Ideological Revolution of the Right, including Likud”, “Likud’s Foreign Policy under Netanyahu”, the United Kingdom, (*Israel Under Netanyahu* (Book), 1st Edition, Taylor and Francis Group, Routledge, 2019).

Peretz P. (2004), “The action of Nativ’s emissaries in the U.S.”, A trigger for the American movement to aid Soviet Jewry, 1958-1974”, Israel, “Centre de Recherche francais a Jerusalem”, *Bulletin du “Centre de Recherche francais a Jerusalem”*.

Peri Y. (1983), “Israel in Lebanon-One Year Later”, the United States, *Journal of Palestine Studies*, Vol. 13, No. 1.

Pergola S. (2018), “*World Jewish Population, 2018, Current Jewish Population* (Reprinted from the American Jewish Year Book 2018)”, the United States, (Berman Jewish Databank, The Jewish Federations of America in collaboration with the Berman Jewish Policy Archive (Stanford University), The Center for Judaic Studies and Contemporary Jewish Life at the University of Connecticut and the Mandell and Madeleine Berman Foundation, Number 23, N. York).

Perlmann J. (1996), “*Selective Migration as a Basis for Upward Mobility*”, *The occupations of the Jewish Immigrants to the U.S., ca 1900*”, the United States, (Levy Economics Institute of Bard College, Working Paper, No. 172, October 1996).

Plitnick M. and Toensing C. (2007), “The Israel lobby” in Perspective, the United States, (*Middle East Report*, no 243, The war economy of Iraq).

Pogrebin L.C., Bronznick S. and Bubis G. (1993), “Letter to Mr. Lester Pollack Chairman of the “Presidents Conference”, the United States, “A.P.N.”, N. York.

Pressberg G. (1993), “Letter to Lester Pollack”, the United States, “Americans for Peace Now”.

Rabin Y. (1992), “Letter to Henry Siegman Executive Director of “A.J. Congress”, the United States, “Israel Labor Party”.

Rabinovitch S. (2012), “*Jews and Diaspora Nationalism*”, (writings on Jewish peoplehood in Europe and the United States), the United States, (Brandeis University Press).

Rael J. and Erich I. (1980), “The Americanization of Peace Now”, the United States, (Americans for a Safe Israel, N. York, 1980).

Raffel M. J. (1988), “*American Jewish Public Affairs and Israel: Looking Back, Looking Ahead*”, the United States, (The Reconstructionist).

Ray S. (2005), “New Conservatives or Old Liberals? Neocons and the Republican International Revival”, India, (*India Quarterly: A Journal of International Affairs*, Vol. 61, issue 1).

Reiss E. (1992), “*The Strategic Defense, Initiative*”, the United States, Cambridge Studies in International Relations.

Reznik S. (2004), “*Jabotinsky and the Irgun: In the beginning, God created Politics*”, Israel, (David Ben Gurion University of the Negev).

- Resnick S. editorial, (1990), "Dole's Meaty Message", the United States, The "*Jewish Currents*".
- Rose G. (1998), "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy", the United States, Cambridge University Press, *World Politics*, Vol. 51, No 1.
- Rosen J. (1997), "A letter to the American President Bill Clinton", the United States, "American Jewish Congress", New Jersey, N. York.
- Rosenthal S. T. (2001), "*Irreconcilable Differences? The Waning of the American Jewish Love Affair with Israel*", the United States, Brandeis University Press, (New England).
- Ross D. (2015), "*Doomed to succeed, The U.S.-Israel Relationship from Truman to Obama*", the United States, Farrar, Straus and Giroux publishers, N. York.
- Roth L. (1998), "Americans for Peace Now asks AIPAC, Presidents Conference to Reflect American Jewish Opinion and Support U.S. Middle East Peace Plan", the United States, Washington.
- Roussos S. (2009), "Diaspora Politics, Ethnicity and the Orthodox Church in the Near East", Belgium, (*Journal of Eastern Christian Studies* 61, Peeters Online Journals, Leuven, 2009).
- Roy S. (2002), "Why Peace Failed-An Oslo Autopsy", the United States, "*Journal of Current History*", Vol. 100, Number 651, Philadelphia.
- Rubens S. P. (1944-45), "*A Half century of community service: The story of the New York Educational Alliance*", the United States, American Jewish Committee, the American Jewish Year Book, Vol. 46.
- Rubin G. (1983), "The empty chair: Jordan, the war in Lebanon, and the American Jewish Community", the United States, *Response: A Contemporary Jewish Review*, Vol. 14/Issue 1, Publisher: Steven M. Cohen.
- Rubin G. E., Rosenblum M. and Lifton R. K. (1993), "Letter to Mr. Henry Siegman", the United States, "American Jewish Congress".
- Rubin G. E. και Rosenblum M. (1993), "Letter-invitation to Mr. Siegman and Mr. Lifton (American Jewish Congress), the United States., "Americans for Peace Now".
- Rubin G. E. (1994), "From Theory to Reality: The Crucial Stage of the Peace Process, A Report on Americans for Peace Now's Board Mission to Israel", the United States, "Americans for Peace Now", N. York.
- Rubin G. E. (1995), "Letter to Mr. Phil Baum (executive director of the American Jewish Congress)", the United States, "Americans for Peace Now", "letter introducing the report of the "Americans for Peace Now's" Mission to Israel in July 1995", N. York.
- Rubin G.E. (1995), "The Peace Process at the Crossroads, A Report on the Americans for Peace Now Mission to Israel", the United States, "Americans for Peace Now", N. York.
- Rubin G.E. (1997), "Americans for Peace Now, Advocacy Day in Washington D.C.", the United States.

- Rubin N. (2010), *"American Jewry and the Oslo years"*, the United States, (Thesis to the faculty of Judaic Studies, Towson University, Maryland).
- Rubin N. (2012), *"American Jewry and the Oslo Years"*, the United States, "Palgrave Macmillan", N. York.
- Rubistein A. (1977), "Isaac Meyer Wise: A new Appraisal", the United States, (Indiana University Press, *Jewish Social Studies*, Vol. 39, No. ½, American Bicentennial: II).
- Rubistein D. (1992), "From Hope to Uncertainty", the United States, *Tikkun Magazine*, Vol. 7, No 2.
- Rynhold J. (2007), "Labor, Likud, the "special relationship" and the peace process, 1988-1996", the United States, *Israel Affairs* (Routledge).
- Rynhold J. (2015), *"The Arab-Israeli conflict in American Political Culture"*, the United States, (Cambridge University Press).
- Safran W. (2002), *"Israel and the diaspora, Problems of cognitive dissonance"*, the United Kingdom, (International Migration Institute (I.M.I.) and the Oxford Diasporas Program, No 53).
- Said E. (1989), "Intifada and Independence", the United States, Duke University Press, *Social Text*, No. 22.
- Sainer H. L. (1993), "Letter to Mr. Henry Siegman", the United States, "World Zionist Organization, American Section", N. York, March 22, 1993.
- Salberg M. and Hoenlein M. (1998), "Text of Letter to President Clinton, Text of Letter to members of the Senate", the United States, "Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations", N. York.
- Sanua M. R. (2007), *"Let Us Prove Strong: The American Jewish Committee 1945-2006"*, the United States, (UPNE).
- Sarna J. (1982), "The Spectrum of Jewish Leadership in Ante-Bellum America", the United States, *Journal of American Ethnic History*, Vol. 1, No 2.
- Sasson T. (2014), *"The New American Zionism"*, the United States, (New York University Press, N. York and London).
- Segev S. (2010), "Turning a Page in the Middle East", the United States, *"Foreign Policy"*, "American Foreign Policy Interests".
- Seliktar O. (2009), "Doomed Failure? The Politics and Intelligence of the Oslo Peace Process, the United States, Praeger Security International, *ABC Clio*.
- Seller M. S. (1968), "Isaac Leeser' s Views on the Restoration of a Jewish Palestine", the United States, (The John Hopkins University Press, *American Jewish Historical Quarterly*, Vol. 58, No. 1).
- Shain Y. (2000), "American Jews and the construction of Israel's Jewish identity", Canada, (University of Toronto, Project Muse, *Diaspora: A journal of Transnational studies*, Vol. 9, Number 2).
- Shain Y. (2002), "The role of Diaspora in Conflict Perpetuation or Resolution", the United States, (John Hopkins University Press, *SAIS Review*, vol. 22, Number 2).

Shain Y. and Barth A. (2003), "Diasporas and International Relations Theory", the United States, (The M.I.T. Press, *International Organization*, Vol. 57, No 3).

Shain Y. (2007), "*Kinship and diasporas in international affairs*", the United States, (The University of Michigan Press).

Shalev M. (1992), "*Israel, National Security, The Intifada-Year Three*", the United States, "American Jewish Committee", (American Jewish Year Book).

Shalev M. (1993), "*Diplomatic Developments, The Peace Process, Washington takes the initiative*", the United States, (American Jewish Committee, American Jewish Year Book).

Sharif B. A. (2009), "*Arafat and the Dream of Palestine: An Insider's account*", the United States, Palgrave Macmillan.

Shavit Y. (1988), "*Jabotinsky and the Revisionist Movement 1925-1948*", the United Kingdom, (Frank Cass and co. ltd).

Sheffer G. (1984), "The Uncertain Future of American Jewry-Israel Relations", the United States, (*The Jerusalem Quarterly*, Number Thirty-Two).

Sheffer G. G. (2005), "Is the Jewish Diaspora unique? Reflections on the Diaspora's current situation", the United States, (*Israel Studies*, Vol. 10, No 1, Israel and the Diaspora: New Perspective).

Sicherman H. (2011), "*Yitzhak Rabin: An appreciation*", the United States, published by the "Elsevier Ltd" on behalf of "Foreign Policy Research Institute".

Siegmán H. (1992), A letter to David Clayman (Director of Israel office of the American Jewish Congress), the United States, Office of the Executive Director.

Siegmán H. (1992), "Letter to another member of the American Jewish organization", the United States, A.J. Congress, (Office of the Executive Director).

Siegmán H (1993), "Letter to Mr. Herman L. Sainer, the United States, A. J. Congress.

Singer D. M. (1992), "Letter to Robert (Bob) Klifton and Henry Siegmán, the United States, (Fried, Frank, Harris and Jacobson Partnership, Washington (1001 Pennsylvania Avenue)), July 14th, 1992.

Singer J. (2019), "Developing the concept of Palestinian Autonomy. How the Camp David Accords, as well as a little known series of Negotiations called the "Autonomy Talks" came to serve as the basis for Palestinian self-rule during the Oslo Negotiations", Egypt, (No 32 *Cairo Review*).

Smith T. (2000), "*Foreign Attachments, the power of Ethnic groups in the Making of American Foreign Policy*", the United States, (Harvard University Press).

Spiegel P. (2012), "Lessons learned: The Soviet Jewry Movement", the United States, (Brandeis University, "*Sh' ma Journal*, A journal of Jewish ideas", Tevet 5773).

Sprinzak E. (1998), "The Israeli Right and the Peace Process 1992-1996", Israel, "The Leonard Davis Institute for International Relations", "The Hebrew University of Jerusalem", *Davis Occasional Papers*, No. 59.

- Srole L. (1955), "Impact of Anti-Semitism: Comment on John P. Dean's "Patterns of Socialization and Association between Jews and non- Jews", the United States, *Jewish Social Studies*, Nol.17, Papers and proceedings of the Tercentenary.
- Steiner S. (1996), "Statement of American-Jewish Congress following Emergency Netanyahu-Arafat summit meeting", the United States, "American Jewish Congress", N. York.
- Steiner S. (1997), "In Response to New York Times story: Unilateral U.S. Pressure on Netanyahu to make concessions won't work", the United States, "American Jewish Congress", "Communication Office", Stephen Wise Congress House, N. York.
- Steiner S. (1997), "Resolution on Middle East Policy, as amended by the Governing Council", the United States, (New York).
- Steiner S. (1997), "A.J. Congress encouraged by Resumption of Talks between Israel and Palestinian Authority", the United States, "American Jewish Congress".
- Steiner S. and Pelavin M. J. (1995), "A.J. Congress urges support for Middle East Peace Process, Aid to Palestinians", the United States, (A.J. Congress, N. York, September 20th, 1995).
- Stork J. and Khalidi R. (1990), "Washington's Game Plan in the Middle East", the United States, *Middle East Report* No 164/165, Intifada Year Three.
- Stork J. and Rose S. (1974), "Zionism and American Jews", the United States, (Middle East, Research and International Project, *MERIP Report*, No 29).
- Sucharov M. (2011), "Values, Identity, and Israel Advocacy", Canada, (Carleton University (Ottawa), *Foreign Policy Analysis*).
- Swirski S. (1995), "*Seeds of Inequality*", Israel, (Tel Aviv: Breirot).
- Taliaferro J. W. (2006), "State building for future wars: Neoclassical Realism and the Resource-extractive state", the United States, *Security Studies* 15, No 3.
- Taliaferro J. W., Lobell S. E. and Ripsman N. M., (2009), "*Neoclassical Realism, the state and Foreign Policy (1. Introduction)*", the United States, (Cambridge University Press, 2009).
- Tanny J. (2018), "The Loneliness of the Liberal Zionist", the United States, "*Forward*".
- Taras D. and Weinfeld M. (1990), "North American Jews and Israel", Canada, (Sage Publications, "*International Journal*", Vol. 45, No 3).
- The Center for Security Policy (2001), "*Memo to Clinton-Arafat: Hold Everything*", the United States, N. York, No 01-F1.
- The "Presidents Conference" (1993), "Urgent Notice of the "Presidents Conference", Ads appeared and Response", the United States.
- Thomas M. (2007), "*American Policy towards Israel: The Power and Limits of Beliefs*", the United Kingdom, Routledge (LSE International Studies).
- Twersky D. (1992), Hatikvah in New Key: Is Song of Peace Now, "the United States, "*Forward Magazine*".

- Twerky D. (1993), "Welcome to Washington: The Real World", the United States, (*Forward*)
- University of California (1994), "Chronology, 16 February - 15 May 1994", the United States, "University of California, Institute of Palestine Studies", "*Journal of Palestine Studies*", Summer 1994, Vol. 23, No. 4.
- Usiskin P. (2009), "Fish and Fowl", the United States, (*Jewish Quarterly*).
- Verbeeten D. (2008), "How important is the Israel lobby?", the United States, (*Middle East Quarterly*).
- Verbit M. F. (2002), "American Jews – More Right than Left on the Peace Process", the United States, (*"Jewish Political Studies Review"*, May 4th, 2012)
- Vorspan A. (1988), "Jewish Umbrellas and Dissent: Baby, It's Raining outside, (Israel at Forty)", the United States, *Tikkun magazine* Vol. 3, No. 3.
- Wasserman D. (2000), "A letter to Barak: 359 Prominent American Jews pledge to unify Community in support of Peace Initiative, Signatories include current and past heads of "Major American Jewish Organizations", the United States, "Israel Policy Forum", Gene Burger's Fax to Phil Baum, "American Jewish Congress", this letter dated from July 6th, 2000), N. York.
- Waterbury M. A. (2010), "*Chapter 7 "Bridging the divide: Towards a comparative framework for understanding kin state and migrant-sending state diaspora politics"*", The Netherlands, (IMISCOE Research, Amsterdam University Press).
- Watson G. R. (1996), "*The Jerusalem Embassy Act of 1995*", the United States, "CUA, Columbus school of Law, Scholarly Articles and other contributions, Faculty scholarship.
- Waxman C. I. (1999), "An American Tragedy – Meir Kahane and Kahanism: A Review Essay", (Reviewed work(s): Heil Kahane by Yair Kotler, Meir Kahane: Ideologue, Hero, Thinker by S. Daniel Breslauer: Uncomfortable Questions for Comfortable Jews by Meir Kahane), the United States, (*American Jewish History*, Vol. 78, No. 3).
- Waxman D. (2012), "The Pro-Israel lobby in the United States", the U.S.A., Past, Present, and Future", the United States, (in the book of Robert O. Freedman: *Israel and the United States, Six Decades of US-Israeli Relations*, Westview Press, Colorado).
- Waxman D. (2016), "*Trouble in the Tribe, The American Jewish Conflict over Israel*", the United States, the Princeton University Press (Princeton and Oxford).
- Waxman D. (2017), "American Jews and the Israeli-Palestinian Conflict: Part of the Problem or Part of the Solution?", the United States, Academy of Political Science, *Political Science Quarterly*.
- Weiner J. R. (2000), "Wye River Memorandum: A Transition to Final Peace", the United States, "*Hastings International and Comparative Law Review*", Vol. 24, No. 1, San Francisco.
- Wertheimer J. (1995), "*Jewish Organizational Life in the United States since 1945*", the United States, (The American Jewish Committee, American Jewish Year Book).
- Williams D. (1995), "Rabbi's Reaction to Killing: We have to make a tear in our shirt", the United States, "*The Washington Post*".

- Windmueller S. (2012), “From Tea Party to J Street: Jews and American Politics”, the United States, *Journal of Jewish Communal Service*, Vol. 87, Nos.1/2.
- Winther J. “*Rabbi Avraham Yizhak HaCohen Kook (1988), Between Exile and Messianic Redemption*”, Denmark, (Finnish Scholar Journals Online, this work supported by the Danish Research Council for the Humanities, Copenhagen).
- Wolfe A. (2015), “*Separation of Church and State*”, the United States, The “Boisi center for Religion and American Public Life” (Boston College).
- Wright C. (1982), “The turn of the screw – The Lebanon War and American Policy”, the United States, *Journal of Palestinian Studies*, Vol. 11/12, Vol. 11, no. 4 – Vol. 12, no.1, Special Issue: The war in Lebanon.
- Wurzburger W. S. (1994), “Religious Zionism Revisited”, the United States, “*Tradition: a journal of Orthodox Jewish Thought*”, Summer 1994, Vol. 28, No. 4.
- Youhas H. (2021), “*Sigmund Livingston (1872-1946) and Hilda Friler Livingston (1891-1962)*”, the United States, “McLean County Museum of History” (Illinois), Candace Summers Editor.
- Yudelson L. (1992), “Rubin’s visit: Questions about role of U.S. Jewry”, the United States, “*The Jewish Week*”.
- Yudelson L. (1992), “Jewish leaders get a firsthand look at Rabin government’s new priorities”, the United States, (*Jewish Telegraphic Agency*, N. York, Vol. 70, No. 156, Friday, August 14, 1992).
- Yudelson L. (1993), “Peace Now gets new leader as new Jewish Agenda folds”, the United States, “*Jewish Telegraphic Agency, (J.T.A.)*”.
- Yudelson L. (1993), “Peace Now” affiliate gains entry to premier Jewish umbrella group”, the United States, “*J.T.A.*”.
- Yudelson L. (1992), “Jewish Leaders firsthand look at Rabin government’s New Priorities”, the United States, “*Jewish Telegraphic Agency*”, (75th Anniversary year, Friday, Vol. 78).
- Zanotti J. (1992), “*Israel: Background and U.S. Relations*”, the United States, Congressional Research Service, October 28, 2016.
- Zouplna J. (2004), “*State-Forming Zionism and the precedent for Leadership T. Herzl, Z. Jabotinsky, and D. Ben Gurion*”, Czech Republic, “Oriental Institute, Czech Academy of Sciences” (Czechia).
- Zucker D. and Zvilli N. (1993), “The “Presidents Conference” and “Americans for Peace Now”, Israel, Letters to the Editor, Jerusalem, “*Jerusalem Post*”.

Διαδικτυακοί Τόποι

Ελληνικές Ιστοσελίδες

Βέικου Μ. και Λαλαγιάννη Β. (2015), «*Μετανάστευση, κοινωνικές και πολιτισμικές εκφάνσεις, θεωρητικά σχήματα, εννοιολογικοί προσδιορισμοί και ορολογία*», Ελλάδα,

(Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, ΣΕΑΒ, Αθήνα, <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5227> (Ημερομηνία πρόσβασης στις 17/9/2023))

Καραμήτρος Νικόλαος (2020): «Η σημασία του προεδρικού veto και η διαδικασία παράκαμψης του από το Κογκρέσο», Ελλάδα, (*Off-Line Post*, Παρατηρητήριο Αμερικανικής πολιτικής), <https://www.offlinepost.gr/off-line-post/> (Ημερομηνία πρόσβασης στις 15/7/2021)

Καρβουνάκης Θ. (2019): “Ο Πρόεδρος Reagan και η Ευρώπη”, Ελλάδα, (*Clio Turbata Team*, 1/3/2019), <http://clioturbata.com/απόψεις/reaganeurope/> (Ημερομηνία πρόσβασης στις 11/2/2021)

Νικολαΐδη Η., Σιδέρη Χ., Αντωνιάδης Ν., Βενέρη Λ. (2016): “Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, η GATS, και η Ελληνική Αγορά Υπηρεσιών”, Ελλάδα, «Κέντρο Ερευνών Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου», “Athens Public International Law Research Center”, Αθήνα, http://www.athenspil.law.uoa.gr/fileadmin/athenspil.law.uoa.gr/uploads/Trade_Law_Clinic/2015-2016/gats.pdf (Ημερομηνία πρόσβασης στις 25/4/2021)

Το «Βήμα»: “Οι μεγάλες Συνθήκες”, Ελλάδα, (*Το Βήμα*), Αθήνα, www.tovima.gr/relatedarticles (Ημερομηνία πρόσβασης στις 19/2/2022)

Ξενόγλωσσες Ιστοσελίδες

Adler C. and Kaufmann Kohler K. (2002-2021), “Einhorn David”, the United States, Jewish Encyclopedia, “The Kopelman Foundation”, Philadelphia, <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/5483-einhorn-david> (Accessed 10/11/2023)

Adler C. (2002-2021), “Samuel Myer Isaacs”, the United States, Jewish Encyclopedia, <https://www.jewishencyclopedia.com/articles/8233-isaacs-samuel-myer> (Accessed 10/11/2023)

African Union (1978), “The Camp David Accords, The Framework for Peace in the Middle East”, Ethiopia, Addis Ababa (Africa), <https://www.peaceau.org/uploads/camp-david-accords-egypt-1978.pdf> (Accessed 2/6/2020)

Agha H. and Malley R. (2002), “The Last Negotiations: How to end the Middle East Peace Process”, the United States, (*Foreign Affairs*, Vol. 81, Issue 3), https://prn.mcgill.ca/research/papers/agha_malley.htm (Accessed 5/5/2020)

Ahmed N. (2021, March 28), “Remembering the 2002 Arab Peace, A Saudi lead Peace Initiative endorsed by the Arab League’s 22 member states offered Israel a comprehensive formula for peace based on International norms”, the United Kingdom, “*Middle East Monitor*”, MEMO”, <https://www.middleeastmonitor.com/20210328-remembering-the-2002-arab-peace-initiative/> (Accessed 24/4/2021)

Americans for Peace Now (2006, January 27), “Brandeis Alumni, APN Leaders, & Academics Call on Brandeis to Keep Ties with Dr. Khalil Shikaki”, the United States, <http://archive.peacenow.org/entries/archive2106> (Accessed 7/9/2019)

Americans for Peace Now (n.d.), “Where we stand”, the United States, (Americans for Peace Now, Washington D.C., 2023), <https://peacenow.org/page.php?id=3011#.Y9wBpa1BzDf> (Accessed 8/10/2019)

American Heritage (1977, April), “An exclusive Interview with Clark Clifford”, the United States, (*American Heritage*, Vol. 28, Issue 3) <https://www.americanheritage.com/exclusive-interview-clark-clifford#6> (Accessed 10/3/2017)

American Jewish Committee (n.d.), “Who we are, Taking Action on issues that Matter, what we do”, the United States, N. York, www.ajc.org/whoweare (Accessed 11/4/2019)

American Jewish Congress (n.d.), “About Us: History”, the United States, N. York, <https://ajcongress.org/about/> (Accessed 8/6/2017)

Amistad Research Center (n.d.), “B’nai Brith. Anti-defamation League”, the United States, (Amistad Research Center, New Orleans, Louisiana), https://amistad-finding-aids.tulane.edu/agents/corporate_entities/411 (Accessed 10/6/2017)

Angelos A. (2022, February 14), “Ofir Berman offers a portal into one of Jerusalem’s oldest Jewish neighborhoods, the Mea Shearim”, the United Kingdom, (*It’s Nice That*, London), <https://www.itsnicethat.com/features/ofir-berman-children-of-mea-shearim-photography-140222> (Accessed 2/9/2022)

Anti-defamation League (2019), “About-Us, Towards Justice for All”, the United States, <https://www.adl.org/who-we-are/history> (Accessed 2/11/2019)

Baruch R. (1972), “Ethnic Assimilation versus Cultural Pluralism (Section IV: Ethnic Dynamics in American Society)”, the United States, (National Conference on Ethnicity, Cleveland State University), <https://pressbooks.ulib.csuohio.edu/ethnicity/chapter/ethnic-assimilation-versus-cultural-pluralism-some-political-implications/> (Accessed 14/5/2015)

Bayme S. (2008, January 6), “Israel and the American Jewry: Oslo and Beyond”, Israel, “Jerusalem Center for Public Affairs”, No. 28, <https://jcpa.org/article/israel-and-american-jewry-oslo-and-beyond/> (Accessed 19/10/2019)

Beck J. and Miller S. (2015, December 4), “Former Meretz leader, left-wing icon Yossi Sarid dies at 75”, Israel, “*The Times of Israel*”, <https://www.timesofisrael.com/journalist-and-former-meretz-minister-yossi-sarid-dies-at-75/> (Accessed 20/11/2019)

Beinin Joel (2020, November 2), “Remembering Reuven Kaminer, the godfather of Israel’s radical Left”, Israel, “+972 Magazine”, November 2, 2020. <https://www.972mag.com/reuven-kaminer-israel-radical-left/> (Accessed 11/9/2022)

Berkley E. N. (n.d.), “New Jewish Agenda”, “New Jewish Agenda (N.J.A.)’s Story”, the United States, <https://newjewishagenda.net/njas-story/> (Accessed 4/10/2022)

Bernice Hellbrunn B. (2011, June 8), “Jacob H. Schiff (1847-1920)”, the United States, (Immigrant Entrepreneurship from 1720 to the present, German Historical Institute), <https://www.immigrantentrepreneurship.org/entries/jacob-h-schiff/> (Accessed 14/9/2022)

Besser J. (1998, October 30), "Once Oslo Cheerleader, America Now Referee", the United States, *"The Jewish Week"*, N. York, <https://www.jta.org/1998/10/30/ny/once-oslo-cheerleader-america-now-referee> (Accessed 12/10/2019)

Bipartisan Policy Center (n.d.), "Experts, Lee H. Hamilton co-chair, Task Force on Terrorism and Ideology; Former Representative from Intiana", the United States, (Bipartisan Policy Center), <https://bipartisanpolicy.org/person/lee-h-hamilton-0/> (Accessed 18/6/2020)

Bird E. (1998, December), "Twenty years Late: From Camp David to Wye", the United States, *"The Washington Report on Middle East"*, <https://www.wrmea.org/1998-december/twenty-years-late-from-camp-david-to-wye.html> (Accessed 3/2/2020)

Black E. (2014, May 30), "The Inside story of "J Street" s rejection by the "Conference of Presidents", Israel, *"The Times of Israel"*, <https://www.timesofisrael.com/the-inside-story-of-j-streets-rejection-by-the-conference-of-presidents/> (Accessed 2/9/2020)

Boykin J. (n.d.), "Philip Habib – Cursed is the Peacemaker", the United States, (Association for Diplomatic Studies and Training, Arlington (Virginia)), <https://adst.org/oral-history/fascinating-figures/philip-habib-cursed-is-the-peacemaker/> (Accessed 2/9/2019)

Brandeis University Press (2012), *"Jews and Diaspora Nationalism, Writings on Jewish Peoplehood in Europe and the United States"*, (Brandeis Library of Modern Jewish Thought, Brandeis University Press, Editors Eugene R. Sheppard and Samuel Moyn, U.S.A. Massachusetts), Lestschinsky Jacob, Chapter 7, Jewish Autonomy Yesterday and Today, <https://www.jstor.org/stable/j.ctv102bf26.12> (Accessed 12/5/2015)

Bruck Connie (2014, August 25), "Friends of Israel, the lobbying group AIPAC has consistently fought the Obama Administration on policy. Is it now losing influence?", the United States, *"The New Yorker"*, N. York, <https://www.newyorker.com/magazine/2014/09/01/friends-israel> (Accessed 22/3/2019)

Bush L. (2012, November 29), "Looking back at New Jewish Agenda (An interview with Ezra Berkely Nepon by Ben Lorber)", the United States, (*Jewish Currents*, N.York, November 29, 2012), <https://jewishcurrents.org/looking-back-at-new-jewish-agenda> (Accessed 23/7/2019)

Center for Israel Education (1948, March 6), "Truman Advisor Clark Clifford opposes State Department on Partition", the United States, Atlanta, <https://israeled.org/clark-clifford/> (Accessed 4/6/2019)

Chigas D. (2003), *"Track II (Citizen) Diplomacy"*, the United States, University of Colorado, www.beyondintractability.org (Accessed 9/9/2019)

CNN World News (1997, March 21), "U.S. again vetoes U.N. resolution on Israeli housing", the United States, (CNN broadcasting company, Story page), <http://edition.cnn.com/WORLD/9703/21/israel.un/index.html> (Accessed 29/3/2019)

Cohen-Almagor R. (2011, August 12), “*The Failed Peace Process in the Middle East 1993-2010*”, Austria, “The Vienna Institute for International Dialogue and Cooperation (V.I.D.C.)”, www.ssrn.com/abstract=1908941 (Accessed 7/5/2019)

Cortelessa E. (2018, December 2), “How “lonely little” George H. W. Bush changed the United States – Israel relationship”, Israel, (*The Times of Israel*, Jerusalem), <https://www.timesofisrael.com/how-lonely-little-george-h-w-bush-changed-the-us-israel-relationship/> (Accessed 13/3/2019)

Curtiss R. H. (2009, November/December), “Rabin-Arafat Agreement splits American Jewish leaders (Special Report)”, the United States, (*The Washington Report on Middle East Affairs*, November-December 1993, Posted on December 2nd, 2009), <https://www.wrmea.org/1993-november-december/rabin-arafat-agreement-splits-american-jewish-leaders.html> (Accessed 14/9/2019)

Diamond A. (2020, May 19), “The 1924 Law that slammed the Door on Immigrants and the Politicians who pushed it Back open”, the United States, (History, *Smithsonian Magazine*, Washington D.C., May 19th, 2020), <https://www.smithsonianmag.com/history/1924-law-slammed-door-immigrants-and-politicians-who-pushed-it-back-open-180974910/> (Accessed 12/8/2016)

Dorf M. (1997, September 10), “U.S. Jewish groups, Congress rally against Palestinian leader”, the United States, (*Jewish Telegraphic Agency*, Lifestyle, September 10th, 1997), <https://www.jta.org/1997/09/10/lifestyle/u-s-jewish-groups-congress-rally-against-palestinian-leader> (Accessed 11/7/2019)

Economic Cooperation Foundation (E.C.F.) (1946, July 31), “Morrison-Grady Scheme (Plan for Provisional Autonomy, 1946), Israel, (“Economic Cooperation Foundation, Tel Aviv), <https://ecf.org.il/issues/issue/455> (Accessed 5/7/2017)

Editorial (n.d.), “Dennis Ross”, the United States, “The Washington Institute for Near East Policy”, “Experts”, <https://www.washingtoninstitute.org/experts/dennis-ross> (Accessed 5/4/2021)

Editorial (2018, February 26), “Dennis Ross”, the United States, “*Militarist Monitor*”, “Profile”, <https://militarist-monitor.org/profile/dennis-ross/> (Accessed 5/4/2021)

Eisenberg E. (2022, December 27), “Stephen S. Wise (1874-1949)”, the United States, “Oregon Encyclopedia” (A project of Oregon Historical Society), https://www.oregonencyclopedia.org/articles/wise_rabbi_stephen/#.Y707wRVBzDe (Accessed 11/10/2017)

Friedman T. L. (1982, August 17), “Only Minor Issues Said To Hold Up A Final Accord On P.L.O. Pull Out”, the United States, (*The New York Times*), <http://www.nytimes.com/1982/08/17/world/only-minor-issues-said-to-hold-up-a-final-accord-on-plo-pullout.html?pagewanted=all> (Accessed 19/9/2020)

Galland A. and Bond B. (2015), “Dems: Don't side with GOP on Iran”, the United States, (*The Daily Herald*, Virginia), <https://eu.columbiadailyherald.com/story/opinion/letters/2015/03/03/dems-don-t-side-with/25708413007/> (Accessed 20/5/2020)

Gellman B. (1998), "Ultimatums were a U.S. tool in Middle East Talks", the United States, *"The Washington Post"*, https://www.washingtonpost.com/wpsrv/inatl/longterm/me_peace/stories/ult110498.htm (Accessed 23/9/2020)

Goldenberg S. (2002, March 15), "Spies Lynched as Zinni flies in", the United Kingdom, *"The Guardian"*, "Palestinian Territories", <https://www.theguardian.com/world/2002/mar/15/israel> (Accessed 12/9/2021)

Gorenberg G. (2014, February 5), "The moment of creation, Do America's current challenges in the Middle East trace back to Harry Truman's 1948 missteps?", the United States, *The "American Prospect"*, <https://prospect.org/power/moment-creation/> (Accessed 11/4/2017)

Grinberg L. L. (2015, May 27), "The 2015 Israeli elections: the non-existent "right vs left" reality", Spain, (Real Instituto "Elcano", Royal Institute, ARI 27/2015), <https://www.files.ethz.ch/isn/191507/ARI27-2015-Grinberg-The-2015-Israeli-elections-the-non-existent-right-vs-left-reality.pdf> (Accessed 24/6/2021)

Haberman C. (1994, June 26), "The World: Prosperity in Israel; Rich is one thing. Happy is Another", the United States, *"The New York Times"*. <https://www.nytimes.com/1994/06/26/weekinreview/the-world-prosperity-in-israel-rich-is-one-thing-happy-is-another.html> (Accessed 22/5/2016)

Hannah Arendt Center for Politics and Humanities at Bard College (n.d.), "Project Nishma (1989-1997)", the United States. <https://ajpeacearchive.org/initiatives/project-nishma-1989-1997/> (Accessed 2017)

Harvard Kennedy School (2021, Spring), *"Fellows, Bill Kristol", "Defending Democracy Together"* (Harvard Kennedy School, Fellows, Bill Kristol), the United States, Harvard Kennedy School, "Institute of Politics", Spring 2021, <https://iop.harvard.edu/fellows/bill-kristol> (Accessed 10/5/2022)

Heller A. (2015, October 30), "20 years later, little left of Yitzhak Rabin's legacy", the United States, *"Associated Press"*, N. York, <https://apnews.com/article/13da0be94ead4981b7e1dab1f6831f2b> (Accessed 12/6/2019)

Hoffman D. (1992, July 11), "Rabin seeks to build broad-based coalition", the United States, *"The Washington Post"*, Washington, <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/07/11/rabin-seeks-to-build-broad-based-coalition/622d4fce-bd91-4618-a887-43fed407a67/> (Accessed 14/6/2019)

Holbrooke R. Ambassador (2008, May), "President Truman's Decision to Recognize Israel", the United States, (Jerusalem Center for Public Affairs, No. 563, Baltimore), <https://jcpa.org/article/president-truman%E2%80%99s-decision-to-recognize-israel/> (Accessed 21/3/2017)

Holocaust Memorial Museum (n.d.), "Henry Morgenthau Jr", the United States, (Holocaust Memorial Museum, Americans and the Holocaust: Henry Morgenthau Jr, The Harrison Report, Washington D.C.), <https://exhibitions.ushmm.org/americans-and-the-holocaust/personal-story/henry-morgenthau-jr> (Accessed 12/6/2020)

Influence Watch (2023), “Americans for Peace Now”, the United States, (Capital Research Center, Influence Watch organization, Washington D.C., 2023), <https://www.influencewatch.org/non-profit/americans-for-peace-now-apn/> (Accessed 2/8/2021)

Israel Policy Forum (n.d.), “Martin S. Indyk, convener, Advisory Council”, the United States, (Israel Policy Forum), <https://israelpolicyforum.org/about/leadership/martin-s-indyk/> (Accessed 11/8/2022)

Jewish Federation of Ottawa (n.d.), “Helping others in Need: A brief History of the Federation System”, Canada, (About Us, Brief History of the Federation System), <https://www.jewishottawa.com/a-brief-history-of-the-federation-system> (Accessed 10/11/2018)

Jewish Journal (2011, December 20), “Maynard Wishner, national AJC leader, dies at 88”, the United States, (*Jewish Journal*, Tribe Media Corp, Los Angeles (CA), <https://jewishjournal.com/news/united-states/99374/> (Accessed 4/11/2022)

Jewish Telegraphic Agency (1954, May 24), "Richard E. Gutstadt, Anti-defamation League Leader, Dead", the United States, (*Jewish Telegraphic Agency*, News Bulletin, Vol. XXI, No. 99, 36th year) <https://www.jta.org/archive/richard-e-gutstadt-anti-defamation-league-leader-dead> (Accessed 12/12/2022)

Jewish Virtual Library (n.d.), “Cyrus Adler (1863-1940)”, the United States, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/cyrus-adler> (Accessed 12/12/2022)

Jewish Virtual Library (n.d.), “Abba Hillel Silver (1893-1963)”, the United States, (A.I.C.E.), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/abba-hillel-silver> (Accessed 12/11/2022)

Jewish Virtual Library (n.d.), “Herut Movement”, the United States, “American Israeli Cooperative Enterprise”, Washington (District), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/herut-movement> (Accessed 2/1/2023)

Jewish Virtual Library (n.d.), “Israel Political Parties: Citizen’s Rights Movement (Ratz)”, the United States, (American-Israeli Cooperative, A.I.C.E.), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/citizen-s-rights-movement-ratz-political-party> (Accessed 3/2/2022)

Jewish Virtual Library (n.d.), “U.S. Foreign Aid to Israel: The Loan Guarantees”, “The 1992 Loan Guarantees”, “A success story”, the United States, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/us-loan-guarantees-for-israel> (Accessed 10/6/2019)

Jewish Virtual Library (n.d.), “Oscar Solomon Strauss (1850-1926)”, the United States, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/oscar-solomon-strauss> (Accessed 9/10/2022)

Jewish Virtual Library (n.d.), “Zionism: Revisionist Zionism”, the United States, (American Israeli Cooperative Enterprise, Washington (District), <https://www.jewishvirtuallibrary.org/revisionist-zionism> (Accessed 5/4/2021)

JNS org (2014), “J Street” rejected by American Jewish umbrella group in big tent” litmus test”, the United States, “*Jewish News Syndicate*”,

<https://www.jns.org/j-street-rejected-by-american-jewish-umbrella-group-in-big-tent-litmus-test/> (Accessed 10/5/2021)

Judis J. B. (2014, April 30), “AIPAC is in Decline – But so are hopes for a Two-state solution”, the United States, “*The New Republic*”, N. York, <https://newrepublic.com/article/119268/aipac-decline-so-are-hopes-two-state-solution> (Accessed 20/9/2022)

Kamaras J. (2014, May 4), “After J Street rejection, critics target diversity of Conference of Presidents”, the United States, (*Jewish News Syndicate*), www.jns.org/after-j-street-rejection-critics-target-diversity-of-conference-of-presidents/ (Accessed 2/9/2021)

Katz S. (1995, October 20), “*Yitzhak Rabin’s Chutzpah*”, Israel, www.shmuelkatz.com/articles/YitzhakRabinsownchutzpah.pdf (Accessed 2/2/2019)

Learning for Justice Staff (n.d.), “*Shulamit Aloni*”, the United States, “Southern Poverty Law Center”, Montgomery (Alabama), <https://www.learningforjustice.org/classroom-resources/texts/shulamit-aloni> (Accessed 2/3/2019)

Linder D. O. (n.d.), “*The trial of Leo Frank: An Account*”, the United States, “University of Missouri - Kansas city” (School of Law), <https://www.famous-trials.com/leo-frank/27-home> (Accessed 9/3/2022)

Lyndon J. M. (PACSCCL-Philadelphia Area Consortium of Special Collections Libraries) (n.d.), “The Hebrew Sunday School Society of Philadelphia: Jewish Women strengthening their community” (1820-1920), the United States, <http://inherownright.org/spotlight/featured-exhibits/feature/the-hebrew-sunday-school-society-of-philadelphia-jewish-women-strengthening-their-community> (Accessed 12/1/2018)

Mark C. (2005, April 26), “Palestinians and Middle East Peace: Issues for the United States”, the United States, (CRS Issue Brief for Congress, Received through the CRS web), <https://fas.org/sgp/crs/mideast/IB92052.pdf> (Accessed 5/3/2019)

Martin D. (2013, August 12), “William P. Clark, Influential Adviser in Reagan White House is dead at 81”, the United States, The “*New York Times*”, www.nytimes.com/2013/08/13/us/politics/william-p-clark-influential-adviser-in-reagan-white-house-is-dead-at-81.html (Accessed 3/10/2022)

Meital Y. (2007), “*Peace in Tatters: Israel, Palestine and the Middle East (An excerpt from the homonym entitled book)*”, U.S., (University of Massachusetts Lowell, 2007), https://www.uml.edu/docs/peace%20in%20tatters%20-%20excerpt_tcm18-3242.pdf (Accessed 6/5/2021)

Mfaisl (1993), “138. Address by Prime Minister Rabin to the General Assembly of the Council of Jewish Federations- Montreal- 18 November 1993”, Israel, “Israel Ministry of Foreign Affairs”, Vol. 13-14: 1992-1994. <https://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook9/Pages/138%20Address%20by%20Prime%20Minister%20Rabin%20to%20the%20General.aspx> (Accessed 8/8/2019)

- Moen J. R. and Tallman E. W. (2015, December 4), "The Panic of 1907", the United States, (Federal Reserve History, December 4th, 2015), <https://www.federalreservehistory.org/essays/panic-of-1907> (Accessed 9/11/2022)
- Moore D. D. (2008), "*American Jewish Identity Politics (Introduction)*", the United States, (The University of Michigan, University of Michigan Press, 2008), <https://www.press.umich.edu/pdf/9780472116485-intro.pdf> (Accessed 10/12/2018)
- Moskowitz M. P. (2001), "*Israel's National Unity Governments, A Retrospective*", the United States, "The Washington Institute for Near East Policy, Policy Watch 330, "Israel's Fifth National Unity Government (1988-1990)", <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/israels-national-unity-governments-a-retrospective> (Accessed 2/4/2019)
- Naor A., "*Jabotinsky's Constitutional Guidelines for Israel*", Israel, "David Ben Gurion University of the Negev", <https://in.bgu.ac.il/bgi/iyunim/DocLib3/abstracts.pdf> (Accessed 7/12/2022)
- Novak R. D., Rowl and Evans (1995, October 30), "Bad Move for Mideast Peace", the United States, "The Washington Post", <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1995/10/30/bad-move-for-mideast-peace/2f5cc96b-15d4-4798-894d-758c4d9297c0/> (Accessed 25/10/2021)
- Oberdorfen D. (1992), "Improved U.S.-Israel Ties Seen", the United States, (*The Washington Post*, Washington, June 25th, 1992), <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/06/25/improved-us-israeli-ties-seen/1df7ac74-7563-4448-9f63-ff7c6647073b/> (Accessed 24/10/2019)
- Peace Now, "About Us: History", the United States, <http://peacenow.org/page.php?id=681#.WN4hr6IIHDD> (Accessed 9/1/2019)
- Pipe D. (2001), "The Oslo Process: An Israeli choice", the United States, "Middle East Forum", "*The Jerusalem Post*", www.meforum.org/4000/the-oslo-process-an-israeli-choice (Accessed 12/1/2022)
- Reagan R. (1983), "National Security Decision Directive 111" (Declassified in 2009), the United States, (The White House, Washington), <https://www.thereaganfiles.com/nsdd-111-version2009.pdf> (Accessed 14/4/2016)
- Rivera L. (2002), "Supporters of Israel rally in Washington", the United States, "CNN, "Inside Politics", Washington, <https://edition.cnn.com/2002/ALLPOLITICS/04/15/pro-israel.rally/> (Accessed 18/8/2020)
- Rowe D. (1997), "Two Jewish groups emerge amid alarm over flagging peace process (Lifestyle)", the United States, (*Jewish Telegraphic Agency*, June 5th, 1997), <https://www.jta.org/1997/06/05/lifestyle/two-jewish-groups-merge-amid-alarm-over-flagging-peace-process> (Accessed 21/4/2019)
- Sharrock D. (1999), "Barak and Arafat hail "new road of trust, New Israeli PM and Palestinian leader affirm commitment to peace at first summit", Israel, (*The Guardian*, International Edition, Jerusalem), <https://www.theguardian.com/world/1999/jul/12/israel> (Accessed 24/7/2021)

Solomin R. R. M., “Who are Mizrahi Jews? Though often confused with Sephardic Jews, Mizrahi Jews have a separate Middle Eastern heritage”, the United States, www.myjewishlearning.com/article/who-are-mizrahi-jews/ (Accessed 10/2/2017)

Stein K. (1998), “The Wye River Memorandum on Unilateral Actions, Security, and other Matters between the Palestinian Authority and Israel”, the United States, “The Center of Israel Education” (C.I.E.), Atlanta (Georgia), <https://israeled.org/wp-content/uploads/2015/05/1998-10-October-23-Wye-River.pdf> (Accessed 14/8/2021)

The Center for Jewish History, “Marshall, Louis, 1856-1929”, the United States, <https://archives.cjh.org/agents/people/118689> (Accessed 14/1/2014)

The Israeli-Palestinian Interim Agreement, (1995), Chapter 2 “Redeployment and Security arrangements”, Article XI. “Land: “Article XII “Arrangements for security and public order”, Article XIII “Security”, Egypt (Taba), www.infa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/the_20_israeli-palestinian_interim_agreement.aspx (Accessed 18/5/2020)

The Jewish Federations of North America (2021), about the Jewish Federations of North America, the United States, (N. York), <https://jewishfederations.org/about-jfna/jfna-history-and-predecessors> (Accessed 12/8/2014)

The Knesset, “Members of the Thirteenth Knesset”, Israel, (Knesset, Alphabetical order for “Shulamit Aloni, Avraham Burg, Naomi Chazan, Ran Cohen, Hagai Meir, David Zucker, Yossi Sarid, Benjamin Netanyahu, Nissim Ziv”), https://www.knesset.gov.il/mk/eng/MKIndexByKnesset_eng.asp?knesset=13&view=0 (Accessed 18/7/2020)

The staff of “Pluralism Project”, “*Classical Reform*”, the United States, (Harvard University, The Pluralism Project, Massachusetts) https://pluralism.org/files/pluralism/files/classical_reform_0.pdf (Accessed 24/7/2022)

The staff of “The Washington Post” (2013), “Edgar M. Bronfman, Seagram Billionaire who led World Jewish Congress” dies at 84”, the United States, (*The Washington Post*, Washington, December 22, 2013), https://www.washingtonpost.com/local/obituaries/edgar-m-bronfman-billionaire-who-led-the-world-jewish-congress-dies-at-84/2013/12/22/1e069304-6b17-11e3-aecc-85cb037b7236_story.html (Accessed 18/5/2016)

The Southern Poverty Law Center, “*The Jewish Defense League*”, the United States, (S.P. Center, 400 Washington Avenue, Montgomery, Alabama (Al. 36104)), www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/group/jewish-defense-league (Accessed 10/5/2016)

The Universal Declaration of Human Rights, 1948, (United Nations General Assembly, Art. 13), the United States, N. York, http://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf (Accessed 18/11/2022)

The White House (2001), “Jackson-Vanik and Russia, Fact Sheet”, the United States, (The White House, Office of the Press Secretary, Washington,

whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011113-16.html (Accessed 12/12/2017)

Tucker A. (2008), “The Financial Panic of 1907: Running from History”, the United States, (History, *Smithsonian Magazine*, Washington D.C., October 9th, 2008), <https://www.smithsonianmag.com/history/the-financial-panic-of-1907-running-from-history-82176328/> (Accessed 5/9/2022)

Uri S. (1998), “The Process (The First Encounter)”, the United States, “*The New York Times*”, Archives-Books, <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/first/s/savir-process.html> (Accessed 2/3/2019)

U.S. Congress (1995), “*Jerusalem Embassy Act of 1995*”, the United States, (Authenticated US government Information, GPO, Jerusalem Embassy Act of 1995, Foreign Relations, (Public Law 104-45, 104th Congress)), <https://www.congress.gov/104/plaws/publ45/PLAW-104publ45.pdf> (Accessed 14/10/2022)

Voice of America’s Correspondent (2009), “Thousands of U.S. Jews march in D.C. in support of Israel”, the United States, “Voice of America”, Washington, <https://www.voanews.com/archive/thousands-us-jews-march-dc-support-israel-2002-04-15> (Accessed 15/8/2019)

Waldron A. and Canterbury Angela (2015), “*Senate still Deciding: Sanctions or Diplomacy*”, the United States, (Council for a Livable World, Washington, <https://livableworld.org/senate-still-deciding-sanctions-or-diplomacy/> (Accessed 25/4/2022)

Wertheimer J. (1996), “*Breaking the Taboo: Critics of Israel and the American Jewish Establishment*”, Israel, (Magna Press, Policy Archive), www.Policyarchive.org (Accessed 2/2/2019)

Whitaker B. (2001), “The Mitchell report, End the violence now, so that peace talks can start again”, the United Kingdom, “*The Guardian*”, “Special Report: Israel and the Middle East”, <https://www.theguardian.com/world/2001/may/22/israel1> (Accessed 5/4/2019)

Whitaker J. (2011), “*Isidor Strauss (1845-1912)*”, U.S. – Germany, (Immigrant Entrepreneurship from 1720 to the present, German Historical Institute”, Transatlantic Program of the government of the Federal Republic of Germany (European Recovery Program of the Federal Ministry of Economic and Technology), <https://www.immigrantentrepreneurship.org/entries/isidor-strauss/> (Accessed 14/11/2022)

Wiener J. (2000), “Jewish group angered by rejection”, the United States, (“*Jewish Telegraphic Agency*”, N. York), www.jta.org/2000/01/26/jewish-group-angered-by-rejection (Accessed 16/12/2022)

Williams D. (1992), "Israel voters reject Likud; Rabin can form government: Election: The dramatic gains for the Labor party could accelerate Middle East Peace Talks. A center-left coalition is expected, leaving out Shamir's party", the United States, (*The "Los Angeles Times"*, Los Angeles), <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1992-06-24-mn-862-story.html> (Accessed 8/5/2020)

Wurmser M. (2005), "Post-Zionism and the Sephardi Question", the United States, "Middle East Forum", the "*Middle East Quarterly*", www.meforum.org/707/post-zionism-and-the-sephardi-question (Accessed 4/2/2020)

Yoffie E. (2004), "A people divided by Minority Rule", the United States, "*Forward*", <https://forward.com/opinion/4417/a-people-divided-by-minority-rule/> (Accessed 5/10/2021)

Yudelson L. (J.T.A., N. York, 1993), "Pressberg Resigns as Head of Americans for Peace Now", the United States, The "*Jewish Voice*", Jewish Federation of Delaware, Delaware, July 16th, 1993, <http://jhsdelaware.org/collections/digital/files/original/51fc3e9bec38794313ba048297073b91.pdf> (Accessed 17/12/2022)

Αρχαιακές Πηγές

Η.Π.Α.

The "American Jewish Committee" (On line, American Jewish Years Book)

The "Center for Jewish History" (N. York, Folders: 13, 16, 17, 50, 51, 59).

Εφημερίδες

Το «Βήμα»

The "Baltimore Jewish Times", The "Daily Herald", The "Guardian", "Ha' aretz", The "Jerusalem Post", The "Jewish Week", The "Jewish Telegraphic Agency", The "Los Angeles Times", The "New Republic", The "New York Post", The "New York Times", The "Times of Israel", The "Voice of America", The "Washington Post", The "Washington Jewish Week".

Περιοδικά

American Heritage, American Jewish Historical Quarterly, American Jewish History, Azure, BCSIA Studies of International Security, British Journal of Middle Eastern Studies, Bulletin du Centre de Recherche francais a Jerusalem, Cairo Review, Commentary, Congress Monthly, Contemporary Jewry, Diaspora: A journal of Transnational Studies, Dissent Magazine, Feature, Fordham International Law Journal, Foreign Affairs, Foreign Policy, Hastings International and Comparative Law Review, International Business Law Review, India Quarterly, International Affairs, International Journal, International Relations, Israel Studies, It's Nice That, Jerusalem Report, Jewish Currents, Jewish Exponent, Jewish Political Studies Review, Jewish Social Studies, Jewish Political Studies Review, Journal of American Ethnic History, Journal of Church and State, Journal of Contemporary History, Journal of Current History, Journal of Jewish

Communal Service, Journal of Law, Politics and Societies, Journal of Palestinian Studies, Journal of Thought, Lincoln Review, Mediterranean Quarterly, Middle East Monitor (MEMO), Middle East Report, Middle East Review of International Affairs, Middle East Quarterly, Middle East Studies, Modern Judaism, OFF LINE Post, +972 Magazine, Peeters Online Journals, Political Science Quarterly, Response: A contemporary Jewish Review, Revue française d' Etudes Americaines, SAIS Review, SHOFAR: An interdisciplinary Journal of Jewish Studies, Sm' a Journal: a Journal of Jewish ideas, Smithsonian Magazine, Social Forces, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, The Business History Review, The Jewish Voice, The Journal of Economic History, The New Yorker, The Review of Economic Studies Limited, The Washington Report on Middle East Affairs, Tikkun Magazine, Tradition: a Journal of Orthodox Jewish Thought.

